

ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

**ВОЛИНСЬКІ
ГРАМОТИ
XVI ст.**

ВОЛИНСЬКІ
ГРАМОТИ
XVI ст.

**«ІЗБОРНИК» <http://litopys.kiev.ua/>
4.V.2008**

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ

ПАМ'ЯТКИ
УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ
XVI ст.

*Серія актових документів
і грамот*

КИЇВ НАУКОВА ДУМКА 1995

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ

ВОЛИНСЬКІ ГРАМОТИ XVI ст.

Упорядники
В. Б. Задорожний, А. М. Матвієнко

КИЇВ НАУКОВА ДУМКА 1995

До видання увійшли грамоти володимирських актових книг XVI ст.— так звані кріпосні документи (духовні, дарчі, продажні, закладні та інші). Це важливі для вивчення історії мови пам'ятки ділової писемності того часу. До тексту додаються передмова, коментарі, словник застарілих слів, укладений на основі лексичного матеріалу грамот.

Для науковців — мовознавців, етимологів, істориків, юристів, етнографів, учителів, студентів.

Упорядники

В. Б. Задорожний, А. М. Матвієнко

Відповідальний редактор

В. В. Німчук

Затверджено до друку вченою радою
Інституту української мови НАН України

*Цей том видається завдяки щедрій підтримці
Українського Наукового Інституту
Гарвардського Університету, США.
Програма українознавчих досліджень,
фундатором якої є Фонд Катедр Українознавства
при Гарвардському Університеті, фінансується
за рахунок благодійних пожертв
українських громад США і Канади.*

**Редакція видань історично-культурної
спадщини України**

Редактор С. А. Онисенко

В 4602020100-004 440-93
221-95

ISBN 5-12-002644-3

© А. М. Матвієнко, вступна стаття, упорядкування, іменний та географічний покажчик, словник малозрозумілих слів, 1995

© В. Б. Задорожний, упорядкування, 1995

ПЕРЕДМОВА

Для вивчення історії української мови першорядне значення мають ті писемні пам'ятки, що за своїм характером найбільшою мірою відбивають живомовні явища певного періоду. Такими є давні акти, дипломатичні чи правові, які пов'язані з повсякденною практичною діяльністю людей і відбивають особливості політичного і суспільного життя народу. Важливість якомога стараннішого вивчення цих документів мовознавча наука усвідомлювала ще в минулому столітті. Про це свідчить значна кількість розвідок і публікацій окремих грамот у російських і польських історичних та мовознавчих джерелах¹. Щодо величезної спадщини українського правового письменства, то її видання й ґрунтовне дослідження, можна сказати, ще попереду. Зокрема, великий інтерес становлять пам'ятки Волині часів Литовсько-Польсько-Руської держави. В них відображена вся складна система правових стосунків, традиції якої сягали ще часів Київської Русі і яка поєднувала в собі також елементи європейських устроїв. Волинь у XVI ст. була важливим осередком культурно-національного життя українського народу, яке не втратило своєї самобутності за литовсько-польського панування. Відтоді лишилася велика кількість рукописів значної історичної і лінгвістичної цінності, дослідження яких могло б мати значення для глибокого вивчення української мови XVI—XVII ст.

Прийняте дотепер в наукових посібниках визначення мови того часу за стилями — проста, канцелярсько-ділова («язичіє»), або книжна — не дає повного уявлення про колишню мовну диференціацію за сферами вживання і, що найголовніше, недостатньо наближає до чіткого уявлення про живу народну мову того часу, що дійшла до нас лише в писемному вигляді. Окремі розвідки такого напрямку, безперечно, сприяють розширенню й уточненню цього уявлення, а тому лінгвістичне видання пам'яток набуває особливого значення.

Такі документи завжди становили цінність, яка дбайливо оберігалася, коли навіть і не як історична пам'ятка, то як родинна реліквія, що могла мати і якесь правове значення — навіть у XIX ст. Час не зберіг всього

¹ Розов В. А. Значение грамот XIV и XV веков для истории малорусского языка. — К., 1907. — С. 1 і далі.

багатства писемного матеріалу, що протягом століть нагромаджувався в архівах судових установ, канцелярій, у монастирських бібліотеках тощо. Війни, пожежі, різного роду політичні зрушення залишили нам порівняно мало оригіналів давніх актів, в більшій же кількості дійшли до нас їх копії, основним зосередженням яких є актові книги гродського і земського судів. До них «слово в слово» переписувалися документи, такі як записи на маетки, купчі, закладні, дарчі, уступні, тестаменти тощо як головні свідчення під час судових процесів. Крім того, було прийнято переписувати в книги інші документи на індивідуальне прохання громадян, щоб мати копію на випадок втрати оригіналу. Такі записи могли бути різні щодо свого призначення, проте мали багато спільного за змістом і мовним оформленням. Їх прийнято традиційно називати грамотами, хоч по суті зміст цієї назви значно ширший від того, який вона мала, скажімо, у XII ст., коли правові стосунки відповідно до державного устрою давньої Русі ще не мали тих форм, яких набули пізніше.

Ось що конкретно становили грамоти XVI ст., подані в цьому випуску. **Духовні заповіти (Testamenta).** В них людина висловлювала власну волю щодо розподілу своєї маєтності після смерті між нащадками чи родичами. Тут виявляється її моральний і освітній рівень, разом з тим з'ясовуються обставини, в яких вона живе, порушуються цікаві факти іншого порядку. Щоб усе це передати письмово, потрібні були відповідна лексика, певні форми вираження, чим і пояснюється лінгвістичний інтерес до документів такого роду.

Дарчі записи (Donatio). Форма цих документів була встановлена законом. У них формально закріплювалося дарування маєтності однією особою іншій. Для забезпечення нового власника від можливих у майбутньому претензій на одержану ним маєтність з боку дарувальника або його родичів, визначалась т. зв. «зарука». Це означало, що, коли б хто посмів вступити в дарований маєток як нібито власник, або чинити справжньому власникові якісь перешкоди у володінні («переказу чинити»), чи позивав би власника до суду, то мусив компенсувати такі кривди певною сумою грошей («зарукою») на користь короля і суду, а також власника. Зарука мала відповідати «важності речі», тобто вартості вказаної в акті маєтності. Такі умови заносилися не тільки у дарчі, а й у всі інші акти.

Продажні записи (Venditio). Форма таких записів теж встановлена законом. Склалися вони у зв'язку з продажем землі чи маєтку. За Литовським статутом 1529 р. продавати, дарувати і т. ін. можна було не більше як третю частину своєї маєтності, і то з дозволу великого князя або воеводи, маршалка чи старости повіту. Решту ж дозволялося лише закладати. Згодом таке обмеження було скасовано Сигизмундом Августом. При укладанні продажної угоди у продажні записи вносилися умови, що ні сам продавець, ні його родичі й нащадки не повинні в майбутньому посягати на продану маєтність («у тую продажу ничим уступоватися не маємь»). У разі порушення запису продавець зобов'язувався «своимь властным грошомъ и накладомъ» у права очищати и то оборонити і разом з тим вернути власникові гроші «совито» (вдвічі більше), а також покрити судові витрати, скільки той скаже, «што бы правуючися положить мель безо всякого права и присяги, только на реченье слова его, што бы одно мель словом речи».

Заставні записи (Obligatio). Це був запис певного боргу із зобов'язанням виплатити його протягом певного терміну. Такий запис складали тоді, коли одна особа позичала в іншої якусь суму грошей і зобов'язувалась в разі невиплати боргу в призначений час віддати у володіння позикодавцеві частину свого рухомого і нерухомого майна, аж поки не буде виплачено всієї суми. Особливістю заставних угод було не тільки те, що маєток, відданий в заставу, гарантував виплату боргу, а й те, що позикодавець користувався ним як процентом з виданої в борг суми. Терміном виплати боргу визначався який-небудь святковий день чи якийсь інший певний час, наприклад, «на житной копѣ», тобто після збирання врожаю. Не можна було викуповувати маєтки «межи роков», тобто передчасно. Гроші сплачувались тільки певною монетою — «не золотими, ни талерями, ани иншими жадными грошми, едно монетою литовскою».

Вінові записи, привінок (Dotalitium). У Польщі і Литві здавна існував звичай, за яким чоловік при одруженні записував жінці суму грошей, що дорівнювала вартості її посагу (привінок). Коли виходила заміж вдова, то вона вертала все майно чоловіковим родичам чи нащадкам, а сама одержувала від них гроші за посаг. Крім грошей готівкою, чоловік міг відписати дружині, як і будь-якій іншій особі, речі, рухоме майно, що було невід'ємною частиною маєтку.

Дільчі записи (Divisio) складалися дітьми після смерті батьків у зв'язку з розподілом спадщини. Відбувався він за взаємною згодою, якщо не було заповіту, або за участю підкорморія, інколи ж — на підставі ухвали вибраних сторонами «єдначей», або третейських суддів, що означало «пустить на приятельское разознанье». В окремих випадках розподіл відбувався за жеребом (бросить леси), а той, хто б порушив прийняте рішення, мав платити «заруку» королеві або іншим претендентам на спадщину.

Уступні записи (Cessio) — юридична угода, за якою одна особа поступається своїм нерухомим майном іншій назавжди або до його викупу. Особа, якій уступлено маєток або його частину, повинна була «нести службу господарскую, земскую» тощо.

Мінові угоди (Commutatio) становили собою юридичні акти, за якими дві особи в порядку взаємної згоди обмінювалися угіддями, маєтками тощо.

Чимало залишилося з тих часів також мирових угод з найрізноманітніших причин. Такого роду документи писали за традиційним офіційно закріпленим зразком, обтяженим застарілими формулюваннями давньоукраїнської актової мови. Початок їхній був завжди однаковий. Автор запису стверджував ним від власного імені, що кожному, «кому того потреба будет ведати або чтучи его слышати» доводиться до відома факт, детальний виклад якого подається далі. Лаконізм документів не був на той час правилом, і такі листи виходили часом досить довгі. В кінці вказувалося, що лист віддається тій особі, якої він стосується, і при цьому його скріплюють своїми печатями нижче згадані особи, а також називалися місце і дата написання.

Всі перелічені грамоти становлять собою приватні угоди між різними особами і характеризують побут народу у певний період його існування. Звичайні життєві факти — основний зміст таких документів. Відповідно до цього і мовне оформлення їх характеризується тісним зв'язком з живою народною мовою, охоплюючи значний ареал живомовної лексики і фразео-

логії. Це була в основному мова з уст народу, його представників різного ступеня освіти і різного соціального стану.

Писарі судової канцелярії могли додержуватися точності в записках усних повідомлень, порушуючи умовності офіційної мови. Однак слід визнати, що ці умовності певною мірою зберігалися, оскільки писемна мова споконвіку становила здобуток передусім панівних класів, і їй, як і будь-якій іншій формі вияву духовного життя, притаманна була тенденція відрізнятися від звичайного, простонародного. Засобом такого розмежування майже завжди був потяг до іншомовності — явище, чи не найяскравіше репрезентоване поляками, які до XVI ст. в ділових і взагалі культурних сферах користувалися майже виключно латиною. Для писемної ж мови східних слов'ян тривалий час характерними були церковнослов'янізми. Нижчі верстви народу переймали від панівних класів уже готову літературну мову з усіма її умовностями, вносили до неї живомовні елементи. Мова судових актів періоду Литовсько-Руської держави, можна гадати, була не чим іншим, як живою мовою з домішкою старослов'янізмів, полонізмів і значно рідше — латинізмів. Вона використовувалася не тільки на письмі, а й побутувала серед української шляхти, в офіційних установах, навіть у канцелярії польського короля. Звучала ця офіційна мова, треба думати, не так, як могло б уявлятися, коли б цілком поклястися на традиційну давньоруську графіку писемних пам'яток XV і пізніших століть.

Змішування на письмі літер ь — и, ы — и, е — ѣ, о — у, яке ще віддавало привернуло увагу вчених, було своєрідним відбиттям явищ усної мови. Оскільки традиції графіки й орфографії виявляли в давній писемній мові певний консерватизм, доказом чого може бути передача рефlekса старого о через ъ в галицькому алфавіті ще на початку XX ст., а в словацькому ще й тепер, то послідовність вживання літер у давніх пам'ятках є серйозною підставою для певних здогадів, що з них і створюється бодай наближене уявлення про справжній стан української мови XV—XVII ст. Правда, змішування на письмі літер, що передавали ті самі звуки, виходить далеко за межі південноруських пам'яток. Наприклад, непослідовність написання ы й и О. Шахматов відзначав і в російських письмових пам'ятках, у тому числі й духовних, а також у живих російських говірках². Що ж до української писемності XVI—XVII ст., то трохи раніше В. Шимановський пояснював таке явище боротьбою церковнослов'янської традиції і живомовної тенденції, яка зрештою привела до витіснення графічного и літерою ы³.

У видаваних грамотах літера и відповідала українським звукам і, и — в сучасному звучанні, а також й. Таке узагальнення було спричинене, крім іншого, відсутністю в алфавіті давнього і, яке стало вживатися виключно в числовому значенні. Для й не було окремої літери, тому цей звук передавався як звичайне и. У багатьох грамотах досить послідовно витримується принцип традиційного написання и та ы. Наприклад, *отдавши, ничим, делати, пни, отдати, вживати, подписю, руки, печати, вчинили, книгъ, воли, позволить, нашим, причинам, приятелей, ласки, литовское, скончило, намовил, уваживши, повинность, посполитое, повинного, имению*,

² Шахматов А. А. Исследование о древних грамотах. — СПб, 1903. — С. 81.

³ Шимановский В. Очерки по истории русских наречий. — Варшава, 1893. — С. 30.

отчизнам, записати, вечистую, милости, особливий, записал, листомъ, части, личбы, личачи, ниших, полми, сеножатми, людми, пашными, живота і т. д. Разом з тим: *абы, славы, сыну, сын, досыт, готовых, быдла, чотыриста, кгда, звиклости, обычаю, дворы, набытых, чтырех, з моцы, кривды, визнаваю, слышати* та ін.

Складніше питання щодо вживання літер *ѣ* та *є*. Наукова думка на підставі відомих їй даних не змогла ще зробити остаточного висновку про те, у які звуки перейшла на українському ґрунті літера *ѣ*. У володимирських актах XVI ст. вона досить часто передається через *є*, хоча подекуди, коли писар був дбайливіший у дотриманні традицій писемності, цей архаїзм трапляється частіше, але переважно на своєму споконвічному місці (дѣтемъ, имѣньє, хотѣли, мѣти, бѣлых), де він вимовлявся, треба думати, як давній український рефлекс означуваного ним звука *і* або близько до нього. Але чи вимовлявся так само *є* на місці етимологічного *ѣ* — тут будь-яке твердження мало б надто хистку точку опори. Можливо, в *є* об'єднувалось два різних звуки. Один з них дорівнював рефлексові *ѣ* — *і*, другий же валишався рефлексом споконвічного *е*. Це підтверджується деякою мірою змішуванням *ѣ* та *є* з *и* в словах *зо всимъ, всих*, але в літературі такі випадки розглядаються як аналогічні утворення. Інші подібні приклади (*мисець, в повети*) теж не дають достатніх підстав для якогось певного твердження. Заміна *ѣ* на *є* спостерігається також в територіально різних пам'ятках попередніх століть. М. Антошин відзначає цю особливість як одну з найпоказовіших у грамотах молдавських послів, що жили у Вільні, доводячи, що вона зумовлена білоруським впливом⁴. Справді, в руській мові Литовської держави білоруський елемент займав значне місце, тим більше у місцевостях, прилеглих до Білорусі, в тому числі на Волині. Риси білоруської вимови звуків, слід гадати, були характерними для офіційної мови, а значить для мови бояр, писарів та інших «освічених» категорій суспільства. Звідси впливає можливість допущення орфоепічної штучності, яка могла мати місце серед певних груп, фахових або соціальних, що прагнули наслідувати мову освіченої верхівки, мову, що багатьма своїми рисами тяжіла до північно-західноруських говорів, і, природно, знаходила відбиток і на письмі. Показовими щодо цього є сучасні володимирські говори, в яких рефлекс колишнього *ѣ* має різні варіанти звучання, близькі до звуків *е*, *'е*⁵. Це дає підставу пов'язати давнє писемне *є* замість *ѣ* з діалектною особливістю, що збереглася досі, хоча на основі цього не можна робити висновку про тотожність звучання *ѣ* і *є* тоді й тепер.

Коли й справді літерою *є* позначалися різні звуки, то там, де це був споконвічний *є*, він міг мати різні фонетичні властивості, зокрема поєднуватися з твердим попереднім приголосним — *тєстамєнт, потреба, дєсєти, пєвний, сєбє, тєпєр, пєресуды* і т. д., що можна стверджувати, виходячи з загальноприйнятого положення про час ствердіння приголосних перед *є*. В той же час звук *є* виконував функцію *е*. Можна з певністю сказати, що

⁴ Антошин Н. С. Система гласних фонем в языке молдавских грамот XIV—XV вв. // Наук. Зап. Ужгородського ун-ту. — 1958. — Т. 35.

⁵ Приступа П. І. Рефлекси давнього наголошеного *ѣ* на території західних говорів української мови // Дослідження і матеріали з української мови. — К., 1961. — Т. 4. — С. 149.

приголосний перед *є* вимовлявся м'яко там, де колись літера *є* входила до складу закінчення *-ье (-ие)* і де втратилась роздільна вимова: *держа(н)є, вжива(н)є, име(н)є*. Звучання приголосного перед *є* на місці колишнього *а* в XVI ст. (*тисечи, десети*) може бути з'ясовано на підставі історико-діалектних даних.

Щоб визначити м'якість чи твердість приголосних перед *є* в інших випадках доводиться виходити з опосередкованих даних, вдаючись до апріорних здогадів.

Питання ускладнюється тим, що не всі приголосні зазнали ствердіння перед *є* одночасно і рівномірно. До того ж у літературній, «освіченій» мові з деякою архаїзаційною штучністю вплив книжної традиційності міг виявлятися не тільки в мовних конструкціях, а й у вимові, подібно до того, як польський вплив позначався на звучанні слів *праве, колве (колевек)* і т. д.

Літера *є* означала також йотований звук, вживаний на початку і в середині слова після голосного: *моєи, єсми, єго, єсть, маєш* і т. д.

Звукосполучення м'який приголосний + йотований і твердий приголосний + йотований (з роздільною вимовою) передаються в розглядуваних грамотах однаково, тобто для відтворення роздільності ще не виробилося певного орфографічного правила чи принаймні тенденцій. Інколи роздільним знаком виступає *ь* або *ъ* — в суфіксах, що мали колись вигляд *-еньє, -аньє (-ение, -ание)* (народженьє), а також у закінченні ор. відм. одн. ь-основ (*смертью*). Таке написання носить, можна б сказати, випадковий характер. Можливо, писар підсвідомо вдавався до забутої традицією давньої передачі вимови, забутої, мабуть, через те, що в другій половині XVI ст. згадані суфікси й закінчення змінили якоюсь мірою своє звучання, вимовляючись або з подвоєнням приголосного, або без подвоєння, але невіддільно від голосного. Не виключено, що в цьому певну роль відігравали і відповідні польські форми.

У багатьох випадках там, де очікуваною є роздільна вимова, попередній приголосний виноситься над рядок: *Григо(р)я, Ма(р)я* (а також *Марья*), *пла(т)я, о(б)єздех* (також *зъехали*), хоч трапляються і такі написання, як *обовязок, пятсот, увазано, земенину* і т. д.

Очевидно не мала постійного звукового значення і літера *ѣ*. Якщо вживання її як еквівалента *я* у словах *ѣвно, ѣко* і т. д. не викликає сумніву, то щодо інших випадків, як наприклад, *тисѣча, десѣть, мѣсѣць* (інколи *місец*) такої впевненості немає. Вживання *ѣ* замість *ѣ* (*тисѣча, десѣть*), наявне у тих же актах, а також сучасна діалектна вимова колишнього *ѣ* як *є* у волинських говорах дозволяє зробити припущення, що ця локальна фонетична особливість була розвинена тут ще в XVI ст. Правда, на письмі вона відбивалася непослідовно.

У літерному паралелізмі *ѣ* і *ѣ*, мабуть, слід вбачати затерту функціональну роздвоєність, за якою *ѣ* мало означати йотований звук, як сучасний *я*, а *ѣ* — пом'якшувати попередній приголосний. До такого висновку прийшов О. Шахматов, досліджуючи двінські грамоти XIII—XIV ст.⁶ Проте у видаваних текстах такого розрізнення не спостерігається. Пор. *Ивановая, Ната(л)я, Васи(л)я, име(н)я, яко (ж), челя(д), вишелякии* і т. д.

⁶ Шахматов А. А. Исследование о двинских грамотах. — С.-Пб., 1903. — С. 69.

поряд з: *Семеноваа, виелакую, землями, та(г)лыми, боары, повинностями, всакими, челаа, са, дла, палсот, семдесатого, дна* і т. д.

Я і е (йотоване), як і інші голосні йотовані, майже не поєднуються з шиплячими. У старослов'янському письмі шиплячі поєднувалися не тільки з а, оу, а й з ю. У видаваних грамотах маємо завжди *ча, ша, жа, чу, жу, ту*. Напр.: *част, держаню, час, жадными, обычаем, сеножатми, надлежащими, межах, муже, держан, печатеи, продажу, хочу, мужу*. Особливо виразний доказ ствердіння шиплячих маємо перед о < е: *Войничовое, ничего, сужони, лепшое, рожонный, утвержони* і т. д., хоч подеколи зустрічаємо також *прироженье, чеге-колвек, утвержена* і т. д., можливо в ненаголошеній позиції. Переозвучення е > о після шиплячих відбулося майже послідовно в дієприкметниках, мабуть, за польським зразком. Про те, що це були чужомовні, штучні елементи, свідчить факт їхнього відмирання в подальшому. Про ствердіння шиплячих перед е свідчить також відсутність чергування е — а в цій же позиції. Звідси випливає, що шиплячі вимовлялися твердо і перед и (графічний варіант *ы*, з яким вони поєднуються в розгладаних грамотах більш або менш послідовно).

Нові функції літер *ъ* і *ь*, що давно втратили своє звукове значення, в XVI ст. ще не зовсім усталилися. За традицією *ъ* в кінці складу позначав твердість попереднього приголосного, хоч з цього є чимало винятків (*листомъ, будучимъ, што-колвекъ, самымъ, судовъ, земським, потомкомъ, Ванкевичъ, явно, симъ, будучимъ, сестръ, своимъ, зе(м)скомъ, семомъ, второмъ, пото(м)ковъ, здо(и)момъ, дворомъ, такъ, правомъ, бо-мъ, jakie-кольве, земьски(х), семьдеса(т)* і т. д.). Іноді за допомогою *ъ* позначали твердість і інших приголосних, напр.: *свое(м)*.

Прийменники *къ, въ, съ, безъ*, ізь можуть втрачати *ъ* найчастіше тоді, коли за ними йде слово, що починається з одного приголосного. Напр.: *в мене, в копу, в року, з Бѣлы(м) Поле(м), с Куты, с которого, в тых, с пашнями, з винами ...*, але *въ Яковичох, зъ сыном, въ спокойном, въ его, зъ слугами, зъ их землями, зъ их выме(л)ками* і т. д. Вживання *ъ* подекуди досить обмежене, носить, можна сказати, випадковий характер і виступає в тих словах, які в тій же грамоті вживаються й без нього.

Ще обмеженіше вживання *ь*. В деяких грамотах його немає, в інших він виступає (як знак м'якшення?) в дуже невеликій кількості слів: *то есть, мл(с)ть, братья, кольвек* (паралельно з *колвек*), *маеть, дасть, сеньтебра, держанью, вживанью, именью* і т. д. Іколи *ь* функціонально еквівалентне *ъ*, наприклад, у слові *листь*, що вживається подекуди у такій формі, тоді як взагалі пишеться *листъ, лист*. І навпаки, *ъ* іноколи виступає замість *ь*: *моцью, задержантя, именье* і т. д.

Традиційність у вживанні *ь* не витримується навіть там, де ця літера відповідала б дійсному для XVI ст. звучанню слова. Так, без *ь* пишуться колишні *ь*-основи і слова з м'якими кінцевоскладовими приголосними, наприклад, *част, вечност, милост, пилно(и), сут, прозбою, детми* і т. д.

У середині слова знаки *ъ, ь* витіснені відповідними рефlekсами давніх редукованих *о, е*, за винятком поодиноких випадків, де наявна церковнослов'янська орфографія: *дръжати, пръвей*.

Суфіксальні сполучення *ск, зк, цк* майже ніколи не виступають на письмі з пом'якшенням свистячим. Зате приголосний, що їм передує, майже

послідовно або виносить над рядок, або вживається з ь, який тут, очевидно, означає м'якість: *лито(в)ская, з(м)ский, Кози(н)ский, Лу(ц)кий, крале(ц)кий, володиме(р)ский, Го(ст)ский, малжоньский, Че(рн)чицьки(и), г(с)дрьский, литовьский, Гостьский, Вербьский* і т. п.

Звук у ніколи не передається традиційним *оу*, а тільки однією літерою у: *будуючим, кому, будет, уязано, тому, службу, земскую, вшелякую, копу, року, слугам* і т. д.

Омега майже завжди виступає на початку слова і на початку складу після голосної, найпослідовніше — в прийменниках і префіксах: *ω(т), ω(б)варова(л), она, ωправи(ти), ωписаных, ωписати, ω(т)писати, ω(т)дали(ти), ωповеда(л), ωсени, ωбьчаем*, але: *в ононь, о(б)явилом, обычаем, отчишноу, одноє, в оной*.

Характерною рисою у вживанні приголосних літер у володимирських актових документах 2-ї половини XVI ст., як і в інших українських пам'ятках цього часу, є позначення вибухового г як *кг* у словах іншомовного походження: *гкρο(δ)ски(и), кгрунты, кгро(ц)ких, Кграе(в)ского, Ру(δ)кгеръ, кгрунт*. Проте деякі польські запозичення озвучуються на український лад: *подлугъ, ведлуг, Гневоше(м), долеглостя(х)*, як і давніші запозичення — *гроше(й), август*. В питомих словах виступає виключно г, пор.: *гоны, городники, моего, могут, ничего, бог, гсдрский, гати, граничити* і т. д.

Замість африкати, позначуваної сполученням дж, використовується ж, головним чином у складах перед *о < е*, в дієприкметниках, про які йшлося вище (*рожоных, утвержонии*), а також перед *е*: *прироженным, нарощеньем*. Літеру ж слід розглядати або як графічну передачу африкати дж або як відображення дійсної для того часу і для відповідного діалекту вимови.

Історичний принцип написання відступає на другий план перед тенденцією передавати живу вимову. Найхарактернішим прикладом цього може бути чергування прийменників *с — з*: *с которых, с того*, але *зведомости, з немалы(м), з одноє, з малжонкою*, в інших випадках — *прозбою, князства, (княжства)* тощо. Історичне написання зберігається інколи всередині слова — у літері, винесеній над рядок, за якою слід домислювати ь: *спа(δ)ки*. Послідовніше витримується традиція у написанні префікса прийменника *ω(т)* — майже завжди через т: *ω(т)далю, ω(т)Суходо(л), ω(т)нимати, ω(т)него, ω(т)его, ω(т)имене(и), ω(т)Лахова*.

Літера *р* може пом'якшуватися — у сполученні з *л(я)* (двораном, гсдра), а також зберігати твердість — перед *а, є, у* (*ратунок, сентебра, октебра* і т. д.), відбиваючи можливо в останньому випадку живу вимову деяких західноукраїнських діалектів, яка збереглася й дотепер.

Ц відрізняється від інших свистячих тим, що поєднується в основному тільки з *ы* і *а* — тобто не пом'якшується (*тройцы, мѣстцу, мѣца*). *л*, а не *я, у* а не *ю* виступають завжди у відмінковій флексії навіть там, де м'який звук був би вихідним, пор. давньоруське *ωтьцю*.

Правда, зрідка можна натрапити і на очікуване, згідно з тодішньою вимовою, написання, яке в той же час відбиває і більш давні традиції: *ωтцю, половицю*. Цікаво, що в іменниках з основою на *ц* в давальному і місцевому відм. одн. замість колишнього ь зустрічаємо *ы* (*дочцы, ув Островцы*) поряд з *е*: *ма(л)жо(н)це, Егне(ж)це*; *ы* замість *и* характерне і для інших випадків: *копцы, копцами*.

Грамоти засвідчують нечисленні випадки написання *х* і *хв* замість *ф* і навпаки: *форостов*, *хорощами*.

Подекуди в орфоепії відбивається вплив польської мови. Зокрема, це стосується передачі польських носових в українському письмі — *почониши* (пол. *roszawszy*), *вземиши* (пол. *wziawszy*), хоч ці приклади можна розглядати і як діалектні церковнослов'янізми, де *а*, *ж* передаються як *он*, *ем*.

Загальний огляд деяких особливостей написання і вживання літер у нижчеподаних документах закономірно підводить до завдання — за графічними закономірностями й не менш значущими випадковостями встановити реальну якість того чи іншого звука взятого періоду. Це сприяло б переконливішому доведенню деяких положень історичної граматики, що досі ґрунтуються певною мірою на гіпотезах.

Вміщені в цьому випуску грамоти репрезентують один з показових періодів в історії українського скоропису, коли ще деякою мірою виявлялися традиції давнього півустава, але разом з тим з'явилося чимало рис, що відрізняють почерк 2-ї половини XVI ст. від письма попереднього часу. За періодизацією І. Каманіна, визначеною ним в «Палеографическом изборнике» (К., 1899.— Вып. I), йдеться про другий період у розвитку скоропису Південно-Західної Русі — з 2-ї половини XVI — до початку XVII ст., тобто після Люблінської унії 1569 р. Цей період, як твердить вчений, характеризується поєднанням вітчизняних графічних традицій письма з німецько-польським впливом. Йому передувало виникнення й розвиток скоропису (перший період). За ним почався період значного польського впливу на Правобережжі і російського на Лівобережжі (третій період), потім українське письмо підпорядковується російським графічним особливостям, спершу на Лівобережжі, а потім і на всій Україні. Проте цю періодизацію не можна приймати беззаперечно, оскільки з міркуваннями автора інколи важко буває пов'язати характер конкретного матеріалу, вміщеного ним в «Палеографическом изборнике» і значно повніше представленого рукописними одиницями, що зберігаються в архівах. Можливо, сумніви розвіяло б ґрунтовне порівняльне вивчення історії українського і польсько-німецького письма, а також письма східноруського різного територіального походження. Непрямими доказами впливу іншомовної графіки на українську служать деякі історичні факти. В XVI ст. Україна перебувала під владою Польщі і тому практика судово-адміністративних установ зазнала тут значного впливу польського судочинства. Установи самі дбали про підготовку «урядових людей», набуваючи характеру шкіл, що звалися **палестрами**. Оскільки судочинство та інші судово-адміністративні справи, за **Статутом** 1518 р., велися руською мовою, то можна зробити припущення, що руське письмо стали підпорядковувати вимогам західноєвропейської каліграфії, надавши йому деякої схожості з готичним. У деяких воеводствах, **наприклад** у Подільському, судове діловодство велось латинською мовою, чимало з **того** періоду лишилося пам'яток, писаних по-польському, в тому числі й тих, що вписувалися в актові книги. Латино-польська каліграфія свідомо чи несвідомо могла застосовуватися й до руського письма. Крім судово-адміністративних установ, осередком латино-польського впливу в цій ділянці були католицькі і протестантські школи, що виникали на території України разом з поширенням католицизму та протестантизму.

За таких умов вплив готичного письма виявлявся лише подекуди і нерегулярно. Старе покоління писарів продовжувало дотримуватися традиційної каліграфії і навіть передавати її наступникам.

Чи спирався І. Каманін у своїй оцінці другого періоду історії руського письма більше на прямі факти впливу готичного письма на близькість латино-польського і руського почерків чи на ймовірність такої близькості внаслідок згаданих вище історичних умов — не беремося з'ясовувати.

Почерк грамот володимирських актових книг 1560—80 рр. не однотипний. Він може бути або густий з дрібними вузькими літерами, або широкий, майже завжди нахилений вправо, інколи і прямий (більш давній), з різним натиском пера і різної міри заокругленістю. Нахиленість і заокругленість кінцевих ліній, що подекуди переходить у зв'язане написання — це і є характерна особливість почерку розглядуваних пам'яток 2-ї половини XVI ст. Значною мірою зберігається традиційне правило уставу й півуставу — роздільне написання літер. Як засіб скорочення застосовується винесення окремих літер і складів над рядок. Найчастіше пишуться над рядком останні літери складу. Вони мають свої графічні особливості. Так наприклад, б, г, в, к, л, н, п, ч, ц пишуться над рядком під дужкою з натиском пера на правому кінці, мають свою звичайну форму, але дещо зменшені. Коло літери н дужку заміняє часом видовжена й заокруглена з обох боків у протилежних напрямках середня лінія. Літера р нагадує власне зображення, але повернуте горизонтально і з головкою ліворуч; д, навпаки, має форму трикутника з видовженим ліворуч закінченням; м надрядкове не завжди відповідає усталеному для того часу типові цієї літери. Частіше воно має вигляд ліній, ледь викривлених в місцях згинів; т має вигляд малого скорописного г, видовженого у місці верхнього заокруглення; с зображається як крапка під дужкою. Над х, ж, р, д дужка не ставиться.

В такий же спосіб виносяться над рядок цілі склади. Найхарактерніші з них — закінчення дієслів і дієприслівників *-ти*, *-чи*, а також закінчення род. відм. прикметників чол. р. *-го*, що зображається як видовжене мало курсивне г або як зменшене, окремою позначкою вгорі.

Скорочення буває також за допомогою титла або й без нього, без винесення літер над рядок. Такий спосіб скорочення характерний для найдавніших пам'яток, а в грамотах 2-ї половини XVI ст. він застосовується тільки до деяких слів, а саме: *сна*, *пна (пана)*, *пни (панії, пані)*, *гсдр(с)-ки(и)*, *мсца*, *влдка*, *кнгиня*, *кнзь*, коли скорочується літера голосного звука.

В накресленні літер поєднуються традиційність і тенденція до спрощення. Це зумовлює подеколи паралельне вживання двох зображень тієї самої літери — давнішого і новішого. В кожному з них поєднуються особливості, що пізніше диференціювалися, привівши до утворення, з одного боку, форми друкованих літер, з другого — скоропису. Накресленням, близьким до друкованого і яке є продовженням попереднього стану письма, характеризується більшість літер у згаданих грамотах; напр., б з укороченою верхньою горизонтальною лінією, д — з однокутною верхньою частиною і видовженими ніжками, права з яких заокруглена, е заокруглене у верхній і нижній частинах від середньої лінії, ж — у вигляді горизонтально перетятих кутів з вертикальною лінією в точці перетину, з — з

видовженою розігнутою нижньою частиною; к зображалося як дві вертикальні лінії, права з яких більш або менш увігнута; м з однаковими обома частинами без заокруглення лівої крайньої лінії; п і т зображалися у вигляді двох і трьох заокруглених внизу ліній, об'єднаних вгорі горизонтальною; т, крім того, могло мати вигляд видовженого вгору і заокругленого у верхній частині г; с писалося інколи дуже плоским, майже як пряма лінія, проте частіше воно наближене до сучасної форми. Зазнала спрощення порівняно з попереднім періодом літера ф, що стала писатися суцільною лінією без відриву пера; у писалося з дуже видовженим донизу хвостиком у вигляді заокругленої лінії; у ц видовжувався хвостик, у щ видовжувалася середня лінія; р мало загнуту всередину верхню частину і заокруглену вліво нижню лінію; майже сучасну форму мала літера в; літера а писалася двояко — її лінія, трохи відігнута вправо, могла бути такого ж рівня, як і округла частина; інколи ж вона видовжувалася за давнім зразком, загинаючись внизу наліво. Спростилося написання омеги, в якій редукувалася до ледь вигнутої, а то й прямої лінії права половина. Наблизилися до сучасного написання літери г, и, л, ч. Отже, графічна система в українському письмі другої половини XVI ст. ще не була уніфікована. Вона допускала літерну різноваріантність, в якій відбивалася боротьба старих і нових графічних тенденцій, залишків півуставу і особливостей скоропису.

Випуск укладено з правових документів, вибраних з книг Володимирського земського суду, що зберігаються в Центральному державному історичному архіві України м. Києва (фонд 27, оп. 1, од. зб. 1 і 3).

Книга № 954, од. зб. 1 містить 258 аркушів, 126 актів, починаючи від 1567 до 1571 року. №№ водяних знаків за І. Каманіним та О. Вітвіцькою⁸: 122, 123, 128, 204, 211. Зовнішній вигляд пам'ятки завдячує реставрації, якої вона зазнала в середині минулого століття. Сірі картонні палітурки і прокладка з жовтого цупкого паперу належать до пізнішого періоду. Дуже багато листків, на яких особливо позначився вплив часу, проклеєно прозорим папером, на всіх листках обклеєні краї, що запобігає їхньому обтріпуванню. Пізніші елементи зовнішнього вигляду пам'ятки дозволяють, проте, уявити собі первинний її вигляд (XIX ст.) ще до реставрації. Збереглася стара прокладинка із світлого сіро-зеленого паперу з водяним знаком. На ній почерком XIX ст. вицвілою тушшю написано «Книга земская», а нижче — пізніший напис «№ 954», про що свідчить світлий колір чорнила. Краї багатьох початкових сторінок більшою або меншою мірою обтріпані, інколи аж із вищербленнями тексту. Продірявлення трапляються і всередині аркушів. І хоча вони дбайливо заклеєні білим папером, однак це заважає читати текст суцільно. Чорний колір письма, вицвівши, став коричневим. Постраждав і папір листків, покрившись у багатьох місцях темними плямами і патьоками. Це свідчить про те, що книга, можливо, зберігалася в різних умовах, а також про те, що вона тривалий час після написання була у вжитку. Підтверджують це не тільки затерті кінці й обтріпані краї, й дописки внизу латиною і по-польськи почерком XVII і XVIII ст. Очевидно, ще до XIX ст. книга зберігала значення правового документа

⁸ Каманін І., Вітвіцька О. Водяні знаки на папері українських документів XVI і XVII вв. (1566—1651).— К., 1923.

для нащадків і родичів тих, чиї справи були до неї записані. У ХІХ ст. книга двічі підлягала перевірці, про що свідчать записи в кінці її.

Перший (на сіро-зеленій прокладці): «Комиссиею величайше учережденною для приведения въ порядокъ Метрическихъ и Актовыхъ книгъ по губерніямъ Кіевской, Волынской и Подольской перенумеровано и перепечатано в сей книгъ листовъ двѣсти пятьдесятъ восемь. Документовъ сто двадцать шесть. Апреля 23 Дня 1839-го года». Підписи. Внизу світло-червона сургучева печатка.

Другий (на подвійному вклеєному білому аркуші): «В этой книгѣ первый лист оторвался отъ шнура. Въ слѣдствіе сего по предложению Г. Исправляющаго должность Кіевскаго Военнаго Подольскаго и Волынскаго Генераль Губернатора, книга сія вновь прошнурована въ присутствіи членовъ Правленія Университета Св. Владиміра съ приложеніемъ печатей. Правленіе Университета и Кіевского Центральнаго Архива. Сентября 13 дня 1857 года». Підписи. Дві коричневі сургучеві печатки.

В деяких текстах літери наведено пізніше чорним чорнилом, часто досить невдало, довільно, мабуть через те, що важко було розібрати напіввицвілий текст. Певна довільність в такому відновленому тексті вноситься і в розділові знаки. В даному випуску тексти подаються без пізніших нашарувань, а по можливості у їх первинному вигляді. Ті місця, які неможливо прочитати чи то через продірявленість паперу, чи через знебарвлення написаного або через затемнення плямами, передаються крапками, без пояснення кожного випадку. Якщо в тексті книги трапляється очевидна помилка писаря, вона передається у випуску без зміни, супроводжувана знаком (!). Це не стосується сумнівних випадків написання.

Книга 924, од. зб. 3, має 241 аркуш і охоплює роки 1569—1577. 266 актів. Водяні знаки: №№ 8, 10, 11, 129, 207. Картонна палітурка, обтягнена темно-зеленою тканиною, а також жовті прокладки належать до ХІХ ст. В кінці на збереженій первинній прокладці, як і в попередній книзі — такий же напис від 23 квітня 1835 р. Особливо попсована початкова частина книги, решта ж її збереглася в цілому вигляді. Такі ж, як і в першій книзі, приписки в кінці сторінок латиною і по-польськи.

А. М. Матвієнко

Цей том серії «Пам'ятки української мови» видається завдяки підтримці Програми Українознавства у Гарвардському Університеті, США. Студії Українознавства при цьому університеті включають педагогічну діяльність катедр української історії, літератури та мови і дослідницько-видавничу діяльність Українського Наукового Інституту, що був заснований 1973 р.

Упорядники та відповідальний редактор дякують директорові інституту професору Григорію Грабовичеві за допомогу у виданні цієї книжки.

*1. Угода між Олександром Федоровичем Збаразьким
і Денисом Радовицьким про розмежування їхніх волсдінь.*

Акт від 20 січня 1571, № 93, 1.
Випис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

Я, Алекса(н)дро Федорови(ч) Збара(з)ски(и), вы(з)наваю си(м) мои(м) 196
листо(м), кому того буде(т) по(т)реба ведати або, чтучи его, слыша(ти), ни-
нешни(м) и потомъ будучи(м), вчинили есмо сами проме(ж)ку себе вгуду
с лно(м) Денисомъ Радови(ц)ки(м) в зе(м)ля(х) нши(х) ѿ(т)чи(з)ны(х) межи
его име(н)я Радови(ч)а межи моего име(н)я Поря(ц)ка по свое(и) добро(и)
воли грани положи[...]. И ко(п)цы закопали, почо(н)ши то е(ст) ѿ(т) урочища
три(с)та(н)ца ѿ(т) границы пна Федора Жа(с)ко(в)ско(г)[o]а дорогою, кото-
раа иде(т) ѿ(т) Жаскови(ч) к Ляхову(,) копцы копали по ѿбема сторонамъ
дороги и чере(з) дорогу, котораа иде(т) ѿ(т) Поря(ц)ка до Воло(ди)мера до
границы, которую я маю с пано(м) Ляхо(в)ски(м), по лево(и) руце мое поле,
а по праву дуброва пна Дениса Радови(ц)кого. И вже мае(м) по ты(и) грани
и копцы де(р)жати на вечные часы. И пото(м)ки нши и ничи(м) з ни(х)
ѿди(н) чере(з) другого зе(м)лею не переступа(ти). А е(ст)ли бы(х)мо чи(м)-
ко(л)ве того листу нше(г)[o] выступили, тогды сторона стороне мае(т) за-
плати(ти) сто ко(п) гроше(и). И на то есми пану Радови(ц)кому Денису да(л)
се(с) мо(и) ли(ст) з моею печа(т)ю и дла лепышое тве(р)дости проси(л) есми
пна Федора Якимовича Жаско(в)ского а пна Семёна Ляхо(в)ского ѿ пе-
ча(ти). И и(х) мл(ст)и на мое чоло(м) би(т)е то учинили и печати сво(и) при-
ложили к сему моему листу. Писа(н) у Поря(ц)ку(,) по(д) ле(т) бо(ж)его на-
роже(н)я тыс[яча] па(т)со(т) чоты(р)десатого року, м(с)ца мая, два(д)ца(т)
пяти(и) дёнъ, и(н)дикта трина(д)цатого.

*2. Запис Петра Яцьковича Андрузького
на суму грошей на третину маєтку його жінці Соломонії.*

Акт від 17 січня 1577, № 198, 3.
Випис з книг гродських від 10 березня 1557 р.

Я, Пе(т)ръ Я(ц)кови(ч) А(н)дру(з)ски(и), земени(н) повѣту Кремане(ц)- 221 зв.
ко(г)[o], вы(з)нава(м) и дава(м) вѣда(ти) си(м) мои(м) ли(с)то(м) каждому,
кому буде(т) по(т)реба то(г)[o] вѣда(ти) або, чтучи е(г)[o], слыша(ти),

222 нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) з ла(с)ки мило(г)ло бога поня(л) е(с)ми за себе в ма(л)же(н)ство дочку в земенина Воло(ди)ме(р)ско(г)ло по-
 вѣту пна Васи(л)я Федоровича Дриви(н)ско(г)ло па(н)ну Соломонею. Вза(л)
 по не(и) поса(г)у гроше(и) готовы(х) три(д)ца(т) ко(п)лито(в)ское ли(ч)бы,
 а (в) выправе, в золоте, в серебре, в кле(и)нота(х), в пе(р)ла(х), у шата(х)
 и (в)в ы(н)ши(х) рухомы(х) реча(х) другую три(д)ца(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)-
 222 ское ли(ч)бы.// И напроти(в)ку то(г)ло внесе(н)а ея, заховываю(чи)са во(д)ле
 ста(т)уту права кня(з)ства Ли(тв)ско(г)ло, записую е(и), жоне мое(и),
 пне(и) Соломоне(и) на (т)рете(и) ча(сти) име(н)я мое(г)ло, которая са ча(ст)
 мнѣ ω(т) бра(т)и свое(и) ув о(д)дѣле ув А(н)друзе zostала, ω(с)мѣдеса(т)
 ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы. А к тому, е(ст)ли бы(х) што при(с)лу-
 жи(ти) або прикупи(ти) або е(ст)ли бы яки(м) спа(д)ко(м) на мене при(и)ти
 мели, та(к) же на трете(и) ча(сти) в то(и) же сумѣ ω(с)мѣдеса(т) ко(п) гроше(и)
 лито(в)ски(х) де(р)жа(ти) и вжива(ти) до ты(х) часо(в), поко(л) тую ω(с)мѣ-
 деса(т) ко(п) дѣти нши, которые, е(ст)ли бо(г) да(ст), з нею мѣти буду, а
 е(ст)ли бы(х)мо дете(и) не ме(ли), ино бли(з)кие мои е(и) ω(т)даду(т). И
 во(л)на она тоѣ вѣно свое ω(с)мѣдеса(т) ко(п) гроше(и) ω(т) мене е(и) запи-
 саное ω(т)да(ти) застави(ти), кому хотячи дарова(ти), ку свое(му) пожи(т)ку
 ωбе(р)нути, яко сама налепе(и) розумею(чи), а де(ти) або бли(з)кие мои
 то(г)ло е(и) заборони(ти) не маю(т). Што са те(ж) дотыче(т) ста(т)ку мое(г)ло
 рече(и) рухомы(х), яко гроше(и) готовы(х), та(к) злота, сре(б)ра, ша(т),
 коне(и), е(з)дны(х) и и(н)ши(х) рече(и) рухомы(х), которые ку име(н)ю
 не прилагаю(т), то все е(и), жоне мое(и) мило(и) Соломоне, на ве(ч)но(ст)
 запи(с)ую. Во(л)на жона моя Соломонея по животе мое(м) тые рухомые речи
 к рука(м) свои(м) мѣти и (в)жива(ти) часы ве(ч)ными, а (в) то ни(х)то ся
 з дете(и) ани бли(з)ки(х) мои(х) уступова(ти) са не маю(т). Што са дотыче
 стада сверепого, которое она за собою в до(м) мо(и) прине(с)ла, три свере-
 пы, то она яко вла(ст)но(ст) свою к рука(м) свои(м) буде(т) ме(ти), а в то
 са ни(х)то вступова(ти) не мае(т). На што е(с)ми жонѣ мое(и) Соломоне(и)
 се(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печатю да(л). А при то(м) бы(ли) и того до(б)-
 ре сведоми па(н) Паве(л) Слє(х)нови(ч) Шпаковѣски(и), па(н) Ива(н) Гри(ц)-
 кови(ч) Бутетицки(и) а па(н) Енѣко Федорови(ч) ωбыне(з)ски(и). И проси(л)
 есми и(х) мл(сти) ты(х) выше(и) писаны(х) пно(в) ω приложе(н)е печате(и).
 И(х) мл(ст) на про(з)бу мою то вчини(ли) и печатю сво(и) к сему моему
 ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли). Писа(н) у Володимери року бо(ж)его на-
 роже(н)я тисеча пя(т)со(т) пє(т)деса(т) сємо(м), м(с)ца ма(р)та, десато(г)ло
 дня.

3. Віновий запис Прокопа Степановича Гуляницького
 на сорок коп грошей і рухомі речі, дані його жінці Овдотії.

Акт від 17 січня 1577, № 199, 3.
 Випис з книг гродських від 7 березня 1560 р.

223 Я, Проко(п) Степанови(ч) Гула(л)ни(ц)ки(и), повѣту Лу(ц)ко(г)ло зе-
 мени(н), вы(з)нава(м) и дава(м) веда(ти), або, чтучи его, слыша(ти) ко(ж)до-
 му доброму, кому буде(т) по(т)реба того вѣда(ти), нине(ш)ни(м) и на потомѣ
 будучи(м), (и)ж з ла(с)ки мило(г)ло бога пона(л) есми за себе в ма(л)же(н)-

ство дочку в земенина Воло(ди)ме(р)ско(г)ло повѣту в пна Васи(л)я Федо-
ровича Дриви(н)ско(г)ло па(н)ну Ѡ(в)до(т)ю и (в)за(л) по не(и) поса(г)у
гроше(и) готовы(х) соро(к) копъ литовское ли(ч)бы. И напроти(в)ку того
внесе(н)я еѣ, заховываю(чи) са во(д)ле ста(т)уту права кня(з)ства Ли(тв)-
ско(г)ло, запи(с)ую е(и), жоне мое(и), пне(и) Ѡвдо(т)и на третє(и) ча(с)ти
име(н)я мое(г)ло, котораа са ча(ст) мнѣ ѡ(т) брата моего И(л)яша ув о(д)ѣ-
ле у Гула(л)нико(х) зо(с)тала, соро(к) ко(п) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы.
А ку тому, е(ст)ли бы(х) што ме(л) прикупи(ти) а(л)бо е(ст)ли бы яки(м)
спа(д)ко(м) на мене при(и)ти мело, та(к) те(ж) на третє(и) ча(с)ти в то(и) же
суме в сороку копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х) де(р)жати и (в)жива(ти) до
ты(х) часо(в), поко(л) тую соро(к) ко(п) де(ти) нши, которые, е(ст)ли бо(г)
да(ст), з нею мети буду; а е(ст)ли бы(х)мо дете(и) не ме(ли), ино бли(з)кие
мои е(и) ѡ(т)даду(т). И во(л)на она тоѣ вѣно свое соро(к) ко(п) гроше(и), ѡ(т)
мене е(и) записаное, ѡ(т)да(ти) и за(с)тави(ти), кому хотєчи дарова(ти),
ку (с)воему пожи(т)ку ѡбе(р)нути, яко сама налепє(и) розумею(чи). А де(ти)
або бли(з)кие мои того е(и) заборони(ти) не маю(т), што са те(ж) дотыче(т)
ста(т)ку мое(г)ло рече(и) рухомы(х), яко гроше(и) готовы(х), та(к) ша(т),
конє(и) е(з)дны(х) и и(н)ши(х) рече(и) рухомы(х), которые ку име(нню) не
прилегаю(т), то все жоне мое(и) мило(и) Ѡ(в)до(т)и на вєчно(ст) запи(с)ую.
Во(л)на жона моя Ѡ(в)до(т)я по животе мое(м) тѣе рухомы(и) // речи к 223 зв.
рука(м) свои(м) ме(ти) и (в)жива(ти) часы ве(ч)ными. А в то ни(х)то ся з
дете(и) ани з бли(з)ки(х) мои(х) вступова(ти) са не маю(т). Што са дотыче(т)
стада свєрєпєго, которое она за собою в до(м) мо(и) принє(с)ла, двѣ свє-
рипє а кона, то она яко вла(ст)но(ст) свою к рука(м) свои(м) будє(т) мети,
а в то са ни(х)то вступова(ти) не має(т). На (ш)то е(с)ми жоне мое(и) Ѡвдо(т)и
се(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печат(ю) да(л). А при то(м) бы(ли) и то(г)ло
до(брє сведоми па(н) Лаври(н) Богушеви(ч) Ивани(ц)ки(и), а па(н) Семє(н)
Ла(с)кови(ч) Че(р)нѣчи(ц)ки(и), а па(н) Василє(и) Ва(н)кови(ч) Ве(р)бь-
ски(и). И проси(л) єсми и(х) мл(сти) выше(и) писаны(х) пано(в) ѡ прило-
же(н)є печате(и). И(х) мл(ст) на про(з)бу мою вчини(ли) и печат(и) свои
к сєму мое(му) ли(с)ту приложи(ти) рачили. Писа(н) у Володими(ри) року
бо(ж)єго тисєча пя(т)со(т) шє(ст)дєсятого, м(с)ца ма(р)та, сємого дня.

4. Дарчий запис Михайла Михайловича Свинуського на маєток войнин,
що відписується служебникові Павлові Яцьковичу Черневському.

Акт від 7 жовтня 1569, № 28, 1.
Випис з книг гродських від 3 листопада 1560.

Я, Миха(и)ло Миха(и)лови(ч) Свину(с)ки(и), чиню я(в)но и єы(з)на- 40 зв.
ва(м) ты(м) моимъ листомъ, кому будє(т) потребъ то(г)ло ведати або, чтучи
єго, слышати, нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), иж-є(м), дозна(в)ши
веръные послуги служе(б)ника моего Па(в)ла Яцьковича Черневсько(г)ло(.)
которы мнѣ з молодо(с)ти ле(т) свои(х) вѣрне(.). а пра(в)дивє служи(л), и не
хотєчи я ты(х) послугъ єго ве(р)ны(х) ку себе до(з)налы(х) дарє(м)не ѡт-
пусти(ти), име(н)є мое вла(ст)ное ѡ(т)чи(з)ное Во(и)ни(н), которое ку Сви-
нухо(м) прислухало, з дворо(м), с пашнєю дво(р)ною, с по(л)ми и сєножа(т)-
ми, з лю(д)ми и (з) ихъ зе(м)лями(.). и зо (в)сими платы и доходы тому слу-

жебнику моему Па(в)лу Яцковичу Че(р)невському даю, дарую и записую
 41 ему самому, жоне, и дѣте(м), и пото(м)комъ его ⟨,⟩ на ве(ч)ные чсы. А, чого
 выше(и) речены(м) Вои(ни)но(м) ма(л)жо(н)це мое(и) пне Федоре Федоро(в)не
 до живота ее служи(ти) мае(т)⟨.⟩ А жона моя того име(н)я Во(и)нина в не-
 (г)ло ѡты(и)мовати и з него руша(ти) не мае(т)⟨.⟩ яко(ж) и сама ма(л)жо(н)-
 ка моя на то по(з)волила⟨.⟩ А по животъ ее то(т) служебни(к) мо(и) Паве(л)
 Че(р)невски(и), жона, дѣти и пото(м)кове его с ты(м) име(н)емъ Во(и)нино(м)
 кому хотячи служити буду(т) во(л)ни⟨.⟩ А е(ст)ли бы жона моя въсхотела
 заму(ж) по(и)ти, а бли(з)кие мои хотели бы суму пнзе(и), ѡ(т) мене е(и) за-
 писаную, ѡ(т)ложи(ти), а име(н)я къ свои(м) рука(м) мѣти, тогда также
 то(т) служебни(к) мо(и) Паве(л) Че(р)невски(и) са(м), жона, дѣти и по-
 то(м)ки его пре(д) са тое име(н)е де(р)жати и (в)живати мае(т) вѣчне во(д)-
 лу(г) сего листу моего запи(с)ного⟨.⟩ И воле(н) ѡ(н) са(м), жона, дѣти и по-
 то(м)ки его тое име(н)е Во(и)ни(н) ѡ(т)да(ти), прода(ти), записа(ти) и ку сво-
 ему ле(п)шому а пожито(ч)ному ѡбе(р)нути та(к), яко са(м) налече(и) розу-
 мѣючи, а бли(з)кие мои з о(т)ца и (з) ма(т)ки мое(и) ни(х)то з ни(х) то(г)ло
 имена в него ѡты(и)мовати⟨.⟩ и никоторы(м) право(м) в не(г)ло того име(н)а
 по(и)скива(ти) не маю(т), ѡдно то ѡ(н) споко(и)не мае(т) де(р)жати ве(ч)ны-
 ми чсы⟨.⟩ На то есми служебнику моему Павлу Че(р)невскому да(л) се(с)
 мо(и) ли(ст) по(д) моею печатю⟨.⟩ А при то(м) были и того добре сведоми
 его мл(ст) кнзъ Рома(н) Федорови(ч) Са(н)кгу(ш)кови(ч), староста жито-
 ме(р)ски(и), панъ Петръ Богданови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шалок
 г(с)дрски(и), пнъ Паве(л) Ѡле(х)нови(ч) Шпако(в)ски(и) а панъ Я(ц)ко Фе-
 дорови(ч) Рогачо(в)ски(и), и за про(з)бою моею и(х) мл(ст) печат(и) сво(и)
 к сему моему листу⟨.⟩ приложити рачи(ли). А на (т)ве(р)до(ст) и свою пе-
 ча(т) есми приложи(л) к сему моему ли(ст)у. Писа(н) у Свинусе(х) лѣта
 бо(ж)е(г)ло нароче(н)я тысяча пя(т)со(т) ше(ст)десяты(и), м(с)ца окте(бра),
 три(д)цатого дня.

5. Дарчий лист Михайла Свинуського,
 даний Павлові Черневському на маєток Войнин.

Акт від 17 січня 1570, № 63, 1.
 Випис з книг городських від 3 листопада 1560.

126 зв. Я, Миха(и)ло Миха(и)лови(ч) Свинуски(и), чиню явно и вы(з)навамъ
 ты(м) мои(м) листо(м), кому буде(т) по(т)реба то(г)ло веда(ти) або, чту(чи)
 127 его, слыша(ти), нишешни(м) и на потомъ будучи(м), иж е-м) [...], знавши
 вѣрныє послу(ги) служебника мое(г)ло Павла Чер(н)евско(г)ло, // кото-
 ры(и) мне з молодости ле(т) свои(х) верне а правдиве служи(л), и нехотячи
 я ты(х) послу(г) его верны(х) ку себе дозналы(х) даремне ѡпусти(ти), име(н)е
 мое вло(ст)ное ѡ(т)чи(з)ное Во(и)нинъ, которое к Свинюха(м) прислуха(ло),
 з дворо(м), з пашнею дво(р)ною, з по(л)ми, з сеножа(т)ми, з лю(д)ми и ихъ
 землями и зо всѣми платы и доходы тому Павлу Че(р)невському записую,
 даю и дарую ему само(му), жоне, дѣтемъ и пото(м)комъ его на ве(ч)ные ча-
 сы. А, чого оже вхова(и), на мене ча(с)у сме(р)телно(г)ло, тогда ѡ(н) самъ
 с ты(м) имѣн(е)м) свои(м), выше(и) речены(м) Воинино(м), малжо(н)це

мое(и) пне(и) Федоре Федоровне до живота ее служи(ти) мае(т). А жона моя то(г)ло имѣнья Воинина в не(г)ло ѿты(и)мова(ти) и з не(г)ло руша(ти) не мае(т), яко(ж) и сама ма(л)жонка моя на то по(з)волила. А по живо(те) ее то(т) служебни(к) мо(и) Паве(л) Че(р)невски(и), жона, дѣти и потомки его с ты(м) имѣнье(м) Воинино(м) кому хочечи служи(ти) буду(т) волни. А если бы жона моя схотѣла заму(ж) по(и)ти, а бли(з)кие мо(и) хотѣли бы суму пнзе(и) ѿ(т) мене е(и) записа(н)ую ѿ(т)ложити, а имѣнье к рука(м) свои(м) мѣти, тогда так же то(т) служеб(ни)к мо(и) Паве(л) Черне(в)ски(и), жона, дѣти и потомки его, пре(д) ся тое имѣнье де(р)жа(ти) и вжива(ти) мае(т) вѣчне по(д)лу(г) сего ли(с)ту мое(г)ло записно(г)ло. Воле(н) ѿ(н) самъ, жона, дѣти и пото(м)ки е(г)ло тое имѣнье Воини(н) ѿ(т)да(ти), и прода(ти), и записати, и ку свое(му) липшо(му) а пожиточному ѿбе(р)ну(ти) такъ, яко са(м) налєпи(и) розумеючи. А бли(з)ки[...] // з о(т)ца и (з) ма(т)ки, ни(х)то з ни(х) то(г)ло имѣнья в не(го) ѿты(и)мовати и никоторы(м) право(м) в не(г)ло то(г)ло имѣнья по(и)скивати не маю(т), ѿдно то ѿ(н) споку(и) не мае(т) дрѣжа(ти) вѣчными часы. На то есми служебнику моему Па(в)лу Че(р)невско(му) да(л) се(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печа(т)ю. А при то(м) бы(ли) и то(г)ло добре сведоми его мл(с)тъ кня(з) Рома(н) Федорови(ч) Са(н)гущко, староста житомі(р)ски(и), па(н) Пе(т)ръ Богданови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дрски(и), па(н) Паве(л) Ѡлехнови(ч) Шпаковѣски(и), па(н) Яцко Федорови(ч) Рогачо(в)ски(и). И за про(з)бою моею и(х) м(л) печа(ти) свои(и) к сему моему ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и на тве(р)дость свою печа(т) есми приложи(л) к сему мое(му) листу. Писа(н) у Свинюсе(х) року бо(ж)го тысяча пя(т)со(т) ше(ст)десяты(и), м(с)ца октебря, три(д)цатого дня. 127 зв.

6. Привітковий запис Дмитра Долматовича,
даний його жінці Федорі Єлівні.

Акт від 23 січня 1567, № 19, 1.

Я, Дмитръ До(л)матови(ч), ѿзна(и)мую самъ на себе си(м) моимъ листомъ, кому будетъ потреба того ведати або, чтучи его, слышати, и(ж) з воли бо(ж)ее а с порады приятеле(и) мои(х) пона(л) есми собе в ма(л)же(н)ство па(д)черицу пна А(н)дреа Ти(х)новича Кисела а до(ч)ку жоны его мл(с)ти пнее Марины Русино(в)ны па(н)ну Федору Ело(в)ну, по которо(и) в(з)а(л) есми вы(п)равы в пна А(н)дреа и (в) его мл(с)ти панее в золоте, в серебре, в пе(р)ла(х), в шата(х) и (в) ы(н)ши(х) рухомы(х) реча(х) сто копѣ грше(и) на лито(в)скую ли(ч)бу, по десати пнзе(и) у грошѣ. А та(к) а напро(т)и(в)ку того внесе(н)а жоны моее па(н)ны // Ело(в)ны записую е(и), жоне мое(и), дарую на ѿ(т)чи(з)не мое(и) на Иса(и)ко(х) а на Чигиро(х), и к тому естли бы(х) прикупи(л) або выслужи(л) або якимъ-ко(л)векъ ѿбываемъ набы(л) и на всемъ ста(т)ку моемъ и всю маетность мою, злото, серебро, шаты, кони и (в)си рухомые речи е(и), жоне мое(и), записую и дарую. Мае(т) жона моя Федора Ело(в)на по мое(м) животѣ тые име(н)а мои, и стато(к), и всю маетность мою к рукамъ своимъ де(р)жати и вживати и ку налєпшому пожи(т)ку своему ѿборочати, а бли(з)кие и вси кре(в)ные мои в то са ничи(м) вступовати не маю(т). А естли бы заму(ж) пошла, то(г)ды бли(з)кие и кре(в)ны 26 зв.

мои, естли похота(т) тые имѣ(н)а мои к рукамъ своимъ мети, маю(т) е(и) ѿ(т)дати сто ко(п) грше(и) ли(ч)бы лито(в)ское, а стато(к) и вса мае(т)ность моя маеть при не(и) зостати. А естли бы бли(з)кие и кре(в)ные мои, не ѿ(т)-давши е(и) тоѣ сумы пнзе(и), с ты(х) имене(и) чимъ-ко(л)векъ рушити мели або якую кри(в)ду и перека(з)у е(и) в томъ чинити мели, то(г)ды мають заруки заплати(ти) господару королю сто ко(п) грше(и). А жонѣ мое(и) Федоре Еловне другую сто ко(п) грше(и). А заплати(в)ши тую заруку, пре(д) са мае(т) она споко(и)не ты(х) имене(и) мои(х) вживати, поки заму(ж) по(и)деть. И на то(м) далъ есми жонѣ мое(и) Федоре Еловне се(с) мо(и) листь з моею печат(т)ю и с подъпи(с)ю властное руки моеѣ. А при томъ были и(х) мл(с)ть панъ Тимофе(и) Кисѣ(л) До(л)гини(ц)ки(и), па(н) Фалели(и) Лвови(ч) Ма(р)-ко(в)ски(и) а па(н) Паве(л) Федоровичъ Корысте(н)ски(и), па(н) Миха(и)ло Григо(р)єви(ч) Привередо(в)ски(и), па(н) Думитръ Ивановичи(ч) Рогози(н)-ски(и) < . > а па(н) Василе(и) Григо(р)єви(ч) // Привередо(в)ски(и). И про-
 27 си(л) есми и(х) мл(с)ти ты(х) ве(р)ху писаны(х) пно(в) ѿ приложе(н)е печате(и) к сему моему листу. И(х) мл(с)ть на мою про(з)бу то вчинили и печати свои приложили. Пса(н) у Дорогиничо(х) лета бо(ж)его нароже(н)а тисача па(т)сотъ ше(ст)десать пѣ(р)вого, м(с)ца юна, пѣ(р)вого дна.

*7. Уступний запис Єпестимїї Васи́лівни Дривинської
на частину спадщинного маєтку, від якого вона відреклась
на користь батька і братів.*

Акт від 17 січня 1577, № 195, 3.
Випис з книг гродських від 7 січня 1563.

217 Я, Епе(с)ти(м)я Васи(л)євна Дриви(н)скаа, ве(с)поло(к) из муже(м) мои(м) Миха(и)ло(м) Семеновичо(м) вы(з)наваем сами на себе си(м) нши(м) ли(с)то(м), кому буде(т) по(т)реба того веда(ти) або, чтучи его, слыша(ти), ко(ж)дому, тепере(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), што (ж) ѿте(ц) мо(и) па(н) Василе(и) Дриви(н)ски(и), выдаю(чи) мене у ма(л)же(н)ство за мужа мое(г)[o] Миха(и)ла Семено(ви)ча, да(л) мнѣ вѣна готовы(х) гроше(и) сорок(к) ко(п). А я ѿ(т)цу своему па(н)у Васи(л)ю Дриви(н)скому за (т)ую суму по(с)тупила и записала до живота е(г)[o] ча(ст) свою матери(с)тую з делу ровно(г)[o] ѿ(т) бра(т)и и ѿ(т) се(ст)рѣ мои(х) вы (и)ме(н)ю в Дривини, котораа на мене право(м) приржоны(м) приходитъ. А по животе ѿ(т)ца мое(г)[o] тую ча(ст) свою в Дривини бра(т)и свое(и) Федору а Е(в)гению по(с)тупи(ла) и за(писала) вечными часы, вырекаючиса с тоѣ ча(с)ти. А я сама, и муж(ж) мо(и), и де(ти) нши не маемо в тую ча(ст) вступова(ти) са ани по(д) ними по(и)скива(ти) на ве(ч)ные часы. Во(л)ни ѿни тую ча(ст) ѿ(т)да(ти) и прода(ти), за(с)тави(ти) и записа(ти) и куды хотечи ку своему до(б)рому а пожиточне(и)шому ѿбе(р)нути. На што я, Епе(с)ти(м)я, з муже(м) мои(м) Миха(и)ло(м) Семеновичо(м), даю се(с) мо(и) ли(ст) вла(ст)ного писа(н)а руки мужа моего. А при то(м) бы(л) и того добре сведо(м) па(н) Лаври(н) Богушеви(ч) Ивани(ц)ки(и). И за (п)ро(з)бою ншою печат(т) свою приложи(л) к сему ншо(му) ли(с)ту. Писа(н) у Дривини лѣта бо(ж)его нароже(н)а тисеча па(т)со(т) ше(ст)деся(т) второ(г)[o], м(с)ца июля, два(д)ца(т) семо(г)[o] дна.

8. Повноважний лист Жигимонта Августа
володимирському городничому Михайлові Козинському
щодо дарування чотирьох волок землі Стахею Дмитровичу
в нагороду за боротьбу з московським військом.

Акт від 19 січня 1577, № 202, 3.

Жикгимо(нт) Авгу(ст), бо(ж)ю мл(ст)ю коро(л) по(л)ски(и), ве(ли)ки(и) 229 зв.
кня(з) ли(тв)ски(и), ру(с)ки(и), пруски(и), жомон(т)ски(и), мазове(ц)ки,
лифля(нт)ски(и) и ины(х). Ма(р)ша(л)ку ншому горо(д)ничому володиме(р)-
скому па(н)у Миха(и)лу Ти(х)нови(ч)у Кози(н)скому. Повєдає(м) тебе,
и(ж) мы з ла(с)ки нашое г(с)дрьское за чоло(м) би(т)ємь земянина ншо(г)ло
Стахея Дми(т)ровича для служ(ж)бь его цно(т)ливы(х), же ѿ(н), буду(чи)
у би(т)ве сєє прошлое зимы, кгда з ла(с)ки бо(ж)єє во(и)ско неприятє(л)-
ское моско(в)ское з ге(т)mano(м) его Шу(и)ски(м) чере(з) во(и)ска нши по-
ражоно, добре собе та(м), яко на члвка рыце(р)ского належи(т), почина(л),
где и (з)ранє(н)є непомалу шко(д)ливое з вло(м)но(ст)ю чло(н)ко(в) его
по(д)ня(л), лє(д)ве жи(в) ѿ(с)та(л), да(ли) ему чоты(ри) волокы зе(м)ли
пу(с)тыє, лю(д)ми не ѿсєлыє, кгру(н)ту ме(с)та ншо(г)ло Володиме(р)ско-
(г)ло. А и(ж) справа померы а(л)бо ревизие воло(ч)ное кгру(н)то(в) ѿно-
(г)ло за(м)ку и ме(с)та ншо(г)ло Володиме(р)ского тебе ѿ(т) на(с) поручо-
но про то, абы єси, зьєха(в)ши ѿ(в)де до Володимера, тую чотыри волокы
пу(с)ты(х) кгру(н)ту ншо(г)ло воло(к) ме(ст)ски(х), где на ѿ(д)но(м) ме(ст)цу
ему ѿ(т)мери(л), заве(л) и пода(л) и в то его увєза(л). Писа(н) у Па(р)цове
лєта бо(ж)єго нароже(н)я тисєча пя(т)со(т) ше(ст)дєся(т) чє(т)вє(р)то(г)ло,
м(с)ца авгу(с)та, девято(г)ло на(д)ца(т) дня. Тут по(д)пи(с) руки его к(р) м(л)
а пото(м) писа(р)ское тыми словы: Я(н) Ши(м)кович, ма(р)шало(к), писа(р).

9. Тестамент Оникія Богдановича Бутетицького.

Акт № 15, 3.

Во (и)мє бо(ж)є ста(н) са. Ами(н). Я, ѿ(н)икє(и) Богданови(ч) Буте- 12
ти(ц)ки(и), будучи єще при добро(и) памєти, ведаючи тє(ж) тоє, што ка(ж)-
дому хрєста(н)скому члвку належи(т) учини(ти), росказа(л) єсми вла(ст)нє
самъ усты своїми то(т) тестамент мо(и) написати, на што є(ст) вла(ст)наа
вола моа, и(ж)-є(м) упрости(л) и(х) мл(с)ти пна Ивана Пе(т)ровича Калу-
со(в)ского, су(д)и володиме(р)ского кгро(д)ского, а пна Фєдора Васи(л)єви-
ча Калусо(в)ского (,) и да(л) єсми и(х) мл(с)ти в опеку у мо(ц) и ув оборону
ѿ(т)о (в)си(х) кри(в)дъ жону мою Га(н)ну и дєтє(и) мои(х) двоє — ѿ(л)єну
а Ма(к)гдалєну — и всю ча(ст) имє(н)а моего у Бутєтича(х), у поветє Воло-
диме(р)скомъ а в поветє ѿ(в)руцко(м) Вєлавъско, которы(и) ув о(д)дѣлє
маю ѿ(т) брата моего ста(р)шого пна Романа, и всю має(т)но(ст) мою, што
ѿ(н)и яко ѿпєкунове маю(т) ты(м) та(к) шафовати и владнути, якъ на и(х)
ста(н) приналежи(т) (.) А жона моа бє(з) воли и вєдомости и(х) нє має(т)
ничи(м) шафовати а(ж) што будє(т) з волею и(х), што (ж) тє(ж)єсми записа(л)
жонє мое(и) Га(н)нє по(л)тораста ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) єє вла(ст)ного
внєсє(н)я в до(м) мо(и). Я є(и) тую по(л)тораста ко(п) гроше(и) записа(л)

на третє(и) части имє(н)я моего ты(х) частє(и) мои(х) у Бутєтичо(х) и у Вє-
 ла(в)ску, што ширє(и) а достаточнє(и) є(ст) на листє вєно(в)номъ ѿ(т) мєнє
 дано(м) ѿписано, которы(и) єсми ли(ст) вєно(в)ны(и) да(л) сво(и)ми вла(ст)-
 12 зв. ными руками пну Ха(ц)ку Чуватовичу, возному повету Воло(ди)мє(р)ско-
 (г)о[л] мнє з ураду на то(т) ча(с) приданого. И проси(л) єсми єго самъ устнє,
 абы то(т) ли(ст) указавши єго мл(с)ти пану по(д)старостєму воло(ди)мє(р)-
 скому пану Миха(и)лу Павловичу и каза(л) у книги кгро(д)ские записа(т).
 А записавши, никоу и(н)шому до ру(к) не да(л), ѿ(д)но ѿпекуномъ пну
 Ивану а пну Федору Калусо(в)скимъ. А є(ст)ли бы жона моя хотєла по(и)-
 ти заму(ж), тогды має(т) ѿ(д)но на третє(и) части, яко в листє вєновно(м)
 ѿписано, сєдє(ти) до живота своего а до то(г)о[л] часу, покулє заму(ж) не
 по(и)дє(т), з дє(т)ми моими сєдє(ти) и (в) моцы свое(и) мети и и(х) уживати
 вси части имє(н)а я(к) в Бутєтичо(х), та(к) тє(ж) и в Вєла(в)ску. А є(ст)ли
 бы тє(ж) дєти мо(и), доро(с)ши лє(т) свои(х), хотєли тую третюю частъ ѿ(т)
 мєнє у вѣнє ѿписаную к рукамъ своимъ мети, то(г)ды маю(т) напередъ тую
 суму пнзє(и) по(л)тораста ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) вси спо(л)на ѿ(т)-
 давши, то(ж) тую ча(ст) к рука(м) своимъ мети, а што са дотычє(т) до(л)-
 говъ мои(х), то є(ст) напередъ, што єсми винє(н) пану Ворисцъкому па(т)-
 дєса(т) ко(п) и двє копє грошє(и) лито(в)ски(х), ты(и) пнзи маю(т) быти ты(м)
 заплачоны, што ми люди мо(и) вєла(в)ские ви(н)ни дати два(д)ца(т) копъ
 грошє(и) лито(в)ски(х) готовы(х), а и(н)шєє тє(ж) ми ви(н)ни мє(д) дати.
 И то(т) до(л)гъ має(т) жона моя з вєдомо(ст)ю ты(х) ѿпекуно(в) плати(ти),
 а жиду володимє(р)скому Шмо(и)лу винє(н) єсми па(т) копъ грошє(и),
 пнє(и) Федорово(и) Со(л)тановича пнєє Га(н)ны двє копє грошє(и), а и(н)-
 шєму тє(ж) єсми никоу не винє(н), ѿ(д)но богу мл(сти)вому дшєю, а зє(м)-
 ли тєло(м). И має(т) то(т) тастамє(нт) мо(и) и (в)ла(ст)наа воля моа ѿста(т)-
 няа при то(и) моцы захова(н) бы(ти), яко выше(и) написано. А (х)то бы ко(л)-
 вєкъ хотє(л) то(т) тастамє(нт) мо(и) чимъ-ко(л)вє с кро(в)ны(х) борони(ти)
 або дєтє(и) мои(х) нарушати, то(т) будє(т) повинє(н) на вра(д) замъку Во-
 лодимє(р)ско(г)о[л] заплати(ти) сто копъ грошє(и), а заплативъши прє(д)
 са, має(т) то(т) мо(и) тастамє(нт) при моцы бы(ти) захова(н), яко (ж) єсми
 13 то(т) тастамєнѣтъ далъ пну Ивану а пну Федору Калусо(в)ски(м) по(д) моею
 печатю // и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моеє. А при то(м) тє(ж) были и,
 того добрє свєдомы, за про(з)бою моею и печа(ти) свои приложили и(х)
 мл(ст) па(н) Ива(н) Миха(и)лови(ч) Гулєви(ч), па(н) Миха(и)ло Роса(л)-
 ски(и), а па(н) Василє(и) Мирови(ц)ки(и) Во(х)но(в)ски(и), а па(н) Ха(ц)ко
 Чуватови(ч), возны(и) повету Воло(ди)мє(р)ского, мнє на то(т) ча(с) з ура-
 (д)у приданы(и). Писа(н) у Володимери лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисача
 па(т)со(т) шє(ст)дєса(т) ѿсмого, м(с)ца сє(н)тєбра, третєго дня.

10. Привінковий запис Оникія Богдановича Ставецького
 його жінці Ганні.

Акт від 3 жовтня 1579, № 25, 1.

34 Я, Оникє(и) Богданови(ч) Ставє(ц)ки(и), чиню явно и ѿзна(и)мую то
 си(м) мои(м) листо(м), кому будє(т) потреба того вєда(ти), тепє(р) и на по-
 то(м) будучи(м), ижъ з ласки а милосє(р)дѣя бо(ж)єго з радою приятєлє(и)

и вло(с)ною волею моею поня(л) єсми за себе в ма(л)же(н)ство до(ч)ку не-
бо(ж)чика пна Ивана Федоровича Клоского па(н)ну Га(н)ну и (в)зя(л)
єсми по не(и) яко ма(л)жо(н)це свое(и) вена, посагу я(к) готовыми гро(ш)-
ми, та(к) в золоте, в серебре, в пе(р)лахъ, в шатахъ, в коне(х) и ув ы(н)ши(х)
реча(х) по(л)тораста копъ гроше(и) ли(тв)ской монеты, личе(чи) по десє-
ти // пнзе(и) белы(х) у грошъ. А та(к) я, до(з)на(в)ши и маю(чи) ку собѣ 34 зв.
ѡ(т) своеє милои ма(л)жонки пнеє Га(н)ны великое добродє(и)ство и учти-
вое захова(н)є в ма(л)же(н)стве, которое ѡна ку мнѣ, мужу своему, має(т)
и ѡ(т)казує(т) та(к) напроти(в)ку того вена готовы(х) гроше(и) и (в)си(х)
рече(и) внесе(н)я єє, которое ѡна изъ собою в до(м) мо(и) внесла, **яко те(ж)**
з осо(б)ливо(и) ласки а милости своеє ма(л)же(н)ско(и), которую ку не(и)
ма(м), даю, да(р)ую и си(м) листо(м) мои(м) записую ма(л)жо(н)це мое(и)
мило(и) пне(и) Га(н)не на третє(и) ча(сти) всего име(н)я моего в Бутєточо(х)
и у повіте Ѡвруцко(м) у Вєла(в)лску, на то(и) ча(сти) мое(и) которую ѡ(т)
брати своеє ув о(т)дєлє маю, по(л)тораста копъ гроше(и) ли(тв)ское моне-
ты, личєчи по десєти пнзе(и) белы(х) у грош). И, чого пне бже ухова(т)
рачи, на мене чсу смєртного, тогды жона моя пни Га(н)на по животе мое(м)
має(т) на то(и) третє(и) части всего име(н)я моего, на которо(и) я є(и) по(л)-
тораста ко(п) гроше(и) записа(л), споко(и)нє сєдє(ти) и то к рука(м) свои(м)
дє(р)жати и вживати до живота свое(г)л[о]. А дети мои, которы(и) с нєю
мє(ти) буду, бра(т)я и нихто с кре(в)ны(х) и прирєжоны(х) мои(х) не маю(т)
ма(л)жо(н)ки моеє пнеє Га(н)ны с тоє третєє части всего име(н)я моего ру-
ша(ти) и никоторыми причинами ѡ(т)то(л) єє вытиска(ти) и жа(д)но(и) кри(в)-
ды на то(м) єи делати не маю(т). А є(с)ли бы заму(ж) по(и)ти всхотєла, тог-
ды дє(ти) або бра(т)я и кре(в)ны(и) мо(и) маю(т) и пови(н)ни будуть пє(р)вє
тую суму по(л)тораста копъ гроше(и) ли(тв)ски(х), которую я ма(л)жо(н)це
свое(и) пне Га(н)нє да(л), даровалъ и си(м) листо(м) мои(м) записа(л), ни-
чи(м) и(н)ши(м), ѡ(д)но готовыми грошъми до ру(к) єє ѡ(т)да(ти). То(ж)
тую третюю ча(ст) во (в)сємъ име(н)и мое(м) до ру(к) свои(х) мєти а не за-
пла(ти)вши ѡное сумы по(л)тораста копъ гроше(и) ма(л)жо(н)це мое(и)
пне(и) Га(н)нє, дє(тє), бра(т)я, кре(в)ны(и) и нихто з бли(з)ки(х) мои(х)
не маю(т) сє в тую третюю ча(ст) всего име(н)я моего в Бутєтичохъ и у Вє-
ла(в)ску, што я в дє(р)жа(н)и свое(м) маю ѡ(т)чи(з)ного и набытого, ници(м)
вступова(ти) и никоторы(и) переказы и тру(д)ности на то(м) є(и) дєла(ти)
не маю(т). Алє має(т) то ма(л)жо(н)ка моє ув оно(и) сумє выше(и) мєнєно(и)
споко(и)нє дє(р)жати и (в)живати. И во(л)на будє(т) ма(л)жо(н)ка моя пни
Га(н)на тую суму по(л)тораста ко(п) гроше(и), ѡ(т) мєнє є(и) дарованую и
записаную, та(к) при животе, я(к) и по животе мое(м) ѡ(т)да(ти), даровати,
записа(ти), або гдє-ко(л)вє ѡбє(р)нути, я(к) сама налєпє(и) // розумєючи, 35
яко влосно(ст) **свою**. А то(г)л[о] є(и) якъ я са(м), та(к) тє(ж) ни(х)то з бли(з)-
ки(х) мои(х) заборони(ти) и в то сє жа(д)ными причинами вступовати не
має(т). И на то **єсми** да(л) ма(л)жо(н)це мое(и) пне(и) Га(н)нє сє(с) мо(и)
ли(ст) по(д) печатю моею и (с) по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моеє. При чо(м)
тє(ж) бы(ли) и то(г)л[о] добрє су(т) вадоми и(х) млстъ пнъ Гаврило Зброхо-
ви(ч) Воюти(н)ски(и), пнъ Миха(и)ло Иванови(ч) Дро(з)дє(н)ски(и), пнъ
Иванъ Ванькови(ч) а пнъ Ива(н) Яцъ(ко)ви(ч) Лє(ти)ньски(и). И проси(л)
єсми и(х) мл(сти) ѡ приложє(н)є печатє(и). И(х) мл(ст) за про(з)бою моею
то вчини(ли) и печатє(и) сво(и) приложили к сєму моему листу. Писа(н)

у Буте(ти)чо(х) лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) ше(ст)деся(т) че(т)ве(р)того, м(с)ца декабря, семы(и) днь.

*11. Привітковий запис Оникія Богдановича Ставецького
на суму грошей на третині маєтку, даровану його жінці Ганні.*

Акт від 3 жовтня 1569, № 14, 3

- 11 Я, Оники(и) Богдано(ч) Ставе(ц)ки(и), чиню я(в)но и озна(и)мую то си(м) мои(м) листо(м), кому буде(т) по(т)ребъ того ведати, тепе(р) и на по(т)о(м) будучи(м), и(ж) з ласки а милосе(р)дѣа божего з радю приятеле(и) и вло(ст)ною волею моею пона(л) есми за себе в ма(л)же(н)ство дочку не-бо(ж)чика пна Ивана Федоровича Ключ(с)кого па(н)ну Га(н)ну и вза(л) есми по не(и) яко ма(л)же(н)це свое(и) вѣна, посагу яко готовыми грошѣми, та(к) в золоте, в серебре, в пє(р)ла(х), в шата(х), в конє(х) и в ы(н)ши(х) рєча(х) по(л)тора(ст)а ко(п) гроше(и) лито(в)ское монеты, личе(чи) по десети пнє(и) белы(х) у грошѣ. А та(к) а, до(з)навши и маю(чи) ку себе о(т) своеи мило(и) ма(л)же(н)ки пнє(и) Га(н)ны великое добродє(и)ство и (в)чтливое захова(н)є в ма(л)же(н)стве, которое она ку (м)нє, мужу своему, має(т) и о(т)казує(т), та(к) напро(т)и(в)ку того вєна готовы(х) гроше(и) и (в)сих рєчє(и) внєсє(н)а єє, которое она и(з) собою в до(м) мо(и) внєсла, яко те(ж) з особливое ласки а милости своеє ма(л)же(н)ское, которую ку не(и) ма(м), даю, дарю и симъ листо(м)ъ моимъ записую ма(л)же(н)це мое(и) мило(и) пнє(и) Га(н)нє на третє(и) части всего имє(н)а моего в Бутатича(х) и в повете Овруцко(м) у Вєлавѣску, на то(и) части мое(и), которую о(т) бра(т)и своеє ув одѣдѣле маю по(л)тора(ст)а копѣ гроше(и) лито(в)ское монеты, личе(чи) по десети пнє(и) белы(х) у грош. И, чо(г)ло пнє бже // уховати рачи, на мене часу сме(р)тного, то(г)ды жона моя пни Га(н)на по животе моемъ має(т) на то(и) третє(и) части всего имє(н)а моего, на которо(и) а є(и) по(л)тора(ст)а ко(п) гроше(и) записа(л) споко(и)нє сєдє(ти) и то к рукамъ свои(м) дє(р)жати и (в)жива(ти) до живота своего, а дє(ти) мои, которые с нею мети буду, бра(т)я а нихто с кре(в)ны(х) и прирєжоны(х) мои(х) не маю(т) ма(л)жо(н)ки моеє пнєє Га(н)ны с тоє третєє части всего имє(н)а моего рушати, некоторыми причинами о(т)то(л) єє вытискати и жа(д)ное кры(в)ды на то(м) є(и) делати не маю(т). А если бы заму(ж) по(и)ти хотєла, то(г)ды дє(ти) або бра(т)а и кре(в)ны(и) мо(и) маю(т) и пови(н)ни буду(т) пє(р)вє тую суму по(л)трєта ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), которую а ма(л)же(н)ци свое(и) пнє(и) Га(н)нє да(л), дарова(л) и си(м) листомъ моимъ записа(л), ничи(м) и(н)ши(м), о(д)но готовыми грошѣми до ру(к) є(и) о(т)дати, то(ж) тую третюю ча(ст) во всемъ имє(н)ю мое(м) до ру(к) свои(х) мети, а не заплати(в)ши оное сумы по(л)тора(ст)а копѣ гроше(и) ма(л)жонце мое(и) пнє(и) Га(н)нє, дє(ти), бра(т)а, кре(в)ны(и) и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) не маю(т) са в тую третюю ча(ст) всего имє(н)а моего в Бутатичо(х) и у Вєлавѣску, што в дє(р)жа(н)и своемъ маю о(т)чи(з)ного и набытого ничимъ вступовати и никоторое переказы и тру(д)ности на томъ є(и) делати не маю(т), аєє має(т) ма(л)жо(н)ка моя ув оно(и) сумє выше(и) помєнено(и) споко(и)нє дє(р)жати и (в)живати. И во(л)на буде(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на тую суму полтора(ст)а копѣ гроше(и), о(т) мене є(и) дарованую и записаную, такъ при животе,

яко и по животе моемъ ѿ(т)дати, даровати, записати або где-ко(л)вѣ(к) ѿбе(р)нути, якъ сама налєпе(и) розумеючи яко влостьно(ст) свою <.> А того, якъ а самъ, такъ те(ж) ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) забороняти и в то(м) са жа(д)ными причинами вступовати не має(т). И на то єсми да(л) ма(л)жє(н)ци мое(и) пнє(и) Ганъне сє(с) мо(и) листь // по(д) печа(т)ю и с по(д)пи(с)ю 12 вла(с)ное руки моеє. Причо(м) те(ж) были и того добре су(т) вадомы и(х) мл(ст) Гаврило Зброхови(ч) Воюти(н)ски(и), панъ Миха(и)ло Иванови(ч) Дро(з)де(н)ски(и), па(н) Ива(н) Ванкови(ч), а па(н) Ива(н) Я(ц)ковичъ Лѣ-ти(н)ски(и). И проси(л) єсми и(х) мл(с)ти ѿ приложє(н)є печате(и). И(х) мило(ст) за про(з)бою моею то вчини(ли)<.> и печати сво(и) приложи(ли)<.> к сєму моему листу. Писа(н) у Бутатичо(х)<.> лє(т) бо(ж)єго нарожє(н)а тисача патсо(т) шє(ст)дєса(т) чє(т)вє(р)того, м(с)ца дєкабря, сємого дна.

*12. Увяжчий лист Михаила Тихоновича Козинського
щодо видачі Стахею Дмитровичу за його військові заслуги
чотирьох волок землі*

Акт від 19 січня 1577, № 202, 3.
Випис з книг гродських від 20 березня 1573.

Я, Миха(и)ло Ти(х)нович Кози(н)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дря к(р) 229 зв.
м(л) горо(д)ни(и) (!) воло(ди)мє(р)ски(и), ѿ(з)на(и)мую си(м) мои(м) ли(с)-
то(м) ко(ж)дому, хто бы ѿ то(м) вѣда(ти) хотє(л), и(ж) што г(с)дрѣ к(р)
єго мл(ст) па(н) на(ш) мл(сти)вы(и) з ла(с)ки своеє г(с)дрѣское за чоло(м)
би(т)є(м) земєнина єго м(л) г(с)дрѣско(г)ло пна Стахею Дми(т)ровича и (д)ля
по(ц)тivity(х) служо(б) єго, которє ѿ(н), будучи в би(т)вє проти(в)ку не-
приятєля єго м(л) г(с)дрѣско(г)ло во(и)ска мо(с)ко(в)ско(г)ло, яко члвкѣ
рыцє(р)ски(и) з себе ѿказыва(л) и чини(л), чоты(ри) волоки зє(м)ли кгру(н)-
ту мє(с)та Володимє(р)ско(г)ло єму да(ти), ѿ чо(м) и ли(ст) сво(и) г(с)дрѣ-
ски(и) до мене, яко до того, которо(му) помера // а(л), бо ревизєя воло(ч)ная 230
кгру(н)то(в) то(г)ло мѣста Воло(ди)мє(р)ско(г)ло ѿ(т) єго к(р) м(л) злєцєна
єсть, писа(ти) и росказа(ти) рачи(л), абы(х) я, зѣха(в)ши ѿ(в)дє до Воло-
димєра, ѿную чотыри волоки зє(м)ли, гдє на ѿ(д)но(м) мє(ст)цу єму ѿ(т)мє-
ри(в), заве(л) и пода(л) и в то єго увєза(л). А та(к) я, чина(чи) досы(т) воли
и росказа(н)ю єго м(л) г(с)дрѣскому, будучи са(м) у Воло(ди)мєри, тѣє чо-
тыри волоки зє(м)ли на пє(в)но(м) мє(ст)цу в за(д)ню(м) ѿбрубє воло(к)
то(г)ло мѣста г(с)дрѣско(г)ло Володимє(р)ско(г)ло в рочищє(м), мєновитє
на Стрєвє(ж)у, почо(н)ши ѿ(т) воло(к) и ко(п)цов и кгру(н)ту пна Миха(и)-
ла Ду(б)ни(ц)кого, а(ж) до выпо(л)нє(н)є вси(х) чотыро(х) воло(к), то є(ст)
рєзо(в) двана(д)ца(т) ѿдє(н) по(д)лє друго(г)о на ши(р) и на до(л)жѣ, я(к)
ѿ(д)но тѣє волоки за(и)ти и досє(г)ну(ти) могли, а(ж) до граници кгру(н)ту
ѿмє(н)єя зємя(н) г(с)дрѣски(х) Малєє Вє(р)бєє па(н)у Стахею є(с)ми заве(л)
и пода(л) и в то єго увєза(л) и (д)ля лєпшєє єму в то(м) пєвно(сти) тѣє чоты-
ри волоки єго я(к) ѿ(т) воло(к) и ко(п)цовъ пна Миха(и)ла Ду(б)ни(ц)ко-
(г)ло, та(к) и ѿ(т) воло(к) мє(ст)ски(х) єму заграничи(л), ко(п)цы є(с)ми
закопа(ти) вєлє(л), и закопаны єст. И на то є(с)ми да(л) єму сє(с) мо(и)
ува(ж)чи(и) ли(ст) з моею печа(т)ю и с по(д)пи(с)ю вла(с)ное руки моеє.

Писа(н) у Воло(ди)мери лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) ше(ст)-деся(т) пято(г)ло, м(с)ца ма(р)та, десятого дня. Миха(и)ло Кози(н)ски(и), вла(ст)ная рука.

*13. Запис Івана Семеновича Ляховського його дружині
Галені Граєвській на суму грошей на третині маєтків
Ляхова і Щенятина.*

Акт від 12 січня 1570, № 50, 1.

- 99 Я, Іванъ Семенови(ч) Ляховъски(и), земляни(н) г(с)дръски(и) повіту Володиме(р)ского, визнавамъ тымъ моимъ листомъ, ижъ з волею бже(и) а порадою прияте(л) свои(х), ро(з)мысли(в)шися на то добре, поня(л) есми собе за ма(л)же(н)ку па(н)ну Галену Крае(в)скую, по которо(и) взя(л) есми ѿ(т) брата еє мл(с)ти пна Станислава Кграевско(г)ло посагу готовыхъ пнзе(и) тисечу ше(ст)со(т) ше(ст)деся(т) и чотыри копы гроше(и) лито(в)скихъ, ли-ча(чи) по десе(ти) белыхъ у гро(ш). Которую суму пнзе(и) описал[...].
- 99 зв. мальжонце свое(и), то есть на третє(и) части име(н)я своего Ляхова и Щенятина, на вечные и пото(м)ные часы самъ ѿ(т) себе и ѿ(т) всихъ бли(з)кихъ, кре(в)-ныхъ и приятель своихъ тымъ обычаемъ, чого бже ухава(и) // тогды жаде(и) с приятеле(и), кре(в)ныхъ и потомства мое(г)ло не маю(т) еє рушати в то(и) третє(и) части име(н)я мое(г)ло Ляхова и Щенютина такъ на (д)воре по(д)-даны(х), млыне(х), поля(х), дуброва(х), сеножатехъ, и ыными пожи(т)ками, якимъ-колвекъ именемъ або про(з)выскомъ названными. Ажъ перве(и) ѿ(т)-давши и заплативъши ма(л)жо(н)це мое(и) тую суму пнзе(и) тисечу ше(ст)-со(т) ше(ст)деся(т) и чотыри копы гроше(и) литовъскихъ. А хотя бы те(ж) при животе моемъ на мене якая-колвекъ по(т)реба пришла, тогды на то(и) третє(и) части не маю ани буду воле(и) жадно(г)ло опису чинити и заставо-ва(ти), а хотя быхъ на(д) то(т) обовязо(к) сво(и) кому записати або застави-ти ме(л), тогды тоє не мае(т) мощы жа(д)ное мети такъ в земски(х), яко и въ за(м)ковыхъ книга(х). А естли ж бы те(ж) по животе моемъ ма(л)жонка моя панъна Галена Кграе(в)ская, будучи потребна сумы пнзе(и), кому заста-вити тую третюю часть в то(и) суме хотела, то(г)ды я е(и) то(г)ло позволяю, проти(в)ко чому яко дети мои, естли намъ ихъ панъ бо(г) узычити рачи(т), такъ кре(в)ные и бра(т)я мои не маю(т) то(г)ло заборонити, кгда (ж) она тымъ вєно(м) своимъ буде(т) волна шафовати, што я з ли(с)та а пови(н)нос-ти проти(в)ко ма(л)жо(н)це свое(и) чиню и тымъ листомъ своимъ описую та(к), яко ся ма(л)жонце мое(и) мило(и) подоба(т) буде(т). Яко (ж) я, хотячи тоє тымъ мо(ц)не у(т)ве(р)дити, зехал-ом до замку г(с)дрско(г)ло Володи-ме(р)ского и тую[...].
- 100 (г)ло, // ѿ(д)но з добро(и) воли свое(и) до кни(г) замъковы(х) записати ка-за(л), хотєчи, абы тоє zostавало при мощы на ве(ч)ные и потомные часы, утве(р)жаючи тымъ способомъ, естли бы ся што в томъ листе не доложило водле права по(с)политого и статуту земъского, тогды жадная причина не мае(т) бы(ти) вина давана, штобы тому записо(ви) моему, добрымъ розмыс-ломъ учиненому, шкодити мєла, опу(с)каючи каждую рєчь правную и не-пра(в)ную на сторону, и хотя быхъ я самъ, дети и пото(м)ковє, и бра(т)я мои при животе и по животе мое(м) хотели што проти(в)ко тому записови

моему чини(т) и его которы(м)-ко(л)векъ ѡбычае(м) узрыва(ти), тогда то не мае(т) намъ по(и)ти в жа(д)но(г)ло права и тое, што бы(х)мо собе на по-мо(ц) бра(ли), тое все ку переказе ншо(и) мае(т) по(и)ти. Кгды жъ тымъ записомъ, которы(и) я даю ма(л)жонце мое(и), всякихъ ѡборонъ и во(л)-носте(и) ншихъ, што бы тому записови шкодити мѣло, ѡ(т)ступую, даючи то малъжонце свое(и) в мо(ц) ѡ(т) дете(и), потомъко(в), бра(т)и и кре(в)ныхъ моихъ тымъ всихъ, што ся ту(т) в томъ записе моемъ ѡписано во(д)лугъ ба-че(н)я и нале(п)шо(г)ло уподоба(н)я ма(л)жонце мое(и) ѡборочати, яко ся е(и) подобати буде(т), а для ле(п)шого сведомья се(с) мо(и) листь вено(в)-ны(и) з вла(ст)ною печат(т)ю и с по(д)писаньемъ руки свое малъжонце свое(и) панъне Галени Кграе(в)ско(и) даю на вечные и потомъные часы. При томъ бы(ли) и то(г)ло добре сведоми его мл(с)ть па(н) Лаври(н) Богушеви(ч) Ивани(ц)ки(и), а кнзь Дми(т)рь Козека, а панъ Семенъ Че(р)нчи(ц)ки(и), па(н)ъ // Ба(р)тошъ Ви(т)ви(н)ски(и), а панъ Я(н) Кгруше(в)ски(и), де(р)-жа(в)ца негнєвицьки(и), ѡ(т) его мл(с)ти пна воеводы виле(н)ско(г)ло, ко-торы(и) за прозбою моею печати свои приложити рачили к тому моему листу. Писанъ у Фалимицохъ лета бо(ж)его наро(ж) тисеча пя(т)сотъ шестьдеся(т) пято(м), мисеца априля, семо(г)лона(д)ца(т) дна. Иванъ Ляхо(в)ски(и). 100 зв.

*14. Дарчий запис Ивана Семеновича Ляховського
його жінці Галені.*

Акт від 12 січня 1570, № 50.1.
Випис з книг гродських від 18 квітня 1565.

Я, Иванъ Семенови(ч) Ляховъски(и), земени(н) г(с)дръски(и) повету 100 зв.
Володимеръского, вы(з)навамъ тымъ моимъ листомъ, ижъ што з мл(с)ти
проти(в)ку ма(л)жонъки свое(и) пне(и) Галене з Кграева Ляхо(в)ско(и),
дознавши еє пово(л)ность и ху(т) ма(л)же(н)скую, з учти въ дому и выхо-
ва(н)я дарую и записую пне(и) ма(л)жонъце мое(и) рухомые речы по животе
свое(м) яко золото, серебро, перла, кле(и)ноты и шаты, стадо конъное, бы(д)ло
и ве(с) добытокъ домовы(и), што тепе(р) маю, и, дасть бо(г), з малжонкою
своею бо(л)шо(и) придобудемъ, што тыхъ вси(х) рече(и) при ма(л)жонце
мое(и) зоставати мае(т). Уже она (и) во(л)на буде(т) в томъ дарова(н)емъ
ѡ(т) мене шафовати и ку налепшому пожи(т)кови своему ѡборочати, яко
ся е(и) на(и)лепе(и) подоба(ти) буде(т). А яко дети(и), естли ихъ на(м) панъ
богъ узы(ч)ати рачи(т), такъ пото(м)кове, бра(т)я, крєвные и приятели мои
не маю(т) в томъ ма(л)жо(н)ки мое(и) мило(и) затру(д)няти, што я проти(в)ко
не(и) с хути з мл(с)ти свое(и) ѡную дарую и записую на вечные и потомъные
часы, яко жъ я, хотя(чи) тоє мо(ц)но zde(р)жати, до запису г(с)дръско(г)ло
Володимер(р)ско(г)ло ехал-о(м) и тую волю того запису свое(г)ло неприму-
ше(н)я [...] дного, ѡ(д)но з добро(и) воли свое(и) до кни(г) замъ // ковыхъ 101
записати каза(л), хочечи, абы тоє зостало при моцы на вечные и потомъ-
ные часы. А для лепышо(г)ло сведо(м)я е(ст) мо(и) листь з вла(с)ною пе-
чат(т)ю и с по(д)писа(н)емъ руки свое(и) ма(л)жонце свое панє(и) Галене
з Кграева Ляхо(в)ско(и) даю. При томъ были и того добре сведоми его м(л)
панъ Ла(в)ри(н) Богушеви(ч) Ивани(ц)ки(и), а кнзь Дмитръ Козека, а па(н)
Семенъ Че(р)нчи(ц)ки(и), а панъ Ба(р)тошъ Ви(т)ви(н)ски(и), а па(н) Янъ

Кгрушевськи(и), де(р)жавца негнєви(ц)ки(и) ѿ(т) его м(л) пна воеводы ви-
ли(н)ско(г)о[о], которые на про(з)бу мою печа(т)и свои приложи(ли) к тому
моему листу. Писа(н) у Фалимичахъ лє(т) бо(ж) наро(ж) тисєча пя(т)со(т)
шєстьдєсят пятого, м(с)ца априля, сємогона(д)ца(т) дня. Иванъ Ляховски(и).

*15. Привітковий запис Лавріна Семеновича Оранського
на суму грошей на третині маєтку, яку він дарує
своїй жінці Марії Чернчицькій.*

Акт від 9 січня 1567, № 6, 1.

- 9 Я, Лаври(н) Семенови(ч) Ора(н)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю самъ
на себе симъ моимъ листомъ ко(ж)дому, кому бы была потреба ѿ томъ ве-
дати або, чту(чи) сєсь листь мо(и), слышати тепє(р) и на потомъ будучи,
9 зв. и(ж) // не (з) жадное намовы або принуше(н)а, але з осо(б)ли(вои) ласки
милосє(р)дѣа и sprawy бо(ж)ское а по(з)воле(н)а его мл(с)ти пна ѿ(т)ца мое-
го пна Семєна Григо(р)євича Ора(н)ского, ведаючи а ѿ добро(и) справе
мл(с)ти лю(д)ско(и) и цно(т)ливомъ захова(н)ю его мл(с)ти пна Семєна Лас-
ковича Че(р)нѣчицкого и вживаю(чи) себе та(к) его мл(с)ти самого, яко и
приятєлє(и) пови(н)ны(х) дому его мл(с)ти с правое мысли а ѿхоты своеє,
хотєчи мети, абых себе в мило(ст), повинность и приязнь вечистую пна
Че(р)нѣчицкого завєль, яко(ж) з властное мысли и ѿхоты своеє за по(з)во-
ле(н)ємъ его мл(с)ти пна ѿ(т)ца своего, доради(в)шиса приятєлє(и) свои(х),
споле(ч)нє зъ его мл(с)тью пномъ ѿ(т)цємъ своимъ и и(н)шими приятє(л)ми
своими приєха(в)ши в домъ его мл(с)ти пна Семєна Ласковича Че(р)нѣчиц-
кого, нашо(л) и проси(л) єсми его абы во(д)лє звыклости и доброе славы
своеє п(н)у ѿ(т)цу моему и мнє самому сприя(з)ливє са показа(л), а мнє
ку себе пово(л)нє в мл(с)ть и приязнь вечистую взалъ, што его мл(с)ть па(н)
Семєнь Че(р)нѣчицки(и), нє мнє(и) в себе уваживши и приемши насъ
вда(ч)нє до дому своего з волею и справою бо(з)скою, на то позволи(л) и за
нашимъ вла(ст)ны(м) проше(н)ємъ и причинами приятєлє(и) наши(х) до(ч)ку
свою па(н)ну Ма(р)ю за мене в ста(д)ло светое ма(л)же(н)ское далъ. За ко-
торою па(н)ною, до(ч)кою своею па(н)ною Ма(р)єю, з ласки и да(н)а та(к)
его мл(с)ти самого, яко и ма(л)жо(н)ки его датку вз алъ єсми досы(т) немало,
то єсть готовы(х) грше(и) злота, среб(б)ра, перєль, шатъ, конє(и), бы(д)ла,
10 платѣа белого // и и(н)ши(х) рєчє(и) та(к) много, яко чотыриста ко(п) грше(и)
лито(в)ское монєты. Которы(и) дато(к) ѿземши, я з дому пна Че(р)нѣчицко-
го до ру(к) свои(х) в домъ та(к) сво(и), яко и пна ѿ(т)ца своего, внєсь, и кгда
(ж) са за ласкою а справою бо(з)кою то все статєчнє ско(н)чило, и бачєчи
нє мнє(и)шую мл(с)ть, ласку и добродє(и)ство его мл(с)ти пна Семєна Че(р)-
нѣчицкого, которое ѿ(н) па(н)у ѿ(т)цу моему и мнє показа(л), маючи тє(ж)
мл(с)ть и ѿхотную скло(н)ность ку его мл(с)ти за вла(ст)ною ху(т)ю и по-
зvole(н)ємъ пна ѿ(т)ца моего, уважаючи добродє(и)ство цѣа своего пна
Семєна Че(р)нѣчи(ц)ко(г)о[о] а милуючи ма(л)же(н)ку свою, до(ч)ку его
мл(с)ти пною Ма(р)ю, хотєчи з себе пово(л)ность показати во(д)лє ѿбычаю
пови(н)ного и звыклости ншое посполитое в то(м) са заховати, даю, дарую
и си(м) листомъ моимъ записую, за вла(ст)нымъ по(з)воле(н)ємъ и волею
пна ѿ(т)ца моего пна Семєна Ора(н)ского, ма(л)же(н)цы мое(и) пнє(и) Ма-

(р)и за ѡны(и) дато(к) и внесе(н)е, которое я з дому ѡ(т)ца ее за нею вз(а)л(л) на (и)ме(н)ю своемъ вла(ст)номъ ѡ(т)чизномъ и набытомъ Ѳра(н)е(х), Ла(з)кови и Лине(в)це, на третє(и) части вла(ст)ное части своеє, чотыриста копъ грше(и) мониты и ли(ч)бы лито(в)ское, личели по десати пнзе(и) белы(х) в грошъ. В которо(и) сумѣ в чотыре(х)сотъ копъ грше(и) лито(в)ски(х) маєть ма(л)же(и)ка моа пни Ма(р)а третюю часть во (в)си(х) име(н)я(х) мои(х) та(к) ѡ(т)чи(з)ны(х), яко и набыты(х), з дворы, с по(л)ми и сєножа(т)ми, з лю(д)ми и (з) ихъ дворищами, зє(м)лами па(ш)ными и бо(р)тными и со всимъ тымъ, што к оно(и) части третє(и) приналежитъ та(к) тепе(р), за живота моего, яко и по животе моемъ, к рука(м) // своимъ де(р)жати и того вжива(ти) яко вла(ст)ности своеє. А па(н) ѡтець мо(и) и я самъ при животе своемъ, пото(м)ки и бли(з)кие нши по животе ншо(м), не ѡ(т)да(в)ши тоє сумы пнзе(и) чотыре(х)сотъ ко(п) грше(и) лито(в)ски(х) в тую третюю часть вы (и)ме(н)я(х) нши(х) Ѳра(н)е(х)⟨,⟩ Ла(з)кова и Лине(в)ца ничи(м) са вступовати з моцы и вла(д)ности ее вы(и)мовати и никоторє кри(в)ды на томъ є(и) делати не маємъ. И во(л)на будє(т) ма(л)жо(н)ка моа пни Ма(р)а та(к) за живота своего, яко и по животе своемъ ѡную суму пнзе(и) чоты(ри)ста копъ грше(и) за по(з)воле(н)ємъ пна ѡ(т)ца моего и мои(м) є(и) записаную к рукамъ своимъ сама де(р)жати и ее вживати або кому хотя ѡ(т)дати, дарова(ти) и записати, кгде-ко(л)ве(к) ѡбе(р)нути яко властность свою. А мы сами, пото(м)ки и бли(з)кие нши, є(и) то(г)ло заборонати и на жа(д)но(и) шкоде и переказє быти не маємъ. И на то а с позволе(н)ємъ и властною волею пна ѡ(т)ца моего ма(л)жо(н)це свое(и) до(ч)цы пна Семєна Че(р)нищкого даю сє(с) мо(и) листь по(д) печатю моею с по(д)пи(с)ю властное руки моеє. А при томъ бы(ли) и то(г)ло добре вадоми приятели нши и(х) мл(с)ть панъ Васи(л)е(и) Гулеви(ч)а, по(д)старости(и) володимє(р)ски(и), пнъ Фєдо(р) Солта(и), писа(р) земьски(и) повету Володимє(р)ского, пнъ Иванъ Петрови(ч) Калусо(в)ски(и) а па(н) Васи(л)е(и) Дрыви(н)ски(и), которы(х) єсмо с пномъ ѡ(т)цемъ своимъ просили, жебы и(х) мл(с)ть за про(з)бами ншими печати свои приложити рачи(ли). И(х) мл(с)ть за про(з)бою ншою то вчинили и печати свое // приложи(ти) рачи(ли) к сєму ншму листу, яко ж а то вдела(в)ши ѡстатє(ч)не постанови(в)ши дла ле(п)шого умоцньє(н)а и вадомости лю(д)ское враду земскому и кгро(д)скому тую вла(ст)ную волю и позволе(н)є ѡ(т)ца моего и свое визна(л), ѡповєда(л) и до кнгъ записати далъ. Писанъ в Че(р)нъчи(ч)о(х) лѣта бо(ж)єго нароже(н)а тисача па(т)со(т) шє(ст)дєсать шєстого, м(с)ца маа, второго дна.

16. Підтвердження Семєна Григоровича Оранського, що його син Лаврін записав своїй жінці Марії Черницькій суму грошей на третині мавтків, одержаних від батька.

Акт від 9 січня 1569, № 4, 1.

Я, Семє(н) Григо(р)єви(ч) Ѳра(н)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю тымъ 6 зв. моимъ листомъ⟨,⟩ ко(ж)дому, кому бы была потреба ѡ томъ ведати або, чтучи сєсь листь мо(и), слышати тепе(р) и на потомъ будучи, и(ж) не (з) жа(д)ное намовы або примуше(н)я але з осо(б)ливое ласки, милосє(р)дья и справы бо(з)ское ведаючи я ѡ добро(и) справє мл(с)ти лю(д)ско(и) и цно(т)-

ливомъ захова(н)ю его мл(с)ти пна Семѣна Ласковича Че(р)нчицко(го) и вживаю(чи) собе та(к) его самого, яко и приятели(и), пови(н)ны(х) дому его, с правое мысли а ѡхоты своеѣ хотечи мети, абы(х) самъ себе и сына своего Ла(в)рина в мило(с)т а пови(н)ность и приязнь ве(ч)ную пна Че(р)нчицко(го) заве(л), яко(ж) з ула(ст)ное мысли и ѡхоты своеѣ дорадивши(с) приятели(и) свои(х), ѡземши сына своего Ла(в)рина и и(н)ши(х) приятели(и) свои(х), приеха(в)ши в до(м) его мл(с)ти его мл(с)ти (!) пна Семѣна Ласковича Че(р)нчицко(го), нашо(л) и просиль есми его, абы во(д)ле // [...] сти и до(б)рое славы своеѣ мнѣ самому и сыну моему сприязливѣ са показа(л) а сына моего ку собе в мило(ст) и прия(з)нь нечистую вз(а)л, што его мл(с)ть па(н) Семѣнъ Че(р)нчицки(и), не мнѣ(и) у себе уважи(в)ши и прине(з)ши (!) на(с) вда(ч)не додому своего з воли и справою бо(ж)скою, на то позволи(л) и за нашимъ вла(ст)нымъ проше(н)емъ и причинами приятели(и) нши(х) до(ч)ку па(н)ну Марью за сына моего в ста(д)ло светое ма(л)же(н)ское далъ, за которою па(н)ною до(ч)кою пна Че(р)нчицко(го) сы(н) мо(и) Ла(в)ри(н) з ласки и дан(а)та(к) его самого, яко и пнѣе ма(л)же(н)ки его мл(с)ти да(т)ку вз(а)л досы(т) немало, то естъ готовы(х) грше(и), золота, сребра, перель, шать, коне(и), бы(д)ла, пла(т)я белого и и(н)ши(х) рече(и) та(к) много, яко чотыриста копъ грше(и) лито(в)ское монеты, которы(и) дато(к) сы(н) мо(и) ѡземъши, з дому пна Че(р)нчицко(го) до ру(к) свои(х) в домъ такъ мо(и) яко и сво(и) внесъ, и кгда(ж) са за ласкою а справою бо(з)скою то все статѣ(ч)не ско(н)чило, ѡбачечи не мнѣ(и)шую мл(с)ть, ласку и добродѣ(и)ство его мл(с)ти пна Семѣна Че(р)нчицко(го), которое ѡ(н) мнѣ и сыну моему показа(л), маючи те(ж) мл(с)ть и ѡхо(т)ную скло(н)ность ку его мл(с)ти, намови(л) есми сына свое(г)[o] Ла(в)рина, абы ѡ(н), уваживши добродѣ(и)ство цта своего пна Семѣна Че(р)нчицко(го) а милую(чи) ма(л)же(н)ку свою до(ч)ку его мл(с)ти пнюю Ма(р)ю, пови(н)ность а себе показа(л) во(д)ле ѡбываю пови(н)ного и звыкло(сти) ншое посполитое, ма(л)же(н)ку свою сумою пнзе(и) дарова(л) и на име(н)ю моемъ и своемъ властно(м) // ѡ(т)чи(з)номъ записа(л), в чомъ я самъ буду(чи) до[...] причи(н)ною сыну моему Лаврину волность и до(з)воле(н)ѣ да(л) и суму пнзе(и) чтыриста копъ грше(и) на име(н)ю своемъ властно(м) ѡ(т)чи(з)номъ Оране(х), Ла(з)кове в повете Володимѣ(р)скомъ и Линѣвцы на третѣ(и) части записа(ти) допус(т)и(л). А та(к) сы(н) мо(и) Ла(в)ри(н), за вла(ст)ною волею и дозволе(н)емъ моимъ, показуючи з себе па(н)у Семѣну Че(р)нчицкому пово(л)ность вечистую, а ма(л)же(н)це свое(и) мл(с)ть пови(н)ную, з милости своеѣ, которую понѣмаетъ за тую суму пнзе(и), которую сы(н) мо(и) в дому пна Че(р)нчицко(го) взалъ, да(л), дарова(л) и ѡсобливы(м) листомъ своимъ записалъ ма(л)же(н)це свое(и) до(ч)цы пна Семѣна Че(р)нчицко(го) пнѣ(и) Ма(р)и на име(н)ю моемъ и своемъ властно(м) ѡ(т)чи(з)но(м) Оране(х), Ла(з)кове и Линѣвце, на третѣ(и) части, вла(ст)ное части своеѣ, чтыриста копъ грше(и) монеты и ли(ч)бы лито(в)ское, личачи по десати пнзе(и) в гро(ш). В которо(и) сумѣ чотыре(х)сотъ копахъ грше(и) лито(в)ски(х) маєтъ ма(л)жо(н)ка сына моего невестка моя пни Ма(р)а третюю часть во вси(х) име(н)я(х) нши(х) такъ ѡ(т)чи(з)ны(х), яко и набыты(х) з дворы, с по(л)ми и сеножа(т)ми, з лю(д)ми и (з) и(х) дворищами, и (з) землами па(ш)ными и бо(р)тны(ми), и зо всимъ ты(м), што к оно(и) третѣ(и) части приналежи(т), такъ тепѣ(р),

7 зб. 8 за живота ншого, яко и на потомъ по животе ншомъ к рука(м) свои(м) //

[...] мѣ де(р)жати и того вживати яко вла(ст)ности своеѣ. А я самъ, сы(н) мо(и), ма(л)жено(к) еѣ, при животе свое(м) и по животе ншомъ, пото(м)ки и бли(з)ки (!) наши, не ѡ(т)да(в)ши тоѣ сумы пнзе(и) чтыре(х)сотъ копъ грше(и) лито(в)ски(х) в тую третюю ча(ст) вы(и)ме(н)я(х) нши(х) Оране(х), Ла(з)кова и Линев(ц)е ници(м) са вступова(ти) з моцы и вла(д)ности еѣ вы(и)мова(ти) и некоторое кривды на томъ е(и) делати не маѣ(м). И во(л)на буде(т) ма(л)жо(н)ка сына моего, неве(ст)ка моя пни Марья та(к) за живота своего, яко и по животе свое(м) ѡную суму пнзе(и) чтыриста ко(п) грше(и) за по(з)воле(н)е(м) моимъ, ѡ(т) сына моего е(и) записаную, к рукамъ своимъ сама де(р)жати и еѣ вживати або кому хотя ѡ(т)дати, дарова(ти), записати, кгде-ко(л)вѣ ѡбе(р)нути яко властность свою. А мы сами, пото(м)-ки и бли(з)кие ншие того е(и) заборона(ти) и на жа(д)но(и) шкоде и переказѣ быти не маѣмъ. И на то я даю пна Семена Ла(с)ковича Че(р)нъчи(ц)кого, пне(и) Ма(р)и сѣсь мо(и) листь по(д) моею печатю и (з) вла(ст)ною по(д)пи(с)ю руки моеѣ. А при томъ были и того добре вадоми пнове прияте(ли) нши и(х) мл(с)ть па(н) Василе(и) Федорови(ч) Гулевича, по(д)старости(и) володимер(ски)и, пнъ Федо(р) Солта(н), писа(р) зе(м)ски(и) повету Воло(ди)ме(р)ского, пнъ Ива(н) Петрович Калусо(в)ски(и) а пнъ Василе(и) Дриви(н)ски(и), которы(х) есмо просили, жебы и(х) мл(с)ть // за про(з)ба-ми ншими печат(и) свои приложити рачили. И(х) мл(с)ть за про(з)бою ншею то вчинили и печати свои приложили к сему ншому листу. Якож я то вде-ла(в)ши и стате(ч)не постанови(в)ши для ле(п)шого вмоцова(н)а и вадоми-сти) лю(д)ское враду зе(м)скому и ктро(д)скому тую вла(ст)ную волю, позволе(н)е и запи(с) сво(и) и сына своего визна(л) и ѡповеда(л) и до кн(г)ъ записати далъ. Писа(н) в Че(р)нъчичо(х) лета бо(ж)ею нароже(н)а тиса(ча) па(т)сотъ шесть(де)ся(т) ше(с)то(г)о[о], м(с)ца маа, второго дна.

8 зв.

*17. Дарчий запис Івана Семеновича Ляховського,
даній його дружині Галені на суму грошей
на третині маєтків у Ляхові і Щенютині.*

Акт від 12 січня 1570, № 51, 1.
Випис з книг гродських від 13 червня 1566.

Я, Ива(н) Семенови(ч) Ляхо(в)ски(и), даю ведати и визнава(м) са(м) на себе си(м) листо(м) мой(м), и(ж), узнавъши есми се(р)де(ч)ную мл(ст) и великую скло(н)но(ст)ку себе ма(л)жо(н)ки мое(и) мило(и) пане(и) ¹ Га-лены з Кграѣва Ляхо(в)ское, з добро(и) во(ли) и мило(с)ти свое(и) даю, и дарую, и записую еѣ мл. ма(л)жо(н)це свое(и) мило(и) пане(и) Галене на имения(х) мой(х) — на Ляхове ² и Щенютине — се(м)со(т) ко(п) гроше(и) ли(ч)бы литвское, кро(м) вена, которое есми пне ма(л)жо(н)це мое(и) ѡсоб-ливвы(м) листо(м) мой(м) описа(л) и добре ѡ(б)варова(л), где ѡна, будучи споле(ч)не зо (м)ною, на ты(х) имения(х) мой(х), выше(и) поменены(х), во всехъ пожи(т)ко(х), чы(м)-ко(л)вѣ(к) ³ поменены буду(т), ужива(ти) маємо. А если бо(г) сотворите(л) на мене пе(р)ве(и) ча(с) смер(т)ны(и) допусти(ти) рачы(л) и з сего света ⁴ зы(и)ти бы(х) ме(л), то(г)ды жона моя пни Галена на (в)се(м) име(н)ю мое(м) Ляхове и Щенютине ме(ш)ка(ти) и вжива(ти) маѣ(т) до живота своего зо (в)сими пожи(т)ками того име(н)я, и никто з

103

бли(з)ки(х), бра(т)и и пото(м)ковъ мои(х) еѣ руши(ти) с ты(х) именѣ(и) и до права еѣ позыва(ти) не маю(т) по(д) закладо(м) на г(с)дря⁵ к(р)⁶ млстѣ⁷ пя(т)стами копами⁷ гроше(и), а на замо(к) г(с)дрски(и) Володимѣ(р)ски(и) на(в)ря(д) та(к) же пя(т)со(т)⁸ копѣ гроше(и). А еѣ м(л) пане⁹ [со]вито(ст) и все¹⁰ шкоды и наклады, што бы¹¹ собе мени(ла) бы(ти), кро(м) присяги¹², на прирече(н)я слова еѣ¹⁴ м(с)ти ѡправи(ти), а то виши(ст)ко заплати(в)ши, пре(т) ся¹⁵ то(т) запи(с) мо(и) при мошѣ[...]. Вую¹⁶ у ко(ж)дого права. А если бы те(ж) бо(г) сотворите(л) на ма(л)жонку мою наперед(д) смер(т)ны(и) ча(с) спусти(ти) рачы(л)¹⁷, то(г)ды та[...]¹⁸ се(м)со(т) ко(п) гроше(и) на (и)ме(н)я(х) мои(х), выше(и) ѡписаны(х), п[...]¹⁹ зостати маѣ(т) во(л)на. А кгда бо(г) сотворите(л) з ласки [...] ²⁰ своего светого мне з ма(л)жо(н)кою моею 103 зв. пото(м)ст[во]²¹ // рачы(т), ма(л)жо(н)ка моя которому налѣпе(и) з дете(и) нши(х) тую суму пнзе(и) ѡписати и даровати во(л)на буде(т). А кгда бы е(и) вишицы²² дети нши, илѣ и(х) бо(г) да(ст) на(м), угрожати и услуговати ма(т)це свое(и) не уме(ли) и проти(в)ни бы(ли), тогды е(и) во(л)но буде(т) кому хотячи, тому ѡную се(м)со(т) ко(п) гроше(и) ѡ(т)писа(ти) и ѡ(т) дете(и) непослу(ш)ны(х) ѡ(т)дали(ти). А если бы(х) пото(м)ства з ма(л)жо(н)кою моею не ме(л), тогды она по мое(м) и по свое(м) животе тую суму пнзе(и) се(м)сотъ ко(п) гроше(и), кому хотячи²³, ѡ(т)писа(ти) во(л)но е(и) буде(т), яко(ж) есми тоѣ мое дарованѣ жонѣ мое(и) на (в)рядѣ зе(м)ско(м) володимѣ(р)ско(м) ѡповѣда(л) и до кни(г) зе(м)ски(х) записа(ти) да(л). И на то ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пане(и) Галѣне з Кграева Лахо(в)ско(и)²⁴ даю се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печатю моею и по(д) печатми и(х) м(с)ти ве(л)можны(х)²⁵ пано(в) пна Миха(и)ла Ти(х)новича Кози(н)ского, ка(ш)тальна²⁶ лу(ц)кого, городничого володимѣ(р)ского, пна Григо(р)я Воловича, старосты мстибго(в)ского и ме(л)ни(ц)кого, пна Пѣтра Бо(г)данови(ч)а Загоро(в)ско(го), ма(р)шал(л)ка г(с)дпского²⁷, кнзя²⁸ Януша и кнзя²⁸ Алѣ(к)са(н)дра Алѣ(к)са(н)дровичо(в) Збара(з)кихъ²⁹ и Пори(ц)кихъ³⁰, пна Бо(г)дана Ко(с)тю(ш)ковича Хобо(л)товъского, су(д)и повету Володимѣ(р)ского, пна Ба(р)тоша Ви(т)ви(н)ского, пна Па(в)ла Шпако(в)ского, пна Семѣна Чер(н)чи(ц)кого, где и(х) м(л) за чоло(м) би(т)ѣ(м) мой(м) печати свое к сему листу моему приложи(ти)³¹ (!) рачи(ли). Пса(н) у Фалимичо(х) по(д) ле(т) бо(ж)³² наро(ж)³³ тысяча пя(т)со(т) ше(ст)дѣся(т)³⁴ шостого, м(с)ца³⁵ июня³⁶, десятого³⁷ дня. Ива(н) Лахо(в)ски(и)³⁸ руку вла(с)ну. Иван Лахо(в)ски(и).

В гродскій книзі № 923: ¹ У па(н)иы; ² ЛАХове; ³ чим-ко(л)ве(к); ⁴ свѣта; ⁵ г(с)дрѣ; ⁶ корола; ⁷ ко(п); ⁸ па(т)со(т); ⁹ е(и) м(л)сти пане(и) Галѣне; ¹⁰ все; ¹¹ которые в; ¹² присяги; ¹³ прирече(н)е; ¹⁴ е(и); ¹⁵ сѣ; ¹⁶ зоста(в)ую; ¹⁷ рачи(л); ¹⁸ та(м); ¹⁹ при мне; ²⁰ и мл(с)дѣя; ²¹ пото(м)ст[во] да(т); ²² виши(ст)и; ²³ хочечи; ²⁴ ЛАХО(В)СКО(И); ²⁵ ви(л)можны(х); ²⁶ ка(ш)тальна; ²⁷ господа(р)ского; ²⁸ кизѣ; ²⁹ Збара(ж)скихъ; ³⁰ Пори(ц)кихъ; ³¹ приложити; ³² бо(ж)его; ³³ наро(ж)еня; ³⁴ ше(ст)дѣся(т); ³⁵ м(с)ца; ³⁶ июня; ³⁷ десятого; ³⁸ ЛАХО(В)СКИ(И).

18. Продажний запис Фалелія Львовича Марковського
на ділянку землі, яку він продає
Богданові Костюшковичу Хоболтовському.

Акт від 16 січня 1577, № 190, 3.
Випис з книг гродських від 13 вересня 1566.

Я, Фалелі(и) Лвови(ч) Ма(р)ковски(и), вы(з)наваю ты(м) мой(м) ли(с)- 206 зв.
то(м) ко(ж)дому, кому бы была потреба то(г)о вѣдати або, чтучи его, слыша-
ти, вси(м) нынѣшни(м) и на пото(м) // будучи(м), и(ж) прода(л) есми пля(ц) 207
сво(и) в ме(с)тѣ Володимѣ(р)ско(м) на пере(д)ме(ст) и Засмо(л)ок проти(в)ку
дому пно(в) Киселе(в) и проти(в)ку дому Гораина попа, по(д)ле ѿгорода Ти-
вунова а по(д)ле дворища Шаповалова, лежащи(и) зо вси(м) на (в)се, яко се
то(т) пля(ц) в собѣ має(т), его м(л) па(н)у Бо(г)дану Костюшковичу Хобо(л)-
товскому, су(д)и зе(м)скому повѣту Воло(ди)мѣ(р)ского за суму пизе(и) за
два(д)ца(т) ко(п) гроше(и) личбы ли(тв)ское вѣчно и наве(ки) непорушно
его м(л) само(му), жонѣ, дѣте(м) и пото(м)ко(м) его мл(сти). Має(т) его м(л)
са(м), жона, дѣти и пото(м)ки его мл(сти) то(т) пля(ц) зо вси(м) на (в)се,
яко ся в собе маєть, вечны(ми) часы на себе де(р)жа(ти) и вжива(ти) и на
не(мъ) са будова(ти). А я са(м), жона, дѣти и вси пото(м)ки мои вже ѿ то
ве(ч)не мо(л)чати має(м). И на то есми его мл(сти) да(л) се(с) мо(и) вы(з)на-
ны(и) ли(ст) з моею печа(т)ю и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ное руки моеє. А при
то(м) бы(ли) и того добре сведоми и за ѿчевистою устною про(з)бою моею
печа(ти) свои к се(му) моему вы(з)наному ли(ст)у приложи(ти) рачи(ли) и(х)
м(л) пнове а приятели мои па(н) Во(л)чко Якимови(ч) Жаско(в)ски(и), па(н)
Василе(и) Меле(ш)ко Микули(ц)ки(и), а па(н) А(н)дре(и) Ти(х)нови(ч) Ки-
се(л) Дорогини(ц)ки(и). Писа(н) у Володимери лѣта божє(г)о[о] нароже(н)я
тисєча пя(т)со(т) ше(ст)дєса(т) шо(с)того, м(с)ца се(н)тебра, третєгона(д)-
ца(т) дня. Фалелі(и) Лвови(ч) ма(р)ко(в)ски(и), вла(ст)наа рука.

19. Віновий запис Марії Олехновни Борзобогатого.

Акт від 13 жовтня 1569, № 34, 1.

Я, Але(к)са(н)дровая Лєсотиная Ма(р)я Слє(х)но(в)на Бо(р)зобогато- 62
(г)о[о] Крєсє(н)ско(г)о[о], вы(з)наваю сама на себе симъ мой(м) листо(м) ка(ж)-
дому, хто бы хоте(л) сєго листу мое(г)о[о] ведати або, чтучи его, слыша(ти),
што (ж) которое внесє(н)є свое принє(с) в до(м) мо(и) ма(л)жоно(к) мо(и)
панъ Алєкъса(н)дро Лєсота такъ готовыми гро(ш)ми, якъ золото(м), сєреб-
ро(м) и и(н)шими рє(ч)ми и до(л)ги ма(л)жонъка мое(г)о[о] пє(р)шо(г)о[о]
небо(ж)чика пна Ивана Сєнюты и мои своими вла(с)ными гро(ш)ми плати(л),
такъ те(ж) всякие по(т)рєбы домовые накладо(м) и коштомъ свои(м) ѿправо-
ва(л) и ѿправує(т) и в мє(ш)ка(н)ю ма(л)жо(н)ско(м) мл(с)ть и ласку ма(л)-
жонъскую противко мене показывалъ и показывати нє перестає(т).
А та(к) я, бачєчы наклад(д) ко(ш)тъ в ты(х) рєчахъ пє(р)вопоменєны(х) нє-
малы(и) и к тому знаю(чи) ласку мл(с)ть его ма(л)женъскую ку себе, а нє
маючи чи(м) инъши(м) єму, ма(л)жо(н)ку своєму, то(г)о[о] нагороди(т) за ѿныє
наклады и коштъ его, такъ те(ж) з милости моеє ма(л)жє(н)ское, // даю, 62 зв.
дарую и си(м) листо(м) мой(м) єму, ма(л)жо(н)ку моему, па(н)у Алє(к)санъ-

дру Лесоте, записую ѡправу моему вено(в)ную, которую маю ѡ(т) ма(л)-
жонька мое(г)ло пє(р)шо(г)ло небо(ж)чика пна Ивана Сениоты, то єсть
тися(ч)у ко(п) гроше(и) личбы и монеты лито(в)ское, личачы ко(ж)ды(и)
грошъ по деся(ти) пнзе(и) бєлы(х) ѡ(д)но (ж) на то(т) ча(с) то(г)ло листу за-
пи(с)но(г)ло ѡправы своеє в себе не маю, иж-є(м) дала з ы(н)шими многими
ре(ч)ми ку бє(з)печне(и)шому захова(н)ю бра(т)и моеє па(н)у Ива(н)у а
па(н)у Степа(н)у и па(н)у И(л)яшу С(л)е(х)новичо(м) Бо(р)зобогаты(м) Кра-
се(н)ски(м), которы(и) жъ ли(ст) записны(и) ѡправу свою, ничо(г)ло не
ме(ш)каю(чи), у бра(т)и мое(и) ѡты(с)кати и єму, ма(л)жо(н)ку моему,
ѡ(т)дати и знову и(н)ши(м) записо(м) мои(м), сєго тепере(ш)него ничы(м)
не нарушаючи и єго не ѡ(т)ступуючы, по(т)вє(р)дити и меновите тую суму,
которая єсть на листехъ малъжо(н)ка мое(г)ло пє(р)шо(г)ло, небо(ж)чика
пна Ивана Сениоты, ѡписана, ѡписати и до кни(г) в(р)ядо(в)хъ **вызнати** и
дати записати маю тымъ право(м) и мо(ц)ю, яко на ѡно(м) листе мое(м)
вено(в)но(м) ѡписано єсть. И на то єсми ма(л)жо(н)ку моему па(н)у Алє(к)-
са(н)дру Лесоте дала сє(с) мо(и) **вызнаны(и)** листь з моею печат(т)ю. При то(м)
63 были и того добре сведоми и печати // свои за про(з)бою моею къ сєму ли-
сту моему приложи(ли) и(х) мл(с)ть Прохо(р) Во(л)чькови(ч) Жа(с)ков-
ски(и), суди(н) володимє(р)ски(и), а кнзь Дми(т)рѣ Анѣдрєєви(ч) Козєка,
а па(н) Василє(и) С(л)е(х)новичъ Мєлє(ш)ко Микули(ц)ки(и), а па(н)
Сємє(н) Ласкови(ч) Чє(рн)чицъки(и). Писанъ у Володимери лета бо(ж)
наро(ж)єн[є] тисєча пя(т)со(т) шєстьдєсє(т) шосто(г)ло, м(с)ца дєка(б)ра,
ѡсмогона(д)ца(т) дня.

*20. Борговий запис Михайла Івановича Курцевича,
даний Ярофею Гостьському*

Акт від 9 січня 1569, № 9, 1.

Я, Миха(и)ло Іванови(ч) Ку(р)цеви(ч), ви(з)нава(м) самъ на себе си(м)
14 зв. моємъ ли(с)томъ, што (ж) зоста(л) єсми винє(н) єго мл(с)ти пну Я(р)офею
Го(ст)ському комагу, вдо(л)жъки дєсєти сажє(н), а вцєлую пяти сажє(н) и
15 ло(к)та(и), а в голове по(л)пата са(ж)на збудованую, за ко//торую єсьми
въ єго мл(с)ти супо(л)ную за(п)лату, то є(ст) соро(к) ко(п) гроше(и) лито(в)-
ски(х), в(з)а(л). А маю єго мл(с)ти тую комагу вси(м) на(к)ладо(м) и ко(ш)-
то(м) своимъ зготови(ти) и збудова(ти) з дерева правє до(б)рого и до ру(к)
єго мл(с)ти пну Го(ст)ському або слугє єго мл(с)ти, которому єго мл(с)ть
ѡ(д) себе злєци(т), о(т)да(ти) на рокъ и ча(с) пє(в)ны(и), то єсть в збо(р)
я(р)маро(к) Володимє(р)ски(и) при(и)дучи(и), которы(и) має(т) быти в ро-
ку бо(ж)ємъ нароже(н)и тисачо(с)но(м) па(т)со(т)но(м) шє(ст)дєсє(т) сє-
мо(м). А па(к)ли бы(х) єго мл(с)ти на то(т) ро(к) комаги, збудованое до(б)-
рое на берегу Буга в Стилугє, не пода(л) и за то за (в)сє єг(о) мл(с)ти досы(т)
нє (в)чинилъ, тогъды маю и повинєнъ буду є(г)ло мл(с)ти бє(з) всєкого пра-
ва и позыва(н)я ѡ(д)но до(б)ровольнє в дє(р)жанє, и (в)жива(н)є, и (в) моцъ
а владъно(с)ть єго мл(с)ти пода(т) чотыре(х) члвко(в) мои(х) вла(ст)ны(х)
по(д)ворищъны(х) во (и)мєнъи моємъ в Новосє(л)кахъ, коли єго мл(с)ть
ѡ(д)но похочє(т), и которое са єго мл(с)ти подобати буду(т), з дворищи, с
по(л)ми, з сєножа(т)ми, с платы, доходы и зо вьсєкими пови(н)но(с)тами

и(х), ничего на себе не заставляючи. Которы(х) его м(л) в мо(ц) свою взе(м)-ши, маєть на себе де(р)жа(т), вживать и кому похота в тои суме заставити до тыхъ часо(в), поко(л) са его мл(с)ти або тому, кому его мл(с)ть то з ру(к) свой(х) поступи(т) и за то за (в)се досы(т) его мл(с)ти чинити не ме(л) и (в) чо(м)-ко(л)векъ противень былъ, то(г)ды вине(н) буду за(к)ладу на (в)радъ за(м)ку г(с)дрьского Володимер(р)ского соро(к) ко(п) гроше(и) литовьски(х), а пну Гостьскому другую соро(к) копъ гроше(и) запълатити и (в)си на-кълady и шькоды на (с)лово его мл(с)ти ѿ(т)ложи(т), не (з)бранаючи са в то(м) жадьными причинами та(к) пра(в)ными, яко и непъра(в)ными, што ко(ж)ды(и) вра(д) на мене за пе(р)вѣшими по(з)вы бе(з) всякое лито(с)ти всказа(ти) и ѿ(т)праву его мл(с)ть на мене вчинити маєть, бо-(м) вже былъ ѿ(т) его мл(с)ти ѿ тую комагу по(з)вы по(з)ва(н), и за то-(м) его мл(с)ти в право не (в)ступаючи, проси(л) и едъна(л) и тотъ увесь ѿбовазо(к) // на се-бе до(б)рово(л)не при(и)мую и хотечи то все на себе теръпливе поне(с)ти. А е(с)тли бѣ па(н) богъ в то(м) часе допу(с)ти(л) на мене ча(с) сме(р)тьны(и), то(г)ды жона моя и дети мои пови(н)ни буду(т) его мл(с)ти за то за (в)се досы(т) чинити во(д)ле ѿписа(н)я и ѿбова(з)ку сего моего ли(с)ту, которы(и) есми его мл(с)ти на то да(л) по(д) вла(ст)ною моею печатью. При то(м) были и того до(б)ре сведоми и печати свое за про(з)бою моею к сему моему листу приложили и(х) мл(с)ть па(н) Яки(м) Васи(л)еви(ч), на то(т) ча(с) будучи(и) на ме(с)цю его мл(с)ти пна Васи(л)я Гулевича, во(и)ского и подъстаро(с)-тего володимер(р)ского, а па(н) Василе(и) Ва(н)кеви(ч) Ве(р)бьски(и). Писа(н) у Володимери року ше(ст)деса(т) сегомо, ге(н)вара, деватого дна.

15 зв.

21. Привітковий запис Богдана Костюшковича Хоболтовського його жінці Олені Тимофіївні Кисілівні на суму грошей на третині маєтку.

Акт від 23 січня 1967, № 20, 1.

Я, Бо(г)да(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)я зе(м)ски(и) по-вету Володимер(р)ского, вы(з)наваю си(м) мои(м) листо(м) ко(ж)дому, ко(му) буде(т) по(т)реба того ведати або, чтучи, слыша(ти), нинѣшнє(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) што которую суму пнзе(и) сто и ѿ(с)мѣдеся(т) ко(п) гро-ше(и) ли(тв)ско(е) ли(ч)бы ма(л)жо(н)ка моя пни Ѳлена Тимофее(в)на Ки-селе(в)на ѿправы свое(и) вєно(е)но(и) ѿ(т) мужа своего пе(р)вѣшого пна Миха(и)ла Якови(ц)кого напроти(в)ку внесе(н)я своего на трети(и) ча(с)ти име(н)я его въ Яковича(х) е(и) записаную мѣла. Тую суму пнзе(и) на то(и) трете(и) части име(н)я небо(ж)чика пна Миха(и)ла Якови(ц)кого ма(л)жо(н)-ка моя пе(р)воменєная Ѳлена мнѣ даровала и записала ли(ст) его запи(с)-ны(и) вєно(в)ны(и), ѿ(т) него на то даны(и), та(к) те(ж) и сво(и) листь вы-(з)наны(и) по(д) печат(т)ю своею и по(д) сведо(м)ємъ и печат(т)ми люде(и) доб-ры(х) мнѣ то дала, а я напроти(в)ку тоє сумы пнзе(и) з милости свое(и) ма(л)же(н)ско(и) тоє сумы пнзе(и) з милости свое(и) ма(л)же(н)ско(и), ба-чачи єє, ма(л)же(н)ки мое(и) пне(и) Ѳлены, ку себе у мл(с)ти ма(л)же(н)-ско(и) доброе а (ц)нотливое захова(н)є и (в)пере(д) хотя(чи) єє // во тако-во(и) же мѣри и мл(с)ти захова(т) и ме(т), на трете(и) части име(н)я моего ѿ(т)чи(з)ного Хобо(л)то(в)ского суму совитую, то є(ст) триста и ше(ст)деся(т)

27

27 зв.

ко(п) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы, е(и) есми записа(л) и ли(ст) мо(и) вы-
знаны(и) на то далъ, ни(ж)ли тые вси листы яко оны(и) запи(с) мужа еє перъ-
вшого пна Миха(и)ла Якови(ц)кого, такъ те(ж) еє вла(ст)ны(и) мне о(т) нее
подаваныє, и те(ж) мо(и) ли(ст) ма(л)жо(н)це мое(и) о(т) мене на то даны(и),
которы(и) она ув осо(б)ливо(и) скрыне свое(и) в захова(н)ю своемъ мѣла,
зо (в)сею мае(т)но(ст)ю нашею и с привилеями и и(н)шими многими листы
по(т)ребными тоє осени прошлое в дому нашо(м) в Хобо(л)тове, я(к) до(м)
нишъ горе(л), погоре(ли). Которое погоре(н)е листо(в), привилее(в) я на
(в)ряде за(м)ку г(с)дрѣско(г)ло Володимер(р)ского оповеда(л) и (в) книги
за(м)ковыє записати да(л). На(ш) то(и) выпи(с) с кни(г) в себе маю, а и(ж)
то(т) ли(ст) мо(и), которы(и) я ма(л)жо(н)це мое(и) на тую суму пнзе(и) е(и)
да(л), згоре(л). Я, утве(р)жаю(чи) то во(д)лу(г) пе(р)вшого записа(н)я мо-
его, и тепе(р) тую суму пнзе(и) триста и ше(ст)деся(т) ко(п) гроше(и) ли-
(тв)ское ли(ч)бы на третє(и) части име(н)я моего в Хобо(л)тове ма(л)жо(н)-
це мое(и) пне(и) Олены по животъ мое(м) дарую и си(м) листо(м) мои(м) за-
писую. Мае(т) она, ма(л)жо(н)ка моя пни Олена, в то(и) суме пнзе(и), в
тре(х)со(т) и шести деся(т) копа(х) гроше(и) ли(тв)ски(х), по животъ мое(м),
е(ст)ли бы на мене пришо(л) впере(д) ча(с) смер(т)ны(и), третью часть всего
име(н)я мое(г)ло Хобо(л)то(в)ского з дворо(м), лю(д)ми, зъ зе(м)лями, по(л)-
ми, сеножа(т)ми, га(и), запусты, ду(б)ровами и зо всима платы, доходы и
пожи(т)ки на себе де(р)жати и (в)живати и кому хочечи о(т) себе тую суму
пнзе(и) на то(и) третє(и) части того име(н)я моего по животе свое(м) о(т)да-
ти, даровати и записати и ку своему ле(п)шому и пожито(ч)не(и)шому обе(р)-
нути, я(к) сама налепе(и) разумеючи. И на то е(с)ми ма(л)жо(н)це мое(и)
пане(и) Олены да(л) се(с) вы(з)наны(и) ли(ст) зъ моею печатью и (с) по(д)-
пи(с)ю руки моеє властное. При то(м) были, и то(г)ло добре сведомы, и пе-
чати сво(и) за прозбою моею к сему листу моему приложи(ли) пнъ Паве(л)
Оле(х)нови(ч) Шпако(в)ски(и) подьсудо(к) зе(м)ски(и) повету Володимер(р)-
ского, пнъ Василє(и) Меле(ш)кови(ч) Микули(ц)ки(и) пнъ Семє(н) а пнъ
Паве(л) Григоровичи Ора(н)ские. Писа(н) у Володимери лета бо(ж)его на-
роже(н)я тисеча пя(т)со(т) ше(ст)деся(т) сегого, м(с)ца ге(н)варя, о(с)мо-
гона(д)ца(т) дня.

*21. Продажний запис Радка Гнєвошевича Битенського
на частину маєтку в Оранях, продану братам Оранським.*

Акт від 20 січня 1567, № 25, 18.

- 25 Я, Радко Гнєвошевичъ Быте(н)ски(и), земани(н) земли Во(л)ны(н)ское
повету Володимерского, з жоною моею Евъвроси(н)єю Федоро(в)ною и (з)
де(т)ми ншими Во(в)дотьєю а Матреною чинимъ явно симъ ншимъ листомъ,
хто на него посмотрить або, чту(чи) его, услыши(т), ныне(ш)нимъ и на по-
томъ будучимъ, кому будетъ потреба того ведати, и(ж) прода(л) есми часть
свою вла(ст)ную о(т)чи(з)ну вы (и)ме(н)ю оране(х) в повете Володимер(р)-
скомъ братья свое(и) кре(в)нымъ па(н)у Семєну а пну Па(в)лу Григо(р)єви-
чамъ Ора(н)скимъ з лю(д)ми, и землами, и сеножатми, гайи и дубровами,
и зъ дворищами лю(д)скими и (в) ста(в)у и в м(л)ыне и зо всимъ с тымъ, я(к)
са таа часть здавна сама в себе маєт, никому ничимъ не пе(н)ую, за пол-

тораста копъ гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы монеты, личачи по десати пизе(и) в грошъ. Маю(т) они, жоны и дети и на пото(м) будучие ща(д)ки, бли(з)кие и кре(в)ные и(х) тую часть ув Оране(х) яко свою властную куплю на себе 25 зв. де(р)жати и еѣ вживати ве(ч)но и навеки непорушно. А я вже самъ, Ра(д)ко, и жона, и дети, потомки и бли(з)кие нши в тую часть ув Оране(х) ничимъ всту(по)вати са и ничего к тому мети не мѣмъ и ѿ томъ ве(ч)ное мо(л)ча(н)е мети и того по(д) ними по(и)скивати не маемъ, и того са **вырекаемъ** ве(ч)не. Которую (ж) продажу мою и то(т) запи(с) мо(и) ѿ(б)явил-омъ на **враде** замку Володиме(р)ского судо(м) земски(м) по(д) часъ роковъ судовы(х), которые были справованы ѿ тре(х) кроле(х) в року тепере(ш)немъ ше(ст)десать се-момъ. Которое (ж) ѿповѣда(н)е ѿчѣвистое мое до кнгъ земъски(х) записано и выпи(с) с кнгъ пномъ Сѡра(н)скимъ дано естъ, и(ж) то есми па(н)у Семену и пану Па(в)лу Григо(р)евичо(м) Сѡра(н)скимъ далъ сѣсь мо(и) листь по(д) моею печатю, а к тому ещѣ просил-о(м) ѿ приложе(н)е печате(и) до сего листу моего и(х) мл(с)ти пано(в) г(с)дна владыки володиме(р)ско(г)о[и] и бересте(и)ского Феѡдосиа а пна Миха(и)ла Васи(л)евича Ду(б)ницкого, дѣяка ка(н)цлерѣе г(с)дрьское, побо(р)цы земли Во(л)ы(н)ское, воита володи-ме(р)ского, а пна Якима Васи(л)евича, писара замку Володиме(р)ского. И(х) мл(с)ть на прозбу мою то вчинили и печати свое приложили к сему ншому листу. Писанъ у Володимери(,) року бо(ж)его нароже(н)я тисача патьсотъ ше(ст)деса(т) сѣмы(и), м(с)ца ге(н)вара, два(д)цаты(и) де(н).

*23. Уступний запис Радка Гневошевича Битенського
на маєток Лазково, який він уступає братам Оранським.*

Акт від 24 січня 1567, № 23, 1.

Я, Ра(д)ко Гневошевичъ Бите(н)ски(и), земяни(н) зе(м)ли Во(л)ы(н)- 31 ско (і) повету Воло(ди)ме(р)ского, и(з) жоною моею Е(в)фроси(н)ею Федо-ро(в)ною и (з) де(т)ми на(ш)ми Во(в)до(т)ею а Ма(т)реною, визнавае(м) са-ми на себе си(м) нши(м) ли(с)то(м), што есми жаловалъ г(с)дру королю его мл(с)ти, будучи в Па(р)цове, на пна Семена и пна Па(в)ла Григо(р)евичо(в) Сѡра(н)скихъ ѿ име(н)е Ла(з)ково, где (ж) и ли(ст) г(с)дра короля его мл(с)ти sprawy пна Яна Ши(м)ковича, ма(р)ша(л)ка и писаря г(с)дрьского, до пновъ Сѡра(н)ски(х) прине(с). Ино ѿбачил-о(м) то, и(ж) есми невинъне в томъ на нихъ жаловалъ и ѿслави(л) а звлаща и(ж) то ре(ч) естъ да(в)ная и не могу вже до того при(и)ти. Тогда я и(м) в то(м) даю поко(и) и маю ѿ то, **што-(м)** на ни(х) **жалова(л)**, ве(ч)ное мо(л)ча(н)е мѣти, яко (ж) ѿбѣцую и **прире-ка(м)** пно(м) Сѡра(н)ски(м) ѿ то до жа(д)ного права позыва(ти) и поволока-ти). И тру(д)ности для того нѣкоторое и(м) **чини(ти)** не маю, **ани** буду, и с того ся вже **вырекаю** ве(ч)ными часы по(д) **зарукою** на г(с)дря короля его мл(с)ти **пя(т)юдеся(т) копа(ми) гроше(и)**, а **пномъ Сѡра(н)ски(м)** другую **пя(т)деся(т) ко(п) гроше(и)**. Которое (ж) **вырече(н)е** з Ласкова и то(т) запись **мо(и) ѿ(б)явил-о(м)** на **вряде** зе(м)скомъ повѣту Володиме(р)ского подча(с) **роко(в) судовы(х)**, которые были справованы ѿ тре(х) кроле(х) в року **те-пере(ш)немъ ше(ст)деся(т) сѣмо(м)**. Которое (ж) ѿповѣда(н)е и ѿчѣвистое **мое** до кни(г) зе(м)ски(х) записано. И выпи(с) с кни(г) пно(м) Сѡра(н)ски(м) **да(н)** естъ, и(ж) то есми пну Семену и пну Па(в)лу // Григо(р)евичо(м) Сѡра(н)- 31 зв.

ски(м) да(л) сесь мо(и) ли(ст) по(д) моею печа(т)ю. А к тому еще просил-о(м) ѿ приложе(н)е печа(ти) до сего листу моего и(х) мл(с)ти пновь г(с)дна вл(д)-ки володиме(р)ского и бересте(и)ского Феодосея а пна Миха(и)ла Васи(лѣ)евича Дубни(ц)кого, дѣяка ка(н)цлере(и) г(с)дрьское, побо(р)цы зе(м)ли Во-лы(н)ское, во(и)та володиме(р)ского а пна Якима Васи(лѣ)евича, писара за(м)ку Воло(ди)ме(р)ского. И(х) мл(с)ть на про(з)бу мою то вчини(ли) и печа(ти) сво(и) приложи(ли) к сему ншему листу. Пса(н) у Воло(ди)мери року бо(ж)его наро(ж)я тысяча пя(т)сотъ ше(ст)деся(т) сего, м(с)ца ге(н)-варя, два(д)цаты(и) днь.

*24. Заставний лист Василя Болобана Осекровського,
який віддав у заставу за 80 коп грошей панові Дубровському
маєток дочок Івана Осекровського, ввірений йому в опіку.*

Акт від 13 жовтня 1569, № 33, 3.

- 31 Я, Василе(и) Болоба(н) Ъсекро(в)ски(и), визнаваю самъ на себе си(м) мои(м) листо(м) ко(ж)дому, кому бы того была по(т)реба ведати або, чтучи, слышати, што ж которые дети, две де(в)ки братанича мое(г)ло] небо(ж)чика пна Ивана Болобановича Ъсекро(в)ского з жоною его Алекса(н)дрою Бе-ре(ст)ского, А(н)ну, Ѡ(в)до(т)ю, спложные, име(н)е и(х) ѡ(т)чи(з)ное у
- 31 зв. Секрове, // на ни(х) приходячое, з дворомъ, з лю(д)ми, з ктру(н)ты земельны-ми, по(л)ми, сеножа(т)ми, платы, доходы, пожитки и зо (в)симъ, я(к) сѣ тоѣ име(н)е, ча(ст) и(х) ѡ(т)чи(з)наа, в собе маѣ(т), с причи(н) слышны(х) правны(х), вынемъши з моцы ма(т)ки и(х), а и(ж) по животе мужа своего пе(р)вшого, ѡ(т)ца ты(х) дочо(к) свои(х), за и(н)шого заму(ж), за члвка заграничного кору(н)ного ниякого Ца(т)ко(в)ского, пошла и име(н)е шко-дила, пустошила и до(ч)камъ свои(м) нежиточна была, с права суду земъ-ского повету Воло(ди)ме(р)ского мне ведле права прирожного, яко и(х) кре(в)ному ѡпекуну ув опеку до ле(т) и(х) зупо(л)ны(х) dorosлы(х) прису-дили и сказали, ни(ж)ли справа к суду, то знашли. А ко(л)векъ ѡна ѡпра-ву слышную во(д)ле статуту ѡ(т) мужа своего не мела, але бы(х) а за вене(ц) ѣе панѣ(н)ски(и) три(д)ца(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) е(и) да(л), абы вже ѡна до (и)ме(н)а ничо(г)ло] не мела, а иж-ем а на то(т) ча(с) тоѣ сумы пнзе(и) в себе не ме(л), те(д)ы-м, позычи(в)ши в пна Миколаа Дубровського ту(ю) всю суму три(д)ца(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы, Алекса(н)дре за вене(ц) ѣе в суду заразомъ ѡ(т)да(л), на што на все ли(ст) судовы(и) ѡ(т) пна Бог-дана Костюшковича хобо(л)то(в)ско(г)ло] су(д)и земъского повету Володи-ме(р)ско(г)ло], а пна Па(в)ла Ѡле(х)новича Шпако(в)ского, по(д)су(д)ка земъско(г)ло] повету Володиме(р)ско(г)ло], по(д) печа(т)ми и(х) и с по(д)-пи(с)ю руки пна Федора Со(л)тана Бутѣти(ц)кого, писара земъского повету Володиме(р)ского, мне е(ст) да(н), на котормъ шире(и) а достаточне(и) ѡписано е(ст). А ѡсобливе позычи(л) есми въ его мл(с)ти пна Миколаа Дуб-ровського десе(т) копъ гроше(и) ли(тв)ски(х), правуючи са и доходечи тоѣ ѡпеки, и к тому на выкупова(н)е по(д)даны(х) мои(х), которы(х) есми бы(л) пну Ивану Вори(ст)скому застави(л), в пна Миколаа Дубровського два(д)-цати копъ гроше(и) лито(в)ски(х) есми позычи(л), а други(х) два(д)цати
- 32 ко(п), въ его мл(с)ти позычи(в)ши, затю моему // Матушу Лине(в)скому по

до(ч) це свое(и) посагу да(л), то є(ст) того всего сумою осмьдеса(т) ко(п) ли(тв)ское ли(ч)бы пну Миколаю Дубро(в)скому єсми винє(и) зоста(т). В которо(и) же сумє пнзе(и), в ты(х) осмидеса(т) копа(х) гроше(и) ли(тв)-ски(х), застави(л) єсми его мл(сти) тую ча(ст) име(н)а в Секрове, которая на мене опекою пришла, ѿ(т)чи(з)ны дочо(к) братанича моего пє(р)вопомє-
 нєных, з дворо(м), з лю(д)ми, з кгру(н)ты земельными, по(л)ми, сєножа(т)-
 ми, платы, доходы, пожи(т)ки и зо вси(м) ты(м), я(к) сє тоє име(н)є, ча(ст) и(х) ѿ(т)чи(з)наа, в собе має(т) ѿ(т) гро(м)ни(ц) близкопри(и)дучи(х) свата римьского року тєперешнє(г) [о] ше(ст)деса(т) сємо(г) [о] до осми го(д). Має(т) па(н) Дубро(в)ски(и) тую всю ча(ст) того име(н)а ѿ(т)чи(з)ного ѿны(х) де-
 во(к), дочокъ братанича моего, в Секрове з дворо(м), лю(д)ми и зо всими рє(ч)ми пє(р)вопомєнєнными, зо вси(м) на (в)сє ѿ(д)но што-ко(л)вє на тую ча(ст) и(х) приходи(т) до року ѿписаного, до ѿ(с)ми го(д), на сєбє де(р)жа-
 ти и уживати, я(к) са(м) налепє(и) розумєючи. А я самъ, жона моа и сынове мои и ни(х)то и(н)ши(и) бє(з) року ѿписано(г) [о] тоє части в пна Дубро(в)-
 ского ѿкупова(ти), не ѿ(т)давши ему тоє сумы пнзе(и) осмидеса(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), ни(ч)и(м) са в то вступовати и никоторєе переказы и(м) в то(м) чинити не має(т), ни(ж)ли на ро(к) ѿписаны(и). Я са(м) або є(ст)ли бы в ты(х) годє(х) з бо(ж)єго допущє(н)а з сєго свѣта зшо(л), то(г)ды жона и сынове мои маю(т) пну Дубро(в)скому або ма(л)жо(н)цє и детє(м) тую осмьдеса(т) копъ гроше(и) лито(в)ски(х) всю спо(л)на заплати(ти). А панъ Дубро(в)ски(и) або ма(л)жє(н)ка и дети его пови(н)ни буду(т) на ѿны(и) рокъ пнзи взати, а то(и) части име(н)я поступити, ни(ж)ли пашню свою та(к) у гум(н)є спратаную, якъ и на поли засеаную, та(к) тє(ж) бы(д)ло и и(н)-
 шие вси рєчи сво(и), што бы ко(л)вє на то(т) ча(с) у дворе и на кгру(н)тє тоє части мєли, то все маю(т) собе доброво(л)нє я(к) свое вла(ст)ноє, кромъ всакого гамова(н)я, побрати. А я самъ и жона моя, такъ тє(ж) сынове мои пну Дубро(в)скому, ма(л)жо(н)цє и детє(м) его того заборонати и при ѿ(т)-
 даваню пнзе(и) ни(ч)и(м) тоє сумы ѿ(т)тручати, або є(ст)ли бы которы(и) члвкъ за де(р)жа(н)а и(х) с то(и) ча(сти) // про(ч) пошо(л) и чи(м) и(н)ши(м), 32 зв.
 є(ст)ли бы са што та(м) ушкодило, того всего я са(м), жона и сынове мои и ни(х)то и(н)ши(и) на ни(х) некоторыми причинами по(и)скивати не має(м), але своимъ вла(ст)ны(м) ты(м) дєвкамъ то нагороди(ти) будє(м) пови(н)ни. А є(ст)ли бы а або жона, або сынове мо(и), кро(м) року ѿписано(г) [о], в пна Дубро(в)ского або в жоны и детє(и) его тую ча(ст) ѿкупити не хотєли або, не ѿ(д)да(в)ши сумы пнзе(и), чи(м) сє ко(л)вє в тую ча(ст) вступовати и якую переказу и(м) в то(м) чинити мєли, то(г)ды має(м) заплати(ти) **закла-**
ду на замо(к) г(с)дрьски(и) Воло(ди)мє(р)ски(и) **чотыриста** ко(п) **гроше(и)** лито(в)ски(х), а пану Дубро(в)скому або ма(л)жо(н)цє и детє(м) **его та(к)жє** **другую** чотыриста копъ гроше(и). И заплати(в)ши тєє **заклады** **прє(д)** са, маємъ са в томъ заховати водлу(г) сєго листу ншого. Такъ єсли **тє(ж)** бы са пну Дубро(в)скому в то(и) части в чо(м) колъвє **ѿ(т)** кого в **сусє(д)ствє** якаа кри(в)да и шкода **дєати** мєла, або тє(ж) хто с тоє части его **выби(л)** и (в) шко-
 ду привє(л), тогды а **накладо(м)** и коштомъ мои(м) маю ему то все ѿчищати и (ш)коды нагрожати. А гдє бы(х) тому досы(т) не вчини(л), то(г)ды в та-
 ковыє(ж) **заклады**, яко **выше(и)** написано, **впада(м)** и **винє(и)** буду на собе понєсти и то все на (и)мє(н)ю моемъ в Секрове пану Дубро(в)скому ѿпису-
 ючого всего. Па(н) Дубро(в)ски(и) я(к) истизны своеє осмидеса(т) ко(п)

гроше(и) ли(тв)ски(х), та(к) зару(к), я(к) и шко(д) свои(х), має(т) смо(т)рети на (и)ме(н)ю мое(м) Осе(к)рове. Воле(н) и моце(н), кромѣ всакого права и позыва(н)а, о(д)но взавѣши возного кгро(д)з(и) кгро(д)ского воло(ди)ме(р)-ского уво (в)сю ча(ст) име(н)я моего Осе(к)ро(в)ского в дво(р) и люди зо (в)симѣ, я(к) се тоє име(н)є мое в собе має(т), мо(ц)но се увезати и на себе де(р)жати и (в)живати а(ж) до супо(л)ное єму заплаты всеє сумы, яко се поменило(.). А я са(м), жона и дети мо(и) и ни(х)то и(н)ши(и) то(г)ло уве-за(н)а ници(м) борони(ти) и по уваза(н)а а(ж) до зупо(л)ное заплаты та(к) же ници(м) се в то вступовати не має(м) по(д) совито(ст)ю всеє сумы истиз-ны, зарукѣ и шко(д), я(к) же єсми тую заста(в)у мою // и се(с) ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и) дла записа(н)а в книги кгро(д)ские на враде кгро(д)скомѣ Володимер(р)ско(м) оповеда(л) и вы(з)на(л). Которы(и) запи(с) с кни(г) кгро(д)-ски(х) до зє(м)ски(х) кни(г) на пє(р)вшы(х) роко(х) судовы(х), которые по сємѣ тепєрєшне(м) часє пє(р)вшыє у Володимер(ри) судити буду(т), пє-ренєсти маю по(д) тыми (ж) заклады, выше(и) поменєными(.). И на то єсми пну Миколою Дубро(в)скому да(л) се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) моею печат(ю). При то(м) были и того до(б)ре сведомы и печат(и) свои за про(з)бою моею к сєму ли(с)ту моему приложили па(н) Фєдо(р) Васи(л)є-ви(ч) Калусо(в)ски(и), па(н) Ива(н) Ва(н)кови(ч) Лити(н)ски(и), возны(и) повету Воло(ди)ме(р)ско(г)ло. Писа(н) у Володимер(ри) лета бо(ж)єго наро-же(н)а тисача па(т)со(т) шє(ст)дєса(т) сємо(г)ло, м(с)ца гє(н)вара, три(д)ца-то(г)ло дна.

25. *Запис Щасного Волковича Луковского на продаж і заставу
частини свого маєтку Лазкова братам Оранським.*

Акт від 13 жовтня 1569, № 36, 1.
Випис з книг гродських від 8 квітня 1567.

68 зв. Я, Щасны(и) ¹ Ва(л)кови(ч) ² Луко(в)ски(и), земляни(н) коруны полское повету Хо(л)мьско(г)ло, и(з) ³ жоною и де(т)ми ншими визнаваю самѣ на себе си(м) мои(м) листо(м), хто на не(г)ло посмо(т)ри(т) або, чтуты єго, услыши(т), нинєшнимѣ ⁴ и на потомѣ будучи(м), кому буде(т) потреба того
69 ведати, што пє(р)во сєго продалѣ ⁵ бы(л) // єсми име(н)я мое(г)ло о(т)чи(з)-но(г)ло у поветє Володимер(р)скомѣ на (и)мя Ла(з)кова третюю ча(ст) на вє(ч)ность брати свое(и) крєвьно(и) двораномѣ ⁶ г(с)дря короля є(г)ло мл(с)-ти па(н)у Сємену, па(н)у Павлу Григо(р)євичомѣ Ора(н)скимѣ ⁷, а двє части того (ж) именѣя моего Лазкова у заставу в сумє пнзє(и) вє(д)лє ⁸ пє(р)вшо-
(г)ло статуту старо(г)ло имѣ же єсми застави(л). Которого (ж) име(н)я мо-єго Ла(з)кова о(т) менє имѣ продано(г)ло оное третєє части на вєчность и двухѣ частє(и) заставны(х) де(р)жати они в споко(и)номѣ де(р)жанью большє(и) сорока лєтѣ а(ж) до сєго ча(с)у. А кгда ⁹ у статутє новомѣ опи-сано єсть, и(ж) волно ко(ж)дому шля(х)тичу именѣе все огуломѣ прода(ти), яки(м) хотячи обычаємѣ завєсти, ино я опустившы ¹⁰ бра(т)ю свою пно(в) Оранськихѣ а хотя(чи) болшє(и) зычы(ти) ¹¹ сєстрє(н)цу своему Станиславу Во(и)тєхови(ч)у ¹², постанови(в)шы сє на роцє(х) прошлы(х) о трє(х) кролє(х) в року шєстьдєся(т) сємо(м) пєрє(д) врьдомѣ зємьски(м) у Володимери, о(з)на(и)ми(л) и вы(з)налѣ, спускаючи и вѣливаючи оную ча(ст) заста(в)ную

в Ла(з)кове и в Воране(х) ¹³, ему, сестре(н)цу своему, у пно(в) Ора(н)ски(х) вы(и)скати и выку(пи)ти, на што и выпи(с) о(т) суду земьско(г)ло ¹⁴ повету Володимер(р)ско(г)ло ему, сестре(н)цу своему, даль, ино пнове Ора(н)ские доведавшы ся ¹⁵, же тые две части заста(в)ные у Ла(з)кове о(т) нихъ о(т)даляю, указовали мне и сестре(н)цу моему Станиславу Го(л)ку листы и тве(р)дости, которые я по(д) сведомьемъ и печат(т)ми вря(д)нико(в) г(с)дрскихъ // даль, пото(м) есми обачи(в)шы и вырозуме(в)шы з листовъ тве(р)дости ^{69 зв.} пновъ Ораньски(х), и вчини(в)шы обьмову зъ сестре(н)це(м) свои(м), и не могучи вже к тому при(и)ти, даль есми тому поко(и) и во(д)ле теперешне(г)ло статуту тое име(н)е свое о(т)чизное на и(м)я Ла(з)ково продалъ есми уперед меновано(и) бра(т)и(и) свое(и), кре(в)нымъ, па(н)у Семену а па(н)у Павлу Григо(р)евичо(м) Ора(н)ски(м) и землю пашную дво(р)ную и(з) сеножа(т)ми, га(и) и дубровами, и(з) ставками и те(ж) з лю(д)ми (з) ихъ дво-ришцы ¹⁶, и сеножа(т)ми, и зо (в)сими служьбами и пожит(т)ками их(и), и зо всимъ с тымъ, какъ ся тое име(н)е здавна яко в себе мае(т), ничего на себе и на кре(в)ные и на пото(м)ки свои не zostавую за двана(д)ца(т) со(т) копъ гроше(и) литовское личбы и монеты, личачи по деся(ти), пнзе(и) у грошъ. Маю(т) ихъ мл(с)ти ¹⁷ панъ Семень и панъ Павелъ Ораньские, жоны, и дети и на пото(м) будучые ща(д)ки, близкие и кре(в)ные ихъ тое име(н)е Ла(з)ково яко свою вла(с)ную куплю на себе де(р)жати и ее вживати вечно и на веки непорушно. И тое име(н)е Ла(з)ково во(л)ни они о(т)дати, продати, даровати и кому хотячы ¹⁸ записа(ти) и тымъ не иначе(и) о(д)но яко // вла(с)-ную свою по(д)лугъ воли своеѣ шафовати. А я, Шасны(и), жона и дети, пото(м)ки, ани сестрене(ц) мо(и) Станиславъ Голка, ани сестра моя Га(н)на Во(н)ковна и до(ч)ки е(и) в томъ ¹⁹ ничимъ вступова(ти) не маю(т) и с то(г)ло ся вже имения Ла(з)кова вечьрыми часы вырекае(т). А пакли бы(х) я, Шасны(и), або сестра моя Ганьна Ва(н)ковна, або сестрене(ц) мо(и) Стани(с)ла(в) Го(л)ко або дочки е(и) и и(н)шие кре(в)ные мои хотели ²⁰ в тое име(н)е Лазково уступовати ся ²¹ и право(м) або которы(м)-колве(к) обычаемъ по(д) ними доходити и о то ку пра(в)у позыва(ти) и и(х) ку шко(де) и накла(д)у приводити, тогда я або хто с ²² кре(в)ны(х) мои(х) маемъ г(с)дрю королю его мл(с)ти заруки заплати(ти) пя(т)со(т) копъ гроше(и) а старсте на замо(к) Влодимер(р)ски(и) двесте ко(п) гроше(и), а пномъ Ора(н)скимъ бра(т)и(и) свое(и) маю заплати(ти) двесте ко(п) гроше(и), а заплати(в)шы ²³ тую заруку, пре(д)ся ²⁴ мае(т) то(т) ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и) ве(ч)ными часы при моцы захова(н) быти и ничимъ не маѣть быти нарушо(н) вечными часы. Которую (ж) прода(ж)у и вырече(н)е мое с того име(н)я Лазкова и се(с) за-пи(с) мо(и) очевисте на вря(де) замьку г(с)дрьско(г)ло Влодимер(р)ского ²⁵ у Володимери // до кни(г) кгро(д)ски(х) оповеда(л) и визна(л) и записа(ти) да(л) и выпи(с) с кни(г) па(н)у Семену и па(н)у Павлу Григо(р)евичо(м) Ораньски(м) данъ естъ. И на тое есми пано(м) Ора(н)скимъ даль се(с) мо(и) листъ запи(с)ны(и) по(д) печат(т)ю моею ²⁶. А к тому еще просил-е(м) о при-ложе(н)е до се(г)ло листу моего и(х) мл(с)ти пано(в) пна Ивана Пе(т)ро-вича Калусовского, су(д)ю кгро(ц)кого володимер(р)ского, пна Лаврина Бо-гушевича Ивани(ц)кого а пна Васи(л)я Ва(н)ковича Мирави(ц)кого Вохънов-ского, и и(х) мл(с)ть на мою про(з)бу то учинили ²⁷, печати свои приложили ²⁸ к сему моему листу. Писа(н) у Володимери по(д) ле(т) бо(ж)его наро(же)нья тисеча пя(т)со(т) шестьдеся(т) семо(г)ло, м(с)ца апреля ²⁹, о(с)мого дня.

69 зв.

70

70 зв.

В городській книзі № 934: ¹Ща(ст)ны(и); ²Ва(н)кови(ч); ³З; ⁴нынешнимъ; ⁵продал; ⁶двораномъ; ⁷Ора(н)ским; ⁸во(д)ле; ⁹кды(ж); ¹⁰опусти(в)ши; ¹¹зычи(ти); ¹²Во(и)техо-ви(ч)у Голку; ¹³и в оране(х); ¹⁴земско(г)о; ¹⁵доведа(в)шися; ¹⁶дворищи; ¹⁷мл(ст)ти; ¹⁸хотячи; ¹⁹в том са; ²⁰хотѣли; ²¹вступова(ти) са; ²²С; ²³заплатившы; ²⁴пре(д)са; ²⁵Володими(р)ского; ²⁶моею печа(т)ю; ²⁷вчини(ли); ²⁸приложили; ²⁹априля.

Поєднанню приголосного з ъ, ь у тексті земської книги майже завжди відповідає надрядкова подача приголосного у городській книзі; потомъ — пото(м), ве(ч)ность — ве(ч)-но(ст) (2 рази); кревно(и) — кре(в)но(и), Григоревичомъ — Григо(р)евичо(м); де(р)жа-иью — де(р)жа(н)ю, больше(и) — бо(л)ше(и), летъ — ле(т), новомъ — ново(м), именье — име(н)е, огуломъ — огуло(м), обычаемъ — обычае(м), якимъ — яки(м), опустивши — опусти(в)ши, Оранськихъ — Ора(н)ски(х), врьдомъ — врьдо(м), земско(г)о — зе(м)-ско(г)о, даль — да(л), сведомьемъ — сведо(м)емъ (2 рази), доведавшыся — доведа(в)-шыся, нихъ — ни(х), пновъ — пно(в), Обьмову — Об(м)ову, продалъ — прода(л), кре(в)-нымъ — кре(в)ны(м), Павлу — Па(в)лу, всимъ — вси(м), тымъ — ты(м), какъ — ка(к), маєтъ — має(т), копь — ко(п) (2 рази), грошъ — грош, Семень — Семе(н), панъ — па(н), Павелъ — Паве(л), Оранские — Ора(н)ские (2 рази), вечными — ве(ч)ными, Ганъ-на — Га(н)на, Ва(н)ковна — Ванко(в)на, Оранскимъ — Ора(н)ски(м), ничимъ — ни-чи(м), замъку — за(м)ку, нароженъ — нароже(н)я.

Така ж графічна відповідність характерна і для інших грамот книг земських і городських, там де тексти цих останніх використані для зіставлення.

*26. Продажний запис Щастного Ванковича Луковського
на дві частини маєтку Лазкова, віддані колись у заставу
братам Оранським.*

Акт 10 жовтня 1569, № 31, 3.

Випис з книг городських від 8 квітня 1567.

- 28 зв. Я, Ща(ст)ны(и) Ва(н)кови(ч) Луко(в)ски(и), земени(н) ¹ коруны по(л)-ское повіту Холмського, з жоною и де(т)ми нашими, вы(з)наваю самъ на себе симъ мой(м) листомъ, хто на не(г)о посмо(т)ри(т), або, чтучи его, слыши(т), нынешни(м) и на потомъ будучи(м), кому буде(т) потреба того ведати, што пе(р)ве(и) ² сего прода(л) бы(л) е(с)ми име(н)а моего о(т)чизно-го у повіте Володими(р)скомъ на (и)ма Лазкова третью часть на вечно(ст) бра(т) и свое(и) кревно(и) двораномъ г(с)дра короля его мл(с)ти пну Семену а пану Павѣлу Григо(р)євичомъ Ора(н)ски(м), а две части того (ж) именъа моего Лазкова и заставу в суме пнзе(и) ве(д)ле пе(р)вшого статуту старого и(м) же есми застави(л) (. .) Которого (ж) име(н)а ³ моего Лазкова, о(т) мене имъ продано(г)о, оное третее части на ве(ч)но(ст) и дво(х) часть(и) застав-ны(х) де(р)жали они // у споко(и)номъ де(р)жа(н)ю бо(л)ше(и) сорока ле(т) а(ж) до сего часу, а кды (ж) въ статуте новомъ описано е(ст), и(ж) во(л)но ко(ж)дому шля(х)тичу име(н)е все огуломъ продати якимъ хотачи ⁴ обы-чаемъ за двесте ко(п) гроше(и), ино а, опусти(в)ши бра(т)ю свою пно(в) Ора(н)ски(х) а хотечи бо(л)ше(и) зычити се(с)тре(н)цу своему Станиславу Во(и)теховичу Го(л)ку, постанови(в)шиса на роце(х) прошлы(х) о (т)ре(х) кроле(х) в року ше(ст)деса(т) семо(м) пере(д) врьдомъ земьски(м) у Володи-мери, озна(и)ми(л) и вы(з)на(л), спускаючи и вливаючи оную ча(ст) заста(в)-ную в Ла(з)кове и ув Оране(х) ему, се(с)тре(н)цу своему, у пно(в) Ора(н)-ски(х) вы(и)скати и выкупити, на што и выпи(с) о(т) суду земьского пове-ту Володими(р)ского ему, сестре(н)цу своему, да(л). Ино пнове Ора(н)ские, доведавшиса, же тые две части заста(в)ные у Лазкове о(т) ни(х) о(т)далаю, указовали ⁵ мне и се(с)тре(н)цу моему Станиславу Го(л)ку листы тве(р)-
- 29

дості, которіє а ⁶ по(д) сведо(м)ємъ и печа(т)ми вра(д)нико(в) г(с)дрѣски(х) да(л), пото(м) сами ⁷ ѡбачи(в)ши и вырозумевъши з листо(в) тве(р)дості(и) пно(в) ⁸ Ѡра(н)ски(х) и вчини(в)ши ѡ(б)мову зъ сестре(н)цемъ свои(м) и не могучи вже к тому при(и)ти, да(л) єсми тому поко(и) и ве(д)ле теперешне- (г)ло| статуту тоє име(н)є свое ѡ(т)чи(з)ное на (и)ма Лазково прода(л) єсми уперє(д) меновано(и) бра(т)и свое(и), крєвны(м) пну Сємену а пану Па(в)лу Григо(р)євичо(м) Ѡра(н)скимъ изъ землею, пашнею ⁹ дво(р)ною, и(з) сєно- жа(т)ми, гай и дубровами, и(з) ставками ¹⁰ и те(ж) з лю(д)ми и (з) и(х) дво- рищи, и сєножа(т)ми, и зо (в)сими слу(ж)бами и пода(т)ками и(х), и зо всимъ с тымъ, яко се ¹¹ тоє име(н)є зда(в)на само в себе має(т), иничого на себе, и на кре(в)ныє, и на пото(м)ки свои не зоставуючи, за двана(д)ца(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы и монеты, личачи по десєти пнзе(и) у гро(ш). Маю(т) и(х) мл(ст) па(н) Сєме(н) и па(н) Павє(л) Ѡра(н)ские, жоны и дєти и на потомъ будучіє ша(д)ки, и ¹² бли(з)киє, и кре(в)ныє и(х) тоє име(н)є Лазково яко ¹³ вла(ст)ную ку(п)лю на себе де(р)жати и єє ужива- (ти) ¹⁴ вєчнє ¹⁵ навеки непорушно и тоє име(н)є Лазково во(л)ни ¹⁶ ѡ(т)да- ти, продати ¹⁷ и кому хотєчи записа(ти), и ты(м) не (и)начє(и), яко ¹⁸ вла(ст)- но|стю своєю подлу(г) воли своєє шафовати. А я, Ща(ст)ны(и), жона и де- ти ¹⁹, потомъки, ани сєстрєнє(ц) мо(и) Станисла(в) Го(л)ко, ани сє(с)тра // 29 зв. моя Га(н)на Ва(н)ковна и до(ч)ки є(и) в то(м) сє ²⁰ ничи(м) уступовати ве(ч)- но и (с) того сѧ вже име(н)ѧ Лазкова вєчными часы вырекає(м). А па(к)ли бы(х) а самъ, Ща(ст)ны(и), або сєстра моя Га(н)на Ванъко(в)на, або сє(с)- трєнє(ц) мо(и) Станисла(в) Го(л)ко, або до(ч)ки єє и и(н)шиє кре(в)ныє мои хотєли ²¹ в тоє име(н)є Лазково уступовати ²² сѧ и право(м) або которы(м)- ко(л)вє ѡбычає(м) по(д) ними доходити и ѡ то ку праву позывати и и(х) ку шкодє и накладу приводити, то(г)ды а або хто с кре(в)ны(х) мой(х) ма- ємъ г(с)дрю королю єго мл(с)ти заруки заплатити па(т)со(т) копъ гроше(и), а стороне ²³ на замокъ Володимє(р)ски(и) двєстє копъ гроше(и), а пномъ Ѡра(н)ски(м), бра(т)и свое(и), маю заплатити двєстє копъ гроше(и)⟨.⟩ А заплативши тую заруку прє(д) сє ²⁴, має(т) то(т) ли(ст) мо(и) записны(и) вєчными часы при mocy захова(н) быти, ничи(м) ²⁵ не має(т) быти нарушо(н) вєчными часы. Которую (ж) продажу и вырєчє(н)є моє с того име(н)ѧ Лаз- кова, и сє(с) записъ мо(и) ѡчєвистє на врадє замъку г(с)дрѣского Володи- мє(р)ского у Володимери до кни(г) кгро(д)ски(х) ѡповєда(л) и вызнал) и записати да(л)⟨,⟩ и выпис с кни(г) пну Сємену и пну Павлу Григо(р)є- вичо(м) Ѡра(н)ски(м) да(н) єст. И на то єсми пномъ Ѡранъски(м) да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) запи(с)ны(и) по(д) моею печа(т)ю, а к тому єщє просил-омъ Ѡприложє(н)є до сєго ли(с)ту моего и(х) мл(с)ти пано(в)⟨.⟩ пна Ивана Пе(т)- ровича Калусо(в)ского, су(д)ю кгро(д)ского володимє(р)ского, пна Лаврина Богушевича Ивани(ц)кого⟨,⟩ а пна Васи(л)ѧ Ва(н)ковича Мирови(ц)ко(г)ло|, Во(х)но(в)ского⟨,⟩ И(х) мл(ст) на мою про(з)бу то учинили, ²⁶ печа(ти) свои приложили к сєму моему листу⟨.⟩ Писа(н) у Володимє(ри)⟨,⟩ по(д) лє(т) бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисєча па(т)со(т) шє(ст)дєса(т) сємо(г)ло|, м(с)ца апри- ля, ѡсмого дня.

В городській книзі № 934: ¹ земАни(н); ² пе(р)во; ³ име(и)я; ⁴ хотєчи; ⁵ указывали; ⁶ я; ⁷ єсми; ⁸ пано(в); ⁹ пашною; ¹⁰ ставками; ¹¹ ка(к) сѧ; ¹² немає; ¹³ яко своєю; ¹⁴ уживати; ¹⁵ вєч- но; ¹⁶ волни ѡни; ¹⁷ продати, дарова(ти) и; ¹⁸ ѡ(д)но яко; ¹⁹ дѣти; ²⁰ в то сѧ; ²¹ хотѣли; ²² всту- повати; ²³ старостє; ²⁴ сѧ; ²⁵ и ничи(м); ²⁶ вчинили.

*27. Уступний запис Станіслава Войтеховича Голка,
який зрікається частини лазковського маєтку
на користь панам Оранським.*

Акт від 10 жовтня 1569, № 30, 3.
Випис з книг гродських від 20 квітня 1567.

- 26 Я, Станисла(в) Во(и)техови(ч) Го(л)ко, вы(з)нава(м) симъ мои(м) лис-
26 зв. то(м), хто на его посмо(т)рети ¹ або, чтучи его, слыша(т) ², ныне(ш)ни(м) // и на потомъ будучи(м), кому буде(т) по(т)реба то(г)ло ведати, и(ж) што на роце(х) прошлы(х) ѿ тре(х) кроле(х) ³, в року ше(ст)деса(т) сѣмо(м), да(д)ко мо(и) рожоны(и), па(н) Ща(ст)ны(и) ⁴ Ва(н)ковичъ Луковъски(и), земени(н) повету Хелмъского, стоа(ч)и пере(д) урадомъ ⁵ земъски(м) Володими(р)ски(м), вы(з)на(л), спускаючи мнѣ ча(ст) заста(в)ную в Ла(з)кове. Которое имѣне ѿ(т)чи(з)ное Лазково па(н) Ща(ст)ны(и) ѿ(т) давны(х) часо(в) водлѣ старого статуту зе(м)ского продалъ третью ча(ст) Лазкова ⁶ на вечно(ст) бра(т)и свое(и) кре(в)но(и) ⁷, дворано(м) г(с)дра корола его мл(с)ти — пну Сѣмену а пну Павлу Григо(р)ѣвичомъ Ора(н)скимъ, а две части того (ж) имѣ(н)а Лазкова и(з) бра(т)ею ⁸ своею застави(л)⟨.⟩ А кгда (ж) коро(л) его мл(с)ть рачи(л) стату(т) теперешъни(и) ⁹ выдати и ѿзна(и)мити в немъ, и(ж) вольно ко(ж)дому шла(х)тичу имѣ(н)е, люди и землю, — все заразъ пустити и продати, ино па(н) Ща(ст)ны(и) ты(х) дво(х) частѣ(и) заставны(х) лазко(в)-ски(х) ѿ(д)ну ча(ст) спусти(л) и влилъ мнѣ, се(с)трѣ(и)цу своему, а скоро по визна(н)ю пна Ща(ст)ного пни ма(т)ка моя Во(и)теховаа Го(л)коваа Га(н)на Ва(н)ковъна, ту (ж) стоа(ч)и ¹⁰ на то(м) же враде, спустила и вы(з)-нала, спускаючи мнѣ, сыну моему ¹¹, ѿ(т)далаючи ѿ(т) (в)сѣхъ дете(и), сыно(в) и дочо(к), на што и листы ѿ(т) суду с кни(г) земъски(х) па(н) Ща(ст)-ны(и) мнѣ, се(с)трѣ(и)цу своему, да(л) и то(и) части в Лазкове по(д) паны ора(н)скими позволилъ мнѣ доходити и до(и)скивати са ¹², яко (ж) а, тую справу до рукъ свои(х) взавъши ¹³, люде(и) добры(х) допусти(в)ши и в ни(х) порады и науки спытавши, вырозумѣл-омъ по справѣ, которую пнове Ора(н)-ские мнѣ на листѣ(х) давны(х), ѿ(т) пна Ща(ст)ного и(м) даны(х), а набо(л)-ше(и) ¹⁴ и(з) вла(ст)ного ли(с)ту ѿ(т)ца моего вырече(н) небо(ж)чика пна Во(и)теха Го(л)ка с то(г)ло имѣ(н)а Лазкова, и(ж) вже к тому не при(и)ду, яко давно(ст)ю, такъ и за тыми листы, тве(р)до(ст)ми ¹⁵, которые ¹⁶ па(н) Ща(ст)ны(и) на то пно(м) // Ора(н)скимъ подава(л) и вы(и)скати и при(и)ти не мо(г), где и самъ па(н) Ща(ст)ны(и) потомъ вы(з)на(л)⟨.⟩ и(ж) ѿте(ц) мо(и), небо(ж)чикъ панъ Ванъко, и ѿ(н) самъ ув Оране(х) части никгда не ме(л), кроме в Лазкове⟨.⟩ Я с ты(х) причи(н), не хотѣчи с пны Ора(н)скими у ме(р)зачъце быти⟨.⟩ и проти(в)ку ни(х) стоя(ти), дал-омъ то(и) речи по-ко(и) и тые выписы ѿ(т) пна Ща(ст)ного и пне(и) ма(т)ки мое(и), у суду земъ-ского мнѣ даны(х), имъ есми ве(р)пу(л) и ѿ(т)да(л) и тоѣ все право, которое ѿ(т) пна Ща(ст)ного ме(л), есми вже вечне⟨.⟩ пномъ Ора(н)скимъ пуска(м) и на нихъ то вливамъ и с то(г)ло са вже вырекаю и то(г)ло права ѿ(т)сту-пую ве(ч)ными часы и (в) тую ча(ст) вы (и)ме(н)ю Лазкове не маю са всту-повати ¹⁷ и по(д) пны Ора(н)скими по(и)скивати ве(ч)не и навеки непоруш-но. И (в)же а, Станисла(в) Го(л)ко, жона и де(ти), естли ми и(х) богъ да(ст), и се(с)тры, и и(н)шие кре(в)ны(и) мо(и), не мае(м) са вступовати. Которую (ж) волю мою и се(с) запи(с) мо(и) ѿповеда(л) и визналъ на враде за(м)ку

г(с)дрьского у Володиме(ри), до кни(г) кгро(д)ски(х) очевисте ¹⁸ опове-
да(л) и записа(ти) да(л)⟨.⟩ И выпи(с) с кни(г) па(н)у Семену и пану Павлу
Сраньски(м) данъ есть ¹⁹. И а те(ж) то(т) выпи(с) ѿ роде(х) прошлы(х) ѿ
тре(х) кроле(х) мне с кни(г) земьски(х) вы(з)на(н)а ²⁰ и вли(т)а да(д)ка мо-
его пна Ща(ст)ного Ва(н)ковича Луко(в)ско(г)ло пномъ Сра(н)ски(м) а ²¹
ѿ(т)да(л) и ве(р)нулъ. И на то есми пномъ Сра(н)ски(м) да(л) се(с) мо(и)
ли(ст) запи(с)ны(и) по(д) моею печа(т)ю⟨.⟩ А к тому еще просил-омъ ѿ при-
ложе(н)е печате до сего листу моего и(х) мл(с)ти пно(в) пна Ивана Пе(т)ро-
вича Калусовьского, су(д)ю кгро(д)ско(г)ло воло(ди)ме(р)ского, а пна Га(в)-
рила ²² Богушевича Ивани(ц)кого⟨.⟩ а пна Васи(л)а Ва(н)ковича Миро-
ви(ц)кого — Во(х)но(в)ского. И(х) мл(ст) на мою прозбу то учини(ли) и
печа(ти) свои приложили к сему моему листу⟨.⟩ Писа(н) у Володиме(ри)⟨,⟩
лета бо(ж) его нароже(н)а ²³ тисеча па(т)со(т) ²⁴ ше(ст)деса(т) сегомо, м(с)ца
априла ²⁵, ѿсмогона(д)ца(т) дна. Я, Станисла(в) Во(и)техови(ч) Го(л)ко,
вла(ст)ную руку ²⁶ по(д)писа(л).

В гродській книзі № 934: ¹ посмо(т)ри(т); ² слыша(т); ³ круле(х); ⁴ Щасны(и); ⁵ урА-
домъ; ⁶ Лазкова; ⁷ кре(в)ны(и); ⁸ и им же з; ⁹ теперешни(и); ¹⁰ стоячи; ¹¹ своему; ¹² ся;
¹³ взявъши; ¹⁴ наболе(и); ¹⁵ тве(р)достми; ¹⁶ которы; ¹⁷ вступовати; ¹⁸ очевисто; ¹⁹ есть;
²⁰ вы(з)нанъ; ²¹ немає; ²² Лаврина; ²³ бо(ж)его нароже(н)а; ²⁴ па(т)со(т); ²⁵ априла; ²⁶ вла-
(ст)ною рукою.

28. Уступний запис Станіслава Голка, даний панам Оранським.

Акт від 13 жовтня 1569, № 37, 1.
Випис з книг гродських від 20 квітня 1567.

Я, Станисла(в) Во(и)техови(ч) Го(л)ко, вы(з)навамъ симъ моимъ лис- 73
то(м), хто на него по(с)мо(т)ритъ або, чтучы его, услыши(т), нинешњи(м)
и на пото(м) будучи(м), кому буде(т) по(т)реба то(г)ло ведати, и(ж) што на
родехъ прошлы(х) ѿ тре(х) кроле(х) ¹ в року шестьдеся(т) ² семо(м) дя(д)ко
мо(и) рожоны(и) па(н) Щасны(и) Ва(н)ковичъ Луковьски(и), земяни(н) по-
вету Хо(л)мско(г)ло, стоячы пере(д) врядом земьски(м) Володиме(р)скимъ,
вызналъ, спускаю(чи) мне ча(ст) заставную в Ла(с)кове ³. Которое име(н)е
ѿ(т)чи(з)ное Ла(з)ково панъ Щасны(и) ѿ(т) давъны(х) ⁴ часо(в) ве(д)ле ⁵
старо(г)ло статуту земьско(г)ло прода(л) третью ча(ст) Ла(з)кова на веч-
но(ст) брати(и) свое(и) кре(в)но(и) ⁶, дворяно(м) г(с)дрьски(м) ⁷, па(н)у Се-
ме(н)у а пану Па(в)лу Григо(р)евичо(м) Сраньски(м), а две ча(сти) того (ж)
именъ Ла(з)кова имъ же, бра(ти)и ⁸ свое(и), заставилъ. А кгда (ж) коро(л)
его м(л) рачи(л) статутъ теперешни(и) выдѣти ⁹ и ѿ(з)на(и)мити в немъ, и(ж)
волно ко(ж)дому шля(х)тичу име(н)е, люди(и) и земли все зара(з) пустити
и продати, ино панъ Щасны(и) с тыхъ дву(х) часте(и) заста(в)ныхъ ла(з)-
ковьски(х) ѿ(д)ну часть спустилъ и влилъ мне, сестре(н)цу своему, а скоро
по вы(з)нанью пна Щасно(г)ло пни ма(т)ка моя Во(и)теховая // Го(л)ковая 73 зв.
Га(н)на Ва(н)ковна ту(т) стоячы на томъ же вряде, спустила и вы(з)нала,
спускаючи мне, сыну своему, ѿ(т)даляючи ѿто всьихъ дете(и), сыновъ и до-
чокъ, на што и листы ѿ(т) суду с кни(г) земьскихъ[...] панъ Щастын(и) мне,
сестренъцу своему, да(л) и тою ча(сти) в Ла(з)кове по(д) панъми Сра(н)-
скими по(з)воли(л) мне доходити и до(и)скивати ся. Яко (ж) я, тую спра(в)у
до рукъ свои(х) взя(в)шы, люде(и) добры(х) допусти(в)шы и въ ни(х) пора-

ды и науки спыта(в)шы ¹⁰, вырозумел-о(м) по справе, которую пнове Щра(н)-ски мне на листах да(в)ны(х), ф(т) пна Щасно(г)lo имъ даны(х), а на-боле(и) и(ж) ¹¹ вла(с)ного листу ф(т)ца мое(г)lo] выреченья небо(ж)чика пна Во(и)теха Голка с того име(н)я Ла(з)кова, и вже к тому не при(и)ду я ¹² да(в)ністю такъ и за тыми листы тве(р)достми ¹³, которые ¹⁴ панъ Щасны(и) на то(м) пано(м) Щра(н)ски(м) подави(л) ¹⁵, вы(и)скати и прити не мо(г), где и самъ пнъ Щасны(и) пото(м) вы(з)наль, и(ж) фте(ц) мо(и) небо(ж)чикъ панъ Ва(н)ко и ф(н) самъ ув Оранехъ части никгды не мелъ, кромя в Ла(з)кове. Я с тыхъ причи(н), (не) хотечи с пны Щра(н)скими у ме(р)зя(т)це бы(т) ¹⁶ и проти(в)ку ни(х) стояти, дал-е(м) то(и) речы(и) ¹⁷ поко(и). И тые выписы 74 ф(т) пна Ща(с)но(г)lo // и пни ма(т)ки мое(и), в суду земьско(м), мне даны(х), имъ есми ве(р)нулъ и ф(т)далъ . И тое все право, которое фт пна Щасного мелъ, есми вже вечне пано(м) Щраньски(м) пускамъ и на ни(х) то вли-вамъ и с то(г)lo] ся вырекаю и того права ф(т)ступую вечными часы и в тую часть увы * (и)ме(н)е ¹⁸ Ла(з)кове не маю ся вступовати и по(д) паны Щра(н)-скими по(и)скивати вечне и наве(ки) непорушно И вже я, Стани(с)лавъ Го(л)ко, и жона, и де(ти), естли ми и(х) богъ дасть <.> и сестры, и и(н)шые ¹⁹ кре(в)ные мои не маемъ ся вступовати. Которую (ж) волю мою и се(с) запи(с) мо(и) оповеда(л) и вы(з)на(л) на врьде за(м)ку г(с)дрьско(г)lo у Володи-мери, до кни(г) кгро(ц)кихъ очевисто оповедалъ и записа(ти) да(л). И вы-пи(с) с кни(г) па(н) у сему ²⁰ а па(н)у Павлу Щра(н)скимъ данъ естъ ²¹. И я те(ж) то(т) выпи(с), которы(и) ф роце(х) прошлы(х) ф тре(х) кроле(х) мне с кни(г) земьски(х) вызнанья ²² и вѣли(т)я дя(д)ка моего пна Щасно(г)lo Ва(н)ковича Луко(в)ско(г)lo] пнамъ ²³ Щра(н)скимъ , ф(т)далъ и ве(р)нулъ. И на то есми пномъ Щра(н)ски(м) да(л) се(с) мо(и) листь запи(с)ны(и) по(д) моею печат(ю). А к тому еще просил-емъ ²⁴ ф приложе(н)е печате(и) до сего моего листу ²⁵ и(х) мл(с)ти пновъ пна Ивана Пе(т)ровича Калусо(в)ского, 74 зв. су(д)ю кгро(ц)кого володиме(р)ского, а пна Ла(в)ри(на) // Богушевича Ивани(ц)кого, а пна Васи(л)я Ва(н)ковича Мерови(ц)кого ²⁶ Во(х)новъско-гоlo]. И и(х) мл(с)ть на мою прозбу то учини(ли) ²⁷ и печати свои приложи-ли къ сему моему листу. Писа(н) у Володимера по(д) ле(т) бо(ж)его нароженья тисеча пя(т)со(т) ²⁸ шестьдеся(т) сегого, м(с)ца априля, фсмогона(д)ца(т) дня. Я, Станиславъ Во(и)теховичъ Го(л)ко, вла(с)ною рукою по(д)писа(л).

В гродьскій книзі № 934: ¹ круле(х); ² шестьдеся(т); ³ Ла(з)кове; ⁴ давны(х); ⁵ во(д)ле; ⁶ кре(в)ны(и); ⁷ г(д)ря короля его мл(с)ти; ⁸ бра(т)и; ⁹ выдати; ¹⁰ спытавши; ¹¹ и(з); ¹² яко; ¹³ тве(р)достми; ¹⁴ которы; ¹⁵ подава(л); ¹⁶ бы(ти); ¹⁷ речы; ¹⁸ вы(и)ме(н)и; ¹⁹ и(н)шые; ²⁰ Се-мѣну; ²¹ естъ; ²² вы(з)нанья; ²³ пномъ; ²⁴ просил-омъ; ²⁵ листу моего; ²⁶ Мирови(ц)кого; ²⁷ вчини(ли); ²⁸ пе(т)со(т).

29. Підтвердження дяка королівської канцелярії Михайла Васильовича Дубницького, що король дав пану Михайлові Тихновичу Козинському 15 волок ґрунту під м. Володимиром.

Акт від 8 жовтня 1570, № 80, 1.

159 зв. Я, Миха(и)ло Васи(л)єви(ч) Дубни(ц)ки(и), дъя(к) ка(н)цлере(и) его к(р) мл(с)ти, ф(з)на(и)мую си(м) мой(м) листо(м), што его короле(в)скаа мл(ст) г(с)дръ на(ш) милостивы(и) з ласки своеє рачи(л) дати на ве(ч)но(ст)

*тобто ув имєне.

па(н)у Миха(и)лу Ти(х)новичу Кози(н)скому, кашталану лу(ц)кому, кгру(н)-
ту его мл(с)ти г(с)дръско(г)ло по(д) место(м) Воло(ди)ме(р)ски(м) воло(к)
па(т)на(д)ца(т) и ли(ст) сво(и) г(с)дръски(и) особлив(и) на то его мл(с)ти
мене, слуги и по(д)даного своего г(с)дръско(г)ло, писати расказати [...] 160
тую па(т)на(д)ца(т) воло(к) его мл(с)ти заве(л) и, ко(п)цами окопа(в)ши
[...] ода(л), яко(ж) и до вря(д)у володимер(р)ского за(м)кового кгру(н)ту за
ме(с)то(м) // Володимер(р)скимъ ли(ст) г(с)дръски(и) даючи ѿ то(м) знати
бы(л) и оказыва(л). А та(к) а во(д)лугъ росказа(н)а г(с)дръско(г)ло з ве-
домо(м) вра(д)у володимер(р)ского [...] нового кгру(н)ту зе(м)лами поезни(ц)-
кими и попо(в)скими, которы [...]локи его кроле(в)ски(и) мл(с)ти взаты,
маючи при собе ме(р)ника[...] ѿ(т)мери(в)ши дубровою, сеножа(т)ми и мало
што проро(б)ко(в) всего[...] па(т)на(д)ца(т) в тоє єсми пна Лу(ц)кого уве-
за(л) и, ко(п)цами окопа(в)ши и ограничивши, его мл(с)ти пода(л), то є(ст)
почо(н)ши напе(р)ве(и) два ко(п)цы у паты ѿны(х) воло(к) по(д)ле доро(ж)-
ки, котораа иде(т) с Ко(р)та(н) до Гру(н)ское гати[...] таа (ж) доро(ж)ка
граничи(т) зе(м)лю пна Лу(ц)кого и(з) землею пна Ѡле(х)новое Загоро(в)-
ское Ѡстрове(ц)кою, ѿ(т) тоє паты Дубниками и проро(б)ками па(т) ко(п)-
цо(в) усыпаны до стєны поперечное, положоное з места Володимер(р)ского
ѿ(т) кгру(н)ту пна Загоро(в)ское. А ѿ(т) тоє стєны попере(ч)но(и) вже стє-
ною боковою, пу(с)каючи кгру(нт) пна Лу(ц)кого на право(и) руце, а по
леву — кгру(н)ту ме(ст)кого дубинами ше(ст) ку(п)цо(в) усыпаны к дорозе,
котораа идетъ з Володимера до Пи(н)ского мосту, чере(з) тую (ж) дорогу
тую (ж) стєною дубинами те(ж) дєса(т) ко(п)цо(в) усыпано до паты другое,
по дорогу гное(н)скую. Таа дорога Гное(н)скаа граничи(т) землю пна Лу(ц)-
кого и(з) зе(м)лею ме(ст)кою. У тоє дороги Гное(н)ское, ѿ(т)мери(в)ши по-
пере(к), яко тая па(т)на(д)ца(т) воло(к) вы два ко(п)цы усыпаны по(д)ле
дороги, ѿ(т) ты(х) ко(п)цо(в), пускаючи кгру(нт) пна Лу(ц)кого по (п)раву,
а ме(ст)ски(и) по (лє)ву, дубинами и проро(б)ками па(т)на(д)ца(т) ко(п)цо(в)
ѿсыпано до границы пна Копле(н)ского, та(м) ужо граница пну Лу(ц)кому
с пано(м) Копле(н)ски(м). И на то єсми є(г)ло мл(с)ти пну Лу(ц)кому даю
се(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печатю и с по(д)пи(с)ю руки моеє. Писа(н)
у Володимер(р)и лета бо(ж)єго нароже(н)а тисєча па(т)со(т) ше(ст)дєса(т)
сємо(г)ло, м(с)ца мая, сємогона(д)ца(т) дна. Миха(и)ло Васи(л)єви(ч) Дуб-
ни(ц)ки(и) вла(ст)ною рукою.

30. Дарчий запис Мотрони Семенівни Іваницької
її чоловікові Богушевичу Іваницькому на маєток.

Акт від 13 жовтня 1569, № 43, 1.

Я, Лавриноваа Богушевича Івани(ц)кого Матрена Семеновна Ива- 84
ни(ц)кая, визнаваю и чиню Авно симъ моимъ листомъ всимъ посполите
и ко(ж)до(му) зособна, хто на него посмотри(т) або, чтучи его, услыши(т),
ныне(ш)нимъ и на потомъ будучимъ, кому буде(т) потреба того ведати,
ш(т)о пе(р)во сєго подле статуту старого справуючиса записала и даровала
є(с)ми была упере(д) менованому малжо(н)ку моему пну Лаврину Богу-
шевичу Івани(ц)кому на вєчно(ст) третюю часть всего имениа моего Ива-
ничъ з дворомъ и зо вси(мъ), ако ся тоє имениє мое Іваничи в сєбе маєт,

а особливѣ, ижъ то(т) же менованы(и) малжонокъ мо(и) панъ Лавринъ Иванички(и) по смерти деда моего пана Грицка а отца моего пана Семѣна и дадка моего пана Олехна Гри(ц)ковичо(в) Иваницкихъ, которые были в немалыхъ сумахъ тоѣ имѣ(н)ѣ Иваничи порозну завели, окупуючи своими вла(ст)ными пизми и к тому дочка(мъ) нши(м) своимъ властнымъ накладомъ выправу даючи и иные потребности того жъ имѣ(н)ѣ Иваничъ опатруючи, выложилъ и выда(л) на тоѣ имѣ(н)ѣ мое Иваничи свои(х) пизе(и) то естъ всего сумою тисеча двѣсти сорокъ чотыри копы и гроше(и) десе(т) личбы и монеты Великого Кнзства Литовского. Которое жъ сумы не маючи а чимъ его мл(с)ти пану ма(л)жо(н)ку моему заплатити в то(и) во все(и) сумѣ в тисеча в двоухъсо(т) в сороку в чотыро(х) копахъ[...] // десети особливѣ(м) листо(м) своимъ записала есми его (ж) мл(с)ти пну ма(л)жо(н)ку моему на двоухъ частехъ того ж имѣ(н)ѣ моего Иваничъ, яко ширѣ(и) а достаточнѣ(и) пѣ(р)вше записы мои та(к) на третюю часть, ако на две части ѿ(т) мене [ѣ]го мл(с)ти даные, в себе обмовляли. Але ижъ тѣѣ обадва записы мои не да(в)но минулыхъ часовъ з допуще(н)я божего погорели у приятѣла нашего пана Якима Васильевича, которые в захова(н)ю в дому его у Володимери малжонокъ мо(и) ме(л), прето и(ж) а, уперѣ(д) менованаа Матрена Ивани(ц)кая, по увесь часть мешка(н)я мое(г) [о] в ма(л)женьстве зъ его мл(с)тью паномъ Лавриномъ Богушевичомъ Ивани(ц)кимъ, знаючи ѿ(т) его мл(с)ти ласку и мл(с)ть до себе и доброе захова(н)ѣ в ма(л)женстве, умыслила есми сама по мое(и) добро(и) воли, ни с чиеѣ намовы и примуше(н)ѣ лепшую склонность проти(в) его мл(с)ти показати и на то(м) имѣ(н)ю Иваничо(х) его мл(с)ти лепѣ(и) на(д) пѣ(р)вше записы мои укгрунтовати по(д)луг тоѣ волности, которая вси(м) стано(м) и обыватѣле(м) Великого Кнзства Литовского на прошломъ вално(м) со(и)ме Берестѣ(и)скомъ дана, ако в ро(з)дѣле сѣмо(м) а ув артыкуле второ(м) описана. И(ж) волно ко(ж)дому зо становъ шлахѣ(т)скихъ не то(л)ко третюю часть имѣ(н)я свое(г) [о], але и все, з домо(м), кому хотѣчи, ѿ(т) дете(и), пото(м)ковъ и бли(з)кихъ свои(х) ѿ(т)далаяу(чи), на ве(ч)ность записати, акожъ и а, справуючиса подле [с]та(т)уту и тоѣ новое уфалы и те(ж) во(л)ности, вси(м) стано(м) даное, тоѣ имѣ(н)ѣ мое Ивани(чи) все з домо(м) ма(л)жо(н)ку моему его мл(с)ти па(н)у Лаврину Ивани(ц)кому даю, дарую и симъ листомъ мой(мъ) записую вѣчне и навеки непорушно з дворомъ, с пашнею дво(р)ною, с полми, з сѣножа(т)ми, з ставы, з млыны, и з людми и зъ ихъ дворищами, с платы, роботами, и зо всеми доходы и пожитки, з гай, з дубровами и зо всимъ на все, акъ са тоѣ имѣньѣ мое Иваничи само в себе в границахъ и обыходехъ своихъ маѣть, и што-колвекъ к тому имѣнью моему Иваничомъ зда(в)на и тепѣрь прислухаѣть ничего на себе, на дети, потомки, бли(з)кие и кре(в)ные мои не зоставуючи, и ѿ(т) нихъ то ѿ(т)далаяу(чи), маѣть, его мл(с)ть панъ малжонокъ мо(и) панъ Лавринъ Богушевичъ Ивани(ц)ки(и) такъ при животе, яко и по животе мое(м) ѿное имѣньѣ Иваничи ако свою властность зо (в)симъ на все на себе держати и вживати и всякие пожитки подлугъ воли своеѣ ѿ(т)то(л) привлащати и прибавлати и ты(м) неначѣ ѿдно ако своею властною ѿ(т)чизною шафовати. И, маючи то в мощы свое(и), воленъ будетъ его мл(с)ть панъ малжонокъ мо(и) тоѣ имѣньѣ Иваничи потому жъ з домо(м) або и поро(з)ну, в коего мл(с)ти вола буде(т), кому хотѣчи продати, ѿ(т)дати и даровати, променя(ти), на церковъ божую записати и ку своему лепшому а

пожитне(и)шому обе(р)нути, акъ самъ налепе(и) розумети будетъ так ижъ вечными часы. Я сама, дети, пото(м)ки наши и нѣкоторые бли(з)кие и кре(в)-ные мои в тоѣ имѣ(н)ѣ Иваничи, ѿ(т) мене его мл(с)ти вѣчно дарованое и записаное, ничимся вступова(ти) // и некоторыми причинами с того его мл(с)ти 85 руша(ти) и того по(д) его мл(с)тью нѣкоторые(м) способомъ по(и)скивати не маю(т) вѣчно. И на то есми его мл(с)ти малжонку моему пну Лаврину Богушевичу Ивани(ц)кикому (!) дала се(с) мо(и) ви(з)наны(и) листь з моею печатью. При то(м) были и того добре сведоми и печата(ти) свои за чоло(м) битье(м) моимъ к сему листу моему приложили пнѣ Базилиусъ Енковичъ Древински(и), писаръ и секретаръ его королевское мл(с)ти, панъ Иванъ Петровичъ Калусовски(и), судѣа кгро(д)ски(и) володимѣ(р)ски(и), панъ Семѣ(н) Григо(р)евичъ Ѡра(н)ски(и), дворенинъ его королевское мл(с)ти, пнѣ Яки(м) Васи(л)евичъ, на тоѣ часъ будучи(и) на мѣстцю пана Миха(и)ла Павловича, подстаростего володимерского. Писа(н) у Иваничахъ лета бо[ж]аго нароже(н)а тисаща пѣтъсотъ шѣстьдѣсѣтъ сѣмого, мѣца июна, ѿсмогонадѣца(т) дня.

*31. Дарчий запис Орины Андрѣйвны Колпитовской
її чоловікові Якимові Линеvському на повне і нероздільне
володіння маєтком Колпитовим.*

Акт від 12 жовтня 1569, № 33, 1.

Я, Ѡрина А(н)дрее(в)на Ко(л)пыто(в)ская Якимовая Лине(в)ская, чы- 60 ню явно и сознаваю тымъ мой(м) листомъ ко(ж)дому, кому бы то(г)ло по(т)реба была ведати або, чтучы его, слышати, нинѣ и на пото(м), завсе(г)ды, и(ж) маючы я милоѣ, ве(р)ное а ла(с)кавое захованье проти(в) себе ма(л)жо(н)ка мое(г)ло мило(г)ло пна Якима Лине(в)ско(г)ло, даю, дарую и симъ листо(м) моимъ записую его мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моему мило(му) п(н)у Якиму Лине(в)скому ве(д)ле бегу права теперешне(г)ло и уфалы со(и)му Бересте(и)ско(г)ло имѣнье свое Ко(л)пыто(в) зо все(м) на вси(м) по животѣ свое(м), ѿ(т)даляючи ѿ(т) усихъ се(с)трѣ, бли(з)ких(х) и повиноваты(х) мои(х), кромѣ дете(и), которые зъ его мл(с)тью естли мети буду, часть всю ѿгуло(м), которая ми ся ѿ(т) ѿпекуновъ ншихъ с поро(в)на(н)я ѿ(т) сестрѣ мои(х) роже(н)ы(х) панѣны Пола(г)и и панѣны Марины А(н)дреевѣ(н), ѿстало до делу вѣчисто(г)ло зо все(м) на все ѿгуло(м) з дворо(м), с па(ш)нею дво(р)ною, з лю(д)ми и (з) ихъ пови(н)ностями, с по(л)ми, сѣножа(т)ми, ставѣками и ѿзе(р)цами, запусты и рощами, зо всяки(ми) // пожи(т)ки, не ѿставуючы ничо(г)ло на се(с)трѣ, бли(з)кихъ, кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х). 60 зв. Воле(н) его мл(с)ть па(н) Якимъ Лине(в)ски(и), малжонко(к) мо(и) милы(и), тоѣ имѣ(н)ѣ Ко(л)пыто(в) ѿ(т)дати, продати, замѣнити, прибавити, розшырити куды хотячы ку своему ле(п)шому а пожитѣ(ч)не(и)шуму обе(р)нути. И на то есми его мл(с)ти п(н)у Якиму Лине(в)скому, ма(л)жо(н)ку моему милому, далъ се(с) мо(и) листь з моею печат(т)ю. А при томъ были и то(г)ло до(б)ре сведоми и(х) мл(с)ть панове а приятели мои во(и)ски(и) володимѣ(р)ски(и) панъ Василѣ(и) а панъ Ива(н), побо(р)ца володимѣ(р)ски(и) з Гулевичы, дѣве(р) мо(и) панъ Во(и)на Васи(л)еви(ч) Лине(в)ски(и), а панъ Ива(н) и па(н) Юри(и) Семеновичъ Ѡко(р)ские, которые и(х) мо(с)ты за

про(з)бою моею печа(ти) свои приложы(ти) рачыли къ сему моему листу. Писаны в Зату(р)цохъ лета божего наро(ж)[ен]я ѿѿѿѿ*, м(с)ца фе(в)раля, ѿѿ** дня.

*32. Продажний запис Павлової Шпаковської,
яка продала свою спадкову частину маєтку у Біличах
князю Олександру Чорторизькому.*

Акт від 1 жовтня 1569, № 24, 1.
Випис з книг городських від 7 червня 1568.

- 32 зв. Я, Па(в)ловая Шпаковская¹, по(д)судковая володимер(р)ская Лю(б)-ка Федоровна Воря(с)цького², визнаваю и чиню явно ты(м) мой(м) листо(м) ко(ж)дому, кому бы ѿ то(м) потребно было ведати або, чтучи его, слышати, нине(н)не(м)³ и на пото(м) будучи(м), што которая че(т)ве(р)тая ча(ст) всего име(н)я нашего матерыстого⁴, у Былича(х)⁵ лежакого, у повете Володимер(р)ско(м), за право(м) прирожены(м) зостала мне въ де(лу)⁶ ве(ч)ны(м) ѿбычае(м) ѿ(т) сестрь мои(х) рожоны(х) на (и)ма Га(н)ны Ма(р)ковое Жоравни(ц)кое, Ма(р)и Федоровое Гла(д)ское⁷, ѿ(г)ре(н)ки Васи(л)еовое Гдра(н)ское, зо всѣмъ на все, яко ся сама в собе тая че(т)ве(р)тая ча(ст) всего именья Были(ч) мае(т). На которо(и) же части после делу, як дво(р) собе поселивши, ѿ(т) немало(г)[о] часу з ма(л)жо(н)ко(м) свои(м) Павло(м) Шпаковскимъ // ме(ш)кала и то(г)[о] споко(и)не в де(р)жа(н)и была и вживала яко свое(и) вла(ст)ности. Але зоста(в)ши ми са удовою⁸ по сме(р)ти мужа своего Павла Шпако(в)ско(г)[о] а будучи ви(н)на немалую суму пизе(и)⁹ до(л)гу небо(ж)чика мужа своего, которымъ ся небо(ж)чи(к) задо(л)жи(л) на слу(ж)бе г(с)дрьско(и) и речи посполито(и) вое(н)но(и), и, не маючи чи(м) того заплатити, продала есми тоє име(н)е свое, то е(ст) че(г)ве(р)тую ча(ст) всего име(н)я Были(ч) яко властивую свою никому ничи(м) не пе(н)ную матери(з)ну, которая ми ся на дѣлу¹⁰ зостала ѿ(т) се(с)тръ моихъ выше(и)¹¹ поменены(х) право(м) ве(ч)ны(м), е(г)[о] мл(ст) князю Алексьа(н)дру Федоровичу Чо(р)торыському¹², воеводе волы(в)скому, за триста ко(п) гроше(и) ли(ч)бы и монеты Великого Кна(з)тва Лито(в)ского, личачи по десати¹³ пѣнезе(и)¹⁴ бѣлы(х)¹⁵ за гро(ш) на ве(ч)но(ст), то е(ст) дво(р) мо(и) в Былича(х) зо всѣмъ его будова(н)е(м), з огорода ѿвоцзовыми и яры(н)ными, с по(л)ми, з сеножа(т)ми дво(р)ными и незасеянными, с че(р)тежами, и (з) дубровами, и с проро(б)ка(ми), зъ (с)тавы, и зъ ставищами, и(з) млыны, и (з) и(х) выме(л)ками, и зо всакими пожи(т)ками, лю(д)ми¹⁶ по(д)ворищъными¹⁷ пусто(в)скими, и¹⁸ (з) ѿгоро(д)никами, и зъ и(х) землами¹⁹, слу(ж)бами и пода(т)ками, и зо всакими и(х) звы(к)лыми а старожи(т)ными пови(н)ностьями²⁰, и зо всѣ(м)²¹ кгру(н)то(м) земе(н)ы(м) и водены(м), та(к) тѣ(ж) зо всакими того име(н)я пожи(т)ка(х)²²(!) и доходами яким-ко(л)ве(к) име(н)е(мъ) названы(м) або поменены(м) быти могу(т), ничего з ѿи(х) на себе, на дети, на бли(з)кие мои не зоставуючи, ѿбе(л)ве(ч)не²³ и непору(ш)не²⁴ е(г)[о] мл(ст)⟨,⟩ самому, кнегини ма(л)же(н)ци²⁵ его млсти

* тобто 1569.

** тобто 16.

и пото(м)комъ ²⁶ его ²⁷ и(х) мл(ст) вѣчными ²⁸ часы(.) Мае(т) е(г)[о] мл(ст) кна(з) воевода са(м), кнгина, ма(л)же(н)ка ²⁹ его мл(сти) и потомъковѣ и(х) мл(сти) тоѣ имѣ(н)е мое у Быличо(х) ³⁰ де(р)жати ³¹ и вживати ве(ч)не, маючи во(л)но(ст) то ѿ(т)дати, продати, даровати, замѣнити, на ³² це(р)ковъ записати и ку свое(му) нале(п)шому а пожито(ч)ному ѿбе(р)нутъ ³³, яко сами налепе(и) розумѣю(чи) <, > а я сама, дѣти и бли(з)кие мои до того ничего мети и в тоѣ имѣ(н)е некоторыми причинами уступовати ³⁴ не мае(м) ве(ч)-ными часы // по(д) закладомъ на г(с)дра корола е(г)[о] мл(сти) тремасты ^{33 зв.} копами гроше(и). А и(х) мл(сти) яко стороне другими тремасты копами гроше(и). А заплати(в)ши заклады, пре(д) са ³⁵ то(т) ли(ст) мо(и) при mocy зоставе(и) быти маєтъ, ни в чомъ не нарушоны(и), яко (ж) ³⁶ ѿ(н)[а] тую продажу свою доброво(л)не сама на враде за(м)ку г(с)дрьского Володимѣ(р)-ского визнала, и ѿповедала, и до кни(г) владовы(х) ³⁷ записати дала. И на то есми е(г)[о] мл(сти) кнзю Алѣксы(н)дру Чо(р)торыскому, воеводе во-лы(н)скому, дала то(т) мо(и) ли(ст) з моею печатью. А при томъ были и того добре сведомы е(г)[о] мл(сти) ³⁸ па(н) Пе(т)ръ Богданови(ч) Загоровски(и), ма(р)шалок е(г)[о] к(р) мл(сти), а па(н) Жда(н) Копле(н)ски(и), а па(н) Василе(и) Калосовски(и) ³⁹, и за ѿвѣисты(м) прошѣ(н)емъ моимъ и(х) мл(сти) печати свои приложити къ сему моему листу. Писан у Се(л)цы по(д) лето бо(ж)его нароже(н)е тисача па(т)со(т) ше(ст)деса(т) ѿсмого, м(с)ца мая, два(д)ца(т) трете(г)[о] дня.

В гродскій книзі № 935: ¹ Шпаковско(г)[о]; ² Воры(с)кого; ³ нинѣ(ш)ни(м); ⁴ материстого; ⁵ Быличохъ; ⁶ в де(лу); ⁷ Бря(н)ское; ⁸ вдовою; ⁹ пнзе(и); ¹⁰ на делу; ¹¹ выше; ¹² Чо(р)торы(и)скому; ¹³ десѣти; ¹⁴ пнзе(и); ¹⁵ бѣлы(х); ¹⁶ из лю(д)ми; ¹⁷ по(д)вори(ш)чными ѿсѣлы(ми) и дворищами; ¹⁸ немає; ¹⁹ землями; ²⁰ пови(н)ностя(ми); ²¹ вси(м); ²² пожит(к)ами; ²³ ѿбе(л)ве(ч)но; ²⁴ непору(ш)но; ²⁵ ма(л)же(н)це; ²⁶ пото(м)комъ; ²⁷ немає; ²⁸ вѣчными; ²⁹ ма(л)жо(н)ка; ³⁰ Былича(х); ³¹ де(р)ати (!); ³² и на; ³³ ѿбе(р)нути; ³⁴ ся вступовати; ³⁵ ся; ³⁶ яко ж-емъ; ³⁷ врьдо(х); ³⁸ мл(с)тъ; ³⁹ Калусовски(и).

33. Заставний запис Лева Сангушковича Кошерського на маєток, даний в заставу Іванові Гапличу Шпановському до часу сплати його грошового боргу.

Акт від 12 жовтня 1569, № 31, 1.
Випис з книг гродських від 5 серпня 1568.

Я, Ле(в) Са(н)кгушкѣ Коше(р)ски(и) ¹, ѿзна(и)мую и чиню явно си(м) ⁵¹ мои(м) листо(м) ко(ж)дому, кому того по(т)реба ведати, и(ж) ку велико(и) а праве пилно(и) потребе мое(и) позычи(л) есми и до ру(к) свои(х) вза(л) <. > въ его мл(с)ти пана Івана Гаплича Шпано(в)ского, ву(и)ского ² землі Во-лы(н)ское Луцкого ³, три тисѣчи и чотыриста копъ гроше(и) ли(ч)бы лит-вское <. > личачи по десѣти пнзе(и) бѣлы(х) // у гро(ш), а по ше(с)тидеса(т) ^{51 зв.} гроше(и) в копу. Которую суму пнзе(и) маю его м(л) ѿ(т)дати на ро(к) пев-ны(и) на де(н) свѣтого Семиѡна м(с)ца сѣнѣбѣра, пе(р)во(г)[о] дна, на я(р)-ма(р)къ лу(ц)ки(и) в року тисѣча па(т)со(т) сѣмъдеса(т) пе(р)ваго ⁴, на ме(ст)-цу певно(м) в дворѣ его мл(с)ти ⁵ Милу(в)ша(х) ⁶ его мл(с)ти самому або кому то его м(лст) ѿ(т) мене самого або ѿ(т) умоцованого моего при владнику котормъ-ко(л)ве <. > к(г)ро(д)ско(м), а в небы(т)но(с)ти владу ⁷ ино привоз-но(м) за си(м) листо(м) мои(м) в дворѣ своемъ Милувша(х) на ро(к) в сѣмъ

листе моемъ выше(и) описано(м) взати роскаже(т)⟨.⟩ И в то(и) суме застави(л) есми пану Ивану Гапличу име(н)е мое⟨.⟩ — дво(р) и село Конюхи, зо всими бояры, лю(д)ми таглыми, с присе(л)ки, то есть з Млиновы(м), з Бѣлы(м) Поле(м), с Куты, и (з) ⁸ Защитово(м), с которого служит боярин Оле(х)но, та(к)же з слугами путными и лю(д)ми таглыми, в ты(х) присе(л)ка(х) оселыми, с пашнами дво(р)ными, на пола(х) засеянными, з сеножа(т)ми, зъ слугами путными, з лю(д)ми таглыми⟨.⟩ в тыхъ име(н)я(х) оселыми, зъ и(х) землами и пови(н)но(ст)ами, зо всими пода(т)ки того двора моего Коню(х) и присе(л)ко(в), выше(и) менены(х), з винами, пересуды, заруками, з ставами, з млынами, зъ и(х) выме(л)ками, з спустами ставовыми, з дубровами, з гаями, з сады, зъ зарослами и с ка(ж)дою деди(ч)но(ст)ю кгру(н)ту земельного того именья моего Коню(х) и присе(л)ко(в) поменены(х), я(к) ⁹ са тое име(н)е⟨.⟩ Конюхи с присе(л)ки и вочища менеными и неменеными само в себе в граница(х) свои(х) здавна має(т), яко (ж) кольве(к) в себе широки, до(л)ги и пожито(ч)ны су(т)⟨.⟩ ничего себе не оставуючи. Которого (ж) то име(н)я моего Коню(х) и присе(л)ко(в), выше(и) менены(х), вже я заразо(м) за си(м) листо(м) записо(м) мои(м) в суме вы(ш)е(и) описано зо вси(м), якъ ся выше(и) поменило, па(н)у Ива(н)у Гапличу Шпано(в)скому поступи(л) в мо(ц), в де(р)жа(н)е и вжива(н)е подалъ зо всими пожит(т)ки с того именья Конюх, с присе(л)ко(в), поменены(х) приходачими, которые-ко(л)ве(к) тепе(р) су(т) и вына(и)дены бы(ти) могу(т), ничего на себе в то(м) име(н)ю не оставуючи, але яко я самъ де(р)жа(л) и вжива(л), та(к) па(н) Ива(н) Гапли(ч) самъ або то(т), хто о(т) него се(с) мо(и) листь ме(ти) буде(т), та(к) же ма(л)жо(н)ка, дети або бра(т)а ¹⁰, бли(з)кие его мл(с)ти по животе его того име(н)я моего Коню(х) и с присе(л)ками, и зо вси(м), яко са выше(и) поменило, яко своего власно(г) [о] де(р)жати и вживати, а ведла воли и подоба(н)я своего, яко са(м) налепе(и) розумеючи, шафова(ти) має(т), бе(з) жадное о(т)мены ¹¹ самого и о(т) ко(ж)до(г) [о] // ста(н)у, та(к) при животе, яко и по животе моемъ переказы до року пе(в)но(г) [о] дня и свта свтого ¹² Семиѡна Сто(л)пника, я(р)ма(р)ку Лу(ц)кого, которое буде(т) в року тисеча па(т)со(м) семьдеса(т) пе(р)во(м), то есть о(т) сего пришлого свто(г) [о] Семена ¹³ а(ж) до тро(х) лѣтъ ¹⁴ супо(л)ны(х), поки я за три лета тую суму три тисечи и чотыриста копъ гроше(и) до(л)гъ сво(и) позычоны(и) уве(с) спо(л)на па(н)у Ива(н)у Гапличу на ро(к) описаны, на де(н) свто(г) [о] Семиѡна в року се(м)деса(т) пе(р)вомъ о(т)да(м) и заплачу, то(ж) тое име(н)е к рука(м) свои(м) взати маю, а пакли бы(х) и на то(т) рокъ за три годы на де(н) свто(г) [о] Семена мисеца ¹⁵ се(н)тебра, пе(р)вого дна, ты(х) пнзе(и) о(т)дати и заплатити не мо(г) и того име(н)я своего не окупил(л)⟨.⟩ тогда панъ Ива(н) Гапли(ч) другие три роки целые до свтого Семена року се(м)деса(т)ого ¹⁶ де(р)жати маєть, а пото(м) о(т) року, до року, то е(ст) о(т) тро(х) го(д) до тре(х) годъ року меновите описаного, тое имение ¹⁷ мое Конюхи и с присе(л)ками поменеными де(р)жати и вживати ¹⁸ маєть а(ж) до того ча(с)у, поки я на ро(к) описаны(и) на день свтого Семена, личачи по три годы ро(к) о(д) року тую суму три тисечи и чотыриста ко(п) гроше(и) па(н)у Ивану Гапличу о(т)дамъ и заплачу и(н)шимъ ничи(м), о(д)но тала(р)ми добрыми, которые иду(т) по золотому и по три гроши або че(р)леными золотыми добрыми уго(р)скими, або монетою по(л)скою, або полугро(ш)ками и широкими гро(ш)ми монеты литвское, а ¹⁹ не дукаты ани гро(ш)ми почво(р)ными, ани

потро(и)ными, ани подво(и)ными, тые хотя бы на то(т) ча(с) в па(н)стве г(с)д-
ра нашего шли, па(н) Гапли(ч) и(х) ѿ(т) мене при(и)мовати не буде(т) пови-
ненъ, бо его мл(с)ть мне тую суму пнзе(и) тала(р)ми добрыми и че(р)леными
золотыми добрыми до ру(к) мой(х) ѿ(т)да(л), а я межи роко(в) того име(н)я
моего Коню(х) и с присе(л)ками заставы моеѣ не маю в него ѿкупа(ти),
ѿдно на ро(к) выше(и) ²⁰ ѿписаны(и), а хотя бы(х) и гроши межи роко(в)
дава(л) панъ Гапли(ч) и(х) ѿ(д) мене пре(и)мовати ²¹⟨.⟩ и того име(н)я мне
поступи(ти) не буде(т) повинне(н), а ве(д) же на ро(к) ѿписаны(и), ѿкупивши
розогна(н)я люди(и) ²², ани жадны(х) шко(д), которые бы ся мне або по(д)-
данънымъ мой(м) ку кривде видело, на па(н)у Ивану Гапличу, ани на то(м),
хто то ѿ(д) него де(р)жати буде(т), по(и)скивати не маю. // А поки па(н) 52 зв.
Гапли(ч) самъ або хто-ко(л)ве при ни(м) и по немъ за си(м) листо(м) мой(м),
яко надале(и) быти може(т), тоѣ име(н)ѣ мое Конюхи и с присе(л)ками, за-
ставу мою, в де(р)жанью и вживанью своемъ мети буде(т), завжды не пови-
не(н) с того име(н)я на во(и)ну выправова(ти) и слати, але я самъ ко(ж)дую
во(и)ну на послугу его мл(с)ти г(с)дрскую ѿ(т)тола на себе пере(и)мую, за-
ступова(т) и служи(т) ²³ повинне(н) буду своимъ власны(м) кошто(м) и на-
кладомъ та(к) много, ко(л)ко кро(т) того по(т)реба вказывати буде(т), кро(м)
ко(ж)доѣ шкоды и накладу его, та(к) те(ж) и пода(ч)ки г(с)дрские за прош-
лые лета, если бы с того име(н)я Коню(х) чере(з) пана Загоро(в)ского не-
плачоны были, я самъ своими власными грошъми ²⁴ до ска(р)бу г(с)дрского,
або хто ту(т) буде(т) зосла(н), ѿ(т)правова(т) ²⁵ заплатит ²⁶ и в то(м) пана
Гаплича заступити маю и, што бы па(н) Ива(н) Гапли(ч) на то(м) шкодова(л),
нагородити буду повинне(н). А што са те(ж) дотыче(т) того, если бы хто хо-
те(л), то име(н)я моего заставу мою, ѿ которы(и) кгру(нт) и(х) пана Ивана
Гаплича або того, хто то ѿ(д) него де(р)жати буде(т)⟨.⟩ яко де(р)жачого
мощью або право(м) тру(д)нити и чого по(д) ни(м) с того име(н)я ²⁷ моего до-
ходити, тогды я маю и повинне(н) буду свои(м) гроше(м) и накладомъ, пра-
цѣю ²⁸ и вщелаки(м) кошто(м) такъ право ведучи, яко и мощи ка(ж)до(и)
ѿ(т)по(р) даючи, то(л)ко кро(т), ко(л)ко кро(т) того потреба вказывати бу-
деть, боронити, ѿчищати и выслобожати, на што его мл(с)ть па(н) Гапли(ч)
не повиненъ буде(т) власно(ст)ю ²⁹ своею некоторого накладу чинити⟨.⟩
А естли бы хто-ко(л)ве(к) якимъ правомъ тоѣ именъѣ на ни(м) ³⁰ презыскалъ,
тогды я пе(р)во(и) ³¹, ни(ж) тоѣ име(н)ѣ з ру(к) пана Гапличовы(х) взато бу-
де(т), повинне(н) буду вдво(и)на собѣ ³² ле(п)шое име(н)ѣ мое, которое панъ
Гапли(ч) похоче(т), ему в то(и) суме поступити. А вже я, Ле(в) Коше(р)с-
ки(и) ³³, в тоѣ име(н)ѣ Конюхи и в присе(л)ки ³⁴ его, в жадные пожи(т)ки,
в люди, в кгру(н)ты того име(н)я па(н)у Ивану Гапличу ѿ(д) ³⁵ мене в суме
вы(ш)ше(и) ³⁶ ѿписано(и) поступленное, самъ чере(з) себе и чере(з) приате-
ли, слуги, врадники и по(д)данъные мои вступовати и жадное // переказы 53
в то(м) пану Ивану Гапличу самому, та(к)же и ма(л)жо(н)це, и дете(м) его
мл(с)ти або хто то ѿ(д) его мл(с)ти за симъ записо(м) де(р)жати буде(т) по
не(м), чинити не маю, а(ж) до ѿ(т)да(н)я суммы вы(ш)ше(и) писаное⟨.⟩ на ро(к)
ѿписаны(и) — де(н) свтого ³⁷ Семиѿна — ничи(м) инши(м) ³⁸, ѿдно ты(м),
якъ са вышъше(и) ѿписало. А если бы(м) я зъ сего свта ³⁹ пе(р)ве(и), ни(ж)
тоѣ име(н)ѣ мое Конюхи с присе(л)ки⟨.⟩ у пана Ивана Гаплича ѿкуплю,
зышо(л) ⁴⁰, тогды дети, если ми и(х) бо(г) дастъ, а в недо(с)та(т)ку пото(м)-
ства ино братья, бли(з)кие мои, кому право(м) приржоны(м) име(н)я мои

при(и)ду(т)⟨.⟩ не маю(т) того име(н)я моего. Коню(х) и присе(л)ко(в) выше(и) поменены(х) з моцы пана Ивана Гаплича брати або в того, хто ⁴¹ то ф(т) него де(р)жати буде(т)⟨.⟩ А если бы ф(н) зъ сего свѣта зышо(л), тогда у ма(л)жо(н)ки⟨.⟩ або в дете(и) и бли(з)ки(х) его мл(с)ти, а(ж) пе(р)ве(и) отъ-давши спо(л)на тую всю суму, ф(т) мене позычоную, — три тис(е)ч(и) ⁴² и чтрыста ⁴³ копъ ли(ч)бы литвское на ро(к), в семъ листе описаны(и), во (и)ме-нью его мл(с)ти Мило(в)ша(х), то(ж) тоє име(н)е Конюхи и присе(л)ки к рука(м) свои(м) взати маю(т)⟨.⟩ а до ф(т)да(н)я сумы во всемъ проти(в) па-на Гаплича и жоны пото(м)ства и бли(з)ки(х) его по не(м), я(к) я са(м) ведле сего листу и вси(х) а(р)тыкуло(в) в немъ описаны(х) заховати маю(т), ни-чи(м) с того не выступуючи по(д) заруками, которые на фсобу мою в се(м) листе описаны. А если бы(х) я самъ чере(з) себе або чере(з) кого-ко(л)векъ фбчого або и ближного, та(к) те(ж) чере(з) слу(г), боя(р) и по(д)да(н)ны(х) мои(х) па(н)у Ива(н)у Гапличу в то(м) уживанью того име(н)я Коню(х) и присе(л)ко(в) переказу якую чини(л), бе(з) року тую суму и хо(т) на ро(к), але не тымъ, якъ са выше(и) описано, ф(т)давалъ або тоє име(н)е⟨.⟩ з моцы его мл(с)ти ф(т)нима(л) и в чо(м)-ко(л)векъ сего листу моего записного вы-ступи(л) и в которо(м)-ко(л)векъ а(р)тикуле, выше(и) и ниже(и) описано(м), се(с) листь наруши(л), або тому всему досы(т) не вчини(л), а в то(м) бы па(н) Ива(н) Гапли(ч), кривду и шкоду якую пере(д) себе беручи, до враду са ме(л) втечи на мене // и поведаяучи. Тогда я, не вдаючи са в жадное право, повинне(н) буду заплатити заруки г(с)дру королю его мл(с)ти па(т) тисе-че(и) копъ гроше(и), а па(н)у Ивану Гапличу чотыри ⁴⁴ тисечи копъ гро-ше(и)⟨.⟩ к (т)ому вси шкоды и наклады⟨.⟩ на рече(н)я слова его мл(с)ти и ко(л)ко бы(х) кро(т) с того листу запису моего выкромчи(л) и чи(м)-ко(л)-векъ в которо(м) артикуле се(с) листь мо(и) наруши(л), то(л)кокромчи(л) зару-ки, яко выше(и) описаны, платити буду повиненъ. А в то(и) заруче шко-да(х) и накладе(х), не вдаючиса в жадное право моц(н)о ⁴⁵, буде(т) его мл(с)ть па(н) Иванъ Гапли(ч) уехати и увезати са во (и)ме(н)е мое, в которое па(н) Гапли(ч) самъ похоче(т)⟨.⟩ не позываючи мене до жадного права, фдно з возны(м) врадовы(м). А если бы(м) увазыва(н)я не поступи(л), тогда со-вито заруки, выше(и) писанные, г(с)дру королю его мл(с)ти и па(н)у Ива(н)у Гапличу заплатити буду повиненъ, а по заплаче(н)ю зарукъ, такъ и пере(д) заплаче(н)емъ пре(д) са се(с) листь во всемъ во вси(х) а(р)тикуле(х) и фбо-ва(з)ка(х) его при моцы зупо(л)но(и) в ко(ж)дого права де(р)жа(н)ю захо-ва(н) быти маеть, а панъ Иванъ Гапли(ч) в суме вышо(и) ⁴⁶ описано(и) име-н)я Коню(х) и съ ⁴⁷ присе(л)ками до заплаче(н)а сумы ф(т) мене тро(х) тисече(и) и чотыро(х) со(т) копъ гроше(и) лито(в)ски(х) в де(р)жа(н)ю бы-ти маеть⟨.⟩ А если бы после сего запису его мл(с)ть па(н) Ива(н) Гапли(ч) бо(л)шое ⁴⁸ сумы пнзе(и) на тоє (ж) именье мое Конюхи мне узычити ра-чи(л), на которую бы его мл(с)ть фсобливые квиты мои в себе ме(л), тогда я самъ або дети, бра(т)а, бли(з)кие мои по мне то(т) долгъ водле квито(в) мои(х) при ф(т)данью фное сумы пнзе(и) его мл(с)ти па(н)у Ива(н)у Гапли-чу ф(т)дати буду повинне(н), а не ф(т)давши зара(з) ты(х) вси(х) пнзе(и), которы(и) са долгъ и на други(х) квите(х) мои(х) покаже(т), не маю въ его мл(с)ти, та(к) же в ма(л)жо(н)ки дете(и) и бли(з)ки(х) его мл(с)ти, по немъ фного име(н)я своего з моцы вы(и)мовати и к рука(м) свои(м) брати по(д)

54 заруками и фбова(з)ки, выше(и) в семъ листе моемъ описанными. // А если

бы те(ж), чого бже вхова(и)⁴⁹, спале(н)я або зо(ж)же(н)я⁵⁰ двору моего коню(с)кого або зо(р)ванья гребе(л) за де(р)жанья пана Ивана Гапли(ча), тогда я тоє шкоды моеє никоторы(м) правомъ на па(н)у Ивану Гапличу по(и)скивати и жа(д)ное тру(д)ности ему в то(м) чинити не маю. Которое постанове(н)е мое заразо(м) есми постановивши(с) на враде г(с)дрскомъ Володими(р)скомъ, визна(л)и и тымъ всѣмъ⁵¹ ѡбова(з)комъ, выше(и) написанимъ по(д) заруками, выше(и) менеными, добры(м) слово(м) **кнже(т)ски(м)**⁵² прирекамъ досы(т) чинити. И на то есми пану Ива(н)у Гапличу Шпановскому далъ се(с) мо(и) листь по(д) моею печа(т)ю и с по(д)писо(м) влосное руки мое(и)⁵³. А при то(м) были, и того добре сведоми и за прозбою моею печати свои к сему листу моему приложити рачили и(х) мл(с)ть⁵⁴ **влдыка** володими(р)ски(и) и бересте(и)ски(и) ѡте(ц) Феодосе(и)⁵⁵, панъ **Василе(и)** Пе(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шалю(к) г(с)дрски(и) горо(д)ничи(и) **володими(р)ски(и)**, па(н) Григоре(и) Гулеви(ч), хоруже(и) земли Волю(н)ской, кнзь Янушъ Ма(т)феевичъ Че(т)ве(р)тенски(и), кнзь Мижа(и)ло Федорови(ч) Ружи(н)ски(и), па(н) Паве(л) Григо(р)еви(ч) Сора(н)ски(и), дворани(н) г(с)дрски(и), а панъ Пе(т)ръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и)⁵⁶. Писа(н) у Володимери⁵⁷ лета бо(ж) наро(ж) тисеча па(т)со(т) ше(ст)деса(т) ѡсмого, мисеца авгу(с)та, патого⁵⁸ дня(.). По(д)пи(с) руки его мл(с)ти кнзя Лва Алекса(н)дровича Са(н)кгушъка Коше(р)ского⁵⁹.

В гродській книзі № 935: ¹ Коши(р)ски(и); ² во(н)ского; ³ Луцкого; ⁴ пе(р)во(м); ⁵ м(л); ⁶ в Мило(в)ша(х); ⁷ в раду; ⁸ немає; ⁹ яко; ¹⁰ бра(т)я; ¹¹ ѡ(т)мене; ¹² светого; ¹³ Семиона; ¹⁴ леть; ¹⁵ м(с)ца; ¹⁶ че(т)ве(р)того; ¹⁷ име(н)е; ¹⁸ въживати; ¹⁹ але; ²⁰ выше; ²¹ при(и)мовати; ²² людє(и); ²³ служити; ²⁴ вло(ст)ными грошми; ²⁵ ѡ(т)правовати; ²⁶ заплатити; ²⁷ имєне(н)а; ²⁸ працею; ²⁹ влосно(ст)ю; ³⁰ не(м); ³¹ пе(р)ве(и); ³² водво(и)насо(б) (?); ³³ Коши(р)ски(и); ³⁴ присє(л)ки; ³⁵ ѡ(т); ³⁶ вы(ш)є(и); ³⁷ светого; ³⁸ инъши(м); ³⁹ свѣта; ⁴⁰ зшо(л); ⁴¹ кто; ⁴² тиса-чи; ⁴³ чотыриста; ⁴⁴ чтырн; ⁴⁵ моц(н)е; ⁴⁶ выше(и); ⁴⁷ с; ⁴⁸ бо(л)ше; ⁴⁹ ухова(и); ⁵⁰ зо(з)же(н)я; ⁵¹ вси(м); ⁵² кнажа(ц)ки(м); ⁵³ мое(є); ⁵⁴ и(х) мл(с)ть ѡте(ц) Феодосе(и) его м(л); ⁵⁵ ѡте(ц) Феодосе(и) — див. ⁵⁴; ⁵⁶ а панъ Пе(т)ръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и) — пропущено; ⁵⁷ Луцку; ⁵⁸ пе(р)вого; ⁵⁹ Коши(р)ского.

34. Тестамент Оникія Богдановича Бутетицького.

Акт від 3 жовтня 1569, № 26, 1*

Во (и)мя бо(ж)є станъ ся ами(н). Я, Сники(и) Богданови(ч) Бутети(ц) ^{35 зв.} ки(и), будучи еще при добро(и) памєти и ведаю(чи) тежъ тоє, што ка(ж)до-му хрєстия(н)скому члвку належи(т) учинити, росказа(л) є(с)ми **вла(ст)не** са(м) усты своими то(т) дастамє(нт) мо(и) написати, на што є(ст) **вла(с)ная** воля моя, **иж-є(м)** упросилъ и(х) мл(с)ти пна **Ивана Пе(т)ровича Ка(л)у-со(в)ского, су(д)и володими(р)ского кгро(д)ского, а пна Федора Васи(л)е-вича Калусо(в)ского** и да(л) есми и(х) мл(с)ти в **опеку**, у мо(ц)и и **ув** оборону ѡто (в)си(х) кри(в)дъ жону мою Га(н)ну и дете(и) мои(х) **двое** — Слену а Макгдалену — и всю ча(ст) име(н)я моего у **Бутети(ч)а(х) у повете Володи-ме(р)ско(м) а в повѣте С(в)ру(ц)ко(м) Велавско, которые ув** о(д)дѣле ма-ю(т) ѡ(т) брата моего **ста(р)шого пна Романа, и (в)сю має(т)ность мою, што ѡни яко ѡпекунове маю(т) ты(м) та(к) шафовати и (в)ла(д)нути, я(к) на ихъ ста(н) приналежи(т). А жона моя бє(з) воли и ведомости и(х) не має(т) ни-чи(м) шафовати, а(ж) што буде(т) з волею и(х), што(ж) те(ж) есми записа(л)**

жонѣ мое(и) Га(н)не по(л)тораста копѣ гроше(и) ли(тв)скихъ еѣ вла(ст)ного внесенья в до(м) мо(и). Я е(и) тую по(л)тораста ко(п) гроше(и) записа(л)ъ на третѣ(и) ча(сти) имѣ(н)я моего ты(х) частѣ(и) мои(х) у Бутетичо(х) и у Вела(в)ску, што ширѣ(и) а достато(ч)нѣ(и) е(ст) на листѣ вѣно(в)но(м), ѿ(т) мене дано(м), ѿписано. Которы(и) // есми ли(ст) вѣно(в)ны(и) да(л) своими вла(ст)ными руками пну Ха(ц)ку Чуватовичу, возному повету Воло(ди)-ме(р)ского, мнѣ з уря(д)у на то(т) ча(с) приданого. И проси(л) есми его са(м) устнѣ, абы то(т) ли(ст) оказа(в)ши его мл(сти) пну по(д)старотему володи-ме(р)скому пну Миха(и)лу Павлови(ч)у и каза(л) у кни(ги) кгро(д)ски(и) записати, а записа(в)ши никому и(н)шому до рук не да(л), ѿдно ѿпекуно(м) пну Ива(н)у а пну Федору Калусо(в)ски(м). А если бы жона моя хотела по(и)ти замужъ, тогда маѣ(т) ѿ(д)но на третѣ(и) ча(сти), яко в листѣ вѣно(в)-но(м) ѿписано, сѣдѣти до живота своего. А до того часу, покуда замужъ не по(и)де(т), маѣ(т) з де(т)ми моими сѣде(ти) и (в) моцы свое(и) мети и и(х) ужива(ти) уси ча(сти) имѣ(н)я моего я(к) в Буте(ти)чо(х), та(к) и у Вела(в)-ску. А е(ст)ли бы те(ж) де(ти) мо(и), доро(с)ши ле(т) своихъ, хотели тую третью ча(ст), ѿ(т) мене у вѣне ѿписаную, к рука(м) свои(м) ме(ти), тогда маю(т), напере(д) тую суму пнзе(и) по(л)тораста ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) уси спо(л)на ѿ(т)да(в)ши, то(ж) тую третью ча(ст) к рука(м) свои(м) ме(ти). А што ся дотыче(т) до(л)говъ мои(х), то е(ст) напере(д) што есми винѣ(и) пну Вори(с)цкому пе(т)деся(т) ко(п) и двѣ копѣ гроше(и) ли(тв)скихъ, тыѣ пнзи маю(т) быти ты(м) заплачоны, што ми люди мо(и) вела(в)ски(и) ви(н)ни дати два(д)ца(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) готовы(х), а и(н)шее те(ж) ми ви(н)-ни ме(д) дати. И тотъ долгъ маѣ(т) жона моя з ведомо(ст)ю ты(х) ѿпекуно(в) плати(ти). А жиду володимѣ(р)скому Шмо(и)лу винѣнь есми пя(т) ко(п) гроше(и), пнѣ(и) Федорово(и) Со(л)тановича пнѣ(и) Га(н)не двѣ копе гроше(и). А и(н)шому те(ж) есми никому не винѣ(и), ѿдно бгу мл(с)тивому душею, а зе(м)ли тело(м). И маѣ(т) то(т) дастаме(нт) мо(и) и (в)ластная воля моѧ ѿста(т)няя при то(и) моцы захова(н) бы(ти), яко выше(и) написано. А (х)то бы ко(л)вѣ хоте(л) то(т) тастаме(нт) мо(и) чи(м)-ко(л)вѣ с кро(в)ны(х) бра(т)и або дете(и) мои(х) нарушити, то(т) буде(т) повине(и) на вря(д) за(м)-ку Володимѣ(р)ско(г) [о] заплати(ти) сто ко(п) гроше(и). А заплати(в)ши пред ся, маѣ(т) то(т) мо(и) тастаме(нт) при моцы бы(ти) захова(и), яко (ж) есми то(т) тастаме(нт) да(л) пну Ивану а пну Федору Калусо(в)ски(м) по(д) моею печат(ю) и (с) подпи(с)ю вла(ст)ное руки моеѧ. А при то(м) те(ж) бы-ли), того добре сведоми, за про(з)бою моею, и печат(и) свои приложил и(х) мл(ст) пнѣ Ива(н) Миха(и)лови(ч) Гулеви(ч), пнѣ Миха(и)ло Руса(л)ски(и), а пнѣ Василѣ(и) Мирови(ц)ки(и) Во(х)но(в)ски(и), а пнѣ Хацко Чувато-ви(ч), возны(и) повету // Володимѣ(р)ского, мнѣ на то(т) ча(с) з уряду при-даны. Писа(и) у Воло(ди)мери лета бо(ж)е(г)о нароже(н)я тысяча пя(т)со(т) ше(ст)деся(т) ѿсмого, м(с)ца сѣ(и)тебря, третѣ(и) дня.

35. Продажний, заставний і уступний запис Романа Васильовича
Марковського, даний Павлові Яцьковичу Черневському
на половину маєтку Марковичів.

Акт від 7 жовтня 1569, № 27, 1.

Я, Рома(н) Васи(л)єви(ч) Ма(р)ковски(и), поспо(л) з ма(т)кою моєю 37 зв.
Васи(л)євою Ма(р)ковскою пнею Ма(р)єю Федоро(в)ною олизаро(в)ского
и(ж) ¹ жоною моєю Ма(р)єю По(д)городе(н)ского чини(м) явно и вы(з)нава-
є(м) сами на себе си(м) нши(м) листо(м) нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м),
кому того по(т)реба веда(ти) буде(т), што небо(ж)чикъ ѿте(ц) мо(и) Васи-
ле(и) Ма(р)ковски(и) для никоторы(х) ² потре(б) свои(х) зоста(л) бы(л) ви-
не(н) немалую суму пнзе(и) люде(м) посторо(н)ны(м) и (в) оно(й) суме
пнзе(и) заве(л) бы(л) ча(ст) име(н)я своего Ма(р)кови(ч), та(к) те(ж) по смер-
ти ѿ(т)ца моего ма(т)ка моа еще бо(л)шую суму пнзе(и) на тоє (ж) име(н)є
Ма(р)ковичи набрала, в которы(х) до(л)зехъ увазано са было в тоє име(н)є
Ма(р)ковичи. А к тому (ж) тежъ и я са(м), Рома(н), частокро(т) выправую-
чися на слу(ж)бу г(с)дръскую зе(м)скую и не маючи поратова(н)я ѿ(т) жа(д)-
ного приятєла // моего, ѿстаток(к) того (ж) име(н)я моего Ма(р)кови(ч) му- 38
сил-о(м) в руки ѿ(б)чие заста(в)ны(м) ѿбычає(м) пусти(ти), которые за за-
воже(н)ємъ мои(м) немалы(и) чсь того име(н)я моего Ма(р)ковичъ в де(р)-
жа(н)ю свое(м) были, и не могучи я жа(д)ны(м) ѿбычає(м) до того име(н)я
моего Ма(р)кови(ч), не ѿ(т)да(в)ши суммы пнзе(и), при(и)ти и (в)гляну(в)ши
в ста(ту)ть по праву со(и)му Берестє(и)ского, в которо(м) пише(т), и(ж)
ко(ж)дыє ѿбыватели Ве(ли)кого Кнзства Ли(тв)ского именье(м) свои(м)
ѿ(т)чи(з)ны(м) и материсты(м) яки(м)-кольве ³ ѿбычає(м) набыты(м), не
смотрячи ⁴ третєє ча(сти), ако пере(д) ты(м) бывало, а не яко хто хоче(т),
бу(д) те(ж) и половицу а(л)бо все во(д)луг доброе воли и баче(н)а свое(г) [о]
ѿ(т)дати, прода(ти), дарова(ти), заставити во(л)но⟨,⟩ А та(к) я, Рома(н)
Васи(л)єви(ч) Ма(р)ковски(и), з ма(т)кою и (з) жоною моєю Ма(р)єю, ро(з)-
мысли(в)шися на то добре и (в)за(в)ши статочную ра(д)у ѿ(т) стрые(в) и ѿ(т)
споле(ч)ны(х) приятєле(и) нши(х), бе(з) жа(д)ного принуژه(н)я, ле(ч) с ты(х)
причи(н), выше(и) поменєны(х), и по свое(и) добро(и) воли⟨,⟩ прода(л) и
заразо(м) заве(л)⟨,⟩ и поступи(л) єсми половицу име(н)я ншого Ма(р)ко(в)-
ского, в зе(м)ли Во(л)ы(н)ско(и) в повете Володимє(р)ско(м) лежачого, кото-
рое ѿ(т) дядка моего пна Фалєлєя Ма(р)ко(в)ского во ѿ(т)деле маю, земля-
ни(н)у г(с)дрскому пну Па(в)лу Я(ц)кови(ч)у Че(р)невському и жонє его
пне(и) Катєринє Якубо(в)нє, дете(м), пото(м)комъ и ща(д)ко(м) ⁵ ихъ ѿбе(л)
ве(ч)нє и на веки непору(ш)нє за пє(в)ную суму пнзе(и) ⁶ ѿсмьсо(т) ко(п)
гроше(и) ли(ч)бы и монєты Ве(ли)кого Кнзства Ли(тв)ского, личачи по
дєє(ти) пнзе(и) бѣлы(х) въ ⁷ гро(ш), то є(ст) ча(ст) половицу всего име(н)я
моего Ма(р)кови(ч) и Плискова с по(л)ми, сєножа(т)ми дво(р)ными, з ган,
лєсы, дубровами, заросли, проро(б)ки и те(ж) з ставы, ставищи, млыны и
ихъ вымє(л)ки, з мыто(м) гребє(л)ны(м), та(к) в Ма(р)ковичохъ ⁸, яко и на
Плисковє, к тому з лю(д)и и ѿ(т)чи(з)ны(ми) тя(г)лыми, и ѿгоро(д)ники зъ
и(х) землями и сєножа(т)ми, та(к) яко ся само в собє, в широкостахъ, и (в)
граница(х), и (в) ѿбыходе(х) свои(х) тоє име(н)є мое Ма(р)ковичи має(т),
ничого на себе в то(и) половици, которую(м) пну Че(р)невскому прода(л)

и заве(л) на жону, де(ти), пото(м)ки и бли(з)кие мо(и), изо ѿ(т)ца и ма(т)ки моее не завещаю(чи). Которое име(н)е мое // Ма(р)ковичи вже ѿ(т) сего чсу маю съ ⁹ пно(м) Па(в)ло(м) Че(р)не(в)скимъ ѿ(т) мала до велика, яко пола дво(р)ные, сеножати, гаи, лесы, дубровы, ставы, ставища, млыны, мыто гребе(л)ное, лю(ди) ѿ(т)чи(з)ные и прихожие и и(х) зе(м)ли, поля и сеножати, ро(в)но на полы в лыко ро(з)делити. Што ся дотыче(т) люде(и) мои(х) ѿ(т)чи(з)ны(х) и прихожи(х), тые маю я са(м), поро(в)ня(в)ши ¹⁰ на (д)ва реестра, пописати и ѿба(д)ва реестра пну Че(р)не(в)скому подати, а ѿ(н) с ты(х) дво(х) реестро(в), на которы(х) люди буду(т) пописаны, мае(т), вырозуме(в)ши которы(и) хотечи реестръ, з людьми собе ѿстави(т), а други(и) реестръ (!) мне ѿ(т)дати. И тые люди роздильне ¹¹ на ѿбедве стороне ве(ч)не де(р)жати мае(м). И воле(н) буде(т) пнъ Паве(л) Че(р)невъски(и) и его жона пни Катерина, та(к) же и по ни(х) будучие ща(д)ки ¹², яко дети и пото(м)ки и(х) в то(м) име(н)ю свое(м) ѿ(т) [ме]не, Романа Ма(р)ковского, проданы(м), мешкаючи, вживати, прибавити, ро(з)робити, ро(з)ширати, ѿ(т)дати, прода(ти) и ко(му) хотачи записати ку своему ле(п)шому а пожиточному ѿборочати и и(м) шафовати, яко сам(и) налепе(и) розумеючи(.). А я, Рома(н) Ма(р)ковски(и), та(к) те(ж) и жона моя Ма(р)я По(д)городе(н)ская, дети, пото(м)ки, и по на(с) будучие ща(д)ки, и (в)си бли(з)кие мо(и) половицу ¹³ того име(н)я Ма(р)кови(ч), которую е(с)мо е(г)ло мл(сти) пну Па(в)лу Че(р)невскому продали, ѿ(т) сего чсу яко пну Че(р)не(в)скому самому, та(к) жоне, дете(м), пото(м)комъ и ща(д)ко(м) ихъ в то(м) име(н)ю Ма(р)ковско(м) купли и(х) жа(д)ное трудности и переказы чинити и ници(м) ся вступовати не мае(м)(.). А где бы(х) я, Романъ Ма(р)ковски(и), жона, дети, пото(м)ки и бли(з)кие мои в тую половицу име(н)я Ма(р)кови(ч), которую е(с)мо, прода(в)ши заразо(м) пну Че(р)невскому (!), завели и поступили, мели чи(м)-ко(л)векъ в поля дво(р)ные, сеножати, в лесы, дубровы, ставы, млыны и и(х) выме(л)ки, в мыто гребе(л)ное, в люди ѿ(т)чи(з)ные и прихожие, и (в) и(х) зе(м)ли, и во (в)сякие пожитки, яки(м)-ко(л)ве(к) имене(м) названы бы(ти) могутъ, мели вступова(ти) а(л)бо, якую переказу чинячи, до (п)рава по(з)вати ¹⁴, то(г)ды таковы(и) ко(ж)ды(и) мае(т) заплатити вины г(с)дру королю его мо(с)ти двесте ко(п) гроше(и), а на судъ зе(м)ски(и) а(л)бо кгородски(и) // где-ко(л)векъ по(з)вани буде(м), двесте ко(п) гроше(и) а пну Па(в)лу Че(р)не(в)ско(му), жоне, дете(м) двесте ко(п) гроше(и) и (в)си шкоды и наклады ѿправити зъ ко(ж)дого права прися(ж)ного, ѿ(д)но нареченъе слова его мл(сти). А заплати(в)ши тые заруки и (в)си шкоды и наклады, ако ся выше(и) поменило, ѿправи(в)ши пре(д) ся то(т) запи(с), и продажа моя при моды в о(ж)дого ¹⁵ захова(н) быти маеть. А если бы ся ¹⁶ ѿ(т) мене, Романа Ма(р)ковского, и ѿ(т) ма(т)ки моее рождено а(л)бо ѿ(т) жоны моее пе(р)вше, та(к) те(ж) и тепере(ш)нее Ма(р)и По(д)городе(н)ское яки(и)-ко(л)ве(к) запи(с) на до(л)гъ а(л)бо на якую-ко(л)ве(к) суму пнзе(и) в ко(ж) ко(л)ве(к) показатися ме(л), ѿ(т) такового ко(ж)дого запису в права маю(.). я, Рома(н), з ¹⁷ жоною моею пна Че(р)не(в)ского ѿ(т) кождого до(л)гу и запису заступовати и то все на мою вла(ст)ную ¹⁸ ча(ст) име(н)я своего Марко(в)ского перенести и кождому запи(с)у своему досыт чини(ти), а не пнъ ¹⁹ Че(р)невски(и)(.). А (г)де бы те(ж) пна Че(р)невъского самого, жону, дети его мл(сти) ме(л) хто ѿ яки(и) же ко(л)ве(к) до(л)гъ мо(и) до права по(з)вати ²⁰ и ку яко(и) шкоде и накладу приводи(ти), а я бы(х) его у права

заступовати не хоте(л), а ѿ то до права кгро(д)ского а(л)бо зе(м)ского, где вола его буде(т), по(з)вати ся да(ст), тоды повинѣ(н) буду тую (ж) заруку, в се(м) листѣ мое(м) у ве(р)ху ѿписаную, яко г(с)дру королю е(г)ло[л] мл(сти), и на су(д) кгро(д)ски(и) а(л)бо зе(м)ски(и), где по(з)ва(н) буду, и те(ж) па(н)у Черне(в)скому заплати(ти) и вси шкоды и наклады ѿправи(ти) <.> Которы(и) же то(т) ли(ст) мо(и) прода(ж)ны(и) и запи(с)ны(и) маю я з ма(т)кою и (з) жоною моею до кни(г) кгро(д)скихъ володимер(р)ски(х), ѿчевисто ста(в)-ши, сознати и записати. А пото(м) та(м) же на пе(р)вы(х) роко(х) зе(м)ски(х), которые сужоны будутъ у Володимер(и), пере(д) су(д) зе(м)ски(и) перене(сти) и то до кни(г), вы(з)навши, записати <.> по(д) тыми (ж) ѿбоя(з)ка(ми) и заруками выше(и) поменеными <.> А при то(м) были и того добре сведоми и(х) м(лст) пнове па(н) Станисла(в) Кграе(в)ски(и), пнѣ Семѣ(н) Кози(н)-ски(и), пнѣ Василе(и) Пузо(в)ски(и), пнѣ Ива(н) Вориски(и) а пнѣ Ю(х)но Якови(ц)ки(и). Которые пнове выше(и) помененые за очеви(с)тсю про(з)бою ншою печат(и) свои к сему ншому листу прода(ж)ному прило(ж)ити рачили, а для ле(п)шого тве(р)дости и я, Рома(н) Васи(л)евич(ч) Ма(р)ко(в) // ски(и), 39 зв. печат(и) свою к сему ншому листу приложи(л) и рукою моею вла(ст)ною по(д)-писа(л). Писа(н) в Ма(р)ковичо(х) лета бо(ж)его нароже(н)я тысяча пя(т)-со(т) ше(ст)деса(т) ѿсмого, м(с)ца ѿ(к)тебра, три(д)цатого дня. Рома(н) Васи(л)евичъ Ма(р)ков // ѿски(и) руку вла(ст)ную подписа(л).

В гродскій книзі № 935: ¹ изъ; ² нѣкоторы(х); ³ яки(м)-кольве(к); ⁴ не смотречи; ⁵ сча(д)комъ, сча(д)ко(м); ⁶ пенезе(и); ⁷ в; ⁸ Ма(р)ковичахъ; ⁹ маю я с; ¹⁰ поро(в)на(в)ши; ¹¹ розделение; ¹² сча(д)ки; ¹³ половицу; ¹⁴ позывати; ¹⁵ ко(ж)дого права; ¹⁶ бых ся; ¹⁷ зъ; ¹⁸ власную; ¹⁹ па(н); ²⁰ позывати.

36. *Дарчий запис Лева Олександровича Сангушка Кошерського на три дворища, даровані Станіславу Даменському.*

Акт від 2 жовтня 1570, № 71. 1•

Я, Ле(в) Алекса(н)дрович(ч) Са(нк)гушко Коше(р)ски(и) и вы(з)нава(м) 145 зв. са(м) на себе ты(м) мои(м) листо(м), кому потреба ведати буде(т) або, чтучи его, слышати, иж-емъ я по добро(и) воли свое(и), дозна(в)ши ве(р)ные а цнотливые слу(ж)бы служебника моего Станислава Даме(н)ско(г)ло[л], кот- 146 торы(и) ѿ(н) про(д)ко(м) моимъ и мне, пану своему, чини(л) и чини(т), и, нагорожаючи слу(ж)бы е(г)ло[л], жалова(л) есми и записа(л) з ласки моеѣ ему самому, жонѣ и пото(м)ко(м) его // вы (и)ме(н)ю мое(м) ѿ(т)чи(з)номъ, на Миха(и)ло(в)цы лежачое, при месте Воло(ди)ме(р)ско(м) три дворища ѿселы(х), то е(ст) на (и)мя дворище Лукъяно(в)ское, а другое Я(ц)ковъ- 146 ское, а третее Ива(ш)ко(в)ское, з огороды, зъ сады, с по(л)ми, и (з) сено-жа(т)ми, и зо (в)си(м) с ты(м), яко са само в собе тые три дворища маю(т), на вечно(ст) для будова(н)я двора, которы(х) мае(т) де(р)жати, и уживати, и продати, и ку ле(п)шому пожи(т)ку своему ѿбе(р)нути. Которы(х) дво-рищъ я самъ, ани кнѣга ма(л)жо(н)ка моя, ани жаде(н) з бли(з)ки(х) мои(х) ѿ(т)нимати не мае(т) ѿ(т) него на ве(ч)ные часы. И на то есми да(л) Стани-сла(в) у Даме(н)скому се(с) мо(и) ли(ст) с печат(и)ю и спо(д)писо(м) вла(ст)-но(и) руки моеѣ. Писа(н) у Володимери лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча па(т)со(т) ше(ст)деса(т) ѿсмо(г)ло[л], м(с)ца декабра, патогона(д)ца(т) дня. Ле(в) Са(н)кгушко Коши(р)ски(и), вла(ст)ная рука.

*37. Межова угода між панами Ключьськими
і Михайлом Елом Малинським щодо розмежування володінь.*

Акт від 10 січня 1570, № 48, 1.

- 94 Я, Ма(т)фе(и) а Ива(н) и Бо(г)данъ Ивановичи Клю(и)ские, визнавае(м) на себе си(м) ншмъ листо(м) нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучы(м), кому бы потреба того веда(ти), што (ж) которіе за(ш)тя и кривды ме(ли) есмо ѿ(т) пна Миха(и)ла Ела Мали(н)ского, ма(р)шалъка его к(р) мл(с)ти, пна Бо(г)-дана Патрикєя Радогощъкого а ѿ(т) пна И(л)и Золотоли(н)ского у забра(н)я и споко(и)ного выби(т)я кгру(н)ту зе(м)ляного име(н)я ншого посполитого Клю(и)ска у кква(л)те(х), у бое(х), у грабежо(х), у покоше(н)ю сеножате(и), и в пожа(т)ю и побра(н)ю збо(ж)я, и в ы(н)ши(х) многи(х) реча(х), ѿ што есмо з obu сторо(н) и (з) ихъ мл(ст)ю [...] звы уряду Володиме(р)ского по-зывалися. Которые кривды и за(ш)тя шире(и) а меновите(и) на позве(х) ѿписаны су(т). За которими по(з)вы стану(в)ши, есмо пере(д) врядо(м) Во-
94 зв. лодиме(р)ски(м) кгро(д)ски(м), не (в)ступуючы в право доброво(л)не[...] // собе ро(к) праву на тые кгру(н)ты и ро(з)ницы, взе(в)ши по два прияте(ля), хто кого звести може(т), та(к) выехати, то естъ ѿ(т) че(т)ве(р)га м(с)ца но-ябра пе(р)вогона(т)ца(т) дня за пя(т) неде(л). А што бы тые прияте(ли) нши проме(ж)ку на(с) зна(и)ти ме(ли), то мы з obu сторо(н) приняти и того те(р)-пети ме(ли). А если бы приятели нши згодитися не мо(г)ли, а на ѿбе стороне мели бы листы свое судовые подава(ти), тогда вря(д) Володиме(р)ски(и) кгро(д)ски(и), угляну(в)ши ув оные листы судовые и (в)зна(в)ши, которое стороны уска(з) будетъ, ведле права слу(ш)не(и)ши(и), тую сторону при то(м) всказе застави(ти) ме(л). А если бы которая сторона на ро(к), проме(ж)-ку себе доброво(л)не приняты(и), сама не ста(ла) и приятеле(и) свои(х) не выве(ла) або, хотя бы ста(в)ши, а по ѿио(м) року по справе з листо(м) свои(м) судовы(м) пере(д) врядо(м) кгро(д)ски(м) за две неде(ли) не поста-нови(ла), тая ре(ч) свою трати(т), яко(ж) тоє застанове(н)е нше доброво(л)-ное приня(т)е року до кни(г) вряду Володиме(р)ского кгро(д)ского записа-ти есмо да(ли), где естъ шире(и) а достато(н)не(и) на выписе(х) врядовы(х) ѿписано. И кгда то(т) ро(к), доброво(л)не приняты(и), припа(л), то естъ сегодня, у че(т)вергъ, м(с)ца декабра шостогона(т)ца(т) дня року ше(ст)де-ся(т) ѿсмого. А та(к) мы, взя(в)ши и(з) своеє руки дву(х) приятеле(и) сво-и(х) су(д)ями — его мл(ст) ве(л)мо(ж)ное княжа князя Лва Але(к)са(н)дро-ви(ча) Са(н)кгу(ш)ка Коше(р)ского а пна Петра Ко(с)тю(ш)ковича Хобо(л)-товского — а и(х) мл(с)ть па(н) Миха(и)ло Ело Мали(н)ски(и), ма(р)шало(к) его к(р) м(с)ти, па(н) Бо(г)да(н) Патрики(и) Радогоцки(и), а па(н) И(л)я Золотоли(н)ски(и), взя(в)ши з руки своеє пна Миха(и)ла Федоровича Хоро-хори(н)ского, по(д)коморєго лу(ц)кого, а пна А(н)дрея Кивере(ц)кого, та(м), на тые кру(н)ты, где кому ся кри(в)да дея(ла), выеха(ли) и, не хочєчы есмо у право вступовати а у бо(л)ши(и) за(ш)тя и шкоды приходи(ти), але хотя-чи проме(ж)ку себе прияте(л)ски(м) и сусе(д)ски(м) заховати а вечысты(и) поко(и) ме(ти), сами е(с)мо пере(д) и(х) м(л)ю пны прияте(л)ми ншими выше(и) поменєными, погоди(ли) ся и на то(м) застанови(ли) и все // шкоды, кква(л)-
95 ты, бое, грабежи, побра(н)є збо(ж)я пана и всякие кри(в)ды, которые пе-ре(д) ты(м) до сєго ча(с)у межи на(с) и по(д)даны(х) ншхъ на пану Мали(н)-

ско(м), на пну Патрикеею а на пну И(л)и(.) а на панове[...], на на(с) и на по(д)даны(х) нши(х), по(и)скива(ти) не мае(м), ни(ж)ли што ся дотыче(т) кгру(н)ту зе(м)ляного. Мы, зъ и(х) м(л)ю пны по(с)по(л) згоди(в)шися и хотячы споко(и)не на (в)си пото(м)ные часы захова(ти), грани есмо заруба(ли) и ко(п)цы засыпа(ли) проме(ж)ку име(н)е(и) ншхъ Клю(и)ска и Радови(ч), поча(в)ши проти(в) Белёвы гори на сеножа(ти) пе(р)ши(и) копе(ц) закопа(ли), а и(з) того ко(п)ца наложетое лозы копе(ц) други(и) закопа(ли), ѿ(т) того ко(п)ця и лозы болоте(м), лозами и сеножа(т)ми на колодези(к) на (в)голь Лу(ч)чыны сеножа(ти), ѿ(т)ту(л) до тре(х) вер(б), ѿ(т) тре(х) вербъ чере(з) лозу копе(ц) по коне(ц) це(р)ко(в)ное сеножати радови(ц)кое це(р)кви, а ѿ(т) тое сеножа(ти) чере(з) плужни(н)ское поле и к дорозе, которая иде(т) з Радови(ч) до Туре(и)ска и Клю(и)ска, чере(з) тую дорогу и к бо(р)ку Простонogy проти(в) со(с)ны великое в ду(б)нику по коне(ц) поля копе(ц) закопа(н), ѿ(т)то(л) бере(г) по убору ко(п)цы закопа(ли) и в дереве грани руба(ли) проми[...], поля по право(и) руце — до Клю(и)ска, а по лево(и) руце — к Радопи[...]. Простико(м) справи(ли) есмо боро(м), а(ж) до Прибыполя. Тое бы поле по половине ни(в)ка до(л)гая Клю(и)скаю Шю(р)шни(в)ка к Радовичо(м), ѿ(т)то(л) в Ло(з)ку, з Ло(з)ки в боло(т)це, а ты(м) боло(т)це(м) посередине а(ж) у великое болото и до ре(ч)ки Ре(б)реницы, што з Све(т)чина ставу иде(т), яко поча(в)ши проти(в) Беловы гори на сеножа(т)е(х), лоза(х), на болоте(х) до сухое зе(м)ли ко(п)цо(в) закопаны(х), до сухое зе(м)ли ко(п)цо(в) закопаны(х) (!) [...] а гране(и) в дереве чере(з) пом[...], ку ко(п)цо(в)[...] а чере(з) бо(р) до Прибы(л)[...] не(и) и ко(п)цовъ[...] на Прибыполи и на велико(м) болоте ко(п)цовъ[...], а па[...], болоте [...] по ты(м) гране(м) и ко(п)цо(м) выше(и)..., поча(в)ши ѿ(т) пе(р)шое пя(ти) проти(в) Беловы горы[...]. // ѿстано(ч)ное пяты до ре(ч)ки Серебре(н)ки, кото-
95 зв.
рая ѿ(т) Све(т)чина ѿ(т) ставу иде(т). Та(к) мы сами, яко и па(н) Мали(н)ски(и), па(н) Патрикее(и) и па(н) И(л)я и пото(м)ки нши мае(м) ве(ч)не а споко(и)не де(р)жа(ти) и вжива(ти), а ѿди(н) на другого кгру(нт) чере(з) тые грани ко(п)цы переходи(ти) и ничы(м) ся вступова(ти) пра(в)ны(м) и непра(в)ны(м) ѿбычае(м) не мае(м), ани по(т)даные нши. А которие кри(в)ды, ктва(л)ты, бое, грабежи, за де(р)жа(н)я нашего межи на(с) самы(х) и по(д)даны(х) ншхъ пере(д) ты(м) до сего ча(с)у ста(ли), ѿ што буде(т) жалоба бы(ла) на (в)ряде Володимер(р)ско(м) и в кни(ги) записано або и по(з)вы бра-
но, тые вси кри(в)ды и выписы с кни(г) и по(з)вы уморяе(м) и вниве(ч) ѿборчае(м), хотя бы на пото(м) ѿ тые кри(в)ды про(ш)лые выписы и по(з)вы оказа(ли), то(г)ды в жадного права mocy ме(ти) не маю(т). А если бы кото-
рая сторона з на(с) чере(з) сее постанове(н)е и вгону ншу чере(з) тые грани у яки(и)-ко(л)ве(к) кгру(нт) зе(м)ляны(и) уступоватися яки(м)-ко(л)ве(к) ѿбычае(м) мели, тогды тая сторона, которая с того постановления выступи(т), тая мае(т) г(с)дру королю его мл(с)ти на замо(к) Володимер(р)ски(и) заруки заплати(ти) пя(т)со(т) копъ гроше(и), а то(и) стороне, которая с того по-
станове(н)я и вгоды ншое споко(и)не заховыва(ти) буде(т), другую пя(т)со(т) ко(п) гроше(и) заплати(ти) мае(т). А заплати(в)ши заруки пре(т) ся, тое постанове(н)е и вгону ншу по ты(м) граня(м) и ко(п)цо(м), впрочем(и) выше(и) менены(м) мае(м) мы сами и пото(м)ки нши ве(ч)не и непору(ш)не де(р)жа(ти) на ве(ч)ные часы. И на то есмы да(ли) пну Миха(и)лу Елу Мали(н)ско-
мы ма(р)ша(л)ку его к(р) м(л) а пну Бо(г)дану Патрикеею Радогошко(му),

[...] пну И(л)и Золотоли(н)скому се(с) на(ш) ли(ст) доброво(л)ное [...] и за-
 96 годне(н)я ншго з ншми печат(т)ми и с по(д)писа(ми) // рукъ ншхъ власны(х).
 А для лѣ(п)шое твѣ(р)дости и сведо(м)я его м(л) княжи кня(з) Лѣ(в) Са(н)-
 кгу(ш)ко Коше(р)ски(и) и и(х) м(л) панове приятели ншы, на то з obu сто-
 ро(н) взятыє, па(н) Миха(и)ло Се(р)би(н), по(д)комори(и) лу(ц)ки(и), а па(н)
 Петръ Ко(с)тю(ш)ко, а па(н) А(н)дре(и) Киваре(ц)ки(и) и свое печат(и) при-
 положи(ли) к сему ншему листу. Пса(н) в Клю(и)скую лѣ(т) бо(ж) наро(ж)
 тисѣча пя(т)со(т) ше(ст)деся(т) ѿсмого, м(с)ца декабра, шостогона(т)ца(т)
 дня.

*38. Віновий запис Ганни Миколаївни Остиковичівни
 на суму грошей на маєтках, яку вона дає її чоловікові
 Левкові Сангушковичу.*

Акт від 8 жовтня 1569, № 30, 1.

45 зв. Я, Львовая Алекса(н)дровича Санькгушко//вича Коше(р)скаа, Га(н)на
 46 Миколаевна Остиковича, визнаваю и чиню явно сама на себе симь мой(м)
 листо(м) каждому, кому буде(т) потребъ того веда(ти) або, чтучи его, слы-
 шати, ненешнемъ и на пото(м) завжды будучи(м)⟨.⟩ што ма(л)жоно(к)
 мо(и) милы(и) ве(л)можны(и) кнзь⟨.⟩ его мл(с)ть кнзь Лѣ(в) Алекса(н)дро-
 ви(ч) Санкгу(ш)кови(ч) Коше(р)ски(и), понемъши мене за себе у свтое мал-
 же(н)ство по сме(р)ти ѿ(т)ца моего небо(ж)чика пана Миколая Остика у
 ма(т)ки моеи панее Миколаевоє⟨.⟩ Остиковое⟨.⟩ кнжны Га(н)ны⟨.⟩ Ро-
 мановны Любе(ц)кого, вз(л) по мне вено ѿ(т) панее ма(т)ки моеє суму
 пнзе(и), которую пани ма(т)ка моя, маючи записаную ѿ(т) ма(л)жо(н)ка сво-
 его е(и) ѿ(т) ѿ(т)ца моего пана Миколая Остика на име(н)я(х) его м(л) на
 Косове две тисечи копъ гроше(и) а на Упите волости Шадо(в)ско(и) две ти-
 сечи копъ гроше(и), тую чотыри тисечи копъ гроше(и) на Косове⟨.⟩ и на
 Упите пани ма(т)ка моя выше(и) меновая (!) его мл(с)ти кнзю Лву Са(н)к-
 гушку, малжонъку моему, за мною у посагу записала и на имению своемъ
 ѿ(т)чизно(м) на половицы Лю(б)ча, которое еє мл(с)ть⟨.⟩ ѿкупила въ его
 мл(с)ти ве(л)можного пана (!) пана Остафья Воловича, по(д)ка(н)цлерого Ве-
 ликого Кнзства Лито(в)ско(г)[o], записа(ти) рачила две тисечи копъ и сто копъ
 гроше(и), того всего сумою учинила ше(ст) тисе(ч) и сто копъ гроше(и) ли-
 то(в)ское ли(ч)бы, а напроти(в) того вена внесе(н)я моего в до(м) его кнжа(т)-
 ское мл(с)ти записа(л) мне его мл(с)ть кнзь Лѣвъ Санкгушко, ма(л)жоно(к)
 мо(и) нами(л)ши(и) водлу(г) права посполитого и статуту земского совито,
 то есть двана(д)ца(т) тисѣч) копъ и двесте копъ гроше(и) монеты и ли(ч)бы
 Великого Кнзства Лито(в)ского, личачи по десети пнзе(и) бѣлы(х) у гро(ш),
 на име(н)ю своемъ замку и месте своемъ Каме(н)скомъ и на селе(х) ку тому
 за(м)ку и месту належае(х) и прислухаючи(х), а ку тому што его млсть
 кнзь Лѣвъ Санъкгушко, ма(л)жоно(к) мо(и), рачи(л) позычити у панее ма(т)-
 ки моеє се(м) тисѣ(ч) копъ гроше(и)⟨.⟩ на замо(к) сво(и) Переми(л)ски(и)
 ино его мл(с)ть с ты(х) семи тисе(ч) копъ гроше(и) рачила его мл(с)ти ѿ(т)-
 пусти(ти) две тисечи копъ гроше(и), а па(т) тисѣ(ч) копъ гроше(и) еще его
 46 зв. м(л) // пане(и) ма(т)ци мое(и) до(л)жо(н) бы(л), вста(л) тогды тую па(т)

тиса(ч) копъ гроше(и) знемши его мл(с)ть с Переми(л)я на тоє (ж) име(н)е
 свое Камен(и) узнести и до ты(х) двана(д)ца(ти) тисачи(и) копъ и до дву(х)-
 со(т) копъ гроше(и) прилучити и приписати рачи(л), того всего сумою на
 Камени чинило семьна(д)ца(т) тиса(ч) копъ и двесте копъ гро(ш). А та(к)
 я, дознавши ку себе его мл(с)ти кнжати Лва Санкгушка, ма(л)жо(н)ка моего
 на милшого, великую ласку и пра(в)ую, ве(р)ную, се(р)дечную и на вѣсе(м)
 стате(ч)ную мл(с)ть ма(л)женьскую и мл(с)тивую зычливостъ з набо(л)ши-
 ми доброе(и)ствы его мл(с)ти, которые (.) доброе(и)ства его м(л) ку мне
 рачи(л) показыва(ти) з немалыми кошты и наклады его мл(с)ти, маючи ста(н)
 ма(л)же(н)ски(и) у зацно(м) а у по(ц)тиво(м) стато(ч)но(м) ономъ выхованью
 своемъ кнжа(т)скомъ, та(к) те(ж) бачечи его мл(с)ти мл(с)тивую скло(н)-
 но(ст) и великую лито(ст) до хоро(б) мои(х) часты(х), и(ж) на лека(р)ства
 и на докторы, улечаючи здоро(в)е мое, велики(и) кошты немалыми (.) су-
 мами пизе(и) для мене, ма(л)жо(н)ки его мл(с)ти, прина(л) та(к) те(ж) до-
 ходечи имени(и) мои(х) ѿ(т)чизны(х) по(д) паны, да(д)ки мои, и(х) мл(с)тью
 паны ѿстиками, рачи(л) его мл(с)ть мае(т)ности своеѣ много утрати(ти) и
 уронити и для мене, ма(л)жо(н)ки своеѣ (.) з мило(с)ти своеѣ (.) ма(л)же(н)-
 ское(.) многие скарбы дому своего кнжа(т)ско(г)о[о] утратити, на ѿстато(к)
 имения свои ѿ(т)чизные зоставуючи и тепе(р) того всего великие утраты ве-
 дучи для мене (.) ма(л)жо(н)ки своеѣ, чинити не переставае(т) (.) не брыдачи
 ся ни в чо(м) форобы моеи сродзе страшливое(.) ѿ(т) пана бга створителя
 з воли его свтоє на ма допущоное, яко належи(т) ве(р)ному, цнотливому,
 правому ма(л)женковы. Которое та(к) великое доброе(и)ство его мл(с)ти
 не то(л)ко мае(т)но(ст)ю моею есте(м) ви(н)на его мл(с)ти ѿ(т)дава(ти), на-
 горожати, але бы(х) рада и здоро(в)емъ мои(м) такие ласки его мл(с)ти ѿме-
 вала, а ве(д)жо хочечи те(ж) мое ху(т)ливые (.) слу(ж)бы и нагороже(н)е
 за его мл(с)ти ма(л)жо(н)ка моего на миле(и)шого доброе(и)ство (.) за та(к)
 великие мл(с)тивые ласки и утра(ты) его м(л) з себе показати и нагороже-
 (н)е вчинити. Тогда не будучи я, Га(н)на Миколаевна Ѡстико(в)на, ни ѿ(т)
 кого намовлена и ничи(м) примушона, ѿдно власне по свое(и) добро(и) воли
 и ве(р)ное милоє хути своеѣ и доброво(л)ного умыслу моего, милуючи ве(р)-
 не его мл(с)ти // кнза, ма(л)жо(н)ка моего на мил(л)шого, намыслившиса са-
 ма доброво(л)не и ростропне (.) трезво и здорово и зупо(л)ную паме(т)ю
 и (з) цалымъ розумо(м), тую всю суму пизе(и) семьна(д)ца(т) тиса(ч) копъ
 и двесте ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, вѣно мое его мл(с)ти кнзю Лву
 Са(н)кгу(ш)ку Коше(р)скому, ма(л)жо(н)кови моему на мил(л)шому, даю и
 дарую и симъ листо(м) мои(м) записую на ве(ч)ные часы, которою сумою
 пизе(и) се(м)на(д)ца(т)ма тисе(ч)ма копами и двемасты копами гроше(и),
 вѣномъ мои(м) его мл(с)ти, кнзю ма(л)жо(н)ку моему, ѿ(т) мене дарованы(м),
 во(л)но его мл(с)ти шафовати и на свои можи(т)ки ѿборочати водлу(г) воли
 и мысли и на лепшого подоба(н)я своего, якъ самъ на лепе(и) розумеючи
 та(к) при животе, яко и по животе моемъ, ве(ч)но и навеки, непорушно.
 И вжо я сама, та(к) и ма(т)ка моя пани Миколаєвая Ѡстикова, теперешняя
 кнзина Павлова Соколи(н)ская, кнгина Га(н)на Романо(в)на Любецкая,
 и ни хто с кре(в)ны(х), бли(з)ки(х) и повиноватых мои(х) ты(х) семьна(д)ца-
 (ти) тисече(и) копъ и дво(х)со(т) копъ гроше(и) у его мл(с)ти кнза Лева Санк-
 гушка Коше(р)ского, у ма(л)жо(н)ка моего на мил(л)шого, упоминати са,
 и ку пра(в)у его мл(с)ти позыва(ти), и на его мл(с)ти по(и)скивати не мае(м)

47

- некоторыми причинами, та(к) правными и в статуте чере(з) прокураторо(в) вына(и)деными, ѿ(т) сего ч(с)у а(ж) навеки ни(чи)мъ непорушно. А если бы(х) я, Га(н)на Миколаевна Сѣстико(в)на, або ма(т)ка моя пре(д)реченая и хто (ж) ко(л)ве(к) с крѣвны(х), бли(з)ки(х), повиноваты(х) мои(х) се(с) подаро(к) мо(и), его мл(с)ти кнзю Лву, малжоньку моему милому, дарованы(и) и записаны(и), хотели зрушити и сего запису моего ѿтступити и якими (ж) ко(л)векъ причинами смели тоѣ се(м)на(д)ца(ти) тисече(и) копъ и дву()со(т) копъ гроше(и) на его мл(сти) кнзю, ма(л)жо(н)ку моему мило(м), по(и)скивати албо ѿ то ку пра(в)у якому (ж) ко(л)ве(к) его мл(с)ти позывати, тогда я, Га(н)на Миколаевна Сѣстиковича, и ма(т)ка моя выше(и) менованная, и ко(ж)ды(и) таковы(и) упо(р)ны(и), хто бы са того важити сме(л), мае(м) и пови(н)ни будемъ г(с)дру королю его мл(с)ти заплатити заруки семна(д)ца(т) тисече(и)⟨.⟩ А кнзю Лву Са(н)кгу(ш)ку, ма(л)жо(н)ку моему // милому, другую семна(д)ца(т) тисече(и) копъ гроше(и) и вси шкоды и наклады, которые бы его мл(с)ть кнзъ Ле(в) Санкгушко, ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и), для мене и для зрушенья сего дару моего его мл(с)ти кнзю, ма(л)жо(н)ку моему, вчиненого чере(з) кого (ж) ко(л)ве(к) з на(с), припа(л), тогда я и ко(ж)ды(и) прѣяте(л) мо(и), хто бы се(с) запись мо(и) зрушети сме(л)⟨.⟩ в которо(м)-ко(л)ве(к) артикуле, в се(м) записе описано(м), мае(м) и пови(н)ни буде(м) его мл(с)ти кнзю Лву Санкгушку заплатити вси шкоды и наклады его мл(сти) зъ совито(ст)ю бе(з) жадны(х) позво(в) и бе(з) жадного права, бе(з) жадного доводу и присеги его мл(с)ти самого, та(к) и шафара его м(л), то(л)ко на голое слово его мл(с)ти, што-ко(л)ве(к) его мл(с)ть рачи(л), буде(т) слово(м) свои(м) речи ѿ набо(л)шую суму пнзе(и) замирети, не выламуючи са з сего запису моего и ѿбовя(з)ко(в), в не(м) описаны(х), та(к) те(ж) не ѿ(т)ступуючи ѿ(т) зару(к), ви(н) и накладо(в), в се(м) листе записе мое(м) выше(и) поменены(х), некоторыми причинами правными, врадовыми и в статуте вына(и)деными, та(к) те(ж) и тыми причинами, которые люде (!) звыкли чере(з) прокураторо(в) вымышля(т) и право бори(т) (!)⟨.⟩ ани боронечи са во(л)но(с)тю права своего шляхе(т)ского, ани закрываючи са урадо(м) г(с)дрскимъ дво(р)нымъ и кгро(д)ски(м) и земски(м), и не вымываячи са форобою своею и послугою г(с)дрскою, ани жадною припалую и(з)мышленною пригодою, то(л)ко вже мощно и навеки непорушно се(с) запи(с) мо(и) заслушны(и) загодны(и), замо(ц)ны(и) у ко(ж)дого права де(р)жа(н) и захованъ быти мае(т)⟨.⟩ И вря(д) ко(ж)ды(и) дво(р)ны(и), г(с)дрски(и), кгро(д)ски(и), земски(и) то(л)ко за ѿ(т)казаньемъ на враде сего запису моего, а не за позвы мае(т) мо(ц) супо(л)ную мети его мл(с)ть кнза Са(н)кгу(ш)ка, ма(л)жонька моего милого, при се(м) записе мое(м) заховати, и в чо(м) бы(х) я проти(в) сего запису моего ку шкоде его мл(с)ти кнза Лва Санкгушка выступила и которы(и) а(р)тыку(л), у се(м) записе мое(м)
- 47 зв. описаны(и), нарушила, тогда те(ж) вра(д) ко(ж)ды(и), не позываючи // мене пере(д) себе, тые вси заруки, выны, шкоды и наклады его мл(с)ти кнзю Лвву Санкгушку на мене всказати мае(т), яко бы(х) те(ж) и очевисто, пер(е)д урадо(м) стоячи, справа ви(н)на зостала и по(д) такие я всказы и выроки врадовыѣ сама доброво(л)не по(д)даючи са и всказо(м) врадовы(м) во все(м) чинити маю досы(т), яко бы ся во все(м) шко(д)номъ ѿ(т) мене его мл(с)ти кнзю Лву Са(н)кгу(ш)ку, ма(л)жо(н)ку моему, за платою досы(т) стало, яко есть в семъ записе моемъ выше(и) достате(ч)не описано. А если
- 48

бы(х) я, Ганѣна Миколаевна Ѡстиковна, ѡ вска(з) и выро(к) врадовы(и) бу(д)-якого (ж) ко(л)ве(к) ураду не (д)бала, и заплаты его мл(с)ти кнзю Льву Санкгу(ш)ку зару(к), ви(н), шко(д) и накладо(в) не поплатила, и сему запису своему досы(т) не вчинила, тогда я ку ты(м) пе(р)вы(м) зарукамъ и вина(м) и шкодамъ, што-(м) выше(и) сего в семъ записе моемъ поменила, еще на себе по(д)ношу ѡсобную вину на вра(д), которому бы(х) са спротивила и всказу его пошлушна (!) не была, тисечу копъ греше(и), што все бѣ(з) милосе(р)дья мае(т) бы(ти) на мае(т)ности мое(и) ѡ(т) ураду справлено(х). А заплативши тые заруки г(с)дру королю его м(л) и его мл(с)ти кнзю Льву Санкгушку, таковыя (ж) заруки, яко и господарю его мл(с)ти, та(к) те(ж) вси шкоды и наклады, на словорече(н)е, его мл(с)ти, яко выше(и) ѡписано, и те(ж) заплативши вину врадовую, пре(д) са се(с) мо(и) листь на се(м)на(д)ца(т) тысячь копъ и на двесте копъ гроше(и), которыми я его мл(с)ти кнза Лва Санкгушка, ма(л)жо(н)ка моего милого, даровала, прицило(и) супо(л)но(и) mocy у каждого права захова(н) мае(т) бы(ти), яко ясное а на все(м) мощное право его млсти кнза Лва Санкгушка, ма(л)жо(н)ка моего милого, на ве(ч)ные часы ѡ(т) мене добровольне его мл(с)ти дарованое(х). И которы(и) я ли(ст) записны(и) его мл(с)ти кнзя Лва, ма(л)же(н)ка моего, // ѡправны за внесе(н)е мое на се(м)на(д)ца(т) тисаче(и) копъ и на двесте копъ гроше(и), у которы(х) мне его мл(с)ть замо(к) сво(и) Каме(н) записати рачи(л), у себе мела по(д) печат(т)ю и с по(д)писо(м) руки его мл(с)ти и по(д) печат(т)ми люде(и) добры(х) и те(ж) выпи(с) с кни(г) враду за(м)ку Лу(ц)кого, созна(н)е его мл(с)ти, и(ж) мне его мл(с)ть за внесенье мое ѡпра(в)у учини(л), тые я листы в захованье была дала ма(т)це мое(и), выше(и) меновано(и) пане(и) Миколаево(и) Ѡстиково(и) кнжне Га(н)не Романо(в)не Любе(ц)ко(и). Ино я на то(т) ли(ст) его мл(с)ти кнза малжо(н)ка(х) моего записны(и) и выпи(с) вядовы(и) созна(н)я его мл(с)ти маю у панее ма(т)ки мое ѡтыскати и его мл(с)ти кнзю ма(л)жо(н)ку моему тые листы ѡ(т)дати яко па(н)у а дѣдичу ѡное суммы семъна(д)цать тиса(ч) копъ и дву(х)со(т) копъ гроше(и), которыми есми его мл(ст) доброво(л)не на ве(ч)ные часы даровала, а если бы(х) я, Га(н)на Миколаевна Ѡстиковича, того листу записного его млсти кнза Лва, ма(л)жо(н)ка моего милого, такъ те(ж) и выпишу с кни(г) враду Лу(ц)кого созна(н)я его мл(с)ти у ма(т)ки свое(и) ѡты(и)скати и его мл(с)ти кнзю ма(л)жо(н)ку моему милому ѡ(т)дати не могла, ино я, Га(н)на Миколаевна Ѡстико(в)на, то(т) листь(х) его мл(с)ти кнза, ма(л)жо(н)ка моего, и выпи(с) враду Лу(ц)кого на се(м)на(д)ца(т) тиса(ч) копъ и на двесте копъ гроше(и), которые те(ж) то листы пе(р)в(ы), не прислухали, си(м) листо(м) моимъ умораю, и ни уво што и(х) ѡборочаю, и пустыми и непотребными листы(х) себе, и матце свое(и), и всимъ кривны(м) свои(м) тые ѡбадва листы чиню, и хотя (ж) бы са пото(м) у ма(т)ки мое(и) и в кого с кривны(х) присто(л) мои(х) тые два выше(и) мененыя листы гдѣ-ко(л)ве(к) у якого права показали, тые некоторое mocy ани ко(ж)дое вѣры у ко(ж)дого права не маю(т) мѣти яко листы непотребные, а чере(з) мене спуштошеные (!)(х). Бо-(м) я того рѣна своего ани тое суммы пнзе(и) // семина(д)ца(т) тиса(ч) копъ и дво(х)со(т) копъ гроше(и), которую мне его мл(с)ть кнзь Левъ Санкгушко, ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и), напроте(в) внесенья моего на замку Камени и на мѣстѣ и селе(х) каме(н)ски(х) записати бы(л) рачи(л), никому иному — ани ма(т)це свое(и), ани кривны(м), бли(з)кимъ, прияте-

48 зв.

49

лемъ свои(м) — не записывала, ани даровала, ани до(л)го(м) завела, то(л)-
 ко ѿдному самому его мл(с)ти кнзю⟨.⟩ Лву Санкгушъку, ма(л)жо(н)ку мо-
 ему нами(л)шому, тую се(м)на(д)ца(т) тисаче(и) копъ и двесте копъ гро-
 ше(и) дала, даровала и симъ листо(м) мои(м) вызнаны(м) запишу с правое
 мл(с)ти и доброво(л)ное хути моеи яко влосно(ст) свою, до которое (ж) то
 вла(д)ности моеи ни(х)то ины(и) на(д) его мл(с)ти кнза Льва Санкгушъка
 Коше(р)ского, ма(л)жо(н)ка моего нами(л)шого, жадного вступу и жадного
 права и никоторое причины не мае(т) и не може(т) мети такъ при животе,
 яко и по животе мое(м) на векуистые часы. И вже я, Га(н)на Миколаевна
 Ъстиковича, с того име(н)я его мл(с)ти кнза ма(л)жо(н)ка моего милого
 зъ за(м)ку Камена и места и се(л) каме(н)ски(х) и зо всякое власности ка-
 менъское⟨.⟩ и зо всаки(х) прихода(в) и пожни(т)ко(в) каме(н)ски(х), и с тоє
 суммы пнзе(и) се(м)на(д)ца(ти) тиса(ч) копъ гроше(и) и дво(х)со(т) копъ гро-
 ше(и) выше(и) писаны(х), вырекам са и права своего, которое-(м) на Ка-
 ме(н) ѿ(т) его мл(с)ти ма(л)жо(н)ка моего милого мела, симъ мои(м) листо(м)
 ѿ(т)ступую и до того вжо ничего не маю⟨.⟩ Я сама, и пани ма(т)ка моя, и
 кривные⟨.⟩ близкие мои вжо до того не маю(т) ничего ве(ч)ными часы.
 И на то я, Га(н)на Миколаевна Ъстиковича, доброво(л)не з мило(с)ти и (з)
 с(!)правое хути моеє ма(л)же(н)ское⟨.⟩ дала его мл(с)ти кнзю Лву Са(н)-
 кгушъку Коше(р)скому, ма(л)жо(н)кови моему нами(л)шому, се(с) мо(и)
 ли(ст), припечатавши его власны(м) секгнето(м) мон(м). // А при то(м) были
 и того добре сведоми и за про(з)бою моею ѿчевистою устною печати свои
 к сему моему вызнаному листу приложити рачили и(мл(с)ть панове па(н)
 Алекса(н)дро Богданови(ч) Семашко, по(д)коморе(и) володимер(ски)и),
 панъ Василе(и) Гулеви(ч) Затуре(ц)ки(и), во(и)ски(и) володимер(ски)и),
 панъ Станисла(в) Кграе(в)ски(и), дворани(н) его кроле(в)скои мл(с)ти,
 панъ Пе(т)ръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), панъ Семе(н) Дрозде(н)-
 ски(и), панъ Андре(и) Кивере(ц)ки а па(н) Ма(т)фе(и) Ключки(и), яко (ж)
 есми то(т) да(р) мо(и) доброво(л)ны(и) кнзю Лву его мл(с)ти Коше(р)скому,
 ма(л)жо(н)ку моему нами(л)шому, ѿ(т) мене дарованы(и), пере(д) врадо(м)
 кгро(д)ски(м) замъку г(с)дрского Володимер(р)ского ставши, ѿчевисто сама
 ѿсобою своею доброво(л)не а в цело(м) розуме и в зупо(л)но(и) памяти бу-
 дучи, ѿповедала и сознала власными словы своими и тые слова свои до
 кни(г) кгро(д)ски(х) ту(т) жо на враде уписати дала и, взавши выпи(с) с
 кни(г), кнзю его мл(с)ти Лву Са(н)кгушъку, ма(л)жонъку моему милому,
 до ру(к) его мл(с)ти подала. Которое созна(н)е и се(с) листь мо(и) такъ
 те(ж) и выпи(с) враду кгро(д)ского Володимер(р)ского пере(д) sudo(м) зем-
 ски(м) замоцне приня(т) и до кни(г) земъски(х), хотя и бе(з) бытности моеє
 ѿ роко(х) земски(х) судовы(х) перенесено, уписано быти мае(т). А вра(д)
 земски(и) враду кгро(д)скому в то(м) во все(м) постанове(н)ю и вы(з)на(н)ю
 мое(м) зупо(л)ную досконалую вѣру мае(т) дати и то казати до кни(г) зе(м)-
 ски(х) достаточне уписа(ти)⟨.⟩ Писа(н) у Володимери⟨.⟩ по(д) леты бо(ж)его
 нароже(н)я тисеча па(т)со(т) ше(ст)деса(т) дева(т)ого, м(с)ца мая, пе(р)во-
 гона(д)ца(т) дня.

49 зв.

39. Продажний запис Михайла Андрійовича Збаразького
на частину маєтку в Бобичах, що продається
Гаврилові Яковицькому та його жінці.

Акт від 13 жовтня 1569, № 35, 1.

Я, Микола А(н)дрееви(ч) Збара(ж)ски(и), староста **кремяне(ц)ки(и)**, 64 зв.
вызнава(м) самъ на себе симъ мои(м) листо(м), хто на не(г)ло] **посмо(т)ри(т)**
албо, чтучы его у(с)лыши(т), нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж),
будучи есми по(т)ребе(н) // пнзе(и) ку велико(и) а пи(л)но(и) по(т)ребе, сво- 65
е(и), бавячыся послугами г(с)дрьскими военъными, не будучы **принужонъ**
ани **ѡ(т) люде(и)** намовенъ некоторыми¹ намовами и причинами², **то(л)ко**
самъ по **свое(и) добро(и) воли** и³ **вла(с)но(г)ло]** **доброво(л)но(г)ло]** умыслу
моего, продалъ есми часть **име(н)я мое(г)ло]** **вла(с)ного** у Бобичохъ, влас-
ную куплю⁴ мою, никому ничи(м)⁵ **непе(н)ную** и ни в чомъ **незаведеную**.
Которую-(м) часть купи(л) у пне(и) Га(н)ны Древи(н)ско(г)ло] у повете Во-
лодиме(р)ско(м) па(н)у Гаврилу Якови(ц)кому и ма(л)жонъце его **мл(с)ти**
пне(и) Марине Васи(л)евне Я(н)чы(н)ско(г)ло]⁶ за **пе(в)ную суму** пнзе(и),
за **триста ко(п) гроше(и)** литовское **личъбы**, **личачы** по десяти пнзе(и) **бе-**
лы(х) у **грошъ**, у **копу** **таки(х)**, **яко** ся⁷ **выше(и)** **поменило**, по **шестидесять**
гроше(и). Которые-(м) **я грошы**⁸, **всю суму** **выше(и)** **поменую(!)**⁹ **ѡ(т) рукъ**
пна Гаврила Ивановича Якови(ц)ко(г)ло]¹⁰ **пне** **ма(л)жо(н)ки** его **мл(с)ти**
пне(и) Марины **сполна ѡ(т)личы(в)шы**, до **рукъ** **свои(х)** **взя(л)**¹¹ и на **свою**
по(т)ребу¹² **ѡбе(р)нулъ**. Которую¹³ часть **именъя**¹⁴ **моего** **Боби(ц)ко(г)ло]**
зо **всю** **вла(с)но(ст)ю** и **широкостью** **ее**, з **лю(д)ми ѡселыми** и з **ихъ** **земля-**
ми, с¹⁵ **по(л)ми**, и (з) **сеножа(т)ми** **моими** **дво(р)ными**, и **зо** **всяки**¹⁶ **пожы(т)-**
ки, **яки(м)** **ся** **ко(л)векъ** **имене(м)** **поменя(т)** и **названы** **быти** **могут**, и **яко** **ся**
тая **вся** **ре(ч)** в **широкости** и (в) **граница(х)** и **ѡбыходя(х)**¹⁷ **свои(х)** **зда(в)на**
в **собе** **мае(т)но(ст)** **мае(т)**, **панъ** **Га(в)рило** **Иванови(ч)** **Якови(ц)ки(и)** и **ма(л)-**
жонъка его **мл(с)ти** **пни** **Марина** **Васи(л)евна** [...] // **ско(г)ло]** **они** **сами**, и 65 зв.
дети, и **пото(м)ки** и(х) **мл(с)ти** **тую** **всю** часть **именъя** **Боби(ц)кого**, зъ **мене**
на **вечно(ст)** **проданую**, **де(р)жати** и **вжывати**¹⁸, **буду(чи)** **волни**, **тую** часть
ѡ(т)дати, **продати**, **заменяти**⟨,⟩ на **це(р)ко(в)** **записати**, **розъширити**, **при-**
бавити и **ку** **своему** **ле(п)шому** а **пожыто(ч)ному**¹⁹ **ѡбе(р)нути** **во(д)лугъ** **воли**
а **на(и)лепъшо(г)ло]** **подоба(н)я** **свое(г)ло]** **яко** **сами** **налепе(и)** **розумеючи**
ѡ(т) **сего** **ча(с)у** аж **навеки** **вечно** и **непорушно**. И **вже** **я** **самъ**, и **ма(л)жонка**,
дети, **пото(м)ки** и **бли(з)кие**, **кре(в)ные** **мои** **не** **мае(м)** **ся** в **тую** часть **именъя**
Боби(ц)кого **выше(и)** **помене(н)о(г)ло]**, в **люде**²⁰, и (в) **ихъ** **земли**, и **во** **всякие**
пожы(т)ки, и **во** **всю** **вла(д)ность** и **широкость** **то**е **части** **ничи(м)** **ся** **вступо-**
вати²¹ **ани** **жа(д)нымъ** **правомъ** — **прирожонымъ**, **куплены(м)**, — **яким-ко(л)-**
векъ **ѡбычае(м)** **набыты(м)** **не** **мае(м)** **ся** **вже** **чере(з)** **то** до **того** **именъя** **нихто**
з **на(с)** **приповедати** и до **то**е **части** (и) **ме(н)я** **Боби(ц)кого** у **пна** **Га(в)рила**
Якови(ц)ко(г)ло], и **въ** **ма(л)жо(н)ки** его **мл(с)ти**, и в **дете(и)**, и (в) **пото(м)-**
ковъ **ихъ** **мл(с)ти** **поискивати** и **наме(н)шое** **зме(н)ки** до **уступу** [...] ²² **тую**
всю **ча(ст)** и **во** **всю** **вла(с)ность** **ее** **чынити**²³ **не** **маемо** **вечными** **часы**. А **ест-** 66
ли²⁴ **бы** // **до** **то**е **части** **име(н)я** **Боби(ц)ко(г)ло]** **або** до **ширости**²⁵ (!) и **вла(ст)-**
ности **то**е **части** **хто** (ж) **ко(л)векъ** з **стор** **ны** **я** и (м) **право(м)** **приповедалъ**
а **пана** **Га(в)рила** **Якови(ц)ко(г)ло]** у **право** **позвалъ**, **тогда** **я** **маю** **сам** **ѡсо-**

бою своєю и повинне(н) буду тую часть име(н)я Боби(ц)ко(г)[о], ѿ(т) мене па(н)у Гаври(л)у проданую, ѿто всяки(х) кри(в)дѣ и по(з)вовѣ пна Гаврила Якови(ц)кого у ко(ж)дого права боронити и заступовати ²⁶ тую продажу свою ѿчищати, и, где бы бы(л) ѿ(т) кого (ж) колвекъ ку праву ѿ то позва(н) и по(з)вы бы(л) залажо(н) ²⁷, має(т) мене в то(м) пере(д) ²⁸ роко(м) ведомы(м) учинити, а я буду повинне(н) у ко(ж)дого права пна Гаврила Якови(ц)кого и пною ма(л)жо(н)кою ²⁹ его заступовати и ему тую мою продажу кош-то(м) и всимъ накладомъ и грош(м) мои(м) ѿчищати має(м). А естли бы(х) я, Микола(и) Аньдрееви(ч) Збара(ж)ски(и), або ма(л)жо(н)ка моя, де(ти) и пото(м)ки мои смели ³⁰ ся то(г)[о] важыти а в тую ча(ст) име(н)я Боби(ц)ко(г)[о], ѿ(т) мене проданую, якими (ж) ко(л)векъ причинами и вымысли ³¹ хотели вступоватися ³² и чимъ-ко(л)векъ всю ³³ мою продажу нарушити або у кри(в)да(х) тоє части именья Боби(ц)кого не хотели бы(х)мо пна Га(в)рила Якови(ц)кого и в права заступа(т) ³⁴, то(г)ды має(м) и пови(н)ни будѣмъ вины г(с)дрю ³⁵ королю его мл(с)ти ³⁶ на вря(д)и во(л)одимерском ³⁷ триста 66 зв. ко(п) гроше(и) ³⁸ а па(н)у Якови(ц)кому ³⁹ // и пне(и) ма(л)жо(н)це его, и дете(м) ихъ мл(с)ти другую триста копъ гроше(и), не даючи ся ѿ то позва(т) у ⁴⁰ жа(д)ное право и вси шко(ды) и наклады па(н)у Гаврилу Якови(ц)кому, и пне(и) ма(л)жо(н)це его, и дете(м) ихъ мл(с)ти поплати(т) ⁴¹ то(л)ко, ко(л)ко ѿ(д)но ихъ мл(с)ть словомъ своимъ смею(т) рече ⁴² бє(з) жа(д)но(г)[о] права и доводу и бє(з) прися(ги). А заплати(в)ши то все, то(т) ли(ст) мо(и) и тая продажа моя, вечно навеки непорушно и ведлугъ сего запису мое(г)[о] па(н) Гаврило и пни ⁴³ ма(л)жо(н)ка его, дети и пото(м)ки ⁴⁴ ихъ мл(с)ти тую ча(ст) име(н)я Боби(ц)кого, ѿ(т) мене имъ прода(н)ую, яко вла(с)ную ѿ(т)-чи(з)ну свою ⁴⁵ де(р)жати и вжывати маю(т). Яко (ж) я, заховываючися в то(м) во(д)лу(г) права посполитого и статуту земьско(г)[о] ⁴⁶, ставшы ⁴⁷ на вряде замьку г(с)дрьского Володимє(р)ско(м) ⁴⁸, тую мою прода(ж)у вы(з)налъ, и пере(д) урядо(м) кгро(ц)кимъ ѿповеда(л), и в книги кгро(ц)кие записати да(л). На што (ж) и выпи(с) с кни(г) врядовы(х) кгро(ц)кихъ па(н) Га(в)рило Якови(ц)ки(и) собе ⁴⁹ взя(л). И на то єсми па(н)у Гаврилу Якови(ц)кому и пне(и) ма(л)жо(н)це его // пне(и) Марине Васи(л)євне Я(н)-чы(н)ско(г)[о] то(т) мо(и) листь по(д) печатю моею и с по(д)пи(с)ю вла(с)-ное руки моеє да(л). А для лепьшого сведо(м)я ⁵⁰ и (т)вє(р)дості того моего листа ѿ приложе(н)є ⁵¹ печате(и) проси(л) єсми и(х) мл(с)ти ⁵² пано(в) а при-ятеле(и) моихъ пна Мнха(и)ла Федоровича Сє(р)бина Хорохори(н)ского, по(д)ко(мо)рьего ⁵³ повету Лу(ц)кого, пана Гаврила Бокия ⁵⁴, су(д)ю ⁵⁵ зє(м)ско(г)[о] повету Луцько(г)[о], а пна Пе(т)ра Ти(х)новича Кисєля, го-ро(д)ничо(г)[о] вите(б)ско(г)[о]. И(х) мл(с)ть на мою про(з)бу вчини(ли) ⁵⁶ и печати свои к тому моему листу приложы(ти) ⁵⁷ рачили. Писа(н) у Во(и)-ковичє(х) ⁵⁸ року бо(ж) наро(же)нья тисєча ⁵⁹ пя(т)со(т) ше(ст)дєся(т) дєвя-то(г)[о], м(с)ца мая, к. дня. Микола(и) А(н)дрееви(ч) Збара(ж)ски(и) рє(н)-ко вла(с)но ⁶⁰ по(д)писа(л).

В гродській книзі № 919: ¹никоторыми; ²причинами; ³н(з); ⁴ула(ст)ную куплю; ⁵ничимъ; ⁶Я(н)чи(н)ско(г)[о]; ⁷а у копу таки(х) гроше(и); ⁸гроши; ⁹поменєную; ¹⁰узя(л); ¹¹свое по(т)ребы; ¹²которую (ж); ¹³именья; ¹⁴(и)с; ¹⁵всяки(ми); ¹⁶ѿбыходе(х); ¹⁷Е(н)чи(н)ско(г)[о]; ¹⁸вжывати; ¹⁹пожито(ч)ному; ²⁰и в людє; ²¹уступовати; ²²у; ²³чинити; ²⁴естли; ²⁵широко-сти; ²⁶заступати; ²⁷заложо(н); ²⁸пре(д); ²⁹ма(л)жо(н)ку; ³⁰мое, смели; ³¹вымы(с)лы; ³²уступо-ватися; ³³сюю; ³⁴заступати; ³⁵г(с)дру; ³⁶м(л); ³⁷во(л)одимерском; ³⁸гроше(и) заплатити;

³⁸Гаврилу Якови(ц)кому; ⁴⁰позвати в; ⁴¹поплатити; ⁴²речи; ⁴³пану Гаврилу и пни; ⁴⁴и по-то(м)ки; ⁴⁵вла(с)ное о(т)чи(з)ны свое(и); ⁴⁶земско(г)ло; ⁴⁷ставши; ⁴⁸замку гдръ(с)кого Володиме(р)ского; ⁴⁹собъ; ⁵⁰свядо(м)я; ⁵¹приложе(н)я; ⁵²мл(с)те(и); ⁵³по(д)ко(мо)ре(г)ло; ⁵⁴Бокъя; ⁵⁵суди; ⁵⁶учинили; ⁵⁷приложи(ти); ⁵⁸Во(и)ковичо(х); ⁵⁹бо(ж)е(г)ло иароже(н)я тисеча; ⁶⁰рукою вла(ст)ною.

40. Заставний запис Івана Гаплича Шпановського,
який дав у заставу Якову Івановичу Колпшовському
свій маєток до повної сплати боргу.

Акт від 19 січня 1570, № 67, 1.

Я, Ива(н) Гапли(ч) Шпановски(и), во(и)ски(и) земли Во(л)ны(н)ское лу(ц)- 137 зв.
ки(и), явно чиню си(м) листо(м) мои(м) и со(з)наваю ко(ж)дому, кому буде(т)
по(т)реба то(г)ло веда(ти) або, чтучи его, слышати, тепе(р) и на потомъ бу-
дучи(м), и(ж) позычи(л) есми ку мое(и) велико(и) а пи(л)но(и) по(т)ребе у
его м(л) приятеля мое(г)ло пна Якова Ивановича Ко(л)пыто(в)ско(г)ло чо-
тыриста ко(п) гроше(и) ли(ч)бы и монеты лито(в)ское, личачи по десети
пнзе(и) бѣлы(х) у грошъ а по ше(с)тидеся(т) гроше(и) литвски(х) у каждую
копу. Которы(и) пнзи маю и есте(м) повине(н) е(г)ло м(л) пну Якову Ко(л)-
пыто(в)скому на ро(к) и де(н) певны(и), то е(ст) ѿ(т) сего ча(с)у за годъ на
де(н) свтго пророка [И]лѣи в року пришы(м) семьдесяты(м), ѿ(т)да(ти)
в дому е(г)ло м(л) Ко(л)пытове, в которо(м) выше ѿписано(и) суммы до ѿ(т)-
да(н)я ты(х) всѣ(х) пнзе(и) ѿ(т) мене пну Колпыто(в)скому застави(л) есми
его м(л) зо всѣмъ име(н)е мое Куты, село при дворѣ мое(м) Конюско(м), ко-
торое дрѣжю и в заставе маю ѿ(т) его м(л) велмо(ж)но(г)ло князя Лва Са(н)-
кгушковича Коше(р)ского, в повѣте Володиме(р)ско(м) лежачое и нико(му)
ничи(м) не пе(н)ное, з боярино(м), которы(и) у Куте(х) мешкае(т), Богда-
но(м) Соку(л)нико(м), та(к) те(ж) и (з) людми его, и (з) людми моими тяглы-
ми и новошселы(ми), зо всими платы, и доходы, и роботами, которые ѿни
па(н)у свое(му) чини(ти) и дава(ти) пови(н)ни, к то(му) с пашнями на поля(х) 138
засеяными, с полями пашными, з сыножа(т) // ми та(к) па(н)скими, яко
боярьски(ми), и всѣхъ по(д)даны(х) тамошни(х) ку(т)ски(х), ставо(м), зо
млыно(м) и зъ е(г)ло выме(л)ки, з дубровою, з гаями, (и) запусты, и (з) са-
ды, и с каждою дѣдичностью кгру(н)ту земельного того имѣнья мое(г)ло
Кутовъ, яко-ко(л)век в собѣ широкіе, и до(л)гіе, и пожиточные е(ст).
Которого жъ того имения мое(г)ло Куто(в) уже я заразо(м) за си(м) листомъ
записо(м) мои(м) у сумѣ, выше(и) описа о(и), зо всѣмъ, яко са выше(и)
поменило, па(н)у Якову Ко(л)пыто(в)скому поступи(л), в мо(ц), в дрѣжа(н)е
и (в) ужива(н)е пода(л) зо вси(ми) пожи(т)ки, с то(г)ло имѣнья мое(г)ло
приходячими, которы(и)-ко(л)векъ тепе(р) суть и вы(и)на(и)дены бы(ти)
могу(т), ничо(г)ло на себе в то(м) имѣнью Кута(х) не ѿста(в)уючи, але яко
са(м) дрѣжа(л) и вжива(л), та(к) же и пнѣ Яко(в) Колпыто(в)ски(и) са(м)
або то(т), хто ѿ(т) не(г)ло се(с) мо(и) ли(ст) ме(ти) буде(т), то(г)ло имѣнья
мое(г)ло Куто(в) зо всѣмъ на все, яко са выше(и) помени(ло), яко свое(г)ло
вла(ст)но(г)ло дрѣжати и вжива(ти) во(д)ле во(ли) и подоба(н)я свое(г)ло,
яко са(м) налепи(и) розумѣючи, шафова(ти) мае(т), бе(з) жадное ѿ(т) мене
само(г)ло и ѿ(т) кождо(г)ло ста(н)у переказы до року певно(г)ло дня про-
рока Илѣи, которое свто буде(т) в року. α. Ф. се(м)десято(м), то е(ст) ѿ(т)

се(г)[о] близу пришлого свта стго Ильи до году, поки на то(т) выше(и) описаны(и) ро(к) тую суму пнзе(и) чоты(ри)ста ко(п) гроше(и), длѣгъ сво(и) позычены(и), уве(с) спо(л)на п(н)у Якову Ко(л)пытовскому ѿ(т)да(м) и то(ж) тоѣ имѣнѣ свое к рука(м) свои(м) взяти маю... // На то(и) выше(и) описаны(и) ро(к) на де(н) свтго Ильи в року приидучомъ се(м)десято(м) то(г)[о] имѣнѣ мое(г)[о] Куто(в) не ѿкупи(л), тогда па(н) Яко(в) тоѣ имѣнѣ мое Куты дрѣжа(ти) ѿ(т) року до року мае(т), а межи роки в не(г)[о] то(г)[о] имѣнѣ мое(г)[о] ѿкупа(ти) не маю, а хотя бы за дрѣжа(н)я е(г)[о] которы(и) члкъ або и бояри(н) про(ч) по(и)ти ме(л), ты(х) жадного на не(м) поискыва(ти) и при ѿ(т)да(н)ю пнзе(и) на ро(к) ници(м) ѿное сумы пнзе(и) вытручати не маю, ѿдно всю суму спо(л)на ѿ(т)да(ти) и заплати(ти) повине(н) буду. А што ся дотыче(т) кгру(н)ту то(г)[о] имѣнѣ мое(г)[о] Куто(в) у граница(х) ѿ(т) ѿбапо(л)ны(х) суседа(в) ѿ(т) ко(г)[о] ко(л)ве(к), если бы ся хто уступова(ти) або якую перека(з)у ему в дрѣжа(н)ю чини(ти) не ме(л), то я тоѣ имѣнѣ ѿ(т) всѣ са(м) власны(м) накладо(м) и працею своею ѿчища(ти) и борони(ти) маю и въ каждого права пна Якова Ко(л)пыто(в)ско(г)[о] заступовати буду. И кгда ро(к) ѿ(т)да(н)ю пнзе(и) припадетъ, тогда я маю на то(т) ро(к) тую суму пнзе(и) в до(м) пна Ко(л)пыто(в)ского до Ко(л)пытова ѿ(т)ве(з)ти або ѿтослати и ѿ(т)да(ти) ему самому при во(з)ному, а в небы(т)ности его самого ино ма(л)жо(н)це, або дѣте(м) его, або тому, хто на то(т) ча(с) ѿ(т) е(г)[о] мл(с)ти в Ко(л)пытове буде(т), маю и буду повине(н), в ко(г)[о] се(с) мо(и) ли(ст) записаны(и) буде(т), а до ѿ(т)да(н)я ему ѿ мене тоѣ сумы пнзе(и) мае(т) ѿ(н) тоѣ име(н)е мое Куты зо всѣмъ на все споко(и)не де(р)жати и вжива(ти) ѿ(т) року до року. А я самъ, ни ма(л)же(н)ка моя, ани вря(д)ники и слуги мо(и), и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) ани жаде(н) с по(д)даны(х) мои(х) в тоѣ име(н)е Куты и в кгру(нт) ку(т)ски(и) ници(м) ся вступова(ти) и никоторое переказы ему в де(р)жа(н)ю и вжива(н) // ю е(г)[о] чини(ти) не мае(м). А кгда бы я са(м) або малжо(н)ка моя, вря(д)никъ, и слуги, и по(д)даны(и) мо(и) або хто з бли(з)ки(х) мои(х) в тоѣ имѣнѣ мое Куты и в кгру(нт) того имѣнѣ якими-ко(л)ве причинами, не ѿ(т)давши ему тоѣ сумы пнзе(и), вступова(ти) або з мо(ци) и дрѣжа(н)я е(г)[о] вы(и)мова(ти) ме(л), тогда я маю и повине(н) буду, не выступуючи з ни(м) в жа(д)ное право, заруки г(с)дрю королю е(г)[о] мл(с)ти заплати(ти) чоты(ри)ста ко(п) гроше(и), а п(н)у Якову Ко(л)пытовскому, яко стороне ѿбражоно(и), другую чоты(ри)ста ко(п) гроше(и), к тому шкоды и наклады, што бы в томъ собе шкодова(ти) ме(л), мене ѿ то до права позываю(чи) и вряду жа(л)уючи, кро(м) жа(д)но(г)[о] права, и доводу, и присяги, ѿдно на слово е(г)[о] ему заплати(ти) повине(н) буду. А заплати(в)ши зару(ки), штоды (шкоды?) и наклады е(г)[о] пре(д) ся, се(с) ли(ст) мо(и) при моци ве(з)де (?) ка(ж)дого права захова(н) бы(ти) мае(т), водлу(г) которо(г)[о] се(г)[о] листу мое(г)[о] записано(г)[о] пнѣ Яко(в) Колпытовски(и) тоѣ имѣнѣ мое выше помененое Куты споко(и)не дрѣжа(ти) и вживати до супо(л)ное заплаты мае(т), а в ты(х) зарукахъ, шкода(х) и наклада(х) свои(х) воле(н) буде(т) па(н) Яковъ Ко(л)пыто(в)ски(и) и, взявши во(з)ного з уряду луцкого, у и(н)шое которое имѣнѣ мое увеза(ти) са, в которое ѿ(н) похоче(т), и дрѣжа(ти) то имѣнѣ мое в то(м) презыску до супо(л)ное заплаты ему ѿ(т) мене. А я са(м), ни ма(л)жонка моя, ни врядни(ки), слуги и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) то(г)[о] ѿ ему борони(ти) не мае(м) и по узяза(н)ю с то(г)[о] име(н)я мое(г)[о] и в

чо(м) руша(ти) ани в то вступовати, з дръжа(н)я и вжива(н)я е(г)[о] вы(и)-
мова(ти) не має(м). Ажъ учини(в)ши єму за то досы(т), то(ж) ты(и) име(н)я
мо(и) к рука(м) свои(м) взя(ти) маю[т]⟨.⟩ // по(д) такою (ж) зарукою, выше 139 зв.
описаною. А если бы в то(м) часе на мене само(г)[о] па(н) богъ смрти до-
пусти(ти) рачи(л), тогда то(т)ъ, хто-ко(л)векъ име(н)я мои дръжати буде(т),
пну Якову Ко(л)пытовско(му) тую суму пнзе(и) всю спо(л)на ѿ(т)да(ти)
и заплати(ти) має(т). А если бы те(ж) на пна Якова Ко(л)пыто(в)ско(г)[о]
па(н) бгъ в то(м) часе смрти допусти(т) рачи(л), тогда ма(л)жонце е(г)[о],
або дѣтемъ, або то(му), в ко(г)[о] се(с) мо(и) ли(ст) запи(с)ны(и) буде(т), тая
вся зупо(л)на сума пнзе(и), яко е(ст) выше(и) и ниже(и) в се(м) листѣ мое(м)
записно(м) описана, заплачона бы(ти) має(т) на ро(к) певны(и), в се(м) лис-
тѣ описаны, и ничи(м) и(н)ши(м), ѿдно готовыми грошми, монетою або
таляръми добрыми, а бе(з) року ни(х)то в не(г)[о] ѿкупа(ти) ты(х) именѣ(н)
мои(х) не має(т). А если бы те(ж) пнъ Ко(л)пытовски(и) хотѣлъ тоѣ имѣнѣ
Куты в оно(и) сумѣ заставити, то е(г)[о] м(л) волно буде(т) учини(ти), а я
са(м) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х) ани вря(д)ники и слуги
мои е(г)[о] мл(с)ти заборона(ти) не має(м). Те(ж) дозво(ли)лъ єсми е(г)[о]
м(л) па(н)у Ко(л)пыто(в)скому на дво(р) его, та(к) те(ж) и по(д)даны(м) его
мл(с)ти Ко(л)пытовски(м) вѣе(ж)дча(ти) и дрыва бра(ти) и з дубровы моеѣ
коню(ш)ское. И вѣе я самъ, врядни(к), слуги и бояре мо(и), та(к) же и по(д)-
даны(и) мои в томъ уезде и ку бра(н)ю дро(в) переказы имѣ чинити не маю(т),
ѿдно па(н) Ко(л)пыто(в)ски(и) ни має(т) ни з и(н)шо(г)[о] в тую дуброву
мою конюскую впускати, та(к) же и по(д)даны(и) его м(л) ко(л)пытовские
не маю(т) дерева по(т)ребно(г)[о] стоячо(г)[о] псова(ти). И на то я, Ива(н)
Гапли(ч), пну Якову Ко(л)пыто(в)скому да(л) се(с) мо(и) ли(ст) записны(и)
по(д) моею печа(т)ю и с по(д)писо(м) вла(с)ное руки мое(и) по-ру(с)ки.
А при // то(м) были, и, будучи тоѣ речи добре сведоми, и за ѿчевистою и уст- 140
ною про(з)бою моею печати свои к сему листу моему приложи(ти) рачили
и(х) м(л) пнъ Пе(т)ръ Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) его к(р) м(л), пнъ Петръ
Кисѣ(л), горо(д)ничи(и) витебски(и), па(н) Микита Сѿщо(в)ски(и), пн(и) Яки(м)
Линѣ(в)ски(и) а па(н) Ива(н) Путоши(н)ски(и), во(з)ны(и) Лу(ц)кого повѣту.
Писа(н) у Ко(л)пытове лѣта бо(ж) наро(ж) .ѿ.Ф.Ѣ.ѿ., м(с)ца июля, пято(г)[о]
дня. Ива(н) Гапли(ч) Шпановски(и), воиски(и) лу(ц)ки(и), вла(с)ною рукою.

41. Продажний запис Андрія Васильевича Калусовського,
даний стрієчним братам Гнівошу та Іванові
на Вербиценську частину маєтку.

Акт від 13 жовтня 1569, № 45, 1.
Випис з книг гродських від 25 серпня 1569.

Я, А(н)дре(и) Васи(л)єви(ч) Калусо(в)ски(и), вы(з)наваю са(м) на себе 87 зв.
си(м) мои(м) листо(м) всимъ нынѣ(ш)немъ и на пото(м) будучи(м), ко(ж)до-
му, кому бы была потреба то(г)[о] ли(ст)у моего ведати або, чтучи его, слы-
шати, што (ж) которая ча(ст) име(н)а¹ моего ѿ(т)чи(з)ного, в повете Во-
лодиме(р)скомъ лежачого, у Ве(р)бицне, ѿ(т) брата моего ста(р)шого рожо-
ного пна Федора Васи(л)євича Калусо(в)ского право(м) прирожоны(м) на
мене приходи(т). А та(к) я тую ча(ст) име(н)я моего з дво(ро)м, з людьми

подворищъными ² и ѡгородники, з кгру(н)ты землиными, дво(р)ными и
 подъданы(х) по(л)ми, сеножа(т)ми, новинами, че(р)тежами, дерево(м) бо(р)т-
 ны(м), боры, лесы, запусты, ставы, ставищи, з ловы звери(н)ными, пта(ш)и-
 ми, гоны бобровыми и зо всеми платы, доходы, пожи(т)ки, которы(м)-ко(л)-
 векъ ѡбычае(м) названые або менены ³ е(ст) и бы(ти) могу(т), зо ⁴ (в)си(м)
 на все, акъ са ⁵ тая ча(ст) моя сама в себе и (в) пожи(т)ко(х) свои(х) маєт
 и што на нее приходи(т), ничего на себе, на жону, дети и пото(м)ки мо(и),
 которые, е(ст)ли бы ми бо(г) да(л), та(к) те(ж) на бра(т)ю мою, роженного
 пана Федора Васи(л)евича Калусо(в)ского, стрые(ч)ны(х) ⁶ и никоторы(х)
 з бли(з)кихъ, крѣвны(х), повиноваты(х) мои(х) и ни на кого и(н)шого не
 вы(и)муючи, ани заставуючи неѡбычае(м) старого ста(т)уту зе(м)ского
 Велико(г)о Кнзѣства Лито(в)ского, жебы третью ча(ст) тое части моее на ве(ч)-
 но(ст) прода(ти), а дзе в сумѣ пнзе(и) заставити ме(л) ⁷, але по(д)луг тое
 во(л)ности котораа ⁸ вси(м) стаю(м) и ѡбывателе(м) ⁹ Велико(г)о Кнзѣства ¹⁰
 Лито(в)ского на про(ш)ло(м) ва(л)но(м) со(и)ме Бересте(и)ско(м) и(з) добро-
 во(л)ны(м) зволе(н)емъ и уфале(н)емъ вси(х) стано(в) дана, и ѡ(т) его кро-
 ле(в)ское мл(с)ти утвержона, и (в) статутъ прилучона [...] и (в)писана, ако
 88 в ро(з)дѣле сѣмо(м) ув а(р)тыкуле второ(м) поправки статуту // нового ѡпи-
 сано. И(ж) во(л)но ко(ж)дому з стано(в) шляхе(т)ски(х) име(н)я свои ѡ(т)-
 чи(з)ные, зе(м)ские, материстые, выслужонные, купленые и аки(м)-ко(л)-
 ве(к) ¹¹ ѡбычае(м) набытые и названые, несмотречи третее части и(з) дву(х)
 ча(ст)е(и), ако ¹² пере(д) ты(м) было в статутѣ ѡбычае(м) старода(в)ны(м),
 але вси здо(и)мо(м), хто и(х) што має(т), бу(д) те(ж) половицу, або которую
 и(х) ча(ст), або ѡсо(б)но, ѡ(д)но люди, або зе(м)лю, што хотя ¹³ ѡ(т) ни(х)
 во(д)ле доброй ¹⁴ воли и мысли своеѣ ѡ(т)да(ти), прода(ти), дарова(ти) и
 записа(ти), ѡ(т) дете(и), бли(з)ки(х) ѡ(т)дали(ти) и по(д)ле баче(н)я своеѣ
 тыми ¹⁵ шафовати, што шире(и) в оно(м) артикуле е(ст) доложено, ако(ж) ¹⁶
 и а, заховываючи ся в то(м) по(д) таки(м) ѡбычае(м) и во(л)ностью, не бу-
 дучи ни ѡ(т) кого ничи(м) примушо(н), са(м) по добро(и) воли своеѣ на
 ве(ч)но(ст) ѡбе(л)ве(ч)но навеки непорушно вздо(и)мо(м) тую всю ча(ст)
 мою име(н)я моего Ве(р)бича(н)ского ¹⁷ ѡ(т) брата моего пна Федора Ва-
 си(л)евича Калусо(в)ского, на мене приходячую, бра(т)и моеѣ стрые(н)но(и)
 пну Гневошу а пну Ива(н)у молодшому Петровичомъ Калусо(в)ски(м) за
 суму пѣ(в)ную пнзе(и) за по(л)третаста ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы ¹⁸
 прода(л) и за плату всю спо(л)на в ни(х) взя(л) и тую ча(ст) мою со (в)си-
 ми ¹⁹ на все вже ѡ(т) сего дня и часу ве(ч)не и(м) пусти(л) и (в)се право свое
 прирожное на них вли(л) и (в)лива(м). Которое ча(сти) мои ²⁰ пѣ(р)ве(и)
 сего та(к) брати моеѣ роженому и стрые(ч)ным, никому и(н)шому ве(ч)-
 но(ст)ю есми не заводилъ и никоторы(х) листо(в) на то не дава(л). Маю(т)
 и(х) мл(с)ть па(н) Гневошъ а пнъ Ива(н) молодши(и) Петровици Калусо(в)-
 ские, ма(л)жо(н)ки, де(ти), пото(м)ки и ща(д)ки и(х) ве(ч)ными часы тую
 ве(р)ху помененую ча(ст) мою Ве(р)бича(н)скую зо (в)си(м) на (в)се на себе
 де(р)жати и ее вжива(ти), и во(д)ле воли и баче(н)я своеѣ его шафова(ти),
 ѡ(т)да(ти), прода(ти), дарова(т) ²¹ и кому хотечи записати и ку своему ле(п)-
 шому а пожиточне(и)шо(му) ѡбе(р)ти ²² (!), ак сами налѣпе(и) розумеючи.
 А я са(м), ве(р)ху поменены(и) А(н)дре(и) Васи(л)еви(ч) Калусо(в)ски(и),
 жона, де(ти) и пото(м)ки мои, е(ст)ли бы ми бо(г) да(л), ани бра(т)а моѣ
 рожены(и) па(н) Федо(р) Василеви(ч) Калусо(в)ски(и) и стрые(ч)ные де(ти),

пото(м)ки и ни(х)то з близки(х) кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) право(м)
 никоторы(м) ани жадными причинами по(д) бра(т)ею моею пно(м) Гнево-
 шо(м) а пно(м) Ивано(м) моло(д)ши(м) Пе(т)ровичи Калусо(в)скими самими,
 де(т)ми, пото(м)ками и ща(д)ками и(х) тое ча(сти) моее по(и)скивати ²³,
 та(к) те(ж) и того запису моего ничи(м) нарушати не мае(м). А е(ст)ли бы(м)
 я, А(н)дре(и) Васи(л)еви(ч) Калусо(в)ски(и), жона, де(ти) и потомки[...]²⁴, 88 зв.
 если бы ми бо(г) да(л), та(к) те(ж) бра[т]я моя рожоны(и) и стрые(ч)ные або
 те(ж) хто-ко(л)ве(к) з бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х),
 акими ж ко(л)ве(к) причинами то(т) ли(ст) мо(и) записны(и), хотечи и(х)
 ку яко(и) шкоде и накладо(м) привести, в чо(м) нару(ши)ти мели, тогды
 то(т) мае(т) заплати(ти) закладу на замо(к) гдр(с)ки(и), Володимер(р)ски(и)
 по(л)тораста ко(п) гроше(и) лито(в)скихъ, а стороне нарушоно(и), то е(ст)
 пну Гневошу а пну Ивану молодшому Пе(т)ровичо(м) Калусо(в)скимъ, та(к)
 те(ж) дете(м), пото(м)комъ, ща(д)ко(м) ²⁵ хъ, другую по(л)тораста ²⁶ ко(п)
 гроше(и) личбы ли(тв)ское заплати(ти) и (в)си шкоды и наклады и(х), што
 бы они на то наложити мели, кроме жадного права, и ²⁷ доводу, и присаги,
 ѿ(д)но на рече(н)е слова и(х) и(м) ѿправи(ти) и нагородити та(к), яко бы
 они ничего себе в то(м) не шкодовали, а заплативши тые заклады, шкоды
 и наклады и(х) и(м) ѿ(т)прави(в)ши ²⁸, пре(д)ся тую ча(ст) мою Ве(р)би-
 ча(н)скую ничи(м) са вступовати не мае(м) и ве(ч)не ѿ то мо(л)чати мае(м)
 ве(д)ле тое теперешнее продажи моее и сего ли(ст)у моего вы(з)наного, ко-
 торы(и) во (в)семъ ве(ч)не при mocy захова(н) быти мае(т). Которую (ж)
 продажу мою и се(с) ли(ст) мо(и) вы(з)наны(и) маю я на вряде за(м)ку гдр(с)-
 кого Володимер(р)ского до кни(г) кгро(д)ски(х) вы(з)на(ти) и дати записати,
 а пото(м) до кни(г) земъски(х) того (ж) повету Володимер(р)ского на роко(х)
 судовы(х) зе(м)ски(х), которые маю(т) припасти ве(д)ле поря(д)ку ста(т)уово-
 гов року тепе(р) идучо(м) ше(ст)деса(т) девято(м) на светы(и) Миха(л) ри(м)-
 ского свята, тотъ записъ с книгъ кгро(д)ски(х) перенести и то вы(з)нати
 и дати записати маю и буду повинне(н). А е(ст)ли бы(х) за послугою гдрского
 земъскою або за хоробою або за якими-ко(л)ве(к) причина(мы) на ты(х)
 роко(х) досы(т) тому вчини(ти) и того запису моего с кни(г) кгро(д)ски(х)
 до зе(м)скихъ перенести не мо(г), теды на роки, которые припасти маю(т)
 в року при(ш)ло(м) се(м)десято(м) на три кроле свята ри(м)ского перенести
 маю. А где бы(х) и на тые роки та(к)же за якими ж ко(л)ве ²⁹ причинами пе-
 рене(с)ти не могъ, теды коне(ч)не бе(з) всякое вымовы и причи(н) на тре-
 ти(х) роко(х) по се(м) часе то вы(з)нати и до кни(г) зе(м)ски(х) перенести
 повинне(н) буду, то е(ст) которые маю(т) быти в року се(м)десято(м) ѿ све-
 то(и) тро(и)цы свята ри(м)ского ³⁰. А где бы(х) и на тые роки за чи(м)-ко(л)-
 ве досы(т) тому не (в)чини(л) и того до кни(г) земъски(х) не перене(с) або
 бы те(ж) пнъ бо(г) в то(м) часе на мене сме(р)ть перепустилъ, теды они на
 тые роки сами маю(т) запи(с) ³¹ с кни(г) кгро(д)ски(х) // до зе(м)ски(х) себе 89
 перенести и да(ти) записати, а вря(д) зе(м)ски(и) мае(т) того[...]³² и то ѿ(т)
 ни(х) до кни(г) земъски(х) принять, што мае(т) им быти та(к) мощно, акобы
 и при бы(т)ности мене самого ѿчевистого вы(з)на(н)я моего и на то е(с)ми
 пну Гневошу и пну Ивану моло(д)шому Петровичо(м) Калусо(в)ски(м) да(л)
 сесь мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моею печат(ю) и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное
 руки моее. При то(м) были и того добре сведоми и печати свои за про(з)бою
 моею к сему листу моему приложили и(х) мл(ст) вл(д)ка володимер(р)ски(и)

и берестѣ(и)ски(и), ѿтѣ(ц) Феѡдосе(и), па(н) Василе(и) Пе(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дрски(и) горо(д)ничи(и) володиме(р)ски(и), а пнѣ Ива(н) Гулеви(ч). Писа(н) у Воло(ди)мери ³³ лета божѣго ³⁴ наро(жѣ)-нѣя тисеча ³⁵ па(т)со(т) ше(ст)деса(т) девятого, м(с)ца августа, два(д)ца(т) пято ³⁶ (!) дня. А(н)дре(и) Васи(л)єви(ч) Калусо(в)ски(и) руку вла(ст)ную свою по(д)писа(л).

В городській книзі № 919: ¹име(н)я; ²по(д)ворищними; ³мененные; ⁴и зо; ⁵се; ⁶и стрые(ч)ны(х); ⁷застави(т)и ми(л); ⁸которая; ⁹ѡбывателе(м); ¹⁰кнежства; ¹¹якимь-ко(л)векъ якими ж ко(л)ве(к); ¹²яко; ¹³хотя; ¹⁴доброе; ¹⁵ты(м); ¹⁶доложию, яко(ж); ¹⁷Ве(р)биче(н)ского; Ве(р)-биче(н)скую; ¹⁸ли(ч)бы лито(в)ское; ¹⁹зо всимъ; ²⁰моеѣ; ²¹даровати; ²²ѡбе(р)нути; ²³по(и)ски-ва(т); ²⁴мое; ²⁵и ща(д)комъ; ²⁶по(л)тре(т)яста; ²⁷и доводу; ²⁸ѡправи(в)ши; ²⁹якими ж ко(л)-векъ; ³⁰то е(ст) которые... вжито вище, після слів по се(м) часе; ³¹то(т) запи(с); ³²допустити; ³³Ве(р)би(ч)не; ³⁴божого; ³⁵тисеча; ³⁶пятого.

42. *Продажний запис Андрія Васильовича Калусовського на землю, продану братам Гнівошу та Івану Калусовським.*

Акт від 25 серпня 1569, № 32, 1.

⁵⁶ Я, А(н)дре(и) Васи(л)єви(ч) Калусо(в)ски(и), вы(з)наваю самъ на // ⁵⁶ себе симъ моимъ листо(м) всимъ нинешни(м) и на пото(м) буду[чим], ко(ж)-дому, кому бы была по(т)реба то(г)ло листу мое(г)ло вѣдати або, чтучи его, слышати, што (ж) которая часть име(н)я мое(г)ло ѡ(т)чизно(г)ло в повете Володиме(р)ско(м) лежащо(г)ло, у Ве(р)бичне, ѡ(т) брата мое(г)ло ста(р)-шо(г)ло пна Федора Васи(л)євича Калусо(в)ско(г)ло правомъ прирѡжонны(м) на мене приходи(т). А такъ я тую ча(ст) име(н)я мое(г)ло з дворо(м), з лю(д)ми подворищными и ѡгоро(д)ники, з кгру(н)ты земляными, дво(р)-ными и по(д)данныхъ, по(л)ми, сеножа(т)ми, новинами, че(р)тежами, дере-во(м) бо(р)тнымъ, боры, лѣсы, запусты, ставы, ставищи, з ловы зве(ри)н-ными, пта(ш)шими, гоны бо(б)ровы(ми) и зо всими платы, доходы, пожит-ки, которы(м)-колвекъ ѡбываемъ названые або мененые естъ и быти могу(т), и зо всимъ на все, якъ ся тая ча(ст) моя сама в собе и (в) пожит(ко)х свои(х) має(т) и што на нее приходи(т), ничо(г)ло на себе, на жону, дети и пото(м)-ки мои, которые естли бы ми бо(г) да(л), такъ те(ж) и на бра(т)ю мою рожо-ною пна Федора Васи(л)євича Калусо(в)ско(г)ло и стрые(ч)ныхъ и нико-торы(х) бли(з)ки(х), кре(в)ны(х), повиноваты(х) мои(х) и ни на ко(г)ло и(н)шого не вы(и)муючы ани заставую(чи) неѡбывае(м) старо(г)ло статуту зе(м)ско(г)ло Велико(г)ло Кнзства Литовско(г)ло, жебы третью часть тоѣ части моеѣ на ве(ч)но(ст) продати, а две в суме заставити ме(л). Але по(д)-лугъ тоѣ во(л)ности, которая всимъ станомъ и ѡбывателе(м) Велико(г)ло Кнзства Литовско(г)ло на про(ш)ломъ ва(л)но(м) со(и)ме Бересте(и)ско(м) ⁵⁷ з доброво(л)нымъ зъволе(н)емъ и уфале(н)емъ всихъ // стано(в) дана, и ѡ(т) его кроле(в)ске(и) мл(с)ти утве(р)жона, и (в) статут(т) прилучона и въписана, яко в ро(з)дѣле сѣмо(м) ув а(р)тыкуле второ(м) поправы статуту ново(г)ло ѡписа(но), и(ж) во(л)но ко(ж)дому зъ становъ шляхе(т)ски(х) име(н)я свои ѡ(т)чи(з)ные, зе(м)ские, материстые, высужонные, купленые и яки(м)-ко(л)-векъ ѡбывае(м) набытые и названые, не смо(т)речи третее части и(з) дву(х) части(и), яко перед(д) тымъ было в статуте ѡбывае(м) старода(в)нымъ, але

вси здо(и)мо(м), хто ихъ што має(т), бу(д) те(ж) половицу або которую и(х) часть або осо(б)но, о(д)но люде(и) а(л)бо землю, што хотя о(т) ни(х) ве(д)ле добро(и) воли и мысли своеѣ о(т)дати, продати, > даровати и записати, о(т) дете(и), бли(з)кихъ о(т)да(ли)ти и по(д)ле баче(н)я своего тыми шафовати, што шире(и) в ономъ а(р)тыкуле доложено. Яко (ж) и я, заховываючы ся в то(м) по(д) таки(м) обычае(м) и во(л)ністю, не буду[чи] ни о(т) ко(г)ло[и] ничымъ примушо(н), самъ по добро(и) воли свое(и) на вечно(ст) о(б)е(л)вечно навеки непорушно вздо(и)мо(м) тую всю ча(ст) мою име(н)я мое(г)ло[и] Ве(р)бичы(н)ско(г)ло[и], о(т) брата мое(г)ло[и] пна Федора Васи(л)евича Калусовско(г)ло[и] на мене приходячую, брати мое(и) стрые(ч)но(и) па(н)у Гневошу а па(н)у Ива(н)у моло(д)шому Пе(т)ровичо(м) Калусо(в)ски(м) за суму пе(в)ную пнзе(и) за по(л)третяста ко(п) гроше(и) лито(в)ское личбы продалъ и заплату всю спо(л)на в ни(х) взя(л) и тую ча(ст) мою зо всимъ на все вже о(т) сего дня и ча(с)у вечно имъ пусти(л) и все право свое прироженое на и(х) вѣли(л) и вливамъ и второе части моеѣ пе(р)ве(и) сего такъ бра(т)и мое(и) рожоному и стрые(ч)ны(м) и никому и(н)шому ве(ч)ністю есми не заводи(л) и никоторыхъ листовъ на то не дава(л). Маю(т) ихъ мл(с)ть па(н) Гневошъ а панъ Ива(н) моло(д)шы(и) Пѣ(т)ровичи Калусо(в)ские, ма(л)жонька, дети, пото(м)ки и щадъки и(х) ве(ч)ными часы тую верху помененую ча(ст) мою Ве(р)бича(н)скую зо всимъ на все на себе держати и еѣ вжывати и во(д)ле воли и баче(н)я свое(г)ло[и] его шафовати, о(т)да(ти), продати, даровати и кому хотячы записати а ку своему лепышому а пожытечне(и)шому о(б)е(р)нути, як сами налече(и) розумею(чи). А я са(м), ве(р)ху поменены(и) А(н)дре(и) Васи(л)евича Калусо(в)ски(и), жона, дети и пото(м)ки мои, естли бы ми богъ далъ, ани бра(т)я мои рожоны(и) па(н) Федо(р) Васи(л)евичъ Калусо(в)ски(и) и стрые(ч)ные, дети, пото(м)ки и ни(х)то з бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) право(м) никоторы(м) ани жа(д)ными причинами по(д) бра(т)ею моею пно(м) Гневоше(м) а пно(м) Ивановъ моло(д)шы(м) Пе(т)ровичы Калусо(в)скими самыми, де(т)ми, пото(м)ками и щадъками ихъ тоѣ части моеѣ по(и)скивати, такъ те(ж) и то(г)ло[и] запису мое(г)ло[и] ничи(м) нарушати не має(с). А естли бы я, А(н)дре(и) Васи(л)евичъ Калусо(в)ски(и), жона, дети и пото(м)ки мои, естли бы ми бо(г) да(л), та(к) те(ж) бра(т)я моя роженые и стрые(ч)ные або те(ж) хто-ко(л)векъ з бли(з)кихъ, кре(в)ны(х) и повиноватыхъ моихъ якими-колвекъ причинами то(т) ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и), хотячы ихъ ку яко(и) шкоде и на // кладо(м) привести, в чомъ нарушити мели, то(г)ды то(т) має(т) заплати(т) закла(д)у на замо(к) г(с)дрьски(и) Володимер(р)ски(и) по(л)тораста копъ гроше(и) литовськихъ, а стороне нарушоно(и), то естъ па(н)у Гневошу а па(н)у Ива(н)у моло(д)шому Петровичо(м) Калусовски(м), такъ те(ж) детемъ, пото(м)комъ и щадъкомъ ихъ другую по(л)тораста ко(п) гроше(и) личбы лито(в)ское заплатити, и вси шкоды и наклады и(х), што бы они на то наложити мели, кромѣ жа(д)но(г)ло[и] права и доводу и присяги, о(д)но нарече(н)е слова и(х) имъ о(п)рави(ти) и нагородити такъ, яко бы они ничо(г)ло[и] собе в то(м) не шкодовали. А заплати(в)шы тыѣ заклады, шко(ды) и наклады и(х) имъ о(п)ра(ви)вши пре(д) ся, в тую часть мою Ве(р)бичи(н)скую, ничы(м) ся вступовати не маемъ и ве(ч)не о то мо(л)чати маемъ ве(д)ле тоѣ тепереш(н)еѣ продажи моеѣ и сего листу мое(г)ло[и] вы(з)нано(г)ло[и], которы(и) во вѣсе(м) ве(ч)не при mocy захова(н) быти має(т), которую (ж) прода(ж)у мою в се(с)

57 зв.

58

- ли(ст) мо(и) вы(з)наны(и), маючи на вряде за(м)ку г(с)дрьско(г)[о] Володи-
ме(р)ско(г)[о] до кни(г) кгро(ц)ки(х) вызнати и дати записати и потомъ до
кни(г) зе(м)ски(х) того (ж) повету Володимер(р)ского на рокохъ судовы(х)
зе(м)ски(х), которые маю(т) припасти, ве(д)ле поря(д)ку статutowого в року
тепе(р) идучо(м) шестьдеся(т) девято(м) на светы(и) Миха(и)ло ри(м)ского
58 зв. свята то(т) запи(с) с кни(г) кгро(ц)кихъ перенести и то вы(з)нати и дати
записати маю и буду повинень. // А естли бы(х) за послугою г(с)дрьскою
и зе(м)скою або за хоробую (!) або за якими-колвекъ причинами на ты(х)
роко(х) досы(т) тому вчини(ти) и того запису мое(г)[о] с кни(г) кгро(ц)кихъ
до зе(м)скихъ перенести не могъ, тогды на роки, которые припасти маю(т)
в року пришло(м) се(м)десятомъ, на три кроле свята ри(м)ско(г)[о], пере-
нести маю(т). А где бы и на тые роки та(к) же за якими(ж) ко(л)векъ при-
чинами перене(с)ти не мо(г), теды коне(ч)не бе(з) всякое вымовы и причы(н)
на третихъ рокохъ по се(м) часе то вы(з)нати и до кни(г) зе(м)ски(х) перенес-
ти повине(н) буду, то е(ст) которые маю(т) быти в року се(м)десято(м) ѿ све-
то(и) Тро(и)цы свята ри(м)ско(г)[о]. А где бы(х) и на тые роки за чимъ-ко(л)-
векъ досы(т) тому не вчини(л) и то(г)[о] до кни(г) зе(м)ски(х) не перене(с),
або бы те(ж) па(н) богъ в то(м) часе на мене сме(р)ть перепусти(л), теды они
на тые роки сами маю(т) то(т) запи(с) с кни(г) кгро(ц)ки(х) до зе(м)ски(х)
собе перенести и дати записати. А вря(д) зе(м)ски(и) мае(т) и(м) то(г)[о] до-
пустить и то ѿ(т) ни(х) до кни(г) земьски(х) приня(ти), што мае(т) имъ
бы(ти) такъ мо(ц)но, яко бы и при бы(т)ности мене само(г)[о] ѿчевисто(г)[о]
вы(з)на(н)я мое(г)[о]. И на то есми па(н)у Гневошу а па(н)у Ива(н)у моло(д)-
59 шо(му) Пе(т)ровичо(м) Калусо(в)ски(м) да(л) се(с) мо(и) вы(з)наны(и) //
листъ з моею печатю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моее. При то(м) были
и того добре сведоми и печати свои за прозбою моему (!) къ сему листу мое-
му приложили и(х) мл(с)ть вла(д)ка в(о)лодимер(р)ски(и) и бересте(и)ски(и)
ѿте(ц) Феѿдоси(и), па(н) Василе(и) Пе(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)ша-
ло(к) г(с)дрьски(и) город(н)ичы(и) владиме(р)ски(и), а панъ Иванъ Гуле-
ви(ч). Писа(н) у Володимери лета бо(ж)его наро(же)нья тисеча пя(т)со(т)
шестьдеся(т) девято(г)[о], м(с)ца августа, два(д)ца(т) пятого дня. А(н)дре(и)
Калусовски(и) руку вла(с)ную свою по(д)писа(л).

43. Тестамент Павла Черневського.

Акт від 7 жовтня 1569, № 29, 1.
Випис з книг гродських від 21 вересня 1569.

- 42 Я, Паве(л) Че(р)невски(и), вы(з)нава(м) неспосо(б)но(ст) свою, и(ж),
кгда — (м) бы(л) еще вси(х) ты(х) прошлы(х) ле(т) в зупо(л)но(м) здоро(в)ю,
ро(з)мы(ш)ля(л) есми частокро(т), яко бы(х) мо(г) стато(ч)не а порядне до(м)
сво(и), жону и детьки¹, на сме(р)ть паметаючи, расправи(ти), а што на-
бо(л)шо(г)[о]² и напо(т)ребне(и)шого, и(ж) я, ме(ш)каю(чи) чере(з) та(к)
чсь немалы(и) в ма(л)же(н)стве з ве(р)ною и милою жоною моею Катериною
Якубо(в)ною Вакгле(н)скою³ и видечи по не(и) ве(р)ное, по(ч)тиво(е) и ста-
то(ч)ное захова(н)е и послуги ку (м)не, ма(л)жо(н)кови ее, та(к) въ упре(и)-
мо(и) а щиро(и) мл(сти)⁴, яко те(ж) в по(ч)тиво(м) а стато(ч)но(м) выхова-
(н)ю дето(к) ниши(х), та(к) те(ж) в спо(л)но(м) набыва(н)ю убогое мае(т)нос-

ти ншое, еще есми бы(л) и до сего чсу е(и) того ничи(м) не нагороди(л) и шправы присто(и)ное, што ко(ж)ды(и) му(ж) жоне повине(н), на мае(т)ности свое(и) не (в)чини(лѣ)⟨.⟩ А и(ж) чсу тепере(ш)него бгъ ⁵ сотворите(л) з во(ли) и презре(н)я своего свто(г)ло мене хоробою до(т)кну(ти) рачи(л)⟨.⟩ в которо(и) ш(н) яко всемогучи(и) пнѣ ведае(т) ⁶, што ся со (м)ною деяти буде(т). А прото я, видечи ⁷ в то(и) хоробе небе(з)печны(и) живо(т) сво(и) и паметая(чи) на то, и(ж) вси справы и мы(с)ли // человекне ⁸ сме(р)тью до 42 зв. ко(н)че(н)е при(и)мую(т), для чого посполите звы(к)ли люде мысль и волю свою звлаща оста(т)нюю на писме ку ведомости на чсы ⁹ пото(м)ные зоставла(т), ты(м) обычае(м) и с таковою пре(и)мою ¹⁰ волею жону, де(ти) и ве(с) до(м) сво(и), яко са ту(т) ниже(и) на то(м) писме покаже(т), рсправую. Напе(р)ве(и) то е(ст), и(ж) жона моа Катерина мае(т) споко(и)не де(р)жати и (в)жива(ти) до живота своего име(н)е нше Ма(р)кови(чи), лежащее в повете Воло(ди)ме(р)ско(м), которую ча(ст) купили е(с)мо ве(с)поло(к) з нею, жонною моею, у пна Романа Ма(р)ко(в)ского на ве(ч)но(ст). А де(ти) нши, доро(с)ши ле(т) свои(х), та(к) те(ж) бра(т)а ¹¹ або бли(з)кие мо(и) с то(г)ло име(н)я ее стискать и доброво(л)но(г)ло ужива(н)я е(и) борони(ти) не маю(т) до живота ее⟨.⟩ И ку тому на то(м) же име(н)ю ншо(м) Ма(р)ковичо(х) записую и да(р)ую е(и), жоне мое(и) мило(и), суму пнзе(и) — триста ко(п) гроше(и) ли(ч)бы ли(тв)ское, то е(ст) по(л)скихъ золоты(х) по(л)ш(с)маста, лича(чи) в ка(ж)ды(и) золоты(и) по три(д)ца(ти) гроше(и) по(л)ски(х)⟨.⟩ Во(л)на она буде(т) тую триста ко(п) гроше(и) на то(мѣ) име(н)и ¹² Ма(р)ковичахъ ¹³, ш(т) мене е(и) записаную, такъ при животе, я(к) и по животе свое(м) ш(т)да(ти), дарова(ти), кому хочечи записати и ку своему лепшому а пожито(ч)ному шбе(р)нути. К тому показую(чи) а ¹⁴ зособна ¹⁵ еще шхотне(и)шую мл(ст) жоне мое(и) мило(и) Катерине, дарую и записую е(и) ¹⁶ вси речи мои рухомые, та(к) гроши готовые и на до(л)зехъ⟨.⟩ яко и золото, серебро, пе(р)ла, цы(н) ¹⁷, мѣдъ, шаты, кони е(з)дные и (в)се, што ш(д)ноко(л)ве(к) рухомою ре(ч)ю на(з)ваною ¹⁸ бы(ти) и по (с)ме(р)ти мое(и) в дому мое(м) показати са можетъ. Во(л)на она буде(т) ты(м) шафовати, яко вла(ст)но(ст)ю своюю, водле воли и уподобе(н)я своего, а дети нши ¹⁹ або бра(т)а мои и ни(х)то з бли(з)ки(х) и приро(д)ны(х) мои(х) того е(и) боронити и никоторы(ми) причина(ми) переказы чини(ти) не мают⟨.⟩ А што са дотыче(т) име(н)я ншого Во(и)нина, которое на(м) да(л) за ве(р)ные по(с)луги нши небо(ж)чи(к) пнѣ Миха(и)ло Свину(с)ки(и), а пото(м) и е(г)ло кролевская мл(ст) тое име(н)ечко ш(т) ²⁰ столу своего г(с)дского (!) по(т)ве(р)ди(ти) и уприви(л)евати рачи(л), — на то(м) име(н)ечку жона моя Катерина мае(т) седе(ти) и споко(и)не е(г)ло ужива(ти) до ле(т) дете(и) нши(х), а коли де(ти) нши ле(т) доросту(т), на ча(с) она и(м) буде(т) пови(н)на тое име(н)е непе(н)но поступи(ти) ²¹⟨.⟩ ни(ж)ли ли(ч)бы некоторое дете(м) и нико(му) с то(г)ло име(н)а чини(ти) не буде(т) пови(н)на⟨.⟩ А если бы са притрафило по зеш(ш)тью ²² мое(м), жебы жона моя в ры(х)ло(м) ²³ чсе с то(г)ло свѣта зы(ш)ла, а дети нши zostали бы ле(т) недоро(с)лые, тогда по(д) ти(м) трафу(н)ко(м) де(т)ки нши, та(к) же ²⁴ име(н)е нше Ма(р)ковичи и (в)сю мае(т)но(ст) поручаю в ²⁵ моцъ, шборону и шпеку зятю своему пну Во(и)не Лине(в)скому⟨.⟩ Мае(т) ш(н) яко милы(и) и ве(р)ны(и) прияте(л) мо(и) тою всею шпекою шафова(ти) во(д)ле бога и пови(н)ности своее хрестя(н)ское и дочки нши Рани(н)ку а Макгдалену с ²⁶ пожи(т)ко(в) того име(н)я заму(ж) повыдавати⟨.⟩ // 43

А са(м) ѿ(н) мае(т) тоѣ име(н)е нше Ма(р)ковичи де(р)жати и (в)жива(ти) на себе до то(г)ло[о] чсу, поко(л) то(т) накла(д) сво(и), што на до(ч)ки нши, выправую(чи) и(х) замужъ, наложи(т), выбере(т). А поко(л)ся тому накладу е(г)ло[о] досы(т) не стане(т), до того чсу сынове мои, хотя и ле(т) доросту(т)⟨.⟩ того име(н)я з mocy де(р)жа(н)я и вжива(н)я его бра(ти) не маю(т). А если бы име(н)е до ру(к) своихъ мети ²⁷ хотели, то(г)ды, чого пнѣ Во(и)на накладу з ыме(н)я не выбере(т), повинни будуть ²⁸ то(т) накла(д) уве(с) спо(л)на ему ѿ(т)ложити, то(ж) на то(т) ча(с) к свои(м) рука(м) ²⁹ име(н)е взя(ти). А при то(м) были и того добре сведоми их мл(ст) кнзѣ Дми(т)ре(и) ³⁰ Ружи(н)ски(и), пнѣ Ива(н) Ше(л)во(в)ски(и), пнѣ Семе(н) Кози(н)ски(и), а пнѣ Миха(и)ло Лине(в)ски(и), а во(з)ны(и) повету Володимер(р)ского, приданы(и) з уряду кгро(д)ского, пнѣ Ти(х)но Сѡра(н)ски(и). И за ѿчевистою про(з)бою моею и(х) мл(ст) ве(р)ху менены пнове печати сво(и) до сего тастаме(н)ту мое(г)ло[о] приложи(ти) рачи(ли). А для ле(п)шое тве(р)дости и а, Паве(л) Че(р)невски(и), печат(т) свою к сему тастаме(н)ту ³¹ моему приложи(л) и рукою своею по(д)писа(л). Писа(н) у Во(и)нине лета бо(ж)его нароже(н)а тисеча ³² па(т)со(т) ше(ст)деся (л) девято(г)ло[о] ³³, м(с)ца се(н)теб-ря ³⁴, деватогона(д)ца(т) дня⟨.⟩ Паве(л) Че(р)невски(и) вло(ст)ную руку по(д)писа(л)⟨.⟩

В городскій книзі № 919; ¹дети; ²набо(л)ше(г)ло[о]; ³Вакгле(н)ского; ⁴въ упре(и)мо а широ(и) мило(сти); ⁵бо(г); ⁶видя(т); ⁷ведаючи; ⁸челове(ч)не; ⁹часы; ¹⁰таковою упри(и)мою; ¹¹бра(т)а; ¹²на то име(н)ю; ¹³Ма(р)ковичохъ; ¹⁴я; ¹⁵особьна; ¹⁶немае; ¹⁷це(и); ¹⁸на(з)ваю; ¹⁹нши; ²⁰мнеѡ(т); ²¹поступи(ти) непе(и)но; ²²зе(ш)тыю; ²³ро(х)ло(м); ²⁴та(к)те(ж); ²⁵у; ²⁶ся; ²⁷меты; ²⁸будуть; ²⁹рука(м) свои(м); ³⁰Дми(т)рь; ³¹тестаме(н)ту; ³²тисеча; ³³ше(ст)десят девят-том; ³⁴се(н)тебра.

44. *Продажний запис Григорія Гнѣвошевича Киселя на маєток, проданий Петрові Тимофійовичу Киселю.*

Акт від 9 жовтня 1569, № 29, 3.

24 зв. Я, Григоре(и) Гнѣвошеви(ч) Кисе(л), земени(н) г(с)дрьски(и) земљи Волы(н)ское, повету Володимер(р)ского, сознаваю симъ мои(м) листомъ, хто бы хоте(л) того веда(ти), нынѣшни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) што котораа ча(ст) третьяя пля(ц)у у фо(л)ва(р)ку ншо(м) у Володимери на пере(д)ме(ст)ю за Смочею пришла на на(с) з брато(м) моло(д)ши(м) Епимахо(м) ѿ(т) да(д)ко(в) нши(х) пна Пе(т)ра и пна А(н)дреа Тимофеевичо(в) Киселевъ. А и(ж) то(т) плацы(к), што на на(с) пришлъ, ве(л)ми малы(и), и двора будовати ни на чомъ. А ку тому не е(ст) спору(ч) я(к) ку приезду на(м) самы(м) и по(д)даны(м) нши(м) з ыме(н)а ншо(г)ло[о] Ни(з)кини(ч). А про тую причину, хотечи собе на и(н)шо(м) ме(ст)цу, где спору(ч), купи(ти) для прие(з)ду намъ и по(д)даны(м) ншимъ, то(т) пла(ц), што на на(с) ѿ(т) пано(в) да(д)ко(в) при(ш)ло в то(м) фо(л)ва(р)ку выше(и) поменено(м), спусти(л) и прода(л) есми на ве(ч)но(ст) да(д)ку своему пну Пе(т)ру Тимофеевичу Киселю, горо(д)ничому витебьскому, за три копы гроше(и) на лито(в)скуюли(ч)бу. Которы(и) то(т) пла(ц) выше(и) менены(и) мае(т) па(н) Пе(т)ръ самъ, жона, дети и пото(м)кове его ве(ч)не на себе де(р)жати и (в)живати и дво(р) собе на не(м) будовати. А я вже самъ ани бра(т) мо(и) Епима(х)

до того ве(ч)не ничего мети не маемъ. А е(ст)ли бы бра(т) мо(и) моло(д)ши(и) Епима(х) ме(л) по(д) пано(м) Пе(т)ромъ, по(д) жоною а(л)бо де(т)ми е(г)ло того плацу продажи мое(и) по(и)скивати а(л)бо переказу в томъ чинити, тогды а маю пна Пе(т)ра, и панею ма(л)же(н)ку, и дети и(х) в то(м) заступовати, а (з) брато(м) своимъ ѿ то се погоди(т) маю. И на то е(с)ми да(д)ку моему пну Пе(т)ру Тимофеевичу Киселю, горо(д)ничому вите(б)скому, да(л) се(с) мо(и) ли(ст) з моею печат(ю) и с по(д)писо(м) руки, моее. А (д)ла лепышого сведо(м)а проси(л) есми ѿ приложе(н)е печате(и) и(х) мл(ст) // 25 пна Ждана Копле(н)ского а пна Кирика Дриви(н)ского. И(х) мл(ст) за про(з)бою моею печати сво(и) приложили до сего моего листу. Писа(н) у Володимери ле(т) бо(ж)его нароже(н)а тисача па(т)со(т) ше(ст)деса(т) девато(г)ло, м(с)ца ѿ(к)тебра, девато(г)о дна.

45. Угода, за якою Михайло Дубницький заповідає своїй жінці
Томилі Данилівні своє володимирське войтовство замість того,
щоб вернути їй грошовий борг.

Акт від 13 жовтня 1569, № 40, 1.

Я, Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), вои(т) Володимер(р)ски(и) визнава(м) самъ 80
на себе симъ моимъ листомъ ко(ж)дому, кому буде(т) потреба того ведати
албо, чтучи его, слышати, (и)ж ѿкупуючи мене в немало(и) суме пнзе(и)
во(и)то(в)ство Володимер(р)ское, позычилъ есми на ѿкупе(н)е того во(и)то(в)-
ства в малъжо(н)ки моее милое пнеє Томилы Данило(в)ны Попелєвича ти-
сачу золоты(х) по(л)ски(х), то е(ст) чотыриста ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х),
и, не маючи ее ѿное сумы пнзе(и) чимъ заплатити, на то(м) же во(и)то(в)стве
мое(м) Володимер(р)скомъ тую суму пнзе(и) тисачу золоты(х) по(л)скихъ ее,
ма(л)жо(н)цы мое(и), симъ листо(м) моимъ записую и вношу. Мае(т) ма(л)-
жо(н)ка моя пни Томила по животе мое(м) в то(и) суме пнзе(и) в тисачи зо-
лоты(х) по(л)ски(х) во(и)то(в)ство мое володимер(р)ское зо всею справою
и владно(ст)ю и зо всеми доходы и пожитки де(р)жати и вживати до живота
своего, а е(ст)ли бы замужъ не пошла. А где бы она по животе мое(м) заму(ж)
пошла, а, чо(г)ло бже вхова(и), если бы з нею пото(м)ства не мель, тогды
бра(т)я и бли(з)кие мои маю(т) е(и) тую суму тисачу золоты(х) по(л)скихъ
сполъна дати и заплатити, а тоє во(и)то(в)ство к рука(м) своимъ взяти.
А не ѿ(т)давши е(и), жоне мое(и), тоє сумы пнзе(и) — тисачи золоты(х), — не
мае(т) бра(т)я моя // и бли(з)кие мое того во(и)то(в)ства моего володимер(р)- 80 зв.
ского съ нее брати, з моцы и де(р)жа(н)я ее ѿты(и)мовати некоторымъ ѿбы-
чаемъ такъ пра(в)нымъ, яко и неправнымъ. А е(ст)ли бы пакъ она, жона
моя, зо мною пото(м)ство мела, тогды по животе моемъ хотя бы она и за-
му(ж) пошла, а пото(м)ство бы мое живо было, має(т) она тоє во(и)то(в)ство
мое володимер(р)ское зо всемъ на все де(р)жати и ужива(ти) до живота свое-
го або, е(ст)ли сама она похоче(т), дете(м) мои(м) тоє во(и)то(в)ство поступи-
ти при животе своемъ, е(ст)ли бы которое дѣта мое ле(т) доросло, и ѿ(д)но
бы во(и)то(в)ствомъ справовати. А де(р)жачи е(и) тоє во(и)то(в)ство с по-
житко(в) во(и)то(в)ски(х), має(т) она и пови(н)на буде(т) де(т)и мое вше-
лакими доста(т)ками вховывати и на науку давати. А ве(д) жо она по жи-
воте своемъ тоє сумы тисачи золоты(х) по(л)ски(х) не має(т) и не може(т)

никому записати ани даровати, то(л)ко дете(м) мои(м), которые з нею, да(ст) бо(г), мети буду. А здаючи тоє во(и)то(в)ство або бли(з)ки(м), або дете(м) моимъ, кому при(и)де водлугъ сего запису моего, не маєть и не пови(н)на она буде(т) никому ли(ч)бы чинити и ничего ся справовати. И на то(м) жоне мое(и) мило(и) пне(и) Томиле далъ се(с) мо(и) листь по(д) моею печат(т)ю и с по(д)пи(с)ю руки моеє. А при то(м) были и того добре сведоми за про(з)бою моею печати свое к сему моему листу приложити рачили, па(н) Павель Сѡра(н)ски(и), а па(н) Яки(м) Васи(л)евичъ, писа(р) крго(д)-ски(и) замку Володими(р)ского. Писа(н) у Володимери лета бо(ж)его нароже(н)я тисача па(т)со(т) ше(ст)деся(т) девятого, м(с)ца ѿ(к)тебра, второгона(д)ца(т) дня. Миха(и)ло Васи(л)евичъ Дубни(ц)ки(и), во(и)тъ володими(р)ски(и), рука власная.

46. Дарчий запис Михайла Дубницького його жінці
Томилі Данилієні на маєтки Дубники і Ворчин.

Акт від 13 жовтня 1569, № 40, 1.

- 81 Я, Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), вои(т) володими(р)ски(и), визнавам симъ мои(м) листомъ, кому буде(т) потреба то(г)ло вѣдати а(л)бо, чтучи его, слыша(ти), и(ж), беручи за себе в ма(л)жо(н)ство у его мл(с)ти ѿ(т)ца Феѡдосея, владыки володими(р)ского и бересте(и)ско(г)ло, внуку его мл(с)ти па(н)-ну Томилу Данило(в)ну Попелевича, взал-о(м) у его мл(с)ти ѿ(т)ца вл(д)ки за тою жоною своею, панею Томилою, посагу готовыми пене(з)ми двесте ко(п) грше(и) ли(ч)бы лито(в)ское, а у выправе сто ко(п) грше(и) ли(ч)бы лито(в)ское (ж). А так дозна(в)шися по не(и), ма(л)жо(н)цы свое(и), ку себе до(б)рое, ве(р)ное а цно(т)ливое в ма(л)жо(н)стве захова(н)е и мило(ст) малжо(н)скую, тоє внесе(н)е ее вла(ст)ное в до(м) в [...] триста ко(п) грше(и), я си(м) листо(м) мои(м) на име(н)ю мое(м) выслужоном [...] и на Во(р)чине купленое е(и), жоне мое(и), пане(и) Томиле записую[...] она, жона моя милая, по животе мое(м) в то(и) суме пнзе(и) [...] мое пе(р)вопомененое
- 81 зв. Дубники и Во(р)чинъ з дворо(м), з лю(д)ми[...] // и зо вси(м), яко ся в себе мае(т), де(р)жати и вживати до живота своего, естли бы заму(ж) не пошла(.). А где бы она по животе мое(м) заму(ж) пошла, а, чого боже вхова(и), естли бы з нею пото(м)ства не мель, тогды бра(т)я и бли(з)кие мои маю(т) тую суму триста ко(п) грше(и) ли(ч)бы лито(в)ское спо(л)на ѿ(т)дати и запла(т)и(ти), а тоє име(н)е к рука(м) свои(м) взати, а не ѿ(т)давши е(и), жоне мое(и), тоє суммы пнзе(и) тро(х)со(т) копь грше(и) лито(в)ски(х), не маю(т) бра(т)я и бли(з)кие мо(и) того име(н)я моего, выслужоного и купленого, Дубникъ и Во(р)чина в нее з mocy брати и держа(н)а е(и) ѿты(и)мовати ни-которы(м) ѿбычаемъ такъ правны(м), яко и неправны(м). А естли бы па(к) она, жона моя, зо мною пото(м)ство мела, тогды по животе мое(м), хотя бы она и заму(ж) по(ш)ла, а пото(м)ство бы мое живо было, мае(т) она тоє име(н)е мое Дубники и Во(р)чинъ зо вси(м) на все де(р)жати и (в)жива(ти) до живота свое(г)ло(.). або если она сама похоче(т), дете(м) мои(м) тоє име(н)е мое Дубники и Во(р)чинъ поступи(ти) при животе своемъ, естли бы которое дѣта мое ле(т) доросло, а де(р)жати тоє име(н)е, с пожи(т)ко(в) того име(н)а маєть она и пови(н)на буде(т) дѣтки мое вше(л)акими доста(т)ками

виховувати и на науку давати. А ве(д)жо она по животе свое(м) тоє сумы тро(х)со(т) ко(п) грше(и) лито(в)ское ли(ч)бы не має(т) и ни може(т) нікому записа(ти) ани дарова(ти), то(л)ко дете(м) мои(м), которые я з нею мети буду. А где бы(х) з нею дете(и) мети не мо(г), тогда она та(к) при животе, яко и по животе свое(м) во(л)на буде(т) в то(и) суме пнзе(и) в тро(х)со(т) копа(х) гроше(и) тоє име(н)е Дубники и Ворчи(н) кому хотачи записати, о(т)дати и даровати. А бра(т)я и бли(з)кие мое не маю(т) е(и) того борони(ти), а здаючи тоє име(н)е мое выше(и) помененоє Дубни(ки) и Во(р)чинь дете(м) або бли(з)кимъ мои(м), кому при(и)де(т) водлугъ сего запису моего, не має(т) и не пови(н)на она буде(т) с того име(н)а мое(г)ло нікому личьбы чини(ти) и нічого ся справова(ти). И на то(м) далъ жоне мое(и) мило(и), пне(и) Томиле, сесь мо(и) ли(ст) по(д) моею печат(т)ю и с по(д)писо(м) руки моеє. А при то(м) были и того добре свадоми за про(з)бою моею печати свое к сему моему листу приложити рачи(ли) па(н) Павелъ Ора(н)ски(и) а па(н) Яки(м) Васи(л)еви(ч), писарь к(г)ро(д)ски(и) замку Воло(ди)ме(р)ского. Писа(н) у Воло(ди)мери лета божего наро(ж) (!) тисача па(т)со(т) ше(ст)деса(т) девато(г)ло, м(с)ца октебра, второ(г)лона(д)цать дня. Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), воить володимер(р)ски(и), рука власная [...]

*47. Віновний запис Івана Петровича Калусовського
дружині Настасії на суму грошей на третині його маєтків.*

Акт від 16 січня 1570, № 62, 1.

Я, Ива(н) Петрови(ч) Ка(л)усовський, чиню явно и вы(з)наваю ты(м) 124 зв.
мои(м) ли(с)то(м) кождому, кому того потреба буде(т) вѣда(ти) або, чтучи
е(г)ло, слыша(ти), нине и на потомъ завсегда, ижъ што з во(ли) боже(и) и
милости мое(и) з волею и порадою бра(т)и мое(и) мило(и) и те(ж) крєвны(х)
и повиноваты(х) моихъ поня(л) есми за себе в ма(л)женство до(ч)ку у еє
мл(с)ти пне(и) Романово(и) Гулевичово(и) пне(и) Полаги(и) Ма(т)ясовны
Суропятовны, па(н)ну Наста(с)ю, по которо(и) есми узя(л) поса(г)у о(т)
матки еи пне(и) Романово(и) Гулевичово(и) ве(д)лугъ тастаме(н)ту ма(л)-
жонка еє м(л) небо(ж)чика пна Романа Гулевича сто ко(п) готовы(х) гро-
ше(и). А ку тому на(д)то з ласки еє мл(с)ти у выправе двѣсте ко(п) гроше(и)
лито(в)ское ли(ч)бы. Проти(в) которо(г)ло внесе(н)я еє, ма(л)жо(н)ки мо-
е(и) мило(и), заховываючиса водлугъ обычаю права посполито(г)ло и ста-
туту, записую малъжонце мое(и) мило(и) пне(и) На(с)тась(и) Гулевичо(в)не
на трете(и) ча(с)ти име(н)я свое(г)ло о(т)чи(з)ного яко Ка(л)усовського,
та(к) и Ве(р)би/че(н)ского, которое ми ся зоста(ло) в ро(з)де(л)ку о(т) 125
бра(т)и мое(и), то е(ст) проти(в) рече(и) рухомы(х) двѣсте ко(п) гроше(и)
литовское ли(ч)бы, а проти(в) готовы(х) гроше(и) совитость сто ко(п) гро-
ше(и) литовьски(х). А што ся дотыче(т) исти(з)ны ста ко(п) готовы(х) гро-
ше(и), которы(и) есми по не(и) о(т) ма(т)ки еє взя(л) прѣве(и), нижли есми
еи за себе в ма(л)же(н)ство поня(л), за ты(и) пнзи купи(л) есми имѣнье на
имя свое ве(д)ле теперешне(г)ло права на вѣчно(ст) ча(ст) имѣнья у Вѣрѣ-
бичне у брата свое(г)ло стрые(ч)но(г)ло пна Андрѣя Васи(л)евича Ка(л)у-
со(в)ско(г)ло, тую купленую ча(ст) Вербиче(н)скую записую е(и), ма(л)-
жонце мое(и) мило(и) пне(и) Наста(с)и Романовне Гулевичовне ты(м) пра-

вомъ, яко-мъ еѣ са(м) на (и)мя свое купи(л). Маѣ(т) жона моя милая На(с)-
та(с)я Романовна, яко третюю ча(ст) имѣне(и) мои(х), за внесе(н)е еѣ опи-
саную, та(к) и тую выше(и) помененую куплю мою ведле сего опису мое-
(г) [о] дрѣжати и вживати и его шафовати яко вла(ст)ностью своею, та(к),
якъ на(с) статутъ права литовсько(г) [о] учи(т), которы(и) е(ст) на(м) о(т)
ошподаря к(р) его м(л) на со(и)мѣ Любе(л)ско(м). И на то есми е(и), мал-
женце мое(и) мило(и), пне(и) На(с)та(с)и Романовне Гулевичовне, да(л)
се(с) мо(и) ли(ст) з моею печат(ю) и с по(д)писо(м) вла(ст)но(и) руки мое.
125 зв. А при томъ бы(ли) и то(г) [о] добре свѣдомы и(х) м(л) пнове и приятели нши
па(н) Гаври(ло) Боки(и) Печих[...], // су(д)я зе(м)ски(и) повѣту Лу(ц)кого,
па(н) Микола(и) Дубро(в)ски(и), па(н) Богда(н) Дро(з)дѣньски(и), бра(т)
мо(и) па(н) Гневошъ Ка(л)усовски(и), па(н) Василе(и) Павлови(ч), па(н)ъ
Григоре(и) Кисе(л) а панъ Иванъ Лити(н)ски(и), которы(и) за про(з)бою
моею печати свои приложити рачи(л) к сему моему листу. Писа(н) у Ра-
дошине лѣта бѣ(ж)го наро(ж). ѡ. Ф. ше(ст)деся(т) девятого, м(с)ца ноября,
шосто(г) [о] дня.

48. Підтвердний запис Михайла Павловича на грунт
під м. Володимиром, належний дочці небіжчика Козинського,
який купив його у Михайла Павловича.

Акт від 8 жовтня 1570, № 80, 1.

160 зв. Я, Миха(и)ло Па(в)лови(ч), по(д)старости(и) володиме(р)ски(и), со(з)на-
ва(м) то ко(ж)дому, кому бы была по(т)реба ведати, и(ж) за листо(м) и ро(с)-
каза(н)емъ княжати его мл(с)ти Косте(н)тина Косте(н)тиновича Остро(з)-
ского, воеводы кие(в)ского, ма(р)ша(л)ка Волю(н)ское зе(м)ли, старосты
воло(ди)ме(р)ского, пна моего мл(с)тиво(г)о, пода(л) (!) есми то(т) кгру(н)т,
што по(д) место(м) Володиме(р)ски(и) его кроле(в)скаа мл(ст) за ла(с)ки
свое(и) г(с)дрѣское дати и уприви(л)евати рачи(л), небо(ж)чику пну Ми-
ха(и)лу Ти(х)новичу Кози(н)скому, кашталану лу(ц)кому, а по сме(р)ти
его мл(с)ти тые кгру(н)ты право(м) прирожены(м) до(ч)це его мл(с)ти кнѣги
Миколаево(и) Ярославовичаво(и) Ба(р)барѣ спали, в которые са по(д)да-
ны(и) г(с)дрѣски(и) пое(з)ники воло(ди)ме(р)ски(и) вступовали, и ты(м)
пое(з)нико(м) росказа(л) есми, абы са в то бо(л)ше(и) ничимъ не уступовали,
а што которы(и) ко(п)цы о(г)раниче(н)емъ оного кгру(н)ту о(т) пое(з)нико(в)
были по(п)сованы, тые-м) направи(ти) по ты(м) же ме(ст)ца(м), где бы(ли)
пе(р)ве(и). Яко (ж) са(м) вые(з)ди(л), росказа(л), маѣ(т) его мл(ст) кна(з)
Микола(и) Ярославови(ч)[...] кнегиню, ма(л)жо(н)кою своею, ты(х) кгру(н)-
то(в), споко(и)не де(р)жачи, ужива(ти) [...] г(с)дрѣское и листу ува(ж)чого
о(т) его кроле(в)ское мл(с)ти [...] в то(м) знала пе(в)ные и ко(п)цы по до-
ста(т)ку меновите описаны(и) [...] его мл(с)ти кнзю Миколаю и кнегини,
161 ма(л)жо(н)це его его (!) мл(с)ти, // то(т) мо(и) ли(ст) з моею печат(ю), по(д)-
писа(в)ши вла(ст)ную руку. Писа(н) у Володимери ле(т) бо(ж) наро(ж)
тисеча па(т)со(т) ше(ст)деса(т) девато(г) [о], м(с)ца ноября, два(д)ца(т) чет-
ве(р)того дна. Миха(л) Павлови(ч) властною рукою по(д)писа(л).

49. Дарчий запис Барбари Михайлової Козинської
на речі, даровані їй чоловікові Миколою Ярославовичу.

Акт від 21 січня 1571, № 136, 3.

Я, Ба(р)бара Миха(и)ловна Кози(н)ского, каштала(н)ка луцкая Мико- 124
лаевая Ярославовича, ѿ(з)наимую то ты(м) моимъ листо(м) нынешни(м) и
на пото(м) будущимъ, и(ж) кна(з), ма(л)жоно(к) мои кна(з) Миколаи Яро- 124 зв.
славовичъ(,) // узавши мене себе въ ста(н) светьи ма(л)женьски(и), проти(в)
внесе(н)я моего в домъ его мл(с)ти вси мои рухомые речи ѿ(т) мала до ве-
лика не во(д)лугъ ва(ж)ности належачое и пристойное шацуючи, кгда -е(м)
такъ много в домъ его мл(с)ти ты(х) вси(х) рухомы(х) речеи не внесе-
ла, але з милости и доброты своее, которую противку мне показова(т) ра-
чилъ, за две тисачи ко(п) грошей тое мое внесе(н)е ѿщадовавши, другую
две тисачи ко(п) грошей до того приложи(в)ши, то е(ст) чотыри тисачи ко(п)
грошей вена и приве(н)ку на третей части именей свои(х) ѿ(т)чи(з)ны(х),
которые на его мл(ст) з ровного вечистого делу зъ бра(т)ю его мл(с)ти ро-
жоною приити маю(т), записати и мне на то ли(ст) свои по(д) печатю и с
по(д)писо(м) вла(ст)ное руки своее, такъ тежъ по(д) печатми людех доб-
ры(х) пано(в) зацныхъ, дати рачилъ(,) То па(к) я, знаючи до себе ѿ(т) его
мл(с)ти скло(н)ность и присто(и)ную великую малъженскую мл(с)ть, не
с принуженья и намовы якое, ле(ч) сама, по доброй воли своеи, на то са
добре ро(з)мысли(в)ши, проти(в) такое ма(л)же(н)ское мл(с)ти во(д)лугъ
уфалы со(и)му ва(л)ного берестейского в року ше(ст)деса(т) шостомъ с по-
правы статуту, в ро(з)деле семомъ ѿ записехъ учинено(м), и во(л)но(ст)ю,
ко(ж)дому мае(т)ностью своею, лежакою и рухомою, шафовати даною, ты(м)
приве(н)комъ и вено(м), внесе(н)емъ вси(м) своимъ в до(м) его мл(с)ти ма(л)-
жонка моего милого кнзя Миколая Ярославовича, тепе(р), за живота, и по
животе своемъ да(р)ую и даю и ты(м) листомъ моимъ записую, то е(ст) зо-
лото(м), серебро(м) тагнены(м) и нетагнены(м), роблены(м) и нероблены(м),
перлы, клеинотами, каме(н)ями дорогими, шатами, цыною, ме(д)ю, ры(н)-
штуко(м) вое(н)ны(м), зброєю, па(н)це(р)ми, шишаками, при(л)бицами,
ручницами(,) ѿщепы(,) коньми е(з)дъными, по(ч)товыми и во(з)никами,
се(д)лы, возами и всеми моими рухомы(ми) ре(ч)ми ѿ(т) мала до велика,
ничого на себе ани на крєвны(х) и повиноваты(х) и набыты(х) прияте(л)
мои(х) на потомные часы не заставуючи(,) его мл(с)ти кнзя Миколая Яро- 125
славовича, ма(л)жонка моего мило(г)[o], // дарую. Во(л)но будетъ его мл(с)-
ти тыми всеми вышеи поменеными моими речи и рухомыми тепе(р), за жи-
вота и по животе мое(м), яко вла(ст)но(ст)ю своею, шафовати и, кому по-
хоче(т), во(д)лугъ воли своее ѿ(т)дати, продати, замєнити, даровати и ку
своему налепшому и пожито(ч)ному ѿбєрнути(,) А естли бы некоторы-ко(л)-
вєкъ з бли(з)кихъ, крєвны(х), бра(т)и, повиноваты(х) и набыты(х) прияте(л)
мои(х) в томъ уживанью ты(х) вси(х) рухомы(х) речеи мои(х), ѿ(т) мене его
мл(с)ти записаныхъ, перєнагаба(н)є и перека(з)у якую тепе(р), за живота,
и по животе моемъ чинити ме(л), таковы(и) ка(ж)дыи мае(т) заруки г(с)дрю
королю его мл(сти) две тисачи ко(п) гроше(и) заплатити, шкоды и наклады
его мл(с)ти, которые, естли бы дла того принати ме(л), кромъ жа(д)ного
права, доводу и присаги, ѿ(д)но на слово рече(н)є заплатити и нагороди(ти)

маєть. Которые заруки заплативши ⟨,⟩ вси шкоды и наклады нагороди(в)ши, пре(д)са то(т) ли(ст) и запи(с) мои в ко(ж)дого права при зупо(л)ной моцы и тве(р)дости своеи захова(н) и за мощно де(р)жа(н) быти маєть ⟨.⟩ А што са доты(ты) четь (!) листу албо запису его мл(с)ти на тую чотыри тисачи ко(п) грошей, на вено и привено(к), вышеи мне ѿ(т) его мл(с)ти кнза ма(л)жонка моего даного, иж-е(м) его мл(с)ти на то(т) ча(с) ве(р)нути и ѿ(т)дати не могла, кгда ж-е(м) при собе не мела, але в захова(н)ю у велмо(ж)ное панее пани Михаиловое Кози(н)ское, кашталановое лудкое, пани Ма(р)и Ю(р)-евны Ѡ(л)ша(н)ского, пани ма(т)ки моее, маю. Которыи помененыи ли(ст), на то мне ѿ(т) его мл(с)ти даныи, ужо ты(м) теперешни(м) листомъ моимъ умораю, ка(с)ую и вниве(ч) ѿборочаю, же вже ѿ(т) сего ча(с)у и дна то(т) запи(с), мне ѿ(т) его мл(с)ти даныи, жадное моцы, вла(д)ности и никоторое тве(р)дости в жа(д)ного права тепе(р) за живота и по животе мое(м) мети не має(т) и мочи не будетъ. И на то(м) дала его м(л) кнзю Миколаю Ярославовичу, ма(л)жонку моему милому, то(т) мои ли(ст) по(д) печатю и с по(д)писо(м) руки моее вла(ст)ное. При чо(м) бы(ли) и, того добре будучи зведоми, за про(з)бою моею для лепшого тве(р)дости печати свои до того моего листу приложити // рачили ве(л)мо(ж)ные панове его мл(ст) панъ Станиславъ Станиславови(ч) Довоино, воевода полоцкии ⟨,⟩ панъ Еронимъ Ивилицкии, писаръ короля его мл(с)ти, ска(р)бный де(р)жавца Ясво(н)ский, па(н) Ма(р)тинъ Подъсендько(в)ский, конюший тро(ц)ки(и), по(д)судокъ зе(м)ски(и) повету Кове(л)ского. Писанъ у Ерьне лета божого нароче(н)я тисача пя(т)сотъ ше(ст)деса(т) деватого, м(с)ца декабра, три(д)цатого дня. Ба(р)бара Михайловна Кози(н)ского вла(ст)ною рукою по(д)писала.

125 зв.

50. Уступний запис Лева Олександровича Сангушка на чотирнадцять волок ґрунту, які він дає своєму служебникові Станіславу Даменському, за що той має пожиттєво служити військову службу.

Акт від 9 січня 1576, № 170, 3.

169 Я, Ле(в) Алекса(н)дрови(ч) Са(н)кгушко Коши(р)ски(и), чиню и я(в)но и вы(з)наваю то са(м) на себе си(м) мои(м) ли(с)то(м), кому то(г)ло! по(т)реба буде(т) вѣда(ти) а(л)бо, чтучи его, слыша(ти), тепе(р) и на пото(м) будучи(м)ъ, и(ж) есми да(л) службе(б)нику моему Стани(с)ла(в)у Даме(н)скому вла(ст)ного кгру(н)ту мое(г)ло! зе(м)ли Коши(р)ское застано(к) вродищо(м) Медвежое, в которо(м) заста(н)ку земли деся(т) воло(к). Мае(т) ся ѿ(н) на то(м) заста(н)ку сели(ти) и став(в) заня(ти), привлаща(ти) и шири(ти) для пожитку свое(г)ло!. И к тому (ж) заста(н)ку ве(р)ху мене(н)ному прида(л) есми ему чотыри волоки з лю(д)ми ѿсельми по(д) Стары(м) Кошаро(м) на Сухо(и) Воли Ма(т)фея, Ивана а Ко(н)драта Миневичо(в) а Никона Рыболовича до живота его ку по(с)лузе зе(м)ско(и) вое(н)но(и), то в(ст) чоты(р)на(д)ца(т) воло(к). Мае(т) онъ с ты(х) чо(р)ты(р)на(д)цати (!) воло(к) мне, па(н)у моему, та(к) те(ж) и пото(м)комъ мои(м) а(ж) до живота своего слу(ж)бу зе(м)скую вое(н)ную служи(ти) и ку по(ч)ту два кони стави(ти) збро(и)но. Ку тому те(ж) на ты(х) жо чоты(р)на(д)ца(ти) волока(х), ве(р)ху ѿписаны(х) вло(ст)ного до(л)гу моего, што-м) бы(л) на квитє(х) свои(х), зоста(л) ему

виненъ сто золоты(х) по(л)ски(х), то е(с)ми ему до ѿ(т)да(н)я ста золоты(х) записа(л). Мае(т) ѿ(н) тую чоты(р)на(д)ца(т) волокъ, ве(р)ху ѿписаны(х) и ѿ(т) мене ему да(н)ны(х), якъ в слу(ж)бе зе(м)ско(и) вое(н)но(и), та(к) и в то(и) суме, в сту золоты(х), споко(и)не а(ж) до живота своего де(р)жати и (в)жива(ти) во(д)ле сего ли(с)ту мое(г)ло, я(к) налече(и) вырозумевши, спожиточны(м) собе, а по животе свое(м) кому бы ѿ(н) по добро(и) воли свое(и) та(к) будова(н)е, сели(т)бы, вла(ст)но(ст) накла(д)у и мае(т)ности своее, яко те(ж) и тую суму сто золоты(х) по(л)ски(х) на ты(х) чоты(р)на(д)ца(ти) волока(х) кгру(н)ту коше(р)ского, ѿ(т) мене ему записа(н)ны(х), ве(р)ху мененны(х), кому хочечи записа(л). То(г)ды я са(м), яко и кнегиня ма(л)жо(н)ка моя, та(к) те(ж) и пото(м)ки мое во(д)ле запису и подоба(н)я его де(р)жачому, такъ будова(н)е, сели(т)бы кошть, я(к) и тую сто золоты(х), кро(м) жа(д)но(г)ло пра(в)но(г)ло по(с)тупку, все спо(л)на ѿ(т)давши и заплативши. То(ж) тую чоты(р)на(д)ца(т) волок(к) ве(р)ху ѿпи[.....] з людми ве(р)ху мене(н)ными и сели(т)бу его з моцы и де(р)жа(н)а до рукъ // 169 зв. свои(х) мае(м) взяти водле то(г)ло моего запи(с)но(г)ло ли(с)ту. А на то е(с)ми ему да(л) се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печа(т)ю моею и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ное руки мое. Писа(н) у Камене року бо(ж)его нароже(н)я тисеча пята(т)со(т) ше(ст)деся(т) девято(г)ло, м(с)ца дека(б)ря, че(т)ве(р)тогона(д)ца(т) дня.

51. Дарчий запис на рухоме майно, дане Барбарою Михайлівною Козинською її чоловікові Миколаєві Ярославовичу.

Акт від 21 січня 1571, № 99, 1.
(Текст наведений пізніше, можливі розбіжності з оригіналом)

Я, Ба(р)бара Миха(и)ловна Ко(з)и(н)ского, каштала(н)ка лу(ц)каа 211 зв. Миколаєваа Ярославовича, ѿ(з)на(и)мую то ты(м) мои(м) листо(м) нинешни(м) и на потомъ будучи(м), и(ж) кна(з), ма(л)жоно(к) мо(и), кна(з) Микола(и) Ярославови(ч), взавши мене собѣ в ста(н) светы(и) ма(л)жо(н)ски(и), проти(в) внесе(н)а моего в до(м) его мл(сти) всѣ мое рухомые речи ѿ(т) мала до велика не водлу(г) ва(ж)ности належачое и присто(и)ное шацуючи, кгда ж-е(м)ъ та(к) мно(г)ло в до(м) его мл(сти) ты(х) вси(х) рухомы(х) рече(и) не внесла, але з милости и доброты своеи, которую проти(в)ку мне показовати рачи(л), за две тисачи ко(п) гроше(и) тоє мое внесе(н)е ѿшачова(в)ши, другуу две тисачи ко(п) гроше(и) до того приложи(в)ши, то е(ст) чотыри ко(п) гроше(и) вена и приве(н)ку, на третє(и) части имене(и) свои(х) ѿ(т)чи(з)ны(х), которые на его мл(ст) з ровного вечистого делу з бра(т)єю его м(л) рожоною при(и)ти маю(т), записа(ти) и мне на то(т) ли(ст) сво(и) по(д) печа(т)ю и с по(д)писо(м) вла(ст)ное руки свое, та(к) те(ж) по(д) печа(т)ми люде(и) добры(х) пио(в) за(ц)ны(х), дати е(ст) рачи(л). То па(к) я, знаючи до себе ѿ(т) его мл(сти) скло(н)но(ст) и присто(и)ную великую ма(л)же(н)скую мило(ст) не с принуژه(н)а и намовы якоє, ле(ч) сама по добро(и) воли свое(и), на то са добре ро(з)мысли(в)ши проти(в) такое ма(л)жо(н)ское мл(сти) его мл(с)ть ве(д)лу(г) уфалы со(и)му ва(л)ного Бересте(и)ско(г)ло в року ше(ст)деса(т) шостомъ с поправы ста(т)уту, в ро(з)дѣле семо(м) ѿ

записе учиненомъ, и во(л)но(ст)ю, ко(ж)дому мае(т)но(ст)ю своею, належачою и рухомою, шафова(ти), даною, ты(м) приве(н)комъ и веномъ, внесе(н)емъ вси(м) свои(х) (!) в до(м) его мл(ст)и ма(л)жо(н)ка мое(г)ло[о] милого кнзѧ Миколаа Ярославовича, тепе(р), за живота, и по животе свое(м) даю и дарую и ты(м) листо(м) мои(м) запи(с)ую, то е(ст) золото(м), серебромъ тагнены(м) и нета(г)нены(м), роблены(м) и нероблены(м), пе(р)лы, кле(и)нотами, каме(н)ми дорогыми, шатми, ценою, мѣ(д)ю, ры(н)штуко(м) вое(н)ны(м), зброєю, па(н)це(р)ми, шишаками, при(л)бицами, ручницами, щепы, ко(н)-ми е(з)дными, по(ч)товыми и во(з)никами, се(д)лы, возами, всѣми моими рухомыми рече(и)ми ѿ(т) мала до велика, ничего на себе ани на кре(в)ны(х) 212 и повиноваты(х) и набыты(х) // приате(л) мои(х) на пото(м)ные часы не зоставуючи, его мл(с)ти кнзѧ Миколаа Ярославовича, ма(л)жо(н)ка моего мило(г)ло[о], дарую. Во(л)но буде(т) его мл(сти) тыми всѣми выше(и) поменеными моими рухомыми речами тепе(р), за живота, и по животе моемъ, яко вла(ст)но(ст)ю своею, шафовати и, кому похоче(т), вед(л)угъ воли своеѧ ѿ(т)дати, продати, замени(ти), даровати и ку своему налепшому и пожиточному обє(р)нути, а е(ст)ли бы которы(и)-ко(л)ве(к) з бли(з)ки(х) и крєвны(х), бра(т)и, повиноваты(х) и набыты(х) приате(л) мои(х) в то(м) ужива(н)ю ты(х) вси(х) рухомы(х) рече(и) мои(х), ѿ(т) мене его мл(сти) записаны(х), и перенагаба(н)є, и переказу якую тепе(р), за живота, и по животе моемъ чини(ти) ме(л), таковы(и) ка(ж)ды(и) мае(т) заруки г(с)дру королю его мл(сти) две тисачи ко(п) гроше(и). А кнзю Миколаю Ярославовичу, ма(л)жо(н)ку моему милому, тиса(ч)у ко(п) гроше(и) заплати(ти) шкоды и наклады его м(л), которы(м), е(ст)ли бы дла того принати ме(л), кро(м) жа(д)ного права, доводу и присаги, ѿ(д)но на словорече(н)є заплати(ти) и нагородити мае(т). Которыє за(р)уки заплативши, вси шкоды и наклады нагородивши, пре(д)са то(т) ли(ст) и запи(с) мо(и) в ко(ж)дого права при зупо(л)но(и) моцы и тве(р)дости свое(и) захова(н) и за мо(ц)но де(р)жа(н) быти мае(т). А што са дотыче(т) листу а(л)бо запи(с)у его мл(сти) на тую чоты(ри) тисечи ко(п) гроше(и), на вєно и привєно(к), выше(и) мне ѿ(т) его мл(сти) кнзѧ ма(л)жо(н)ка мое(г)ло[о] даного, иж-є(м) его мл(сти) на то(т) ча(с) ве(р)нути и ѿ(т)дати не могла, кгда ж-є(м) при собе не мєла, але в захова(н)ю у ве(л)мо(ж)ное пне(и) пни Миха(и)ловое Кози(н)ское, каштановое лу(ц)кое, пни Ма(р)и Ю(р)євны Го(л)ша(н)ского, пни ма(т)ки моеѧ, маю. Которы(и) поменєны(и) ли(ст), на то мне ѿ(т) его мл(сти) даны(и), ужо ты(м) теперешни(м) листо(м) мои(м) умораю, скасую и вниве(ч) ѿборочаю, 212 33. же ужо ѿ(т) сєго часу[...] // запи(с) мне ѿ(т) его мл(с)ти даны(и) жа(д)ное моцы, вла(д)ности и никоторое тве(р)дости у жа(д)ного права тепе(р) за живота и по животе мое(м) мети не мае(т) и мочи не буде(т). И на то(м) дала его мл(сти) кнзю Миколаю Ярославовичу, ма(л)жо(н)ку моему милому, тогды то(т) мо(и) ли(ст) по(д) печатю и с по(д)пис(ом) руки моеѧ вла(ст)ное. При чо(м) были и, того добре будучи сведоми, за про(з)бою моею дла ле(ц)шое тве(р)дости печати свои до того моего ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) ве(л)мо(ж)ные пнове его мл(ст) па(н) Станисла(в) Станиславови(ч) Дово(и)но, воевода поло(ц)ки(и), па(н) Ерони(м) Ивилє(ц)ки(и), писа(р) короля его мл(сти), ска(р)бны(и) де(р)жавца Ясмо(н)ски(и), па(н) Ма(р)ти(н) По(д)се(н)ко(в)ски(и), конюши(и) тро(ц)ки(и), по(д)судо(к) зємски(и) повету Ковелского. Писа(н) у Езне лета божого нароже(н)я тисєча патсо(т) ше(ст)дє-

са(т) деватого, м(с)ца дека(б)ра, два(д)цатого дня. Ва(р)вара Миха(и)ловна Кози(н)ского вла(ст)ною рукою по(д)писала.

52. Дарчий запис Михайла Ярославовича Раполовського
на фольварок, який він дарує своєму службовикові
Юрію Щастновичу Мильновському за вірну службу.

Акт від 6 жовтня 1570, № 77, 1.
Випис з книг городських від 11 січня 1570.

Я, Микола(и) Ярославови(ч) Раполо(в)ски(и), о(з)на(и)мую ты(м) мо- 154 зв.
и(м) листо(м) нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж), о(т) немало(г) [о]
часу молоды(х) лѣтъ дознавши ве(р)ны(х) по(ч)стивы(х) и пожи(то)чны(х)
службъ службника моего Ю(р)я Ща(ст)новича Милановича, которые з
дѣти(н)ски(х) лѣтъ, служачи славное памяти кнзю о(т)цу, а пото(м) и е(и)
мл(с)ти пане(и) [...]е мое(и) и тепе(р) мнѣ самому, на все(м) са скромъне,
стате(ч)не и по(ч)стиве // захова(л), и, не хотечи таковы(х) слу(ж)бъ его 155
мимо себе да(р)ма прети(ти) и чинечи его собѣ ку слу(ж)ба(м) мои(м) напо-
то(м) хутли(в)шого и скло(н)[...], фо(л)варо(к) мо(и), при мѣсте Володи-
ме(р)ско(м) на Волынню лежащи(и), з мещаны и (з) лю(д)ми, ку тому фо(л)-
ва(р)ку прислухаючими, з будова(н)е(м) и пашнею [...]ною, ставы и (з)
сажа(в)ками, з дубровами, сеножа(т)ми и проро(б)ками, зо вси(м) ты(м),
яко са по ма(л)жо(н)це мое(и) кнегини Ба(р)барѣ Миха(и)ло(в)не Кози(н)-
ского, каштала(н)це лу(ц)ко(и), доста(л) (!), и што небо(ж)чи(к) па(н) каш-
тала(н) лу(ц)ки(и), те(ст) мо(и), волокъ пя(т)на(д)ца(т) на г(с)дрю королю
его мл(с)ти выслужи(л), и к тому, што особливе кгру(н)то(в), земль пашны(х),
и непашны(х), сеножате(и), садо(в), огоро(д)о(в) ку тому фо(л)ва(р)ку прику-
пи(л), прибави(л) и розшири(л), будь те(ж) меною або и даро(в)ны(м) и яки(м)-
ко(л)векъ обычаемъ набы(л) со вси(м) ты(м), яко са то(т) фо(л)варо(к) мо(и)
са(м) в собѣ, в пожи(т)ка(х), в доходе(х), в межа(х), в граница(х) ст[...]
одавна и тепе(р) мае(т), ничего с того на себе, на ма(л)жо(н)ку, естли да(ст)
бо(г), дѣти мои не zostавуючи, тому есми служе(б)нику моему Ю(р)ю Ща(ст)-
новичу, жонѣ и, естли мети буде(т), дѣте(м) и пото(м)ко(м) его на вечно(ст)
о(т)да(л). Которы(и) о(н) фо(л)варо(к) на себе вечными часы де(р)жати и,
(в)шѣлаки(х) пожи(т)ко(в) споко(и)не уживаючи, мае(т) и почине(н) буде(т)
ку слу(ж)бе г(с)дрѣско(и) вое(н)но(и) зе(м)ско(и) и мое(и) те(ж), кгда того
по(т)реба укажа(т), коня о(д)но(г) [о] збро(и)но ставити. На которо(м) фо(л)-
ва(р)ку двесте ко(п) гроше(и) ли(ч)бы и монѣты лито(в)ское с тоѣ сумы
пнзе(и) с тисеча ко() гроше(и), которую о(т) ма(л)же(н)ки моеѣ кнгни Ба(р)-
бары Миха(и)ловны Кози(н)ского за певны(и) дол(г)ъ на (и)ме(н)ю еѣ о(т)-
чи(з)но(м) на Голо(в)ба(х) и на то(м) фо(л)ва(р)ку Володимер(р)ско(м), што
я и еѣ мл(с)ти zostала была ви(н)на, описаную маю, ему есми самому, жонѣ
и, естли мѣти буде(т), дете(м) и пото(м)комъ его описа(л). Которо(г) [о] фо(л)-
ва(р)ку о(т) него самого, жоны, дете(и) и пото(м)ко(в) его а(л)бо и о(т) того,
кому бы тую суму пнзе(и) двесте ко(п) гроше(и) за то(ю) во(л)ностью на немъ
кому бы по животе свое(м) записа(л), тоѣ сумы пнзе(и) спо(л)на[...] // копъ 155 зв.
гроше(и), не о(т)давши и не заплативши некоторыми причинами, о(т)ни-
мати и ничи(м) са в то(т) фо(л)варо(к), в кгру(н)ты и пожи(т)ки ма(л)жо(н)-

ка и, естли да(ст) бо(г), дѣти мо(и) не має(м) уступовати, на (ш)то [...]оли(в)-
шиса з ма(л)жо(н)кою моею кн҃гнею Ба(р)барою Миха(и)ло(в)ною Кози(н)-
ского, каштала(н)кою лу(ц)кою, то(т) ли(ст) на(ш) по(д) печа(т)ми ншими
и с по(д)писо(м) рукъ нши(х) вла(ст)ны(х) тому служебнику ншому Ю(р)ю
Ща(ст)новичу, жонѣ, дете(м) и пото(м)комъ его дали <.> Писа(н) в Новго-
ро(д)ку лѣта бо(ж)его нароже(н)я тисеча па(т)со(т) се(м)десатого, мца ге(н)-
вара, десатого дна <.> Микола(и) Ярославови(ч) рукою вла(ст)ною <.> Ба(р)-
бара Миха(и)ловна Кози(н)ского вла(ст)ною рукою по(д)писала.

*53. Дарчий запис Федора Солтана на дві третини маєтку
Бутятинців, відданих дружині Ганні замість грошового боргу.*

Акт від 12 січня 1570, № 53, 1.

- 106 зв. Я, Федо(р) Со(л)та(н), писа(р) зе(м)ски(и) повету Володими(р)ского,
вызнава(м) и я(в)но чиню тымъ мои(м) листо(м) са(м) на себе и ко(ж)дому
зособна, хто бы того потребова(л) або, читаючи ѿ том, веда(т)и хоте(л), и(ж)
будучи есми потребе(н), служечи слу(ж)бу г(с)дрскую вое(н)ную и выпра-
вуючи на во(и)ну слу(г) не по ѿднокро(т) и на и(н)шие многие некоторые
потребы мое, не маючи ѿ(т)ку(л) чо(г)ло взя(ти), у ма(л)же(н)ки мое(и) ми-
лое, пане(и) Га(н)ны Макаро(в)ны, позычи(л) и взя(л) есми в нее сто ко(п)
гроше(и) монеты и ли(ч)бы Велико(г)ло Кн(з)тва Лито(в)ского, личачи по
деся(ти) белы(х) у гро(ш), и, не маючи ты(х) ста ко(п) гроше(и) е(и), ма(л)-
жо(н)це ое(и) мило(), чи(м) заплати(ти) и ѿ(т)да(ти), застави(л) есми е(и)
две части име(н)я моего Бутяти(ч) з лю(д)ми, по(л)ми та(к) дво(р)ными, яко
107 и лю(д)скими, з сеножа(т)ми, зъ гае и зъ запусты, // зо (в)си(м) на (в)се,
ничо(г)ло на себе не зоставуючи, к тому дво(р) мо(и) зо (в)сею вселею и зъ
гу(м)но(м), и са(д) мо(и), которы(и) по(д) дворо(м) естъ, яко мою вла(с)ную
працу, же я накладо(м) и кошто(м) свои(м) дво(р) на сыро(м) корени збу-
дова(л) и погѣли(л), садъ те(ж) на сыро(м) корени посади(л) и ро(з)мно-
жи(л). Мае(т) пни Га(н)на, ма(л)жонка моя милая, тые две части име(н)я
моего Бутяти(ч) зо (в)си(м) на (в)се де(р)жа(ти) и его ужива(ти), у дворе
ме(ш)каючи, саду яко вла(с)ное працы мое(и) уживаючи та(к) при животе,
яко и по животе мое(м). А если бы па(н) бо(г) рачы(л) на мене смер(т) до-
пусти(ти), ма(л)же(н)ка моя милая по животе мое(м) на ты(х) дву(х) час-
те(х) име(н)я моего Бутяти(ц)кого, ме(ш)каючи у дворе мое(м) так, яко
во вла(ст)но(м) свое(м), и з гу(м)но(м) и те(ж) са(д), и двору моему в ты(х)
сту копа(х), в нее пожичоны(х), де(р)жачи того всего дву(х) часте(и) име(н)я
моего Бутяти(ч), па(ш)ню, собе та(к), яко и я на себе роблюва(л), роби(ти),
ужива(ти), пла(ти)ты и вшилякие пожичи(т)ки на себе бра(ти) и ку пожичи(т)ку
своему то ѿбороча(ти) и ты(м) шафова(ти) и владну(ти), яко налече(и) сама
розумеючи. А бра(т)я моя с ты(х) дву(х) часте(и) пе(р)вопоменены(х) Бутя-
ти(ч) не маю(т) ма(л)же(н)ки моеє ничи(м) кри(в)ди(ти) и ты(х) [...] часте(и),
ѿ(т) мене е(и) записаную, з моцы и де(р)жання еє вы(и)мова(ти), переказы
е(и) чини(ти) жадное не маю(т) и во все(м) ся присто(и)не а споко(и)не за-
ховыва(ти) буду(т) пови(н)ни. А де(ти) мое, доше(д)ши ле(т) упо(л)ны(х),
ма(т)ки своеє а ма(л)же(н)ки моеє с ты(х) дву(х) часте(и) име(н)я моего Бу-
тяти(ц)кого та(к) же ничи(м) руши(ти), з моцы де(р)жання еє вы(и)мова(ти)

и переказы е(и) жадное чинити не маю(т), а(ж) пе(р)ве(и) сто ко(п) гроше(и) тую спо(л)на е(и), ма(т)це свое[...] даду(т) и заплатя(т). А она буде(т) на ѿ(н) ча(с) ѿ землю ѿ(т) ни(х) п[...], пови(н)на ты(х) дву(х) часте(и) ему посту- пи(ти) и до ру(к) и(х) то[...], нижли если бы пнве бра(т)я моя па(н) Бо(г)- да(н), па(н)[...] // Ива(н), па(н) Паве(л), не ожидаючи дете(и) мои(х) ле(т) 107 зв. зупо(л)ны(х), та(к) в о(в)ру(ц)ки(х) име(н)яхъ, яко и в тутошъне(м), на Во- лыни в повете Володимер(р)ско(м) лежащее Бутетичи, которое я еще ѿ(т) ѿ(т)ца своего небо(ж)чика за листо(м) его та(к) и ѿ(т) ни(х) самы(х) бра(т)и моее с поро(в)нания до делу вечистого за листо(м) те(ж) ихъ де(р)жу, што шире(и) а достаточне(и) на тыхъ листе(х) и выпише вряду ѿ(в)ру(ц)кого стои(т) ѿписано, де(л) вечисты(и) з собою ме(ти) хоте(ли), тогды пе(р)ве(и) подели(в)ши и поро(в)на(в)ши ведле обычаю права посполитого и статуту земского, што бы мя(ло) на мою ча(ст) при(и)ти, пе(р)ве(и) выде(л)и(в)ши до ру(к) у де(р)жане и вживане е(и), ма(л)же(н)це мое(и), пода(в)ши и тую сто ко(п) гроше(и) е(и) вла(с)ную, на мою потребу в нее позычоную, ѿ(т)да(в)ши ты(и) две части вы (и)ме(н)ю мое(м) Бутетичо(х), маю(т) до рук свои(х) взя- (ти) и где бы вжо де(л) вечисты(и) дошо(л), а не ѿ(т)да(в)ши ты(х) сту ко(п) гроше(и) е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), и делу вч сего не учини(в)ши, з ру(к) е(и) ты(х) дву(х) часте(и) брати не маю(т) и ме(ти) mocy не буду(т). А што ся дотече(т) двора и саду моего яко вла(с)ное працы, ко(ш)ту и накладу мое- го, ж-е(м) я споле(м) з нею на сыро(м) корени дво(р) знову посели(л) и са(д) ро(з)множи(л), двора и саду у де(л) бра(т)и мое не е(с)ть пови(н)на по(с)ту- повати ани буде(т). Яко (ж) если до ру(к) ма(л)же(н)ци мое(и) мило(и) та(к) ли(ст) небо(ж)чика пна ѿ(т)ца моего пна Федора Сте(ц)ковича Со(л)тана, ли(ст) те(ж) брата мое(г)ло, небо(ж)чика, старшого, пна Стрета, ли(ст), те(ж) копею з выпису вряду к(ро)ц(и)кого за(м)ку ѿ(в)ру(ц)кого по(д) пе- ча(т)ми вси(х) бра(т)и мое(и) для ведомости пе(в)не(и)шое того ншого поро(в)- на(н)я и доча(с)но(г)ло ро(з)де(л)ку ме(жи) на(ш) до делу вечистого учине- но(г)ло, мне ѿ(т) ни(х) // даное при то(м) мое(м) листе, до ру(к) ма(л)же(н)- це мое(и) есми пода(л), с котори(х) латве буде(т) ко(ж)дому вырозуме(ти), 108 хто и(х) буде(т) читати, если того потреба вказывати будетъ, ни(ж)ли ма(л)- же(н)ка моя за живота своего и по животе свое(м) никому иному ѿ(т)чому ты(х) ста ко(п) гроше(и) да(ти), дарова(ти) ани ѿ(т)писа(ти) не має(т) и mocy ме(ти) не буде(т), кроме дете(и) свои(х). А если бы те(ж) па(н) бо(г) упре(д) на ма(л)же(н)ку мою ани(ж) на мене смер(т) допусти(ти) рачи(л), то(г)ды запи(с)аю(и), е(и) на то учинены(и) и до ру(к) е(и) даны(и), за(с) на мене и на мое де(т)ки в до(м) мо(и) при(и)ти має(т), никому не маєт mocy, брату ани бли(з)ки(м) свои(м) и кому(ш) ко(л)ве(к), того записыва(ти) не має(т), а хо- тя и записали бы кому, а то бы ся пото(м) где и(н)де показа(ло), мо(ц)но то бы(ти) и в права жадного то принято и мо(ц)но бы(ти) нема и не має(т). И на то(м) да(л) ма(л)же(н)це мое(и) мило(и) то(т) мо(и) ли(ст) по(д) моею печатю и с по(д)писо(м) вла(с)ное руки моее е(и) да(л). А при то(м) бы(ли) и того добре сведоми, и за про(з)бою моею к тому моему листу приложи(ти) печат(и) свое рачи(ли) и(х) м(л)сть в бозе велебны(и) ѿ(т)ц Феодосе(и), владыка володимер(р)ски(и) и бересте(и)ски(и), па(н) Миха(и)ло Васи(л)е- ви(ч) Ду(б)ни(ц)ки(и), вои(т) володимер(р)ски(и), а па(н) Семе(н) Иванови(ч) Ши(ш)ка. Пса(н) у Володимери. Федо(р) Со(л)та(н), писа(р), вла(с)ная рука.

*54. Віновий запис на третину маєтку Бутятичі,
даний Федором Солтаном його дружині Ганні.*

Акт від 12 січня 1570, № 52, 1.

- 104 зв. Я, Федо(р) Со(л)та(н), писа(р) зе(м)ски(и) повіту Володиме(р)ского, визнава(м) и чиню я(в)но ты(м) мой(м) листо(м) са(м) на себе и ко(ж)дому зособна, хто бы того потребова(л) або, читаючи, ѿ то(м) веда(ти) хоте(л), и(ж) што за волею божею и радою прияте(л)скою понял — о(м) за себе у ма(л)же(н)ство светое до(ч)ку небо(ж)чика Макара Ку(с)тицкого и в ма(л)же(н)ки его небо(ж)чицы пане(и) Слєны па(н)ну Га(н)ну, за которою взя(л) есми посагу, вєна, гроше(и) готовы(х) ко(п) сто лито(в)ское ли(ч)бы, личачи по дєся(ти) пнзе(и) белы(х) у гро(ш), к тому в золоте, серебре, в пє(р)лахъ, в шата(х) по(л)тораста ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, к тому тє(ж) кони ездъные, быдло рогатое, волю, коровы, ѿ(в)цы, сви(н)и и уве(с) спра(т) домовы(и), стато(к) ѿ(т) мала до велика. И мешкаючи мнє з ма(л)жо(н)кою моею милою два(т)ца(т) и по(л)пята року, знаючи по не(и) у ма(л)же(н)стве свето(м) по(ш)тливое захованє, и маючи єє ку себе зы(ч)ливую и на (в)се(м) милую ма(л)жо(н)ку, и хотячи упрє(д) лє(п)шую и способне(и)шую и на (в)се(м) зы(ч)ли(в)шую ме(ти) и ты(м) єє бо(л)ш способности, которое име(н)є мое имєне(м) Бутятичи в повіте, Володимє(р)ско(м) лежачое, ѿ(т) небо(ж)чика пна ѿ(т)ца моего пна Федора Стє(ц)кевича Со(л)тана за волею и листо(м) его, ѿ(т) него мнє на // то даны(м), ме(ш)каю. и Тое имє(н)є єще ѿ(т) ѿ(т)ца моего дє(р)жу, та(к) тє(ж) с поро(в)наня ѿ(т) бра(т)и моеє пна Бо(г)дана, пна Петра, пна Ивана а ѿ(т) пна Па(в)ла, поро(в)на(в)ши и подели(в)ши до ча(с)у та(к) ѿ(в)ру(ц)ки(и) имє(н)я, яко и ту(т) на Волини тьи Бутетичи до делу вечисто(г)ло, мнє ся ѿ(т) Бра(т)и моеє пє(р)вопоменєны(х) зостало. А та(к) я на то(м) имє(н)ю мое(м) Бутетичо(х) ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пане(и) Га(н)нє ведлє обычаю права посполитого и статуту зе(м)ского на третє(и) части то(г)ло моего имє(н)я Бутети(ч) вєна єє сто ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы записую. А што ся дотычє(т) рєчє(и) є(и) и(н)ши(х) рухомы(х) пє(р)вопоменєны(х), злота, серебра, пере(л), ша(т) и и(н)ши(х) многихъ рєчє(и), што ся выше(и) помєни(ло), проти(в) того всего вєно єє с привє(н)комъ записа(ти) на то(и)жє третє(и) части подлє права посполито(г)ло годилося бы, алє и(ж) тая третяя ча(ст) имєне(ч)ка моего такое сумы, штобы є(и), ма(л)жо(н)це мое(и), все вєно спо(л)на бы(ло) ведлє статуту записано, не внесє(т), нагорожаючи є(и) тоє вєно проти(в)ко ты(х) вси(х) рєчє(и) єє, ма(л)жо(н)цы мое(и) мило(и), все свои рєчи рухомые, гроши готовые, злото, серебро, пє(р)ла, шаты, цену, медь, кони ездъные, всю быдла рогатого все(г)ло и ста(д)ца моего всего третью част є(и), ма(л)же(н)це мое(и) мило(и), та(к) при животе, яко и по животе мое(м) даю, дарую, и записую, кромє рєчє(и) мои(х) вое(н)ны(х), зброи, па(н)цєро(в) и вшєляки(х) таки(х) рєчє(и), што во(и)нє належи(т), то при дє(т)ка(х) мои(х) ѿстатися має(т). А єсли бы па(н) бо(г) на мене рачы(л) допустити смер(т), по животе мое(м), ни(м) дє(т)ки мои дорусту(т)(!) лє(т) зупо(л)ны(х), пнвє бра(т)я моя ма(л)же(н)ки моеє с тоє третєє части ничи(м) єє рушати, з моцы и дє(р)жєня єє вы(и)мова(ти) и ничи(м) ся в тую третью ча(ст) уступова(ти) и переказы є(и) жадное чини(ти) не ма(ют) и во (в)се(м) ся споко(и)нє и при-
- 105

сто(и)не [...] яко ма(л)жо(н)це мое(и) заховати ся маю(т). Ни(ж)ли е(с)ли бы // бра(т)я моя та(к) в ѿ(в)ру(ц)ки(х) имена(х), яко и в то(м) мое(м) име(н)ю 105 зв. Бутетичо(х), де(л) вечисты(и) з собою ме(ти) хотели, тогды тую сто ко(п) гроше(и) ма(л)жо(н)це мое(и), ѿ(т) мене е(и) на третє(и) части записаную, пє(р)ве(и) маю(т) ѿ(т)да(ти) и заплати(ти). А заплати(в)ши е(и) тую сто ко(п) гроше(и), не маю(т) еє с тоє третєє части ничи(м) руша(ти), з моцы и де(р)жання еє тоє третєє части бра(ти), а(ж) пє(р)ве(и) поро(в)навъши и достато(ч)не ведле права посполитого подели(в)ши та(к) ѿ(в)ру(ц)киє име(н)я, яко и туто(ш)ниє в повете Володимє(р)ско(м) лежачое Бутетичи, штобы на (в)се(м) ро(в)но бы(ти)⟨.⟩ На ѿ(н) же ча(с), где все буде(т) ро(в)но поделено, має(т) ма(л)же(н)ка моя, третюю ча(ст) ѿ(т) бра(т)и мое з делу вечистого ѿзе(м)ши, на то(и) третє(и) части ажъ до живота своего на (в)се(м) споко(и)не седе(ти). Де(ти) мои, доше(д)ши ле(т) свои(х) зупо(л)ны(х), ни (в) чо(м) бра(т)я и бли(з)ки(и) мое руша(ти), кри(в)ды жадное е(и) чинити, з моцы и де(р)жання еє вы(и)мова(ти) не маю(т), а дети мое на вьсе(м) по(ц)ти-ве п присто(и)не яко и ма(т)це свое(и) заховыва(т) и е(и) служи(ти), ничи(м) ся е(и) не противячи. А ма(л)же(н)ка моя милая, пни Га(н)на, тую сто ко(п) гроше(и), ѿ(т) мене е(и) на третє(и) части име(н)я моего Бутяти(ч) записаную, и все речи мое рухомые пє(р)вопоменены(и), ѿ(т) мене те(ж) на то(м) записе мое(м) еи записаны(и), при животе и по животе своемъ ѿ(п)чому жадному ани своему которому кре(в)ному дарова(ти), записыва(ти), кромя дето(к) свои(х), никому не має(т) и мети моцы не буде(т). Кроме того, е(с)ли бы котори(и) з ни(х) або, чого божє ухова(и), и ѿбадва не бы(ли) бы мату(х)ны свое(и) послу(ш)ни е(и) служи(ти) и проти(в)ни бы(ти) и в чо(м) — ко(л)ве(к) ма(т)ку свою гнєви(ти) ме(ли), с таковы(х) причи(н) во(л)но то е(и) буде(т) учини(ти), кому хотячи з ласки своеє ѿ(т)дати, записа(ти), ты(м) вси(м) дарова(ти), кому буде(т) ѿдно // на то воля еє. А где бы те(ж) па(н) 106 бо(г) рачи(л) уперє(д) на ма(л)же(н)ку мою смер(т) допусти(ти), ани(ж) на мене, тоє все, што е(и) в то(м) мое(м) листе выше(и) поменєно(м) описа(л), по животе еє ко(м)не и де(т)ка(м) ншмъ зася в до(м) мо(и) має(т) ся тоє все ве(р)ну(ти), не має(т) и мети моцы не буде(т) кому иному, бу(д) бра(т)и або которому с кре(в)ны(х) свои(х), або те(ж) кому и ѿ(п)чому записыва(ти) дати, даровати никому не має(т), хотя бы те(ж) кому и записа(ла) то мо(ц)но и де(р)жано бы(ти) не має(т) и ме(ти) моцы в жадного права не буде(т). И на то есми ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пане(и) Га(н)не то(т) мо(и) ли(ст) по(д) печа(т)ю моею и с по(д)писо(м) вла(с)ное руки мое(и) е(и) да(л). А при то(м) бы(ли) и того добре сведоми и за прозбою моею к тому моему листу приложи(ти) печа(ти) свое рачы(ли) и(х) мл(с)ть в бозє велебны(и) ѿте(ц) Феѿдо-се(и), владыка воло(ди)ме(р)ски(и) и берестє(и)ски(и), па(н) Миха(и)ло Васи(л)єви(ч) Дубни(ц)ки(и), вои(т) володимє(р)ски(и), а па(н) Семє(н) Иванови(ч) Ши(ш)ка. Пса(н) у Володимери. Феѿдо(р) Со(л)та(н), вла(с)ная рука.

55. «Лист упоминальний межи князят чорторыйскими»,
 писаний суддею Богданом Костюшковичем Хоболтовським
 до князя чорторизького, щоб вернув княгині Івановій Федорівні
 чорторизькій незаконно присвоєні ним маєтки.

Акт від 30 січня 1570, № 60, 3.

- 56 Ве(л)мо(ж)ному кнзю его мл(с)ти кнзю Алекса(н)дру Федоровичу Чо(р)-
 торы(з)скому, воеводе волы(н)скому <, > Богданъ Костюшкови(ч) Хобо(л)-
 товский, су(д)я земск(и) повету Володиме(р)ского, а Гаврило Яковицки(и),
 по(д)судокъ земски(и) же повету Володиме(р)ского. Тыхъ часо(в) присыла-
 ла и писала до на(с) еє мл(с)ти кнгна Иванова Федоровича Чо(р)торыская
 56 зв. кнегина Га(н)на Ку(з)минича кне(ж)на Жесла(в)ская неве(ст)ка вм, жа-
 лую(чи) // сама ѡ(т) себе и имене(м) сыно(в) свои(х), кнза Ивана и кнза
 Ю(р)а Ивановичовъ Чо(р)торыски(х), братаничо(в) вше(и) мл(с)ти, ѡ то(м),
 што(ж), де(и), вм манасти(р) Земе(н)ский, его мл(с)ти кнзю Ивану, бра(т)у
 вм, ма(л)жо(н)ку еє мл(с)ти, небо(ж)чику, зъ вшою мл(с)тю посполитыи
 и неро(з)делны(и) зо всеми пож(и)тки и селы, к тому манастиру здавна
 належачими, по животе брата своего, его мл(с)ти кнза Ивана, ма(л)жо(н)ку
 еє мл(с)ти в мо(ц) свою взявши <, > я(к) до ѡного манастира а(р)хима(н)дри-
 ты бе(з) воли и ведомости кнегини, неве(ст)ки своеє, которо(и), деи, то з
 де(т)ми еє мл(с)ти братаничи вм, яко и вм, належить подавати, та(к) же и
 именья це(р)ковные того манастира, в меновите: село Земно <, > село Бры-
 не(в) с ко(р)чмою, ста(в) и млы(н), чотыры кола, село, деи, Горечовъ з
 фо(л)ва(р)ками и пашнею, при которо(м), деи, ставо(в) спустны(х) два, село,
 деи, Тишковичи с фо(л)варко(м) и пашнею, село Ме(н)чичи <, > село Ма(р)-
 ковъ, ста(в) с фо(л)варки, па(ш)нами, млыны и ставами в мо(ц) свою взати <, >
 и з оны(х) именеи, с фольва(р)ковъ, съ ставо(в) и по(д)даны(х), такъ свою,
 яко и еє мл(с)ти, и дете(м) еє мл(с)ти, братаничо(м) вм, ча(ст) належачую,
 вси(х) пож(и)тковъ, якимъ — ко(л)векъ имене(м) на(з)ваныи, поменены
 быти могу(т), на себе брати и ѡны(х) по(д)даны(х) ты(х) имене(и) и се(л)
 вышеи менены(х) по(д)водами не(з)мерными, роботами и воженьемъ до Буга
 попеловъ, збо(ж)я и кома(г) ѡ(т) ча(с)у немалого ѡ(б)тежати, деи, рачи(т).
 А еє, деи, мл(с)ти и дете(м) еє мл(с)ти, братаничо(м) вм, яко в манастири
 Земе(н)скомъ, такъ и во вси(х) фольварко(х), пашна(х) и име(н)яхъ, ста-
 ве(х), млыне(х) и во вси(х) пож(и)тка(х) половицы до шафунку и ужива(н)я
 поступити не хочешъ <, > яко(ж), деи, еє мл(с)ти, хотячи свою и детеи свои(х),
 братаничо(в) вм, ча(ст) манастира направовати, и порадокъ с части своеє
 и дете(и) свои(х), якии напристоинеишии быти може(т), в то(м) манастири
 57 вделати, пе(р)во сего посылала, деи, до вм в року прошломъ ше(ст)деса(т)
 девато(м) до име(н)я вм Чорторыска приятелеи свои(х) // пана Васи(л)я
 Загоро(в)ского, ма(р)шалка его кроле(в)ское мл(с)ти, горо(д)ничого воло-
 диме(р)ского, ѡпекуна своего <, > а пана Сѡстафѣя Го(р)ностая, воеводича
 новгоро(д)ского, зата своего <, > проса(чи) и упоминаючи вшое мл(с)ти,
 абы — (с) вм, яко половицу манастира Земенського, такъ же фо(л)варко(в)
 и паше(н), млыно(в), ставо(в), селъ и по(д)даны(х), к тому манастиру при-
 слухаючи(х) в ча(ст) еє мл(с)ти, з де(т)ми еє мл(с)ти, братаничи вшое мл(с)ти
 належачи(х), в моцъ и шафуно(к) еє мл(с)ти выдели(л) и поступи(л) и са(м)

са в то вступовати не рачи(л), ни(ж)ли, деи, вѣм за ты(м) жеда(н)е(м) и нав-
помина(н)емъ еѣ мл(с)ти приятелски(м) в то(м) манастири Земенъско(м)
и в ты(х) вышѣи менены(х) фолва(р)ко(х) и имѣ(н)яхъ части еѣ мл(с)ти и де-
те(м) еѣ мл(с)ти, братаничо(м) свои(м), выдели(ти) и до сего ча(с)у поступити
не рачи(л), што еѣ мл(ст), розумеючи бы(ти) ку немалои шкоде своеи и
детѣи свои(х), чере(з) ли(ст) свои просила на(с), абы(х)мо з ураду нашего
листо(м) свои(м) вѣшу мл(ст) ѿ то навпоменули <, > А такъ, кгда(ж) еѣ мл(ст)
ты(м) ѿбычае(м) жалобу свою до на(с) донести рачила, мы з ураду нашего
вѣшу мл(ст) в томъ навпоминаемъ симъ листомъ нашимъ <, > абы вѣм половицу
манастира Земенъского и ты(х) фо(л)варко(в), паше(н), ставо(в), млыно(в)
и се(л), до ѿного манастира прислухающихъ а меновите в се(м) листѣ ѿписа-
ны(х), еѣ мл(с)ти и братаничомъ вышѣи мл(с)ти, дете(м) еѣ мл(с)ти, посту-
пати, у вла(д)но(ст) и шафунокъ еѣ мл(с)ти подати рачи(л), жебы еѣ мл(ст)
з де(т)ми своими в томъ не шкодовала и чере(з) то до вра(д)у жалобы ѿ то
не доносила. Писа(н) у Володимери лета бо(ж) наро(ж) ѿфом(с)ца генвара,
л ** дня.

*56. Дарчий і віновий запис Федора Солтана
його дружині на третині рухомого майна.*

Акт від 30 вересня 1570, № 69, 1.

Я, Федо(р) Со(л)та(н), писа(р) зе(м)ски(и) повету Воло(ди)ме(р)ского, 142 зв.
вы(з)наваю и явно чиню си(м) мои(м) листо(м), ко(ж)дому, кому буде(т)
потреба того ведати, тепе(р) и на пото(м) будучи, и(ж) не (з) жа(д)ное намо-
вы або примуше(н)я, ѿ(д)но са(м) по свое(и) добро(и) воли, дознавши и
маючи ку собе ѿ(т) своеѣ милоѣ ма(л)жо(н)ки пне(и) Га(н)ны Макаро(в)ны
пово(л)ную а великую прия(з)нь, добродѣ(и)ство и учтливое захова(н)е
в ма(л)же(н)ствѣ нашо(м), которое она проти(в) мене, ма(л)жо(н)ка своего,
завжды має(т) и оказуе(т), а (з)влаща паметаячи на то, и(ж) беручи з дому
ѿ(т)ца и ма(т)ки еѣ за себе в ма(л)жо(н)ство, вза(л) есми по не(и) рече(и)
рухомы(х), ста(т)ку домово(г)о, коне(и), е(з)дъны(х), стада свере(п)его,
бы(д)ла рогатого, воло(в), коро(в), ѿве(ц), свине(и) и и(н)шо(г)о досы(т)
немало. А та(к) я за ѿныѣ вси добродѣ(и)ства и (в)споможе(н)е еѣ з ласки
а милости моеѣ, которую ку не(и) яко ма(л)жо(н)це свое(и) ма(м), даю, дарую
и си(м) листо(м) мои(м) записую ма(л)жо(н)це мое(и) пане(и) Га(н)не вси
речи мо(и) рухомы(и), то е(ст) золото, серебро, пе(р)ла, шаты, гроши гото-
выѣ, пла(т)ѣ белое, цы(н), мѣдъ и уве(с) стато(к) мо(и) домовы(и), кони
ездъныѣ, бы(д)ло рогатое, возы, коровы, ѿ(в)цы, сви(н)и, куры, гуси и
што-ко(л)векъ в дому свое(м) ма(м), ѿ(т) мала и до велика. А ѿсобливѣ стада
свере(п)его даю и дарую е(и) третью ча(ст) на ве(ч)ные часы. Маѣ(т) ма(л)-
жо(н)ка моя пни Га(н)на та(к) ты(и) вси выше(и) поменены(и) рухомы(и)
речи и (в)сю маѣ(т)но(ст) мою, золото, серебро, пе(р)ла, шаты, гроши гото-
выѣ, пла(т)ѣ белое, цы(н), мѣ(д), яко и (в)ве(с) стато(к) домовы(и), кони
ездъныѣ, бы(д)ло рогатое, волы, коровы, ѿ(в)цы, сви(н)и, // гуси, куры, 143

* Тобто 1570.

** Тобто 30.

та(к) те(ж) стада моего свере(п)его третью ча(ст) ве(д)ле сего запису моего к рука(м) свои(м) мети, де(р)жа(ти) и (в)живати яко вла(ст)ности своее на вечно(ст). И во(л)на буде(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на ты(и) вси рухо-мы(и) речи, мае(т)но(ст) мою и ве(с) стато(к) домовы(и), та(к) и третью ча(ст) стада свере(п)его и тое все, яко-(м) на се(м) листе мое(м) выше(и) по-мени(л), сама де(р)жати, вжива(ти), о(т)дати, продати, даровати або где-ко(л)-ве(к) обе(р)нути, яко вла(ст)но(ст) свою, якъ сама налече(и) розумеючи. А дети мо(и), бра(т)я, кривны(и) и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) во вси тые ре-чи и мае(т)но(ст) мою, яко-(м) выше(и) помени(л), ни(ч)и(м) са вступовати, з моцы вы(и)мовати в нее того по(и)скивати, жа(д)ное кри(в)ды и переказы на то(м) е(и) делати и ни(ч)о(г)о[о] к тому ме(ти) и мовити не маю(т). А если бы дети мои, бра(т)я рожоная або хто с кре(в)ны(х) и бли(з)ки(х) мои(х) в тые вси речи, мае(т)но(ст) мою, в стато(к) домовы(и), в третью ча(ст) стада свере(п)его и во (в)се тое, што-(м) ма(л)жо(н)це мое(и) дарова(л) и на се(м) листе мое(м) описа(л), чи(м)-ко(л)ве(к) са вступовати, з моцы ее вы(и)мо-ва(ти) и ее о(т) того о(т)тискати або якую кри(в)ду и шкodu на(д) се(с) запи(с) мо(и) на то(м) е(и) делати мели, тогды то(т), хто бы то вчини(л) а се(с) запи(с) мо(и) наруши(л), мае(т) и буде(т) повине(н) заруки заплатити его кроле(в)ско(и) мл(с)ти двесте ко(п) гроше(и), а ма(л)жо(н)це мое(и) другую двесте ко(п) гроше(и). А за(п)лати(в)ши заруки, пре(д)ся ма(л)жо(н)-ка моя пни Га(н)на при все(м) то(м) ве(д)ле сего запису моего зостати(ти)(!) и на ка(ж)до(м) ме(ст)цу при моцы захована быти мае(т). И на то дава(м) ма(л)жо(н)це мое(и) пне(и) Га(н)не се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печат(ю) моею и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моее. А при то(м) бы(ли) и того до(б)ре вадомы и(х) мл(ст) па(н) Гнево(ш) Петрови(ч) Калусо(в)ски(и), а па(н) Рома(н) Богданови(ч) Ставе(ц)ки(и), а па(н) Семе(н) Иванови(ч) Ши(ш)ка, кото-ры(и) за жеда(н)е(м) и про(з)бою моею к тому моему листу печати сво(и) приложити рачили. Писа(н) у Бутатичо(х), лета бо(ж)его нароже(н)я ти-сеча па(т)со(т) се(м)десатого, м(с)ца апреля, друго(г)она(д)ца(т) дня. Фе(д)о(р) Со(л)та(н), власная рука.

*57. Дарчий і віновий запис Федора Солтана
його дружині Ганні на третину свого маєтку.*

Акт від 30 вересня 1570, № 68, 1.

140 зб. Я, Фе(д)о(р) Со(л)та(н), писа(р) зе(м)ски(и) повету Воло(ди)ме(р)ского,
141 вы(з)навамъ и явно чиню на семь листе моемъ каждому, хто бы того по(т)ре-
бовалъ або, чтучи, ведати хоте(л), тепе(р) и на пото(м) будучи, и(ж) кгда
волею бо(з)кою а радюю прияте(л)скою и вла(ст)ною хо(т)ю моею поня(л) //
есми за себе у ма(л)жо(н)ство сватое до(ч)ку небо(ж)чика пна Макара Ку-
сти(ц)кого и (в) ма(л)же(н)ки его пнез Олены па(н)ну Га(н)ну, за которою
вза(л) есми вена, посагу, гроше(и) готовы(х) ко(п) сто лито(в)ское ли(ч)бы,
личечй по десети пнзе(и) белы(х) у гро(ш), к тому в золоте, в серебре, в пє(р)-
ла(х), в шата(х) по(л)тораста ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) а коне(и) е(з)дъ-
ных/, бы(д)ла рогатого, воло(в), коро(в) и ста(т)ку дробно(г)о[о] домового,
ове(ц), ко(з), свине(и) вза(л) есми те(ж) по не(и) досы(т) немало, и, на о(н)
ча(с) беручи ее з дому о(т)ца и ма(т)ки ее ве(д)ле пови(н)ности и пора(д)ку

статутного, никоторое ѡправѣ и запи(с)у на (и)мѣн(н)ю свое(м) ма(л)жо(н)-
 це свое(и) есми не вчини(л). И мѣ(ш)каючи мнѣ з нею, ма(л)жо(н)кою мсею
 милою, ѡ(т) часу до(л)гого и ле(т) немалы(х) а знаючи по не(и) се(р)де(ч)ную
 мило(ст), сприязливое а скло(н)ное и по(ч)тливое захова(н)е и мешка(н)е
 зъ собою в ма(л)же(н)стве сватомъ, не з жа(д)ное намовы, але самъ по доб-
 ро(и) воли, та(к) за ѡное вѣно поса(г) и внесе(н)е ее, яко те(ж) з осо(б)ливое
 ласки а милости моее, которую ку не(и) ма(м), даю, дарую и си(м) листо(м)
 мон(м) записую ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и), пне(и) Га(н)не, на третѣ(и)
 части име(н)я моего вла(ст)ного ѡ(т)чи(з)ного, ѡ(т) ѡ(т)ца моего мнѣ на
 листѣ в де(р)жа(н)е дано(г) [о] и ѡ(т) бра(т)и моее с поровна(н)я проти(в)
 имени(и) ѡ(в)ру(ц)ки(х) нши(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) до делу вечистого поступи-
 но(г) [о] Бутати(ч)о(х) сто ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, личечи по
 десети пне(и) белы(х) у гро(ш), то е(ст) на люде(х) и и(х) дворища(х), по-
 ля(х), сѣножате(х), гае(х) и запусте(х), и на вси(х) пожи(т)ко(х) тоѣ третѣе
 части моеѣ маѣ(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на тую третью ча(ст) в оно(и)
 суме сту копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х) зъ лю(д)ми, зъ и(х) дворищами,
 по(л)ми и сѣножа(т)ми, платы, и доходы, и всякими псжи(т)ки к рука(м)
 свои(м) де(р)жати и ее уживати яко вла(ст)ности своеѣ. А кгда бы па(н)
 бо(г) рачи(л) на мене допусти(ти) сме(р)ть, тогды по живсте мое(м), ни(м)
 дети мо(и) доросту(т) ле(т) зуполны(х), пнове бра(т)я моя, кре(в)ные и
 ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) ма(л)жо(н)ки мсеѣ пне(и) Га(н)ны с тоѣ третѣе
 части рушати з mocy, вла(д)ности и де(р)жа(н)я ее вы(и)мовати и ни(ч)и(м)
 са в тую третью часть уступова(ти) и жа(д)ное переказы в де(р)жа(н)ю и
 пожи(т)ко(х) е(и) делати не маю(т). Але во все(м) ка(ж)ды(и) з бра(т)и [...] 141 зв.
 ны(х) мои(х) к ма(л)жо(н)це мое(и) маю(т) са споко(и)не а присто(и)не
 заховати. // Если бы пнове бра(т)я моя роженная та(к) в ѡвру(ц)ки(х) име-
 (н)я(х), яко и в то(м) моемъ име(н)ю Бутети(ч)о(х), по животе мое(м) де(л)
 вечисты(и) зъ собою мети хотели, тогды пе(р)ве(и) маю(т) тую сто ко(п)
 гроше(и) лито(в)ски(х) ма(л)жо(н)це мое(и) пане(и) Га(н)не, которую я
 е(и) даль, дарова(л) и на третѣ(и) части записа(л), спо(л)на ѡ(т)да(ти) и
 заплатити. А и заплати(в)ши е(и) тую сто ко(п) гроше(и), пре(д) ся не маю
 ее заразомъ с тоѣ третѣе части ни(ч)и(м) рушати, з mocy и де(р)жа(н)я тоѣ
 третѣе части вы(и)мовати, а(ж) пе(р)ве(и) та(к) ѡвру(ц)киѣ име(н)я, яко и
 тутошнее в повѣте Володимер(р)ско(м) лежащее, Бутетичи, поровнавши и
 достато(ч)не ведле права посполитого справедливѣ подели(в)ши та(к), яко
 бы на (в)се(м) ровно(ст) была, на ѡ(н) ча(с), кгда вже ровно буде(т) по-
 делено, маѣ(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на третью ча(ст) ѡ(т) бра(т)и
 моеѣ, которая на мене приходи(т), з делу вечистого ѡзе(м)ши, на то(и) тре-
 те(и) части а(ж) до живота своего на все(м) споко(и)не седети. А дети мо(и),
 доро(с)ши ле(т) свои(х) зупо(л)ны(х), и ни(х)то з бра(т)и и(з) бли(з)ки(х)
 мои(х) з оноѣ части ее рушати и ни в чо(м) кривды жа(д)ное е(и) чинити,
 з mocy и де(р)жа(н)я ее вы(и)мовати не маю(т) а(ж) до живота ее. А што са
 дотыче(т) двора моего вла(ст)ного в Бутати(ч)о(х), зъ гумно(м), збо(ж)емъ,
 в гу(м)не и на поля(х) засеяны(м), з огородами, з броваро(м) и сажо(в)кою,
 зо вси(м) будова(н)е(м) и ѡселеи, которы(и) я з ма(л)жо(н)кою своею на
 сыро(м) корени працею, кошто(м) и накладо(м) свои(м) посели(л) и збудо-
 ва(л), а при то(м) дворе свое(м) са(д) та(к) же на сыро(м) корени посади(л)
 и ро(з)множи(л), то(т) дво(р) мо(и) со вси(м) ты(м), яко-(м) выше(и) помени(л)

и яко ся в собе маеть, з ласки а милости моее даю, дарую и си(м) листо(м) мои(м) запи(с)ую ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и), пне(и) Га(н)не. Мае(т) ма(л)жо(н)ка моя та(к) тепе(р) при животе, яко и по животе мое(м), з де(т)ками моими в то(м) дворе мое(м) мешкати и его со (в)си(м) ты(м), яко выше(и) поменено, к рука(м) свои(м) де(р)жати и ужива(ти), пашню поха(т) и всякие пожити(к)и та(м) собе мети яко во вла(ст)ности свое(и) аж до живота своего. А бра(т)я, кре(в)ные и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) в то(т) дво(р) мо(и), са(д) и во (в)се тое, што к двору при(с)лухае(т), ни(ч)и(м) са вступовати, з моцы, вла(д)ности ее вы(и)мовати и никоторое переказы и шкоды ни в чо(м) е(и) дела(ти) и ничего к тому мети и мовити не маю(т). А если бы бра(т)а моя або хто з бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) мои(х) та(к) ув оную третью ча(ст) мою вы (и)ме(н)ю Бутати(ч)о(х) ако[...].сто копъ гроше(и) ли(тв)ски(х) ма(л)жо(н)це мое(и) записа(л), яко те(ж) и (в) дво(р) мо(и), кото[...]. животе ее дарова(л) и записа(л), чи(м) — ко(л)векъ са вступовати, а ее ѿ(т)то(л) 142 выти // скати або якие кривды на чо(м) делати мели, тогды то(т), хто бы то вчини(л) а се(с) запи(с) мо(и) наруши(л), мае(т) и буде(т) повине(н) заплатити заруки г(с)дру королю его мл(с)ти сто ко(п) гроше(и). А ма(л)же(н)це мое(и) пне(и) Га(н)не другую сто ко(п) гроше(и). А заплати(в)ши, пре(д)ся, ма(л)жо(н)ка моя на ты(х) дву(х) часте(х) мои(х), которы(и) я е(и) застави(л), о зупо(л)ное заплаты сумы пнзе(и) ее зостати и во (в)си(х) ме(ст)ца(х) ве(д)ле сего запису моего мо(ц)не захована быти мае(т). И на то дава(м) ма(л)жо(н)це мое(и) пне(и) Га(н)не се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печатю моею и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моее. А при то(м) были и того добре радомы и(х) мл(ст) па(н) Гнево(ш) Пе(т)рови(ч) Ка(л)усо(в)ски(и), а па(н) Рома(н) Богданови(ч) Ставе(ц)ки(и), а па(н) Се(м)е(н) Иванови(ч) Ши(ш)ка, которы(и) за жеда(н)е(м) и про(з)бою моею к тому моему листу печати свои приложити рачили. Писа(н) у Бутати(ч)о(х) лета бо(ж)его наро(ж) тисеча па(т)со(т) се(м)десатого, м(с)ца апрела, друго(г)она(д)ца(т) дна. Федо(р) Со(л)та(н), власная рука.

58. Заставний запис Федора Солтана його жінці Ганні на дві частини маєтку в Бутятичах, даних їй в заставу до сплати грошей.

Акт від 30 вересня 1570, № 70, 1.

143 зв. Я, Федо(р) Со(л)та(н), писа(р) зе(м)ски(и) повіту Воло(ди)ме(р)ско(г)о[о], вы(з)нава(м) то са(м) на себе си(м) мои(м) листо(м), и(ж), будучи есми потребе(н) та(к) на выправы служо(б) г(с)дръски(х) вое(н)ны(х), яко и на частую ездю до(д)вору его кро(л)евское[о] мл(с)ти и на и(н)шие по(т)ребы сво(и), и не могучи где и(н)де ку ты(м) // вси(м) потреба(м) свои(м) та(к) пруд(к)о пнзе(и) доста(т), позычи(л) и вза(л) есми руками своими в ма(л)жо(н)ки моее милое пни Га(н)ны Макаро(в)ны вла(ст)ны(х) пнзе(и) ее сто ко(п) гроше(и) лито(в)ское, ли(ч)бы, личечи по десети пнзе(и) белы(х) у грошъ. А в то(и) суме пнзе(и) у сту копа(х) гроше(и) лито(в)скихъ застави(л) есми ма(л)жо(н)це мое(и) пне(и) Га(н)не и заразо(м) в де(р)жа(н)е пода(л) две части име(н)я моего с части своее в Бутети(ч)о(х), то е(ст) з лю(д)ми и (з) и(х) дворицами, с по(л)ми и (з) сеножа(т)ми, та(к) дво(р)ными, яко и лю(д)скими,

з гай, запустами, с платы, и доходы, и всакими пожи(т)ками, и со (в)си(м), яко са тые две части сами в собе мают, ничого з ни(х) на себе не оставуючи. Мае(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на тые две части с части моее в Бутати-чо(х) ув оно(и) суме пнзе(и) свои(х), у сту копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х), которую я в нее позычи(л), со (в)си(м), яко-(м) выше(и) помени(л), к рука(м) свои(м) де(р)жати и того вживати, платы, доходы з люде(и) тамо(ш)-ни(х) к рука(м) свои(м) брати, пашню, пахати и всакие пожи(т)ки такъ собе мети и привлащати яко во вла(ст)ности свое(и), якъ сама налече(и) хотѣти буде(т) а(ж) до зупо(л)ны(х) ле(т) дете(и) мои(х). А кгда, да(ст) бо(г), дети мо(и) ле(т) своихъ доросту(т), тогды ты(х) дву(х) часте(и) въ Бутати(х), которые я ма(л)жо(н)це мое(и) пане(и) Га(н)не в суме пнзе(и) застави(л), напере(д), не ѡ(т)да(в)ши ма(т)це свое(и) ста ко(п) гроше(и), ее мне позычены(х), не маю(т) з mocy, вла(д)ности и де(р)жа(н)я ее вы(и)-мовати ани са в то вступовати и никоторое переказы в де(р)жа(н)ю и(в) по-жи(т)ко(х) е(и) делати, але пе(р)ве(и) доросши ле(т) свои(х), маю(т) и ви(н)-ни буду(т) тую сто ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) ма(л)жо(н)це мое(и) а ма(т)це свое(и) всю спо(л)на заплатити и ѡ(т)дати, то(ж) тые две части к рука(м) свои(м) мети. А бра(т)я те(ж) моя рожоная и ни(х)то з бли(з)ки(х) и кривны(х) мои(х) ее с того вытискати, з mocy, вла(д)ности и де(р)жа(н)я е(и) вы(и)-мовати и никоторое кри(в)ды на то е(и) делати и ничого к тому мети и мовити не маю(т). Нижли естли бы по животе мое(м) пнове бра(т)я моя рожонаа во (в)си(х) // име(н)я(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) ниши(х) такъ в овру(ц)-ки(х), яко и (в) тутошне(м) Бутати(ц)ко(м), которое я за листо(м) ѡтца своего и те(ж) за листо(м) бра(т)и свое(и) де(р)жу, де(л) вечисты(и) зъ собою мети хотели, тогды, не вы(и)муючи з mocy и де(р)жа(н)я ма(л)жо(н)ки мое(и), с ты(х) дву(х) часте(и) в Бутати(х), которые я е(и) застави(л) и в де(р)-жа(н)е е(и) пода(л), пе(р)ве(и) маю(т) и ви(н)ни будутъ тую сто ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) ма(л)жо(н)це мое(и), кро(м) жа(д)ное тру(д)ности, ее всю спо(л)на заплати(ти) и ѡ(т)дати. То(ж) тые две части з ру(к) ее взе(м)ши и во (в)си(х) име(н)я(х) поровна(в)ши, справе(д)ливие ро(з)делити, и кото-раа ча(ст) в ты(х) име(н)я(х) ниши(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) з вечного розде(л)ку на мене при(и)де(т), тую ча(ст) мою пнове бра(т)я мо(и), скоро выдели(в)ши ма(л)жо(н)це мое(и) пне(и) Га(н)не и дете(м) мои(м), поступи(ти) и де(р)жа(н)е подати маю(т). А не ѡ(т)да(в)ши ма(л)жо(н)це мое(и) ста ко(п) гроше(и) ее позычены(х) и делу вечисто(г)[о] во (в)си(х) име(н)я(х) справе(д)ливие не вчини(в)ши, з ру(к) ее ты(х) дву(х) часте(и) вы(и)мова(ти) и в то са вступо-вати не маю(т) и mocy жа(д)ное мети не будут. А если бы, доро(с)ши ле(т), дети мо(и) або бра(т)я моя рожонаа, и хто-ко(л)векъ с кривны(х) и бли(з)-ки(х) мои(х), не ѡ(т)давши оное суммы ста ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), которую я в ма(л)жо(н)ки мое(и) пне(и) Га(н)ны позычи(л), и в то(и) суме две части име(н)я моего застави(л), не справуючи ся ве(д)ле сего запису моего, ме(ли) ее с ты(х) дву(х) часте(и) вытискати, з ру(к) ее вы(и)мовати або якую кри(в)ду и переказу на то(м) е(и) делати, тогды то(т), хто то учини(т) а се(с) запи(с) мо(и) наруши(ти) мае(т), и буде(т) повине(н) заруки заплатити его кроле(в)ское мл(с)ти двесте ко(п) гроше(и), а ма(л)жо(н)це мое(и) другую двесте копъ гроше(и). А заплати(в)ши за(ру)ки, пре(д)са ма(л)жо(н)ка моя на ты(х) дву(х) часте(х) мои(х), которые я е(и) застави(л) до зупо(л)ное заплаты суммы пнзе(и) ее, зостати и во (в)си(х) ме(ст)ца(х) ве(д)ле сего запису

144 зв.

моего мо(ц)не захована быти має(т)⟨,⟩ И на то дава(м) ма(л)жо(н)це мое(и) пне(и) Га(н)не се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печа(т)ю моею. А при то(м) были и того добре вадомы и(х) мл(ст) па(н) Гнево(ш) Пе(т)рови(ч) Ка(л)усо(в)ски(и),
 145 а па(н) Рома(н) Бо(г)данови(ч) Ставе(ц)ки(и), а па(н) Семе(н) // Иванови(ч) Ши(ш)ша(!), которы(и) за жеда(н)ємъ и про(з)бою моею к тому моему листу печати свои приложити рачили⟨,⟩ а (д)ля ле(п)шое тве(р)дости при печати мое(и) в того моего листа руку мою вла(ст)ную по(д)писаль. Писанъ у Бутатицо(х). Лета бо(ж) наро(ж)(!) тисеча па(т)со(т) семьдесато(г) [о] м(с)ца апрѣла, друго(г)она(д)ца(т) дня, Федо(р) Со(л)та(н), вла(ст)ная рука.

59. Продажний запис Тихна Щасновича Яковицького на половину Охновської частини Яковицького маєтку, продану двоюрідним братам Юрію і Яцькові Яковицьким.

Акт від 5 жовтня 1570, № 76, 1.

152 зв. Я, Ти(х)но Ща(ст)нови(ч) Якови(ц)ки(и), земани(н) повету Володими(р)-ского, вы(з)наваю и чиню я(в)но самъ на себе си(м) мои(м) листо(м) всѣмъ посполите и ко(ж)дому зосо(б)на, нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), кому буде(т) по(т)реба того ведати, што ѿ(т) немалого часу ме(л) єсми заштьє бра(т)єю моею, с пано(м) Ю(р)ємъ а пано(м) Яско(м) Якововичи Якови(ц)ки-ми, ѿ ча(ст) име(н)я ѿ(х)но(в)скую, въ Яковиче(х) лежащую. А та(к) я з ведомо(ст)и и порадою вси(х) приатели(и) и кре(в)ны(х) мои(х), ведачи то, и(ж) бра(т)я мо(и) па(н) Юре(и) и па(н) Ясно єсть бли(ж)ши(и) во(д)ле права прироженного до тоє части ѿ(х)но(в)ское, прото а дале(и), не заводечи са зъ и(х) мл(ст)ю, яко бра(т)єю и кре(в)ными своими, а хотечи в мислости бра(т)-скои(и) з ними мешкати, по добро(и) воли мое(и), ни(з) якого принуژه(н)а [...]

153 че(х) або яки(м) же ко(л)векъ ѿбычае(м) набытую небо(ж)чика ѿ(т)ца // моего пна Ща(ст)ного Якови(ц)кого, которую вже и(х) мл(ст) давно єсть в де(р)жа(н)ю, то є(ст) на (и)ма люди(и) Ѡме(л)яна Скоблеа и (з) де(т)ми, А(н)дрея Ѡме(л)яновича, Павлюковую вдову зъ и(х) де(т)ми, пото(м)ки и бли(з)-кими и(х), зо всеми кгру(н)ты, землами, зъ сеножа(т)ми, зъ зарослами, з водами и зо (в)си(м) на (в)се, яко са половица тоє части Ѡ(х)но(в)ское сама в себе, въ граница(х), во ѿбыходе(х) и во (в)се(х) пожи(т)ко(х) и доходе(х) свои(х) має(т), и с чи(м) и(х) мл(ст) пнове бра(т)а мо(и) тепе(р) де(р)жа(т), прода(л) єсми и симъ листомъ мои(м) продаю на вечно(ст) пере(д) менованы(м) бра(т)и мое(и) па(н)у Ю(р)ю и пану Яску Якови(ц)кимъ на певную суму, то є(ст) за два(д)ца(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), личачи по десети пне(и) белы(х) у грошъ. И то вже и(х) мл(ст) пано(м) бра(т)и мое(и) вѣчными а непору(ч)ными часы пуска(м) и продаю ве(д)ле постанове(н)я и уставы и у(х)валы со(и)му Бересте(и)ского, которы(м) дано во(л)ность вси(м) стано(м) шляхе(т)ски(м) име(н)ями своими шафовати, продавати и даровати все здо(и)момъ и по часте(х), яко хто похоче(т). Маю(т) бра(т)я мо(и) па(н) Юре(и) а па(н) Яско Якови(ц)киє сами, жоны дети и пото(м)ки будучие, сча(д)ки, и всѣ бли(з)киє, кре(в)ныє и(х) мл(ст) половицю ѿное части ѿ(х)-но(в)ское въ Яковиче(х) з лю(д)ми, наве(р)ху имени, ѿтчизными и зо (в)си-ми де(т)ми, пото(м)ками, бли(з)кими, кре(в)ными ихъ и зо (в)сими кгру(н)ты

землеными, пашнями и непашными, зъ сеножа(т)ми, зъ зарослами, з водами и зо (в)си(м) на (в)се, яко са половица оное части **О(х)но(в)ское** сама в себе и (в) граница(х) и въ во **о(б)ходе(х)** в **пожи(т)ко(х)** и (в) **доходе(х)** свои(х) маеть и с чи(м) **тепе(р)** и(х) **мл(ст)** **де(р)жать де(р)жати(!)** и (в)живати вечными и непору(ч)ными **часы** во(л)ни будучи, то зо (в)сими **пото(м)ками** своими яко свою **вла(ст)ную** вечистую куплю кому хотечи **о(т)дати**, даровати, заменати, записати и ты(м) неначе **о(д)но** яко **вла(ст)но(ст)ю** **своею** по(д)лугъ воли своее **шафовати**. А я вже то(и) половици части **О(х)но(в)ское**, и(х) **мл(с)ти** **о(т)** мене на **вечно(ст)** **проданое**, ничего не[...]**жону**, **дѣте(и)**, **пото(м)ко(в)**, **бли(з)ки(х)**, **кревны(х)** свои(х) не зоставуючи[...]**и навѣки** 153 зв. непорушно. Я самъ, жона, дети, **пото(м)ки**, **бли(з)кие** и **кре(в)ны(и)** **его** **всту**повати и до **того** вже **никоторого** **дѣла** мети не маемъ и яко **ж-емъ** **вечными** **часы** по(д) **закладо(м)** на **пно(в)** **бра(т)ю** мою **пна Ю(х)на** и **пна Яска Яков(и)ки(х)** **стама** **копами** **гроше(и)**. Котораа [сума] **хота** и(х) **мл(с)ти** **запла**чона **буде(т)**, **пре(д)са** **се(с)** **запи(с)** и **продажа** моя во (в)се(м) при **моцы** в **каждого** **права** **захована** и **де(р)жана** **быти** **мае(т)** **ве(ч)не** к **тому**. Если бы са **пото(м)** у мене або у **когоко(л)векъ** **якие** **листы** на **тую ча(ст)** **О(х)но(в)скую** **показати** **мели**, **тогда** **вжо** я **тые** **всѣ** **листы** **умораю** и **касю** и **вниве(ч)** и(х) **о(б)борочаю**, **яко** (ж) у **жа(д)ного** **права** **никоторое** **моцы** мети а **ни** **при(и)мо**ваны **о(т)** **всакого** **враду** **быти** не **маю(т)**. А **на(д)то** **маю** и **буду** **повине(н)** на **пе(р)ши(х)** **роко(х)** **земьски(х)** в **року** **божо(м)** **тисача** **па(т)сотъ** **семьде**сатого **о** **свате** **римьско(м)** **свато(м)** **Михале** **бли(з)ко** **пришло(м)** **пере(д)** **суд**о(м) **земьски(м)** **се(с)** **запи(с)** и **продажу** мою **вынати** и **перенести** и **дати** **за**писати. А **где** **бы(х)** **того** на **пе(р)ши(х)** **роко(х)** **земьски(х)** не **вчини(л)**, **тогда** **вине(н)** **буду** и(х) **мл(с)ти** **бра(т)и** **мое(и)** **пну Ю(р)ю** и **па(н)у Яску Яков(и)ки(м)** **закла(д)** **заплатити** **сто** **ко(п)** **гроше(и)**. А **заплати(в)ши** и **и(х)** **мл(сти)** **то(т)** **закла(д)**, **пре(д)са** **за(в)жды** за **припо(з)ва(н)емъ** и(х) **мл(с)ти** до **суду** **зе(м)ского** на **пе(р)шо(м)** **року**, **яко** на **завито(м)**, на **ты(х)** **же** **пе(р)**вши(х) або на **други(х)** **роко(х)** **земьски(х)**, на **которы(х)** и(х) **мл(с)ти** **того** **о(т)** мене **потребовати** **буду(т)**, **маю** и **повине(н)** **буду** **се(с)** **запи(с)** и **продажу** мою, **пере(д)** **судо(м)** **земьски(м)** **очевисто** **ставши**, **вызнати** и до **кни(г)** **земь**ски(х) **принести**, **дале(и)** **того** не **о(т)кладаючи** **жа(д)ными** **причинами**, **такъ** **правными**, **яко** и **неправными**, **вымо(в)латися** не **маю**. И на **то** **есми** и(х) **мл(с)ти** **бра(т)и** **мое(и)** **пну Ю(х)ну** и **пану Яску Якововичо(м)** **Якови(ц)ки(м)** **да(л)** **се(с)** **мо(и)** **ли(ст)** по(д) **моею** **печа(т)ю** и с **по(д)пи(с)ю** **руки** **моее** **вла(ст)**ное, а **при то(м)** **были** и **того** **добре** **свядоми** и за **про(з)бою** **моею** **печати** **сво(и)** **приложити** **рачили** **люди** **добрые** **за(ц)ные** **его** **мл(ст)ть** **па(н)** **Петръ Костюш**кови(ч) **Хобо(л)то(в)ски(и)**, **па(н)** **Василе(и)** **Мирови(ц)ки(и)**, **па(н)** **Ти(х)но** **С(ра)нски(и)**, **возны(и)** **повету** **Володими(р)ского**. **Писа(н)⟨,⟩** у **Володимери** в **року** **божого** **нароже(н)я** **тисеча** // **па(т)сотъ** **семьдесатого**, **мца** **июна**, **па**того **дня**. **Ти(х)но** **Ща(ст)новичъ** **Якови(ц)ки(и)**, **вла(ст)наа** **рука**. 154

60. Продажний запис Тихна Щастновича Яковицького на маєток,
проданий його дядькові Гаврилові Івановичу Яковицькому.

Акт від 13 жовтня 1570, № 82, 1.
Випис з книг гродських від 13 червня 1570.

- 167 Я, Ти(х)но Ща(ст)нови(ч) ¹ Якови(ц)ки(и), земени(н) повіту Володи-
ме(р)ско(г)ло, вы(з)нава(м) самъ на себе си(м) мои(м) листомъ вси(м) ни-
нешни(м) и на пото(м) будучимъ, кому бы того была потреба вѣдати ² або,
чтучи е(г)ло, слышати, што (ж) котораа ча(с)т имѣнья, то е(с)т въ Якови-
чо(х) ³ люди, пола и сеножати небо(ж)чика пна Ю(х)на Івановича Яко-
ви(ц)кого, заведена была небо(ж)чику ѡ(т)цю ⁴ моему пну Ща(ст)ному
167 зв. Якови(ц)кому ⁵ и у мене была по ѡ(т)ци мое(м) зостала и чере(з) [...] ⁶ // в
мене въ споко(и)но(м) де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю была. Котораа ча(с)т пра-
во(м) приржоны(м) ни на ко(г)ло иного вечно(ст)ю пр(и)ти не мо(г)ла,
то(л)ко на пна Гаврила Івановича Якови(ц)кого, брата ро(д)но(г)ло не-
бо(ж)чика пна Ю(х)нова(.) А та(к) а тую ча(с)т име(н)а ⁷, котораа ⁸ на пна
Га(в)рила приходила з вынала(з)ку при атє(л)ского, которы(и) ⁹ то(г)ло
дознали и застановили напе(р)ве(и) люди и меновите Нестеревую зъ сы-
но(м) Тишко(м), Ха(р)ка з жоною, з де(т)ми, то е(ст) Татариновичи, Стаса
з жоною, з дѣ(т)ми, та(к) те(ж) пола и сеножати та(к) дво(р)ны(и), яко и
се(л)ски(и), ты(х) ¹⁰ люде(и) поменены(х), та(к) же з гаи, запусты, ставы,
ставищи, (мл)ыны, млыницами ¹¹, з новинами и че(р)тажами ¹², с приро(б)-
ками, платы, доходы, с чи(н)шами, роботами, зо всакими ¹³ пови(н)ностями-
ми, з ловы ры(б)ными и (з)вери(н)ними и зо вси(м) на все, ѡшто-ко(л)векъ
к то(и) части ю(х)но(в)ско(и) ¹⁴ належи(т) и належати буде(т), не во(д)ле
ста(т)уту старого, жебы третью ча(с)т на вечно(ст), а две части заставою,
але во(д)ле ста(т)уту нового и уфалы со(и)му Берестє(и)ского всю ¹⁵ тую
ча(с)т ѡбе(л), ничо(г)ло собе в то(м) не вы(и)муючи ани заставляючи, спу-
стил-о(м) его мл(с)ти пну да(д)ку своему пну Га(в)рилу Іванови(ч)у Яко-
ви(ц)кому, подсу(д)ку зе(м)скому повіту Володимє(р)ско(г)ло, та(к)
те(ж) пане(и) ма(л)жо(н)це и пото(м)ко(м) его за пе(в)ную суму за (д)ва(д)-
ца(т) ко(п) гроше(и) монеты и ли(ч)бы ли(тв)ское ¹⁶, яко (ж) заразомъ вза(в)-
ши есми въ ихъ мл(сти) тую суму пнзе(и) два(д)ца(т) копъ гроше(и) ли(тв)-
ски(х), тую всю ча(с)т на и(х) мл(ст) прислухающую ю(х)но(в)скую, яко
вла(ст)но(ст) ¹⁷ ѡ(т)чи(з)ны пна да(д)ка мое(г)ло, зара(з) до mocy и вла(д)-
но(сти) де(р)жа(н)а, (в)жива(н)я и(х) мл(с)ти зо вси(м) ¹⁸, яко са ¹⁹ выше(и)
в се(м) ли(с)те мое(м) поменило, ступи(л) и ве(ч)но(ст)ю пода(л). Воле(н)
па(н) да(д)ко мо(и), па(н) Гаврило Якови(ц)кий, та(к) тежъ пни ма(л)жо(н)-
168 ка его мл(с)ти пни Марина Васи(л)євна // Я (н)чи(н)ского и пото(м)ки и(х)
мл(с)ти тую всю ча(с)т помененую ю(х)но(в)скую [...] пола и сеножати на
себе де(р)жати, вживати и яко ²⁰ хотєчи [...] пожи(т)ку своему привлаща-
(ти), ро(з)ширати, ѡ(т)дати, прода(ти), дарова(ти) и замєнити, записати
яко вло(ст)но(ст) свою ѡ(т)чи(з)ную. А а вжо са(м), та(к) те(ж) пото(м)ки
мо(и), которы(и) ²¹ ели бы мне па(н) бо(г) да(л), и ни(х)то з бли(з)ки(х)
кревны(х) мои(х) не має(м) са вжо в тую ча(с)т ници(м) вступовати, жа(д)-
ное тру(д)ности и переказы и прєнагаба(н)а ²² та(к) и(х) мл(с)ти самы(м)ъ
и пото(м)ко(м) и(х) и ты(м) под(д)аны(м) и(х) мл(с)ти чинити не має(м). И

хотя бы яки(и) ²³ записы на тую ча(ст) стороны моеѣ або в ко(г)ло ино(г)ло показа(ти) ме(ли), таковыѣ записы в ко(ж)дого права при(и)мованы бы(ти) и жа(д)ное mocy мѣти не буду(т) и не маю(т) вечными и непорушными часы. Яко (ж) утве(р)жаючи я пану да(д)ку ²⁴ своему ты(м) лепи(и) тоѣ поста- новле(н)е, опуще(н)е части тоѣ и се(с) запи(с) мо(и), маю и(х) мл(с)ти часу роко(в) судовъ ²⁵ зе(м)ски(х) до кни(г) пере(д) судо(м) земьски(м), та(к) те(ж) впере(д) до кни(г) вradoвы(х) кгро(д)ски(х) воло(ди)ме(р)ски(х) вы(з)- на(л) ²⁶ и да(л) ²⁷ записа(т). На то есми пну да(д)ку ²⁸ своему пану Га(в)рилу Якови(ц)кому, по(д)су(д)ку зе(м)скому, ма(л)жо(н)це и пото(м)комъ его мл(с)ти да(л) се(с) мо(и) вы(з)наны(и) лист по(д) печа(т)ю моею и с по(д)- писо(м) ²⁹ вла(ст)ное руки своеѣ. При то(м) были и того добре сведоми и печати сво(и) за про(з)бою моею к сему листу приложили и(х) мл па(и) Миха(и)ло Иваночи(ч) Роса(л)ски(и) а пан Василе(и) Ва(н)кевичъ Мирови(ц)- ки(и), пнове Ѡ(х)но(в)ские ³⁰— Ве(р)бьски(и). Писа(н) Воло(ди)мери лета бо(ж)его нароже(н)а тисеча пя(т)со(т) се(м)десатого, м(с)ца июня, ѡсмо(г)ло дна. Я, Тихно Ща(ст)нови(ч) Якови(ц)ки(и), вла(ст)наа [рука].

У городскій книзі № 966: ¹ Спасновичъ; ² ведати; ³ Яковича(х); ⁴ о(т)цю; ⁵ Яковицкому; ⁶ ки(л)ка лѣтъ; ⁷ имѣ(н)а; ⁸ которая; ⁹ которы(е); ¹⁰ тыхъ; ¹¹ млинищами; ¹² че(р)тежами; ¹³ всѣми; ¹⁴ Ю(х)но(в)ско(и); ¹⁵ усю; ¹⁶ ли(тв)ское; ¹⁷ вло(ст)ио(ст); ¹⁸ всѣмъ; ¹⁹ се; ²⁰ яко; ²¹ которы(х); ²² пренагабанъ; ²³ якие; ²⁴ де(д)ку; ²⁵ судовы(х); ²⁶ вы(з)на(т); ²⁷ да(т); ²⁸ дя(д)- ку; ²⁹ по(д)писью; ³⁰ Вохно(в)ские.

61. Уступный запис на маєток, даний Василем Радовицьким панові Станіславу Граєвському в нагороду за вірну службу.

Акт від 14 жовтня 1570, № 85, 1

Я, Василе(и) Васи(л)евичъ Радови(ц)ки(и), земенинъ повету Воло- 173 зв.
димєрьско(г)ло, вы(з)наваю си(м) мои(м) листомъ ко(ж)дому, кому того
будет по(т)реба ведати або, чтучи его, слышати, и(ж) до(з)навши я в не-
малы(х) по(т)реба(х) и долеглоста(х) свои(х) великую ху(т) и ласкавы(и)
ратуно(к) ѡ(т) его мл(сти) пна Станислава Кграє(в)ского, дворенина его
к(р) мл(с)ти, приходило з немалы(м) коштомъ и накладо(м) его мл(сти),
иже(м)[...] дете(х) свои(х) и крєвны(х), приятеле(и) таковое в чи(н)ности не
до(з)на(л), // ино нагорожаючи я такую ласку и в чи(н)но(ст) его мл(с)ти, про- 174
дал-о(м) за пе(в)ную суму пнзе(и) за тисачу ко(п) гроше(и) ча(ст) свою
име(н)я моего, в Радовича(х) лежащее, в повете Володимє(р)скомъ, што
право(м) прирощенымъ на мене прислухає(т) со всеми спа(д)ки и всею
вла(ст)но(ст)ю та(к) до(л)[...] роко, яко ся тоѣ име(н)е в собе має(т) во(л)-
ное и никому не пе(н)ное въ граница(х) сусєдо(в) ѡбапо(л)ны(х), то е(ст)
ѡ(т) именє(и) кнзе(и) Пори(ц)ки(х) Порыцка а ѡ(т) Лахова и Шенютина, з
одное стороны, ѡ(т) Дворицъ и Жасковичъ, з другое стороны, в грани-
ца(х) и в обыє(з)де(х) певны(х), яко са здавна тоѣ име(н)е в собе маєтъ, вечно
и навеки ѡбе(л) непорушно пану Станиславу Кграє(в)скому и пото(м)комъ
его мл(с)ти спустил-емъ, яко (ж) заразомъ ведле змовы и постановє(н)я ншо-
го спо(л)ного взал-емъ въ его мл(с)ти пна Станислава Кграєвського зупо(л)-
ную заплату и суму пнзе(и) всю по(д) не(и) есми вла(ст)не и в руки сво(и)

вза(л), которое заплаты(.) я его мл(сти) пна Кграе(в)ского и пото(м)ко(в) его мл(с)ти квитиую вечными часы и того права приржоного с того име(н)я и ча(с)ти свое(и) в Радовича(х) и спа(д)ко(в) и зо вси(х) вла(ст)носте(и), што бы се на пото(м) оказало и припало, уступую. И на пна Кграе(в)ского и на пото(м)ки его мл(с)ти вечными часы вливаю. Во(л)но буде его мл(сти) па(н)у Кграе(в)скому ты(м) име(н)емъ, продажою моею, и спа(д)ки яко вжо вла(ст)ны(и) ѿ(т)чи(ч) и деди(ч) име(н)я того запрода(т), вечне замени(т), дарова(т) и ку своему лепъшому ѿбе(р)нуть, яко са его м(л) и пото(м)комъ налеле(и) подобати буде(т). А я то яко са(м) ѿ(т) себе, та(к) и ѿ(т) бра(т)и своее, бли(з)ки(х) и крѣвны(х) ѿ(т)писую и ѿ(т)далаю вечными часы. Мае(т) его мл(с)ть па(н) Кграе(в)ски(и) с пото(м)ками своими або кому бы то право спусти(ти) не хоче(т) того име(н)я вживати зо (в)сими пожн(т)ками яко с по(д)даными таглыми и по(д)сусе(д)ками и(з) и(х) платы и чи(н)шами, доходы и пови(н)ностями, с по(л)ми и (з) сеножа(т)ми, добровами, запустами, га(и)ми, га(и)ми (!), з лѣсы[...] и (з) хорощами, проро(б)ками, ставы и млинами, лу(щ)ками[...] во(д)ками и зо (в)симъ кгру(н)томъ, яко са тая ча(ст)[...]

174 зв. // И што на потомъ припаде(т), в собе мае(т) та(к), и(ж) меноване неменованому а неменоване менованому ничего шкодити не мае(т). А я заразо(м) того именъя его мл(сти) поступую, вечно даю и тую продажу а вечное постанове(н)е мое на враде его к(р) мл(с)ти записати и ѿповедати ѿчевисто маю на де(н) свата ри(м)ского светого Яна в року тепере(ш)не(м) семьдесато(м), м(с)ца юна, два(д)ца(т) четве(р)то(г)го[о] дня в Лу(ц)ку або яко на-ры(х)ле(и) бы(ти) можетъ... А его мл(ст) па(н) Кграе(в)ски(и) и пото(м)кове его мл(с)ти ви(н)ни будут то(т) запи(с) перевести до кни(г) судовы(х) зе(м)-ски(х) повету Володимер(р)ского, хотя и бе(з) мене. А то буде(т) та(к) важно, яко бы(х) а самъ вы(з)нати по(в)торѣ ме(л). А е(ст)ли бы была то(г)го[о] по(т)реба, тогда я ѿбецую па(н)у Кграе(в)скому и пото(м)комъ его мл(сти), буду виненъ самъ ехати на пе(р)вые земъски(и) роки и тую продажу свою вечную до кни(г) земъски(х) вы(з)нати и записати. А е(ст)ли бы(х) а с пото(м)ками або на пото(м) хто з бли(з)ки(х) мои(х) тоѣ вечное по(с)танове(н)е мое взрушити мели або же бы(х) ся в чомъ тому записови недосы(т) стало во (в)си(х) а(р)тыкуле(х), яко выше(и) ѿписаное, то е(ст) то(г)ды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы(х) с того постанове(н)я моего с пото(м)ками и (б)ли(з)кими своими выступити и того нарушити ме(л), на вра(д) его к(р) мл(сти) Володимер(р)ки(и) земъски(и) чотыриста ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), а па(н)у Станиславу Кграе(в)скому и пото(м)комъ его мл(с)ти другую чотыриста ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) заплати(ти) буду повине(н). И по заплаче(н)ю заруки то(г)ды ка(ж)ды(и) су(д) и ка(ж)дыи вра(д) мае(т) то(т) запи(с) мо(и) при mocy zostавити вечными часы. А е(ст)ли бы(х) ся я с пото(м)ками своими бли(з)кими его мл(сти) пна Кграе(в)ского и пото(м)ковъ его мл(сти) ѿ якую (ж) ко(л)векъ речъ тоѣ вла(ст)ное его мл(ст), што-(м) вечне а ѿбе(л) прода(л), позывати ме(л), то(г)ды не буде(т) повине(н) его мл(ст) ни с пото(м)-ками своими ѿ(т)казыва(ти), а(ж) пе(р)ве(и) другие заруки заплати(ти) маю, то е(ст) враду зе(м)скому Воло(д)име(р)скому па(т)со(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), а его мл(сти) па(н)у Станисла(в) Кграе(в)скому[...] его другую па(т)со(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х). А по заплаче(н)ю зару(к)[...] мо(и) мае(т) бы(ти) захова(н) мо(ц)но в ко(ж)дого права, а которы(и) при(з)-ви(л)я // тве(р)дости листы на тоѣ име(н)е Радовичи у брата моего рождоно-

175

го пна Ти(х)на Радови(ц)кого в захова(н)ю су(т). То(г)ды до ка(ж)до(и) справы и по(т)ребы его мл(с)ти пану Кграе(в)скому с потомъками его мл(сти) маю(т) та(к) власне служити, яко вла(ст)иому ѿ(т)чичу име(н)я того Радови(ч), и коли... па(н) Кграе(в)ск(и) похоче(т) ведомости ты(х) привиле(въ) и листо(в) ѿ(т) брата моего мети, то(г)ды во(л)но буде(т) его мл(с)ти ты(м) право(м) прирожены(м), што а его мл(сти) спусти(л), доходити, яко са его мл(с)ти налече(и) подобати и мочи буде(т). Коли (ж) вжо не мне, але его мл(сти) па(н)у Кграе(в)скому стала вся справа вечными часы служити буде(т), а я с того не (з) жа(д)ного примуше(н)я, але намысли(в)шися на то добре, с того ся **вырекаю** и зо всего права своего уступаю вечне и **навекы**. И на то(м) да(л) его мл(сти) па(н)у Станиславу Кграе(в)скому с(с) **мо(и)** ли(ст) по(д) **моею** печатю. А при то(м) бы(ли) и то(г)ло добре сведоми и(х) мл(ст) па(н) **Я(н)** Ру(д)кгеръ, а кна(з) Дми(т)ре(и) Козика, а панъ Фронтцъ Крушь а па(н) Во(и)на Лине(в)ски(и). И за очевистою про(з)бою моею и(х) мл(ст) петачи сво(и) до сего листа моего приложити рачили. Писа(н) в Лу(ц)ку<.> лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча па(т)со(т) семьдесато(г)ло, м(с)ца июня, ѿсмо(г)ло(на)д)ца(т) дня.

62. *Приятельська угода між Курпським і Матієвськими щодо мирного володіння землями і маєтками, без чвар і кривд.*

Акт від 11 січня 1571, № 104, 3.

Сталаса вгода пре(з) велмо(ж)ного пана Петра зе Зборова, воеводы 93 **се(н)доми(р)ского**, и и(х) мл(с)ти пана Богуша, по(д)коморого любе(л)ского, Миколая Мацеє(в)ского, старосты спиского сына зе Зборова, старосты ѿделано(в)ского, Миха(и)ла Гарабу(р)ду, писара его к(р) м(л) лито(в)ского, старосту(!) свислоцкого, и Гаврила Бокея, су(д)и луцкого, межи и(х) мл(с)тами пны кназами А(н)дреемъ Миха(и)ловичо(м) Ку(р)пськимъ, зъ ѿ(д)ное стороны, а Станиславо(м) и Каспоромъ Матее(в)скими, з другое стороны. А то ѿколо ро(з)нищъ, кривдъ и шко(д), которые межи преречеными паны были ѿ(т) именей кнза его мл(с)ти Кове(л)ского а и(х) мл(с)ти пано(в) Матее(в)скихъ ѿ(т) Матеева. А такъ преречоные и(х) мл(ст) панове е(д)начи хотачи тые ро(з)нищы и права межи сторонами въспокоити, то(г)ды такую **приятел(л)скую** вгodu за прия(з)ливы(м) нала(з)комъ межи и(х) // листами 93 зв. **вчинили, и(ж) кнзь** его мл(ст) Ку(р)пський мае(т) **вживати кгру(н)товъ** и **именей ты(х),** которые в сусе(д)стве с паны Матее(в)скими де(р)жить и ѿ которы(х) **такъ** тые ро(з)нищы были. **Мае(т)** и(х) **вживати** спокоине, **бе(з)печне ты(м) способомъ<.>** яко пере(д) ты(м) его пре(д)кове, старостове, де(р)жавцы ты(х) **именей**, и па(н) Та(р)ло де(р)жали, яко са(м) кна(з) его мл(ст) по(л)тора **лета** пе(р)веи **вжива(л)** споко(и)не, яко дотуль, а(ж)бы комисары з рамена его к(р)<.> м(л)<.> **выведаные коиець** то(т) **та(к)** кгру(н)товны(м) ро(з)ницамъ **вчинили**. А што са дотыче(т) шко(д), кнзю его мл(с)ти ѿ(т) пано(в) Матее(в)ски(х) **починены(х),** за тые вси шкоды знала(з)ку **приятел(л)ского** маю(т) панове Матее(в)ские дати кнзю его мл(с)ти тисачу и **пя(т)сотъ** золоты(х) монеты и **ли(ч)бы** лито(в)ское на бли(з)ко **пришлое** **свато** **трехъ** кролеи и **комагу** **те(ж)** добрую новую мае(т) дати кнзю его мл(с)ти. А што бы спо(л)ные **приятели,** **выеха(в)ши,** въ **бчола(х)** шко(д)

узнали, то те(ж) маю(т) нагородити(,) и по(д)даные кнзѧ его мл(с)ти, естли бы которые, втекли ѡ(т) кнзѧ его мл(с)ти, по(д) ними были, маю(т) и(х) ве(р)нути кнзю его мл(с)ти. Што кгда выпе(л)ня(т) мае(т) кна(з) его мл(ст) с паны Матее(в)скими квитова(т) зо вси(х) по(з)вовъ и презыско(в) и зо всего права выпустити с по(з)вовъ, маю(т) вси правне поступки межи собою, маю(т) з обу(д)ву сторо(н) вморити на ве(ч)ные часы, а вже зго(д)ливѣ и прияте(л)ски(и) межи собою жити. А естли бы на то(т) ча(с) поменены панове Матее(в)ские тоѣ заплаты кнзю Ку(р)пъскому не вчинили, тогды кна(з) Ку(р)пъский мае(т) во (и)ме(н)ѣ пановъ Матее(в)скихъ, в которое буде(т) хоте(л) увазатиса, во вси(х) ты(х) пенеза(х), в тисачи и в петисо(т) золоты(х), и што бы пришло за комагу плати(ти), и мае(т) то де(р)жати до зупо(л)ное заплаты тоѣ сумы. А панове Матее(в)ские того уваза(н)я боронити и спрети(в)ненъя в то(м) жа(д)ного чинити не маю(т) по(д) закладо(м) на его к(р)⟨,⟩ м(л), тре(х) тисаче(и) золоты(х), а на кнзѧ его мл(ст) две тисачи золоты(х). А и(ж) его мл(с)ти пана Каспора Матее(в)ского не ма(ш), его

94 мл(с)ти па(н) Станисла(в) мае(т) са за него записа(т) записы мо(ц) // ними, же все то постанове(н)ѣ де(р)жати буде(т). А тыѣ пререченыя речи во(д)ле тоѣ вгоды рекли собе з обу сторо(н) по(ч)тивыми словы не ѡ(т)ме(н)не де(р)жати, такъ и(ж) за его мл(ст) пана Матее(в)ского ту прирекли его мл(ст) па(н) воевода се(н)доми(р)ский, его мл(ст) па(н) по(д)коморы(и) любе(л)ски(и)⟨,⟩ его мл(ст) па(н) староста списки(и)⟨,⟩ его мл(с)ть па(н) староста адола(н)овский⟨,⟩ а за кназа его мл(ст) Ку(р)пъского его м(л) па(н) писа(р) староста свислоцкии и его мл(ст) па(н) судья луцки(и) вышеименованыѣ. А на ты(х) реча(х) лепшую певно(ст) всему на тои и(н)те(р)цезе печати свои приложили и руками вла(ст)ными са по(д)писали у Ва(р)шаве два(д)цатого дна, че(р)вца, року тиса(ч)ного пя(т)сотъного семьдесатого.

63. Продажний запис Тихна Васильовича Радовицького на частину маєтку — проданого панові Граєвському.

Акт від 14 січня 1570, № 93, 1.
Випис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

196, Я, Ти(х)но Васи(л)єви(ч) Радѡвицки(и), земени(н) повету ¹ Володи-
196 зв. ме(р)ского, вы(з)наваю си(м) мой(м) листомъ ко(ж)дому, кому буде(т) того по(т)реба ведати або, чтучи е(г)⟨ol⟩, слыша(ти), и(ж), дознавши я в немалы(х) потреба(х) и долеглостя(х) свои(х) великую ху(т) и ласкавы(и) ратуно(к) ѡ(т) его мл(с)ти пна Станислава Кграє(в)ско(г)⟨ol⟩, дворанина короля его мл(с)ти, што приходило немалымъ кошто(м) и накладо(м) его мл(с)ти, иж-емъ по брате(х) свои(х) и кре(в)ны(х) приятеле(и) таковое вчи(н)ности ² не дозна(л), ино, нагорожаючи я таковую ласкавую учи(н)но(ст) его мл(с)ти, продал-е(м) за пе(в)ную суму пнзе(и), за тисачу ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) в ка(ж)ды(и) гро(ш) по десе(ти) пнзе(и) белы(х) личачи, ча(ст) свою име(н)я моего, в Радовича(х) лежачое, в повѣте Володимер(р)ско(м), што правомъ прироже⟨ны⟩мъ на мене прислухае(т) зо всими спа(д)ки и всею вла(ст)но(ст)ю такъ до(л)го и широко, я(к) ³ са тоѣ име(н)ѣ в собе мае(т), во(л)ное и никому не пе(н)ное в граница(х) сусе(д)о(в) ⁴ ѡбапо(л)ны(х), то е(ст) ѡ(т) имене(и) кнзе(и) Поры(ц)ки(х) Поры(ц)ка а ѡ(т) Ляхова и Щеню-

тина з одное стороны въ граница(х) и в о(б)езде(х) певны(х), якъ са здавна тоє име(н)е в собе маєть вечно навеки ѿбе(л) непорушно па(н)у Станисла(в)у Кграє(в)скому и пото(м)комъ его мл(сти) спустил-е(м), яко(ж) заразо(м), ве(д)ле змовы и постанове(н)а ншо(г)ло спо(л)ного, взал—о(м) въ его мл(сти) пана Станислава Кграє(в)ского зупо(л)ную заплату и суму пнзе(и) всю подь-несль есми вла(с)не⁵ и в руки сво(и) взал, с которое заплаты я, Ти(х)но Васи(л)еви(ч) Радови(ц)ки(и), его мл(ст) пна Кграє(в)ского и пото(м)ковъ его мл(сти) квитиую вечными часы и то(г)ло права приржоного с того име(н)я и части сво(и) в Радовича(х) и спа(д)ковъ и зо вси(х) вла(ст)носте(и), што бы ся на пото(м) оказало и (п)рипало, уступую, а на пна Кграє(в)ского и на пото(м)ки его мл(сти) вечными часы вливаю. Во(л)но буде(т) его мл(с)ти пну Кграєвскому ты(м) име(н)е(м) и прадажою⁶ (!) моею и спа(д)ка[...]⁷ вжо⁷ вла(ст)ны(и) ѿ(т)чи(ч) и деди(ч) име(н)я то(г)ло запро[...]⁸ вечне замени(т), дарова(т) и ку своему ле(п)шому ѿбе(р)ну(т), яко са его мл(с)ти и пото(м)комъ налепе(и) подобати буде(т)⟨.⟩ // А я то ясно са(м) ѿ(т) себе¹⁹⁷ и ѿ(т) бра(т)и своеє, бли(з)ки(х) и кро(в)ны(х), ѿ(т)писую и ѿ(т)даляю вечными часы. Моє(н) его мл(ст) па(н) Кграє(в)ски(и) с потомки⁹ своими або кому то право спусти(т) похоче(т), то(г)ло име(н)а вживати зо всеми по-жи(т)ками яко с по(д)даными таглыми и по(д)суседки и и(х) платы и цы(н)-шами, доходы и пови(н)ностями, с по(л)ми, нивами и с пашнею, которая на ты(х) поля(х) и нива(х) посеяна¹⁰ есть⟨.⟩ и (з) сеножа(т)ми, з дубровами, запустами, з бо(р)тною землею, га(и)ми, з лесы, боры и (з) хорощами, про-ро(б)ками, ставы, млинами, лу(ж)ками, ѿзе(р)цами, во(д)ками и зо вси(м) кгру(н)то(м), якъ са таа ча(ст) име(н)я¹¹ моего в Радовича(х), што на по-то(м) припаде(т), в собе має(т) та(к), и(ж) менованое менованому, а не-менованое менованому ничого шкодити не маєть. А я заразо(м) того име(н)я его мл(сти) поступую и вечне даю и тую продажу а вечное постанове(н)е мое на (в)ряд его короле(в)ское¹² мл(с)ти записа(ти) и ѿповедати ѿчевисто маю на де(н) свата светого И(л)и в року теперешне(м) семьдесятомъ, м(с)ца июла, два(д)цатого дня⟨.⟩ Або яко нары(х)ле(и) бы(ти) можетъ, в Лу(ц)ку на враде кгро(д)ско(м) вы(з)нати маю а его мл(ст) па(н) Кграє(в)ски(и) и пото(м)кове его мл(сти) во(л)ны буду(т) то(т) запи(с) перенести до кни(г) судовы(х) земски(х) повету¹ Воло(д)име(р)ско(г)ло хотя бє(з) мене. А то буде(т) такъ ва(ж)но, яко бы(х) я са(м) вы(з)нати по(в)торе ме(л)⟨.⟩ А є(ст)ли бы была того по(т)реба⟨.⟩ тогды ѿбещую пану Станиславу Кграє(в)скому и пото(м)комъ его мл(с)ти буду винє(н) самъ ехати на пє(р)вы(и) земские роки и тую прода(ж)¹³ свою ве(ч)ную до кни(г) земски(х)¹⁴ вы(з)навати и записа(ти)⟨.⟩ А є(ст)ли бы(х)а с пото(м)ки або на пото(м) хто з бли(з)ки(х) мои(х) тоє ве(ч)ное постанове(н)е мое възруша(ти) мели, або же бы(х) ся в чомъ тому записови недосы(т) стало, во (в)си(х)¹⁵ а(р)тыкуле(х), яко выше(и) ѿписано стон(т), тогды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы(х) с то(г)ло постанове(н)я моего с пото(м)ками и бли(з)кими своими // выступити и того наруши(ти) ме(л), на вра(д) его кроле(в)ское мл(с)ти Володиме(р)ски(и) земьски(и) чотыриста копъ гроше(и)¹⁶, а па(н)у Станиславу Кграє(в)скому и потомькомъ его мл(с)ти другую чтыриста ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) ваплати(ти) буду повинє(н), и по заплаче(н)ю заруки тогды ко(ж)ды(и)¹⁷ су(д) и ка(ж)ды(и) вра(д) має(т) запи(с) мо(и) при моцы zostавити вечными часы. А є(ст)ли бы(х) са¹⁸ я с пото(м)ками своими и бли(з)кими его мл(ст)

197

197 зв.

пна Кграє(в)ского и пото(м)ко(в) его мл(с)ти ѿ якую (ж) ко(л)векъ речъ тоє вла(ст)ное его мл(сти), што-(м) вечне а ѿбе(л) прода(л), по(з)вати ме(л)⟨,⟩ тогда не буде(т) повинє(н) его мл(ст) ни с пото(м)ками¹⁹ ѿ(т)казывати, а(ж) пе(р)ве(и) другие заруки заплатимо, то е(ст) враду земскому²⁰ Володи-ме(р)скому па(т)со(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), а его мл(с)ти пану Ста-ниславу Кграє(в)скому и пото(м)комъ его другую па(т)со(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х). А по заплаче(н)ю зарукъ то(т) запи(с) мо(и) має(т) быти за-хова(н) мо(ц)но в ка(ж)до(г)лоу права. А которые приви(л)я, тве(р)дости, листы на тоє име(н)е²¹ Радовици я в себе маю и на то(т) же ча(с) и(х) на враде Лу(ц)комъ кгро(д)ско(м)²² при ѿно(м)²³ же вы(з)на(н)ю моемъ его мл(с)ти пану Станиславу Кграє(в)скому подати и(х) маю⟨,⟩ а е(ст)ли бы(х) я на то(т) ча(с) подати и(х) не хоте(л)⟨,⟩ тогда я маю заруки заплати(ти), якъ выше(и) ѿписано²⁴ есть⟨,⟩ а заплативши тые заруки, пре(д)ся па(н) Кграє(в)ски(и) тую продажу мою вечными часы де(р)жати маєть. А што са дотыче(т) ѿ вєно ма(л)жо(н)ки моеє пани Катерины Сла(в)ское Радови(ц)-кое, што (ж) я єє напере(д) прода(ж)и моеє вечистое ѿправи(л) и записа(л)⟨,⟩ тогда ку то(и) ѿ(п)раве и запису моему на то(и) справе вечное²⁵ продажи мое(и)²⁶ ничого мети не має(т) вечными часы. А ма(л)жо(н)ку мою панкою Катерину Радови(ц)кую маю и буду повинє(н) привести, же ѿнана то(т) запи(с) доброво(л)ны(и) мо(и) при(з)воли(ти) маєть и то(г)лоу вєна²⁷ своего уступи(ти) маєть вечными часы его мл(с)ти па(н)у Станиславу Кграє(в)скому и пото(м)комъ его мл(сти)⟨.⟩ по(д) заруками другими и третими, в семъ лис-те выше(и) ѿписаны(и), на то²⁸ да(л) его мл(сти) пану Станисла(в)у Кграє(в)-скому се(с) мо(и) ли(ст) // по(д) печат(н)ю моею и с по(д)писо(м) вла(ст)ное руки моеє. А при то(м) были и того добре сведоми и(х) мл(ст) кна(з) Дми(т)рѣ Козѣка²⁹⟨,⟩ а па(н) Ива(н) Семенови(ч) Ляхо(в)ски(и)⟨,⟩ а па(н) Васи(л)е(и) Васи(л)еви(ч) Радови(ц)ки(и). И(х) мл(ст) на ѿчєвистую про(з)бу мою печат-и сво(и) до сєго листу моего приложити рачили⟨.⟩ Писа(н) у Лу(ц)ку ле(т)³⁰ бо(ж)єго нароже(н)я³¹ тисєча³² па(т)со(т) сємѣдєсєтого, м(с)ца июля, пе(р)во(г)лоу дня. Ти(х)но Радови(ц)ки(и) вла(ст)ною рукою по(д)писа(л).

У гродській книзі № 966: ¹ повѣту; ² таковой учи(и)ности; ³ яко; ⁴ сусѣдо(в); ⁵ власне; ⁶ име(н)емъ и продажою; ⁷ спа(д)ками яко вже; ⁸ запрода(ст); ⁹ пото(мъ)ки, пото(мъ)ками, пото(мъ)комъ; ¹⁰ посѣяна; ¹¹ имѣ(н)я; ¹² к(р); ¹³ продажу; ¹⁴ земськихъ; ¹⁵ (в)сєхъ; ¹⁶ гроше(и) ли(тв)ски(х); ¹⁷ ка(ж)ды(и); ¹⁸ сє; ¹⁹ потомъками; ²⁰ земському; ²¹ имѣ(н)я; ²² кгро(д)ско(мъ); ²³ ѿно(мъ); ²⁴ ѿписано; ²⁵ вечны; ²⁶ мои; ²⁷ вѣна; ²⁸ выше(и) поменєныє и на то(мъ); ²⁹ Козѣка; ³⁰ лѣта; ³¹ наро(ж)нѣа; ³² тисєча.

64. Угода між Павлом Рикальським та Оленою Рикальською, з одного боку, і дворянином Граєвським з другого боку, за якою подружжя Рикальські поступаються Граєвському ґрунтом, що мав входити до віна Олени Рикальської, одержавши від нього взамін коштовні речі.

Акт від 13 жовтня 1570, № 84, 1.
Випис з книг гродських від 6 серпня 1570.

170 зв. Я, Паве(л) Рыка(л)ски(и), споле(ч)нє з ма(л)жо(н)кою своєю Оленою
171 Васи(л)євною Рыка(л)скою Радови(ц)ко(г)лоу, вы(з)наває(м) // сами на себе си(м) ншимъ листомъ, кому того буде(т) по(т)реба веда(ти) або, чтучи

его, слышати, и(ж) мы не (з) жа(д)ного примуше(н)я⟨,⟩ ѿ(д)но намысли(в)-
 шися¹ на то добре а с порадою приятеле(и) свои(х)[...] чи² мне, Ѡлене
 Васи(л)евне Радови(ц)кого Рыка(л)ско(и), с че(т)ве(р)тое[...]³ по сме(р)ти
 небо(ж)чика ѿ(т)ца моего пна Васи(л)я Радови(ц)ко(г)ло[ѿ(т) бра[т]и
 своее пно(в) Ти(х)на, Романа, Васи(л)я, Ивана Радови(ц)ки(х) водле права
 вывенованое, ѿ(д)но седечи на пе(в)но(и) части име(н)я Радовича(х), в
 томъ вѣне своемъ з ма(л)жо(н)комъ свои(м), видечи⁴ на(м) спо(л)не, и(ж)
 тое име(н)е Радовичи бра(т)я мо(и) яко заставою, та(к) ве(ч)но(ст)ю⁵ в
 ро(з)ны(и) руки пускаю(т), не вчинивши на(м) за вено мое досы(т)⟨,⟩ а мы,
 де(р)жачися⁶ на то(и) части, надеваючи са ры(х)ло⁷ ѿ(т)правы ѿ(т) пно(в)
 бра(т)и свое(и), до до(л)го(в) немалы(х) пришли и, не маючи ся⁸ чи(м)
 бо(л)ше(и) ратовати⁹, а ведаючи ѿ то(м), и(ж) пнове бра(т)я мо(и) пустили
 вечно(ст)ю части свое(и) его мл(сти) па(н)у Станиславу Кграе(в)скому,
 дворенину его к(р)¹⁰ мл(сти), и видечи на(м) ласко(в)ую прихи(л)но(ст)
 ѿ(т) его мл(сти) ку себе а не хотечи тое части своее в ы(н)шие руки попусти-
 (ти), абы са тое име(н)е ро(з)нити мало, удали есмо ся за про(з)бами своими
 ку его мл(сти) па(н)у Станисла(в)у Кграевъскому¹¹, дворенинови его к(р)
 мл(сти), абы его мл(ст) з нами побо(ж)не и ласкаве постанови(ти) около
 заплаты вена моего и выправы моее рачи(л), яко (ж) его мл(ст) па(н) Кграе(в)-
 ски(и), видечи та(к) долеглую¹² по(т)ребу нашу, и(ж) ся⟨.⟩ мы дале(и)¹³
 на то(и) части ѿде(р)жати не мо(г)ли⟨,⟩ ласкаве а праве хрестия(н)ски(м)¹⁴
 обычае(м) з нами ся расправити рачи(л), такимъ обычаемъ, и(ж) во(д)ле
 ѿшацова(н)я пно(в) а приятеле(и) нши(х) спо(л)ны(х), на тое высажоны(х),
 яко тая ча(ст) че(т)ве(р)тая ве(д)ле права посполитого и статуту зе(м)ского
 на мою сторону стояла. Тогда мне ѿ(т) его мл(сти) пна Станислава Кграе(в)-
 ско(г)ло[яко готовыми гро(ш)ми, та(к) золото(м), серебромъ, пе(р)лами,
 шатами и (в)сякою вы(п)равою на тое надлежащою¹⁵, зо мьною¹⁶, Павломъ
 Рыка(л)ски(м), досы(т) ся стало. С чого я, Паве(л) Рыка(л)ски(и), и я,
 Ѡлена Васи(л)евна // Рыка(л)ская, его мл(с)ти пна Станислава Кграе(в)ско-
 го и пото(м)ковъ его мл(с)ти зупо(л)не а не ѿ(т)во(з)не квитиемо с пото(м)-
 ками своими ве(ч)ными. [...] ¹⁷ во(л)но буде(т) его мл(с)ти пану Станиславу
 Кграе(в)скому с потомъками¹⁸ своими тое право, которое мы на его мл(ст)
 вечно вливаемъ, никоторое вла(ст)ности та(к) в то(и) справе, яко спа(д)-
 ко(х), на себе не заставуючи, тою ча(ст)ю в Радовича(х), которую мы зара-
 зомъ его мл(сти) вечно подаемъ и поступуемъ, продати, заменити, даровати
 и ку своему пожиточному с пото(м)ками своими ѿбе(р)нути, яко са нале-
 пе(и) его мл(с)ти подобати буде(т). А мы с пото(м)ками своими, ани жаде(н)
 в бли(з)ки(х) нши(х) не маемъ ани будемо мочи переказы никоторое его
 мл(с)ти пану Кграе(в)скому и пото(м)комъ его мл(сти) чинити, кгда (ж)
 са зо всего права своего вырекае(т) вечно и навеки. А если бы(х) а, Паве(л)
 Рыка(л)ски(и), и я, Ѡлена Васи(л)евна Радовицкого Рыка(л)ская, с по-
 то(м)ками своими, а(л)бо хто з бли(з)ки(х) наши(х) бу(д) по ѿ(т)ца(х) або
 matka(х) нши(х) хотели тое постанове(н)е ншее[...] [...] и(с)то¹⁹ яки(м)-ко(л)-
 ве обычаемъ зрушати, то(г)ды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы с того постано-
 ве(н)я выступити есмо мѣли, двѣсте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) на вра(д)
 его к(р) мл(с)ти кгро(д)ски(и) або земьски(и), в которо(м) бы ко(л)векъ
 за якими поступки врадовыми и в которомъ-ко(л)ве²⁰ повете тая справа
 приточитися мела²¹, заплати(ти), а его мл(сти) па(н)у Станиславу²² дру-

171 зв.

гую двесте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) и пото(м)комъ его мл(сти) та(к) же заплатити будемъ пови(н)ни. А заплати(в)ши ты(и) за(р)уки, вы(ш)ше менованые, тогда па(н) Кграе(в)ски(и) с пото(м)ками сво(и)ми де(р)жачи тую ча(ст), которую его мл(сти) доброво(л)не а вечне подаемо, та(к) до(л)го и широко, я(к) са тое име(н)е в о(б)е(з)де(х) и (в) граница(х) стародавны(х) в собе мае(т), зо всякими пожи(т)ки, малыми и великими, та(к), и(ж) менованое неменованому, а неменованое менованому шкодити не мае(т), у ко(ж)дого права при mocy[...] при томъ записе ншо(м) заставле(н) бы(ти) мае(т). А если бы са²³ хто потомъ яко з²⁴ бли(з)ки(х), та(к) те(ж) и з о(б)чи(х) стороны зъ яки(м) право(м) // ѿ(т) на(с) с пе(р)вшимъ²⁵ або с последни(м) проти(в)ны(м) тому записови показати мели, тогда того на на(с) самы(х) по(и)скивати маю(т), што мы на себе доброво(л)не беремо, а тому записови не маем ничего шкодити вечными часы по(д) заруками выше(и) описанными. А то(т) запи(с) вечисты(и) заразомъ ставши на враде г(с)дръско(м) Воло(ди)ме(р)скомъ кгро(д)ски(м) ѿповедали есмо и очевисто со(з)нали. Я, Паве(л) Рыка(л)ски(и), и я, Ѡлена Васи(л)евна Радови(ц)кого Рыка(л)ская, с приятелемъ свои(м) кривны(м)²⁶ его мл(ст)ю пано(м)²⁷ Федоромъ Со(л)таномъ, писаромъ земъски(м), и брато(м) своимъ рожоны(м) пно(м) Васи(л)емъ Васи(л)евичо(м) Радови(ц)ки(м) з ведомо(ст)ю и при(з)воленемъ и(х) мл(с)ти²⁸, а его мл(ст) па(н) Станисла(в)²⁹, с потомъками своими або на кого бы тое право свое вли(ти) похоте(л), во(л)ни буду(т) то(т) запи(с) на(ш) перенести до кни(г) судовы(х) земъски(х) повету Воло(ди)ме(р)ско(г)ло хотя и бе(з) на(с) самы(х), а тое мае(т) быти такъ ва(ж)но, яко бы(х)мо сами ѿсобами своими вы(з)навати мели. А если бы того была по(т)реба, абы(х)мо и сами до враду земъско(г)ло зъеха(ли) и вы(з)на(ли), то(г)ды за ѿбосла(н)емъ его мл(с)ти пна Кграе(в)ско(г)ло и пото(м)ковъ его мл(сти) будемъ пови(н)ни на пе(р)вши(х) роки зе(м)ски(и) повету Володимер(р)ского приехати и во(д)ле потребы до кни(г) земъски(х) вы(з)нати и записати по други(и) кро(т) зарукъ, в семъ листе нашо(м)³⁰ ѿписаны(х). И на то дали есмо се(с) на(ш) ли(ст) по(д) печатми ншими³¹. А и(ж) при то(м) были и того добре сведоми его м(л) в бозе веле(б)ны(и) владыка володимер(р)ски(и) и бересте(и)ски(и) ѿте(ц) Феѿдоси(и) а его м(л)ст па(н) Паве(л) Григореви(ч) Ѡра(н)ски(и), по(д)старости(и) Володимер(р)ски(и) а кна(з) Федо(р) Миха(и)лови(ч) Ку(р)цевича. Которые и(х) мл(ст) за про(з)бами нашими печати свои приложити рачили. Писа(н)⟨.⟩ у Володимери лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча па(т)со(т) семьдесятото, м(с)ца а(в)густа, шостого дня.

У гродзькій книзі № 966: ¹ са; ² не будучи; ³ ча(с)ти; ⁴ ведечи; ⁵ чъно(ст)ю (л); ⁶ де(р)жачиса; ⁷ надеваючи(с) са ры(х)ло; ⁸ маючи(с) ся; ⁹ ротовати; ¹⁰ кроле(в)ско(и); ¹¹ Краевъскому; ¹² доле(г)лую; ¹³ и(ж) есмо ся да(лн); ¹⁴ хрестя(н)ски(м); ¹⁵ то належачо; ¹⁶ мною; ¹⁷ часы; ¹⁸ потомъками; ¹⁹ ише вечи(с)тоге; ²⁰ ко(л)ве(к); ²¹ прито(т)чи(т)ся мала; ²² Станиславу Краевскому; ²³ ся; ²⁴ изъ; ²⁵ пе(р)внимъ; ²⁶ рожоны(м); ²⁷ мл(ст); ²⁸ мл(с)ти; ²⁹ Станисла(в) Кграе(в)ски(и); ³⁰ наше(м); ³¹ ншими печатми.

65. Уступный запис Михайла Федоровича Ружинського
його сестрі й зятю на частину спадщинного маєтку

Акт від 4 жовтня 1570, № 75, 1.

Я, Миха(и)ло Федорови(ч), кна(з) Ружи(н)ски(и), визнаваю са(м) на себе ты(м) листо(м) мои(м), и(ж) кому бы потреба того была ведати, ѿ котору ча(ст)ку маю право вести ѿ(т)чи(з)ны моеє вла(ст)ное с кнзе(м) Ѡстафъемъ, с кнзе(м) Григо(р)емъ, с кнзе(м) Миха(и)ло(м), с кнзе(м) Дмитрие(м) Ружи(н)скими, бра(т)ею моею стрые(ч)ною, котораа ча(ст)ка на мене ѿ(т)чи(з)ны мое(и) правомъ прирожены(м) спадываєть в Городе(л)щы. Не будучи ни ѿ(т) кого примушоны(м), ѿ(д)но розмило(ва)вши са сестры моеє рожоное Ѡгафьи пне(и) Станиславо(и) Даме(н)ское и мужа єє пна Станислава Даме(н)ского, зата моего, и все право свое вливаю и в мо(ц) даю, па(к) сестра моя пни Станиславовая и па(н) Станислав маю(т) мо(ц) [...] тоє ча(ст)ки в Городе(л)щы право(м) доходити, яко я са(м), и маю(т) и(х)мл(ст), // а сестра моя и па(н) Станисла(в), зать мо(и) милы(и), тоє ча(ст)ки доста(в)ши в брати мое(и) пе(р)вопоменено(и) ве(ч)ными часы де(р)жати ѿны сами, и и(х) [...] дети, и по(м)ки и вживати со (в)сими пожи(т)ками, яки(и) мели бы(т), не ѿставуючи ничего са(м) на себе и на жону, и дети, и пото(м)ки сво(и). А при то(м) были люди добрыє, и(х) мл(ст) кна(з) Стефа(н) Ружи(н)ски(и), бра(т) мо(и) рожоны(и), па(н) Федо(р) Калусо(в)ски(и), и дла ле(п)шое веры и сведо(м)я а са(м) печат(т) свою и и(х) мл(с)ти кнза Стефана и пана Калусо(в)ского ѿ печати проси(л). И(х) мл(ст) за про(з)бою моею печати свое поспо(л) з моею печат(т)ю к сему листу приложи(ли). Писа(н) у Володимери м(с)ца ѿкте(б)ра, че(т)ве(р)то(г)[o] дня, року семьдєсато(г)[o].

66. Дарчий запис Марії Федорової Ружинської
синові Михайлові на частину маєтку в Ружині.

Акт від 3 жовтня 1570, № 72, 1.
(Дата написання листа чомусь пізніша від дати акту).

Я, кнегина Ма(р)я Федороваа Ружи(н)скаа, вы(з)наваю сама на себе симъ мои(м) листо(м) иж-є(м), выдели(в)ши ча(ст) име(н)я в Ружиню, яко люде(и) ѿєлы(х), та(к) те(ж) по(л) дво(р)ны(х), и сеножате(и), половину дала сыну своему ме(н)шому кназю Миха(и)лу, которое части єго ѿ(т) мене выделены и приателе(и) нши(х) реєстръ меновите зосо(б)на ре(ч) ка(ж)дую по(д) печат(т)ю моею и по(д) печат(т)ми ѿны(х) приателе(и) нши(х) яко кнзю Миха(и)лу, та(к) те(ж) и мене єсть даны(и). А где бы-(м) я ѿ(т) сєго часу кнзю Миха(и)лу в чо(м)-ко(л)ве(к) кри(в)дить и (в) тоє вступовати са и листу сєго мое(г)[o] нарушити мєла, то(г)ды сама доброво(л)не по(д)вєзую са на зако(н) володимє(р)ски(и) заруки заплатити — сто ко(п) гроше(и), а стороне нарушено(и) другую сто ко(п) гроше(и). Ѡ которые заруки, где бы-(м) сє дала припозвати пере(д) ура(д), которому тоє буде(т) належало, // тогды напере(д) пови(н)на буду тые заруки выше(и) поменєны(и) заплатити. То(ж) ув о(т)казє маю быти, а ура(д) мо(ц)не на (м)нє має(т) вьсказати. А при то(м) выде(л)ку части єго были и(х) мило(ст) пнове па(н) Федо(р) Ка(л)усо(в)-

ски(и), па(н) Ива(н) Ключки(и), па(н) Станисла(в) Даме(н)ски(и)⟨,⟩ А для ле(п)шое тве(р)дості просила-мъ и(х) милости ѿ приложе(н)е печате(и). И(х) мл(ст) тоє за про(з)бою моею учинити и печати по(с)по(л) з моею печат(т)ю приложити рачили⟨,⟩ Писа(н) у Володимер(и), лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча па(т)со(т) се(м)десатого, м(с)ца ѡкте(б)ра, четве(р)то(г)[o] дня.

67. Розписка Михайла Федоровича Ружинського в тому, що він отримав від своєї матері у володіння частину маєтку в Ружині.

Акт від 3 жовтня 1570, № 73, 1.

(Дата написання листа чомусь пізніша від дати акту)

147 зв.

Я, кна(з) Миха(и)ло Федорови(ч) Ружи(н)ски(и) вы(з)наваю са(м) на себе си(м) мои(м) листо(м) иж-е(м) вза(л) ѡ(т) кнегини Ма(р)и Федорово(и) Ружи(н)ское, ма(т)ки сво(и), часть име(н)я своего в Ружинью. Котораа ча(ст) з делу пе(р)вого zostала была при мое(и), то па(к) кнегина ма(т)ка моя, не приводечи, мене, сына своего, ку бо(л)шому накладу, выделила мне ча(ст) ро(в)ную во (в)се(м) в Ружи(н)ю яко в люде(х) ѡсєлы(х), та(к) те(ж) и (в) пола(х) дво(р)ны(х) и лу(дс)ки(х) (?) и (в) сєножате(х) дво(р)ны(х), и (в) дворе, и во (в)се(м) ѡ(т) мала и до велика кнегини ма(т)ка моа досы(т) мне учинила до живота свое(г)[o]. Которо(и) части, мое(и) ѡ(т) кнегини ма(т)ки выделены(и) реєстръ меновите зосо(б)на ре(ч) ка(ж)дую по(д) печат(т)ю моею и по(д) печат(т)ми приателе(и) нши(х) яко кнегини ма(т)це мое(и), та(к) те(ж) и мне є(ст) даны(и). А где бы-(м) я ѡ(т) сєго ча(с)у кнегини ма(т)це свое(и) в чо(м)-ко(л)ве(к) кри(в)дити и (в) поко(и)но(м) мешка(н)ю⟨.⟩ яко в дворе, та(к) те(ж) и (в) ыны(х) рєча(х) всаки(х) а на реєстра(х) выше(и) поменєны(х) даны(х) ме(л) и се(и) ли(ст) сво(и) наруши(л), то(г)ды са(м) доброво(л)не по(д)везуюса на замо(к) Володимер(р)ски(и) заруки заплатити сто ко(п) кгроше(и), а стороне нарушоно(и) другую сто ко(п) гроше(и). Ѡ которых(и) заруки, // где бы-(м) сєда(л) припо(з)вати пере(д) ура(д), которому тоє бу-
418 де(т) належало, тогда напере(д) повинє(и) буду тые заруки, выше(и) поменєныє, записати, то(ж) ув о(т)казє маю быти, а ура(д) мо(ц)не на (м)не має(т) вєсказати. А при то(м) выделе(н)ю части мое(и) были и(х) мл(ст) пнове па(н) Федо(р) Калусо(в)ски(и), а па(н) Ива(н) Ключки(и), а па(н) Станисла(в) Даме(н)ски(и). А (д)ла ле(п)шое тве(р)дості просил-омъ и(х) мл(с)ти ѿ приложе(н)е печати. И(х) мл(ст) тоє за прозьбою моею учинити и печати по(с)по(л) з моею печат(т)ю приложити рачили. Писа(н) у Володи-
ме(ри) лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча па(т)со(т) се(м)десато(г)[o], м(с)ца ѡкте(б)ра, че(т)ве(р)того дня*.

* Дата написання листа чомусь пізніша від дати акту.

68. Присяжний запис Івана Семеновича Войського
і Наталії Василівни Курцевич про те, що вони зобов'язуються
братові Наталії Василівни князю Дмитрові, коли він дійде літ,
виділити четверту частину рухомого і нерухомого майна
з її спадщини.

Акт від 4 жовтня 1570, № 74, 1.

Я, Ива(н) Семенови(ч) Во(и)ски(и), горо(д)ничи(и) кремане(ц)ки(и), 149
а я, Иванова Семенова Во(и)скаа и горо(д)ничаа кремане(ц)кая Ната(л)я
Васи(л)евна Ку(р)цевича, вы(з)навае(м) ты(м) нши(м) листомъ ко(ж)дому,
кому того по(т)реба буде(т) вѣдати се(с)ча(с) и на пото(м) за(в)жды, и(ж)
будучи я, Ната(л)я, в сирот(с)тве по смѣ(р)ти кнза Васи(л)я Ку(р)цевича,
ѡ(т)ца своего, при еѣ мл(с)ти кнгни Васи(л)ево(и) Ку(р)цевичово(и) кнгни
Марины Ши(м)ко(в)не, еѣ мл(ст) мене в ма(л)же(н)ство да(т) рачила пану
Ивану Семеновичу Во(и)скому и горо(д)ничому кремане(ц)кому, и на вы-
хова(н)е еѣ мл(ст) мне до лѣ(т) dorosлы(х) брата моего кнза Дми(т)ра Ва-
си(л)евича Ку(р)цевича у дво(х) имѣ(н)я(х), в Ко(р)сове а в Сестратине и (в)
ко(з)е(и) Волицы, в повете Кремане(ц)комъ лежащие, части ѡ(т)чи(з)ные
поступити рачила. Которые части ты(х) имѣне(и) я до зупо(л)ны(х) лѣ(т)
брата свое(г)го[о] есми де(р)жала, яко(ж) его мл(ст) кна(з) Дми(т)ръ Васи(л)е-
ви(ч) Ку(р)цевича, бра(т) мо(и), доше(д)ши лѣ(т) свои(х) зупо(л)ны(х), за
че(т)ве(р)тую ча(ст) вси(х) имѣне(и) ѡ(т)чи(з)ны(х), право(м) прирочены(м)
на мене належачую, и к тому за вѣно мое, што на мене належало, и те(ж)
за вѣно небо(ж)чицы кнгни матки мое и за ска(р)бы ѡ(т)цо(в)ские, то е(ст)
за золото, серебро, шаты, пе(р)ла, зброю, кони е(з)дѣные стадо свере(п)е,
бы(д)ло, челя(д) нево(л)ную и за вшелакую ре(ч) лежащую, рухомую, што-
ко(л)ве на мене приналежало, досы(т) учини(л), то е(ст) часть имѣ(н)я в
Корсове з дворо(м), з гумно(м), а в Сестратине с пашнею и (в) Ко(з)е(и)
Волицы зъ землями дво(р)ными, с по(л)ми, сеножа(т)ми, з лю(д)ми та(г)лыми,
боары и и(х) пови(н)ностями всакими, зо (в)сими кгру(н)ты ... // з гай, 149 зв.
запусты, дубровами и (з) дерево(м) бо(р)тны(м), з реками, з речками и зо
всими доходы и пожитки, яки(м) бы ко(л)векъ имѣне(м) названы або по-
менены быти могли, ничего того всего на себе самого и (в)си пото(м)ки
бли(з)кие и кре(в)ные свои не составляючи, мнѣ, сестрѣ свое(и) Ната(л)и Ва-
си(л)евне Ку(р)цевича и ма(л)жо(н)ку моему пану Ива(н)у Семеновичу,
ты(и) части имѣне(и) выше(и) поменены зо (в)си(м) на (в)се на ве(ч)ные часы
дати и поступити рачи(л). Прото вже я сама, Ната(л)я, ани ма(л)жоно(к)
мо(и) па(н) Ива(н) Семенови(ч) и некоторые пото(м)ки, бли(з)кие и кре(в)-
ные нши за че(т)ве(р)тую ча(ст) вси(х) имѣне(и) ѡ(т)чи(з)ны(х), на мене
право(м) прирочоны(м) приналежащи(х), и ѡ вѣно мое, и ѡ (в)несе(н)е не-
бо(ж)чицы кнгни ма(т)ки мое(и), та(к) те(ж) ѡ ска(р)бы ѡ(т)цо(в)ские, то
е(ст) ѡ золото, серебро, шаты, пе(р)ла, зброю, кони ездѣные, стадо свере(п)е,
бы(д)ло, че(л)а(д) нево(л)ную и ѡ и(н)шие вшелакие речи, лежащие и рухо-
мые домовые, которые бы ко(л)ве на мене по ѡ(т)цу и по ма(т)це мое(и)
при(и)ти мѣли, его мл(с)ти кнза Дми(т)ра Васи(л)евича Ку(р)цевича, брата
моего, пото(м)ко(в), бли(з)ки(х), кревны(х) его мл(с)ти право(м) некото-
ры(м) по(и)скивати ани са ѡ то вспоинати не мае(м) на вечны(и) часы с того

всего, яко са пе(р)во поменило. Я, Ива(н) Семенови(ч), а я, Иваиоваа На-
та(л)я Васи(л)евна Ку(р)цевича, на вси пото(м)ные а ве(ч)ные часы выре-
каемъ за пото(м)ки и вси кре(в)ные, бли(з)кие нши, вырече(н)е чинимъ и ѿ
то все мо(л)чати маемъ (.) А если бы(х) я, Ива(н) Семенови(ч) (.) або те(ж) я,
Ивановаа Семеновича Ната(л)я Васи(л)евна Ку(р)цевича, або пото(м)ки
нши четве(р)тую ча(ст) вси(х) имене(и), право(м) приржоны(м) на мене
належащи(х), и ѿ вено мое, и те(ж) ѿ вѣно кнги ма(т)ки моее, такъ те(ж) и ѿ
ска(р)бѣ ѿ(т)цо(в)ски(и), золото, серебро, шаты, пе(р)ла, и со и(н)ши вше-
лакые речи, зброю, кони ездѣные, стадо свере(п)е, бы(д)ло, чела(д) нево(л)-
ную, и ѿ и(н)шую (!) вшеляки(и) речи, лежащие и рухомы(и) домовы(и),
которые бы ко(л)ве и мене ве(д)ле права моего приржонного по небо(ж)чику
150 ѿ(т)цю моемъ и по ма(т)це мое(и) // при(и)ти мели, его мл(с)ти кнза Дми(т)ра
Васи(л)евича Ку(р)цевича, брата моего, або пото(м)ко(в) его мл(с)ти право(м),
которы(м) по(и)скивати мели и то(т) запи(с) нашъ чи(м)-ко(л)ве нарушили,
тогда таковы(и) ко(ж)ды(и) з на(с) [пови]нѣ(и) буде(т) заруки г(с)дрю королю
его мл(с)ти тисачу копѣ гроше(и), а его мл(с)ти кнзю Дми(т)ру Ку(р)цевичу
(.) або пото(м)комъ его мл(с)ти та(к)же тисачу копѣ гроше(и) заплатити.
А заплати(в)ши тыѣ заруки, пре(д)са ве(д)ле сего ѿпису ншого ѿбо (в)си
речи пе(р)вопомененные вѣчное мо(л)ча(н)е маемъ мѣти, и то(т) ѿпи(с) на(ш)
в ко(ж)до(м) праве и на ко(ж)до(м) ме(ст)цу при мощи свое(и) на ве(ч)ные
часы захова(н) во (в)си(х) чло(н)ка(х) и а(р)тикуле(х) выше(и) ѿписаны(х),
бу(д) пра(в)ны(х) и непра(в)ны(х), де(р)жа(н) быти має(т). И на то есмо
дали се(с) нашъ ли(ст) кнзю Дми(т)ру Васи(л)евичу Ку(р)цевича по(д)
нашими печатми и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моеѣ Ивана Семеновича
Во(и)ского, горо(д)ничого креманѣ(ц)кого. А для ле(п)шое тве(р)дости
сего ншо(г)ло листу, за про(з)бою ншою, и(х) мл(ст) пнове кна(з) Дми-
тре(и) А(н)дреевич Козѣка, па(н) Василе(и) ѿле(х)нови(ч) Мелешко Ми-
кули(ц)ки(и) (.) а па(н) Ива(н) Миха(и)лови(ч) Гулеви(ч) к сему листу ншо-
му печати сво(и) приложити рачили. Писа(н) (.) у Володимери(.) лѣта
бо(ж)его нароже(н)я тисача па(т)со(т) се(м)десатого, м(с)ца октебра, че(т)-
ве(р)того дня.

69. Дарчий запис Романа Федоровича Сангушка
на суму грошей з маєтку, дану його служебникові
Енькові Федоровичу Дривинському та його синові Кирикові.

Акт від 7 жовтня 1570, № 78, 1.

156 зв. Я, Рома(н) Федорови(ч) Са(н)кгушко, воевода брасла(в)ски(и), ге(т)-
ма(н) дво(р)ны(и) Ве(ли)кого Кна(з)ства Ли(тов)ского, староста житомѣ(р)-
ски(и), де(р)жавца речи(н)ски(и), ѿ(з)на(и)мую ты(м) лист(м) моимъ ни-
не(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м) вси(м) по(с)полите и ко(ж)дому зособна,
кому то вѣдати належить, што которы(и) люди мо(и) ѿ(т)чи(з)ны(и) у Воло-
димери на Миха(и)ловцы з манастыро(м) свето(г)ло! Миха(и)ла и зо (в)сими
пожи(т)ки, ѿ(т)то(л) приходачими, за ве(р)ные и учтивые заслуги сво(и)
де(р)жа(л) ѿ(т) мене старожит(и)ны(и) и ве(р)ны(и) служе(б)ни(к) дому
моего Са(н)кгушкова па(н) Енько Федорови(ч) Дриви(н)ски(и), а по не(м)
и сы(н) его служебни(к) мо(и) Кири(к) Дриви(н)ски(и), тыѣ (ж) лю(ди)

мо(и) у Воло(ди)ме(ри) на Миха(и)ловцу де(р)жачи во(д)лугъ ве(р)ное
звы(к)лости дѣда и ѿ(т)ца свое(г) [о] [...] свое [о] то(г) [о] служил [...] но.
Я ты(и) лю(ди) миха(и)ло(в)ские ѿ(т) него вза(л) не прото, абы-(м) и(х)
ѿ(т) него згола ѿ(т)нати мѣль, але ми того по(т)реба[...] с короле(м) его
мл(ст)ю мену Миха(и)ловцо(м) на Суши(ч)но вчини(л), та(к) то(т) служеб-
ни(к) мо(и) Кири(к) Дриви(н)ски(и) не то(л)ко абы(х) и мне, па(н) у свое(му),
боронити имѣль, але яко ку ко(ж)до(и) слу(ж)бе и по(т)ребѣ мое(и) не литу-
ючи[...] сти свое, ху(т)ливы(м) бы(л), чиначи то все, што ему, по(ч)тивому
шля(х)тичу а ве(р)ному служебнику, належало, та(к) и в то(т) ча(с), // ни-
чи(м) са не вымо(в)лаючи, ты(х) люде(и) мне, пану своему, ку по(т)реб[е]
мое(и) хтиве з ру(к) свои(х) пусти(л). А та(к) а, яко на заслуги ѿ(т)ца его
пна [...] паметаючи, та(к) те(ж) на всакие ве(р)ные слу(ж)бы и заслуги са-
мого Кирика Дриви(н)ского, а не мне(и) и на тую ху(т)ливую учи(н)ность
его бачно(ст) маючи, вже ты(х) люде(и) мне, пану своему, уступи(л), тогды
нагорожаючи ему тые всѣ службы и учи(н)ности его для мене, пна своего,
з ласки моея даю, дарую, записую, яко (ж) и си(м) листо(м) мои(м) да(л),
дарова(л) и записа(л) есми ему пѣ(в)ную суму пнзе(и) чоти(ри)ста ко(п)
гроше(и) ли(тв)ски(х), то е(ст) тисачу золоты(х) по(л)ски(х). И тую суму
пнзе(и) яко ѿбычае(м) до(л)гу чере(з) то(т) ли(ст) мо(и) възношу и (в)зне(с)
есми на (и)ме(н)е мое ѿ(т)чизное, [...] которое пере(д) ты(м) ѿте(ц) его ѿ(т)
небо(ж)чика ѿ(т)ца мое(г) [о] и ѿ(т) мене само(г) [о] а ѿ(н) самъ до сего часу
ѿ(т) мене за слу(ж)бы свои де(р)жати мае(т). Кирикъ самъ тоє име(н)е
Ѿбыне(ж) з дворо(м) и пашнею дво(р)ною, з лю(д)ми и зо(в)сими и(х) кгру(н)-
ты, з да(н)ю медовою, кгрошовою и зо(в)сими пожи(т)ками, с то(г) [о] име-
(н)я Ѿбынежа приходачими, де(р)жати и (в)живати до живота свое(г) [о],
а по животе его якъ а самъ, ма(л)жо(н)ка, дѣти, пото(м)ки и бли(з)ки(и)
мо(и), ѿ(т) жоны, дете(и), и пото(м)ко(в) и бли(з)ки(х) его не ѿ(т)давши и
его ѿ(т)ложи(в)ши и(м) тоє выше(и) помененоє сумы пнзе(и) чотыро(х)
со(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), то е(ст) тисача золоты(х) по(л)ски(х),
з моцы, де(р)жа(н)а и вла(д)ностью его, а по немъ у жоны, дете(и), пото(м)-
ковъ и бли(з)ки(х) его бра(т)и не мае(м) по(д) закладо(м) на его кроле(в)-
скую мл(ст) тиса(ч)ю золоты(х) по(л)ски(х). А запла(т)и(в)ши тые заруки,
пре(д)са то(т) ли(ст) мо(и) ни в чо(м) не нарушоны(и) де(р)жа(ти) и захо-
ва(н) быти мае(т). А по(д)даны(м) мои(м) туриски(м) во(л)но будетъ в пуци
ѿ(бы)не(ж)ско(и) дрова брати, то(л)ко сеножате(и) и дерева добро(г) [о]
кази(ти) не [...] И на то есми да(л) тому служебникови моему Кирику Дри-
ви(н)скому се(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печа(т)ю и с по(д)писа(н)е(м) руки
моея вла(ст)ное. При то(мъ) былъ и, того до(б)ре будучи сведо(м), за про(з)-
бою моею печа(т) свою к [...] моему листу приложи(л) его мл(ст) кна(з)
Яну(ш) Збара(ж)ски(и) [...] ѿбыне(ц)ки(и). А для ле(п)шого тве(р)дости и
сведо(м)я, заховывуючи [...] // статуту права зе(м)ского по(с)полито(г) [о],
то(т) мо(и) ли(ст), па(н)у Кирику даны(и), [...] земъски(х) самъ ѿбли(ч)не
зо(з)навши, записати даль. Писанъ [...] лета бо(ж)его нароже(н)а тисеча
па(т)со(т) се(м)десато(г) [о], м(с)ца ѿ(к)те(б)ра, сегомо дна. Рома(н) Са(н)к-
гушко, рука вла(ст)ная.

157

157 зв.

*70. Продажний запис Марини Василівни Радовицької
на третину свого віна, продану панам Граєвським.*

Акт від 19 січня 1571, № 94, 1.
Випис з книг городських від 26 жовтня 1570.

199 зв. Я, Марина Васи(л)еваа Радови(ц)каа ¹ По(р)ване(ц)кого, вы(з)нава(м) и явно чиню ты(м) листо(м), и(ж) што ѿ(т) небо(ж)чика ма(л)жо(н)ка моего пна Васи(л)я Радови(ц)кого мела есми ѿправу вено(в)ную на (и)ме(н)ю небо(ж)чика мужа моего на третє(и) части Радови(ч) сто ко(п) гроше(и) монеты и ли(ч)бы Великого Кна(з)ства Лито(в)ского, личачи по десети пнзе(и) белы(х) у гро(ш)(<.) А та(к) я з ведомо(ст)ю и волею сыно(в) мои(х) и те(ж) пови(н)ны(х), приятеле(и) и кривны(х) мои(х), будучи есми по(т)-ребна пнзе(и), а (з)вляща и(ж) те(ж) дети ² мо(и) па(н) Ти(х)но а па(н) Ва-
200 силе(и) // части своеє в Радовича(х) и те(ж) девки, до(ч)ки мо(и), Єлена Ры-ка(л)скаа а Га(н)на, котораа па(н)на тепе(р) еще е(ст)(<.) ведле права по(с)-политого и ста(т)уту земского ³, взавши ѿ(т) пна Станислава Кграє(в)ского, дворенина ⁴ его кроле(в)ское мл(с)ти, пнзе(и) и (з) вынами выше(и) помене-ными взє(м)ши, пустили его мл(сти) в то(м) име(н)ю Радовича(х) части свое(и) вечности, а до(ч)ки мо(и) четве(р)тую ча(ст) в Радовича(х), на ни(х) ве(д)ле права приходачая, ве(ч)но(ст)ю те(ж) его мл(сти) пустили и посту-пили(<.) а я те(ж), Марина Радови(ц)каа, будучи по(т)ребна пнзе(и), ѿпра-
(в)у и вена мое ѿ(т) небо(ж)чика мужа моего а ѿ(т)ца и(х) пна Васи(л)я Ра-дови(ц)кого на третє(и) части того име(н)я Радови(ч), то е(ст) сто копъ гроше(и) ѿписано, и тую сто ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) з ведомо(ст)ю пно(в) приятеле(и) мои(х) и сыно(в) выше(и) поменєны(х) ѿ(т) его мл(сти) пна Станислава Кграє(в)ского всю спо(л)на ѿ(т) его мл(сти) взяла. С кото-ро(г)о[о] вена своего, с третє(и) ⁵ части име(н)я Радови(ч), яко з упоко(и)-ного де(р)жання и вжива(н)а своего уступую и вечне са вырекаю и заразо(м) тую третью ча(ст) зо вси(м) право(м), яко ми служило, его мл(сти) пну Кграє(в)скому и пото(м)комъ его мл(сти) подаю вечными часы. Воле(н) буде(т) его мл(ст), жона и потомкове его мл(с)ти тымъ вено(м) шафовати, дати, даровати и во(д)ле ⁶ воли свое(и) ѿборочати, я(к) ⁷ са его мл(сти) налєпе(и) подоба(т) ⁸ буде(т)(<.) А е(ст)ли бы са ⁹ яки(и) запи(с) ме(л) пока-зати на тоє мое вєно, то(г)ды не має(т) жа(д)ное моцы мети ¹⁰ у ко(ж)дого права и никому служити не має(т), єдно ¹¹ его мл(с)ти пану Кграє(в)скому и пото(м)комъ его мл(с)ти вечными часы. А е(ст)ли бы(х) а сама, дети ¹² и пото(м)кове або приятели по ѿ(т)цу и по ма(т)це мое(и) чи(м)-ко(л)вєкъ ¹³ то(т) запи(с) мо(и) зрушити хотє(ли), тогды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы ко-торы(и) зна(л), выступи(ти) мєли на вра(д) его к(р) мл(с)ти сто ко(п) гро-ше(и)(<.) а пану Кграє(в)скому другую сто ко(п) гроше(и) с пото(м)ками его мл(сти). Або в кого се(с) мо(и) ли(ст) буде(т), за(р)уки заплати(т)и бу-
де(м) пови(н)ны, кро(м) жа(д)ное в права(х) вымовы и ѿбороны пра(в)ное
200 зв. и непра(в)ное, которое си(м) ли(с)том мои(м) уступую... // ¹⁴ заруки, пре(д)-ся то(т) запи(с) мо(и) має(т) бы(ти) при моцы захова(н) в ко(ж)дого права. Которую тую волю свою, на то(м) листє ѿписаную, на (в)раде к(ро)д(с)ко(м) Володимє(р)ско(м) ѿчевисто ро(з)мысли(в)ши са, на то добре ѿповєдала и ¹⁵, доброво(л)нє ... ѿповєдавши(<.) просила есми пна Ивана Калусо(в)ско-

го, су(д)ю кгро(д)ского, а пна Па(в)ла С(в)ра(н)ского, по(д)старостего на то(т) ча(с) володима(р)ского (.) абы и(х) мл(ст), ку ведомости свое(и) припустивши врадова(и), то(т) мо(и) ли(ст) до кни(г) кгро(д)ски(х) записа(ти) казали (.) А при то(м) были и того добре сведоми, за про(з)бою моею к тому моему листу печати свои приложити рачили (.) па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и), по(д)судо(к) земски(и) володима(р)ски(и), а па(н) Федо(р) Со(л)та(н), писа(р) земски(и) володима(р)ски(и). С которы(х) з ведомо(ст) и яко приателе(и) и кре(в)ны(х) свои(х) то(т)... запи(с) сво(и), справи(в)ши его ве(д)ле по(т)ребы, и на тоє его мл(сти) пану Кграє(в)скому по(з)воле(н)є да (!) єму самому и пото(м)комъ его, и(ж) буде(т) воле(н) то(т) запи(с) мо(и) хотя в небы(т)ности мое(и) с кни(г) кгро(д)ски(х) до кни(г) зе(м)ски(х) воло(ди)ме(р)ски(х) часо(в) ¹⁶ роко(в) перенести (.) А то буде(т) та(к) ва(ж)но и мо(ц)но, яко бы(х) я сама о(с)обою своею вы(з)нати и переносити ¹⁷ ме-ла (.) А дла ле(п)шое тве(р)дости то(г) [о] моего листу, не маючи на то(т) ча(с) печат(и) свое(и) ¹⁸ при себе, сы(н) мо(и) за про(з)бою моею ста(р)ши(и) па(н) Ти(х)но Васи(л)єви(ч) Радови(ц)ки(и), то(т) ли(ст) уве(с) вла(ст)ною рукою своею написа(в)ши, и печат(т) свою за себе и за брата своего пна Васи(л)я приложи(л) (.) И то(т) єсми ли(ст) мо(и) зупо(л)ны(и) его мл(сти) пану Станиславу Кграє(в)скому на вечные часы дала (.) Писа(н) у Володима(ри) року божого ¹⁹ нароже(н)я тисеча ²⁰ па(т)со(т) се(м)десатого, м(с)ца октеб-ра, два(д)цато(г) [о] дна.

У гродській книзі № 966: ¹Радови(ц)кая; ²дѣти; ³земського; ⁴дворянина; ⁵третєє; ⁶ве(д)ле; ⁷яко; ⁸подобати; ⁹се; ¹⁰мѣти; ¹¹одно; ¹²дѣти; ¹³чимъ-ко(л)векъ; ¹⁴заплати(в)ши; ¹⁵немає; ¹⁶часу(у); ¹⁷перенести; ¹⁸свое; ¹⁹бжего; ²⁰тисѣча.

*71. Продажний запис Тихна Васильовича Радовицького
і Катерини Славської на Радовицький маєток, проданий
пану Граєвському.*

Акт від 19 січня 1571, № 96, 1.
Впис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

Я, Ти(х)но Васи(л)єви(ч) Радови(ц)ки(и), и я, Катерина Сла(в)ская 206
Ти(х)новаа Радови(ц)кая, вы(з)наває(м) ¹ симъ нши(м) листо(м) кому того по(т)реба вѣдати и, чтучи его, слыша(ти), и(ж) што ^{2*} єсмо са пере(д) су-до(м) земски(м) ³ (.) на роко(х) о свето(м) ⁴ Михаиле ⁵ были по(д)нали и записали, згодились с пно(м) Федоромъ Калусо(в)ски(м), умоцованы(м) приателе(м) его м(л) пна Станислава Кграє(в)ского, дворянина ⁶ его к(р) м(л) ⁷, в до(м) ⁸ его м(л) ⁹ па(н)а Гаврила Ивановича Якови(ц)кого, по(д)-судка зе(м)ско(г) [о] володима(р)ского, до Боби(ч) зѣхати на нинешни(и) де(н) м(с)ца о(к)тебра деватогона(д)ца(т) дна в че(т)ве(р)гъ ¹⁰ на поми(р)-кова(н)є и ро(з)зна(н)є вси(х) ¹¹ ро(з)ни(ц) с постанове(н)а пно(в) приа-теле(и) яко стороны ншое, та(к) стороны его м(л) пна Кграє(в)ско(г) [о]. Ино зѣха(в)шиса ту(т) до Боби(ч) и ро(з)зна(н)ємъ и(х) мл(сти) пано(в) приа-теле(и) нши(х), ниже написаны(х), вси ро(з)ницы што-ко(л)векъ ¹² межи нами

* Можливо, помилкове написання замість початкового Ако під час поновлення зіпсо-ваного тексту.

было, тогды са поє(д)нало и за все досы(т) учинило с (?) ¹³ до(б)рое хреста(н)-ское прияз(з)ни (.) ¹⁴ А што са ¹⁵ дотыче(т) яко-(м) са бы(л), Ти(х)но Радови(ц)-ки(и), описа(л) на свтого И(л)ю приви(л)а и ли(с)ты, вси ¹⁶ тве(р)дости на име(н)е ¹⁷ части моеє в Радовица(х), што-(м) вечно єго мл(сти) па(н)у Кграє(в)скому прода(л), на (в)раде єго к(р) мл(л) в за(м)ку Лу(ц)ко(м) о(т)-дати и ма(л)жо(н)ку свою ку тому запису на вырече(н)є вечноє ве(д)ле запису мое(г)ло[о] станови(ти), што про хоробу и неспосо(б)но(ст) ¹⁸ (?) здо-ро(в)є має ско(н)чатиса и до досы(т) вчини(ти) на (ис)по(л)не(н)є ¹⁹ (?) запису мое(г)ло[о] не мо(г)ло ве(д)же ту(т) зъеха(н)ємъ нши(м) споле(ч)ны(м) во(д)лу(г) ласки ²⁰ воли * и(х) мл(сти) // пно(в) приателе(и) нши(х) и не о(т)ступуючи запису свое(г)ло[о] вечистое продажи та(к), яко а, Ти(х)но Радови(ц)ки(и), та(к) я, Катерина Радови(ц)каа ²¹, на то доброво(л)не за (з)воле(н)ємъ (.) и(х) на пришлы(и) де(н) м(с)ца о(к)тебра два(д)ца(т) че(т)ве(р)того дна у ²² во(л)торо(к) маємо и буде(м) повинни до за(м)ку єго к(р) мл(л) ²³ Воло(ди)-ме(р)ско(г)ло[о] зъеха(ти). А та(м), пере(д) врадо(м) ²⁴ кгро(д)ски(м) ²⁴ ставши, очевисто ²⁵ с тоє вечно(сти) име(н)а части ншое Радови(ч) споле(ч)не са выречи и продажу вещи(с)тую вы(з)нати, а приви(л)а, ли(с)ты и тве(р)дости на тоє име(н)є ²⁶ Радовици заразо(м) до ру(к) єго мл(л) пану Станисла(в)у Кграє(в)скому о(т)да(ти) и записови своему пе(р)вшому досы(т) чинити по(д) заруками, и заклады, и всими вару(н)ки, в записе мене Ти(х)на Радови(ц)кого, на вечистую продажу вчинены [ми], што шире(и) в то(м) записе мое(м) описано и доложено стои(т). А в то(т) же ча(с) єго мл(л) па(н) Станисла(в) Кграє(в)ски(и) на враде єго к(р) мл(с)ти о суму пнзе(и), которую обычаемъ заставны(м) то(г)ло[о] име(н)а Радови(ч) ²⁷ на певны(и) ча(с) заплати(ти) ведле запису сво(єго) та(м) ²⁸ описа(л) (.) має(т) и буде(т) тако(ж) повинє(н) на враде єго к(р) мл(с)ти кгро(д)ско(м) ²⁹ у Володимери тую суму со(з)нати ³⁰ и записа(ти), якобы єсмо тоє заплаты своеє о(т) єго мл(сти) были певны. А што ся дотыче(т) выправы сестрь нши(х) (.) ино пни Олена Радови(ц)каа Рыка(л)скаа, сестра нша моло(д)шаа зупо(л)не ве(д)ле вырече(н)а ³¹ и вы(з)на(н)а своего на враде г(с)дрьско(м) Воло(ди)ме(р)ско(м) кгро(д)ско(м), которое вчини(л)а з ведомо(ст)ю на(с), бра(т)и и приателе(и) свои(х), пови(н)ны(х) єго мл(л) пану Станиславу Кграє(в)скому, є(ст) о(т)правлена и выпосажона с че(т)ве(р)тоє ча(с)ти име(н)а ³² Радови(ч) з мужо(м) свои(м) ни(ж)ли другаа сестра нша, па(н)на Га(н)на Радови(ц)каа, будучи в стане пане(н)скомъ (.) а хотечи свою вла(ст)ную выправу в рука(х) свои(х) мети ³³ и потреби свои(и) опатровати за ведомо(ст)ю и по(з)воле(н)ємъ бра(т)и рождо(н)ы(х) яко мене, Ти(х)на, и Васи(л)а Радови(ц)ки(и) с че(т)ве(р)тоє части име(н)я ³⁴ Радови(ч) на єе сторону право(м) прирждо(н)ы(м) межи // нами, бра(т)єю, єи при(ш)ло о(т) єго мл(сти) пна Станислава Кграє(в)ско(г)ло[о], зупо(л)не дошло и заплатило ве(д)ле вла(с)тывого запису и вызна(н)а сестры ншое па(н)ны Га(н)ны Радови(ц)коє (.) А долгъ небо(ж)-чика о(т)ца ншо(г)ло[о] пна Васи(л)а Радови(ц)кого и пнеє ма(т)ки ншое панєє Марины Васи(л)євое Радови(ц)коє и на(с) бра(т)и ста(р)шое ³⁵, Ти(х)-на, Романа, Васи(л)а, Ивана спо(л)не яко са записо(в) нши(х) єго мл(л) па(н)у Ива(н)у Вору(ст)скому покаже(т) то на ко(ж)дого ча(ст) до(л)гу оного, што ³⁶ при(и)де(т), и на де(н) божого нароже(н)а в року тепе(р) иду-

* Вписано при наведенні тексту вдруге.

чо(м), семдесато(м) ³⁷, коли до(л)гъ па(н)у Вору(ст)скому мае(т) са платити, тогда повине(н) ве(д)ле записо(в) свои(х) заплати(ти), абы таа ча(ст) в Рядовича(х), которую а ³⁸ е(г)ло м(л) па(н)у Кграе(в)скому прода(л), вечно на все(м) была во(л)ная ³⁹ по(д) другими за(р)уками, в листе мое(м) описаными. Которы(и) запи(с) на(ш) пе(р)в[и(и)] зо (в)сими обова(з)ками з ма(л)-жо(н)кою своею Катериною Сла(в)ского доброво(л)не при(и)муемо(.). А при то(м) были и того до(б)ре сведоми ⁴⁰ пнове приатели нши, споле(ч)не до тое справы ншое обранные, и(х) мл(ст) па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и), по(д)судо(к) земски(и) воло(ди)ме(р)ски(и) а па(н) Федо(р) Со(л)та(н)(<,>) писа(р) зе(м)ски(и)(<,>) ⁴¹ а князь ⁴² Станисла(в) Во(и)на Збара(з)ски(и) ⁴³, а кна(з) Стефа(н) Федорови(ч) Ружи(н)ски(и). Которы(и) пнове выше(и) помененые яко полюбовны су(д)и, едначи а приатели нши, на тую справу о(т) на(с) и о(т) его мл(с)ти пна Кграе(в)ского обранные(и), вчини(в)ши вгону и постанове(н)е межи нами ве(д)ле листу ншо(г)ло за про(з)бами нашими пече(ти) свои(и) приложи(ти) рачи(ли)(<,>) А я, Ти(х)но Радови(ц)ки(и), са(м) ⁴⁴ за себе и за жону свою руку свою по(д)писа(л) и пече(т) приложи(л)(<,>) Писа(н) у Бобича(х)(<,>) року бо(ж)его нароже(н)а тисеча па(т)со(т) се(м)десато(г)ло, м(с)ца о(к)тебра, два(д)ца(т) пе(р)вого дна(<,>) Ти(х)но Радови(ц)ки(и) за себе и за жону свою руку свою по(д)писа(л).

У гродський книзі № 966: ¹вызнавае(мъ); ²яко; ³земськимъ; ⁴свтомъ; ⁵Михале; ⁶дворанна; ⁷кроле(в)ское млсти; ⁸до(мъ); ⁹мл(ст); ¹⁰че(т)вер(г)ъ; ¹¹всѣ(х); ¹²што ко(л)векъ; ¹³в; ¹⁴хре(с)тия(н)ское приА(з)ни; ¹⁵се; ¹⁶всѣ; ¹⁷имѣнѣ; ¹⁸неспособное; ¹⁹на испо(л)нене; ²⁰ве(д)-лу(г) зда(н); ²¹Радови(ц)кая; ²²немае; ²³мл(с)ти; ²⁴вредо(м) кгро(д)ски(мъ); ²⁵очевисте; ²⁶имѣ-нѣ; ²⁷Радови(ч)и; ²⁸на(м); ²⁹кгро(д)ско(мъ); ³⁰зо(з)нати; ³¹вырече(н)я; ³²име(и)я; ³³мѣти; ³⁴имѣ(н)а; ³⁵ста(р)шо(го); ³⁶нас (?); ³⁷се(мъ)десато(мъ); ³⁸я; ³⁹во(л)наа; ⁴⁰свѣдоми; ⁴¹земсь-ки(и); ⁴²кнзъ; ⁴³збора(ж)скн(и); ⁴⁴са(мъ).

72. Продажний запис Ганни Василівни Радовицької на частину маєтку, продану Граєвському.

Акт від 19 січня 1570, № 95, 1.
Внпис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

Я, Га(н)на Васи(л)євна Радови(ц)кая, вы(з)наваю си(м) моимъ листомъ 202 об.
нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) я, зоставши въ стане пане(н)ски(м) по сме(р)ти небо(ж)чика о(т)ца свое(г)ло пна Васи(л)а Радови(ц)кого и меш-каючи при брате свое(м) рожно(м) па(н)у Ти(х)ну ¹ Радови(ц)комъ, кото-ры(и) дла по(т)ребы и баче(н)а а воли свое(и) ² ча(ст) свою его мл(сти) пану Станиславу Кграе(в)скому, дворенину ³ его к(р) мл(сти), в Радовица(х) ⁴ прода(л)(<,>) обачи(в)ши а великое захова(н)е и добродѣ(и)ство ⁵ ку домови ншому его мл(сти) пна Станислава Кграе(в)ского, которы(и) сестри ⁶ мое(и) пне(и) Олени Радови(ц)кого Рыка(л)ское вено, выправу ⁷, што на ее ча(ст) зы(и)ме(н)я то(г)ло Радови(ч) ⁸ ве(д)ле права по(с)политого и статуту зе(м)-ского приналежало(<,>) вчини(л)(<,>) и во(д)ле по(т)ребы а присто(и)ности о(т)ложи(л), тогда таки(м) же обычаемъ я, намысли(в)шися на то добре и с пороудою пно(в) бра(т)и и приателе(и) свои(х), яко пна Ти(х)на и пна Васи(ла) // Радови(ц)ки(х)(<,>) а его мл(сти) пна Гаврила Якови(ц)кого, по(д)-судка зе(м)ско(г)ло(<,>) а пна Со(л)тана Федора ⁹, писара зе(м)ского володи-ме(р)ско(г)ло ¹⁰, а пнее Марины Васи(л)євое Радови(ц)кое, пнее ма(т)ки 203

моєе милое, и ведомо(ст)ю и при(з)воле(н)ємъ и(х) мл(сти), бачечи ¹¹ то(,) и(ж) тоє име(н)е в руки его мл(сти) пна Кграє(в)ского припадає(т)(<.) тогды я, ошадова(в)ши черезъ пно(в) брате(и), приятеле(и), ма(т)ки, выше(и) в се(м) листе описаны(х), што бы мне на мою ча(ст) з Радови(ч) право(м) прирожоны(м) на вено мое пришло с че(т)ве(р)тое части яко выправы ¹² всакое(,) та(к) в готовы(х) гроше(х) ¹³ и в реча(х) рухомы(х), ведле которого шацу(н)ку, яко са и(х) мл(сти) ¹⁴ видело ¹⁵, бе(з) кривды моеє мене заразо(м) о(т) его мл(сти) ¹⁴ пна Станислава Кграє(в)ского зупо(л)не а достачне досы(т) ст [...] ¹⁶, с чого его мл(сти) пна Кграє(в)ского(,) жону, пото(м)ки его мл(сти) квитую ве(ч)ными часы и заразо(м) его мл(сти) уступую права своего четве(р)тое части на сторону и ча(ст) мою, належачую в Радовича(х), и право все(,) которое мне служило, на его мл(с)ть жичу и пото(м)ки вливаю ведле права посполито(г)ло и статуту зе(м)ско(г)ло на вечные часы(<.) Воле(н) будеть его мл(ст) па(н) Кграє(в)ски(и) с пото(м)ками своим того ча(ст) име(н)я шафова(ти), о(т)дати, продати, замєнати и ку своему нале(п)шому и баче(н)я своего оборочати ¹⁷, на косте(л) або це(р)кво(в) о(т)писати(<.) ¹⁸ А я ани жаде(н) з бра(т)и и бли(з)ки(х), кре(в)ны(х), приятеле(и) мои(х) по о(т)цю ¹⁹ и по ма(т)це мои(х) не має(м) то(г)ло о(т)мена(ти) ани переказы жа(д)ное в споко(и)но(м) де(р)жа(н)ю и вжива(н)ю тоє ча(сти) моеє, которое ся яко вла(ст)ная дедичка вырекаю, вечне чини(ти), не беру(чи) собе жадны(х) оборо(н), правны(х) и неправны(х), которы(х) самъ (!) листо(м) моимъ о(т)ступую доброво(л)не(<.) А є(ст) ли бы(х) а або которы(и) з бра(т)и, приятеле(и) мои(х), та(к) по ба(т)ку або по ма(т)це мое(и) бли(з)ки(х), хто (ж) бы ко(л)вєкъ с право(м) пере(д) ни(м) и после(д) ни(м) до тоє части припытова(ти) и о тоє позывати мєли, то(г)ды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы єсмо се(с) запи(с) на(ш) взруши(ти) мєли, на короля его мл(с)ти двєсте ко(п) гроше(и)(<.) а пану Кграє(в)скому другую двєсте ко(п) гроши(и) ²⁰ с потомъками его мл(с)ти заплати(ти) будє(м) [повинни], не о(т)ходячи о(т) права(<.) А по заплаче(н)ю ты(х) зарук тогды[...] // запи(с) мо(и) має(т) при моцы зостати в ко(ж)дого права(<.) А є(ст)ли ²¹ ми па(н) бо(г) з ласки своеє приятеля которого зослати ²² ма(л)жо(н) светое ^{23*} рачи(т)(<.) тогды вжо зо (м)ною на то(и) выправе, которую я о(т) его мл(с)ти пна Кграє(в)ского взяла(<.) перєставати має(т) и (в)жо до тоє части моеє(<.) с которєе а уступила и вырекла вечне в Радовича(х) право(м) мои(м) прирожоны(м)(<.) ничого не має(т) мети вечными часы по(д) другими заруками, та(к) же ва(ж)ными, яко выше(и) ²⁴ в се(м) листе описано стои(т). И, чого боже вхова(и), часу сме(р)те(л)но(г)ло ²⁵ на мене, то(г)ды то(т) ли(ст) мо(и) не має(т) ни в чо(м) нарушо(н) бы(ти)(<.) але при моцы заставє(н) ве(д)лє того запису мое(г)(<.) которы(и) а буду пови(н)на перенєсти до владу его кроле(в)ское мл(сти) и вырєчиса с тоє части Радови(ч) сама о(т) себе и пото(м)ко(в) мои(х), є(ст) ли ми и(х) па(н) бо(г) взычи(т), на замо(к) г(с)дрьски(и) Володи(мє)рски(и) донєсти и то(т) запи(с) мо(и) до кни(г) к(г)ро(д)ски(х) вы(з)нати и записа(ти)(<.) а его мл(ст) па(н) Кграє(в)ски(и) с пото(м)ками сво(и)ми, коли похоче(т), будє(т) мочи то(т) запи(с) то(и) до кни(г) зе(м)ски(х) перенєсти и записа(ти)(<.) у Володимери(<.) ²⁶ А тоє перенєсє(н)є и записа(н)є его мл(сти) має(т) быти та(к) важно, яко и очевистое со(з)на(н)є мое(<.) И ²⁷ была то(г)ло

* Кінець слова ма(л)жо(н)стве виправлено на початок наступного слова светое.

на пото(м) потреба, то(г)ды за ѿбосла(н)ємъ его мл(сти) пна Кграе(в)ского с пото(м)ками его м(л) врадовны(м) буду пови(н)на до кни(г) зе(м)ски(х) воло(ди)ме(р)ски(х), приехавши, и ²⁸ со(з)нати, и записа(ти) во(д)ле права посполитого и ста(т)уту земьского, не (в)зрушаючи ни в чо(м) того запису моего, по(д) заруками выше(и) ѿписаными. А я, на то(т) ча(с) печат(и) своею не маю(чи), просила есми пно(в) бра(т)и рожоны(х), то е(ст) пна Ти(х)-на а пна Васи(л)я Радови(ц)ких (.) а и(х) мл(сти) пно(в) : пна Гаврила Якови(ц)ко(г)ло, по(д)судка зе(м)ского (,) а пна Федора Со(л)тана, писара воло(ди)ме(р)ского зе(м)ского (,) ²⁹ а его мл(сти) кнза Станислава Во(и)ны Збара(з)ско(г)ло, а его м(л) кнза Стефана Ружи(н)ского, которые, будучи то(г)ло до(б)ре сведоми, за ѿчевисты(м) зада(н)ємъ и про(ж)бою ³⁰ (!) моею, печат(и) сво(и) приложити рачи (!) ³¹ ку тому моему ли(с)ту (.) которы(и) я з добры(м) ро(з)мы(с)ло(м) а при(з)воле(н)ємъ пно(в) бра(т)и мои(х) и приате(л)е(и) даю пану Кграе(в)скому и пото(м)комъ е(г)ло мл(сти) Писа(н) у Радовича(х) лета божего нароже(н)а тисеча па(т)со(т) се(м)десато(г)ло, // ²⁰⁴ м(с)ца октебра, два(д)ца(т) пе(р)вого дна (.) Федо(р) Со(л)та(н), вла(ст)наа рука, Ти(х)но Радови(ц)ки(и), вла(с)тнаа рука (,) Станисла(в) Во(и)на Збара(з)ски(и), вла(ст)наа рука ³².

У гродський книзі № 966: ¹ Ти(х)ну; ² своею; ³ дворянину; ⁴ Радовичо(х); ⁵ добродее(и)-ство; ⁶ сестре; ⁷ всю выправу; ⁸ Радовичи; ⁹ Хведора; ¹⁰ володимо(о)ско(г)ло зе(м)ско(г)ло; ¹¹ бачачи; ¹² выправе; ¹³ гроша(х); ¹⁴ м(л); ¹⁵ вдило; ¹⁶ стало; ¹⁷ ѿбороча(т); ¹⁸ церко(в) ѿ(т)писа(т); ¹⁹ ѿ(т)пу; ²⁰ гроше(и); ²¹ если; ²² зослати; ²³ в малже(н)стве; ²⁴ вы(ш)ше(и); ²⁵ сме(р)тиого; ²⁶ Володимеру; ²⁷ а; ²⁸ немає; ²⁹ володимерскихъ земськихъ; ³⁰ прозбою; ³¹ рачи; ³² (писан) в Бобичахъ м(с)ца октебра 21 дня. я Федор Солтан властна рука. Я, Тихно Радовичий, властна рука.

73. Тестамент Івана Яцковича Летинського його дружині та дітям.

Акт від 12 січня 1571, № 87, 1.

Во (и)ме б(ж)ее светое живонача(л)ное и неразделимое тро(и)цы ста(н)ся. ¹⁷⁷ Кгды (ж) ко(ж)ды(и) хре(с)тия(н)ски(и) человекъ часу и години ничего не е(ст) певне(и)ши(и), ѿ(д)не сме(р)ти, котораа члвкa николи ѿминути не може(т), а (з)влаща ко(ж)ды(и) хрестия(н)ски(и) человекъ, сподеваючиса часу сме(р)тного, мае(т) мае(т)но(ст) и пора(д)но(ст) межи приате(л)ми, жоною и де(т)ми слушне на писме значне постанови(ти), бо, што бе(з) пи(с)-ма заставляю(т), часо(м) с паме(ти) лю(д)ское выходи(т) (,) в што на писме доложоно **бывае**, ты(м) люде(м) при(ш)лого ча(с)у ку паме(ти) с пи(с)ма при-ходи(т) и (в) вадомо(ст) заховывае(т). Прото я, Ива(н) Я(ц)кови(ч) Ле-ти(н)ски(и), будучи зв[...], але еще за до(б)рое паме(ти) и в супо(л)но(м) **разуме**, добре са // **тестаме(н)то(м) и ѿстато(ч)ною волею моею застано(в)-** ¹⁷⁷ **ляю** и записую **наперед**, дшу мою поручаю гду бгу моему, створителю неба и зе(м)ли, а тело мое грѣшное, если мя в то(и) **хоробе** сме(р)ть за(и)де(т), жона моя милая Федора, дочка пана Якова Ко(л)пыто(в)ского, звываемъ хрестя(н)ски(м) мае(т) поховати в це(р)кви боже(и) у Радовича(х) по(д)ле ѿ(т)ца моего и поминати дшу мою, яко належи водле це(р)кви светое гре-ческое. Ку тому жону мою милую Федору з де(т)ми моими ув опеку пору-чаю и даю тестеви моему его мл(с)ти па(н)у Якову Ко(л)пыто(в)скому а брату моему па(н)у Семену Дрозде(н)скому и ѿпекунами и(х) мл(с)ти пна

Якова Ко(л)пыто(в)ского, теста моего, а пна Семена Дро(з)де(н)ского жонз и дѣте(м) мой(м) сею ѿстаточною волею моею учини(л). Которы(и) тые пнове и(х) мл(с)т ѿпекунове маю(т) жону и дети мо(и) ѿ(т) всаки(х) кри(в)дѣ борони(ти) и справе(д)ливости имѣ доходити, а ѿсобливѣ мешкаючи мне з жоною моею милою Федорою Ко(л)пытовъского в ма(л)же(н)стве ча(с) немалы(и) и (з)плодивши з нею пото(м)ство, до(з)на(л) и досве(т)чил-о(м)са ве(р)ную а цно(т)ливую ма(л)жо(н)ку и ку себе мило(ст) а скло(н)но(ст), а хотячи я тоѣ(и) ма(л)жо(н)це свое(и) нагородити си(м) тастеме(н)то(м) и ѿстаточною волею моею, не будучи ни ѿ(т) кого примушо(н), даю, дарую и запи(с)ую е(и), ма(л)жо(н)це свое(и) Федоре Ко(л)пыто(в)ского, на (и)ме(н)ю моемъ ѿ(т)чи(з)но(м), ѿ(т)деленомъ мне ѿ(т) брата моего стрыечного пна Ивана Ва(н)ковича Лети(н)ского, на все(и) половицы мое(и) Лѣтина, ше(ст)со(т) ко(п) гроше(и) Великого Кна(з)ства личбою лито(в)скою. Мае(т) жона моя милаа Федора Ко(л)пыто(в)ского по животе мое(м) тоѣ име(н)е мое, половицу Лѣтина, з дворомъ, с пашнею дво(р)ною, з лю(д)ми и зо вси(м), яко ся те име(н)е само в себе и в пожи(т)ко(х) свои(х) маеть(,) и щи(м) а де(р)жа(л), ув оно(и) суме пнзе(и) шестисо(т) копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х) де(р)жати жона моя Федора мае(т), яко вла(ст)ного своего уживати зо всеми речми рухомыми и нерухомыми, ста(т)ки домовыми и (з) стадомъ, з бы(д)ломъ малы(м) и велики(м), с ко(н)ми ездъными[...], [...] по животе моемъ в дому мое(м) зостане(т). До того[...], дети мое, летъ доро(с)ши, тую суму ше(ст)со(т) ко(п) гроше(и), // ѿ(т) мене е(и) дарованую и записаную, ѿ(т)даду(т) и зупо(л)на заплатѣ(т), а дети мо(и), не ѿ(т)давши е(и) тоѣ сумы шестисо(т) ко(п) гроше(и), не маю(т) и не могу(т) того име(н)я моего, половицы Лѣтина, в нее брати, з мошѣ и де(р)жа(н)я еѣ вы(и)мовати, и поки жона моя милая того име(н)я моего, половицы Лѣтина, в оно(и) суме шестисо(т) копа(х) гроше(и) выде(р)жа(н)ю будетъ, тогды она, жона моя, за уве(с) ча(с) де(р)жа(н)а своего не маеть и не буде(т) пови(н)на ни щого, якъ з ыме(н)я, с пашни, та(к) и зо вси(х) рече(и) рухомы(х) и ста(т)ко(в) домовы(х) детемъ моимъ ни в чо(м) ли(ч)бы давати и никому иному, але во все(м) во(л)на она споко(и)не тоѣ име(н)е мое, половицу Лѣтина, на себе де(р)жати и, вживаючи в то(и) суме шестисо(т) копа(х) гроше(и), и во(л)на буде(т) тую суму ше(ст)со(т) ко(п) гроше(и) кому хотечи записа(ти) и даровати, завести и заставить, никого а ничего са в томъ не ѿстерегаю(чи), ѿкромя рече(и) рухомы(х), стада и бы(д)ла, коне(и) е(з)дны(х), и то при (и)ме(н)ю ве(д)ле статуту детемъ зоставлено бы(ти) мае(т). Што я то все ты(м) тѣстаме(н)томъ и ѿстаточною волею моею застановилъ и умо(ц)наю. До которого сего тѣстаме(н)ту мое(г)[o] и печѣ(т) свою приложи(л) есми, а при справова(н)ю того тѣстаме(н)ту и ѿстаточно(и) воли мое(и) бы(ли) и(х) мл(ст) за(ц)не врожены(и) пнове: па(н) Гнѣвошъ Пе(т)рови(ч) Ка(л)усо(в)ски(и), па(н) И(л)я Гри(ц)кови(ч) Радови(ц)ки(и)⟨.⟩ а во(з)ны(и) з ура(д)у замъку Володѣме(р)ского, на то мне приданы(и), па(н) Ха(ц)ко Чуватови(ч) Туличо(в)ски(и), которы(и) буду(чи) того добре сведоми и за про(з)бою моею печѣ(т)и сво(и) к сему тастаменту моему приложити рачили⟨.⟩ Писа(н)⟨.⟩ у Лѣтине лѣта бо(ж)его нароженъя тисеча па(т)со(т) семьдесато(г)[o], м(с)ца дека(б)ра, шостогона(д)цѣть дня.

74. Дарчий запис Євдокиї Юр'ївни Вербської Вохнович на частину маєтку,
дану їй чоловікові Василеві Ванковичу Мировицькому.

Акт від 18 січня 1571, № 92, 1.

Я, Евдоки(м)я Ю(р)євна Ве(р)бська Во(х)нови(ч) Васи(л)єваа Мירו- 192
ви(ц)кая, визнаваю сама на себе симъ мои(м) листомъ, и(ж) которое имене
мое ѡ(т)чи(з)ное, материстое половицу Ве(р)бое-Во(х)но(в)ское де(р)жачи
мне в рука(х) свои(х), не (з) жа(д)ного принуژه(н)а ани с которое лю(д)-
ское намовы, ани (з) яко(г)ло поневоле(н)я, ѡ(д)но сама, по до(б)ро(и)
свое(и) воли, знаючи ку себе великую приязнь и доброе захова(н)е ма(л)-
жо(н)ка своего милого пна Васи(л)я Ва(н)ковича Мирови(ц)ко(г)ло, и(ж)
ѡ(н) мне, ма(л)жо(н)ку свою, в добро(м) хова(н)ю и прия(з)ни ма(л)жо(н)-
ско(и) мѣти и мѣ великую зычливо(ст) показыва(ти) рачи(т), а те(ж) знаю-
чи по не(м), ма(л)жо(н)ку свое(м) мило(м) пану Васи(л)ю, таковую мл(ст) и
ве(р)ное а цно(т)ливое захова(н)е ку себе, даю и дарую и ѡ(т)[...] зара(з),
при животе моемъ, яко и по животе моемъ, [...] ве(ч)н(и) а непорушне того
име(н)я своего ѡ(т)чи(з)ного, материстого Ве(р)бо(и)-Во(х)нови(ч) третью
ча(ст) на вечно(ст), то є(ст) з дворо(м) и зо (в)сею [...] дво(р)ною, з лю(д)ми,
по(л)ми и сеножа(т)ми, з гаи и лєсы, дуброва(ми), ставы и ставищами, млы-
ны и млынищами[...]их, з бы(д)ломъ и зо всими ста(т)ки домовыми[...]
рухомыми и нерухомыми, и зо (в)сими заросляями, [...] зо вси(м) кгру(н)-
томъ и про(з)вищами того име(н)а // моего, меновнаны(м) и неменованы(м) < > 192 зв.
яко са тоє име(н)е мое Ве(р)баа в граница(х) и межа(х) и ѡбыходе(х) свои(х)
має(т). Воле(н) па(н) Василе(и), ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и), будетъ тую
третью ча(ст) в то(м) име(н)ю мое(м) Ве(р)бе-Во(х)новско(и) зо вси(м) с ты(м)
на себе де(р)жати и вжива(ти), ѡ(т)да(ти), продати и даровати, замени(ти) и
ку своему ле(п)шому а пожиточне(и)шому ѡбе(р)нути, где похоче(т), яко
воля его буде(т) ты(м) шафова(ти), яко свои(м) вла(ст)ны(м), ѡ(т)далаючи
дете(и) и бли(з)ки(х) свои(х) на ве(ч)ные часы. А я вже при животе моемъ,
дети ани бли(з)кие по животе моемъ не маю(т) са в тую третю ча(ст) того
име(н)я моего Ве(р)бо(и)-Во(х)новско(и) ничи(м) ся вступовати, не маю(т)
на вечные часы, (в)же тую третью ча(ст) ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и) па(н)
Василе(и), де(р)жачи то [имене] ведле сего запису моего вѣчне, воле(н) с
ты(м) та(к) учини(ти), яко воля его буде(т). И на то єсми дала ма(л)жо(н)ку
своему па(н)у Васи(л)ю Мирови(ц)кому се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) с
печа(т)ю моею. А при то(м) были и того до(б)ре сведоми и(х) мл(ст) фале(б)-
ны(и) ѡте(ц) Феѡдоси(и), владыка воло(ди)ме(р)ски(и) и бересте(и)ски(и),
па(н) Миха(и)ло Роса(л)ски(и) Во(х)но(в)ски(и), па(н) [...] Пузо(в)ски(и),
па(н) Ти(х)но Ща(ст)нови(ч) Якови(ц)ки(и). И за прозбою моею и(х) мл(ст)
печати свое приложити рачили к сему моему вы(з)наному ли(ст)у. Писа(н)
у Ве(р)бо(и) ѡ(т) нароже(н)я сына бо(ж)его тисача па(т)со(т) семьдеса(т)
пе(р)вого, м(с)ца ге(н)вара, шостого дня.

75. Межова угода Михаила Ивановича і Дмитра Васильовича Курцевичів,
дана Василеві Петровичу Загоровському.

Акт від 14 січня 1571, № 90, 1.

- 186 Ми, Миха(и)ло Иванови(ч) а Дми(т)ръ Васи(л)єви(ч) Ку(р)цевичи, ѿзна(и)муємъ а вы(з)наваемъ то си(м) нши(м) листо(м) ко(ж)дому, кому того по(т)реба буде(т) веда(ти), нинешнимъ и на потомъ будучимъ, и(ж) што которы(и) розницы и за(и)штѣа ѿ(т) немалого часу деялися межи нами а его мл(с)тю паном Васи(л)ємъ Пе(т)ровичо(м) Загоро(в)ски(м), ма(р)ша(л)-комъ его к(р) мл(сти) [...] володиме(р)ски(м), ѿколо добръ и кгру(н)то(в) имене(и) и(х) и(ж) его мл(сти) ма(р)ша(л)кового Суходо(л) < . > а (и)менѣя ншо-го Новосело(к), же [...] тымъ име(н)ямъ нши(м) жа(д)ны(х) грани(ц) певны(х)
- 186 зв. [...] // яко его мл(с)ть па(н) ма(р)шалок(к) собе и тому име(н)ю своему Суходоло(м) в посега(н)ю кгру(н)то(в), бое(в) и грабежо(в) немало кри(в)дѣ и шко(д) ѿ(т) на(с) бы(ти) менилъ и ѿ то на(с) до права и суду позыва(л), та(к) те(ж) и мы в оныхъ кгру(н)техъ неро(з)граничоны(х) кривду собе бы-ти ѿ(т) его мл(сти), розумеючи правне, ѿ то зъ его мл(ст)ю пномъ ма(р)-ша(л)комъ росправитиса мели, то па(н) з намовы приате(л)ское и своез доброе воли и хоти, не заводечиса зъ его мл(ст)ю пномъ ма(р)ша(л)комъ в да(л)шиє заи(ш)тѣа и затрудне(н)а, але прагнучи згоды, мл(с)ти, пруд-шого а сна(д)не(и)шого успокоє(н)я, зузна(н)я и поме(р)кова(н)я до того ве(з)ваны(х) приате(л)е(и) нши(х) спо(л)ны(х) и(х) мл(с)ти пна Ивана Семе-новича, во(и)ского и горо(д)ничого кремәне(ц)кого, пна Миколаа Дубро(в)-ского, а пна Фро(н)цка Круша. И то(ж) за доброво(л)ны(м) по(зволе(н)е(м) та(к) єсмо зъ его мл(ст)ю паномъ ма(р)ша(л)комъ границу вечистую [...] имене(и) нши(х) выше(и) поменены(х), его мл(сти) Суходо(л) а нашего Ново-село(к), сего дня в дате ниже(и) ѿписаного постановили, учинили, ско(н)-чили и ко(п)цы закопали. То є(ст) напе(р)ве(и) почавши ѿ(т) петы кгру(н)ту ѿра(н)ского име(н)я пано(в) ѿра(н)ски(х), где при долине два ко(п)цы на-ро(ж)ники, ѿди(н) селу его мл(сти) Суходоломъ, а други(и) селу ншому Новосе(л)комъ усыпаны, ѿ(т)толе недалеко трети(и) и та(к) иныє по (в)зго(р)-камъ и по долина(м) < . > яко са пришло чере(з) гостинець, которы(и) иде(т) ѿ(т) Суходо(л) до Воло(ди)мера, ко(п)цы посыпали, и знаки крыжо(в) в де-реве(х) починены а(ж) до дороги а(л)бо гости(н)ца с Калусова до Володи-мера, где те(ж) при дорозе проти(в) долины великое два наро(ж)ные ко(п)цы усыпаны суть. И тамъ са граница усыпа(н)ємъ ко(п)цо(в) поменены(х), кото-ры(х) вси(х) ко(п)цовъ и з наро(ж)ными, поча(в)ши ѿ(т) петы ѿра(н)ское а(ж) до гости(н)ца с Калусова, до Володимера идучого, деве(т)на(д)ца(т), и (с) почине(н)ємъ знако(в) ско(н)чила. Которую то границу, чере(з) и(х) м(л) паны приате(л)и нши и на(с) самы(х) сторо(н) та(к) учиненую, мы и по-то(м)кове нши вечне а непорушне де(р)жати и во (в)семъ са про [...] его мл(сти) пна ма(р)ша(л)ка и по(д)даны(х) его мл(с)ти суходо(л)скихъ [...] не
- 187 заховати має(м) и буде(м) пови(н)ни. Та(к) и(ж) его м(л) па(н) ма(р)шалок(к) // и пото(м)ки его мл(с)ти с по(д)даными своими всего того кгру(н)ту, по(л), гає(в), дубро(в), запусто(в) и форосто(в), што-ко(л)ве(к) стороне або селу его мл(сти) Суходоло(м) за тыми ко(п)цами є(ст), поча(в)ши ѿ(т) петы ѿра(н)-ское и долины, где при не(и) два ко(п)цы наро(ж)ны(х) усыпаны, а(ж) до

оста(т)нее петы гости(н)ца, с Калусова до Володимера идучого, те(ж) где проти(в) долины два ко(п)цы усыпаны, едучи ѿ(т) тоє петы ѿра(н)ское, тамъ до того гости(н)ца по право(и) руке ку име(н)ю своему Суходоло(м), то е(ст) уве(с) кгру(нт), споко(и)не де(р)жати и (в)живати и ты(м) яко вла(ст)но(ст)ю своею по(д)ле уподоба(н)а своего шафовати воле(н) и моце(н) буде(т). А мы и пото(м)ки нши сами чере(з) себе, слу(г) и по(д)данных нши(х) в жа(д)ные кгру(н)ты, до(б)ра и пожи(т)ки е(г)ло мл(сти) пна ма(р)ша(л)ковы вступова(ти), шкоды, переказы никоторое чинити не маємъ и ѿ(в)шемъ ты(х) ко(п)цо(в), тепе(р) усыпаны(х), где бы поправки по(т)ребовали на весну бли(з)ко пришлую и на пото(м), коли-ко(л)векъ скоро его мл(ст)па(н) ма(р)шало(к) врадо(в)не або и приате(л)ски(и) [...] ѿбошле(т), того (ж) часу выеха(в)ши, посыпа(ти) и поправити и всему тому, што са выше(и) поменило, досы(т) чинити и по(д)лу(г) того са заховати має(м) и буде(м) пови(н)ни, та(к) же и пото(м)ки нши по(д) закладомъ на г(с)дра его мл(сти) пе(т)масты копами гроше(и), а на его мл(ст) пна ма(р)ша(л)ка и пото(м)ки его мл(сти) другими пе(т)масты копами гроше(и) монеты и ли(ч)бы лито(в)ское, и по(д) винами, въ статуте ѿписаными. А где бы(х)мо мы або пото(м)ки нши в чо(м)-ко(л)векъ з сего застанове(н)я и ѿпису ншо(г)ло выступили, а его в которо(и) речи не (з)де(р)жали або нарушили, то(г)ды будучи ѿ(т) его мл(ст)и пна ма(р)ша(л)ка або пото(м)ковъ его мл(сти) ѿ закла(д) поменены(и) и вины ста(т)утовое до которого-ко(л)векъ права и суду зе(м)ского або кгро(д)ского Володимер(р)ского по(з)ваны, тогды та(к) за пе(р)шимъ по(з)вомъ и на пе(р)вшо(м) року его на завитомъ, не закладаючи са жа(д)ными причинами, пра(в)ными и непра(в)ными, на то(м) року пере(д) ѿны(м) судо(м) стати и ничи(м) са згола не вымо(в)ляючи ани апелюючи, то(т) таковы(и) закла(д) и ви[...]статутново(и) то(л)ко кро(т), иле бы была по(т)реба, плати(ти) зара(з), завжды // досы(т) чинити має(м) и по(д)везує(м)са 187 зб. си(м) ншимъ листо(м), которы(и) есмо дали его мл(сти) пну ма(р)ша(л)ку по(д) печа(т)ми ншими(.) а с по(д)писо(м) руки мене, Дми(т)ра Ку(р)цевича, до которого те(ж) листу ншого и(х) мл(сти) пнове приатели нши, ве(р)ху поменены(и), за про(з)бою ншою печат(и) сво(и) приложили. Писа(н) у Володимери лета бо(ж)его нароже(н)а тисеча па(т)со(т) семьдеса(т) пе(р)вого, м(с)ца ге(н)вара, ѿсмого дна. Дми(т)ре(и) Ку(р)цевича, рука вла(ст)наа.

76. Мінова угода, за якою Іван Ванкович Летинський відписує своїй дружині піємаєтку замість того, щоб сплатити їй грошовий борг.

Акт від 12 січня 1571, № 88, 1.

Я, Ива(н) Ва(н)кови(ч) Лѣти(н)ски(и), земний(н) повету Воло(ди)- 178 зб. ме(р)ского, со(з)нава(м) си(м) мои(м) листо(м), кому буде(т) по(т)реба того ведати, и(ж) ку велики(м) а пи(л)нымъ по(т)ребамъ мои(м) вла(ст)ны(м) вза(л) и позычи(л) есми пе(в)ны(х) а рукода(и)ных пнзе(и) двесте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) в ма(л)жо(н)ки мое(и) пнее Екгне(ж)ки з Те(р)нова, дочки пна Яна Та(р)но(в)ского, земенина зе(м)ли Хо(л)мъское. Которую (ж) суму пнзе(и) двесте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), позычи(в)ши есми в ма(л)жо(н)-

ки моеѣ на мо(и) вла(ст)ныѣ по(т)ребы, и ку своему пожи(т)ку ѡбе(р)ну(л) и ро(з)шафова(л). А в то(и) сумѣ пнзе(и) у дво(х)со(т) копа(х) гроше(и) заста-
 вую и застави(л) есми е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), половицу име(н)я моего
 ѡ(т)чи(з)ного, никому ни в чо(м) не заведеного, Лѣтина в дворе, в пашни
 дво(р)но(и), кгру(н)те(х), в поля(х) и сеножате(х), яко са половица того [...] 179 моего сама в собе мети и вынести може(т). Яко (ж) а, Ива(н) // Лѣти(н)ски(и),
 половицу того име(н)я моего Лѣтинского в дворе, в пашни дво(р)но(и), в
 люде(х) и (в) и(х) в кгру(н)те(х), а поля(х), и сеножате(х) в то(и) сумѣ, у
 дво(х)со(т) копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х), яко во вла(ст)номъ моемъ до(л)гу,
 е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), тепе(р) заразо(м) в мо(ц), в дѣ(р)жа(н)е и вжива(н)е
 даю и поступаю. Маѣ(т) и во(л)на буде(т) ѡна, ма(л)жо(н)ка моя пни Егне(ж)-
 ка Та(р)но(в)ская, половицу того име(н)я моего[о] Лѣтина ув оно(и) сумѣ
 у дво(х)сотъ копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х), яко во вла(ст)ны(х) пнзе(х)
 свои(х), тепе(р), при животе, и по животе моемъ кому хочечи застави(ти),
 записати и завести або кого-ко(л)векъ даровати по(д)лугъ воли и подоба(н)а
 свего. А а самъ, дѣти, бли(з)кие и вси кровны(и) мо(и), не ѡ(т)давши е(и),
 ма(л)жо(н)це мое(и), тоѣ сумы пнзе(и) дво(х)со(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х)
 ничи(м) са в тую половицу име(н)я моего Лѣтина уступова(ти) и переказы
 некоторое е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), в то(и) половицы име(н)я моего Лѣ-
 тина чинити не маемъ ани будемъ мочи. А кгда на мене, Ивана Ва(н)ковича
 Лѣти(н)ского, па(н) бо(г) ча(с) смѣ(р)тны(и) зошлеть, а не мели бы(х)мо з
 ма(л)жо(н)кою моею пото(м)ства, а дети пе(р)шое жоны моеѣ або близкие и
 крѣвны(и) мое хотели бы с того име(н)я моего[о] Лѣтина еѣ, ма(л)жо(н)ку
 мою, выпосажити, тѣды пе(р)ве(и) тую суму пнзе(и), двесте ко(п) гроше(и)
 лито(в)ски(х), яко вла(ст)ны(и) до(л)гъ позычены(и), маю(т) и пови(н)ни
 буду(т) е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), пне(и) Егне(ж)це Яно(в)ни с Та(р)нова
 Лѣти(н)ско(и), дати и заплати(ти) и то(ж) напроти(в)ку е(и), ма(л)жо(н)це
 мое(и), ве(д)ле статуту заховати ся маю(т). А поки тоѣ сумы пнзе(и) дво(х)-
 со(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), не ѡ(т)даду(т)
 и не заплата(т), тѣды у тую половицу име(н)а моего Лѣтина ничимъ ся усту-
 повати и некоторое переказы и тру(д)ности е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), пне(и)
 Егне(ж)це Лѣти(н)ско(и), чинити не маю(т)ъ по(д) закладо(м) на еѣ, ма(л)-
 жо(н)ку мою, с тоѣ сумы пнзе(и) (.) И на то а, Ива(н) Ванъкови(ч) Лѣти(н)-
 ски(и), ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пне(и) Егне(ж)це з Та(р)нова Лѣти(н)-
 ско(и) да(л) се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печатю моею и с по(д)писо(м) вла(ст)ное
 руки моеѣ. А дла ле(п)шого сведо(м)я и тве(р)дости сего листу моего про-
 сил-омъ ѡ приложѣ(н)е печати и(х) мл(с)ти пно(в) а приателе(и) мои(х)
 его мл(с)ти кнзѣ [...] А(н)дрѣевича Козеки, пна Гневоша Пе(т)ровича Ка-
 лусо(в)ского, Тирина Гричинича. Их мл(ст) за про(з)бою моею ѡчевистою
179 зв. [...] // в печати свои к сѣму моему листу приложи(ти) рачили. Писа(н) у
 Володимери в роко(х) судовы(х) земъски(х) по тре(х) кроле(х) у па(т)нищу,
 м(с)ца ге(н)варѣ второгон(д)цѣть дня, року ѡ(т) нарожѣ(н)я сына божѣго
 тисѣча па(т)со(т) сѣмъдѣса(т) пе(р)вого (.) Я, Ива(н) Ва(н)кови(ч) Лѣти(н)-
 ски(и), вла(ст)ная рука.

77. Дарчий запис Олександрової Богдановичевої Загоровської на маєток,
записаний їй у віні чоловіком Олександром Загоровським.

Акт від 18 січня 1571, № 124, 3.

Я, Алекса(н)дровая Богдановича Загоро(в)ская Зофея Ивано(в)на 113
Жеславского, вы(з)наваю то симъ мой(м) листо(м), кому буде(т) потреба
того ведати або, чтучи его, слышати⟨,⟩ и(ж) што первей сего, до(з)навши
ку себе немало доброго почтывого захованья и великую скло(н)но(ст) бра-
танича небо(ж)чика пана ма(л)жонка моего пана Алекса(н)дра Загоро(в)ско-
го его мл(с)ти пана Васи(л)я Петровича Загоро(в)ского, ма(р)ша(л)ка его
к(р) м(л) горо(д)ничого володиме(р)ского, дала, даровала и записала есми
его мл(с)ти име(н)я, мне ѿ(т) небо(ж)чика пна ма(л)жонка моего, поме-
неного въ вене, ѿсмысо(т) копа(х) гроше(и) ли(ч)бы и монеты лито(в)ское за-
писанье, то е(ст) третью ча(ст) в Суходоле(х), в Дегтеве и в Перева(л)ка(х),
по животе мое(м), к рука(м) свой(м) вза(в)ши, зо вси(м) на все де(р)жати и
(в)живати. Которою сумо(ю) пнзе(и) его м(л) по животе мое(м) шафовати во-
ленъ по(д)ле набо(л)шого уподоба(н)я своего, яко то во оны(х) листе(х),
записе(х) пе(р)вши(х), его мл(с)ти па(н)у ма(р)шалку ѿ(т) мене даны(х),
шире(и) е(ст) описано, ни(ж)ли и(ж) в записе небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)-
ка моего, и третья ча(ст) имения Островецкого поменена и описана мне
е(ст), чого в записе моемъ, ѿ(т) мене его м(л) па(н)у ма(р)шалку дано(м),
не е(ст) доложено⟨,⟩ прото я яко // оныя части в Суходоле(х), в Дегтеве 113 зв.
и (в) Перева(л)ка(х) и суму ѿсмысо(т) ко(п) грошей лито(в)ски(х) его м(л)
пану ма(р)ша(л)ку, яко са то поменило пе(р)вей, записала, такъ и тепе(р),
знаючи неѿ(т)ме(н)ную а ѿвше(м) ѿ(т) часу бо(л)шую скло(н)но(ст) и зы(ч)-
ливо(ст) ку себе впере(д) менованого его м(л) пана Васи(л)я Загоро(в)ского,
ма(р)ша(л)ка его кроле(в)ское мл(с)ти, горо(д)ничого володиме(р)ского,
по(в)торе тые части выше(и) менованы в Суходоле(х), в Дегтеве, в Пере-
ва(л)ка(х) и (в) Востро(в)цы в той суме ѿсмысо(т) копахъ грошей ли(ч)бы
и монеты лито(в)ское⟨,⟩ во(д)ле листу и запису небо(ж)чика пана ма(л)жон-
ка моего, мне даного, его м(л) па(н)у Васи(л)ю Загоро(в)скому, ма(р)шалку
его кроле(в)ское мл(с)ти горо(д)ничому володиме(р)скому помененому, даю,
дарую и записую и все право мое, ѿ(т) небо(ж)чика пана ма(л)жонка моего
даныи (!), его мл па(н)у ма(р)шалку до рукъ дала. За чимъ мае(т) его мл(ст)
па(н) Василен самъ, жона, дети и пото(м)ки и(х) тую третью ча(ст) сухо-
до(л)скую, дегте(в)скую, перева(л)скую и ѿстрове(ц)кую в оной суме пнзе(и)
восмысо(т) копахъ грошей лито(в)ски(х), ѿ(т) мене дарованы(х), в моцъ и к
рукамъ свой(м) по животе моемъ вза(л)ши, з дворомъ и дворными, по(л)ми,
сеножа(т)ми и (з) лю(д)ми, дубровами, гайми и (з) запустами, зъ ставами,
млынами и и(х) выме(л)ками и зо всими платы, доходы и пожи(т)ками,
якимъ-ко(л)векъ имене(м) на(з)ваны або менованы бы(ти) могу(т) и зо вси(м),
яко са в собе тая третей ча(ст) мае(т)⟨,⟩ де(р)жати и вживати, будучи
во(л)ны та(м) прибавлати, ро(з)ширати, лю(д)ми ѿсаживати и пожи(т)ки
ро(з)множати, а кому хотачи в той суме пнзе(и) ѿсмысо(т) копа(х) гроше(и)
лито(в)ски(х) ѿ(т)дати, записати и куды хотачи ку своему лепшому и (в)жи-
точнейшому ѿбе(р)нути⟨,⟩ а бли(з)кие и кре(в)ные ма(л)жонка моего не-
бо(ж)чика пана Алекса(н)дра Загоро(в)ского и те(ж) мои ѿ тую суму пнзеи

- 114 ѡсмъсо(т) ко(п) грошей, ѡ(т) мене его м(л) па(н)у ма(р)шалку на третє(и) части // ты(х) поменєны(х) имє(н)яхъ записа(н)ую, никоторого затру(д)нєня его мл(с)ти ма(л)жонце, пото(м)комъ и сща(д)ко(м) его мл(с)ти чинити не маю(т) ани буду(т) мочи. Але тая сума пре(д)рєчоная ѡсмъсо(т) ко(п) грошей при его м(л) па(н)у ма(р)ша(л)ку, ма(л)жо(н)це и пото(м)ко(х) его мл(с)ти ве(ч)не зостати має(т)⟨,⟩ такъ же те(ж) в тые части именєн поменєны(х) ни(х)то з бли(з)ки(х) пана ма(л)жонка моего и мои(х) вступоватиса з моцы и де(р)жа(н)я моего выимовати и никоторє переказы в де(р)жанью ты(х) именєи его мл(с)ти самому, жонє, дете(м) и пото(м)ко(м) ихъ чинити жа(д)ными причинами, в статутє ѡписаными, и те(ж) причинами непра(в)ными чинити не маю(т) ани буду(т) мочи. А те(ж) и я вжо не маю и моцы мети не буду тое сумы пнзе(и) ѡсмисо(т) ко(п) грошей на ѡной третє(и) части суходо(л)скои, дєгтєвско(и), перева(л)скои и ѡстрове(ц)кои никому иному з бли(з)ки(х), крєвны(х) ма(л)жонка моего и мои(х) и и(н)ши(м) людемъ ѡбчи(м), мимо его мл(ст) пана ма(р)шалка, ѡ(т)давати и записовати, а хота (ж) бы(х) пото(м) кому тую суму пнзеи на ѡной части записала, тогды таковы(и) запи(с) мои в жа(д)ного права моцы и ме(ст)ца мети не має(т) и не може(т) ⟨,⟩ И на то єсми его м(л) па(н)у Васи(л)ю Загоро(в)скому, ма(р)шалку кроле(в)ское мл(с)ти горо(д)ничому володимє(р)скому, дала сє(с) мои ли(ст) по(д) печа(т)ю⟨,⟩ моею и с по(д)писомъ вла(ст)ное руки моеє. А при то(м) были, и того добре сведоми, и за про(з)бою моею печати свои к сєму моему листу приложи(ти) рачили и(х) мл(ст) ѡте(ц) Феѡдосє(и), вл(д)-ка володимє(р)ский и берєстє(и)ский а кна(з) Дмитрь Козєка, панъ Фронць Крушъ, па(н) Павє(л) Григо(р)євичъ Ѡра(н)ский, дворани(н) г(с)дрьский, па(н) Андреи Романо(в)ский, па(н) Гнєвошъ Стако(р)ский а па(н) Тихно Ѡра(н)ский, во(з)ныи повету Володимє(р)ского. Писан у Володимєре лета божєго нароже(н)я тисача пя(т)со(т) сємьдєса(т) первого, м(с)ца гєнваря, патогона(д)ца(т) дня.

78. Угода Тимофія Черневського і його опікунів, за якою його маєток передається новому опікунові — майбутньому тестеві Данилові Попелю, з дочкою якого він заручився.

Акт від 24 січня 1571, № 139, 3.

- 127 Мы, ѡпекунове прирєжонные пана Тимофея Че(р)невского, Богушевая Ѡлеская Ѡлена Верємо(в)ско(г)lo, и мы, сыны єє мл(с)ти, Василии а Сємє(н) Богушевичи Ѡлеские, зєманє земли Холмъское, а я, впєре(д) мєнованыи Тимофеи Григо(р)єви(ч) Че(р)невски(и), зємани(н) г(с)дрьский повету Володимє(р)ского, ѡ(з)на(и)муємъ и чини(м) явно симъ наши(м) листо(м) нинєшни(м) и на пото(м)будучимъ, кому будє(т) потреба того ведати, и(ж) я, Тимофеи Че(р)невський, з воли а пре(з)рєнья бо(ж)єго и за по(з)воленье(м) и порадою ты(х) выше(и) мєнєны(х) пано(в) добродєє(в), приятєлє(в), кро(в)ны(х) и ѡпекуно(в) мои(х), єє мл(с)ти панєє Богушовєє Ѡлеское, панєє бабки моеє, и сыно(в) єє мл(с)ти пано(в) Ѡлески(х), да(д)ковъ мои(х), змови(л) єсми за сєбє вма(л)же(н)ство дочку пана Данила Попєля, старосты купєчо(в)ского, внуку владыки его мл(с)ти володимє(р)ско(г)lo и берєстє(и)ского ѡ(т)ца Феѡдосєя па(н)ну Ѡлену и рокъ всєє(л)ю нашому с

па(н)ною **О**леною з обею(х) сторонъ з доброе хути и воли моее а с порадою и позволе(н)емъ ты(х) впере(д) менованы(х) приятели и опекуно(в) мои(х) прина(л) есми **о**(т) сего час(у) и даты сего листу моего, то **е**(ст) м(с)ца теперешнего генвара, пятогона(д)ца(т) дна, року нине(ш)него тисаца пя(т)-соть семьдесать первого, а(ж) за ше(ст) неде(л)⟨,⟩ На то(т) же ча(с) и де(н) м(с)ца генвара патогона(д)ть дна, который будетъ в року тиса (!) // **пя(т)-соть** **семьдеса(т)** **семомъ**⟨,⟩ а па(н) **тестъ** мой панъ **Данило, староста** купечо(в)ский, за до(ч)кою своею па(н)ною **О**леною вена мне дати **мае(т)** **ше(ст)-деса(т)** копъ грошей пена(з)ми готовыми. А въ выправе, што ласка и вола его мл(с)ти буде(т)⟨,⟩ яко(ж) па(н) те(ст) мой з особливое ласки и добродейства своего, **тепе(р)**, зара(з) тое вено **выкупуючи**, име(н)е мое **Че(р)невъ**, которое было в до(л)зехъ заведено, напро(д) неякому Станиславу Кипневи два(д)цать ко(п) гроше(и), а па(н)у Тихну Васи(л)евичу Радовицкому соро(к) копъ гроше(и), то **е**(ст) всю тую суму **ше(ст)деса(т)** копъ грошей лито(в)ское ли(ч)бы, мне и до ру(к) моихъ **о**(т)да(л) и заплати(л) и тое име(н)е мое **Че(р)нево** ослободилъ. А такъ и(ж) я еще дочки его мл(с)ти в ма(л)же(н)ство не поналъ, а **е(г)ло** мл(ст) впере(д) вено всю тую суму **ше(ст)деса(т)** копъ грошей з особливое доброты своее, **выслобожаячи** тое име(н)е мое⟨,⟩ **вжо** мне заплати(л) и до рукъ мои(х) **о**(т)далъ и таковое добродейство мне за себе показалъ, прото я напро(д) з по(з)воление(м) тих же приятели и опекуно(в) мои(х) самъ себе и с ты(м) име(н)емъ мой(м) **Черневомъ** ув опеку, в моцъ и в оборону его мл(с)ти па(н)у Данилу, старосте купечо(в)скому, **тестю** моему, дава(м) и **о**(т)давамъ⟨,⟩ и пото(м) **вжо** и(н)ши(х) опекуно(в) собе ѿбира(т) и никому са ув опеку дава(ти) не маю, яко (ж) и мы, опекунове его, я, **Богущовая Олеская**, и мы, сыны ее мл(с)ти **Василеи а Семе(н) Олеские, тепе(р)** заразомъ опеку, та(к) приржоную або хотя бы(х)мо якую и набытую на пана Тимофея **Че(р)невского** и име(н)е его мели, зъ себе здавамы и складамы⟨,⟩ и тому (ж) па(н)у Данилу Попелю старосте купечо(в)скому **приятелю** и сва(т)у нашому яко пана Тимофея **Че(р)невского**, такъ и име(н)е его **Че(р)нево** ув опеку, в моцъ и въ ѿблрону дае(м) и поступуемъ и **вжо** са в тую опеку ници(м) и некоторыми причинами вступовати не мае(м). А што-(с) дотыче(т) того, и(ж) па(н) Данило, староста купечо(в)ский, **впере(д)**, ни(ж)ли я еще, Тимофеи **Че(р)невъский**, дочку его мл(с)ти па(н)у **Олену** пона(л), вено мне **о**(т)да(л) и заплатилъ, тогда те(ж) я, // **упевнаючи** его мл(с)ти тую суму **ше(ст)деса(т)** копъ грошей, с по(з)воление(м) и **порадою** ты(х) **впере(д)** менованыхъ **пе(р)вши(х)** опекуно(в) и приятели моихъ такъ есми постанови(л) и постано(в)лаю и тое име(н)е мое **Че(р)нево** з дворо(м), з лю(д)ми и зо всимъ, яко са в себе мае(т), па(н)у Данилу Попелю, старосте купечо(в)скому, **тестю** моему, и ма(л)жо(н)це его мл(с)ти **паней Настасьи, тещи** моеи, в тои суме в шестидеса(т) копа(х) грошей поступую и (в) де(р)жанье и(х) мл(с)ти зара(з) подаю. **Мае(т)** и воле(н) **будетъ** панъ Данило, те(ст) мой, з ма(л)жонкою своею тое име(н)е **Че(р)нево** з дворо(м), з пашнею дво(р)ною, з лю(д)ми и зо всеми кгру(н)тами пашными и непашными, и(з) сеножа(т)ми, и зо (в)симъ, яко са тое име(н)е мое само в себе, в граница(х), в пожита(х) и в обыходе(х) сво(их) мае(т), в тои суме **пнзе(н)** шестидеса(т) копа(х) грошей тую ше(ст) летъ, то **е**(ст) до **вышей** менованого ча(с)у, весе(л)ю моему с па(н)ною **О**леною, дочкою и(х) мл(с)ти, **зложоному** **о**(т) сего ча(с)у и даты сего листу моего м(с)ца генвара пятогона(д)цать

дна року нинешне(г)[о] семъдеса(т) первого а(ж) до того (ж) дня, генвара м(с)ца, пятогона(д)ца(т) дня, в року тисача пя(т)сотъ семъдеса(т) сего, де(р)жати и вживати, пашню и на себе пахати, з люди цы(н)ши и и(н)шие пода(т)ки брати и яко своего вло(ст)ного уживати(.). Так жо буду(т) волны и(х) мл(ст) панъ те(ст) мои и пани теща моя в ты(х) летехъ, поки и(х) мл(с)ть буду(т) того в де(р)жанью в то(м) име(н)ю мое(м) Черневе прибавити, ро(з)ширати, лю(д)ми ѡсадити, будовати, ро(з)множати и всакие пожити(т)ки, яко са могу(т) назвати, причинати(.), а мы вжо ничи(м) и некоторыми причинами до выишьстья ты(х) шести летъ в то(м) име(н)е мое Тимофеево Че(р)нево вступовати ся и переказы и(х) мл(с)ти в де(р)жанью чинити не мае(м)(.).

А(к)гды я вжо на то(т) ча(с) и рокъ вышеи поменены за ше(ст) рокъ дочку и(х) мл(с)ти па(н)ну ѡлену в ма(л)же(н)ство ѡ(з)му, тогды маю(т) и волны и(х) мл(ст) буду(т), кромъ ѡ(т)клада(н)я то(м) сумы шестидеса(т) ко(п) грошей, мне то(м) име(н)е мое Чернево вцале зда(т) и поступи(т) с ты(м), с чи(м) тепе(р) его м(л) ѡ(т) мене в де(р)жанье свое взаль(.). И на ѡ(н) же ча(с) маю(т) и(х) мл(с)ть по // до(ч)це своеи панъне ѡлене выправу, яко на то належи(т), мне дати, а я и(ж) маю и винне(н) буду то(м) все вено, яко вышеи ѡписаную суму ше(ст)деса(т) ко(п) гроше(и), которую вжо есми въ и(х) мл(сти) взаль и што еще у выправе мне и(х) мл(ст) даду(т), до(ч)це и(х) мл(с)ти панъне ѡлене а жоне моеи на то(м) же имению мое(м) Че(р)неве записати и ѡпра(в)у ей во(д)ле права и ста(т)уту владовне вчинити. А его мл(ст) панъ Данило з ма(л)жонкою своею за тую ше(ст) ле(т) де(р)жанья своего не буду(т) повинны мне ничого плати(т) и некоторое ли(ч)бы с того име(н)я моего мне чинити(.). А е(ст)ли бы(х) я, Тимофе(и) Че(р)невский, на то(т) ча(с) и рокъ вышеи менованы дочери и(х) мл(с)ти па(н)ны ѡлены в ма(л)же(н)ство не пона(л) и понати не хоте(л), тоды я маю и буду повинне(н) па(н)у Данилу, старосте купечо(в)скому, и ма(л)жонце его мл(с)ти ѡную вышеи менованую суму пнзеи ше(ст)деса(т) копъ грошей лито(в)ское ли(ч)бы яко вла(ст)ный позыченый долгъ мой ѡ(т)дати и заплатити готовыми грошми. Такъ же и будова(н)е, што-ко(л)векъ и(х) мл(ст) в то(м) имению мое(м) Че(р)неве прибудую(т) або яки(х)-ко(л)векъ пожити(т)ко(в) причиня(т) и (ш)то-ко(л)векъ и(х) мл(с)ть на то наложат(т), буду винне(н) и(х) мл(с)тамъ ѡ(т)ложити и заплатити. И к тому за недосы(т) вчинне(н)е сего ѡбвоя(з)ку моего маю и повинне(н) буду их мл(с)ти заруки заплатити ше(ст)деса(т) копъ грошей и вси шкоды и наклады, которые бы колвекъ и(х) мл(с)ть для того ѡ(т) мене принали бе(з) присаги, то(л)ко на рече(н)е слова и(х) мл(с)ти имъ нагородити и заплатити(.). А не заплати(в)ши то(м) сумы шестидеса(т) ко(п) грошей, такъ же ѡ забудованье и за пожити(т)ки, што ихъ мл(ст) на то(м) имению наложат(т), не ѡ(т)ложивши заруки, и не заплативши шко(д), и накладо(в) и(х) мл(с)ти не нагородивши, не маю того име(н)я з рукъ, з mocy и (з) де(р)жанья ихъ мл(с)ти выимовати и брати. К тому те(ж), естли бы(х) я, Че(р)невский, до того ча(с)у вышеи тому весе(л)ю моему на(з)начоному впе(р)е(д) выишьстья ты(х) шести летъ // зъ сего света зшо(л), дочери и(х) мл(с)ти в ма(л)женъство не поне(м)ши(.), тогды бли(з)кие и кровные мои, которы(м) то(м) име(н)е мое Че(р)нево правомъ прирожены(м) по мне прииде, не маю(т) и не буду(т) мочи до ты(х) ве(р)ху менены(х) шести ле(т) того име(н)я з mocy и(з) де(р)жанья и(х) мл(с)ти выимовати(.), а кгда ше(ст) ле(т) выидуть, тогды так(ж)е они, бли(з)кие и кро(в)ные мои, маю(т) и ви(н)ны буду(т)

па(н)у Данилу и ма(л)жо(н)це его мл(с)ти оную суму пнзе(и) ше(ст)деса(т) копъ грошей лито(в)ски(х) яко то властного долгу моего заплатити и те(ж) за будова(н)е и за пож(и)тки, што и(х) мл(с)ть за де(р)жанья своего прибудую(т) и причиня(т) нагородити и заплатити и потому (ж) вси шкоды и наклады и(х), што бы они для того принали на слово и(х) бе(з) присаги, заплатити и нагороди(ти)⟨.⟩ А тому всему досы(т) не вчини(в)ши, не маю(т) и не могу(т) в нихъ того име(н)я моего Че(р)нева з моцы и де(р)жа(н)я брати и вымовати⟨,⟩ особливе где бы те(ж) тая до(ч)ка и(х) мл(с)ти впере(д) выишътъ ты(х) шести ле(т) з сего света зы(ш)ла, в ма(л)же(н)ство за мене не поше(д)ши, тогды я або бли(з)кие и кро(в)ные мои винъны буду(т) пану Данилу и ма(л)жонце его мл(с)ти тую суму ше(ст)десать ко(п) грошей лито(в)ски(х) ѡ(т)да(т) и заплати(ти), та(к)же за будова(н)е и за пож(и)тки, што они на то наложа(т), нагородити и заплатити⟨.⟩ Але где бы до(ч)ка и(х) мл(с)ти была жива, а они бы з упору на то(т) часъ и рокъ, вышеи на(з)начоныи, за ше(ст) ле(т) тое дочки своее па(н)ны Слены за мене в ма(л)же(н)ство не ѡ(т)дали и да(т) не хотели, тогды я маю и мо(ц) мети буду, и кро(м) ѡ(т)ложенъ, тое сумы шестидеса(т) копъ гроше(и) и нагороже(н)я за будова(н)е и за пож(и)тки, што бы они напра(в)уючи тое именье наложили⟨,⟩ тое име(н)е Чернево зо вси(м) доброво(л)не на себе взати и де(р)жати⟨.⟩ Але еще винѣ(н) буде(т) па(н) Данило и ма(л)жонка его мл(с)ти и вси шкоды и наклады, которые бы(х) я ѡ(т) ни(х) для того принал(л), кромъ присаги, и на рече(н)е // слова моего мне нагородити и заплатити⟨,⟩ на(д)то е(ст)ли бы(х)мо мы вси, наве(р)ху ѡписаные, намнеи в которо(м)колвекъ а(р)тыкуле⟨,⟩ або понъкте се(с) листь, запи(с) и доброво(л)ное ѡбѡязанье нше хотели в чомъ нарушати якими-ко(л)векъ причинами, такъ правными, яко и неправными, тогды особливе маемъ и винъны буде(м) на вр(ад), до которого бы насъ ѡ то панъ Данило и ма(л)жонка его мл(с)ти по(з)вали, заруки сто ко(п) грошей заплатити и, заплати(в)ши заруки, предъса се(с) ли(ст) запись нашъ в ко(ж)дого права во все(м) при моцы захова(н) и де(р)жанъ быти маеть. И на то есми па(н)у Данилу Попелю, старостѣ купечо(в)скому и ма(л)жонце его мл(с)ти паней Наста(с)и дали се(с) нашъ ли(ст) по(д) нашими печат(т)ми⟨.⟩ А при то(м) были и того добре сведоми и за про(з)бами нашими печати свои к сему нашо(му) листу приложити рачили и(х) мл(ст) панъ Жда(н) Томкови(ч) Копле(н)скийи, панъ Миха(н)ло Дубницки(и), воитъ володимер(р)скийи, а па(н) Иванъ Ворыцьскийи⟨.⟩ Писа(н)у Володимери року тисача пя(т)сотъ семьдеса(т) первого, м(с)ца генвара, пятогона(д)ца(т) дня.

129 ав.

79. Дільчий запис Прохора Волчка
щодо поділу спадщинними маєтками з братом Григорієм.

Акт від 14 січня 1571, № 89, 1.

Я, Прохо(р) Волъчко Жаско(в)ски(и), чиню явно и со(з)наваю ты(м) 180 мо(и)мъ листомъ ка(ж)дому, кому бы того по(т)реба была ведаючи або, чтучи его, слышати, и(ж) што ѡста(в)шиса мне по сме(р)ти сла(в)ное памяти ѡ(т)ца моего пана Слѣ(к)сея Во(л)чка на всемъ именъ(и) нашо(м) ѡ(т)чи(з)номъ и всако(и) маєтности рухомо(и), а моло(д)ши(и) бра(т) мо(и) рожоны(и) панъ Григоре(и) Во(л)чко Жаско(в)ски(и) бы(л) заданы(м) еще ѡ(т)

- о(т)ца моего[...] на науки до ние(ц)кихъ кра(и)нъ, пото(м) коли вы-
 180 зв. шо(л) [...] // з нѣме(ц), упоминаючиса мнѣ делу, припо(з)валъ мя бы(л) пе-
 ре(д) судъ земьски(и) володѣме(р)ски(и), не обачи(в)ши то, ж-е(ш)ь брату
 своему яко в заруки бы(л) впа(л), такъ и (в) личбе немало виненъ ѡстати
 бы(х) ему мусе(л). Але пере(д) прияте(л)ми нашими угодливѣмъ брате(р)-
 ски(м) ѡбываемъ такъ есмо застанови(ли), што ся дотыче(т) розде(л)ку
 уво все(и) мае(т)ности ншо(и), напере(д) ро(з)нели есмо собѣ для выведа(н)я
 пе(в)ного в ка(ж)домъ име(н)ю нашомъ по три човеки в Жасковичохъ. Я,
 Прохо(р) Во(л)чко, взя(л) есми собѣ дво(х) боя(р) колоно(в)ски(х) — да-
 выда Ро(ж)ка а Ма(р)тина съ сыномъ — и човека тамъ же в Колоно(и)
 Гри(н)чука, а бра(т) мо(и) проти(в) того такъ же для выведа(н)я в Жаско-
 вичохъ взя(л) собѣ в селѣ великомъ дво(х) боярино(в) — Ти(ш)ка а Ма(р)-
 тинъка — а человекъ третего тягло(г) Грицька Ми(н)чича. А в Хмелеви я,
 Прохо(р), взя(л) есми собѣ боярина Гри(ц)ка Дро(з)да, которого есмо
 звели з дворища Я(ц)ковьскаго на дворище Пусто(в)ское, которое за ко(р)-
 чмоу лежи(т), и човека тягло(г) За(н)ка. А проти(в) того панъ Григоре(и),
 бра(т) мо(и), такъ же взя(л) собе боярина Максима и човека тягло(г) Ива(н)чука,
 которы(х) вже ѡ(т) того часу маемъ вѣчне де(р)жати. К тому я,
 Прохо(р), взя(л) есми собѣ дво(х) хмеле(в)ски(х) зо всею ѡселею, и з огоро-
 ды, и (з) задво(р)емъ на(д) рекою, и Хмелеву, сено[жа]тину, а пану Григо-
 (р)ю, брату, ѡсталоса дворище Я(ц)ковское, гдѣ Дро(з)дъ быва(л) зо всею
 ѡселею, и з огороды, (з) задво(р)емъ вверхъ ставу Хмеле(в)скаго к Мису-
 личомъ [...] было так широко в ро(в)ности пляцу, яко и дво(р) [...], кото-
 181 ры(и) ся мнѣ ѡста(л), и (в)Жашковичо(х) дво(р) ѡ(т)цо(в)ски(и) // посту-
 пи(л) есми брату своему, пану Григо(р)ю зо всею ѡселею, и ѡгородами, и зо
 всѣми садами коло двора и коло це(р)кви и зад(в)о(р)е выше(и) ставка по
 обею(х) сторон того потоку, и собѣ есми взя(л) проти(в) того на дво(р)
 пла(ц)ни Ви(ц)ко(в)ски(и), которы(и) ма бы(т) так широко вымере(н), яко
 дво(р) ѡ(т)цо(в)ски(и). Которы(и) ся па(н) Григо(р)е(и) з сотамы (?) ставокъ
 по(д)дво(р)ны(и) и други(и) ставокъ в то(м) же селѣ великомъ, што его
 Гидоку прозываютъ, поступи(л) есми пану Григо(р)ю, брату, в собѣ есми
 проти(в) того взя(л) ставо(к) Околоно(в)ски(и) и ставокъ Ви(ц)ковьски(и),
 што по(д) мо(и)мъ дворищемъ, Ни(ж)ли што са дотыче(т) ставовъ велики(х),
 яко в Хмелеви и (в) Жасковичохъ, такъ то есмо з братомъ сво(и)мъ постано-
 вили, иж-емъ я и(х) пя(т) лѣтъ по сме(р)ти ѡ(т)цо(в)ско(и) вжива(л), зо
 всѣмъ, яко млива, такъ и спусто(в), я брату своему такъ же поступую и
 поступи(л) ѡ(т) сего ча(с)у на три лѣта. Мае(т) панъ Григоре(и), бра(т)
 мо(и), ты(х) ѡбие(х) ставо(в) уживати до тре(х) лѣтъ зо всѣмъ яко з млына-
 (ми), и (з) ихъ выме(л)ки, и (з)спусты. А выде(р)жавши три лѣта, маемъ
 пото(м) тые ставы [...] держати а(л)те(р)натовъ, то е(ст) панъ Григоре(и)
 ста(в) Хме(л)евски(и) зо всѣмъ на все мае(т) де(р)жати, и зо млинами, и (з)
 вымелками до спусту, а взя(в)ши спуст ѡ середопо(ст)и, то е(ст) пере(д) ве-
 лико(д)немъ, за три недели мае(т) ми его вступити, а я его самъ, застави(в)-
 ши, маю его такъ же чотыри годы де(р)жати зо всѣмъ, з млыны и (з) выме(л)-
 181 зв. ки, и (в) ты(х) чотыро(х) год спустъ мети и ѡ середопосты(и) также за тре[...]//
 па(н) Григо(р)е(и) мае(т) его собѣ самъ заняти и его та(к) же чотыри годы
 де(р)жати. А я, Прохо(р), также по выде(р)жа(н)ю ты(х) же тре(х) [...], на
 которы(и) е(с)ми ты(х) вы(ш)ше менены(х) ставо(в) нши(х) пану Григо(р)ю,

брату своему, поступи(л) ста(в) Жаско(в)ски(и), таки(м) же пора(д)комъ де(р)жати, яко па(н) Григоре(и) Хмеле(в)ски(и) зо млиномъ и (с) спустомъ, а по спусе такъже па(н)у Григо(р)ю, брату своему, ку занатю пере(д) великоднѣ(м) за три недѣли поступити маю. И (в)же ѿ(т) того ча(с)у мы сами и пото(м)ки ни ведле сего постанове(н)я и пора(д)ку нашего а(л)те(р)на[...]
 навеки де(р)жати и (в)живати ты(х) ѿбѣхъ ставо(в) нши(х), Жаско(в)-ского и Хмеле(в)ского, маемъ, не чинячи ѿди(н) другому в де(р)жа(н)ю его жадное переказы ани (в)ступу жадно(г)о[о], яко в млыне(х), такъ и (в) ро(з)мерехъ, ани (в) ставе(х), ани в лове(н)ю рыбы, и не выступуючи ни (в) чомъ с того пора(д)ку по(д) зарукою, ниже(и) в семь листе описаню. А што ся дотыче(т) ста(в)ка Хмеле(в)ского на ѿ(т)нозе, которы(и) по(д) тымъ дво-рищемъ, што ося брату моему па(н)у Григо(р)ю зостало, того маемъ ѿбадва вживати на двory сво(и) устави(ч)не. Сажо(в)ка ѿ(т)цо(в)ская по(д) ста-во(м) великимъ мнѣ, Прохору, ѿстала, которую мнѣ во(л)но ро(с)ширати и прибавлати, а пану Григорью, [брату] моему, ѿсталася сажо(в)ка Я(ц)-ко(в)ская, которую[...]
 во(л)но ро(с)ширити и приба(в)лати. Што са доты-чет ро(з)ныхъ людѣ(и), такъ в Жасковичо(х) и в Колоно(и), яко // яко (!) в 182
 Хме(ле)ви и (в) Поя(р)це(х), яко слобо(д)ны(х) такъ и зас(т)а[в]ныхъ [...] Прохо(р) Во(л)чко, яко бра(т) ста(р)ши(и), повинѣ(н) буду всѣ людѣ[...]
 пописа(ти), кромъ ты(х), которы(х) есмо вже вѣчнѣ ро(з)няли[...]
 и дво-рищи всѣ пусто(в)ские, с которы(х) ся людѣ ро(з)бѣгли [...], и ѿбадва ре(и)ст-ра по(д) печатю моею и с по(д) писомъ руки мое(и) пере(д) брато(м) сво(и)мъ,
 пано(м) Григо(р)емъ, положи(л) в року тепе(р) идучо(м) семьдеса(т) пе(р)-вомъ, м(с)ца ге(н)вара, два(д)ца(т) ѿсмого дня, повинѣ(н) буду. А панъ Григоре(и), бра(т) мо(и), взя(в)ши ѿбее(х) ре(и)стро(в) и на ни(х) ся ро(з)-мысли(в)ши, которо(г)о[о] похоче(т), того собѣ взяти мае(т), и которы(и) дво-рищи пусто(в)ские брату моему на ре(и)стри ѿстану(т), которы(и) за де(р)жа(н)я моего по сме(р)ти ѿ(т)цо(в)ско(и) про(ч) ѿтошли, то я маю пану Григо(р)ю, брату своему, заразо(м) людѣ с части свое(и) такъ много и такъ добры(х) и мо(ж)ныхъ поступи(ти), а дво-рищи тые пусту(в)ские к собѣ по-брати маю. А ес(т)ли бы спо(р) межи нами ѿ ты(х) людѣ(и) ѿ(т)беглы(х) бы(л), то на чо(м) Тишко або [...] приса(г)нетъ [...] брата моего за ты(и) дво-рища не буду повинѣ(н) людѣ(и) ве(д)ле сего постанове(н)я(.) и ѿпису моего брату своему того (ж) ча(с)у поступи(ти), а дво-рища до ру(к) свои(х) взя(ти) маю, и который людѣ(и) брату моему ѿ(т) мене з ро(з)де(л)ку ѿста-ну(т), сли бы которы(и) собѣ (т) мене мени(л) быти грабе(ж), ка(ж)дому [...] буду повинѣ(н) усправе(д)ливити и што буде(т) [...] ве(р)нути и нагородити буду повинѣ(н) [...] // [...] ничому бы(х) ся не (з)на(л) то за доводо(м) слу(ш)-нымъ або [...] сегою зара(з) нагрожати и плати(ти) буду повинѣ(н) [...] дотыче(т) пашнѣ дво(р)ное, яко в Жасковичо(х) и (в) Хме[ле]ве, же бра(т) мо(и) пове(д)и(л), и(ж) пашна ѿпушчана и не пошрама, ни тому, што зорано, а не засеяно, то да(ст) бо(г) ѿ свето(м) Ю(р)и в року тепе(р) идучомъ семьде-са(т) пе(р)шомъ, апреля два(д)ца(т) третего дна, напе(р)ве(и) маемъ рос-казати всѣ поля дво(р)ные яко в Жасковичохъ, такъ и в Хмелеви переливати и половицу всѣ(х) по(л) засеяны(х) повинѣ(н) буду брату своему пану Гри-го(р)ю або тому, кого ѿ(н) на то вышле(т), поступи(ти), а незапаханы(и) повинѣ(н) буду на свою ча(ст) принять. И коли вже брату моему сѣмба вы-делена буде(т) [...] скоро ты(м) же дне(м) маемъ померу по всѣхъ име(н)яхъ

182 зв.

во всѣхъ кгру(н)техъ наши(х), гае(х) и запусте(х), такъ в дво(р)ны(х), яко и межи по(д)данными пустити, яко бы одна друго(и) половицы не перевы(ш)шали. А ве(д)же и на потомъные часы, е(ст)ли бы са з ни(х) кому одному ѡ(т) другого в кгру(н)те неро(в)ность навидели, тогда маемъ того межи собою лыкомъ досве(т)чити, што са те(ж) дотыче(т) ли(ч)бы за тую пя(т) лѣть, што есми имѣнъя ужива(л) и к тому рѣче(и) рухомы(х) име(н)я за-ста(в)ного Радови(ц)кого, што на [...] его сто и пя(т) копъ приходи(л)и, кото-
183(188) рые я до ру(к) мои(х) взя(л), стада, бы(д)ла, коне(и) е(з)дны(х), ша(т), и(н)ши(и) мае(т)ности, за то есми брата своего една(л), маю его млсти // стада сверѣпъ дати пя(т)на(д)цать поголо(в)я, а естли бы было бо(л)ше(и), то и то(т) ѡстато(к) его (ж) млсти брату своему дати маю, воло(в) деся(т) доб-рыхъ, которы(и) бы стояли по две кове (?), коро(в) десе(т), ѡве(ц) три(д)цать, гусе(и) три(д)цатеро, ку(р) пя(т)десять, свине(и) пя(т)деся(т), на то(т) же де(н), коли маемъ собѣ люде(и) розы(и)мовати, ге(н)варя два(д)цать ѡсмого дна до ру(к) его млсти брату своему ѡ(т)дати маю. А сѣна бра(т) мо(и) панъ Григоре(и) двѣ сты(р)ты у Хмелеви, которы(х) похоче(т), мае(т) соб[...]
тепе(р) вже зара(з) на(з)накомитити и побрати, а третью, передел(и)вши наполю, маемъ собѣ побра(ти). А [...] вже не маю его млсти того заборонати стогъ жита, которы(и) стои(т) в гумнѣ хмеле(в)скомъ, то(т) те(ж) есми брату своему па(н)у Григо(р)ю пода(л). К тому пя(т)сотъ золотыхъ ли(ч)бы и мо-
183
(188) зв. неты коруны по(л)ское маю его млсти пану Григо(р)ю, брату своему, ѡ(т)-дати, ѡдно и(ж) есми то(и) сумы пятисо(т) золоты(х) не ме(л) чимъ запла-ти(ти), проси(л) есми брата своего пна Григо(р)я, абы ѡ(н) долгъ мо(и), то е(ст) двесте ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, па(н)у Ива(н)у Вору(ст)-скому за мене заплати(л), в которомъ я бы(л) все име(н)е нше Жаско(в)ское пану Вору(ст)скому заве(л) и к тому сто ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)-бы кнзю Ѡстафью Ружи(н)скому заплати(ти) мае(т), в которы(х) есми такъ же име(н)е наше посполитое Жаско(в)ское (ж) Колоную на рокъ пе(в)ны(и) до месопу(ст) в року тепе(р) идучо(м) // семьдеся(т) пе(р)шомъ, м(с)ца фе(в)-
рала, ѡсмогона(д)ца(т) дна заве(л), то е(ст) до(л)гу моего яко пану Вору(ст)-скому, тако кнзю Ружи(н)скому по(о)лѡсма ста золоты(х) заплати(в)ши, а половицу всего имѣ(н)я Жа(с)ко(в)ского, которая на мене ѡ(т) брата моего з ро(з)де(л)ку при(и)ти мае(т) и приходи(т) вже уво(в)се(и) то(и) сумъ вы-ше(и) поменено(и), яко в то(и), што есми его млсти брату моему ѡста(л) вине(н) пя(т)со(т) золоты(х), такъ и в то(и) по(л)ѡсмаста золоты(х), которую мае(т) за мене пану Вору(ст)скому и кнзю Ружи(н)скому заплатити, то е(ст) у двана(д)цати со(т) золоты(х) и (в) п[...]
и деса(т) золоты(х) мае(т) его млсть па(н) Григоре(и), бра(т) мо(и), половицу всего имѣнъя Жаско(в)ского, кото-рая на мене ѡ(т) брата моего в ро(з)де(л)ку приходи(т) зо всѣмъ на все, яко с пляцо(м), которы(и) ми ся на дво(р) ѡста(л), с по(л)ми, сѣножа(т)ми, дво(р)ными, сѣ ставы, млыны и и(х) выме(л)ками, з га(и), и (з) запустами зо всякимъ деревомъ ѡвощовы(м) и зо всѣми лю(д)ми и и(х) пови(н)ностями, платы и доходы, с пересуды, и винами, и зо всякими пожи(т)ки, якие ѡдно с того име(н)я моего Жаско(в)ского быти могу(т), в ты(х) двана(д)цатисо(т) и (в) петидеса(т) золоты(х) де(р)жати рокомъ, почо(н)ши ѡ(т) року тепере(ш)-него, яко ся пише(т), по рожествѣ Хрыстовомъ семьдеся(т) пе(р)шого, м(с)ца ма(р)ца, пе(р)шого дна до тре(х) лѣть, то е(ст) до року<, > семьдеся(т) чет-ве(р)того, такъже м(с)ца ма(р)ца, пе(р)шого дна. И е(ст)ли бы(х) на то(т)

року у его млсти пна Григо(р)я, // брата моего, того име(н)я моего Жаско(в)- 184
ского не выкупи(л), тогда его млсть до други(х) тро(х) лѣтъ мае(т) тоє име(н)е
мое Жаскови(чи) де(р)жати, и такъ ѿ(т) тро(х) лѣтъ до тре(х) лѣтъ, а бе(з)
такого року не маю у его млсти пна Григо(р)я, брата свое(г)о, того име(н)я
своего Жаско(в)ского, части своеє, окуповати, и, е(ст)ли бы за де(р)жа(н)я
брата мое(г)о с тоє части мое(и) люде зъ яки(х) же ко(л)векъ причи(н)
про(ч) розышли, тогда я на брату моемъ ты(х) люде(и) по(и)скивати не маю
и ме(ти) [...] е(ст)ли бы те(ж) бра(т) мо(и), яко человекъ молоды(и), хоте(л)
тоє име(н)е мое кому застави(ти), то мнѣ ѿ(з)на(и)ми(в)ши. Е(ст)ли ж не
похочу пизе(и) ѿ(т)ложити, буде(т) ему во(л)но застави(ти) и варовати,
если бы са люде про(ч) ро(з)бе(г)ли, то я не маю на брате своемъ и на томъ,
кто тоє име(н)е мое ѿ(т) брата моего де(р)жати буде(т), по(и)мовати, ѿдно
простерегаючи року тро(х) лѣтъ, яка бы мнѣ у выкупе(н)ю моемъ переказа
не была. А што са дотыче(т) по(д)воре(и) наши(х) у Володимери, такъ в
замьку, яко и (в) месте, чотыро(х) плацо(в), тые мае(мъ) по половицы себе
ро(з)ня(ти), и коли вже, да(ст) бо(г), зъеха(в)шися до (и)ме(н)я нашего Хме-
лева, делу ведле сего ѿпису и поставнове(н)я нашего доконъчи(в)ши и
люде ве(д)ле ре(и)стро(в) и (в)станове(н)я нашо(г)о доко(н)чи(в)шы, и
во (в)се име(н)я межи собою розо(и)мемо, то я, Прохо(р), повине(н) буду
знову листы де(л)чи(и) достато(ч)ные пописати и (з) брато(м) мо(и)м межи
собою ро(з)на(ти) [...] // те(ж) ѿсобливы(и) ли(ст) на то(т) до(л)гъ мо(и), 184 зв.
в семь листе ѿписаны(и), по(л)третьяна(д)цать ста золоты(х) по(л)ски(х),
што намо(п)не(и) и ѿбаро(в)не(и) бы(ти) може(т) такимъ рокомъ на три лѣта,
яко есмо ту(т) застанови(ли) пану Григо(р)ю, брату моему, дати маю и буду
повине(н). Которое застанове(н)е наше и се(с) ли(ст) мо(и) во(в)сѣхъ а(р)тику-
ле(х) его выпо(л)ни(ти) маю и повине(н) буду, ничимъ намне(и) з него не
выступючи. А ес(т)ли бы(х) с того листу моего чимъ-ко(л)векъ выступи(л)
або его чимъ-ко(л)векъ наруши(л) <, > в де(р)жа(н)ю его част[...], брата моего
переказу якую учини(л) <, > або ре(и)стро(в) ведле сего постанове(н)я ку ѿби-
ра(н)ю ему не пода(л) або люде(и) розогнаны(х) ему не нагороди(л), такъ
те(ж) и листо(в) де(л)чихъ и на до(л)гъ брату моему не подава(л), и чимъ же
ко(л)векъ бы намне(и) сего ѿпису моего не выпо(л)ни(л) и ему досы(т) не
вчини(л) <, > повине(н) буду г(с)дру королю его млсти заруки заплатити
триста ко(п) гроше(и), а на (в)ря(д) городовы(и) володимерски(и) сто ко(п)
гроше(и) <, > а брату моему па(н)у Григо(р)ю Во(л)чку такъже заруки сто
ко(п) гроше(и) и всѣ шкody и наклады его, што бы ѿдно на то(м) шкодова(л);
заплати(ти) буду повине(н) бе(з) жадного доводу, ѿдно што слово(м) повѣ-
ди(т) и што все дла пруд)шее справедливости и выпо(л)ненъя всѣхъ ты(х)
рече(и), в семь листе ѿписаны(х), мае(т). Мы, его млсть па(н) Григоре(и),
бра(т) мо(и), пере(д) ура(д) городовы(и) // володимерски(и) по(з)вати на 185
ро(к) завиты(и) на ты(и) де(н), а я повине(н) буду брату моему па(н)у Гри-
го(р)ю ку ѿ(т)казу за тыми по(з)вы его становити, не вымо(в)ляючися форо-
бою, слу(ж)бою г(с)дрьскою и земьскою, ани врадо(м) земьски(м), ани
во(л)ностью статутною, не беручи проти(в)ку тому и такому по(з)ва(н)ю
собѣ жадны(х) причи(н) на помо(ч) <, > але яко на року завито(м) ста(в)ши,
повине(н) ся буду брату моему па(н)у Григо(р)ю во (в)семъ ве(д)ле жалобы
его усправедливити. А ес(т)ли бы(х) за тымъ и [та]ковы(м) по(з)вомъ брата
моего, яко на року завито(м), нести (в) вра(д) городовы(и), не складаючи

заплате жадны(х) роковъ мо(ц)ю зви(р)хности свое(и), яко непослушно(м), бе(з)жа(д)ного доводу брата моего, ѿдно ве(д)ле по(з)ву его, зара(з) всѣ вины и шкоды брата моего пна Григо(р)я на (и)ме(н)ю моемъ, половицы Хмелева и По(д)гае(ц), ѿ(т)прави(ти) маѣ(т), а я ни (в) чомъ томъ спротиви(н) бы(ти) ураду и брату моему не маю и мочи не буду(,) И на то есми па(н)у Григо(р)ю Во(л)чку Жаско(в)скому брату своему да(л) се(с) мо(и) ли(ст) з моею печатю и по(д)писомъ вла(ст)ное руки моеи литерами рускими. А при томъ бы(ли) и того добре свѣдоми и(х) млстѣ панове а приятели нши его м(л) панъ Ѡлиза(р) Ки(р)де(и), ма(р)шало(к) г(с)дра корола его млсти, кня(з) Дми(т)ре(и) Козека, па(н) Янъ Боки(и) Печихво(ст)ски(и) а па(н) Паве(л) Ѡра(н)ски(и), на то(т) ча(с) будучи(и) по(д)старости(и) воло(д)и-ме(р)ски(и), которые и(х) м(л) панове за про(з)бою моею печати сво(и) при-ложили // к сему моему листу. Писа(н)ъ у Болодимери лѣта ѿ(т) нароже(н)я Ису(с) Хрыстова тисеча пя(т)со(т) семьдеся(т) пе(р)вого, м(с)ца генъвара, третегона(д)ца(т) дна. Прохо(р) Во(л)чко Жаско(в)ски(и) рукою вла(ст)ною.

185 зв.

80. Дарчий запис Олександровї Богдановича Загоровської на третину грошей і маєтків, яку вона дарує Олександровї Загоровському.

Акт від 18 січня 1571, № 91, 1.
(Поплутана пагінація, початок тексту на с. 187 зв.)

Я, Алекса(н)дрова Богдановича Загоро(в)ская Зофѣа Ивано(в)на Жеславского, вы(з)наваю то си(м) мои(м) листомъ, кому буде(т) потреба того ведати або, чтучи его, слыша(ти), и(ж) што пе(р)ве(и) сего, до(з)навши ку себе немало добро(г)ло по(ч)тивого захова(н)а и великую скло(н)ность братанича небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка моего пана Алекса(н)дра Загоро(в)ского его млсти пана Васи(л)а Петровича Загоро(в)ского, ма(р)шалка е(г)ло к(р) м(л), горо(д)ничого володи(м)е(р)ского, дала, даровала и записала есми его м(л) именья, мне ѿ(т) небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка моего поменено(г)ло въ вене ѿсмисо(тъ) копа(х) гроше(и) ли(ч)бы и монеты литовское записаны(и), [...] третью ча(ст) в Суходоле(х), въ Дюгтеве и (в) Перевалкахъ // по животу моемъ, к рука(м) свои(м) взявши, зо всѣмъ на все де(р)жати и (в)живати. Которою сумую пизе(и) его м(л) по животу мое(м) [...]вати воле(н) по(д)ле налешного уподоба(н)а своего, яко то в оныхъ листе(х), записе(х) пе(р)ши(х), его м(л) па(н)у ма(р)шалку ѿ(т) мене даныхъ, шире(и) е(ст) ѿписано, ни(ж)ли и(ж) в записе небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка дано(м), не е(ст) доложено, прото я яко ѿны части в Суходолехъ, в [...]ви и в Перева(л)ка(х) и суму на и(х) ѿсмѣсо(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) его м(л) па(н)у ма(р)шалку, яко са то поменило пе(р)ве(и), записала, та(к) и тепе(р), знаючи неѿ(т)ме(н)ную, але ѿвше(м) ѿ(т) ча(с)у бо(л)шого и скло(н)ность и зы(ч)ливо(ст)ку себе впере(д) менованого е(г)ло млсти пна Васи(л)я Загоро(в)ского, ма(р)шалка е(г)ло к(р) м(л) горо(д)ничого володи(м)е(р)ского, по(в)горе тые части выше(и) менованые в Суходоле(х), в Де(г)теви, в Пере(ва)лька(х) и (в) Ѡстро(в)цу в то(и) суме ѿсмисо(т) капахъ (!) гроше(и) ли(ч)бы и монеты литовское ве(д)ле листу и запису небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка мое(г)ло мое(г)ло (!) единого е(г)ло пану Васи(л)ю Загоро(в)скому, ма(р)шалку е(г)ло к(р)м(л), горо(д)ничому

188 зв.

189

володѣ(р)скому помененому даю, дарую и записую и все право мое, ѿ(т) небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка моего даное, на его м(л) вливаю, яко (ж) есми и запи[...] пна ма(л)жонка моего даны(и), его м(л) пану ма(р)ша(л)ку [...] // дала. За си(м) мае(т) его м(л) па(н) Василе(и) самъ, жона, дети и потомки и(х) тую третюю ча(ст) сухо(л)скую и де(г)те(в)скую, перева(л)скою(!)и ѿстрове(ц)кую в оно(и) сумъ пнзе(и) ѿсмисо(тъ) копа(х) гроше(и) ли(тв)ски(х), ѿ(т) мене дарованы(х), в мо(ц)и к рука(м) сво(и)мъ по животоу мое(м) в(з)а(в)ши, з дворо(м)и дво(р)ными по(л)ми, сеножа(т)ми, з лю(д)ми, дуброва(ми), га(и)ми и (з) запустами, з ставами, млынами и и(х) выме(л)ки, и зо (в)семи платы, доходы и пожит(т)ками, яки(м)ко(л)векъ имене(м) названы або менованы бы(ти) могу(тъ), и зо всѣмъ, яко са в собе тая третяя, ча(ст) мае(т), де(р)жати и (в)живати, будучи во(л)ни такъ прибавлати [...] рати, лю(д)ми ѿсажати и пожит(т)ки ро(з)множати и кому хотечи в то(и) суме пенезе(и) ѿсмисо(т) копа(х) гроше(и) лито(в)скихъ ѿ(т)да(ти), записа(ти) и куды хотечи ку своему лепшому и вжиточне(и)шому ѿбе(р)нути. А бли(з)кие и кре(в)ные ма(л)жонка моего небо(ж)чика пна Алекса(н)дра Загоро(в)ского и те(ж) мо(и) ѿ тую суму пенезе(и) ѿсмисо(т) ко(п) гроше(и), ѿ(т) мене его м(л)па(н)у ма(р)ша(л)ку на третей(и) части ты(х) поменены(х) име(н)яхъ записаную, никоторо (!) затрудне(н)а его м(л) ма(л)жо(н)це, потомко(м)и ѿ(т)да(т)комъ его м(л) чини(ти) не маю(т) а буду(т) мочи. Але тая сума прелорочная ѿсмисо(тъ) копъ гроше(и) при е(г)о м(л) па(н)у ма(р)шалку ма(л)жо(н)це и потомко(х) его млсти ве(ч)не зостати мае(т), так же те(ж) в тые ча(с)ти имене(и) поменены(х) ни(х)то з бли(з)ких(и) пна ма(л)жонка моего и мои(х) вступоватиса, з моцы и де(р)жана его вы(и)мовати и некоторое переказы в де(р)жаню [...] имене(и) е(г)о м(л) самому, жонѣ, детемъ и потомкамъ // и(х) чини(ти) жадными причинами, в статутѣ ѿписаными, и те(ж) причинами непра(в)ными чинити не маю(т)и не буду(т) мочи. И те(ж)и я вжо не маю и моцы ме(ти) не буду тоу сумы [...] ѿсмисо(т) ко(п) гроше(и) на оно(и) третей(и) части сухо(л)ско(и), де(г)те(в)ско(и), перева(л)ны(и) (!)и ѿстрове(ц)ко(и) никому иному з бли(з)ких(и), кре(в)ных(и) ма(л)жо(н)ка моего и мои(х)и и(н)шимъ люде(м) ѿбчи(м) мимо е(г)о м(л) пна ма(р)ша(л)ка ѿ(т)дава(ти)и записава(ти), а хотя (ж) бы(х) потомъ кому тую суму пнзе(и) на оно(и) части записа(ла), тогда таковы(и) запи(с) мо(и) в жа(д)ного пр[ава] моцы и ме(с)тца мети не мае(т)и не може(т). И на то есми его м(л) па(н)у Васи(л)ю, Загоро(в)скому, ма(р)ша(л)ку е(г)о к(р) м(л) горо(д)ничому володѣ(р)скому, дала се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печатю моею и с по(д)писомъ вла(ст)ное руки мое. А при томъ бы(ли)и того добре сведомыи за про(з)бою моею печатю свое к сему моему листу приложити рачи(ли)и(х) м(л) ѿте(ц) Феодоси(и), владыка володѣ(р)ски(и)и бересте(и)ски(и), а кна(з) Дми(т)рен Козека, па(н) Фро(н)цъ Крушь, па(н) Паве(л) Григор(е)вич(и) Ора(н)ски(и), дворани(н) г(с)дрьски(и), па(н) А(н)дре(и) Роман(о)вски(и), па(н)ъ Гнево(ш) Стако(р)ски(и)а па(н) Ти(х)но Ора(н)ски(и), во(з)ны(и) повету Володѣ(р)ского. Писа(н)ъ у Володѣ(р)ска божого нароже(н)я тисеча па(т)со(т) се(м)деса(т) пе(р)вого, м(с)ца ге(н)вара, патогона(д)ца(т) дна. Я, Зофѣя, рукою своею писала.

189 зв.

190

81. Дарчий запис на суму грошей, дану Софією Загоровською
Федору Петровичу Загоровському.

Акт від 20 січня 1571, № 97, 1.

Я, Алекса(н)дроваа Богдановича Загоро(в)скаа Зофѣа Ивано(в)на
Жасла(в)ско(г)ло, вы(з)на[ваю] то си(м) мои(м) листомъ, кому буде(т) по(т)-
реба то(г)ло вѣдати або, чтучи его, слыша(ти), и(ж) я, (з)наючи з молодос-
ти ле(т) а и(ж) по се(с) ча(с) неѡ(т)ме(н)ную слу(ж)бу и скло(н)но(ст) ку
собе братанича небо(ж)чика пна ма(л)жо(н)ка моего пна Алекса(н)дра За-
горо(в)ская (!) его м(л) пна Федора Пе(т)ровича Загоро(в)ского, которо(г)ло
впере(д) хотечи ку собе ѡхо(т)не(и)шого и скло(н)не(и)шого учини(т),
и (з) ласки а милости моее дала єсми, даровала и си(м) листо(м) мои(м) да-
(р)ую и записую ему двести ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское на (д)во(х)
чаще(х) име(н)а моего Остро(в)ца, мнѣ ѡ(т) небо(ж)чика пна ма(л)жо(н)-
ка мое(г)ло листо(м) его м(л) записаного. Которую две части то(г)ло име(н)я
по животе моем к руко(м) свои(м) мае(т) па(н) Федо(р), взе(м)ши в то(и) суме
дво(х)со(т) копа(х) гроше(и) ли(ч)бы и монеты лито(в)ское, ве(д)ле листу
запи(с)ного небо(ж)чика пна ма(л)жо(н)ка моего мне даного, которы(и)
єсми ему до ру(к) его дала, в мо(ц) к рука(м) свои(м) по животе мое(м) взяв-
ши, з дворо(м), с пашнею дво(р)ною, и дво(р)ными по(л)ми, и сєножа(т)ми,
з лю(д)ми, з дубровами, з ставы, з Миха(и)ловы(м) Куто(м), и зо (в)сими
платы и доходы, и пожи(т)ками, яки(м)-ко(л)ве(к) имене(м) на(з)ваны або
менованы бы(ти) могу(т), и зо вси(м), якъ са в собе тые две части ѡного
име(н)а маю, будучи воле(н) та(м) прибавла(ти), ро(з)шира(ти), лю(д)ми
ѡсаживати и пожи(т)ки ро(з)мн[...]жати якому хотечи в то(и) суме пнзе(и)
у дво(х)со(т) копа(х) гроше(и) // ѡ(т)дати, записати, ку своему ле(п)шому
и ужиточне(и)шому ѡбе(р)нути, а бли(з)кие и кре(в)ные ма(л)жо(н)ка моего
небо(ж)чика пна Алекса(н)дра Загоро(в)ского и те(ж) мо(ц)ю тую суму
пнзе(и) дво(х)со(т) копа(х) гроше(и), ѡ(т) мене па(н)у Федору на дво(х)
чаще(х) ув Остро(в)цы поменены(х) записаную, никоторого затрудне(н)а пну
Федору чинити не маю(т) ани буду(т) мочи. Але таа сума пре(д)речонаа
двѣсте ко(п) гроше(и) при пану Федору вєчне зостати мае(т), та(к) же те(ж)
в ты(х) две части име(н)а моего поменено(г)ло ни(х)то з бли(з)ки(х) пна
ма(л)жо(н)ка моего и мои(х) вступоватиса, з моцы и де(р)жа(н)а его вы(и)мо-
вати и никоторое переказы в де(р)жа(н)ю того име(н)а ему самому, жоне,
и дѣте(м), и пото(м)комъ и(х) никоторыми причинами, в статуте записаны-
ми, и те(ж) причинами неправными чини(т) не маю(т) ани буду(т) мочи.
А те(ж) и я вжо не маю и моцы мети не буду в то(и) суме пнзе(и) в дву(х)со(т)
ко(п) гроше(и) на ѡны(х) дво(х) чаще(и) Остро(в)ца никому иному з бли(з)-
ки(х) и кре(в)ны(х) ма(л)жо(н)ка моего или и(х) и(н)ши(м) люде(м) ѡбчи(м)
мимо его мл(с)ти ѡ(т)давати и записовати. А хота (ж) бы(х) пото(м) кому
тую суму пнзе(и) на ѡбы(х) дву(х) чаще(и) записала, тогды таковы(и) за-
пи(с) мо(и) в жа(д)ного права моцы и ме(с)ца мети не мае(т) и не може(т).
И на то єсми его м(л) па(н)у Федору Пе(т)ровичу Загоро(в)скому дала се(с)
мо(и) ли(ст) по(д) печат(ю) моею и с по(д)писо(м) вла(ст)ное руки моее.
А при то(м) были и того добре сведомы и за про(з)бою моею печати сво(и) к
сєму моему листу приложити рачи(ли) и(х) мл(ст) ѡте(ц) Феѡдоси(и), вла-

208

208 зв.

дыка володиме(р)ски(и) и бересте(и)ски, па(н) Паве(л) Григо(р)єви(ч) Сѡра(н)ски(и)⟨,⟩ па(н) Василе(и) Мириви(ц)ки(и), па(н) Миха(и)ло Роса(л)-ски(и), па(н) Григоре(и) Семенович Сѡра(н)ски(и), па(н) Гнево(ш) Федорови(ч) Стако(р)ски(и). Писа(н) у Володимери ле(т) бо(ж)єго нароже(н)я тисеча па(т)-со(т) семдеса(т) пе(р)вого, м(с)ца ге(н)варѧ, девѧтогона(д)ца(т) дня.

82. *Дарчий запис Бартоша Вітвінського на маєток Хрінов,
дарованийий його жінці Катерині Муховецькій.*

Акт від 20 січня 1571, № 130, 3.

- 118 зв. Я, Барто(ш) Витви(н)ский, чиню явно ты(м) мои(м) листо(м) нинє(ш)-нимъ и на пото(м) будучи(м), кому тоє ведати буде(т) належало, и(ж) я, до(з)навши статє(ч)ного а учтивого захова(н)я проти(в)ко себе ма(л)жонки моеє панєє Катєрины Муховецкоє а хотачи тоє оказати єи, што са доброй, статєчнои а по(ч)тивои ма(л)жонце годи(т) оказати, тогды я, Ба(р)то(ш) Витви(н)ский, даю да(р)ую и ты(м) листо(м) мои(м) записую ма(л)жонце моеи панєи Катєринє Муховецкои имє(н)є мое Хреновъ до єє живота зо вси(м) на все, то є(ст) напере(д) з дворо(м) моимъ, и с по(л)ми дво(р)ными, и зо всеми люд(м)и в томъ имє(н)ю моемъ Хренове, з и(х) по(л)ми, зо всеми сеножа(т)ми, в гаи, з дубровами, з млыны, ставы, сажавками и зо вси(м) кгрунтомъ, якъ са тоє имє(н)є Хрено(в) въ свои(х) граница(х) має(т), и те(ж) з стадомъ, и бы(д)ломъ, и з овцами, и з ынши(м) вшєлаки(м) домо(в)ствомъ, єи даю и дарую и ты(м) листо(м) моимъ єи до живота єє записую. Єсли па(н) бо(г) перепусти(т) на мене напере(д) смєрть, ни(ж)ли на єє, тогды она по животє мое(м) має(т) Хреново(м) владати и тоє де(р)жати и справо-вати во(д)лугъ того моего опису зо всеми пожи(т)ками до живота своего. С которого того имєнья тая ма(л)жонка моя пани Катєрина Муховецкая сыномъ мои(м) усимъ не буде(т) ничого пови(н)на давати, ѡ(д)но што з ласки своеє⟨,⟩ а (ш)то са дотычє(т) дочокъ мои(х), которые я маю с тою ма(л)жонкою своею, тогды она с того имє(н)я моего Хренова пови(н)на буде(т) ѡны(м) дочка(м) моимъ дати статє(ч)ное выхова(н)є и таковую вы-пра(в)у, якую-мъ я да(л) до(ч)цє своєи ста(р)шо(и) па(н)нє Га(н)нє Сѡвдовъс-кого, и такъ ховати и(х) буде(т) пови(н)на, я(к) на ста(н) и(х) належи(т)⟨,⟩
- 119 Яко ж-ємъ то(т) ли(ст) мои въ кни(г)и земские володимє(р)ские увєсти да(л) на роко(х) судовы(х) зє(м)ски(х), которые были справованы в року тисача пя(т)сотъ сє(м)дєса(т) первого ѡ трє(х) кроле(х) свѧ ры(м)ского⟨,⟩ и самъ єсми тоє пере(д) судо(м) земски(м) вы(з)на(л)⟨.⟩ А при то(м) были и того све-доми и(х) м(л) панове па(н) Богда(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ский, судья зє(м)ски(и) володимє(р)ский, а па(н) Ива(н) Калусовски(и), су(д)я кгрѡ(д)цки(и) володимє(р)ский, а па(н) Гаврило Яковицкии, по(д)судокъ зє(м)ски(и) володимє(р)ский, а панъ Со(л)та(н) Ставецкии, писа(р) земски(и) володимє(р)ский⟨,⟩ И проси(л) єсми и(х) м(л), верху написаныхъ пановъ, ѡ приложє(н)є печатєи. И(х) мл(ст) на про(з)бу мою то вчинили, печати свои приложили к сєму моему листу. А я, Ба(р)то(ш) Витви(н)ский, те(ж) печѧ(т) свою приложи(л) к сєму моему листу⟨,⟩ и рукою своею вла(ст)ною то(т) єсми ли(ст) мои по(д)писа(л). Писа(н) у Володимерє лета бо(ж)єго нароже(н)я тисача пя(т)сотъ сє(м)дєса(т) первого, м(с)ца генвѧра, два(д)цѧтого дня, в

суботу. В томъ листе рука литерами по(л)скими по(д)писана, Ба(р)тошъ Витви(н)скии, ренку властноу.

83. *Дарчий запис Лева Олександровича Сангушка на спадщинні маєтки, даровані братові Романові Федоровичу Сангушку.*

Акт від 23 червня 1571, № 159, 3.
Впис з книг городських від 27 січня 1571.

146

Я, Лє(в) Алєкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушкови(ч), кня(з) Коше(р)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю си(м) мои(м) ли(с)томъ¹ нинєшнє(м) и на пото(м) будучи(м), кому того буде(т) потреба ведати або, чтучи его, слыша(ти), и(ж) я, будучи недо(с)таточны(м) в пото(м)стве мое(м)², ѿ(д)но то(л)ко ѿ(д)ного сына мое(г)[o] князя³ Григо(р)я в себе маю-чи, которо(г)[o], е(ст)ли⁴ бы не доро(с)ши лє(т) его а(л)бо хотя⁵ и доро(с)ши бє(з) пото(м)ства⁶, зъ се(г)[o] света⁷ па(н) бо(г) душу его до фалы свое(и) светое взя(ти)⁸ рачи(л), то(г)ды я, Лє(в) Алє(к)са(н)дрови(ч) Са(н)кгушкови(ч) Коше(р)ски(и), будучи с повиновачо(в) крєвно(ст)ю бра(т)нею(,) и ѿ(д)носта(и)ны(м) ге(р)бомъ зъ его мл(ст)ю ве(л)мо(ж)ны(м)⁹ кнзємъ кнзе(м) (!) Романомъ Федоровичо(м) Са(н)кгушковичо(м)¹⁰, воеводою бря(с)ла(в)ски(м), ге(т)мано(м) дво(р)ны(м) Велико(г)[o] Кня(з)ства Ли(тв)ско(г)[o], старостою житомє(р)ски(м), де(р)жа(в)цою¹¹ речи(ц)ки(м), и до(з)навши ку себе его м(л) великую ла(с)ку и мл(ст)¹² по вси часы живота моего, не будучи ни ѿ(т) ко(г)[o] намовєны(и) ани примушоны(и), але то(л)ко с право(г)[o] умы(с)лу мое(г)[o], по свое(и) добро(и) воли, даю, дарую и си(м) ли(с)то(м) мои(м)¹⁴ записую его мл(с)ти кнзю Роману Федорови(ч)у Са(н)кгушку, бра(т)у моему милому самому, дѣте(м)¹⁵ и потомъко(м) его мл(с)ти ве(ч)ными часы. име(н)я свое ѿ(т)чи(з)ные, которые ся¹⁶ мнѣ право(м) прирєжоны(м) по ѿ(т)цу мое(м) сла(в)но(и)¹⁷ памє(ти) кнзю Алєкса(н)дру А(н)дрєєви(ч)у Са(н)кгушковича Коше(р)скомъ¹⁸ достали, напє(р)вє(и) замокъ Камє(н) з мє(с)то(м), з двory и (з) лєсы¹⁹, к нему прислухаючими, то е(ст) меновите дво(р) любчє, з село(м)²⁰ и (з) людми, село Глушъка, село Веде(р)ть²¹, село Вороко(м)ль, село Полицы. Которое име(н)є Камє(н) и (с) тыми всими сєлы выше(и) поменєными, к тому за(м)ку Каменю при(с)лухаючими, лежи(т) в повѣте Володимє(р)ско(м), к тому зам(к)у Коше(р)²² з мє(с)то(м)ъ и (з) сєлы, к нему при(с)лухаючими, меновите стары(и) Коше(р), город Елецъ, Перевє(с)є, Кгру(г)лє²³, Кра(с)носта(в)є и Тупалы, дво(р) Мєзо(в), ку тому за(м)ку Кошеру²⁴ при(с)лухаючи(и), з село(м)²⁵, и село Черє(м)ша(н)ку, село Бо(р)здову, село Сєлище. Которы(и) замо(к) Коше(р)²³ з дво(р)о(м) и (з) сєлы выше(и) поменєными лежи(т) в повѣти²⁶ Володимє(р)ско(м)ъ, и ку тому замо(к) Горохо(в)²⁷, лежачи(и) в повѣте²⁶ Лу(ц)комъ, з мє(с)то(м)²⁸ и з сєлы, к нему при(с)лухаючими, то е(ст) село Ра(т)чи(н), село Завидо(в), Волю Завидо(в)скую, село Сѣзє(р)ца, село Куты, село Ма(р)ковичи, дво(р) Конюхи, село(м) Ко-ню(с)ки(м)²⁹, село Млыно(в), село Защито(в), село Белое Поле, село Стары(и) Горохо(в)²⁷, село Стары(и) Ста(в), село Залє(с)ца³⁰ з бояры и (з) и(х) име(н)ями, слугами пу(т)ными, з людми тяглыми и (з) и(х) землями и всякими пови(н)ностями и роботами, и с платы грошовыми, и да(н)ми медовыми,

и (з) дя(к)лы житными и овсяными ³¹, и (в)сяки(ми) // иными пож(т)ками, ^{146 зв.}
 з ни(х) приходячими ³², яки(м)-ко(л)ве(к) имене(м) на(з)ваны(и) и поме-
 нены бы(ти) могу(т), с пашнями дво(р)ными, с по(л)ми и сеножа(т)ми, з
 боры, з лесы, з дубровами, з га(и)ми, зъ зап(у)с)ты, з болоты, з ре(ч)ками ³³,
 и з реч(и)щами, и з бобровыми гоны, и з ловы звери(н)ными и (з) пташ(ь)ми,
 з ³⁴ ставы, и (з) ставищи, з млыны и (з) и(х) выме(л)ками, и (з) озеры, и
 (в)сякими кгру(н)ты, ку ты(м) за(м)ко(м), дво(р)ом и села(м) прислухающими,
 яко ся ¹⁶ тые име(н)я ³⁵, за(м)ки, дво(р)ы ³⁶ и села выше(и) поменены сами в
 собѣ ³⁶, в граница(х) и широкостя(х) ³⁷, обыходе(х), вла(ст)ността(х) ³⁸
 и пож(т)ко(х) свои(х) маю(т), ничего на жа(д)ны(х) бли(з)ки(х), кре(в)-
 ны(х) свои(х) не о(с)тавляючи. И (в)же его мл(ст) кня(з) Рома(н), бра(т)
 мо(и) милы(и) са(м) ³⁹, а е(ст)ли бы на е(г)ло мл(с)ти ⁴⁰ само(г)ло в оно(м)
 часе па(н) бо(г) сме(р)ть допу(с)ти(т) рачи(л), то(г)ды дѣти або пото(м)ки ⁴¹
 его мл(сти) по животе сына моего князя ⁴² Григо(р)я, кгда бы сы(н) мо(и)
 пото(м)ства по собѣ ³⁶ не зо(с)тави(л), во(л)ни буду(т) тые за(м)ки, дво(р)ы
 и села выше(и) поменены в мо(ц), и (в) де(р)жа(н)е, и вжива(н)е ⁴³ свое взя-
 (ти), яко вла(ст)ную о(т)чи(з)ну свою, будучи воле(и) его мл(ст) са(м),
 дѣти ⁴⁴ и потомки ⁴⁵ его мл(с)ти тые за(м)ки, дво(р)ы и села, люди, кгру(н)ты
 выше(и) поменены о(т)да(ти), прода(ти), дарова(ти) и на це(р)ковъ запи-
 са(ти), прибави(ти), розшири(ти), розмножи(ти) ⁴⁶ я, яко са(м) наеле(и)
 розумеючи, во(д)лугъ наеле(п)шого подоба(н)я свое(г)ло, тыми име(н)ями
 шафовати его м(л) са(м), дѣти и пото(м)ки его мл(с)ти ве(ч)ны(ми) часы. До
 которы(х) пре(д)речоны(х) имене(и) вжо ни(х)то з бли(з)ки(х), кре(в)ны(х)
 мои(х) вступу ани то(г)ло по(и)скива(ти) и некоторое тру(д)ности и пере-
 казы некоторыми причинами его мл(с)ти самому, дѣтемъ и потомъко(м)
 его мл(сти) делати не маю(т) ве(ч)ными часы. Которое постанове(н)е мое
 на се(м) мое(м) ли(с)те утве(р)женое ⁴⁷ мае(т) бы(ти) при моцы заховано
 уве(з)де у ко(ж)дого права. И на то(м) да(л) его мл(сти) князю Рома(н)у Фе-
 доровичу Са(н)кгушку, воеводе бря(с)ла(в)скому, ге(т)ману дво(р)ному
 Велико(г)ло Кня(з)ства Литовско(г)ло, старосте житом(и)р)скому, де(р)-
 жа(в)ци ⁴⁸ реч(и)цкому, бра(т)у моему милому, се(с) мо(и) запи(с)ны(и)
 ли(ст) з моею печат(у)ю и с по(д)писо(м) ⁴⁹ вла(ст)ное руки моее. А при то(м)
 бы(ли) и то(г)ло доб(р)е сведоми пнове приятели мо(и) и(х) мл(ст) па(н)
 Юре(и) Ти(ш)кови(ч) ⁵⁰, ро(т)мистрь его королевское мл(с)ти, па(н) Пе(т)рь
 Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), па(н) па(н) (!) Семе(н) Дро(з)де(н)ски(и),
 па(н) Я(н) Вну(ч)ко а па(н) Станисла(в) Де(р)жано(в)ски(и), которы(х) для
 лепшое ⁵¹ тве(р)дости се(г)ло мое(г)ло постанове(н)я просил-омъ ⁵² о прило-
 же(н) (!) печате(и) к сему моему ли(с)ту. И(х) мл(ст) за про(з)бою // моею, ¹⁴⁷
 и будучи того добре сведоми, вчини(ти) и печат(и) сво(и) к се(му) моему
 ли(с)ту приложити рачи(ли). Писа(н) у Камени лета ⁵³ о(т) нароже(н)я
 Исуса Хр(с)та, сына божо(г)ло ⁵⁴, тисе(ч)ного ⁵⁵ пя(т)со(т)но(г)ло се(м)де-
 ся(т) пе(р)во(г)ло, м(с)ца ге(н)варя, ⁵⁶ два(д)ца(т) второ(г)ло дня (.) Ле(в)
 Са(н)кгу(ш)ко Коше(р)ски(и), вла(ст)ную руку.

У городскій книзі № 967: ¹ мои(мъ) листо(мъ); ² мое(мъ); ³ княз; ⁴ если; ⁵ хот; ⁶ по-
 то(мъ)ства; ⁷ свѣта; ⁸ взят; ⁹ ве(л)можны(мъ); ¹⁰ Са(н)кгушковичо(мъ); ¹¹ де(р)жавцею;
¹² мл(ст) и ла(с)ку; ¹³ и дарую; ¹⁴ мои(мъ) ли(с)то(м); ¹⁵ дѣтемъ; ¹⁶ са; ¹⁷ сла(в)ное; ¹⁸ Коши(р)-
 скомъ; ¹⁹ селы; ²⁰ село(мъ); ²¹ Веде(р)тъ; ²² замок Коши(р); ²³ Коши(р), Городелецъ, Пере-
 вѣсье, Кругле; ²⁴ Кошару; ²⁵ село(мъ); ²⁶ повете; ²⁷ Горухо(в); ²⁸ ме(с)то(мъ); ²⁹ з село(м)

Конюски(мъ); ³⁰ Зале(с)ци; ³¹ овсАными; ³² приходАчими; ³³ реками; ³⁴ и з ставы; ³⁵ име(н)А, замки и; ³⁶ себе; ³⁷ широкостА(х); ³⁸ вла(ст)ностА(х); ³⁹ са(мъ); ⁴⁰ мл(с)тъ; ⁴¹ пото(мъ)ки; ⁴² кнзА; ⁴³ и в ужива(н)е; ⁴⁴ де(ти); ⁴⁵ потомъки; ⁴⁶ ро(з)множи(ти); ⁴⁷ утве(р)женое; ⁴⁸ держав-цы; ⁴⁹ по(д)писо(мъ); ⁵⁰ Ти(ш)кеви(ч); ⁵¹ лепшее; ⁵² просил-емъ; ⁵³ лѣта; ⁵⁴ бжего; ⁵⁵ тисА(ч)но-го; ⁵⁶ ге(н)варА.

84. Тестамент Федори Павлівни Яковицької,
даний чоловікові її Панькові.

Акт від 15 червня 1571, № 105, 1.

230 Во (и)ма бо(ж)е ста(н)са ку ве(ч)но(и) памє(ти). Я, Пєрѣфировна Па(н)-
ко(в)ая Федора Па(в)ло(в)на Якови(ц)кая, розумеючи то, коли вси sprawy
лю(д)ские с часомъ с памєти лю(д)ское сплываю(т) и (в) забы(т)е прихода(т),
а (з)веща ведаю(чи), ижъ ко(ж)даа рє(ч) смє(р)тью са ко(н)чи(т), котораа
бы на пи(с)мє не зостала, с памє(ти) лю(д)ское выходи(т), дла того умысли-
ла єсми, абы(х) ѡста(т)нюю волю свою и достає(нт) мо(и) учинила ку ве-
домости вобє(ц) к(ж)дому члвку, и(ж) будучи мнє ѡ(т) бога, сотворителя
неба и зє(м)ли, навежоно(и) хоробою, с которє розумѣючи, и(ж) жива бы-
ти не могу(,) але єще за целое памєти и зупо(л)ного умыслу моего на сє(м)
достає(н)тє мое(м) ѡста(т)ную волю мою выписую, напє(р)вє(и) душу мою
поручаю в мо(и) и в опеку ѡ(д)ному пра(в)дивому и несмє(р)тє(л)ному бо-
гу(,) а тѣло мое грѣшное ма(л)жено(к) мо(и) Па(н)ко має(т) погresti во(д)-
лу(г) ѡбываю хрєста(н)ского, гдѣ єго вола будє(т). И к тому тє(ж) мешкаючи
намъ з ма(л)жо(н)комъ мои(м) пано(м) Па(н)ко(м) на то(м) свѣтє ча(с) некото-
ры(и) замеры(и), а жа(д)ны(х) записо(в) єсмо промє(ж)ку сєбє не мє(ли),
што ѡ(н) высвобожА(л) пенє(з)ми сво(и)ми вло(с)ными ча(ст) имє(н)А моего
ѡ(т)чи(з)ного у Яковичо(х) и наклады чини(л), то є(ст) што ѡкупи(л) ма(л)-
230 зв. жоно(к) мо(и) Па(н)ко у да(д)ка мое(г)ло пна Га(в)рила, // по(д)судка
зє(м)ского повету Володимє(р)ского, в ча(ст)и имє(н)А мое(г)ло ѡ(т)чи(з)-
ного у Яковичо(х), то за свои власные пенєзи соро(к) ко(п) грошє(и) да(л),
на то ѡ(т) него истоту має(т). И, направуючи тую част мою, бо была спу-
стошона, наложи(л) на многие по(т)ребы тое ча(с)ти моеє по(д) мои(м) свѣ-
домо(м) што и [...] моеє руки што другую сорок копъ грошє(и) ли(тв)ское
ли(ч)бы свои(х) тє(ж) власны(х) пенєзє(и), иш то тє(ж) А, зоста(в)ши са
после ѡ(т)ца и ма(т)ки своеє у сирѡ(т)стви, мє(ш)каю(чи) по чужи(х) ру-
ка(х), не маючи выхова(н)А слушного, задо(л)жила сЯ єсми была некоторы(м)
людє(м) добры(м) два(д)ца(т) копъ грошє(и) ли(тв)ское ли(ч)бы, зостала
ви(н)на, ино ма(л)жоно(к) мо(и) Па(н)ко, пона(в)ши мєнє у ма(л)жо(н)ство
и то(т) до(л)гъ мо(и) два(д)ца(т) ко(п) грошє(и) сво(и)ми тє(ж) вло(с)ными
пенє(з)ми заплати(л), то єс(т) всего низє(и) єго вло(ст)ны(х) сто копъ гро-
шє(и) литѡ(в)ское ли(ч)бы, чєго А не мєла єму чи(м) плати(ти), ѡ(д)но (ж)
тєпє(р) ѡста(т)нєє воли своеє ты(м) достає(н)то(м) мои(м) єму, ма(л)жє(н)-
ку пану Па(н)ку, в то(и) сумє у сту копа(х) грошє(и) тую ча(ст) имє(н)А
мое(г)ло у Яковичо(х), которую в рука(х) свои(х) дє(р)жимо, даю и си(м)
дєстає(н)то(м) мои(м) записую з дворомъ мои(м), з лю(д)ми и зо(в)сими
зє(м)лами, с по(л)ми, сєножа(т)ми, [...] з млынами, з гаи и зо(в)си(м), яко
са таА ча(ст) моя в собѣ має(т). И к тому тє(ж), знаючи ку себе ма(л)жо(н)ка
моего пна Па(н)ка великую приА(з)нь и захова(н)є, даю, дарую єму, ма(л)-
жо(н)ку моему пану Па(н)ку, три(д)ца(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)ское личбы

и си(м) достае(н)то(м) моимъ ему записую на то(и) же ча(с)ти мое(и), вы-
ше(и) поменено(и), у Яковича(х). Мае(т) ѿ(н), ма(л)жоно(к) мо(и) па(н)
Па(н)ко, в то(и) суме пнзе(и) влосны(х) у сту копа(х), та(к) те(ж) и дарова-
ной суме ему ѿ(т) мене у три(д)цати копа(х) гроше(и) тую ча(ст) име(н)а
мое(г)ѿ ѿ(т)чизного у Яковичо(х) зо вси(м) самъ де(р)жати и (в)живати и
кому хотечи заставити. А дети мои, з ни(м), ма(л)жо(н)ко(м) моимъ, спло-
жонье, и ни(х)то з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х), не ѿ(т)да(в)ши тое
сумы ему супо(л)на, ста и три(д)цати ко(п) гроше(и), ничи(м) у тую ча(ст)
мою уступатиса и з mocy его брати не маю(т). А што те(ж) да(д)ко мо(и)
па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и) кгру(н)ту тое части моее // ѿ(т)чизное у Яко- 231
вичо(х) мнѣ еще бы(л) не поступи(л), ѿ што листы упомина(л)ные з ураду
ему давано, та(к) те(ж) и спа(д)ки, которы(и) на мене право(м) прирожены(м)
пришли та(м) же у Яковичо(х), ѿ то те(ж) листы упомина(л)ные з ураду
да(д)ку моему пну Га(в)рилу, пну Ю(х)ну, пну Ласку Якови(ц)ки(м) дава-
но и ѿ ка(ж)дую бли(з)ко(ст) мою поручаю ма(л)жо(н)ку моему пану Па(н)-
ку доходи(ти) того правомъ и де(р)жать до лѣтъ дете(и) мои(х). Которы(х)
же дете(и) мои(х) ему, ма(л)жо(н)ку моему пану Па(н)ку, в опеку даю и
поручаю. А при то(м) были, и то(г)ѿѿ добре свѣдоми, и за прозбою моею
к тому дастае(н)ту моему печати свои приложи(ли) его мл(ст) па(н) Ва-
силе(и) Гулеви(ч), во(и)ски(и) володима(р)ски(и), а па(н) Юре(и) Ми(ли)но-
ви(ч) Ѡстриви(н)ски(и)⟨,⟩ вра(д)никъ кнегини Миколаевоє Раполо(в)ское
Голо(в)бски(и), а ѿте(ц) мо(и) духовны(и) Василе(и), по(п) голо(в)бски(и).
И на тве(р)дость того я, Федора, печат(т) свою приложила к тому моему
дастае(н)ту. Писа(н) у Голо(в)ба(х) лета бо(ж)его нароженъа тисеча па(т)-
со(т) се(м)деса(т) пѣ(р)во(г)ѿѿ, м(с)ца ма(р)ца, два(д)ца(т) второ(г)ѿѿ дна.

85. Продажний запис на Роговицький маєток,
проданий Катериною Василенною Ружинською Іванові Вористському.

Акт від 12 жовтня 1571, № 102, 1

Я, Яноваа Пано(в)скаа Катерина Васи(л)евна Ружи(н)скаа, чиню 221
явно и визнаваю симъ мои(м) листо(м) вси(м) нынишни(м) и на пото(м)
будучи(м)ъ, ко(ж)дому таковому, хто бы то(г)ѿѿ по(т)ребова(л) або ѿ то(м)
ведати хоте(л), а(к) и котораа ча(ст) име(н)а мое(г)ѿѿ ѿ(т)чизного в Рогови-
ча(х) по животѣ ѿ(т)ца моего небо(ж)чика кнза Васи(л)а Миха(и)ловича
Ружи(н)ско(г)ѿѿ ѿ(т) сестръ мои(х) рожоны(х) пнее Федоры Во(и)ничовое
Боговитиновича, пнее Ма(р)фы а ѿ(т) пнее Де(м)ановое Мокре(н)ское, пнее
Василисы Васи(л)еве(н), кнаже(н) Ружи(н)ски(х), право(м) прирожены(м)
з делу зостала и, (в)завши а тую ча(ст) то(г)ѿѿ име(н)а Рогови(ц)кого к
рука(м) свои(м)ъ, в mocy, вла(ст)ности, спско(и)но(м) де(р)жа(н)ю и (в)жи-
ва(н)ю сьвое(м) чере(з) ча(с) немалы(и) мела⟨,⟩ И будучи ни (от) кого ничи(м)
в то(м) пренагабана, те(ж) жа(д)ными причинами, ма(л)жо(н)ку моему пну
Яну Пано(в)скому и никому иному тое части моеє заводечи ани записуючи,
але а(ж) и до сего часу споко(и)не єє де(р)жачи и (в)живаю(чи), з никоторое
чие[и] намовы ани (з) жа(д)но(г)ѿѿ припуще(н)а, ѿ(д)но сама зъ вла(ст)но-
(г)ѿѿ умы(с)лу своего по свое(и) добро(и) воли не ѿбычає(м) статуту старого
Велико(г)ѿѿ. Кна(з)ства Лито(в)ского, яко пѣ(р)ве(и) стату(т) учи(л), и(ж)

не во(л)но было ко(ж)дому всего име(н)а своего прода(ти), але то(л)ко третью ча(ст), а две части в сумѣ пнзе(и) заставити было во(л)но, але по(д)лу(г) тоѣ во(л)но(с)ти поправки статуту нового, котораа вси(м) стано(м) и ѡбывателе(м) (!) Великого Кнзства Лито(в)ского на прошло(м) ва(л)но(м) со(и)ме Берестѣ(и)скомъ дана, уфалена и постанов(л)ена и ѡ(т) его кроле(в)ское мл(с)ти утве(р)жена, яко въ статутѣ зе(м)скомъ в розделе семомъ у а(р)тыкуле второмъ ѡписано, и(ж) во(л)но ко(ж)дому зъ стано(в) шлахѣ(т)ски(х) не то(л)ко третью ча(ст) име(н)а свое(г)ло, але и все здо(и)мо(м) кому хоте(чи), ѡ(т) дете(и), пото(м)ковъ и бли(з)ки(х) свои(х) ѡ(т)далаючи, на ве(ч)но(ст) продати, записати(.) а та(к) а, заховываючи са во(д)лу(г) тоѣ во(л)ности не третью ча(ст) з дву(х) часте(и), але всю здо(и)момъ тую ча(ст) име(н)а моего вла(ст)ного ѡ(т)чи(з)ного Рогови(ц)кого, никому ничи(м) не пе(н)ную ани заведеную, з дворомъ будованы(м), з лю(д)ми, зъ и(х) пови(н)ностями, з млыны и и(х) выме(л)ками, з ставы, ставищи, вода(ми) текучими // и болотами, по(л)ми и сеножа(т)ми, з гаи, зъ запусты, з дубровами з ловы пта(ш)ими, звери(н)ными и зо (в)сими кгру(н)ты, ку (д)вору и по(д)даны(м) належачими, такъ те(ж) зо (в)сими платы доходы и пожит(к)и, которы(м)-ко(л)ве ѡбывае(м), именѣ(м) або про(з)вище(м) названы е(ст) або и на(з)ванными бы(ти) могу(т), и зо (в)си(м) на (в)се, я(к) са таа ча(ст) моя име(н)а Рогови(ц)ко(г)ло сама в собе в граница(х), в межа(х), ѡбыходе(х) и пожит(к)а(х) свои(х) мае(т), ничо(г)ло сама на себе, на мужа мое(г)ло, на дети и се(с)тры мои рожоны(и) и бра(т)ю мою стрые(ч)ную и ни на которы(х) бли(з)ки(х) и крѣвны(х) а повиноваты(х) мои(х) з роду ѡтца и мат(к)и моеѣ не зоставуючи(.) та(к) и вси спа(д)ки(,) которые бы ко(л)ве и яки(м)-ко(л)ве ѡбывае(м) и ѡ(т) ко(г)ло ко(л)ве на мене або пото(м)ство мое та(к) при животе, я(к) и по животе мое(м) спасти мели, пану Ивану Вору(ст)кому за суму пе(в)ную пнзе(и), за ше(ст)со(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы и на ве(ч)но(ст) продала и заплату всю спо(л)на к рука(м) свои(м) въ его мл(с)ти взала(.) А тую всю ча(ст) то(г)ло име(н)а моего вла(ст)ного ѡ(т)чи(з)ного Рогови(ц)кого пе(р)вопомененому пану Ивану Вору(ст)кому зо всеми рѣ(ч)ми выше(и) поменеными зара(з) в мо(ц), вла(д)но(ст), де(р)жа(н)е и вжива(н)е его мл(с)ти поступила и подала, и листы де(л)чие, которые-м) на тую ча(ст) именѣа моего Рогови(ц)кого в себе мела(,) его мл(с)ти ѡ(т)дала, и все право свое прироженое, на мене принадлежачое, та(к) тоѣ части моеѣ вла(ст)ное ѡ(т)чи(з)ное рогови(ц)кое ѡ(т), мене пану Ивану Вору(ст)кому на ве(ч)но(ст) проданое и тепѣ(р) зара(з) ему ѡ(т) мене поступеное, яко те(ж) и спа(д)ковое, естли бы коли припало, на самого пана Вору(ст)кого и все пото(м)ство его мл(с)ти влила и влива(м) на ве(ч)ны часы, та(к) те(ж) естли бы па(н) Вору(ст)ки(и) або пото(м)ство его мл(с)ти по(д) сестрами моими або те(ж) потомство(м) ихъ кгру(н)ту а(л)бо чего-ко(л)ве в то(м) име(н)ю Роговича(х) бо(л)ше(и), ни(ж) таа ча(ст), ему ѡ(т) мене проданаа, в собе мае(т) або выноси(т), то(г)ды а пну Вору(ст)кому и пото(м)ству его мл(с)ти в то(м) право целое на вы(и)ска(н)е такы(х) [...] 221 зв. заховывамъ Во(л)ни и мо(ц)ни буду(т) того правомъ доходити // та(к), яко бы(х) а сама вла(ст)не(.) А а вже сама, му(ж) мо(и) и пото(м)ство мое и некоторыѣ бли(з)кие, крѣ(в)ные и повиноваты(и) мо(и) тоѣ части име(н)а Рогови(ц)кого пну Вору(ст)кому, ѡ(т) мене проданое, ничи(м) по(д) ни(м) самы(м) и пото(м)ство(м) его мл(с)ти по(и)скивати и некоторы(м) право(м)

доходити и никоторы(х) листо(в), записо(в) на то ~~оказовати~~ не маю(т) веч-
 ными часы, ~~бо-мъ те(ж) та(к)~~ мужу моему, я(к) и никому и(н)шому, жа(д)-
 ны(х) записо(в) на то не давала, а е(ст)ли бы якие-ко~~льве~~ записы и ~~о(т)-~~
 ко(г)ло-ко(л)ве а на ако(м)-ко(л)ве ме(ст)цу измене(м) мои(м) справены
 на то са показали(.). тогда таковыя записы моцы никоторое мети и ни в
 каторо(м) праве при(и)мованы и де(р)жаны быти не маю(т), ~~яко~~ таковыя,
~~о~~ каторы(х) а ничо(г)ло не ведаю, и ведати не хочу, и давати и(х) никому
 не маю. Которую (ж) продажу мою маю а на враде кгро(д)ско(м) воло(ди)-
 ме(р)ско(м) тепе(р) заразо(м) до кни(г) кгро(д)ски(х) вызнати и дати запи-
 сати(.). а пото(м) на рока(х) судовы(х) земьски(х) того (ж) повету тутош-
 не(г)ло Волод~~име~~(р)ского ~~о(т)~~ сего часу пе(р)вши(х), которые напе(р)ве(и)
 до(и)ду(т) и сужоны буду(т), запи(с) вызна(н)а моего с кни(г) кгро(д)ски(х)
 до кни(г) земьски(х) перенести, вы(з)нати и дати записати маю и буду по-
 ви(н)на(.). А е(ст)ли бы в то(м) часе на мене, ни(ж) роки до(и)ду(т) и сужо-
 ны буду(т), па(н) бо(г) допусти(л) хоробу а(л)бо ча(с) сме(р)те(л)ны(и),
 та(к) те(ж) хо(ч) бы(х) жива и здорова была, а за акими-ко(л)ве причинами
 на ты(х) роко(х) судовы(х) зе(м)ски(х) сама бы(ти) и оно(г)ло запису вы-
 (з)на(н)а моего с кни(г) кгро(д)ски(х) до кни(г) зе(м)ски(х) перенести, вы-
 (з)нати, дати записати не могла, тогда са(м) па(н) Вору(ст)ки(и) або пото(м)-
 ство его мл(сти) хо(ч) жебы и бе(з) бы(т)ности моее во(л)нии и мо(ц)ни бу-
 ду(т) то(т) запи(с) вы(з)на(н)а мое(г)ло с кни(г) кгро(д)ски(х) до кни(г)
 земьски(х) перенести и дати собе записа(ти), што вра(д) земьски(и) мае(т)
~~о(т)~~ ни(х) принати и то(г)ло запису и(м) не боронити, каторы(и) запи(с)
 тако мочы(и) (?), яко бы(х) и а сама вла(ст)не очеви(ст)е то вызнала, захова(н)
 и де(р)жа(н) быти мае(т) вечне и навеки непорушн[е]. // И на то есми его 222 зв.
 мл(сти) па(н)у Ивану Вору(ст)кому дала се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) тое
 вечистое продажи моее з моею вла(ст)ною печат(ю) а для лепшого мо(ц)ности
 сего моего листу просила есмы ~~о~~ приложе(н)е печате(и) и(х) мл(сти) пно(в)
 а приате(и) мои(х) его мл(сти) пна Богдана Костюшковича Хобо(л)тов-
 ско(г)ло, су(д)ю зе(м)ского повету Воло(д)ме(р)ско(г)ло, а пна Федора
 Со(л)тана, писара земьского того (ж) повету Воло(ди)ме(р)ско(г)ло, а
 бра(т)и моее кнза Михала Ми(х)аловича, кнза Стефана Федоровича Ру-
 жи(н)ски(х), а пана Романа Бо(г)дановича Бутети(ц)кого, што и(х) мл(ст)
 за про(з)бою моею очеви(ст)ою вчини(ти)а печати сво(и) к сему моему листу
 приложити рачили. Писа(н) у Волод~~име~~(р)и лѣта ~~о(т)~~ нароже(н)а Ису Хры-
 ста, сына божего, тисача па(т)со(т) семьдеса(т) пе(р)вого, м(с)ца априла,
 дев(а)то(г)ло дна.

86. *Лист Софії Ляховської, що дає повноваження
 її братові Іванові Семеновичу Ляховському позиватися
 за половину спадщинного маєтку Прицька, відданого в заставу
 її матір'ю дядькові.*

Акт від 16 червня 1871, № 123, 1.

Я, Миколаєваа Сметаньчинаа Зофеа Семеновна з Лахова, признаваю 247 зв.
 и чинню явно ты(м) мои(м) листо(м) ко(ж)дому, кому бы того, была по(т)реба
 ведати або, чтучи его, слышати, и(ж) што ма(т)ка моя небо(ж)чица пни

Семеноваа Ляхо(в)скаа пни Зофеа зъ Збаража Поры(ц)кая име(н)е свое вла-
 (ст)ное матери(с)тое небо(ж)чицы ма(т)ки моее кнгни Федоровое Збара(ж)-
 ское кнгни Ба(р)бары, то естъ меновите половицу всего Порыцка, замъку,
 места и се(л), к тому за(м)ку Порыцкому приналежащи(х), на (и)мя Поры(ц)-
 ка Серѣ(д)него, Гриковичъ, Топилищъ, Переслави(ч), Ку[...]ковца, Гру-
 шовое, Трубокъ, Воробьи(н)ца, Самоволи[...] и Опочина, брату своему
 рожоному кнзю Алекса(н)дру Федоровичу Збара(ж)скому и Поры(ц)кому
 в сумѣ пнзе(и) у сту копа(х) гроше(и) заставила. Которое име(н)е Поры(ц)-
 кое бра(т) мо(и) рожоны(и) па(н) Ива(н) Семеновичъ Ляхо(в)ски(и) и я вес-
 полокъ з ни(м), брато(м) своимъ, яко властную бабизну и матери(з)ну
 свою по животе да(д)ка своего небо(ж)чика кнза Алекса(н)дра Федоровича
 Збара(ж)ского и Поры(ц)кого, та(к) тежъ по животе небожчицы ма(т)ки своеѣ
 248 пнеѣ Семеновое Ляхо(в)ское // пнеѣ Зофеи зъ Збаража Поры(ц)кое, хотачи
 у бра(т)и ншое стрыечное, сыно(в) небо(ж)чика кнза Алекса(н)дра, да(д)ка
 ншо(г)ло! выкупи(ти), кнзю Пѣ(т)ру, кнзю Алекса(н)дру и брату и(х) небо(ж)-
 чичу кнзю Янушу Алекса(н)дровичо(м) Збара(ж)ски(м) и Поры(ц)ки(м), а
 по сме(р)ти брата и(х), кнза Януша, неведе(ст)це ншо(и) кнгни Янушово(и)
 Збара(ж)ско(и) Порыцко(и), кнегини Маруне з Ваганова, неѡ(д)нокро(т)
 тую суму пнзе(и) ѡ(т)давали, ни(ж)ли и(х) мл(ст) кнази Поры(ц)киѣ бра(т)а
 нша и невес(т)ка, [...] кнегина Янушова Збара(ж)скаа Поры(ц)каа, ты(х)
 пнзе(и) в на(с) брати а того име(н)а ншо(г)ло! баби(з)ного и материстого
 Поры(ц)кого на(м) поступи(ти) не хотели и не поступи(ли). А та(к) а, намо-
 ви(в)шиса в то(м) з брато(м) мои(м) пно(м) Ивано(м) Семеновичомъ Лаховъс-
 ки(м), хотачи тоѣ име(н)е свое бабистое и материстое Поры(ц)кое выкупити
 и к рукамъ свои(м) мети, поручила(.) и дала е(с)ми мо(ц) зупо(л)ную тому
 брату моему, звы(ш) помененому пану Ивану Семеновичу Ляхо(в)скому,
 ему самому и тому, кого бы [...] подъ якимъ — ко(л)векъ часо(м) в то(и)
 речи и справе нашо(и) умоцованы(м) учини(л), кнза Пѣ(т)ра и кнза Алек-
 са(н)дра Збара(ж)ски(х) и Поры(ц)ки(х), бра(т)ю ншу стрыечную и неведе(ст)-
 ку ншу кнгни Янушовую Збара(ж)скую и Поры(ц)кую, кнгни Марину з
 Ваганова, ѡ тоѣ имѣне нше баби(з)ное и материстое ѡ половицу всего По-
 ры(ц)ка за(м)ку, места и се(л)(.) к тому за(м)ку Поры(ц)ком прислухаю-
 чи(х), выше(и) менены(х), ку бра(н)ю пнзе(и) и ку праву по(з)вы позывати
 и всакими поступъками, ѡбронами правными а(ж) до ѡста(т)него сто(п)на
 в ка(ж)дого суду и права тоѣ вла(ст)ности ншое половицы всего име(н)а По-
 ры(ц)кого(.) яко са выше(и) помѣнило, по(д) и(х) мл(ст)ю доходи(ти) и
 вы(и)скива(ти) а во (в)сакого права и суду, гдѣ бы са ко(л)векъ таа речъ и
 248 зв. справа нша приточила во(л)ное мове(н)е зъ и(х) мл(ст)ю // кнзи Збара(ж)-
 скими и Порыцкими и (з) неведе(ст)кою нашею кнегинею Янушовую Збара(ж)-
 скою и Поры(ц)кою ѡ то мѣ(ти) зы(с)къ и (с)трату чере(з) судъ и (в)ска(з)
 суде(и)ски(и) и вradoвы(и) або те(ж) за апелациею чере(з) декре(т) его
 кроле(в)ско(и) мл(с)ти в то(и) речи при(и)мовати и к тому вгодою и стано-
 ве(н)емъ приате(л)ски(м) то ко(н)чити. И што-ко(л)векъ то(т) бра(т) мо(и)
 па(н) Ива(н) Семенови(ч) Ляхо(в)ски(и) або [...], которы(и) на то установ-
 лены(и) умоцованы(и) приате(л) е(г)ло! буд чере(з) яки(и)-ко(л)векъ су(д)
 и право або за апелациею чере(з) декре(т) крола его мл(сти) зыще(т) або
 утрати(т) а(л)бо те(ж) еднацки(и) а вгодливы(м) приате(л)ски(м) ѡбы-
 чаѣ(м), што в то(и) речи и справе ншо(и) зъ и(х) мл(ст)ю постанови(т), то я

все, яко ѡ(т) брата моего пна Ивана Ляхо(в)ско(г){о}, та(к) и ѡ(т) умоцованого в то(м) приятеля его з удачно(ст)ю при(и)муючи, скро(м)не то на себе ѡ(т)нести, на томъ переставати и, ничи(м) того не зрушаючи, я сама, де(ти) и пото(м)ковѣ мо(и) вѣ(ч)ными часы ѡконча(ти) маѣ(м), та(к) то мо(ц)но де(р)жечи яко бы(х) а вла(ст)не ѡче(в)истѣ сама при все(и) то(и) справѣ на ко(ж)до(м) мѣ(ст)цу при братѣ мое(м) або при умоцовано(м) приятелю его была. И на то есми брату своему, пѣ(р)вопомененому пану Ивану Семейновичу Ляхо(в)скому, дала се(с) мо(и) вы(з)паны(и) а умоцованы(и) ли(ст) з моею печа(т)ю(.). А при то(м) были, и того добре сведоми, и печа(ти) свои за прозбою моею к тому моему вызнаному а умоцованому ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) во(и)ски(и) володимѣ(р)ски(и) па(н) Василѣ(и) Гулеви(ч) а кна(з) Дми(т)рь А(н)дрѣеви(ч) Козека. Писа(н) у Володимери лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча па(т)со(т) сѣмъдеса(т) пѣ(р)вого, м(с)ца июна второгон(д)ца(т) дня.

87. Дарчий запис Мануила Болобана Осекровського
на третину маєтку Осекрова, даровану його жінці Марині.

Акт від 14 січня 1577, № 183, 3.

Я, Ману(и)ло Болоба(н) Ѡсекро(в)ски(и), земени(н) повѣту Воло(ди)- 194 зв.
мѣ(р)ского, вы(з)нава(м) са(м) на себе си(м) мои(м) ли(с)томъ, кому то(г){о} потреба буде(т) вѣдати, и(ж) з во(ли) а прѣ(з)ре(н)я бо(ж)его, и за радою ѡпекуна мое(г){о} его мл(сти) пана Миколая Дубро(в)ского и и(н)ши(х) приятеле(и) мои(х), и за ведомо(ст)ю брата мое(г){о} роженного пна Ивана Болобана взя(л) есми за себе в ста(и) свѣты(и) ма(л)жо(н)ски(и) унуку его мл(сти) ѡ(т)ца Феѡдосіа вл(д)ки володимѣ(р)ско(г){о} и берестѣ(и)ского а дочку небо(ж)чика пна Миха(и)ла Некрашевича па(н)ну Марину, по которо(и) взял-ѣ(м) у его мл(сти) владыки вѣна готовыми гро(ш)ми сто ко(п) гроше(и) ли(ч)бы ли(тв)ское, а у выправѣ ѡ(с)мѣдѣся(т) ко(п) гроше(и) та(к)-жо литовское ли(ч)бы. А та(к) я, у(з)на(в)ши по ма(л)жо(н)це свое(и) мило(и) пне(и) Маринѣ учтиво(ст) ма(л)же(н)ства а до(б)рое и (с)кло(н)ное ку собѣ в ма(л)же(н)ствѣ захова(н)ѣ а (с)правуючися в то(м) вѣ(д)лѣ права и ста(т)уту зе(м)ско(г){о}, записую е(и), ма(л)жо(н)це свое(и) пне(и) Маринѣ, вѣно, внесе(н)ѣ еѣ в до(м) мо(и), готови(з)ну совито а выпра(в)у, кро(м) совито(сти), то е(ст) всего сумою двѣстѣ а ѡ(о)мѣдѣся(т) ко(п) гроше(и) литовское ли(ч)бы, записа(л) есми и си(м) листо(м) мои(м) запи(с)ую на третѣ(и) ча(с)ти име(н)а моего ѡ(т)чи(з)ного Ѡсекрова, которо(г){о} я тепѣ(р) в де(р)жа(н)ю е(г){о}, то е(ст) на (т)ретѣ(и) ча(сти) тоѣ половицы того име(н)а мое(г){о} Ѡсекрова, которая на мене з делу ѡ(т) брата мое(г){о} пна Ивана при(и)де(т). Маѣ(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Марина при животе и по животе мое(м) тую третью ча(ст) половицы име(н)я мое(г){о} Ѡсекрова в то(м) вѣне свое(м) у выше(и) меновано(и) сумѣ у дво(х)со(т) и у осмидѣся(т) копа(х) 195
гроше(и) ли(тв)ски(х) // де(р)жа(ти) и вжива(ти) з дворо(м), з лю(д)ми
тя(г)лы(ми) и ѡгоро(д)никами, с па(ш)нею дво(р)ною, с ко(н)ми, з бы(д)-
ло(м) и зо вси(м) ста(т)ко(м) и маѣ(т)но(ст)ю домовою, и зо вси(м) на все,
яко са таа третя ча(ст) в половицы мое(и) то(г){о} име(н)а моего Ѡсекрова
сама в себе, в пожит(к)о(х) и доходе(х) свои(х) маѣ(ть). А е(ст)ли бы мене

ча(с) сме(р)те(л)ны(и) зашо(л), то(г)ды по животе мое(м) бра(т) мо(и) па(н) Ива(н) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и кре(в)ны(х) приятели(и) мои(х) еє, ма(л)-жо(н)ки моеє, с третєє ча(с)ти того име(н)я мое(г)ло, не ω(т)да(в)ши є(и) тоє сумы дву(х)со(т) и ω(с)мидєся(т) копъ гроше(и), не маю(т) и не могу(т) руша(ти), ани в нєє ω(т)ьима(ти), и ничи(м) са в то вступова(ти) не буду(т) мочи, а(ж) пє(р)вє(и) ω(т)да(в)ши и заплати(в)ши є(и), ма(л)жо(н)цє мое(и), тую суму двѣсте и ω(с)мьдєса(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), не вы(т)ручаю(чи) є(и) с тоє сумы внесе(н)я еє в до(м) мо(и) на(м) не(и) ничо(г)ло за дє(р)жа(н)є и (в)жива(н)є то(г)ло име(н)я мое(г)ло, та(к) те(ж) єсли бы за дє(р)жа(н)я моего и за живота делу в то(м) име(н)ю мое(м) Ѡсекрєвє з брата(м) мои(м) пно(м) Ивано(м) не приня(л), то(г)ды по животе мое(м) бра(т) мо(и), не будє (ли) способны(и) ку ω(т)да(н)ю и ω(т)ложє(н)ю тоє сумы ωписаное ма(л)жо(н)цє мое(и), має(т) и винє(н) будє(т) бра(т) мо(и) з ма(л)жо(н)кою моею пнєю Мариною, та(к), яко и зо (м)ною самы(м), дє(л) в то(м) име(н)ю мое(м) Ѡсекрєвє учини(ти) и поро(в)нати, вє(д) жє и по дєлє бра(т) мо(и) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и кро(в)ны(х) мои(х) ма(л)жо(н)ки моеє пнєє Марины не має(т) с тоє третєє ча(с)ти име(н)я мое(г)ло Ѡсекрєва руша(ти), а(ж) ω(т)да(в)ши и спо(л)на заплати(в)ши є(и) тую поменєную суму пнзє(и) двѣсте и ω(с)мьдєса(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х). И на то(м) да(л) ма(л)жо(н)цє мое(и) пнє(и) Маринє сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печат(ю). А при то(м) бы(ли), и то(г)ло добрє свєдоми, и за про(з)бою моею печат(и) свой к сєму моему ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Микола(и) Ду(б)ро(в)ски(и), па(н) Ива(н) Шє(л)во(в)ски(и), па(н) Пє(т)рѣ Ко(л)мо(в)-ски(и) а па(н) Я(ц)ко Боби(ц)ки(и). Писа(н) у Би(с)купичо(х) лѣта ω(т) наро-жє(н)я Ису(с) Хр(с)та сна божо(г)ло тисєча пѣ(т)со(т) сє(м)дєса(т) пє(р)-во(г)ло, м(с)ца ω(ктє)бра, пє(р)во(г)ло дня.

88. Дарчий запис Гнєвоша Петровица Калусовського на маєтки,
даровані його жінці Богдані.

Акт від 21 січня 1571, № 100, 1.
(Текст наведено, є сумнівні місця)

- 213 Я, Гнєво(ш) Петрови(ч) Калусо(в)ски(и), ви(з)наваю и явно чиню си(м) мои(м) листомъ нинєшнєи(м) и на пото(м) будучимъ, кождо(м)у, кому бы того была по(т)рєба ведати, и(ж) што з воли а ласки бжо(и) пона(л) єсми за сєбє в ма(л)жє(н)ство до(ч)ку пна И(л)яша Богушевича Несвє(ц)кого па(н)ну Богдану, по которо(и) вза(л) єсми посагу ω(т) ω(т)ца еє а тєста своего пна И(л)яша Несвє(ц)кого та(к) пнзѣми готовыми, яко и у выправє, ωшацовавши сумою чоти(ри)ста ко(п) гроше(и) ли(ч)бы литовское, личєчи по дєсє(т) пнзє(и) бєлы(х) у гро(ш). И по вси часы, мє(ш)каючи мнє з нєю у ма(л)-жє(н)ствє, дознавши по не(и) веру, цноту, покору пово(л)ности и почитовє захова(н)є и мл(ст) ма(л)жо(н)скую ку сєбє и (в)сак[...] // статєчно(ст) прє(д)-рєчноє ма(л)жо(н)ки мое(и) мило(и) Бо(г)даны И(л)яшовны Несвє(ц)кого про-тивку того почагу еє, которы(и) она з дому ω(т)ца свое(г)ло в до(м) она мо(и) внесла, и к тому з до(б)ро(и) воли а милости своеє ма(л)жо(н)ское, хотєчи еє, жону мою милую, в то(и) жє вєрє, цнотє, покорє, пово(л)ности и по(ч)-тиво(м) захова(н)ю и милости ма(л)жо(н)ско(и) ку сєбє и всако(и) статє(ч)-
- 213 зв.

но(с)ти, яко и тепе(р) е(ст), мети и на пришлы(и) часы, то, е(ст)ли бо(г) со(т)ворите(л) допусти(л) впере(д) на мене, ни(ж) на ее, ча(с) сме(р)тны(и), ω(т) дети(и) и бра(т)и и вси(х) бли(з)ки(х) мои(х) для всакоє бе(з)печности жоне мое(и) Богдане упе(в)нене вчини(т) и (в) покою е(и) захова(ти), уживаючи во(л)ности своеє шляхе(т)ское ве(д)ле по(п)равы стату (!) нового на со(и)ме ва(л)но(м) бересте(и)ско(м) [...] и(х) мл(сти) ωбоего стану, та(к) же вси(х) стано(в) со(и)му належачи(х) и вси(х) посло(в) земски(х) Вели-ко(г)ло Кна(з)ства Ли(тв)ского уфаленоє и ω(т) господара его мл(сти) утве(р)жоное и (в) статут вписаны(и), и(ж) во(л)но ка(ж)дому име(н)а свое земские ω(т)чи(з)ные, и материсты(е), и выслужоные, куплены(и) и яки(м)-ко(л)векъ обычаємъ набыты(и) и на(з)ванные, не смотречи третє(и) части(.) з дво(х) частє(и), я(к) перед ты(м) было в статуте обычає(м) стародавны(м), але вси вздо(и)момъ, хто и(х) што має(т), бу(д) те(ж) половицу або которую и(х) ча(ст), або ωсобно землю што хотя ω(д)но ве(д)ле добро(и) воли а мысли свое(и) ω(т)дати, продати(.) записа(ти), заставити, ω(т) дете(и), ω(т) бли(з)-ки(х) ω(т)дали(ти), по(д)ле обычаю своего ты(м) шафовати пе(р)вопомене-но(и) жоне мое(и) мило(и) Богдане по животе мое(м) оную суму пнзе(и) чоты(ри)ста ко(п) гроше(и) ди(тв)ски(х) ли(ч)бы посагу ее не на третє(и), але на все(и) части име(н)я моего ω(т)чи(з)ного в Ка(л)усове и Ве(р)би(ч)не, котораа мне з делу ω(т) бра(т)и моеє рожоное пна Ивана, су(д)и крго(д)ско-го володимє(р)ского, и друго(г)ло пна Ивана моло(д)шого Пе(т)ровичо(в) Колусо(в)ски(х) зостала, и к тому те(ж) прилучаючи к ты(м) часта(м) моимъ ω(т)чизнымъ // и тую мою ча(ст) купленную, которую єсми купи(л) ω(т) брата 214 мое(г)ло стирєчного (!) пна А(н)дрєя Васи(л)євича Калусо(в)ского у Ве(р)-би(ч)не, не будучи ни ω(т) кого ничи(м) примушо(н) ани намовє(н), ωдно са(м) по свое(и) добро(и) воли по животе мое(м) є(и), ма(л)жо(н)це мое(и) пе(р)вопоменєно(и) Богдане, даю, дарую и си(м) листо(м) мои(м) записую по(д) таки(м) ωбычає(м), и(ж) она, оставши удовою по животе мое(м) бу(д) заму(ж) не пошла або хоч бы пошла, то(г)ды маєт тую всю ча(ст) име- (н)а мое(г)ло Калусо(в)ского Ве(р)бичи(н)ского и купленную у Ве(р)би(ч)-не з дворами, зъ землями дво(р)ными, по(л)ми, сєножа(т)ми лю(д)ми и и(х) дворици, платы, доходы, з га(и), запустами, з дубровами, с че(р)тежами, з боры, лєсы, з млыны, з ставами, и (з) ставищами, и всакими пожи(т)ки, яки(м)-ко(л)вє именємъ названы або менєны брати (!) могу(т), и зо вси(м) на (в)се, што-ко(л)век то(и) части мое(и) калусо(в)ско(и) и ве(р)бичи(н)ско(и) и ку(п)лено(и) Ве(р)бичне выше(и) поменєно(и) приналежи(т), на себе де(р)жати и того всего а(ж) до живота своего, я(к) сама налепє(и) розумею- (чи)(>), вживати. А дети, бра(т)а и некоторые бли(з)кие мо(и) ничи(м) ее с того пушати и некоторое тру(д)ности є(и) в томъ задава(ти) и жадъно(и) пер кзы в де(р)жа(н)ю и вжива(н)ю с тоє всеє части име(н)я моего Калу-со(в)ского и Ве(р)бичи(н)ско(г)ло чини(ти) не маю(т). А она те(ж), сєдєчи на вдовъє(м) сто(л)цы на то(и) части мое(и) або и поше(д)ши заму(ж), та(к) при животе, яко и по животе свое(м), тую суму пнзе(и) ве(р)ху поменєно(и) чотыриста ко(п) гроше(и) кому хотячи записати, ω(т)дати, даровати, а дети мо(и) або бли(з)кие, не ω(т)давши тоє сумы ве(р)ху поменєного ωного име- (и)я моего, ве(р)ху поменєно(г)ло, к рука(м) свои(м) бра(т)и и в то са усту-повати не маю(т). И на то єсми жоне мое(и) пе(р)вопоменєно(и) Бо(г)дане И(л)яшовне Несве(ц)кого да(л) се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д)

печа(т)ю моею и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки мое(и)⟨.⟩ А при томъ были, и
 214 зв. того добре сведоми, и печат(и) свои за про(з)бою // к сему моему листу при-
 положи(ти) рачили и(х) мл(ст) в бозе веле(б)ны(и) о(т)е(ц) Феодоси(и), его
 мл(ст) владыка воло(д)ме(р)ски(и) и бересте(и)ски(и), па(н) Паве(л) Григо-
 (р)еви(ч) Сѡра(н)ски(и), на то(т) ча(с) будучи по(д)старости(и) воло(д)ме(р)-
 ски(и), а па(н) Семе(н) Ласко[вич Черницкий]. Писа(н) у Володимер(и)⟨.⟩ ле-
 та божего нарoжена тисеча па(т)со(т) сѣмъдесато(г)ло, м(с)ца дека(б)ра,
 тридцатого дня⟨.⟩ Гнево(ш) Калусо(в)ски(и), вла(ст)наа рука.

89. Дарчий запис Івана Романовича Сенюти на третину маєтків,
 даровану його жінці Ганні Хоболтовській.

Акт від 13 січня 1576, № 177, 3.

184 Я, Ива(н) Романови(ч) Сєнютa, чиню я(в)но и вы(з)наваю си(м) мои(м)
 листо(м), кому где буде(т) то(г)ло потреба ведати або, чтучи его, слышати,
 нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), се(с) ча(с) и за(в)жды, што (ж) з воли
 бо(ж)ее и дару его свто(г)ло и за (з)ражение(м) его свтоє мл(с)ти а (з) воли,
 и любве, и милости моеє пови(н)ны хр(с)тия(н)ское, чинєчи то по(д)ле закону
 ншо(г)ло хр(с)тия(н)ского, яко мнѣ, побожному и по(ц)тивому сыну зе(м)-
 скому, приналежи(т), заховываючиса во все(м) по(д)ле приказана бо(ж)его,
 пона(л) есми за себе в ста(д)ло свтоє ма(л)же(н)ское ди(в)ку, до(ч)ку у его
 мл(сти) пна Богдана Ко(с)тюшковича Хобо(л)то(в)ского, су(д)и зе(м)ско(г)ло
 повѣту Володимер(р)ского, па(н)ну Га(н)ну Богдано(в)ну Хобо(л)то(в)-
 ского⟨.⟩ По которо(и) ди(в)це а до(ч)це его мл(сти) пна Богданови па(н)ны
 Га(н)ны взя(л) есми вѣна, посагу, гроше(и), готовы(х) и спо(л)на ѡ(т)лично-
 ны(х), три(с)та копь гроше(и) лито(в)ски(х), а з осо(б)ливое еще ла(с)ки
 его мл(сти) по(д)ле набо(л)шое мо(ж)ности его мл(сти) з дому и выправы в
 золоти, в серебре, в ла(н)цуха(х), кле(и)нота(х) и пє(р)лє(х), в шата(х), в
 цыни, в меди, в коне(х) ездны(х) и (в)в ы(н)ши(х) многи(х) рухомы(х) ре-
 ча(х), та(к)же досы(т) немало, ша(ц)уючи сумою за двестє копь гроше(и)
 лито(в)ски(х), где ж-е(м)я, выше(и) поменєны(и) Ива(н) Сєнютa, ѡбачи(в)ши
 такую ла(с)ку и добродє(и)ство его мл(с)ти мое(г)ло мл(с)тиво(г)ло пна и
 добродєа ку себе его мл(с)ти пна Бодана (!) Ко(с)тюшковича Хобо(л)товско-
 го, су(д)и и зе(м)ского повету Воло(ди)ме(р)ско(г)ло, и уважаю(чи) в себе
 такие пово(л)ности и дары его мл(с)ти не мє(ш)шиє (!), и к тому видєчи дє(в)-
 ку, до(ч)ку его м(л)сти, па(н)ну Га(н)ну на (в)си(м) в лю(б)ве, мл(с)ти и
 во (в)си(х) ѡбычає(х) цно(т)ливы(х), в наука(х), в нобо(ж)ности заховы-
 ваючися проти(в) мене яко ма(л)же(н)ка свое(г)ло, пово(л)нє дє(р)жачи мнѣ
 веру, пра(в)ду по(д)ле приказаня бо(ж)его и милуючи мене вє(р)нє и
 пра(в)дивє, я, узнавши то, уважи(в)ши таки прия(з)ни то(и) ла(с)каво(г)ло
 пна и добродѣя ѡ(т)ца моего мило(г)ло и к тому мл(ст) вє(р)ную ма(л)жо(н)-
 ки мое милоє па(н)ны Га(н)ны, яко ся выше(и) поменило, даю, да(р)ую и
 184 зв. записую є(и), ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) // па(н)нє Га(н)нє Богдано(в)нє
 Хобо(л)то(в)ского, проти(в) вєна, посагу гроше(и) готовы(х), та(к) и вы-
 правы на третє(и) части вси(х) имєнє(и) мои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х), а меновите
 в Хмєлєви, Сѡ(л)шаницы, Волоско(м) и и(н)ши(х) присє(л)ко(в), ку имє(н)ю
 моему Сѡ(л)шаницы прислухаючи(х), и которы(х) бы(х) еще за право(м)

прирожоны(м) ѿ(т)чи(з)ны(м) и матери(с)ты(м) вы(и)ска(л), прикупи(л),
 выслужи(л) и яки(м) ко(л)вѣ(к) ѿбычае(м) набы(л) на все(м) то(м) всѣ(х) ты(х)
 имене(и) мои(х) выше(и) поменены(х) на третѣ(и) части, в зѣ(м)ля(х), в по-
 ля(х), сеножате(х), ду(б)рова(х), гаехъ(х), лесѣ(х), ставѣ(х), млыне(х) и
 выме(л)ка(х) и(х), слуга(х) путны(х), в люде(х) та(г)лы(х) и во всаки(х)
 плате(х), доходе(х), яко бы на тую третюю ча(ст) при(с)лухало ты(х) вси(х)
 имене(и) мои(х) выше(и) поменены(х) ѿ(с)мѣсо(т) ко(п) гроше(и) лито(в)-
 ски(х). Во(л)на ѿна, ма(л)жо(н)ка моя милая па(н)на Га(н)на Богдано(в)на
 Хобо(л)то(в)ского, в ты(х) ѿсми(с)о(т) копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х) в ты(х)
 имене(и)я(х) мои(х) ѿ(т)чи(з)ны(х), ако са вы(ш)ше(и) поменило, в тую третюю
 ча(ст) по животе мое(м) на себе де(р)жати и (в)живати, ѿ(т)да(ти), дарова-
 (ти), записа(ти), кому воля еѣ, ма(л)жо(н)ки моеѣ милоѣ, буде(т) ты(м) ша-
 фовати, на дети и пото(м)ство свое ѿ(с)тави(ти), ѿборочаючи по(д)ле во(ли)
 доброе и мы(с)ли свое(и), яко сама налѣпе(и) розумеючи. А дети моеѣ, бра(т)я,
 кре(в)ныѣ, пови(н)ныѣ моеѣ по мое(м) животе не маю(т) е(и) в то(м) жа(д)ное
 переказы в то(м) споко(и)но(м) де(р)жа(н)ю и вжива(н)ю еѣ, ма(л)жо(н)ки
 моеѣ милоѣ, па(н)ны Га(н)ны Богдановны нѣкоторое переказы и тру(д)ности
 и поволока(н) я ку пра(в)у якому ж ко(л)вѣ(к) чини(т). Ѿ(д)но маєт то ма(л)-
 жо(н)ка моя милаа па(н)на Га(н)на споко(и)не до живота свое(г)о[о] на то(и)
 третѣ(и) ча(с)ти имене(и) мои(х), на селе(х)⟨,⟩ дворе(х), присѣ(л)ка(х) и
 вси(х) дубрь мои(х), прислухаючи(х) ку то(и) третѣ(и) части, споко(и)не
 сѣдѣти, а по животе мое(м) во(л)на ѿна на дети нши тоѣ вѣно, поса(г), ѿпра-
 ву свою записа(ти) або и кому воля еѣ, ма(л)жо(н)ки моеѣ милоѣ па(н)ны
 Га(н)ны, ѿбороча(ти) то во(д)ле воли а мысли своеѣ, яко сама налѣпе(и)
 розуме(т) буде(т)⟨,⟩ И на то е(с)ми е(и), ма(л)жо(н)ци мое(и) мило(и) па(н)не
 Ган(н)ѣ Богдано(в)нѣ Хобо(л)то(в)ско(г)о[о], да(л) се(с) мо(и) ли(ст) по(д)
 моею печа(т)ю и (с) по(д)писо(м) руки моеѣ, яко (ж) и прито(м) бы(ли) и
 то(г)о[о] добре сведомы и(х) мл(ст) пнове а прияте(ли) нши споле(ч)ныѣ, то
 е(ст) его мл(ст) па(н) Пе(т)ръ Хомѣ(к) Смородо(в)ски(и), па(н) Василе(и) 185
 Меле(ш)ко Микули(ц)ки(и), // па(н) Сава Ялови(ц)ки(и), по(д)судо(к) кре-
 мяне(ц)ки(и), па(н) Миха(и)ло Привередо(в)ски(и), на то(т) ча(с) будучи(и)
 по(д)старо(с)ти(и) воло(ди)ме(р)ски(и), па(н) Миха(и)ло Борати(н)ски(и),
 па(н) Григоре(и) Гневошеви(ч) Кисел а па(н) Я(ц)ко Боби(ц)ки(и). Кото-
 рыѣ панове а прияте(ли) наши вы(ш)ше(и) помененыѣ за про(з)бою моею
 рачили то вчини(ти) и печа(ти) сво(и) приложи(ти) к сему моему ли(с)ту.
 Писа(н) у Хобо(л)тове року бо(ж)его нароже(н)я пе(р)вой тисѣчи пя(т)со(т)
 се(м)деся(т) пе(р)вого, м(с)ца дека(б)ра, три(д)цато(г)о[о] дня. Ива(н) Рома-
 нови(ч) Сенюта, рукою вла(ст)ною по(д)писа(л).

90. Дарчий запис Бартоша Вітвінського на маєток Хріново,
 даний його дружині Муховицькій.

Акт від 20 січня 1571, № 98, 1.

Я, Ба(р)то(ш) Ви(т)ви(н)ски(и), // чиню явно ты(м) мои(м) листо(м) 209
 нинѣшнѣм и на пото(м) будучнѣм, кому тоѣ ведати буде(т) належало, 209 зв.
 иж-емъ а, дознавши статечного а учтивого захова(н)а проти(в)ко себе
 ма(л)жо(н)ки мое(и) пнеѣ Катерины Мухове(ц)коѣ, а хотачи тоѣ ѿказати

е(и), што са добро(и) статечно(и) а по(ч)тиво(и) ма(л)жо(н)це годи оказати, тогды я, Ба(р)то(ш) Ви(т)ви(н)ски(и), даю, дарую и ты(м) листомъ мой(м) записую ма(л)жо(н)це мое(и), пне Катерине Мухове(ц)ко(и), име(н)е мое Хрено(в) до ее живота зо вси(м) на все, то е(ст) напере(д) з дворо(м) мой(м), и с по(л)ми дво(р)ными, и зо всими лю(д)ми в то(м) име(н)ю моемъ Хрено-ве, и (з) и(х) по(л)ми, зо всими сеножа(т)ми, з га(и), з дубровами, з млыны, з ставы, саж(в)ками, зо вси(м) кгру(н)то(м) (.) я(к) са тов име(н)е Хреновъ во вси(х) граница(х) мае(т), и те(ж) стадо(м) и бы(д)ломъ, и з овцами, з ы(н)шимъ вшелякимъ домо(в)ство(м) даю, дарую и ты(м) листо(м) мой(м) е(и) до живота ее записую. Естли па(н) бо(г) препусти(т) на мене напере(д) сме(р)ть, ни(ж)ли на ее, то(г)ды она по животу мое(м) мае(т) Хреново(м) волода(ти), тое де(р)жати и правовати во(д)лугъ того моего опису зо вси-ми пожи(т)ками до живота свое(го). С которого то име(н)а таа ма(л)жо(н)ка моя пни Катерина Мухове(ц)каа сыно(м) мой(м) уси(м) не будетъ ничого повин(н)а давати, о(д)но што з ласки своее. А што са дотыче(т) дочо(к) мой(х), которы(х) я маю с тою ма(л)жо(н)кою моею, то(г)ды она с того име(н)а мое(г)ло Хренова пови(н)на буде(т) оны(м) дочка(м) мой(м) дати статечное выхова(н)е и такую выправу, якую-(м) я да(л) до(ч)це своее ста(р)шо(и) пне(и) Га(н)не Шводо(в)ско(и), и та(к) ховати и(х) буде(т) по-ви(н)на, я(к) на ста(н) и(х) належит(т). Яко ж-е(м) то(т) ли(ст) мо(и) в кнги земские володимер(р)ские увести да(л) на роко(х) судовы(х) земски(х), кото-ры(и) были справованы в року тисеча па(т) * сямдеса(т) пе(р)во(г)ло о (т)ре(х) кроле(х) свата ры(м)ского, иле-(м) есми тое пере(д) судо(м) земскимъ вы(з)на(л). А при то(м) были и того добре сведоми и(х) мл(ст) пнове па(н) Богада(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)а земски(и) володи-ме(р)ски(и) (.) а па(н) Ива(н) Ка(л)усо(в)ски(и), су(д)а кгру(д)ски(и) воло-
210 (ди)ме(р)ски(и), // а па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и), по(д)судо(к) земски(и) воло(ди)ме(р)ски(и) (.) а па(н) (.) Со(л)та(н) Ставе(ц)ки(и), писа(р) земски(и) володимер(р)ски(и). И проси(л) есми и(х) мл(сти) ве(р)ху написаны(х) пно(в) о приложе(н)е печате(и). И(х) мл(ст) на про(з)бу мою вчинили, печат(и) сво(и) приложили к сему моему ли(с)ту. А я Ба(р)то(ш) Ви(т)ви(н)ски(и) те(ж) печат(т) свою приложи(л) к сему моему ли(с)ту и рукою своею вла(ст)-ною то(т) есми ли(ст) мо(и) по(д)писа(л). Писа(н) у Володимер(и) (.) лета бо(ж)е(г)о нароже(н)а тисеча па(т)со(т) сямдеса(т) пе(р)вого, м(с)ца ге(н)вара, два(д)цатого дня. Ба(р)тошъ Ви(т)ви(н)ски(и), рука власна.

91. Декрет польського короля Жигимонта Августа
про права володимирських міщан.

Акт від 14 червня 1571, № 103, 1.
(Початковий вищівлий текст наведено пізніше, є неясні місця)

223 зв. Жыкгимо(нт) Авгу(ст), бо(ж)ею мл(ст)ю коро(л) по(л)ски(и), велики(и) кна(з) лито(в)скии, руски(и), пруски(и), мазовецки(и), жомой(т)ски(и) и ины(х) [...] деди(ч)ъ, озна(и)муемъ вси(м) вобе(ц) и ко(ж)дому зособна, ко-му того потреба ведати, и(ж) та(к), яко на року се(м) нинешне(м), которы(и)

* Тобто па(т)сот

прише(л) з декрету и[...]шкоды, зе(з)на(л) тог межи сторонами, ниже(и) описаными, пре(з) на которые то мещане наши володимер(р)ские жаловалиса чере(з) умоцованые свои пере(д) нами судовне на ве(л)мо(ж)ного Костетина Косте(н)тиновича, кнже (о)строжское, воеводу киевского, старосту нашо(г)ло володимер(р)ского, при бы(т)ности его (ж) самого, што же о(т) него ура(д) за(м)ку Воло(ди)ме(р)ского мимо декре(т) на(ш) часу [...] про(ш)лого [...] бы(л) водле того(ж) нашего декрету бе(з) вины [...] мещане володимер(р)ские посажоны были выпущоны и кра(м)ницы и склепы и(х), которые презь ура(д) за(м)ку Володимер(р)ско(г)ло запечатованые е(ст), засе о(т)печатованы бы(л)и. Тогды до то(г)ло ура(д) замьковы(и) того збрана(л)са выпол(л)ни(т) ку велико(и) кривде ты(х) то меща(н). А на то ве(л)мо(ж)ны(и) воевода и староста володимер(р)ски(и) поведа(л), же то, кро(м) злеце(н)а его и ведомости, шляхе(т)ны(и) Ма(р)ти(н) Межи(н)ски(и), слуга его, вда(л)ся в рокъ на тую справу пере(д) судо(м) наши(м) [...] тые-то мещане, за декрето(м) равизоро(в) наши(х) были посажены на и(н)стыкгацые брата и(х), але и вша(к) же о(д)накъ оферова(л)са ве(д)ле декрету ншо(г)ло тому всему росказа(т), досы(т) учини(ти) по(д)старостему своему володимер(р)скому [...] з радами ншими. Услышавши таковую пру <.> сторонъ преречоны(х), сказуемъ, иже бы то(т) же ве(л)мо(ж)ны(и) воевода и старо(с)та // нашъ володимер(р)ски(и) по(д) виною ншею кроле(в)скою в чоты(р)е недѣли о(т) даты того декрету мещане володимер(р)ские з везе(н)а росказалъ выпустит(т), кра(м)ницы и склепы ты(х) же меща(н) жебы далъ о(т)печато(в)а(т) и речи, которые в ни(х) е(ст), жебы во(л)но бе(з) загамова(н)а вшелякого каза(л) выпустит(т), а с по(д)старостего своего зъ стороны шко(д), которые прето тые (ж) то мещане маю(т) кгда буде(т) што жеданы(и), жебы справе(д)ли-во(ст) учини(л). Ска(р)жилися те(ж) тые (ж) мещане володимер(р)ские чере(з) умоцованые свои на того (ж) ве(л)мо(ж)ного воеводу и старосту своего и урадь его за(м)ку Володимер(р)ского, ж-ем и мои(х) приви(л)я, которые и(м) погорели[...] доходы, которые с пале(н)я и продава(н)а горельки в месте Володимер(р)ско(м) приходят, которы з стародавна место уживали и на по(т)ребы ме(с)ткие оборочаны быва(ли), по(д)старо(с)ти(и) и ура(д) того (ж) старосты ншо(г)ло володимер(р)ского оды(и)муе и до замку Володимер(р)ского бере ку кри(в)де ты(х)-то меща(н), а ве(л)мо(ж)ны(и) воевода и староста впро(д) речоны(и) поведа(л), и(ж) доходы вси, которые с пале(н)а и продава(н)а горел(л)ки прихода(т), не месту, але за(м)ку ншму Володимер(р)скому з да(в)ны(х) часо(в) приналежа(т), которые доходы горел(л)ковыи ревизорове наши межи и(н)шие доходы замьку Володимер(р)ского водле давного обычаю вписали. Мы то(г)ды, прослухавши таковую пру, и(ж) мещане нши володимер(р)ские жа(д)ного старого приви(л)ю пере(д) нами не показали на пожы(т)ки, которые з горел(л)ки прихода(т), ани те(ж) в ча(с) водле права по згоре(н)ю привилею на горел(л)ку и(н)шого привилею ншо(г)ло собе и месту не (з)еднали, прото сказуемъ, и(ж) доходы и пожи(т)ки с пале(н)а и продава(н)а горел(л)ки не месту, але старосте и за(м)кови ншему Володимер(р)скому ве(ч)ны(х) часо(в) приналежа(ти) маю(т). Што са дотыче(т) о(с)мисо(т) ко(п) пнзе(и) ли(ч)бы и монеты ли(тв)ское а которые тые(ж) то мещане володимер(р)ские мени(ли), жебы и(м) ме(л) вини(н) зоста(т) и не плати(т) за пе(в)ные презы(с)ки [...] судо(в)не, на то(м)-то старосте ншо(м) презы(с)каныи, ме(ли) ска(з)уе(м), кгда(ж) [...] // мещане и умоцованыи и(х) 224 зб.

не посяза(ли) пере(д) судо(м) ншимъ жа(д)ны(х) презыско(в) судовны(х) проти(в) преречоному старосте ншому, то(г)ды ѿ(т) таковы(х) презыско(в) и пренагаба(н)а то(т) же староста мае(т) бы(ти) воле(н) и его пото(м)кове. А и(ж) тые (ж) мещане ска(р)жилися те(ж) пере(д) нами, и(ж) по(д)старости(и) и ура(д)ники за(м)ковые того-то преречоно(г)ло старо(с)ты нашо(г)ло, хотя и не мелю(т) млыны нши(х) староства ѿного, то(г)ды ѿдна(к) пре(д)са мери ѿ(т) солодо(в) и збо(ж)а вшелак(г)ло, которое до ины(х) млыно(в) везу(т), ѿ(т) ни(х) беру(т), тогды сказуемы, же мещане нши володиме(р)-ски [...] за то(т) ча(с), кгда млыны наши староства ншо(г)ло не мелю(т), ѿ(т) жа(д)ного иного збо(ж)а не повиновати буду(т) мери до за(м)ку ншо(г)ло давать, то(л)ко ѿ(т) солодо(в) [...], збо(ж)а, которое на то(т) ча(с), кгда не мелют млыны нши, буду(т) до ины(х) млыно(в) дава(т). Тоды во(л)ны буду(т) ѿ(т) дава(н)я меръ до за(м)ку ншого, вша(к) же ѿдна(к), кгда кгва(л)-товна поводъ водъ была, то(г)ды сказуемы, же тые (ж) мещане волод(д)ме(р)-ские ви(н)ни буду(т) на кгвал(т) бегъчи ку оброне(н)ю и справозбудова(н)ю гребли и млына, а где бы пре(р)вала греблю вода, то(т) час повиноватеми буду(т) плото(в) поребны(х) а(л)бо хворосту и гною до заправы гре(б)ли навози(т). Што са дотыче(т) ты(х) шко(д) зе стороны бра(н)я ме(р), кгда в млыне(х) наши(х) не было млива, тогды межи сторонами шкоды на то(т) ча(с) поро(в)наны и ко(м)пе(н)суем, бо што са дотычет жидовъ ты(х), которые засели на кгру(н)те(х) места Володиме(р)ского, то(г)ды сказуе(м) ты(м) выроко(м) наши(м), и(ж) жидове вси, которы(х) дома засели на кгру(н)те места Волод(д)ме(р)ского, повиновати буду(т) ѿ(д)носить з стороны таковы(х) домо(в) и мае(т)ности(и) свои(х) на себе ѿ(д)носта(и)не бремона и пови(н)ности пода(т)ко(в) та(к) Речи Посполитое, яко и ве(с)кое, и за ни(х) те(ж) буду(т) бурмистрови и ра(д)цо(м) ѿ(т)поведа(т) и досы(т) чини(т) здана а(л)бо ресыкгнащие с домо(в) жидо(в)ски(х), котор [...] на кгру(н)те ме(ст)ско(м) лежа(ли), ни(г)де и(н)де не маю(т) бы(ти), ѿ(д)но пере(д) судо(м) во(и)-то(в)ски(м) [...] ничи(м) места ѿно(г)ло та(к) же з стороны до(л)го(в), которы(и) бы бы(ли) записаны // на домѣ(х) жидо(в)ски(х), которые на кгру(н)те(х) ме(ст)ски(х) лежать, та(м) же, пере(д) судомъ ме(ст)ски(м) буду(т) ѿ(т)поведа(т). Е(ст)ли же бы на то жидове старода(в)ного приви(л)ю не мели, але з ыны(х) домо(в), которые бы на кгру(н)те ме(ст)ско(м) не лежали, та(м) же з стороны вси(х) ины(х) спра(в), которые бы яки(м)-ко(л)векъ имене(м), способо(м) могли быти менованы, та(к) судо(в)ными, яко и не судо(в)ными, ни(г)де и(н)де повиновати буду(т) жидове та(к) судо(в)не, яко и не судо(в)не ѿ(т)поведа(т) и усправе(д)ливитиса водле стародавно(г)ло звычайю, ѿ(д)но пере(д) судомъ старосты ншо(г)ло володиме(р)ского ѿ (б)ра(н)е то(р)гово(г)ло та(к) ска(з)уемы, же то(р)говое водле старода(в)ного звычайю староста на(ш) володиме(р)ски(и) ѿ(т) ка(ж)дого возу по грошу ѿ(д)ному бра(т)и буде(т), вша(к)же мещане вси волод(д)ме(р)ские ѿ(т)плаче(н)а такового торгвого (!) во(л)ны буду(т). Што са дотыче(т) апелацы(и) ѿ(т) во(и)-то(в)ского и ла(в)ни(ц)кого суду, тогды водле старо(г)ло звычайю мае(т) ити до вы(ш)шого права, але ѿ(т) бу(р)мистра и раде(ц) володиме(р)ски(х), тогды апелацыа до нашо(г)ло старосты володиме(р)ского, а в небе(т)ности его до по(д)старосте(г)ло маєт ити. А и(ж) мещане нши володиме(р)ские ска(р)жилися пере(д) нами, и(ж) то(т) же ве(л)мо(ж)ны(и) староста на(ш) володиме(р)ски(и) и его по(д)старости(и) дае(т) до казни и весе(н)я замъко-

вого мещаны воло(д)ме(р)ские сажат, то(г)ды сказуюмы и(ж) не мае(т) бо(л)ше(и) дава(т), сажат староста нашъ волод(и)ме(р)ски(и) ани его по(д)-старости(и) а(л)бо ура(д)ники за(м)ку ншо(г)ло Воло(д)ме(р)ского жадного мещанина волод(и)ме(р)ско(г)ло до везенъа а(л)бо ка(з)ны за(м)ку ншо(г)ло Воло(д)ме(р)ско(г)ло, але е(ст) ли жебы ѿ чомъ виненъ мещани(н) волод(и)ме(р)ски(и) бы(л), то(г)ды ни(г)де и(н)де мае(т) бы(ти) дава(н) до везе(н)а, ѿ(д)но до ураду ме(ст)ско(г)ло, и то не пе(р)ве(и) але а(ж)бы бы(л) правомъ прѣ(д) урадомъ места ѿно(г)ло судо(в)не преконаны(и), ани меща(н) волод(и)ме(р)ски(х) староста на(ш) а(л)бо по(д)старости(и) его не буде(т) мо(г)чи с ка(з)ни ме(ст)ское брати а(л)бо ѿ(т)бывати. Што са дотыче(т) ѿпое(з)ники в месте, которые староста мени(т), же за(м)ку ншому Воло(д)ме(р)скому з старода(в)на приналежа(т) дла прѣсыла(н)а ли(стов) // за(м)ковы(х), то(г)ды во(д)ле то(г)ло, яко прѣ(д) судо(м) нши(м) мени(л) умоцованы ты(х) мещани(н) волод(и)ме(р)ски(х), ска(з)уе(м), же повине(н) е(ст) бу(р)ми(ст)ръ с двѣма па(д)цами, во(и)тъ з двѣма ла(в)ники и два мещане ста(р)шие ме(с)та ншо(г)ло Воло(д)ме(р)ско(г)ло, го(д)ные веры, присагу телесную учини(т) водле права. И(ж) тые поезники з старода(в)на до места Воло(д)ме(р)ского приналежа(т), а не до за(м)ку, и те(ж), и(ж) ѿ(т) часу да(н)а и(м) листу ншо(г)ло в споко(и)но(м) вжива(н)ю ты(х)-то поезънико(в) были и яко тые поезники николи до за(м)ку не служи(ли), ѿ(д)но до места. Которую присагу пови(н)ни буду(т) вчини(т) впро(д) прѣчонные (!) мещане, ѿ(т)даты того декрету в шести недела(х) та(м) же прѣ(д) по(д)старости(м) места то(г)ло, урадо(м) замъку ншо(г)ло Волод(и)ме(р)ско(г)ло сказуюмъ, те(ж), и(ж) те(н)же ве(л)можныи староста на(ш) волод(и)ме(р)ски(и) повине(н) буде(т) мещана(м) наши(м) волод(и)ме(р)ски(м) вси(м) и ко(ж)дому зособна, которы(и)-кол(в)е не буде(т) са ска(р)жи(т) прѣ(д) ни(м), с по(д)старостего и з ура(д)нико(в) свои(х) волод(и)ме(р)ски(х) справе(д)ливо(ст) слу(ш)ную во(д)ле права учини(т) [...] за тую мае(т)но(ст) и гу(м)на влохови Ганибелови, котораа е(ст) подана докторови Зикгму(н)тови Ка(р)касови в до(л)гу то(г)ло Ганибела сказуюмы, и(ж) те(н) же до(к)то(р), естли бы са ѿказа(л) которы(и) потомо(к) Ганибело(в), то(г)ды повинова(т) буде(т) то(т) же до(к)то(р) до(л)гу своего, што ему Ганибе(л) зоста(л), довести водле права, а е(ст)ли (ж) бы добра водле шацу(н)ку урадо(в)ного до(л)гъ прѣвыша(л), то(г)ды то, што бы на(д)звышъ было, на(д)даты повине(н) буде(т) ты(м)-то пото(м)комъ то(т) же до(к)то(р), ве(р)нути мо(ц)ю декрету то(ж) ншо(г)ло короле(в)ско(г)ло на зупо(л)не(и)шую веру то(г)ло все(г)ло нинешни(и) ли(ст) печат(т)ю нашою запечатованы(и). Да(н) въ Ва(р)шавѣ, в че(т)ве(р)гъ, прѣ(д) неделею середопо(ст)ною, року па(н)ско(г)ло тисе(ч)но(г)ло па(т)со(т)но(г)ло свѣ(м)дѣсато(г)ло пе(р)вшо(г)ло. А кролева(н) (!) нашего чety(р)дѣсато(г)ло второ(г)ло. В то(м) листу по(д)пи(с) руки е(г)ло пна Вале(н)те(н) Де(м)-би(ц)ко(г)ло, ка(н)цлѣра коро(н)ного.

225 зв.

*92. Заставний запис Івана Івановича Ключьского,
який дав у заставу Гнівошеві Семеновичу Рязанові Луковському
половину свого маєтку в Ключові до сплати боргу.*

Акт від 10 січня 1577, № 172, 3.
Випис з книг гродських від 7 березня 1577.

- 174 Я, Ива(н) Иванови(ч) Клю(с)ки(и), по(с)по(л) з жоною млею Ѡ(в)до(т)єю Ва(н)ковною Белосто(ц)ко(г)ло[о] явно чини(м) и вы(з)навае(м) сами на себе си(м) ншимъ ли(с)то(м) ко(ж)дому, хто бы ѡ то(м) веда(ти) хоте(л), си(х) часо(в) и на пото(м) за(в)жды, и(ж) ку ве(ли)ко(и) а пи(л)но(и) по(т)ребѣ ншо(и) позычи(ли) и взя(ли) єсмо по(с)политыми руками ншими пѣ(в)ную суму пнзе(и) двѣсте ¹ копѣ гроше(и) монеты и ли(ч)бы лито(в)ское, личечи у грошѣ по десе(ти) пнзе(и) белы(х) ² а по ше(сти)деся(т) гроше(и) в³ копу(.) у єго мл(с)ти пна Гневоша Семеновича Резана Луко(в)ского. Которую суму пѣнзе(и) двѣсте ⁴ ко(п) гроше(и) маємо и буде(м) ви(н)ни єго мл(сти) пну Гневошу ѡ(т)дати и заплати(ти) на ро(к) и де(н) ⁵ пѣ(в)ны(и) в недѣлю, всту-ви(в)ши в по(ст) велики(и) в ты(и) де(н), а меновите на(з)бо(р) ярмарокъ володимѣ(р)ски(и), поча(в)ши ѡ(т) се(г)ло[о] ⁶ недавно минулого збору я(р)-марѣку ⁷ володи(мѣ)рского, которы(и) бы(л) // в року се(м)деся(т) второ(м), а(ж) за ѡ(с)мѣ лѣ(т) по собѣ ⁸ идучи(х), которы(и) збо(р) я(р)марокъ володимѣ(р)ски(и) мае(т) вже бы(ти) и припа(сти) в року ѡ(с)мѣдесятомѣ, ни-чи(м) и(н)ши(м), ѡ(д)но та(к) же готовыми грошми и таковою монетою, якая на ѡ(н) ча(с) в зе(м)ли ⁹ Волы(н)ско(и) ити будетъ, та(м) же на ме(ст)цу пѣ(в)но(м) в то(м) име(н)ю мое(м) Ключу. В которо(и) суме пнзе(и) в дво(х)со(т) копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х) застави(ли) и в де(р)жа(н)є за-ра(з) єсмо поступи(ли) ¹⁰ пну Гневошу Реза(н)у полови(ц)у всего име(н)я ншо(г)ло[о] ѡ(т)чи(з)ного в Ключу во все(и) третѣ(и) ча(с)ти мое(и), кото-рая на мене у ѡ(т)дѣлѣ ѡ(т) бра(т) и моеє пно(в) Ма(т)фѣя а Бо(г)дана Ивано-вичо(в) Ключки(х) пришла и право(м) прирочены(м) спала(.) А меновите то є(ст) половину двора мое(г)ло[о], в которо(м) я са(м) мешкаю, ро(з)дели(в)-ши все по половине, я(к) будова(н)я дво(р)ного, огорода(в), по(л) ѡремы(х) я нови(н), и ¹¹ вшеляки(х) проро(б)ковъ стары(х) и новы(х), и те(ж) поло-ви(н)у сеножате(и) нши(х), па(ш)нѣ, то є(ст) сѣвбы дво(р)ное, которая те-пе(р) єсть в року се(м)деся(т) пѣ(р)во(м) на ро(к) се(м)деся(т) вторы(и) ѡзи-мы(м) и яки(м) же ¹² ко(л)вѣ(к) збо(ж)ємъ на по(т)ребу ншу дво(р)ную за-сеяна, и (з) дерево(м) бо(р)тны(м), з ¹³ бчолами(.) и которые бѣ(з) бчо(л), в ставу, и (в) млыне, ув озера(х), ничо(г)ло[о] на себе бо(л)ше(и) на(д) поло-ви(н)у ¹⁴ во (в)семѣ кгру(н)те ншомѣ дво(р)номѣ не зо(с)тавую(чи). А ку тому, которые ¹⁵ слу(ж)бы чотыри ¹⁶ люде(и), на зупо(л)ны(х) слу(ж)ба(х) ме(ш)каючи(х), на (и)мя по(д)даны(х) свои(х) Селивона Самаровича, Я(р)-мола Селивовича, Ива(ш)ка Ванѣя а Данила — вси(х) ¹⁷ ты(х) з двори-щами зупо(л)ными добре ¹⁸ ѡсѣлыми. А ку тому, и(ж) мае(м) мѣти помѣру з бра(т)єю моею в кгру(н)те име(н)я ншо(г)ло[о] Ключьского и (с) тоє мѣры ^{18a}, на чо(м) бы люди мо(г)ли ѡсѣсти, што на мене при(и)ти мае(т), третѣє ча(с)ти мое(и) ¹⁹ то(г)ло[о] все(г)ло[о] полови(ц)у па(н)у Гневошу того (ж) часу скоро по помѣры ²⁰ маю пу(с)ти(ти). Мае(т) па(н) Гнево(ш) Семенови(ч) Реза(н) то(т) дво(р) нашъ Ключки(и) з нами по половине во (в)се(м) кгру(н)те зе(м)ля-но(м), и в будова(н)ю, и (в) па(ш)ня(х), в поля(х) в запуч(тѣ)х, в боро(х) ²¹,
- 174 зв.

и (в) ²² дуброва(х), заросля(х) по всѣ роки тые ²³, та(к) те(ж) и тую чотыри
слу(ж)бы люде(и) на себе де(р)жати и (з) и(х) по(л) ми и сеножа(т)ми, з робо-
тами, платы, повозы, доходы, чи(н)шами, грошовыми, медовыми, ѿ(в)сяны-
ми и зо (в)сими пожн(т)ки якими-ко(л)векъ, имѣны могу(т) на(з)ваны або
поменены бы(ти), зо (в)си(м) на (в)се, яко ся тая половина двора ншо(г)лѡ
Клю(с)кого и тая чотыри службѣ люде(и) сама в собе маєть // де(р)жа(ти) и 175
вжива(ти) до ѿ(т)да(н)я ему самому. Або е(ст)ли бы в оно(м) часѣ на пна
Гневоша па(н) бо(г) смѣ(р)ть допусти(т)лъ (!)²⁴, то(г)ды тому, кому то будетъ
право(м) прирѣжоны(м) належа(ти), ни ѿ(т) кого ино(г)лѡ, ѿ(д)но ѿ(т) на(с)
самы(х), тоѣ сумы пнзе(и) на ро(к), в се(м) ли(с)те ншо(м) описаны(и). А
е(ст)ли бы(х)мо е(му) на то(т) ро(к), в се(м) листѣ ншомъ описаны(и), тоѣ
сумы пнзе(и) ѿ(т)дати и спо(л)на заплати(ти) не ме(ли), то(г)ды па(н) Гне-
вош тую половину ²⁵ двора ншо(г)лѡ Клю(с)кого и тую чотыри службѣ ²⁶
люде(и) має(т) по выде(р)жа(н)ю ты(х) роко(в) рокъ ѿ(т) року де(р)жати
до ѿ(т)да(н)я ему тоѣ сумы пнзе(и), а бе(з) року нико(ли) в не(г)лѡ тоѣ поло-
вины двора и кгру(н)ту и ты(х) люде(и) чоты(х) (!) слу(ж)бѣ ²⁶ выкупова(ти)
не має(м), а(ж) на рокъ, меновите в се(м) ли(с)те ншо(м) описаны(и). В ко-
торо(м) споко(и)но(м) де(р)жа(н)ю его за по(с)тупле(н)емъ и пода(н)емъ
нши(м) не має(м) мы сами, дѣти, бли(з)кие и кре(в)ные нши в тую половину
двора ншо(г)лѡ Клю(с)кого ничи(м) ся вступова(ти) и ему переказы чинити,
я(к) за ншо(г)лѡ живота и по нше(м) ²⁷ животѣ. Бра(т)я мои Ма(т)фе(и) ²⁸
и Бо(г)да(н) ни в чомъ ему переказы и тру(д)ности делати ²⁹ ани ѡкупова-
(ти) бе(з) року и жа(д)ны(м) право(м) прирѣжоны(м) по(д) ни(м) то(г)лѡ
по(и)скива(ти) не маю(т) а(ж) до выде(р)жа(н)я ѿно(г)лѡ року, в се(м)
ли(с)те ншомъ описано(г)лѡ. А е(ст)ли ³⁰ бы(х)мо мы сами, дѣти, бли(з)кие,
кре(в)ные нши, бра(т)я мо(и) Ма(т)фе(и) а Бо(г)да(н) мѣли ему в чо(м)-ко(л)-
векъ кри(в)ду чинити, перека(з)у чиня(чи) в де(р)жа(н)ю его, то(г)ды я маю
и буду повинѣ(н) то все свои(м) коштомъ ѡчища(ти). А хто бы его ѿ (ш)то-
ко(л)векъ до которо(г)ко(л)векъ суду кгру(д)ско(г)лѡ або до зе(м)ско(г)лѡ
по(з)ва(л), то(г)ды я е(г)лѡ во все(м) за(с)тупова(ти) маю(.). А што ся доты-
че(т) слу(ж)бы г(с)дрѣское вое(н)ное с того имѣ(н)я мое(г)лѡ Клю(с)ко(г)лѡ,
с третѣе всеѣ ча(сти), то(г)ды я са(м) ѡособою своею за пна Гневоша за(с)ту-
пова(ти) маю. А е(ст)ли бы за де(р)жа(н)я его, бже ухова(и), погоре(н)я
ѡгне(м) будова(н)я в дворе ³¹ мое(м) або е(ст)ли бы за де(р)жа(н)я его
мѣли ѡные по(д)данные мои про(ч) розы(и)ти, ³² то(г)ды я на не(м) то(г)лѡ
жа(д)ны(м) право(м) по(и)скива(ти) и до жа(д)но(г)лѡ права поволока(ти)
его не маю. А па(к)ли бы те(ж) пну Гневошу ув оно(м) часѣ, ни(м) ³³ ро(к)
вы(и)де(т), пнзе(и) потреба вказовала ³⁴, то(г)ды ѿ(н) и воле(н), моце(н)
буде(т) тую полови(н)у имѣ(н)я моего застави(ти)⟨,⟩ и ты(м) вси(м) ³⁵ пра-
во(м) пу(с)ти(ти) кому хочечи. А як (!) того, кому бы ѿ(н) пусти(л), во
все(м) у ³⁶ ко(ж)до(г)лѡ права заступова(ти) и ве(д)ле ³⁷ сего ли(с)ту мое(г)лѡ
всѣ ѡбвѣ(з)ки по(л)ни(ти) маю. А где бы(х) его заступова(ти) у которо(г)-
ко(л)векъ права, та(к) те(ж) и тоѣ речи, в чо(м) бы ѿ(н) ѿ(т) кого (ж) ко(л)-
векъ кри(в)ду мѣлъ ѡчищати и заступова(ти), та(к) те(ж) и слу(ж)бы 175 зв.
г(с)дрѣское вое(н)ное за(с)тупова(ти) не хоте(ли) // и в чомъ-ко(л)векъ
споко(и)ному де(р)жа(н)ю его перека(з) делаю(чи) и сему ли(с)ту опису
ншому досы(т) не вчини(ли) и его в чо(м)-ко(л)векъ на(р)уши(ли), то(г)ды
маемо и ви(н)ни будемо за(р)уки г(с)дрю королю его мл(сти) на замо(к)

Воло(ди)ме(р)ски(и) двѣсти ³⁸ ко(п) гроше(и) заплати(ти). А заплати(в)ши на замо(к), пну Гневошу яко стороне укри(в)жоно(и) другую (ж) двѣсте ко(п) гроше(и) заплати(ти) *. А заплати(в)ши тые за(р)уки, пре(д)ся се(с) ли(ст) мо(и) и (в)сѣ а(р)тыкулы, в не(м)ѣ описаные, при mocy захованы и (в) ко(ж)до(г)ло[о] права де(р)жаны бы(ти) маю(т)⟨,⟩ И на то есмо па(н)у Гневошу Семенови(ч)у Рязану Луко(в)скому да(ли) се(с) на(ш) лис(т) по(д)нишими печа(т)ми и (с) по(д)писо(м) руки мое(и) вла(ст)ное. А при то(м) бы(ли) и то(г)ло[о] добре сведомы и(х) мл(ст) его мл(ст) кня(з) Григоре(и) Ивановичи(ч) Ружи(н)ски(и), а его м(л) па(н) Пе(т)ръ Ко(с)тю(ш)кови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), а е(г)ло[о] мл(ст) па(н) Семен Дро(з)де(н)ски(и), яко (ж) на ѡчеви(с)тую про(з)бу ншу печа(ти) сво(и) приложи(т) рачи(ли) к сему ншому ли(с)ту. Писа(н) у Локачо(х), року бо(ж)е(г)ло[о], нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) второ(г)ло[о], м(с)ца ма(р)та, че(т)ве(р)то(г)ло[о] дня, Ива(н) Ивановичи(ч) Ключи(и), рука вла(ст)ная.

У гродській книзі № 936: ¹ двѣсте; ² бѣлы(х); ³ у; ⁴ пизе(и) двѣсте; ⁵ дѣ(н); ⁶ сего дня; ⁷ я(р)марку; ⁸ собе; ⁹ землА(х); ¹⁰ пустили; ¹¹ немає; ¹² немає; ¹³ зо; ¹⁴ половицу; ¹⁵ немає; ¹⁶ чотыри слу(ж)бы; ¹⁷ всѣхъ; ¹⁸ и дсбре; ^{18а} помѣре; ¹⁹ моее; ²⁰ помири; ²¹ борехъ; ²² немає; ²³ тые роки; ²⁴ допусти(л); ²⁵ служо(б); ²⁶ чотыро(х) служобъ; ²⁷ нашомъ; ²⁸ Ма(т)фѣ(и); ²⁹ делати; ³⁰ если; ³¹ доворе(л); ³² про(ч)ся; ³³ ни(ж); ³⁴ указывала; ³⁵ всѣ(м); ³⁶ в; ³⁷ во(д)ле; ³⁸ двѣсте.

*93. Дарчий запис Катерини Іванівни Чорторизької
її чоловікові Петрові Загоровському на подвійну грошову суму
на третині маєтків.*

Акт від 7 січня 1577, № 164, 3.
Випис з книг гродських від 20 серпня 1572.

156 зв. Я, Васи(л)евая Пе(т)ровича Загоро(в)ская, ка(ш)таляновая зе(м)ли ¹ Бря(с)ла(в)ское, горо(д)ничая воло(ди)ме(р)ская, Катерина Ивано(в)на Чо(р)торы(с)ко(г)ло[о], вы(з)наваю и явно чиню ты(м) мои(м) ли(с)то(м) вси(м) ² по(с)по(ли)те и ко(ж)дому зособна, кому того потреба буде(т) вѣда(ти) або, чтучи его, слыша(ти), ныне(ш)ни(м) ³ и на пото(м) будучи(м), и(ж) што его мл(ст) па(н) Василе(и) Пе(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), ка(ш)таля(н) ⁴ зе(м)ли Брясла(в)ское, горо(д)ничы(и) воло(ди)ме(р)ски(и), па(н) ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и), пе(р)ве(и) ⁵ сего з воли а пре(з)ре(н)я бо(ж)его ⁶, беручи мене ѡ(т) еѣ мл(сти) кнѣги ма(т)ки моеѣ кнѣги Ивановоѣ Чо(р)торы(с)кое, кнѣги А(н)ны Ку(з)ми(ч)ны Жеславъского, за себе в ма(л)же(н)ство светое, взя(л) по мне ѡ(т) еѣ мл(с)ти кнѣги ма(т)ки моеѣ вѣна и посагу з ымене(и) ѡ(т)чи(з)ны(х) пне(з)ми ⁷ готовыми у ⁸ выправе две тисечи ко(п) гроше(и). Напро-
157 ти(в)ку которо(г)ло[о] вѣна и внесе(н)я моего // его мл(ст) па(н) ма(л)жоно(к) мо(и), заховываючися в томъ во(д)ле ѡбычаю права по(с)политого и ста(т)уту зе(м)ского, записа(л) мнѣ на (и)меня(х) свои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) набыты(х), куплены(х), то е(ст) на (и)мене(н)ю Суходоле(х), Де(г)тее, Перева(л)ка(х), на дворе И(л)и(н)ско(м) и на (д)во(р)цы Тишкови(ц)кого, в повѣте Воло(ди)ме(р)ско(м) лежащи(х), и ⁹ к тому, што бы еще его мл(ст), зо мною, ма(л)жо(н)кою своею, мешкаю(чи), набыти и прикупи(ти) ме(л) або по бли(з)-

* Далі текст у гродській книзі втрачено

ки(х) его мл(сти), што спа(д)ко(в) спало на третє(и) ча(с)ти ты(х) имєне(и) свои(х) совито чотыри тисєчи ко(п) гроше(и) ли(ч)бы Ве(ли)кого Кня(з)ства Литовско(г)о, личечи по дєсє(ти) пнзє(и) белы(х) у гро(ш), а в ¹⁰ копу по ше(с)т(и)дєся(т) гроше(и) по(д) ты(м) обычає(м), и(ж) гдє бы на его ли(ст) пна ма(л)жо(н)ка мое(г)о ча(с) сме(р)те(л)ны(и) напере(д) ¹¹ па(н) бо(г) до-пу(с)ти(ти) рачи(л), а дє(ти)нши, которые бы па(н) бо(г) его мл(с)ти со мною мети да(л)⟨,⟩ похотєли бы мнє ¹² третью ча(ст) все(г)о имє(н)я во(д)лє запису его мл(с)ти выделить, то(г)ды, ѿ(б)варовываю(чи) его мл(ст), то, абы-(м) я по ро(з)ницы в ко(ж)до(м) имє(н)ю третєє ча(сти) не мєла, а тымъ бо(л)шого затруднє(н)я на мє(ш)канью свое(м) не (в)живала, по(з)волити ми его мл(ст) рачи(л) на ѿ(д)но(м) имє(н)ю Суходолє(х) ѿсе(с)ти и зо(в)си(м) ¹³ в третє(и) ча(с)ти вси(х) ¹⁴ имєне(и) ужива(ти). А є(ст)ли бы тоє ¹⁵ имє(н)є Суходолы за ѿную третью ча(ст) все(г)о имє(н)я своего его мл(сти) не (с)стояло, ино и(н)шими дворы, лю(д)ми, кгру(н)ты ставы, млыны и (в)сякими пожи(т)ки ку Суходоло(м) причиня(ти), яко бы при Суходолє(х) зупо(л)ная третяя ча(ст) всего имє(н)я мнѣ выровнана и выделена была⟨,⟩ гдє бы те(ж) в Суходолє(х) с поро(в)на(н)я и ро(з)дє(л)ку справє(д)ливого на(ш)-лося бо(л)ше(и), ни(ж) третяя ¹⁶ ча(ст) ѿ(т) вси(х) имєне(и), то(г)ды то ку дво(м) ча(с)тє(м) приве(р)нути⟨,⟩ на што его мл(ст) все запи(с) ¹⁷ сво(и) мнѣ да(ти) и на врьдє ¹⁸ г(с)дрьско(м) кгро(д)ско(м) Воло(д)имє(р)ско(м) до кнй(г) то вы(з)нати рачи(л)⟨.⟩ В которо(м) записє его м(л) ширє(и) а до(с)таточнє(и) околѡ того єсть выписано и доложено. А такъ я, до(з)нав-ши ку собе ла(с)кавую мл(ст), зго(д)у и до(б)рое захова(н)є в ма(л)жє(н)ствє свето(м) ¹⁹ поменєно(г)о ма(л)жо(н)ка моего милого его мл(сти) пна Ва-си(л)я Пе(т)ровича Загоро(в)ско(г)о а хотєчи ты(м) и впєрє(д) его м(л) ку собе ласка(в)шого и ку доброму захова(н)ю в мл(с)ти ма(л)жє(н)ско(и) ху(т)ли(в)шого зьєднати, не (з) жа(д)ное намовы а(л)бо примуше(н)я, ѿ(д)но я сама, по свое(и) добро(и) воли⟨,⟩ ѿное все ²⁰ внесє(н)є мое, мнѣ ѿ(т) его мл(сти) советє на третє(и) ча(с)ти имєне(и) его мл(сти) записаное, и (с) тою совито(ст)ю, то є(ст)⟨.⟩ чотыри тисє(чи) ко(п) гроше(и), его мл(сти) пну ма(л)жо(н)ку моему милѡму даровала-(м) и симъ ли(с)томъ мои(м) да(р)ую и записую вечными часы, и ли(ст) его мл(с)ти // запи(с)ны(и) на 157 зв. тую суму пнзє(и) внесє(н)я мое(г)о з совито(ст)ю чоты(ри) тисєчи ко(п) гроше(и), на третє(и) ча(сти) имє(н)я его мл(сти) записаную, ѿ(т) его м(л) мнѣ даны(и), которы(и) у єє мл(сти) кн҃ги, ма(т)ки моеє, у схова(н)ю маю, вжє уморила-(м) и си(м) ли(с)то(м) мои(м) вечными часы умораю, та(к) и(ж) вжє чере(з) сє(с) мо(и) запи(с) жа(д)ное моцы мети и ни(г)дє в ко(ж)-до(г)о права при(и)мова(н) бы(ти) не має(т)⟨,⟩ и не будє(т) мочи. И (в)жє я сама, бра(т)я, сє(ст)ры мои и ни(х)то з бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) мои(х), яко ѿное третєє ча(сти) имєне(и), мнѣ ѿ(т) его м(л) пна ма(л)жо(н)ка моего за внесє(н)є мое з совито(ст)ю в чотыро(х) тисєча(х) копа(х) гроше(и) записаное, так тоє сумы пнзє(и) внесє(н)я мое(г)о з совито(ст)ю чо-тырє(х) тисєчє(и) ко(п) гроше(и), ѿ(т) мєнє его мл(сти) доброво(л)нє да-рованы(х), у его мл(с)ти пана ма(л)жо(н)ка моего, пото(м)ко(в), бли(з)-ки(х) и кре(в)ны(х) его мл(сти) упомина(ти)сѧ и (в)то вступова(ти) ани жа(д)ны(м) способо(м) по(и)скива(ти) вє(ч)ными часы не маю(т) и не буду(т) мочи. Але во(д)лє сєго да(р)у и запису мое(г)о доброво(л)но(г)о маєть его мл(ст) па(н) ма(л)жоно(к) мо(и) са(м), пото(м)ки, бли(з)киє и

кре(в)ные его мл(сти) того внесе(н)я мое(г)ло¹ и (з) совито(ст)ю, ѿ(г) мене
его мл(сти) даровано(г)ло²¹, та(к) тепе(р), за(в)жды, яко и пото(м) ве(ч)не
и споко(и)не ужива(ти). И ты(м) его мл(сти) во(л)но буде(т), яко вла(ст)-
но(ст)ю своею во(д)лугъ во(ли) и приподоба(н)я свое(г)ло²² шафовати. ²² И на
то(м) его мл(сти) па(н)у ма(л)жо(н)ку моему, па(н)у Васи(л)ю Загоро(в)-
скому, дала се(с) мо(и) даро(в)ны(и) запи(с)ны(и) ли(ст) з моею печат(ю) и с
по(д)писо(м) вла(ст)ное руки мое(и) ²³. А для лепшо(г)ло²⁴ утве(р)же(н)я
се(г)ло²⁵ мое(г)ло²⁶ даровно(г)ло²⁷ запи(с)но(г)ло²⁸ ли(с)ту просила есми ѿ при-
ложе(н)е печате(и) и(х) мл(сти) пно(в) шля(х)тъ люде(и) добры(х)⟨,⟩ пна
Ждана То(м)ковича Коп(ле)нъско(г)ло²⁹, пна Григо(р)я Семеновича а пна
Ю(х)на А(н)дрѣвичо(в) ѿра(н)ски(х), пна Миха(и)ла Роса(л)ско(г)ло³⁰, а
пна Васи(л)а Мирочи(ц)кого, Ве(р)бъски(х)-Во(х)но(в)ски(х), а во(з)ного
повѣту Володимер(р)ско(г)ло³¹ пна Де(м)яна Мокре(н)ского. И(х) мл(ст) то
на мою про(з)бу учини(ти) и печат(и) свои к сему моему даро(в)ному запи(с)-
ному ли(с)ту приложи(ти), а которы(и) и(х) мл(ст) уме(ли), и по(д)писатися
руками своими рачи(ли). Писа(н) у Володимер(и) лета по наро(ж) ²⁵ Ису(с)
Хр(с)тово(м) тисеча ²⁶ пя(т)со(т) се(м)деся(т) второ(г)ло²⁷, м(с)ца а(в)густа
девятогона(д)ца(т) дня⟨.⟩ Васи(л)евая Загоро(в)ская Катерина Чо(р)то-
ры(с)кая вла(ст)ною рукою⟨,⟩ Жда(н) То(м)кови(ч) Копле(н)ски(и) вла(ст)-
ною рукою, Григоре(и) ѿра(н)ски(и), вла(ст)ная рука, Ю(х)но ѿра(н)ски(и),
вла(ст)ная рука, Миха(и)ло Роса(л)ски(и), вла(ст)ная рука, Василе(и)
¹⁵⁸ Ва(н)ковичъ // Ве(р)бъски(и), рука вла(ст)ная, Де(м)я(н) Мо(к)ре(н)ски(и),
во(з)ны(и) повѣту Володимер(р)ско(г)ло³², рука вла(ст)ная.

У гродський книзі № 936: ¹ зе(м)лѣ; ² всѣмъ; ³ нине(ш)ни(с); ⁴ ка(ш)талан; ⁵ перво;
⁶ бо(ж)ого; ⁷ лнзѣми; ⁸ и у; ⁹ и к; ¹⁰ у; ¹¹ уперед(л); ¹² мнѣ; ¹³ (в)сѣ(м); ¹⁴ тре(н) (!) ча(с)ти
всѣ(х); ¹⁵ е(ст)либы то; ¹⁶ третья; ¹⁷ што все его мл(ст) запи(с); ¹⁸ вѣрде; ¹⁹ свомѣ; ²⁰ не-
мае; ²¹ даровано(г)ло; ²² шаховати; ²³ мое; ²⁴ лепшого; ²⁵ лѣта по нароже(н)ю; ²⁶ тисеча.

94. Тестамент Лева Олександровича Сангушка.

Акт від 24 червня 1571, № 160, 3.

¹⁴⁹ Во (и)мя светое живонача(л)ное неро(з)делимое тро(и)цы ѿ(т)ца и сына
и светого дха станъся. Аминь.

Я, Ле(в) Алекса(н)дрови(ч) Са(н)кгушкови(ч), кня(з) Коше(р)ски(и),
будучи зня(т) немалою хоробою а по(м)нечи на то, и(ж) кожды(и) члове(к),
та(к) хоры(и), яко здоровы(и), на ко(ж)ды(и) ча(с) сме(р)ти на себе певе(н)
есть, прето е(ст) реч(и) пови(н)ная ко(ж)дому хр(с)тия(н)скому члвку,
абы за доброѣ памѣ(ти) свое(и) чере(з) запи(с) сво(и) жону, дѣти, до(м)
и всю маѣ(т)но(ст) свою в добро(м) поря(д)ку зостави(л). А та(к) я,
кна(з) Ле(в) Са(н)кгушко Коше(р)ски(и), поручаю напро(д) душу мою
па(н)у богу всемогучому, уфаючи тому, же еѣ до фалы свое(и) светое приня-
(ти) рачить, а тело мое гре(ш)ное маѣ(т) бы(ти) поховано в монастыру Ме-
ле(ц)ко(м) заложѣ(н)я светого Николы. А што ся дотыче(т) ѿпеки, то(г)ды
то чинечи за доброѣ памяти и(з) доброѣ воли моеѣ, знаючи ку себе, почав(и)ши
з мой(х) ле(т) молоды(х) а(ж) до сего ча(с)у, шириую зы(ч)ливостъ и ми-
ло(ст) его мл(сти) князя Костѣ(н)тина Костѣ(н)тиновича ѿ(с)тро(з)ско(г)ло¹,
воеводы кие(в)ско(г)ло², ма(р)ша(л)ка зе(м)ли Во(л)ы(н)ское, а та(к) же те(ж)
не (м)не(и) брата мое(г)ло³ кре(в)ного его мл(с)ти князя Романа Федоровича

Са(н)кгушкови́ча, воево́ды бра(с)ла(в)ско(г)ло́, ге(т)мана дво(р)ного Ве-
 (ли)ко(г)ло́ Кня(з)ства Лито(в)ского, старо(с)ты житом(р)ско(г)ло́, де(р)-
 жа(в)цы речи(ц)кого, напро(д) па(н)у богу, а пото(м) его мл(сти) кнзю
 Ко(с)те(н)тину Ко(с)те(н)тиновичу Ѡ(с)тро(з)скому, воеводе кие(в)скому,
 и е(г)ло́ мл(сти) кнзю Рома(н)у Фе́доровичу Са(н)кгушку, воеводе бря(с)-
 ла(в)скому, бра(т)у моему, в опеку жону мою кнгню Га(н)ну Николае(в)ну
 Ѡ(с)тико(в)ну и сына мое(г)ло́ кнзя Григо(р)я, и (к) тому вси име(н)я мои
 ѿ(т)чи(з)ны́е, которые́ право(м) прироже́ны(м) по ѿ(т)цу мое(м) небо(ж)чи-
 ку сла(в)но(и) паме(ти) кнзю Алекса(н)дру А(н)дре́евичу Са(н)кгушкови́ча
 Коше(р)скомъ при(ш)ли, та(к) те(ж) набыты́е, и ты́е, ѿ кото́рыхъ право
 ве(с)ти меновите с пно(м) Ю(р)е́мъ Ѡ(с)тико(м), воеводою мьстисла(в)ски(м),
 старо(с)тою бря(с)ла(в)ски(м), и брато(м) его пномъ Григо(р)е́мъ Ѡ(с)ти-
 ко(м), та(к) те(ж) с пно(м) Николае(м) Сопегою, воеводи́чо(м) новгоро(д)-
 ски(м), почал-е(м), и к тому вси речи́ мое рухомы́е, золото, серебра, пе(р)ла,
 кле(и)ноты, кони, збро(и), шаты, ѿбе́ма и(х) мл(с)тя(м) пно(м) ѿпекуно(м),
 выше́(и) в се(м) те(с)таме(н)те́ мое(м) меновано(м), поручаю в мо(ц) и в ша-
 фова(н)е даю до того часу, а(ж) сы(н) мо(и) кня(з) Григо́ре(и) лѣтъ доро-
 сте(т). А кгда́ доросте(т) сы(н) мо(и) кня(з) Григо́ре(и) лѣтъ зупо(л)ны(х),
 // то(г)ды и(х) мл(ст) пнове ѿпекунове, яко́ его м(л) кня(з) Ко(с)тя(н)ти(н) 149 зв.
 Костя(н)тинови(ч) Ѡ(с)тро(з)ски(и), воевода кие(в)ски(и), та(к) те(ж) и его
 м(л) кня(з) Рома(н) Фе́дорови(ч) Санькгушко, воевода бря(с)ла(в)ски(и),
 вси име(н)я и речи́ рухомы́е в цело(сти) пови(н)ни буду(т) сыну моему кнзю
 Григо(р)ю ве(р)нути в мо(ц) до де(р)жа(н)я и (в) шафова(н)е подати. А што
 ся дотыче(т) хова(н)я сына мое(г)ло́ кнзя Григо(р)я того, мае(т), яко́ (ж) за
 про(з)бою моею то мнѣ ѿбе́ца(ти) рачи(л), его мл(ст) кня(з) Рома(н) Фе́дoro-
 ви(ч) Са(н)кгушко, воевода бря(с)ла(в)ски(и), споло(м) з сыно(м) мои(м)
 кнземъ Фе́дoro(м) хова(ти), злеща в лете(х) дети́ны(х) в ла(с)каво(и) а
 мл(сти)во(и) ѿпеце и нау́це его, маючи́ в дому́ свое(м), а к тому́ всѣ́ права,
 приви(л)я, ли(с)ты, тве(р)дости, которые́ су(т) на (и)ме(н)я мо(и) ты́е, маю(т)
 бы(ти) в схова(н)ю́ у́ дому́ у́ его мл(сти) кнзя Романа́ Фе́дорови́ча, воево́ды
 бря(с)ла(в)ского, до ле(т) сына моего́ кнзя Григо(р)я. А кгда́ сы(н) мо(и)
 ле(т) зупо(л)ны(х) доросте(т), повине(н) буде(т) его мл(с)ть кня(з) Рома(н)
 Фе́дорови(ч) Са(н)кгушко, воевода бра(с)лавски(и), бра(т) мо(и), ѿны́е вси
 ли(с)ты, права, приви́лие и тве(р)дости ве(р)нути, пода(ти) сыну моему
 кнзю Григо(р)ю. А и(ж), яко́ ся выше́(и) поменило, е(ст) ко(ж)ды(и) члвкъ
 сме(р)те(л)ны(и) и потреба́, абы́ на при(ш)лы́е часы́ бачно(ст) ме(л), а для́
 лепшого́ тве(р)дости, ты́е речи́ при(ш)лы́е пи(с)мо(м), ѿбварава(л) и вмоц-
 ни(л). А та(к) я, кна(з) Ле(в) Алекса(н)дрови(ч) Са(н)кгушкови́ча Коши(р)-
 ски(и), ни щие́ (!) намовы, ѿ(д)но са(м) з добро́е воли́ и (з) добро́е цело́е
 паме(ти) мое́е, помне́чи на то, иж-е(м) е́сть крвю́ брата(р)скою́ зда(в)на́ за(ц)-
 ны(х) про(д)ко(в) ниши(х) дому́ Са(н)кгушкова́ зъ его мл(с)тю́ кнземъ Рома-
 но(м) Са(н)кгушкови́чо(м), братомъ мои(м), злучо́ны(и), и (в)живаю́чи ѿ(д)-
 ного́ ге(р)бу, маючи́ бли(з)кое́ скре(в)ненье́ межи́ собою́, а што́ бо(л)шого́
 знаю́чи е́ще, яко́-(м) выше́(и) помени(л), ку́ себе́ по (в)си́ часы́ уприму́ю а
 при(и)мую́ и шири́ю ху(т) и мило(ст) брата́ моего́ его мл(сти) кнзя́ Романа́,
 а по(м)не́чи на то(т) до(м) Са(н)кгушко(в), абы́ ся́ не умне́(и)шива́ль, але́ и
 ѿ(в)ше(м) ся́ ро(з)множа(л) и ро(з)ши́ра(л), маючи́ те(ж) и то́ пере(д) собою́,
 иж-е(м) е́сть воле́(н) ѿ(т)чи(з)ною́ своею́ и всею́ мае(т)но(ст)ю́ шафовати,

150 ѡ(т)да(ти), продати, даровати и кому хотечи водлу(г) воли свое(и) записа-
 ти, чого на(с) право посполитое, уфала со(и)му бресте(и)ского учи(т), хочу
 то теды мети, кабы то та(к), не ина(к) на вечные часы было, то е(ст) если бы
 па(н) бо(г) з воли по мое(м) животе и на сына моего // князя Григо(р)я, буд
 ле(т) недоро(с)лого а(л)бо и доро(с)лого, сме(р)ть допусти(ти) рачи(л), та(к)
 и(ж) бы бе(з) пото(м)ства и не заве(д)ши никому записо(м) ани те(с)таме(н)-
 то(м) имене(и) свои(х), то(г)ды име(н)е мое Каме(н), замо(к) и место, дво(р)
 Любче з село(м)ъ, з людми, село Глушка, село Веде(р)ть, село Вороко(м)ль,
 село Полицы, которое име(н)е Каме(н) и с тыми всеми селы, к нему належа-
 чими, лежи(т) в повѣте Володими(р)ско(м), ку тому замо(к) Коше(р) з мес-
 томъ, та(к)же лежачи(и) в повѣте Володими(р)ско(м), з селы, ку нему при-
 (с)лухающими и належащими, меновите село Коше(р) Стары(и), Городе-
 лець, Переве(с)е, Кра(с)носта(в)е и Тупалы, дво(р) мо(и) Мезо(в), ку Ко-
 шеру прислухаючи(и), и (з) селы, то е(ст) Мезово(м), с Чере(м)ша(н)кою, з
 Бо(р)зовою и (з) селищо(м), та(к) же те(ж) име(н)е мое, лежащее в повѣте
 Лу(ц)ко(м), Горохо(в), замо(к) и ме(с)то, и села, ку нему належащими, яко
 село Рачи(н), Завидо(в), Воля Завидовъскаа, Сѣзе(р)ца, Куты, Ма(р)ковичи,
 Дво(р), Конюхи, село(м) Коню(с)ки(м), село Млыновъ, Защито(в), Белое
 Поле, Стары(и) Горохо(в), Стары(и) Ста(в) и Зале(с)цы, которы(и) име(н)я
 вси, Каме(н)-замо(к) з место(м), з дворы и селы, Коше(р)-замо(к) з ме(с)-
 то(м), з дворы, з лесы, яко выше(и) в се(м) дестаме(н)те меновите достато(ч)-
 не описаны су(т), зо всеми пожи(т)ками и яко-ко(л)ве(к) менованными и зо
 (в)сими кгру(н)ты, до ни(х) належащими, з бояры и (з) и(х) име(н)ями, зъ
 слугами пу(т)ными, з лю(д)ми тя(г)лыми и да(н)ными, и зо (в)сими и(х) по-
 ви(н)ностями, с цы(н)шами грошовыми, жи(т)ными и ѡ(в)сяными, з болота-
 ми, и зо (в)сякими пода(т)ками, с по(л)ми ѡраными и неѡраными, сеножа(т)-
 ми, з лесы, с пущами, з га(и), з дубровами, зъ запу(с)ты, и(з) зарос(с)лями,
 з ловы звери(н)ны(ми), и пташъими, з ѡзера, з реками, ставы, ставищами,
 з млыны, и (з) и(х) выме(л)ками, и зо всимъ на (в)се, я(к) ся тые име(н)я
 в кгру(н)те(х), в широкости в обыходе(х) и в гранече(н)ю своемъ здавна
 маю(т), его мл(с)ти князю Роману Федоровича Са(н)кгушковича, воеводе
 бра(с)ла(в)скому, ге(т)ману дво(р)ному Велико(г)ло Кня(з)ства Лито(в)-
 ско(г)ло, старо(с)те житоме(р)скому, де(р)жа(в)цы речи(ц)кому, брату
 моему, даю, дарую ему самому и пото(м)комъ его мл(сти) си(м) мои(м) де(с)-
 таме(н)томъ в мо(ц), в де(р)жа(н)е и вжива(н)е ве(ч)ными часы записую,
 ничо(г)ло на жа(д)но(г)ло з бли(з)ки(х) мои(х) не ѡставуючи и ѡ(в)ше(м)
 то ѡ(т) ни(х) ѡ(т)даляючи на ве(ч)ные часы. А што ся дотыче(т) жоны моее
 кнѣги Га(н)ны Николае(в)ны Сѣстико(в)ны, тую по животе мое(м) зо(с)та-
 150 зв. вую на (и)ме(н)ю мое(м), лежащо(м) // в повѣте Слони(м)ско(м), на Косове.
 Которое име(н)е маю(т) е(и) и(х) мл(ст) пнове ѡпекунове выше(и) менова-
 нные по сме(р)ти мое(и) в мо(ц) до ужива(н)я и (в) де(р)жа(н)е подати зо
 вси(м), яко ся тое име(н)е само в собѣ мае(т), то е(ст) место Косово з дворы,
 селы, ку нему при(с)лухающими, з бояры и (з) и(х) име(н)ями, з слугами,
 и пу(т)ными и (з) людми тя(г)лыми и да(н)ными и зо (в)сякими и(х) пови(н)-
 ностями, с цы(н)шами грошовыми, з дя(к)лы жи(т)ными и ѡ(в)сяными, и зо
 всеми кгру(н)ты, с по(л)ми ѡраными и неѡраными, с пущами, з лесы, з
 га(и), з дубровами, зъ запу(с)ты, зарос(с)лями, з ловы звери(н)ными и с пта-
 шими, з озера, и (з) реками, ставы, и (з) ставищами, з млыны и (з) и(х) вы-

ме(л)ками, и зо всякими пожи(т)ки, яки(м)-ко(л)векъ обычае(м) меноваными. Мае(т) жона моя, кнгня Га(н)на Миколае(в)на Ѡ(с)тиковна, на томъ име(н)ю мое(м) Косове до ско(н)ча(н)я живота свое(г)ло жити и оного во всяки(х) пожи(т)ка(х) его ужива(ти), шафую(чи) припа(д)ками и пожи(т)ками, которые з него приходи(ти) буду(т), во(д)лугъ уподоба(н)я своего. А по сме(р)ти е(и) мае(т) тое име(н)е мое Косово зо (в)си(м) ты(м), яко е(ст) выше(и) ѡ(т) мене на де(р)жа(н)е до живота ма(л)жо(н)де мое(и) кнгни Га(н)не Миколае(в)не Ѡстико(в)не в се(м) дестаме(н)те мое(м) описано, при(и)ти и припа(сти) на сына мое(г)ло кнзя Григо(р)я до мощи и до де(р)жа(н)а его на вечные часы. А е(ст)ли бы па(н) бо(г) з воли свое(и) светое в недрослы(х) лете(х) на сына мое(г)ло кнзя Григо(р)я сме(р)ть допу(с)ти(л), то(г)ды тое име(н)е мое Косов, дво(р), ме(с)то и (з) иными дворы и се(л)ми, к нему належачими, зо вси(м), яко ся тое име(н)е Косовское в кгру(н)те(х), в широкости и (в) обыходе(х) свои(х) мае(т) зо всякими, яки(м)-ко(л)векъ обычае(м) могу(т) бы(ти) на(з)вано, с пожи(т)ками мае(т) при(и)ти и припа(сти) на его мл(с)ти пна Ю(р)я Ѡ(с)тика, воеводу мстисла(в)ского, старосту бря(с)ла(в)ского, и на брата его пна Григо(р)я Ѡстика, и на пото(м)ки и(х) мл(с)ти в мо(ц) и в де(р)жа(н)е ве(ч)ными часы. А што ся дотыче(т) име(н)я мое(г)ло Лю(б)ча, которое я маю вечно(ст)ю ѡ(т) тещи мое(и) пне(и) Га(н)ны Романо(в)ны, кня(ж)ны Любе(ц)кое, ино тое име(н)е мое Лю(б)че зо вси(м) на все, яко ся само в собѣ маеть, яко ча(ст), которую-(м) я ме(л) на вечно(ст), та(к) и тую ча(ст), которую е(и) мл(ст) пни теща моя в суме пнзе(и) мела ѡ(т) пна Ѡстафя Воловича, пна Тро(ц)кого, по сме(р)ти мое(и) мае(т) бы(ти) ѡ(т) и(х) мл(с)ти пно(в) опекуно(в) ее мл(с)ти пне(и) Га(н)не Романо(в)не, кня(ж)не Любе(ц)ко(и), тещи мое(и), та(к) те(ж) и вси права, приви(л)я на тое име(н)е Лю(б)че ве(р)нено. Которое име(н)е // зо всеми 151 его пожи(т)ками, яки(м)-ко(л)векъ обычае(м) меноваными, и зо (в)сами кгру(н)ты, яко ся в широкости и въ обыходе(х) свои(х) мае(т), зо всеми селы, и (з) людми тяглыми и да(н)ными и и(х) пови(н)ностями мае(т) ее мл(ст) пни теща моя ве(ч)не де(р)жа(ти) тое име(н)е Любче, и во (в)си(х) пожи(т)ка(х) оно(г)ло вжива(ти), и и(м) шафова(ти) во(д)лу(г) уподоба(н)я своего, а до имени(и) мои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) вже ничо(г)ло ме(ти) не мае(т) ве(ч)ными часы. А к тому те(ж) я, Ле(в) Але(к)са(н)дрови(ч) Са(н)кгушко Коше(р)ски(и), не (з) намовы чиеи, але з мило(с)ти кре(в)ное славно(г)ло и за(ц)ного дому ншо(г)ло Са(н)кгушковичова, маючи на паме(ти) кнзя А(н)дрея Григо(р)евича Са(н)кгушковича кове(л)ского, и(ж) есть бра(т) и пови(н)ны(и) кривны(и) мо(и), претотоси(м) моимъ те(с)таме(н)то(м) ѡ(з)на(и)мую, и(ж), естли бы з допуще(н)я бо(ж)его сы(н) мо(и) кня(з) Григо(р)е(и) по мое(м) животе зшо(л) з сего свѣта в недорослы(х) лете(х) свои(х) або те(ж) хотя бы и (в) дорослы(х), а без пото(м)ства и никому бы имени(и) свои(х) де(с)таме(н)то(м) ани записами не заве(л) ани записа(л), то(г)ды а ему записую, си(м) мои(м) тестаменто(м) даю и дарую ве(ч)ными часы име(н)е мое, лежащее в повѣте Лу(ц)комъ, которое на мене по небо(ж)чи(к)у славно(и) паме(ти) ѡ(т)цу мое(м) кнзю Алекса(н)дру Коше(р)скомъ спало, меновите Переми(л), замо(к), и место, и села, к нему належачие, яко Смолево, и те(ж) боя(р)ские села Ве(р)бное, Гу(м)ница, Ѡ(б)чо и Во(л)ка зо (в)сами кгру(н)ты, яко ся тое име(н)е выше(и) менованое все само в себе, в широко(с)ти и обыходе(х) свои(х) з давны(х) часо(в) мае(т), зо всеми по-

жи(т)ками, яки(м) бы колвекъ ѿбычае(м) менованы бы(ти) могли, ѿ(т)да-
 ляючи ѿ(т) ины(х) вси(х) бли(з)кихъ мои(х) и ничо(г) [о] на ни(х) не заста-
 вуючи, але во(д)лу(г) вы(ш)шо(г) [о] писа(н)я моего в се(м) дестаме(н)те мое(м)
 тоѣ име(н)ѣ мое Переми(л)ѣ зо (в)сими селы, к нему належачими, по сме(р)-
 ти сына моего князя Григо(р)я маѣ(т) припасти на брата моего князя А(н)дрѣя
 Кове(л)ского. А пото(м), если ему бо(г) да(ст) жону а з нею пото(м)ство,
 то(г)ды на пото(м)ки его зо (в)сими кгру(н)ты, з лю(д)ми тяглыми, с чи(н)-
 шами грошовыми, жи(т)ными и ѿ(в)саными, с по(л)ми, з сеножа(т)ми, з
 лесы, з дубровами, з га(и), зъ запу(с)ты и (з) зарослями, з озеры и реками,
 з ставы и (з) ставищами, з млыны и и(х) выме(л)ками, жа(д)но(г) [о] кгру(н)ту
 а никоторы(х) пожи(т)ко(в). А што ся дотыче(т) по сме(р)ти мое(и) ѿ(т)пра-
 вы и заплаты слуга(м) моимъ, ино я, Ле(в) Алекса(н)дрови(ч) Са(н)кгушко-
 вича Коше(р)ски(и), назначил-о(м)ъ // на ѿсобливо(м) ре(и)стре мое(м),
 достаточне списано(м), меновите по чому и(х) мл(ст) пнове ѿпекунове ко(ж)-
 дому з слу(г) мои(х) на ѿ(т)праве заплати(ти) маю(т). До которого ре(и)стру
 и руку свою по(д)писа(л) и печа(т) свою приложи(л). И ку тому за про(з)бою
 моею до того (ж) ре(и)стру моего его мл(ст) па(н) Юре(и) Тишкеви(ч), ро(т)-
 мистръ короля его мл(с)ти, будучи добре сведомъ воли мое(и), печа(т) свою
 приложи(ти) рачи(л). Ѿ(з)на(и)мую те(ж) я, Ле(в) Алекса(н)дрови(ч) Са(н)-
 кгушко Коше(р)ски(и), иж-ѣ(м) да(л) слуге и богомо(л)цу моему ѿ(т)цу
 Семену, игумену при за(м)ку моемъ Горухо(в)скомъ, село мое Марковичи
 на выхова(н)ѣ. Которое село маю(т) ему по сме(р)ти мое(и) и(х) мл(ст) пнове
 ѿпекунове до де(р)жа(н)я по(с)тупи(ти) и подати, а ѿ(н) до живота свое(г) [о]
 маѣ(т) тоѣ село в де(р)жа(н)ю свое(м) мети и во вшеляки(х) пожи(т)ка(х)
 его уживати, а по его животе ѿпя(т) тоѣ село Ма(р)ковичи маѣ(т) быти при-
 ве(р)нено ку за(м)ку моему Горухо(в)скому. Ѿ(з)на(и)мую те(ж) я, Ле(в)
 Са(н)кгу(ш)ко Коше(р)ски(и), в то(м) волю мою, и(ж) ко(н) мо(и) вороны(и)
 туре(ц)ки(и) скоче(к) и ша(б)ля моя ѿправлена по(з)лотистая, которую
 маю ѿ(т) Володимера Заболоцкого, по сме(р)ти мое(и) маѣ(т) быти дана его
 мл(сти) князю Роману Са(н)кгушку, воеводе бря(с)лавскому, бра(т)у моему.
 А што ся дотычетъ име(н)я моего Лушинова, которое на то(т) ча(с) де(р)жи(т)
 па(н) Микола(и) Сопега, воеводи(ч) новгоро(д)ски(и), ино то и(х) мл(ст) пно-
 ве ѿпекунове в не(г) [о] право(м)ъ вы(и)скива(ти) маю(т). А е(ст)ли бы сы(н)
 мо(и) в недоро(с)лы(х) лѣте(х) с то(г) [о] свѣта зшо(л), то(г)ды тоѣ име(н)ѣ
 Лушне(в) маѣ(т) бы(ти) ве(ч)не в де(р)жа(н)ю у тю(т)ки мое(и) е(и) мл(с)ти пни
 Миколаѣвое Сопежиное, воеводичовое новгоро(д)ское, пнеѣ Га(н)ны А(н)д-
 рее(в)ны, кне(ж)ны Коши(р)ское. Каменицу мою у Ви(л)ни, которую кня(з)
 Паве(л) Соколи(н)ски(и), по(д)комори(и) вите(б)ски(и), взя(в)ши кгва(л)-
 то(м), до сего ча(с)у де(р)жи(т), и(х) мл(ст) пнове ѿпекунове маю(т) то(г) [о]
 право(м) доходити. А што бы ся с права ѿказало князю Соколи(н)скому пла-
 ти(ти), то маю(т) и(х) мл(ст) пнове ѿпекунове з ымене(и) мои(х) заплати(ти)
 або сы(н) са(м) выкупи(т), кгда ле(т) доросте(т). Сребро мое, которое е(ст)
 у жидо(в)ки городе(л)ское у Есковое неви(н)не забавлено, маю(т) и(х)
 мл(ст) панове ѿпекунове право(м) вы(и)скива(ти), на которое е(ст) ре(и)стръ
 с по(д)писо(м) руки небо(ж)чика Есковы. А тая вса справа ѿ тоѣ сребро е(ст)
 у слуги моего Ѿле(х) на Поря(д)нича. Име(н)а мои, которые су(т) в заставе,
 яко Переми(л), Конюхи, Смолево и иные села мои, которые у кого-ко(л)векъ
 су(т) заставлены, тые маю(т) и(х) мл(л) пнове ѿпекунове з доходе(в) и(н)-

ши(х) // во(л)ны(х) имене(и) мои(х) окупава(ти). А которые те(ж) села 152
 Лемешо(в) и Козяти(н) на кгру(н)те мое(м) горухо(в)ско(м) съли и су(т)
 в де(р)жа(н)ю его мл(сти) пна Миколая Сопега ку [...], ты(х) имене(и) маю(т)
 и(х) мл(ст) пнове опекунове право(м) доходити и, до(и)скавшия и(х), при-
 ве(р)нути до (и)ме(н)я мое(г)ло Горухова. Ку тому рече(и) мои(х) вси(х)
 рухомы(х), золота, серебра дал-о(м) реестрь, достато(ч)не списаны(и) с по(д)-
 писа(н)емъ руки моее и с приложе(н)емъ печа(ти) свое(и), до ру(к) и(х)
 мл(с)ти пно(в) опекуно(в). До которого те(ж) за про(з)бою моею, будучи
 добре ве(д)о(м) воли моее, его мл(ст) па(н) Юре(и) Ти(ш)кеви(ч), ро(т)ми(с)тръ
 короля его мл(с)ти, печа(т) свою приложи(ти) рачи(л). А иж-е(м) бы(л) пе(р)-
 ве(и) сего учини(л) постанове(н)е с тещею моею ее мл(ст)ю кнгнею Па(в)мо-
 вою Соколи(н)скою, кне(ж)ною Га(н)ною Романо(в)ною Любе(ц)кою, та(к)
 и(ж) ми ее мл(ст) была Лю(б)че, имене(и) свое, ве(ч)не и пото(м)комъ мои(м)
 пу(с)тила. А я те(ж) на(и)ме(н)ю мое(м) Кошеру доживо(т)е ее мл(сти) бы(л)
 пусти(л), але и(ж) за доброво(л)ны(м) по(з)воле(н)емъ ее мл(с)ти самое, ко-
 торое ее мл(ст) пере(д) брато(м) мои(м) его мл(ст)ю кнзе(м) Романо(м) Федо-
 ровичо(м) Са(н)кгушковича, воеводою бря(с)ла(в)ски(м), учинила, то е(ст)
 мне Коше(р) пу(с)тила и свое(г)ло доживо(т)я на не(м) о(т)ступила. А я
 ее мл(сти) Лю(б)че за(с) пушаю и ве(ч)не о(т) него о(т)ступую. А ее мл(ст)
 бы те(ж) и ли(с)ты мои, якие о(т) мене на (и)ме(н)е мое Коше(р) мела, то(г)-
 ды тые листы моцы жа(д)ного права ме(ти) не маю(т) и до (и)ме(н)я мое(г)ло
 Кошара некоторыми причинами жа(д)ного права ани уступу мети не можеть.
 Яко (ж) я, кня(з) Ле(в) Алекса(н)дрови(ч) Са(н)кгушковича Коши(р)ски(и),
 достато(ч)не в се(м) тестаменте(н)те мое(м) о(ст)ато(ч)ную волю свою, поря(д)не
 ко(ж)дую ре(ч) а(р)тикулами меновите росписа(в)ши и расправи(в)ши та(к),
 яко на то воля моя была, по(д)писал-е(м) рукою моею вла(ст)ною се(с) деста-
 мент(н) мо(и) и приложил-о(м) до не(г)ло печа(т) свою. При чо(м) были и того
 добре сведомы пнове приятели мои и(х) мл(ст) па(н) Юре(и) Ти(ш)кеви(ч),
 ротми(с)тръ его к(р) м(л), па(н) Семе(н) Дро(з)де(н)ски(и), па(н) Я(н) Вну(ч)-
 ко и панъ Стани(с)ла(в) Де(р)жано(в)ски(и). И (д)ля лепшее мо(ц)ности и
 тве(р)дости сего тестаменту моего за про(з)бою моею(,) печа(ти) свои к
 сему дестаменту моему приложити рачи(ли). А которые писа(ти) умею(т),
 то(г)ды и руки сво(и) вла(ст)ные по(д)писа(ти) рачи(ли) до се(г)ло те(с)та-
 менту мое(г)ло. Писа(н) у Камени лѣта о(т) нароже(н)я сына божо(г)ло
 тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) пе(р)вого, мца ге(н)вара, два(д)ца(т) третьего
 дня. Ле(в) Са(н)кгушко Коше(р)ски(и), рука вла(ст)ная. Юре(и) Ти(ш)ке-
 ви(ч) рукою вла(ст)ною, Семе(н) Дро(з)де(н)ски(и) рукою вла(ст)ною, // Я(н) 152 зв.
 Внучекъ ре(н)ко вла(ст)но.

95. Дарчий лист Григорія Гнєвошевича Киселя,
 який дарує, рухомі речі своїй жінці Дороті Петрівні.

Акт від 15 січня 1577, № 189, 3.
 Випис з книг городських від 14 лютого 1573.

Я, Григоре(и) Гнєвошеви(ч) Кисе(л), земени(н) зе(м)ли Во(л)ны(н)ское, 204 зв.
 повѣту Воло(ди)ме(р)ского, чиню я(в)но и вы(з)наваю са(мъ) на себе си(м)
 мои(мъ) ли(с)томъ всѣмъ нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому,

хто бы того потребова(л) або веда(ти) хоте(л), и(ж) з воли и пре(з)ре(н)я бо-
 (ж)его поня(л) есми за себе в ма(л)жо(н)ство свтоє пнюю Дороту Пе(т)ровну
 Не(м)ценовича, которая пе(р)ве(и) была за пано(мъ) Григо(р)емъ Ви(л)-
 ко(в)ски(м). А та(к) я, розумеючи ничо(г)ло на свете быти пев(н)ого члвкови,
 ѿ(д)но сме(р)ть, а не певе(н), коли година сме(р)ти члвкови зоста(ти) мае(т),
 прото, буду(чи) я на то(т) ча(с) в добро(м) здоро(в)ю ѿ(т) пна бога на все(х)
 чло(н)ка(х) мои(х), ники(м) не намове(н), ани звездонъ, ани примушо(н),
 ѿ(д)но са(мъ) своимъ з розумо(мъ) и свое(и) добро(и) волею; мешкаю(чи)
 мнѣ ча(с) немалы(и) в ма(л)же(н)стве свто(мъ) из ма(л)жо(н)кою моею ми-
 лою пнею Доротою Петровною, до(з)навши по не(и), ма(л)жо(н)це мое(и)
 мило(и), прия(з)нь ве(р)ную, мл(ст) ку собе хотечи застанови(ти), абы ма(л)-
 жо(н)ка моя по животе мое(м) ѿ(т) дете(и) мои(х)⟨,⟩ е(ст)ли бы ми и(х)
 па(н) бо(г) рачи(т) да(ти) з нею мѣти, и ѿ(т) брата мое(г)ло рожоно(г)ло
 пна Яна Гневошевича Киселя, та(к) те(ж) и ѿ(т) и(н)ши(х) кро(в)ны(х),
 повиноваты(х), бли(з)ки(х) мои(х) ѿ рече(и) рухомые якое тру(д)ности не
 ме(ли) по животе мое(м), которые бы зоста(ти) мели ѿ(т) мала до велика, //
 ачъ-ко(л)векъ и(х) мало, ѿ(д)но(ж) чинечи я досы(т) беглости а писа(н)ю
 таковы(х) ли(с)то(в) и записо(в), то е(ст) меновите тые речи мое все рухомые,
 гроши готовые, золото, серебро, шаты, пе(р)ла, кле(и)ноты, цы(н), мѣ(д),
 ры(н)штуно(к) вое(н)ны(и), па(н)цыри, шиша(ки) и уве(с) спря(т) домовы(и),
 кони е(з)дныє и не(з)дныє (!) з во(з)ники, збо(ж)е вшелякое, молоченое и
 немолоченое, бы(д)ло рогатое и нерогатое все а все рухомые речи ѿ(т) мала
 и до ве(ли)ка, яки(м)-ко(л)векъ именѣ(м) на(з)вано або поменены бы(ти)
 могу(т), тые вси речи рухомые мое даю, да(р)ую и си(мъ) листо(мъ) мои(мъ)
 записую е(и), ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и), пне(и) Дороте Петровне Не(м)-
 ценовича. А дѣти, пото(мъ)ки мое, мнѣ з нею е(ст)ли па(н) бо(г) рачи(т)
 да(ти) мѣти, набытые, и бра(т) мо(и) пе(р)вопоменены(и), па(н) Яна Гне-
 вошеви(ч) Кисе(л), та(к) те(ж) ни(х)то з бли(з)ки(х), крєвны(х), повинова-
 ты(х), приателе(и) мои(х) до ты(х) рече(и) рухомы(х), выше(и) в се(мъ)
 ли(с)те мое(мъ) меноваты(х), ничо(г)ло мети а никоторы(мъ) ѿбычае(мъ),
 пра(в)ны(мъ) и неправны(мъ), доходи(ти) не маю(т). И во(л)на е(ст) ма(л)-
 жо(н)ка моя милая пни Дорота Пе(т)ровна во(д)ле сего запи(с)ного ли(с)ту
 мое(г)ло ты(ми) речами рухомы(ми), ѿ(т) мене е(и) записаными, шафова(ти)
 и ку своему ле(п)шому а пожито(ч)не(и)шому ѿбороча(ти), якъ сама нале-
 пе(и) хоче(т) зрозуме(ти) буде(т), по животе мое(мъ) ве(ч)ными часы. И на
 то е(с)ми да(л) ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пане(и) Дороте Пе(т)ровне Не(м)-
 ценовича се(с) мо(и) вы(з)наны(и) и дарованы(и) ли(ст) по(д) печа(т)ю и (с)
 по(д)пи(с)ю вло(ст)ное руки моеє. При то(мъ) были и того до(б)ре сведоми
 и печа(ти) свои за про(з)бою моею к сему моему вы(з)нано(му) и даровано-
 му ли(с)ту и(х) мл(ст) пнове а приятели мои его мл(ст) па(н) Василе(и) Пе(т)-
 рови(ч) Загоро(в)ски(и), кашталя(н) зе(мъ)ли Бря(с)лавское, горо(д)ничи(и)
 володимє(р)ски(и), па(н) Бо(г)да(н) Ко(с)тюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и),
 су(д)я зе(мъ)ски(и) повѣту Володимє(р)ского, па(н) Федо(р) Со(л)та(н)
 Бутяти(ц)ки(и), писа(р) земъски(и) повѣту Володимє(р)ского, па(н) Гне-
 во(ш) и па(н) Ива(н) Пе(т)ровичи Калусо(в)ские. Писа(н) в Ни(з)киничи(х)
 лета по нароже(н)ю Исуса Хр(с)та сына божо(г)ло тисеча пя(т)со(т) се(м)-
 деся(т) третє(г)ло, м(с)ца февраля, второ(г)она(д)ца(т) дня. Григоре(и) Гне-
 вошеви(ч) Кисе(л) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л).

96. Дарчий запис Григорія Гнівошевича Киселя
на спадщинний маєток, дарований його жінці Дороті Петрівні.

Акт від 15 січня 1577, № 187, 3.

Я, Григорє(и) Гневошеви(ч) Кисє(л), земєни(н) зе(м)ли Во(л)ны(н)ское 200
повѣту Воло(ди)ме(р)ского, чиню я(в)но и вы(з)наваю са(м) на себе си(м)
мои(м) ли(с)то(м) вси(м) ныне(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому,
хто бы то(г)ло потребова(л) або вѣдати хоте(л), и(ж) я з воли и пре(з)рєнья
бо(ж)єго пона(л) єсми за себе в ма(л)же(н)ство свтоє пною Дороту Пе(т)ров-
ну Не(м)ценовича, которая пе(р)ве(и) была за пно(м) Григо(р)ємъ Виско(в)-
ски(м), и мешкаю(чи) мнѣ з нею в ма(л)же(н)стве а (з)наю(чи) а ве(р)ную
мля(ст) и учтивое захова(н)є єє ку собѣ ма(л)жо(н)ки моеє милоє, нагоро-
жаю(чи) тоє(и) ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и), з мило(сти) доброе во(ли) моеє
даю, да(р)ую и си(м) ли(с)то(м) мои(м) по животе мое(м) запи(с)ую суму
пе(в)ную пнзе(и), то є(ст) пя(т)со(т) ко(п) гроше(и) монеты и ли(ч)бы лито(в)-
ское, личе(чи) по десе(ти) пенезе(и) белы(х) у гро(ш), а в ко(ж)дую копу по
ше(сти)десе(т) гроше(и) ли(тв)ски(х), на (д)воре и на все(м) име(н)ю мое(м)
ѡ(т)чи(з)но(м) Ни(з)кини(ц)ко(м) и селищи Конєвичо(х), ни(ч)и(м) никому не
заведено(м) и не записано(м), в повѣте Володимє(р)ско(м) лежа(ч)о(м), кото-
рое мне з делу ѡ(т) брата моего рожоно(г)ло пна Яна Гневошевича Киселя
зостало. И те(ж) на ча(сти) мое(и) селища ншо(г)ло посполито(г)ло(у) в
повѣте Киевско(м) лежа(ч)о(г)ло, которая ча(ст) ѡ(т) дя(д)ка мое(г)ло
пна Петра и ѡ(т) брата мое(г)ло рожоно(г)ло пе(р)вопоменєно(г)ло пна
Яна Киселя, та(к) те(ж) и ѡ(т) брата мое(г)ло стрые(ч)ного пна Александра
А(н)дрєевича Дорогини(ц)кого на мене з делу при(и)ти має(т), по(д) таки(м)
способо(м), є(ст)ли бы па(н) бо(г) уперє(д) на мене, ани(ж) на нее, ма(л)-
жо(н)ку мою, сме(р)ть допустити рачи(л), то(г)ды ѡна, ма(л)жо(н)ка моя
милая пни Дорота, має(т) дво(р) мо(и) Ни(з)кини(ц)ки(и) з будова(н)є(м)
дво(р)ны(м) и (з) землями дво(р)ными, па(ш)ными и непа(ш)ными, з лю(д)ми
и и(х) роботами, зо всякими платы и доходы, пожи(т)ками, с по(л)ми, з
сєножа(т)ми, з га(и), дубровами, з сєлищами Конєвичи, и зо (в)си(м) на все,
што-колве на мене з делу Ни(з)кини(ц)ко(х) ѡ(т) брата мое(г)ло пна Яна и в
Конєвичо(х) пришло, єє часть мою сєлища кие(в)ско(г)ло, которое з делу
ѡ(т) дя(д)ка моего, пна Пе(т)ра Киселя, и ѡ(т) брата мое(г)ло рожоного пна
Яна а стрые(ч)но(г)ло пна Алекса(н)дра // при(и)ти має(т) з кгру(н)тами 200 зв.
земє(н)ными, с по(л)ми, з сєножа(т)ми, с пущами, з лєсы, з дубровами, з де-
рево(м) бо(р)тны(м), з да(н)ю медовою и (з) ловы звери(н)ны(ми) и пта(ш)-
ными, з реки и з ре(ч)ками, з ловєньє(м) ры(б), з гоны бобровыми и зо вси(м)
на все, што-ко(л)вє(к) ку то(и) ча(сти) мое(и) з делу буде(т) належа(ти),
в то(и) суме пнзе(и), звы(ш) поменєно(и), у пе(ти)со(т) копа(х) гроше(и),
а(ж) до живота свое(г)ло на себе де(р)жати и (в)жива(ти). А де(ти) мои, ко-
торыє є(ст)ли бы мне па(н) бо(г) з нею рачи(л) да(ти) мє(ти), бра(т)я и кото-
ры(и) бли(з)кие, кре(в)ные и повиноваты(и) мои во все тоє ни(ч)и(м) сє всту-
пова(ти) и в де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю єє никоторое переказы чини(ти) ани
до жа(д)но(г)ло права єє ѡ то позывати и тру(д)ности жа(д)ное задава(ти)
не маю(т). А є(ст)ли бы дѣти, пото(м)ки мои, бра(т)я або которыє-ко(л)вє
бли(з)кие, кревные, повиноватыє мои чи(м) сє ко(л)вє в то вступова(ти)

и якую-ко(л)ве в де(р)жа(н)ю и вжива(н)ю ее та(к) двора и име(н)я Ни(з)ки-
ни(ц)кого и селищъ Конєви(ц)кого и кие(в)ского на(д) се(с) запи(с) мо(и),
е(и) ѿ(т) мене на то даны(и)⟨,⟩ перека(з)у чини(ти) або до якого-ко(л)ве
права ее ѿ то по(з)вати и тру(д)но(ст) е(и) в то(м) задава(ти) мели, то(г)ды
таковы(и) ко(ж)ды(и), хто бы то з ни(х) ко(л)ве учини(л), мае(т) и повинє(н)
буде(т) заплати(ти) на замо(к) Воло(ди)ме(р)ски(и) закла(д)у пя(т)со(т)
ко(п) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы, а стороне на(р)ушоно(и), то е(ст) ма(л)-
жо(н)це мое(и) пне(и) Дороте, другую пя(т)со(т) копъ гроше(и) лито(в)-
ское ли(ч)бы. Которы(и) заклады вря(д) к(г)ро(д)ски(и) володime(р)ски(и)
мае(т) на ни(х) мо(ц)не ѿ(т)правити, а оныє заплати(в)ши тыє заклады, ко-
торыє бы в ни(х) упа(л), пре(д)ся ув оны(и) дво(р) мо(и) Ни(з)кини(ц)ки(и)
и име(н)е мое Ни(з)киничи и селище Конєви(ц)кое и кие(в)ское ничи(м) ся
вступова(ти) и в де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю ее некоторое переказы чини(ти)
ани до жа(д)ного права позыва(ти), тру(д)ности жа(д)ное задава(ти) не
маю(т), але во все(м) то(м) маю(т) ся захова(ти) во(д)ле сего описно(г)[o]
ли(с)ту моего, которы(и) у ко(ж)до(г)[o] права при mocy захова(н) бы(ти)
мае(т), а(ж) до живота ее, ма(л)жо(н)ки мое(и) милое пнеє Дороты. А по
201 животе ее теды тая сума пнзе(и) // пя(т)со(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х),
е(и) ѿ(т) мене дарованаа и записаная, та(к) те(ж) и то(т) дво(р) мо(и) Ни(з)ки-
ни(ц)ки(и) и име(н)е мое Ни(з)киничи и селища Конєви(ц)кое и киевское,
на чо(м) я е(и), ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пне(и) Дороте, тую суму пнзе(и)
записа(л) при дѣте(х) ниши(х), которые е(ст)ли бы па(н) бо(г) мнѣ з нею ра-
чи(л) дати мѣти, зоста(ти) маю(т). Ни(ж)ли е(ст)ли бы(х) я з нею дете(и)
не мѣлъ або, имевши, по себе и(х) не зостави(л), то(г)ды ма(л)жо(н)ка моя
милая пни Дорота во(л)на буде(т) кому хотячи тую суму пнзе(и) пя(т)со(т)
копъ гроше(и) лито(в)ское личбы на то(м) дворе мое(м) Ни(з)киничи(х) и
селищю(х) Конєви(ц)ко(м) и кие(в)ско(м) записа(ти), и кому бы то она,
ма(л)жо(н)ка моя милая пни Дорота, ѿ(т) себе записала, и (х)то бы то(г)[o]
в де(р)жа(н)ю бы(л), то(г)ды тому бра(т)я, бли(з)кие и кро(в)ные, повино-
ватыє мо(и) маю(т) и пови(н)ни буду(т) тую суму пнзе(и) всю спо(л)на пя(т)-
со(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы ѿ(т)да(ти) и заплати(ти) а то(т)
дво(р) мо(и) Ни(з)кини(ц)ки(и) и име(н)е мое Ни(з)киничи и селища Ко-
невичи и кие(в)ское к рука(м) свои(м) взя(ти), а не ѿ(т)давши и не запла-
ти(в)ши тоє сумы пнзе(и) пя(т)со(т) копъ гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, ни-
чи(м) ся во все тоє вступова(ти) не маю(т) по(д) тыми (ж) заклады, звы(ш)
поменеными. А е(ст)ли бы те(ж) па(н) бо(г) на ма(л)жо(н)ку мою пнюю Доро-
ту впере(д), ни(ж) на мене, допус(ти)ти(!) ча(с) сме(р)те(л)ны(и), то(г)ды
тая вся сума пнзе(и) пя(т)со(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ско ли(ч)бы, е(и) ѿ(т)
мене дарованая и записаная, при (м)не зоста(ти) мае(т). Которое сумы ни(х)-
то аникоторы(м) ѿбычае(м) у мене ся впомина(ти) и на (м)не по(и)скива(ти)
не мае(т), хо(ч) же бы (х)то и се(с) ли(ст) мо(и) в себе в рука(х) ме(л) и для
лешное в то(м) проме(ж)ку мене и ма(л)жо(н)ки моеє певности да(л) есми
ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пне(и) Дороте Петровне Не(м)ценовича се(с)
мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) печатю и (с) по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки
моеє. При то(м) бы(ли) и то(г)[o] добре сведомы, печати(и) свои за про(з)бою
моею к сему мое(му) вы(з)наному ли(с)ту приложи(ли) и(х) мл(ст) пнове
а приате(ли) мои его мл(ст) па(н) Василе(и) Пе(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и),
кашталя(н) зе(м)ли Бра(с)ла(в)ское, горо(д)ничи(и) воло(ди)ме(р)ски(и),

па(н) Богда(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)я зе(м)ски(и) повѣ-
ту Воло(ди)ме(р)ского, па(н) Федо(р) Солта(н) Бутяти(ц)ки(и), писа(р)
зе(м)ски(и) повѣту Воло(ди)ме(р)ско(г)ло, па(н) Гнево(ш) и па(н) Ива(н)
Петровици Калусо(в)ские. Писа(н) в Низкинича(х) // лѣта по нароже(н)ю 201 зв.
Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисеча пя(т)со(т) се(м)деса(т) третего, м(с)ца
февраля, второ(г)ло(н)а(д)ца(т) дна. Григоре(и) Гневошеви(ч) Кисе(л) рукою
вла(ст)ною по(д)писа(л).

97. Тестамент Стахея Дмитровича Стрив'язького.

Акт від 19 січня 1577, № 202, 3.
Випис з книг гродських від 20 березня 1573.

Во (и)мя ѿ(т)ца, и сына, и свето(г)ло дха, свтыя живонача(л)ныя и не- 228
ра(з)делимая тро(и)ца, ами(н). Се я, ра(б) бжи(и) Стахе(и) Дми(т)рови(ч)
Стривя(ж)ски(и), земли(н) повѣту Володими(р)ско(г)ло, будучи ѿ(т) бга
милосе(р)дно(г)ло форобою навежо(н) и розумеючи, и(ж) ко(ж)дому чоло-
вѣку, на свѣте ме(ш)каючи, ничо(г)ло певне(и)шого не е(ст) на(д) сме(р)ть,
для чо(г)ло ко(ж)дому члвку хре(с)тия(н)скому речи и sprawy свои на приш-
лые а пото(м)ные часы на пи(с)ме по собе зоставова(ти) належи(т), кгда(ж)
и речи, sprawy людские, бы те(ж) и налепше(и) на свѣте ѿказывалися с
часо(м) и споло(м) з лю(д)ми с памете(и) лю(д)ски(х) сплыва(ти) и (в) забы(т)е
приходи(ти) бы муся(ли), где бы пи(с)мо(м) на при(ш)лые вѣки не ѿ(з)наме-
ны и утве(р)жоны не бы(ли). Прото и я, хотечи са в то(м) таковы(м) же
способо(м) справи(ти) и захова(ти), не будучи ни ѿ(т) ко(г)ло ничи(м) при-
мушо(н) ани намове(н), ѿ(д)но са(м) по свое(и) добро(и) воли, з добры(м)
ро(з)мы(с)ло(м) свои(м), за цело(г)ло розуму и доброе паме(ти) моее для
ведомо(сти) вси(м) нинешни(м) и на пото(м) будучи(м) чиню се(с) мо(и) 228 зв.
те(с)таме(нт), ѿ ѿсело(ст) мою, то е(ст) меновите, // и(ж) што г(с)дрѣ ко-
ро(л) его м(л) по(л)ски(и) ве(ли)ки(и) кня(з) ли(тв)ски(и) Жикгимо(нт) Ав-
гу(ст) и далѣ(и), па(н) на(ш) мл(сти)вы(и), з сего свѣта зе(ш)лы(и), свтое и
славное памети, будучи в Па(р)цове, на со(и)ме, з ла(с)ки своее г(с)дрѣское
за ве(р)ные, цно(т)ливые и кривавые слу(ж)бы мои рачи(л) ми да(ти) чоты(ри)
волоки зе(м)ли пу(с)тое, лю(д)ми не ѿселе, кгру(н)ту ме(с)та его м(л)
г(с)дрѣско(г)ло Воло(ди)ме(р)ско(г)ло, ѿ чо(м) и ли(ст) сво(и) г(с)дрѣски(и) с
по(д)писо(м) руки его м(л) г(с)дрѣское до небо(ж)чика пна Миха(и)ла Кози(н)-
ского, которы(и) в то(м) часе кгру(н)ты ме(с)та Воло(ди)ме(р)ско(г)ло на
волоки мери(л) и ревидова(л), мнѣ да(ти) росказа(ти) рачи(л). За которы(м)
ли(с)то(м) и росказа(н)е(м) его м(л) г(с)дрѣски(м) па(н) Кози(н)ски(и) тые
чоты(ри) воло(ки) зе(м)ли на ѿ(д)но(м) мѣстцу, меновите врочищо(м) на
Стривя(ж)у, мнѣ заве(л), пода(л), и в то мене увеза(в)ши, и ли(ст) сво(и)
увя(ж)чи(и) по(д) печат(т)ю своею и (с) по(д)писо(м) руки своее мнѣ на то
да(л). А пото(м) его к(р) м(л), будучи на со(и) ме велико(м) ва(л)но(м) в
Лю(б)лине, на которо(м) зе(м)лю Во(л)ы(н)скую с кроле(в)ство(м) По(л)ски(м)
и(з)єдна(чи)ти рачи(л), та(к) же з ла(с)ки своее г(с)дрѣское за про(з)бою
моею и на причину и(х) мл(сти) вси(х) пно(в) ра(д) (!) и пно(в) посло(в)
зе(м)ски(х) та(к) сла(в)ное Коруну По(л)ское, яко и Велико(г)ло Кня(з)ст-
ва Ли(тв)ско(г)ло, тую пе(р)шнюю данину свою г(с)дрѣскую приви(л)е(м)

свои(м) на вечно(ст) по(т)ве(р)дити рачи(л), што я вжо ѿ(т) часу немало(г)ло, маю(чи) ве(ч)но(ст)ю в моцы, де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю и владно(сти) мое(и)⟨,⟩ уважи(в)ши, в себе упри(и)мую зы(ч)ливо(ст), мило(ст) и ла(с)ку ѿ(т) брата мое(г)ло пна Якима Васи(л)евича, писаря кгро(д)ско(г)ло воло(д)име(р)ско(г)ло, ку собе з мило(сти) моее бра(т)ско(и) кре(в)ное и пови(н)ное, маю(чи) взгля(д) на вси ласкавые учи(н)но(сти) его, проти(в)ку мене ча(с)токро(т) вделаные, и не маю(чи) ничи(м) и(н)ши(м) ему, братови своему, то(г)ло нагороди(ти), по животе свое(м) даю, да(р)ую и си(м) те(с)таме(н)то(м) мои(м) тую ве(р)ную, по(ч)тивую а кривавую выслугу мою, воло(к) чотыри звы(ш) поменыны(х) на Стрывяжи, зо вси(м) на все, я(к) ся сами в собѣ и в граница(х) свои(х) маю(т), ѿ(т)даляючи ѿто (в)си(х) бли(з)ки(х), кревны(х), повиноваты(х) мои(х) тому бра(т)у моему па(н)у Якиму Васи(л)евичу, ему самому, дѣте(м) и пото(м)ко(м) его зо вси(м) ты(м) право(м) и во(л)ностями, я(к) а са(м) де(р)жа(л), на вечно(ст) записую, я(к)же и всѣ ли(с)ты, тве(р)дости, которые есми в себе на то ме(л), то е(ст) меновите напе(р)ве(и) ли(ст) к(р) е(г)ло м(л) // данины(?) в Па(р)цове, пото(м) ли(ст) увя(ж)чи(и) пна Миха(и)ла Кози(н)ско(г)ло, к тому цедулу князя его мл(сти) Романа Са(н)кгу(ш)ка, воеводы бря(с)ла(в)ско(г)ло, го(д)ное памяти при(и)цу за мною до и(х) мл(сти) вси(х) пно(в) посло(в) зе(м)ски(х) та(к) коро(н)ны(х), яко и Велико(г)ло Кня(з)ства Ли(тв)ского. А за тымъ приви(л)ємъ по(т)ве(р)же(н)е его к(р) мл(сти) на тые волоки мои, мне динне, ему, брату моему, па(н)у Якиму Васи(л)евичу, есми да(л). А такъ мае(т) бра(т) мо(и) па(н) Юри(и) Васи(л)евич, дѣти и пото(м)ки его тые чоты(ри) волоки зе(м)ли на себе де(р)жа(ти) и вжива(ти), на ни(х) ся будова(ти) и всякие пожн(т)ки собе з ни(х) при(в)лаща(ти) и ро(з)множа(ти) вечны(ми) часы и ча(с)у потребы своее. Воле(н) и моце(н) буде(т) бра(т) мо(и) па(н) Яки(м) Васи(л)евич тые чоты(ри) воло(ки) та(к) при животе, яко и по животе свое(м) кому хотячи ѿ(т)да(ти), прода(ти), дарова(ти), замени(ти), на це(р)ко(в) або на шпита(л) записа(ти) и ку своему ле(п)шому а пожиточне(и)шому ѿбе(р)нути, я(к) са(м) налепе(и) розумеючи. А кре(в)ные, бли(з)кие и некоторые повиноватые мои тые чотыри волоки вже ся ничи(м) вступова(ти) а некоторые причинами по(д) брато(м) мои(м) пно(м) Якимо(м) Васи(л)евичо(м), де(т)ми и пото(м)ки его по(и)скива(ти) не маю(т). И на то е(с)ми бра(т)у моему па(н)у Яки(му) Васи(л)евичу, писа(р)у гро(д)скому во(ло)диме(р)скому, да(л) се(с) мо(и) тестамент з моею печа(т)ю, с по(д)писо(м) вла(ст)ное руки моее. При которо(м) справова(н)ю то(г)ло тестаменту моего бы(ли), и того добре сведо(ми), и печа(ти) сво(и) за про(з)бою моею к сему тестаменту моему приложи(ли), и руки сво(и) по(д)писали ѿте(ц) мо(и) дхо(в)ны(и) свще(н)ни(к) ѿбыне(ж)ски(и) це(р)кви свтое пя(т)ницы Потапе(и), а па(н) Василе(и) Ва(н)кови(ч) Мирови(ц)ки(и) Ве(р)бьски(и)—Во(х)новьски(и)⟨,⟩ а па(н) Ѡле(х)но Поря(д)ни(ч) Защито(в)ски(и), а па(н) Стани(с)ла(в) Даме(н)ски(и). Писа(н) в Коша(р)у лѣта по наро(ж) Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) трете(г)о, м(с)ца ма(р)ца, шо(с)тогона(д)цать дня. Стахе(и) Дми(т)рови(ч) Стрывя(ж)ски(и) вло(ст)ною рукою по(д)писа(л). Потапе(и) вла(ст)ною рукою по(д)писа(л), Василе(и) Ва(н)кови(ч) Ве(р)бьски(и) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л), Ѡле(х)но Поря(д)ни(ч) Защито(в)ски(и) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л), Стани(с)ла(в) Пе(т)рови(ч) Даме(н)ски(и) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л)ъ.

98. Продажний запис на Роговицький маєток,
проданий Іваном Вористським Григорію Івановичу Ружинському.

Акт від 14 січня 1577, № 185, 3.
Випис з книг городських від 15 січня 1576.

Я, Ива(н) Воры(ст)ски(и), я(в)но чиню и вы(з)наваю на сє(м) ли(с)те 197
мое(м) ко(ж)дому, кому бы того бы(ло) потреба вѣда(ти) або, чтучи сє(с)
мо(и) ли(ст), слыша(ти), нине(ш)ни(м) и на пото(м) за(в)жды будучи(м),
и(ж) што є(с)ми купи(л) в пнєє Яновое Поко(в)ское Катерины Васи(л)євны
Ружи(н)ское ча(ст)ку всю име(н)я єє ѿ(т)чи(з)но(г)ло в сєлє Рогови(ц)ко(х) за
пє(в)ную суму пнєє(и) <, > Которая продажа єє меновите широко а достаточ-
не на ли(с)те єє, мнє ѿ(т) нєє дано(м), та(к) те(ж) и на выписє(х) врядовы(х),
с кни(г) крго(д)ски(х) и зє(м)ски(х) воло(ди)мє(р)ски(х) вынаты(х), написа-
на и доложона є(ст). И, буду(чи) я тоє ча(ст)ки ча(с) немалы(и) в споко(и)-
но(м) де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю, а тепє(р) на сє(с) ча(с) не буду(чи) ни ѿ(т)
ко(г)ло притиснєны(и) ани те(ж) чере(з) кого намо(в)лєны(и), ѿ(д)но са(м)
по своє(и) добро(и) во(ли) тую ча(ст)ку мою выше(и) поменєную, куплєную
вы (и)мє(н)ю Рогови(ц)ко(х), з дворо(м) будованы(м), з люд(м)и, и (з) и(х) по-
ви(н)ностями, з млыны и (з) и(х) вымє(л)ками, з ставы, ставищи, водами
текучи(ми), и болотами, по(л)ми и сєножа(т)ми, з гаи, запущє(т)ы, з дубро-
вами з ловы птишими и (з)вери(н)ными и зо всеми кгру(н)ты, к двору и
по(д)даны(м) належачими, та(к) те(ж) зо всеми доходы, платы и пожит-
ки, яко ся тая ча(ст) сама в собѣ має(т) по(д)лє ты(х) ли(с)то(в), и зо (в)си(м)
ты(м) право(м) и мо(ц)ю, як а в пнєє Яновое Поко(в)ское купи(л), та(к) же
ничо(г)ло не зо(с)та(в)уючи на себе, жону, дѣ(ти), пото(м)ки, бли(ж)ние и
повиноватыє мои, прода(л) єсми на вєчно(ст) кнзю Григо(р)ю Ивановичу
Ружи(н)скому за пє(в)ную суму пнєє(и) за сє(м)со(т) ко(п) гроше(и) монєты
и ли(ч)бы ли(тв)ское, личєчи по десє(ти) пнєє(и) белы(х) у грош, и за-
пла(т)у всю спо(л)на до ру(к) свои(х) ѿ(т) єго м(л) єсми взя(л), а тую всю
ча(ст)ку того име(н)я мое(г)ло куплєно(г)ло Рогови(ц)кого первопомєне-
ному кнзю Григо(р)ю Ружи(н)скому зо всѣми рє(ч)ми выше(и) описаными
зара(з) в мо(ц), вла(д)но(ст), де(р)жа(н)є и вжива(н)є єго м(л) поступи(л)
и пода(л) и листы всѣ, которые є(с)ми ѿ(т) пнєє Поко(в)ское на (т)ую ча(ст)
мє(л), єго мл(с)ти ѿ(т)да(л) и все // и все (!) право, которое была пни Яно- 197 зв.
вая Поко(в)ская на мене чере(з) ли(с)ты сво(и) влила, я те(ж) тою (ж) мо(ц)ю,
которую є(с)ми са(м) мє(л), на є(г)ло мл(ст) кнзя Григо(р)а вливаю. Має(т)
єго м(л) кнзя(з) Григоре(и) Ружи(н)ски(и), жона, дє(ти) и пото(м)ки єго
мл(сти) тую выше(и) поменєную ча(ст)ку, ѿ(т) мене єго мл(сти) проданую
и заведеную, де(р)жа(ти) и вжива(ти) и во (в)сє(м) ся во(д)лє ты(х) ли(с)-
то(в), мнє ѿ(т) пни Поко(в)ское, ѿ(т) мене є(г)ло мл(сти) даны(х), заховы-
ва(ти) и справова(ти) на вє(ч)ныє часы. А я вжє са(м), жона, дѣ(ти) и пото(м)-
ки мои, та(к) те(ж) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х) тоє ча(с)ти
имє(н)я Рогови(ц)кого, кнзю Григо(р)ю ѿ(т) мене проданое, ни(ч)и(м) по(д)
ни(м) самы(м) и пото(м)ство(м) єго мл(сти) по(и)скива(ти) и никоторы(м)
право(м) доходи(ти) ли(с)то(в) ани записо(в) на то ѿ(т)казова(ти) вє(ч)нє
не має(м). И на то є(г)ло мл кнзю Григо(р)ю Ружи(н)скому да(л) сє(с) мо(и)
вызнаны(и) ли(ст) по(д) моею печат(ю) и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ное руки

моее. А для лепшого тве(р)дости се(г)[о] мое(г)[о] ли(с)ту проси(л) єсми
 ѿ (п)риложе(н)є печате(и) пно(в)а приятеле(и) мои(х) и(х) мл(ст) пна Бо(г)да-
 на Ко(с)тю(ш)ковича Хобо(л)товско(г)[о], су(д)и зе(м)ско(г)[о] володимер(р)-
 ского, пна Васи(л)я Якови(ц)ко(г)[о], пана Романа Ма(р)ко(в)ского а пна
 Де(м)яна Мокре(н)ского, во(з)ного повѣту Воло(ди)ме(р)ского. И(х) мл(ст)
 на мою про(з)бу то вчини(ли) и пече(ти) сво(и) приложи(ли) к сему моему
 ли(с)ту. Писа(н) у Роговичо(х) року ѿ(т) нароже(н)є Ису(с) Хр(с)та тисеча
 пѣ(т)со(т) се(м)деся(т) че(т)ве(р)того, м(с)ца маа, пе(р)вого дня. Ива(н)
 Вору(ст)ски(и), рука вла(ст)ная.

*99. Межовий лист Феодосія, владыки Володимирського
 і Берестейського, про відновлення старих меж і знаків
 на Тишковицькому ґрунті.*

Акт від 20 січня 1577, № 205. 3.

Випис з книг гродських від 14 жовтня 1576.

- 239 зв. Я, Феодоси(и), з ла(с)ки бо(ж)ее вл(д)ка володимер(р)ски(и) и бере(с)-
 те(и)ски(и), чиню явно и вы(з)наваю си(м) мои(м) ли(с)то(м) ко(ж)дому доб-
 рому, кому буде(т) по(т)реба то(г)[о] вѣда(ти) або, чтучи его, слыша(ти)
 в се(и) вѣкъ и по (м)не будучи(и), и(ж) которы(и) кгру(нт) ѿ(т) име(н)я
 Тишкови(ч) це(р)кви бо(ж)ее воло(ди)ме(р)ское заложє(н)я светое пречи(с)-
 тоє бы(л) приле(г)лы(и) ку име(н)ю кгру(н)ту пна Григо(р)я Гневошевича
 240 Киселя Ни(з)кини(ц)кому, ѿ которы(и) я кгру(нт) сугра(н) пе(в)ную а ве-
 чи(с)тую и(с) пно(м) Григо(р)е(м) Гневошевичо(м) Киселе(м) и пото(м)-
 ство(м) его хотєчи мѣти и не хотєчи кгру(н)ту це(р)ковного чере(з) себе што
 впусти(ти), але ве(д)ле бога и речи справе(д)ливое в то(м) поступи(л), // чи-
 нечи и доброво(л)не с пно(м) Григо(р)е(м) Гневошевичо(м) Киселе(м) ро(к)
 певны(и), выеха(н)ю на кгру(нт) приня(в)ши, маю(чи) при себе з обу(д)ву
 сторо(н) люде(и) добры(х) приятеле(и) свои(х), на то(т) кгру(нт) выеха(ли)
 єсмо, то па(к) я, Феодоси(и), вл(д)ка воло(ди)ме(р)ски(и) и бересте(и)ски(и),
 хотєчи старые звєчистые грани того кгру(н)ту Ти(ш)ковы(ц)кого ведомы(м)
 бы(ти), взя(в)ши по(д)даны(х) име(н)я це(р)кви бо(ж)ее воло(ди)ме(р)ское,
 ѿ(т)чичо(в) тишкови(ц)ви(х), пыта(л) єсми, поки того кгру(н)ту за про(д)-
 ко(в) мои(х) в де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю свое(м) ме(ли). Которые по(д)да-
 ныє тишкови(ц)киє, будучи кгру(н)ту име(н)я Тишкови(ц)кого добре све-
 домы, и поки того кгру(н)ту за про(д)ковъ мои(х) в де(р)жа(н)ю и вжива(н)ю
 свое(м) ме(ли), мне знаки звєчи(с)тоє суграни показали, ве(д)ле которы(х)
 знако(в) по(д)даны(х) тишкови(ц)ки(х) по старо(и) суграни и межи з обу(д)-
 ву(х) сторо(н) згодилися є(с)мо. Згоди(в)шися є(с)мо и на ве(ч)ные часы
 ты(х) стары(х) ме(ж) и знако(в), поко(л) была зе(м)ля це(р)ковная тишко-
 ви(ц)кая, зна(ч)не вечи(с)те поправи(ли) и ко(п)цы межи зе(м)ли це(р)ков-
 ное ти(ш)кови(ц)кое ѿ(т) име(н)я кгру(н)ту пна Григо(р)я Киселева ѿ(т)
 Ни(з)кини(ч) закопа(ли) и засыпа(ли), ѿ(т) межи звєчи(с)тоє тишкови(ц)-
 кое, ѿ(т) болота с петы пе(р)вы(и) копе(ц) наро(ж)ны(и), а други(и) копе(ц)
 наро(ж)ны(и) во(д)ле старое (ж) грани проти(в) того (ж) ко(п)ца засыпа(ли)
 у гости(н)ца, которы(и) иде(т) с Калусова до Русови(ч). Межи которыми
 тыми двєма наро(ж)ными ко(п)цами для ле(п)шого знаку границы зако-

па(ли) и засыпа(ли) есмо копцо(в) ше(ст), а меновите ко(п)цо(в) вси(х) засы-
 паны(х) ѿ(с)мь ѿ(т) име(н)я кгру(н)ту пна Григо(р)я Гневошевича Киселя
 Ни(з)кини(ч), во(д)ле которо(г)ло сего ро(з)езду и (з)годы ншое и ко(п)цо(в)
 засыпаны(х) ме(ж) звечи(с)те по(п)равлены(х) я, Феѡдоси(и), вл(д)ка воло-
 (ди)ме(р)ски(и) а бересте(и)ски(и), маю де(р)жа(ти), а поля и сеножа(ти)
 пна Григо(р)я Гневошевича Киселя ни(з)кини(ц)кие ници(м) ся вступова(ти)
 и в де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю е(г)ло ему самому, пото(м)комъ его переказы
 чини(ти), тру(д)ности никторое задава(ти) я са(м) и по не(мъ) (?) будучие и(н)-
 шие епи(с)копы це(р)кви бо(ж)ее володима(р)ское не маю и не маю(т). Во-
 ле(н) е(ст) па(н) Григоре(и) Гневошеви(ч) Кисе(л) и пото(м)ки е(г)ло ве(ч)-
 не по тые знаки, ко(п)цы засыпанные и межи починеные, де(р)жа(ти) и вжи-
 вати яко вла(ст)ны(и) кгру(нт) ѿ(т)чи(з)ны своеѡ и па(к)ли бы(х) я, Феѡдо-
 си(и), вл(д)ка воло(ди)ме(р)ски(и) и бересте(и)ски(и), або по (м)не и(н)шие
 епи(с)копы це(р)кви // бо(ж)ее воло(ди)ме(р)ское чере(з) тые ко(п)цы засы- 240 зв.
 панные и межи починеные в тую зе(м)лю ни(з)кини(ц)кую, в поля и в сеножа-
 (ти) пна Григо(р)я Киселя вступова(ли) и в ве(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю его
 само(г)ло и пото(м)ко(в) его переказу чини(ли) и тру(д)но(ст) которую зада-
 ва(ли), то(г)ды я са(м) и по (м)не и(н)шие епи(с)копы це(р)кви бо(ж)ее воло-
 (ди)ме(р)ское маю(т) и буду(т) пови(н)ни за(р)уки заплатити г(с)дрю коро-
 лю его м(л) двесте ко(п) гроше(и), а сторона стороне сто ко(п) гроше(и).
 А заплативши тые за(р)уки, пре(д)ся па(н) Григоре(и) Гневошеви(ч) Ки-
 се(л) и пото(м)ки е(г)ло тую зе(м)лю ни(з)кини(ц)кую по тые копцы засы-
 панные и межи починеные маю(т) де(р)жати и вжива(ти) яко вла(ст)ны(и)
 кгру(нт) име(н)а свое(г)ло ѿ(т)чи(з)ны(и) и на ве(ч)ные часы. И на то(м)
 да(л) пну Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст)
 по(д) печат(ю) и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моеѡ. А при то(м) бы(ли)
 и, то(г)ло добре сведоми, за ѿ(б)личною про(з)бою моею печат(и) сво(и)к
 сему моему вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) м(л) пнове
 а приятели мои его м(л) па(н) Богда(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)товски(и),
 су(д)я зе(м)ски(и) воло(ди)ме(р)ски(и), па(н) Василе(и) Романо(ви)чъ Ка-
 (л)усо(в)ски(и) а па(н) Давы(д) Миха(и)лови(ч) Якови(ц)ки(и). Писа(н) в
 Ни(з)кини(ч)о(х) лета бо(ж)е(г)о нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) че(т)-
 ве(р)того, м(с)ца июля, пятого на(д)ца(т) дня. Феѡдоси(и), еписко(п) воло-
 (ди)ме(р)ски(и) и бере(с)те(и)ски(и), вла(с)на рука.

*100. Дільчий лист, даний Іваном Васильовичем Болобаном
 Осекровським братові Манойлові з приводу поділу маєтків.*

Акт від 13 січня 1577, № 181, 3.
 Випис з книг городських від 13 лютого 1575.

Я, Ива(н) Баси(л)єви(ч) Болоба(н) Ѡсекро(в)скии, я(в)но чиню и вы(з)- 190
 наваю са(м) на себе си(м) мои(м) ли(с)то(м) тепе(р) и за(в)жды ко(ж)дому,
 хто бы ѿ то(м) вѣда(ти) хоте(л), и(ж) учини(л) есми ¹ по(с)танове(н)е и ве(ч)-
 ны(и) де(л) з брато(м) мои(м) ста(р)ши(м) пномъ Мано(и)ло(м) Баси(л)єви-
 чо(м) Болобано(м) Ѡсекро(в)ски(м) ² ув о(т)чи(з)но(м) име(н)ю ншо(м),
 половины Ѡсекрова ³ приня(в)ши. Таковы(м) обычае(м) есмо ¹ ве(ч)ны(и)
 де(л) проме(ж)ку себе учини(ли). Напере(д) пля(ц) двора старо(г)ло зоста(л)

мне, Иванови, с ты(м) будова(н)е(м), гри(д)ня стараа и кле(т) на пи(в)ни-
цы ⁴ и огороды старые, а пну Мано(и)лови, бра(т)у мое(му), зо(с)тало ста-
ро(г)ло будова(н)я све(т)лица и клѣ(т), проти(в)ко не(и) ⁵ новы(и) домъ и
огоро(д) на сели, мае(т) его ужива(ти) до року, брова(р) зо вси(м) ⁶ ме(ш)-
ка(н)е ⁷ во(л)ное, мае(т) мѣти ⁸ в старо(м) дворе ѿ(т) року свто(г)ло ⁹ Ми-
ха(и)ла, руско(г)ло свята, а(ж) до ро(ку), а поля пошраные и непошраные
по половици и сеножа(ти) по половици ро(з)дели(ти) мае(м). Засея(в)ши
на зиму, маю да(ти) пну Мано(и)лови, бра(т)у своему, люде(и) до будо-
ва(н)я ув осени на чотыри неде(ли), а наве(с)ни, засея(в)ши, на (д)ругие чо-
тыри неде(ли). А люде(м) имена, которые ся па(н)у Мануилови Болобанови,
бра(т)у моему, зоста(ли) ¹⁰ на ншо(м) ¹¹ делу, то е(ст) Пацкота Мале(н)ко-
ви(ч) з бра(т)ею а Грицина и пустовное ¹² Стецо(в)ское дворище ¹³, а дру-
гое пустовное ¹⁴ Жуко(в)ское дворище. А мне, Ива(н)у, имена люде(и),
которые ся на ве(ч)но(м) делу зостали ¹⁵ ѿ(т) пна Ману(и)ла ¹⁶ Болобана,
брата мое(г)ло, то е(ст) ¹⁷ Ра(д)ко, Ми(с)ко ¹⁸ и Я(ц)ко а пу(с)товное ¹⁹ Ива(н)-
ко(в)ское дворище ²⁰ Попо(в)ско(г)ло нада(н)я, мае(м) ужива(ти) во(д)ле ²¹
да(в)ного ужива(н)я, што все во(д)ле ²¹ се(г)ло по(с)танове(н)я ншо(г)ло ²⁷
на ѿбе стороне мы сами, жоны и де(ти) и з бли(з)ки(х) нши(х) ве(ч)не де(р)-
жа(ти) мае(м) и буде(м) ви(н)ни. А е(ст)ли ²² бы(х) я, Ива(н), кро(м) ведо-
мо(сти) ²³ брата мое(г)ло ²⁴ пна Мано(и)ла, хоте(л) тую ча(ст) ²⁵ име(н)я
мое(г)ло в Осекреве ²⁶ кому ѿ(б)чому за(с)тави(ти) або и на ве(ч)но(ст) ²⁷
прода(ти), то(г)ды никому ѿ(б)чому за(с)тавля(ти) або и на ве(ч)но(ст)
прода(ти) ²⁸ ани записова(ти) (,) не маю, то(л)ко пну Ману(и)лови Болоба-
ну ²⁹, бра(т)у мое(му). А е(ст)ли ³⁰ бы(х) я са(м), жона або дѣти ³¹ мои з ³²
се(г)ло ли(с)ту ншо(г)ло де(л)чого в чо(м) же ко(л)ве(к) вы(с)тупи(ти) а се(с)
ве(ч)ны(и) де(л) взрушити ³³ ме(ли), то(г)ды ка(ж)ды(и) таковы(и), хто бы
то учини(л), буде(т) вине(н) за(р)уки на замо(к) г(с)дрѣски(и) ³⁵ Володи-
ме(р)ски(и), сто ко(п) гроше(и), а па(н)у Мано(и)лови, бра(т)у моему, яко
стороне укри(в)жоно(и) ³⁶, другую сто ко(п) гроше(и) заплати(ти) ³⁷ маю
и буду вине(н). А заплати(в)ши тыи ³⁸ за(р)уки, прѣ(д)ся се(с) мо(и) ли(ст) ³⁹
де(л)чи(и) ве(ч)не проме(ж)ку на(с) учинѣны(и) при зупо(л)но(и) моцы ⁴⁰
в ко(ж)до(г)ло права ве(ч)не де(р)жа(н) и хова(н) бы(ти) маєт. И на то(м)
да(л) пну Мано(и)лови Васи(л)еви(ч)у Болобану ѿсекро(в)скому ⁴¹, бра(т)у
моему, се(с) мо(и) ли(ст) ³⁹ по(д) моею печа(т)ю. А при то(м) бы(ли), и тому
до(б)ре сведоми, и на ѿчеви(с)тую про(з)бу мою печа(ти) сво(и) приложи(ти)
рачи(ли) и(х) мл(ст) ⁴² кня(з) Григоре(и) Иванови(ч) Ружи(н)ски(и), а
па(н) Федо(р) Васи(л)еви(ч) Ка(л)усо(в)ски(и), а па(н) Богу(ш) Зая(ц) Лу-
ко(в)ски(и). Писа(н) ув Осекрове лета бо(ж)е(г)о нароже(н)я тисеча ⁴³ пя(т)-
со(т) се(м)деся(т) че(т)ве(р)то(г)ло, мца июля ⁴⁴, два(д)цатого дня.

У гродський книзі № 920: ¹сѣми; ²ѿсекровѣскимъ; ³ѿсекровѣ; ⁴пи(в)ниці; ⁵нез;
⁶вѣмъ; ⁷ме(ш)ка(н)емъ; ⁸мети; ⁹светого; ¹⁰зостали; ¹¹вѣчномъ; ¹²пустовное; ¹³дворище;
¹⁴дѣругое пустовное; ¹⁵зостали; ¹⁶Мано(и)ла; ¹⁷есть; ¹⁸Ми(с)ко; ¹⁹пустовное; ²⁰дѣво-
рище; ²¹ведѣле; ²²естьли; ²³ведомость; ²⁴моего; ²⁵часть; ²⁶секровѣ; ²⁷вѣчность; ²⁸засѣ-
тавляти ани пѣровавати на вѣчность; ²⁹Болобанови; ³⁰если; ³¹дети; ³²зъ; ³³взрушити;
³⁴хѣто; ³⁵госѣподарѣски(и); ³⁶укривѣжоно(и); ³⁷заплатити; ³⁸заплати(в)ши тые; ³⁹листъ;
⁴⁰моцы; ⁴¹ѿсекровѣскому; ⁴²млсть; ⁴³тысяча; ⁴⁴мѣсеца.

*101. Дарчий лист Катерини Василівни Ружинської
на всю частину свого спадщинного маєтку в Ружині,
даровану її чоловікові Василю Яковичському.*

Акт від 17 січня 1577, № 193, 3.
Випис з книг гродських від 13 жовтня 1574.

Я, Я(с)коваа Васи(л)єваа Якововича Якови(ц)кая Катерина Васи(л)єв- 213
на Ружи(н)ско(г)ло, вы(з)наваю и чиню явно си(м) мои(м) листо(м) вси(м)
нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы была потреба
то(г)ло вѣдати ¹ або, чтучи его, слыша(ти), и(ж) я, буду(чи) в ма(л)же(н)-
стве за ма(л)жо(н)ко(м) мои(м) милы(мъ) пно(м) Васи(л)є(м) Я(с)ко(мъ)
Якововичо(м) Якови(ц)ки(м), знаю(чи) и маю(чи) по вси часы ѿ(т) его,
ма(л)жо(н)ка мое(г)ло мило(г)ло, ве(ли)кую а ве(р)ную мл(ст) ку себе,
ма(л)жо(н)це его, што хотечи ему, ма(л)жо(н)ку моему, слу(ш)не нагоро-
ди(ти) з мл(ст) проти(в)ко мл(сти) показа(т), не буду(чи) ни ѿ(т) ко(г)ло
ничи(м) принушена ани намовена, ѿ(д)но сама доброво(л)не и (з) добры(м)
ро(з)мы(с)ло(м) свои(м), будучи во(л)ною шля(х)тя(н)кою, не обычае(м)
права ста(т)уту зе(м)ско(г)ло старого, але во(д)ле ² обычаю по(п)равы ста- 213 зв.
(т)уту ново(г)ло, на со(и)ме бересте(и)ско(м) уфаленое и вчиненое, // ѿ(т)
его к(р) мл(сти) утве(р)женое а в стату(т) теперешни(и) новы(и) принятое,
не третью ча(ст), але всю ча(ст) име(н)я мое(г)ло ѿ(т)чи(з)ного в Ружине
з дворо(м), з лю(д)ми, по(л)ми, сеножа(т)ми, ган, запущены, дубровами,
ставы, ставища(ми), з лѣсы, з боры, дерево(м) бортнымъ, зо всими ³ доходы
и пожитки, которы(м)-ко(л)ве обычае(м) на се(с) ча(с) зовут и пото(м)
на(з)ваны бы(т) бы ме(ли), и зо (в)сими ³ речми и ста(т)ки домовыми, ни-
чо(г)ло на себе и ни на ко(г)ло и(н)шого не зо(с)тавую(чи), которая пра-
во(мъ) приржоны(м) на мене приходи(т), чо(г)ло я есте(м) в де(р)жа(н)ю
и што еще на ча(ст) мою при(и)ти мае(т), ма(л)жо(н)ку моему мило ⁴ (!)
пе(р)вопомененому пну Васи(л)ю Я(с)ку Якововичу Якови(ц)кому даю,
дарую и си(м) ли(с)то(м) мои(м) на ве(ч)но(ст) запи(с)ую, ѿ(т)даляю(чи)
ѿ(т) дете(и) мои(х), которые е(ст)ли бы(х) з ни(м) мела, ѿ(т) бра(т)и, се(ст)ръ,
кре(в)ны(х), повиноваты(х) и вси(х) ⁵ бли(з)ки(х) мои(х) вечными часы. Во-
ле(н) ма(л) жоно(к) мо(и) па(н) Василе(и) Я(с)ко Яковович Якови(ц)ки(и)
тую ча(ст) мою име(н)я Ружи(н)ско(г)ло, ѿ(т) мене ему даровано(г)ло и за-
писано(г)ло, кому хотечи во(д)ле во(ли) и вподоба(н)я своего о(т)да(ти),
продати, замени(ти) и ку своему до(б)рому обе(р)нути и ты(м), яко свои(м)
вла(ст)ны(м), шафова(ти), я(к) са(м) налепе(и) розумею(чи)⟨,⟩ И на то
есми ма(л)жо(н)ку мо(му) милому па(н)у Васи(л)ю Я(с)ку Якововичу
Якови(ц)кому дала се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моею печатю. А при ⁶
то(м) были, и, того добре сведоми, и печат(и) свои ⁷ за очеви(с)тою про(з)бою
моею к сему ли(с)ту моему приложи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Пе(т)ръ Ко(с)тю(ш)-
кови(ч) Хобо(л)товски(и), па(н) Жда(н) То(м)кови(ч) Копле(н)ски(и), па(н)
Кирикъ Е(н)кови(ч) Дриви(н)ски(и) ⁸, па(н) Ива(н) Воры(ст)ски(и) ⁹. Писа(н) у
Воло(ди)мери⟨,⟩ лѣта по наро(ж) Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисеча пя(т)-
со(т) се(м)деся(т) че(т)ве(р)то(г)ло, м(с)ца ѿ(кте)бра, второгона(д)ца(т) дня.

У гродській книзі № 938: ¹ведати; ²вед(л)е; ³всѣми; ⁴милу(му); ⁵всѣ(х); ⁶пѣри; ⁷свое;
⁸а па(н); ⁹Воры(ст) кии.

*102. Дарчий запис Катерини Василівни Ружинської
на суму грошей, даровану їй чоловікові Василю Яковицькому.*

Акт від 16 січня 1577, № 194, 3.

Випис з книг гродських від 13 жовтня 1574.

- 215 Я, Васи(л)євая Я(с)ковая Яковови(ча) Якови(ц)кая Катерина Васи-
(л)євна Ружи(н)ского, вы(з)наваю и чиню явно си(м) мои(м) ли(с)то(м) вси(м)
нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы была потреба
того ведати або, чтучи его, слыша(ти), и(ж) што которую суму пнзе(и)
двесте ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы за внесе(н)е, которое я в до(м)
ма(л)жо(н)ка мое(г)ло пна Васи(л)я Якововича Якови(ц)кого, пришо(д)ши за
него в ма(л)же(н)ство, внесла, его мл(ст) ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и) пе(р)-
вопоменены(и) па(н) Василе(и) Я(с)ко Яковови(ч) Якови(ц)ки(и) на (и)ме-
(н)ю Якови(ц)ко(м) ча(сти) свое(и) мне записа(л)⟨,⟩ Ино я, маю(чи) ласку
и мл(ст) ѿ(т) его мл(сти) ма(л)жо(н)ка мое(г)ло ми(г)ло ку себе, не будучи
ни ѿ(т) ко(г)ло ничи(м) принушена ани намовена, сама доброво(л)не и (з)
добры(м) ро(з)мы(с)ло(м) свои(м) милую(чи) его м(л) ма(л)жо(н)ка свое(г)ло
и то(г)ло запи(с)у его ѿ(т)ступую(чи) тою сумою пнзе(и) двема(с)ты копа-
ми гроше(и), мнѣ ѿ(т) не(г)ло записаны(х), его мл(ст) ма(л)жо(н)ка мое(г)ло
мило(г)ло да(р)ую и ѿны(и) запи(с)у его м(л), ѿ(т) него мнѣ на то даны(и),
си(м) тепере(ш)ни(м) ли(с)то(м) мои(м) касую и вниве(ч) ѿборочаю. Кото-
ры(и) вже мне само(и), дѣте(м) мои(м) е(ст)ли бы(х) з ни(м), ма(л)жо(н)ко(м)
мои(м), мела, бра(т)и, се(ст)ра(м) и некоторые(м) кре(в)ны(м), бли(з)ки(м)
и повиноваты(м) мои(м) служи(ти) и (в) ко(ж)до(г)ло права при(и)мова(н)
и де(р)жа(н) некоторое(м) mocy ме(ти) не має(т), чо(г)ло я вже сама и тые вси,
звы(ш) помененые, ничи(м) ся ему, ма(л)жо(н)ку мое(му) мило(му), ѿ то
впомина(ти) и его ѿ то по(и)скива(ти) ани ку пра(в)у позыва(т) и некото-
рое тру(д)ности ему в то(м) задава(т) не має(м), але вже с ка(ж)ды(м) часо(м)
ѿ то все ве(ч)не мо(л)ча(ти) має(м). И на то е(с)ми па(н)у Васи(л)ю Я(с)ку
215 зв. Яковови(ч)у // Якови(ц)кому, ма(л)жо(н)ку моему милому, дала се(с) мо(и)
вы(з)наны(и) ли(ст) з моею печа(т)ю. А прито(м) бы(ли) и то(г)ло добре све-
доми, и печа(ти) сво(и) за очеви(с)тою про(з)бою моею к сему ли(с)ту моему
приложи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Пе(т)ръ Ко(с)тюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и),
па(н) Жда(н) То(м)кови(ч) Копле(н)ски(и), па(н) Кири(к) Енякови(ч) Дри-
ви(н)ски(и) а па(н) Ива(н) Воры(ст)ски(и). Писа(н) у Володимери лета
по нароже(н)ю Ису(с) Хр(с)та, сына божо(г)ло, тисеча па(т)со(т) се(м)деся(т)
че(т)ве(р)того, м(с)ца ѿ(к)тебра, второ(г)ло на(д)ца(т) дня.

*103. Дарчий запис на суму грошей на третину маєтку,
яку Михайло Федорович Ружинський дарує своїй жінці.*

Акт від 11 січня 1577, № 176, 3.

Випис з книг гродських від 28 березня 1575

- 182 Я, Миха(и)ло Федорови(ч) Ружи(н)ски(и), вы(з)наваю и чиню я(в)но
си(м) мои(м) ли(с)то(м) все(м) нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)-
дому, кому бы то(г)ло по(т)реба была ¹ вѣдати а(л)бо, чтучи его, слышати

се(с) мо(и) ли(ст), и(ж) што з воли а ласки бо(ж)ее и пре(з)ре(н)я его свто(г)ло² а зы(ч)ливости, порады приятеле(и), кре(в)ны(х,) мои(х) и хути вла(ст)ное³ мене самого поня(л) есми за себе в ма(л)же(н)ство па(н)ну Раину Федоровну Стако(р)ского, по которо(и) за вла(ст)ны(м)⁴ внесе(н)емъ в до(м) мо(и) взя(л) есми я(к) готовую сумою пнзе(и), та(к) те(ж) в золоте, в серебре, в пе(р)ла(х), кле(и)нота(х) в шата(х), в цыни⁵, в меди и в ы(н)-ши(х) реча(х) рухомы(х) того все(г)ло сумою двесте ко(п) гроши ли(ч)бы лито(в)ское. А та(к) я, маю(чи) ее, ма(л)жо(н)ку мою милую, ку(м)не, ма(л)-жо(н)ку ее, во все(м) по(ц)тиве а ве(р)не заховалую, за што все милую(чи) ее, ма(л)жо(н)ку мою милую, в мило(с)ти⁶ а ве(р)ности ма(л)же(н)ско(и) мило(с)тиве заховати проти(в) то(г)ло внесе(н)я всего ее, даю, дарую и си(м) ли(с)то(м) мои(м)⁷ е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), записа(н)ую // на третє(и) ча(с)ти вси(х)⁸ имене(и) мои(х) о(т)чи(з)ны(х), которые на мене з делу (.) о(т) бра(т)и моее рожное кня Стефана а кня А(в)рама Федоровичо(в) Ружи(н)-ски(х) при(и)ти и спасти мае(т), то е(ст) меновите Ружиню⁹, Роговичо(х) и Твориничо(х), чотыри(с)та ко(п) гроше(и) литовское¹⁰ ли(ч)бы. Во(л)на она тое все сумы, о(т) мене е(и) на (и)ме(н)я(х) мои(х) записаное, зо (м)ною спо(л)не в рука(х) свои(х) де(р)жа(ти) и ее вжива(ти). А е(ст)ли бы па(н) бо(г) вперє(д) на мене, ни(ж)ли на нее, ча(с) сме(р)те(л)ны(и)¹¹ допусти(ти) рачи(л), то(г)ды она, ма(л)жо(н)ка моя милая пни Раина Стако(р)ского, по животє мое(м) во(л)на тую суму пнзе(и) звы(ш) мененую¹² кому хочєи о(т)дати, даровати и записати и яко вла(ст)но(ст)ю своею во(д)ле воли и подоба(н)я своего, яко сама на(и)лепе(и) розумеючи, шафова(ти). А дѣти¹³ мои, которы(и) мнѣ¹⁴ з нею па(н) бо(г) дати рачиль, не о(т)давши с тоє сумы пнзе(и), ты(х) имене(и) мои(х), о(т) мене е(и) записаны(х), з моцы и де(р)жа(н)я ее або того, кому то она о(т) себе запише(т), вы(и)мова(ти), переказы и тру(д)ности никоторє чини(ти) не маю(т) по(д) закладо(м) на его короле(в)скую мл(ст) чоты(р)масты копами гроше(и), а на нее,¹⁵ ма(л)-жо(н)ку мою, други(ми) чоты(р)масты копами гроше(и). Которы и(ж) ли(ст) сво(и) ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и), о(т) себе на то даны(и), маю и повинє(н) буду, ста(в)ши оцєви(с)те на (в)рядє кгро(д)ско(м) володимє(р)ско(м) пере(д) судо(м) зупо(л)ны(м) кгро(д)ски(м), вы(з)нати и его до кни(г) кгро(д)-ски(х) записа(ти), выпи(с) с кни(г) взя(в)ши, е(и) ма(л)жо(н)це мое(и), да-ти. И на то есми е(и), ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пне(и) Раине Федоро(в)не Стако(р)ского, да(л) се(с) мо(и) ли(ст) вы(з)наны(и) з моею печатю. А при то(м) бы(ли), и того добре сведомы, и печати сво(и) за оцєви(с)тою а уст-ною про(з)бою моею к сему моему вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи-ли) и(х) мл(ст) пновєа приате(ли) нши па(н) Гнево(ш) Калусо(в)ски(и), па(н) Ива(н) Клю(с)ки(и) а па(н) Ива(н) Калусо(в)ски(и). Писа(н) в Ружиню⁹ лета¹⁶ по нароже(н)ю Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)его¹⁷, тисєча¹⁸ пн(т)со(т) се(м)деся(т) пн(т)о(г)ло, м(с)ца ма(р)ца, два(д)ца(т) второ(г)ло дня.

У гродськїй книзі № 920: ¹ то(г)ло была по(т)реба; ² свто(г)ло; ³ вла(с)ное; ⁴ вла(с)-нымъ; ⁵ цыне; ⁶ мл(ст); ⁷ си(м) моимъ ли(с)то(м); ⁸ всѣхъ; ⁹ Ружиню; ¹⁰ литовски(х); ¹¹ смертны(и); ¹² менованую; ¹³ дѣти; ¹⁴ которые мне; ¹⁵ ее; ¹⁶ лѣта; ¹⁷ бо(ж)ого; ¹⁸ тисєча.

104. Дарчий запис на дворище, яке Іван Васильович Болобан
Осекровський дарує своєму братові Манойлу.

Акт від 13 січня 1577, № 180, 3.
Випис з книг гродських від 18 лютого 1575.

188 Я, Ива(н) Васи(л)єви(ч) Болоба(н) Осе(к)ро(в)ски(и), чиню я(в)но и со(з)нава(м) си(м) ли(с)то(м) мои(м), кому того вѣдати ¹ по(т)реба буде(т) або, чтучи его, слышати, и(ж) што которое дворисчо ² старое, на которо(м) небо(ж)чи(к) оте(ц) мо(и) мешка(л) и мы з брато(м) по небо(ж)чику о(т)цу ншо(м) на не(м) ме(ш)ка(ли), которы(и) пля(ц), дворисча ³ з делу вечи(с)-то(г)ло и (з) стары(м) будова(н)є(м), с огороды, к нему належачими, во(д)ле ли(с)то(в) нши(х) де(л)чи(х) о(т) брата мое(г)ло милого ⁴ мне зо(с)тало. А и(н)шое будова(н)є на то(м) же дворищу та(к)же во(д)ле ли(с)то(в) де(л)чи(х) па(н) бра(т)у моему зо(с)тало. Я, зрозуме(в)ши, и(ж) пну бра(т)у моему є(ст) с ⁵ тру(д)ны(м), абы ся ⁶ ме(л) з оно(г)ло пля(ц)у старого, которое мнѣ ⁷ зостало, з будова(н)ємъ свои(м) на и(н)ши(и) пля(ц) зноси(ти) а сєлвити а к тому узна(в)ши зы(ч)ливую ла(с)ку и мило(ст) о(т) брата мое(г)ло ку собѣ ⁸ и взя(в)ши нагороду о(т) него слу(ш)ную за то оноє дворищо ², пля(ц) стары(и) з будова(н)є(м) и (з) огороды, ку нему належачими, и зо (в)си(м) на (в)се пну Мано(и)лу и бра(т)у моему по(с)тупую и да(р)ую вечно и непорушно, на которо(м) о(н) са(м), жона и дѣти его ве(ч)не мешка(ти) маю(т). А я са(м), кгда па(н) бо(г) ма(л)жо(н)ку и (з) нею //дѣти ме(ти) буду (!), до то(г)ло дво(и)ща, на которо(г)ло дворища вже ме(ти) де(ла) ⁹ не маю и не буду. А мне те(ж) во(л)но буде(т) где хотечи пля(ц) на двошо (!) ку будова(н)ю двора на ча(сти) ⁸ име(н)я брата моего уподоба(ти) ⁹ або те(ж) и по(д) вла(ст)ны(м) ¹⁰ по(д)даны(м) пна брата мое(г)ло. То(г)ды то мне во(л)но буде(т), а бра(т) мне то(г)ло борони(ти) никоторы(м) обычає(м) не має(т). А где бы(х) я ¹¹ са(м) з себе або зъ якое намовы лю(д)ское ув оно(м) старо(м) пля(ц)у и в огороде(х), к нему належачи(х) ¹², о(т) мене бра(т)у моему по(с)тупленое, уступоватиса(,) ¹³ або якую шкоду и перека(з)у чини(ти) ме(л), то(г)ды буду повинє(н) за(р)уки на замо(к) г(с)дрѣски(и) Володимє(р)ски(и) ко(п) три(д)ца(т) запла(ти)ти, а па(н)у брату моему або ма(л)жо(н)це и дѣте(м) ¹⁴ его другую ко(п) три(д)ца(т) запла(ти)ти буду повинє(н). А заплативши тыє за(р)уки, пре(д)ся се(с) мо(и) ли(ст) в ко(ж)дого права при mocy захова(н) и де(р)жа(н) бы(ти) має(т). И на то єсми па(н)у бра(т)у моему да(л) се(и) ли(ст) мо(и) з моею печат(ю). А ку тому за очеви(с)тою про(з)бою моею и(х) мл(ст) па(н) Бо(г)да(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)-ски(и), су(д)я зе(м)ски(и) володимє(р)ски(и), а па(н) Миха(и)ло Дубни(ц)-ки(и), во(и)ть воло(ди)ме(р)ско(г)ло мѣста ¹⁵, печат(и) сво(и) приложи(ти) рачи(ли). А для лепшо(г)ло све(д)о(м)я и бо(л)шое тве(р)дости сего ли(с)ту мое(г)ло на вряде кгро(д)ско(м) володимє(р)скомъ, ста(в)ши очевисто, волю и со(з)на(н)є свое доброво(л)ное вы(з)на(в)ши, проси(л) єсми, аби се(с) мо(и) ли(ст) в кни(г) кгро(д)ские вписа(н) и выпи(с) с кни(г) па(н)у бра(т)у моему да(н) бы(л). Писа(н) у Володимери року тисеча ¹⁶ пя(т)со(т) се(м)деся(т) пятого, м(с)ца фе(в)раля, ше(с)тогона(д)ца(т) дня.

У гродській книзі № 920: ¹ ведати; ² дворище; ³ дворища; ⁴ немає; ⁵ немає; ⁶ себе; ⁷ никоторо(г)ло вжо дѣла мети; ⁸ ча(ст); ⁹ вподоба(н)я; ¹⁰ власны(м); ¹¹ А; ¹² належачи (м); ¹³ ся; ¹⁴ дѣте(м); ¹⁵ во(и)ть воло(ди)ме(р)скии; ¹⁶ тисеча.

105. Заставний запис Івана Івановича Ключьского і його дружини,
що віддали у заставу Гнєвошеві Семеновичу Резановському
п'ять служб людей до повної сплати грошового боргу.

Акт від 10 січня 1577, № 173, 3.
Випис з книг городських від 31 травня 1575.

Я, Ива(н) Іванови(ч) Ключ(с)ки(и), поспо(л) и(з) жоною моею **О(в)до-** 176 зв.
(т)єю Ива(н)ко(в)ною Белосто(ц)кого я(в)не чини(м) и вы(з)навае(м) сами
на себе симъ нши(м) листо(м) ко(ж)дому, хто бы ѿ томъ веда(ти) хоте(л),
си(х) часо(в) и на потомъ завжды, и(ж) ку велико(и) а пи(л)но(и) потребе
ншо(и) позычили и взяли есмо посполиты(ми) руками ншими пе(в)ную суму
пнзе(и), па(т)деса(т) ко(п) и чотыри копы гроше(и) монеты и ли(ч)бы ли-
то(в)ское, личачи у гро(ш) по десети пнзе(и) белы(х) а по шестидеса(т) гро-
ше(и) у копу, у его м(л) пна Гневоша Семеновича Резановича Луко(в)ского.
Которую суму пнзе(и) па(т)деса(т) ¹ ко(п) и чотыри копы // гроше(и) маемо 177
и будемъ пови(н)ни ² его м(л) пну Гневошу ѿ(т)дати и заплатити на рокъ
и де(н) певны(и), на де(н) светое тро(и)цы, свта ³ руского, которое свато ⁴
припасти мае(т) в року тисеча па(т)со(т) семдеса(т) шостомъ, ничимъ и(н)-
шимъ, ѿ(д)но такъ же грошми готовыми и таковою монетою, якая на ѿ(н)
ча(с) в земли Волю(н)ско(и) ити и бра(ти) ⁵, такъ же ⁶ ме(ст)цу пе(в)номъ
во (и)ме(н)ю мое(м) Ключ(с)ку. В которо(и) суме пнзе(и) у ты(х) петидеса(т)
ко(п) ⁷ гроше(и) и в чотыро(х) копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х) ⁸ заставили
и (в) держа(н)е зара(з) есмо поступили пну Гневошу Резановичу човеко(в)
чотыри на (и)ме Симона а Максима Пъчку ⁹, Ивана Тимошевича а Ко(н)дра-
та а (д)ворище патое Пусто(в)ское ¹⁰ во (и)ме(н)ю мое(м) ѿ(т)чи(з)номъ
Ключ(с)ку ¹¹, которые сядя(т) на зупо(л)ны(х) служ(б)а(х) вси(х) ты(х) з дво-
рищи зупо(л)ными, добре ѿселями, пустили ¹². Мае(т) па(н) Гневошъ Се-
менови(ч) Резанови(ч) тую па(т) служобъ ¹³ люде(и) на себе де(р)жати зъ ¹⁴
и(х) по(л)ми, сеножа(т)ми, з роботами, платы, повозы, доходы и зо (в)сими
пожи(т)ки якими-ко(л)векъ, имены могу(!) ¹⁵ на(з)ваны або поменены быти,
и зо всимъ на все, яко се тая па(т) служобъ ¹⁶ люде(и) сама в себе мае(т)
де(р)жа(ти) и вживати до ѿ(т)да(н)я ему само(му) або, если бы в ономъ часе
на пна Гневоша па(н) бо(г) сме(рт) допустити рачи(л) тогды тому, кому то ¹⁷
правомъ приржоны(м) належати буде(т) ¹⁸, ни ѿ(т) кого иного, ѿ(д)но ѿ(т)
на(с) самы(х) тое сумы пнзе(и) на рокъ, в семь листе ншо(м) писаны(и), а
е(ст)ли бы(х)мо на то(т) рокъ, в семь листе ншомъ ѿписаны(и), тое сумы
пнзе(и) ѿ(т)дати и спо(л)на заплати(ти) не мели, тогды па(н) Гнево(ш) ѿную
па(т) служобъ ¹⁹ люде(и) выше(и) поменены(х) мае(т) ѿ(т) того року до (д)ру-
гого року держати и (в)живати до ѿ(т)да(н)я его м(л) ѿ(т) на(с) самы(х) тое
сумы пнзе(и), а бе(з) року николи въ его м(л) ты(х) пати служобъ ²⁰ люде(и)
выкуповати не маемо, а(ж) на рокъ менови(те) в се(м) листе ншомъ ѿпи-
саны(и), в которо(м) споко(и)но(м) де(р)жа(н)ю его за поступле(н)емъ и
пода(н)емъ ншимъ не маемо мы са(ми), // дети и бли(з)ки нши, в тую па(т)
служобъ люде(и) ничимъ се вступовати и ему переказы чинити, якъ за
нашого живота и по нашомъ животе. Бра(т)я моя Ма(т)фе(и) и Бога(н)
ни в чо(м) ему переказы и тру(д)ности делати ани ѿкуповати бе(з) року
жа(д)ны(м) правомъ приржоны(м) ²¹ по(д) нимъ того по(и)скивати не

маю(т) а(ж) до выде(р)жа(н)я оного року, в семь листе ншо(м) описаного. А е(ст)ли бы(х)мо мы сами, дети и ²² бли(з)кие нши, кре(в)ные, бра(т)я мои Ма(т)фе(и) а Богда(н) мели ему в чомъ-ко(л)векъ кри(в)ду чинити, перека(зу) чинечи в де(р)жа(н)ю его ²³, тогда я маю и буду повинень ²⁴ то все своимъ коштомъ очищати. А хто бы его ѿ (ш)то-ко(л)векъ и до которого-ко(л)векъ суду к(ро)дского або земского по(з)ва(л) с того име(н)я, ѿ(т) мене ему даного ²⁵, тогда я его во (в)сем заступовати ²⁶ маю. А што се дотыче(т) слу(ж)бы г(с)дрское вое(н)ное, с то(г)о[о] име(н)я моего Клю(с)-кого, с третее всеи части, то(г)ды я са(м) оособою своею за пна Гневоша заступовати мою(,) а е(ст)ли бы за де(р)жа(н)я его оные по(д)данные мои выше(и) поменены мели про(ч) се розы(и)ти, тогда я на пну Гневошу того жа(д)-ны(м) правомъ по(и)скивати и до жа(д)ного права поволокати не маю. А пакли бы ²⁷ пну Гневошу в ономъ часе, ни(м) рокъ вы(и)де(т), пнзе(и) потреба указывала ²⁸, тогда ѿ(н) воле(н) и моце(н) буде(т) тую па(т) службу ¹³ люде(и) заставити, с ты(м) всимъ ²⁹ правомъ пустити кому хочечи, а я и того, кому бы ѿ(н) пусти(л) во (в)семъ у ко(ж)дого права заступовати и по(д)ле сего листа моего вси ³⁰ ѿбова(з)ки по(л)нити. А где бы(х) его заступовати у которого-ко(л)ве права, такъ те(ж) и тое речи, в чомъ бы ѿ(н) кри(в)ду ѿ(т) кого(ж) колве(к) мени(л) очищати и заступовати, такъ те(ж) и слу(ж)бу г(с)дрскую военную ³¹ заступовати не хотели и (в) чомъ-ко(л)векъ споко(и)-ному де(р)жа(н)ю его перека(зу) делаячи, и сему листу опису ншому досы(т) не (в)чинили и его в чо(м)-ко(л)векъ нарушили, тогда маемо и будемъ пови(н)ни ² заруки // г(с)дру королю его мл(с)ти на замокъ Володиме(р)ски(и) па(т)деса(т) ³² ко(п) и чотыри ³³ копы гроше(и) ³⁴ лито(в)ское ли(ч)бы ³⁵ заплатити а пну Гневош, яко стороне укри(в)жоно(и), другую па(т)деса(т) ³⁶ ко(п) и чотыри копы грош(и) заплатити ³⁷. А заплативши тые заруки, пре(д)ся се(с) ли(ст) нашъ и вси ³⁰ а(р)тыкулы ³⁸, в немъ описанные, при mocy захованы и в ко(ж)дого права держаны быти маю(т). И на то есмо пну Гневошу Семеновичу Резановичу Луко(в)скому дали се(с) ншь ли(ст) по(д) печа(т)ми ншими с по(д)писомъ руки моеи вла(ст)ное. А для лепшого ведомости просили есмо и(х) мл(с)ти пно(в) его мл(с)ти князя Миха(и)ла Федорови(ча) Ружи(н)ского, его м(л) пна Яска Якововича Якови(ц)кого а его м(л) Семена Костюшковича Хобо(л)то(в)ского ѿ приложе(н)е печате(и) ³⁹ к сему листу. И(х) мл(ст) на про(з)бу ншу вчини(т) рачи(ли) и печати свои приложили. Писа(н) у Клюску м(с)ца мая, два(д)ца(т) дева-того дня, року бо(ж)его нароже(н)я тисеча па(т)со(т) семдеса(т) патого. Ива(н) Клю(с)ки(и), рука вла(ст)ная ⁴⁰.

У гродській книзі № 920: ¹ пе(т)деся(т); ² ви(н)ни; ³ свята; ⁴ свято; ⁵ будет; ⁶ немає; ⁷ пе(т)де(с)а(т) ко(п)а(х); ⁸ копа(х) ли(тв)ски(х); ⁹ Пъчку; ¹⁰ пустое; ¹¹ у Клю(с)ку; ¹² немає; ¹³ служе(б); ¹⁴ из; ¹⁵ могу(т); ¹⁶ пя(т) служебъ; ¹⁷ то буде(т); ¹⁸ немає; ¹⁹ служе(б); ²⁰ пети служе(б); ²¹ прирожены(м); ²² немає; ²³ немає; ²⁴ винень; ²⁵ подданого; ²⁶ заступава(т); ²⁷ бы те(ж); ²⁸ служебъ; ²⁹ и ты(м) всѣ(м); ³⁰ всѣ; ³¹ г(с)дрское военное; ³² пя(т)деся(т); ³³ чтыри; ³⁴ грше(и); ³⁵ ли(ч)бы лито(в)ское; ³⁶ пе(т)деса(т); ³⁷ заплати(т); ³⁸ а(р)тыкулы; ³⁹ печати(и); ⁴⁰ вла(с)ная.

106. Дарчий запис Євдокиї Юр'івни Вербської на третину маєтку
Вербно-Вохновського, дану чоловікові Василю Мировицькому.

Акт від 18 січня 1571, № 92, 1.

Випис з книг гродських від 25 серпня 1555.
(Датування не відповідає хронологічній послі-
довності)

Я, Евдоки(м)я Ю(р)євна Ве(р)бська Вановська * Васи(л)єва Мירו- 191
ви(ц)кая, вы(з)наваю тымъ мои(м) листо(м), которое име(н)е мое ѿ(т)чизное,
половину Ве(р)бье-Во(х)новъ, належало мнѣ в рука(х) свои(х) не (з) жа(д)-
ного поневоле(н)я, ѿ(д)но по доброе воли, знаючи якую собѣ приятъ и
доброе захова(н)е ма(л)жонка своего пна Васи(л)я Ва(н)ковича Мירו-
ви(ц)кого [...] жону свою в добро(м) захова(н)ю и прия(з)ни ма(л)ж [...] и
мнѣ зычливо(ст) показывати рачи(т), я те(ж) [...] ма(л)жо(н)ку своемъ
па(н)у Васи(л)ю таковую добро [...] и ѿ(т)даю того име(н)я своего ѿ(т)чи(з)-
ного Ве(р)бо-Во(х) [...] на вечность, то е(ст) з дворомъ, и пашнею [...] и се-
ножа(т)ми, зо всимъ кгру(н)то(м), яко са то [...] // и ѿбыходе(х) свои(х) 191 зв.
мае(т). Воле(н) ѿ(н) буде(т) тую третью ча(ст) в то(м) име(н)ю Ве(р)бо(и)-
Вохно(в)ско(и) ѿ(т)дати, продати, заменить и ку своему ле(п)шому а пожи-
точне(и)шому ѿбе(р)нути, где похоче(т), а я вже ани бли(з)кие мои по сме(р)-
ти мое(и) не маю са в тую третью ча(ст) то(г)ло име(н)а моего Ве(р)бо(и)-
Во(х)но(в)ско(и) вступати на вечные часы. И (в)же тую третью ча(ст)
ма(л)жонок мо(и) па(н) Василе(и) Мирови(ц)ки(и) де(р)жати то ѿ(т) мене
въчне, воле(н) с ты(м) та(к) учинити, яко воля его буде(т), а што са дотыче(т)
дву часте(и) того (ж) име(н)я моего Ве(р)бо(и)-Во(х)но(в)ское на ты(м) есми
две ча(с)ти ѿсобливы(и) запи(с) дала, у которо(м) записе шире(и) а доста-
точне(и) ест ѿписано, на которы(х) я дву часте(х) за наклады его, што
ѿ(н) на тую ѿ(т)чи(з)ну мою наложи(л), по(д) моимъ сведомо(м), на [...] за-
писе свое(м) записала двесте ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское. И при
томъ были и того добре сведомы его мл(ст) ѿте(ц) владыка володимер(р)ски(и)
и бересте(и)ски(и) Иѿсифъ а кна(з) Миха(и)ло Иванови(ч) Ку(р)цевича,
па(н) Во(л)чко Якимови(ч) Жаско(в)ски(и), су(д)и володимер(р)ски(и), а
дворане гдо(в)ьские, па(н) Семе(н), а па(н) Паве(л) Григо(р)єви(ч) Ъра(н)-
ские, а па(н) Петръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и) <.> И просила есми
и(х) мл(с)ти ѿ приложе(н)е печате(и). И(х) мл(ст) на мою про(з)бу то вчини-
(ли), печа(ти) сво(и) к сему моему листу приложили, а на тве(р)до(ст)того
мое(г)ло листа и я, Евдоки(м)я Ю(р)євна Ве(р)бська, и свою печат(т) есми
приложила к сему моему листу <.> Писа(н) <.> у Володимери <.> лета бо(ж)е-
го нароже(н)я тисеча па(т)со(т) семьдеса(т) пшого, м(с)ца августа, четве(р)-
тогона(д)ца(т) дня.

107. Тестамент Михайла Федоровича Ружинського.

Акт від 11 січня 1577, № 175, 3.

Во (и)мя ѿ(т)ца, и сына и (с)вето(г)ло дха, свтыя живонача(л)ныа и 179 зв.
неразделимыа тро(и)ца, аминь.

* Очевидно, Вохновська.

Се я, ра(б) божи(и) Миха(и)ло Федорови(ч) Ружи(н)ски(и), будучи
 ѡкру(т)не а ве(л)ми шко(д)ливѣ, кромѣ жа(д)ное причины бе(з)ви(н)не ѡ(т)
 Миха(и)ла Во(и)нича Боговитиновича вла(ст)ными руками его зранены(м),
 которы(и), не маю(чи) до мене жа(д)ное причины, бе(з)ви(н)не мя та(к)
 ѡкру(т)не а шко(д)ливѣ немилосе(р)дне не яко хре(с)тяни(н), але яко кацѣрь
 зрани(л), змо(р)дова(л). С которого змо(р)дова(н)я и (з)ране(н)я не вѣдаю,
 е(ст)ли жи(в) буду, и розумеючи, и(ж) кождоу чоловѣку, на светѣ мешкаю-
 чому, ничо(г)ло пѣ(в)не(и)шого не е(ст) на смѣ(р)ть, а (з)влаща и я самъ
 собе в та(к) великоѡ(к)рутно(м) зране(н)ю и (з)мо(р)дова(н)ю, которое
 мнѣ стало ѡ(т) ѡно(г)ло Миха(и)ла Во(и)нича пѣ(р)вопоменено(г)ло, здо-
 ро(в)я собѣ мѣти не тушу(?) и жи(в) быти не могу, а и(ж) ко(ж)дому чоло-
 вѣку хре(с)тия(н)скому речи а справы свои на при(ш)лые а пото(м)ные
 часы на пи(с)ме по собѣ заставовати належи(т), кгда(ж) речи а справы
 лю(д)ские, бы те(ж) и налепѣши на светѣ ѡказоватися с часо(м) и спо-
 ло(м) з лю(д)ми с памѣте(и) лю(д)ски(х) сплыва(ти) и в забы(т)ѣ приходи-
 (ти) бы муси(ли), гдѣ бы с пи(с)мо(м) на при(ш)лые веки не ѡ(з)на(и)мены и ут-
 ве(р)жены не бы(ли), прото и я, хотечи ся в томъ таковы(м) же способо(м)
 справи(т) и захова(т), не будучи ни ѡ(т) кого ничи(м) принушо(н), ѡ(д)но
 са(м), по свое(и) добро(и) воли и (з) добры(м) ро(з)мысло(м) свои(м), за
 180 цело(м) розуму и доброе(и) памѣти для ведомо(сти) вси(м) нинѣшни(м) и на по-
 то(м) будучи(м) чиню се(с) мо(и) те // стамѣ(нт). Напе(р)ви(и), е(ст)ли с
 то(г)ло та(к) велико(г)ло ѡкру(т)ного зране(н)я и (з)мо(р)дова(н)я, ѡ(т) пна
 Во(и)нича Миха(и)ла мнѣ стало(г)ло, мене ча(с) смѣ(р)те(л)ны(и) по(с)тиг-
 не(т) <, > то(г)ды я то вы(з)нава(м) и ѡста(т)нею волею моею то утве(р)жае(м),
 и(ж) нищии(х) и(н)ши(х) ру(к), ѡ(д)но зъ его вла(ст)ны(х), то е(ст) ѡ(т) Ми-
 ха(и)ла Во(и)нича Боговитиновича, зъ сего свѣта зы(и)ду, душу мою богу
 милосе(р)дному поручаю, а тѣло мое грѣшное зе(м)лѣ ѡ(т)даю, которое
 неха(и) буде(т) поховано в це(р)кви заложе(н)я свтоѣ пречи(с)тоѣ в Ружи-
 ню. А ѡбхо(д) а погре(б) тѣла моего с часо(м) до ко(н)че(н)я речи то(г)ло
 неви(н)ного, а ѡкру(т)ного зране(н)я и (з)мо(р)дова(н)я моего, яко вже ро-
 зумею, и(ж) жи(в) бы(ти) не могу, з домо(в)ства моего мае(т) быти ѡ(т)пра-
 вовано ве(д)ле баче(н)я и(х) мл(с)ти пно(в) ѡпекуно(в), то е(ст) меновите
 его мл(с)ти ве(л)можно(г)ло кнзя А(н)дрея Ивановича Вишневе(ц)кого, вое-
 воды бра(с)ла(в)ского, пна Лазара Ивани(ц)кого, су(д)и кгро(д)ско(г)ло
 володимѣ(р)ского, пна Гневоша Калусовѣско(г)ло а шурина мое(г)ло пна
 Гневоша Стахо(р)ского, которы(х) я не (з) жа(д)ное намовы лю(д)ское ани
 и(н)шое причины, але з вла(ст)ного умы(с)лу моего, знаю(чи) и(х) мл(с)т
 до себе ласкавыми пны и добродѣи, даючи и(х) мл(с)ти зупо(л)ную мо(ц),
 зы(с)къ и (с)трату то(г)ло неви(н)ного зране(н)я и (з)мо(р)дова(н)я мое(г)ло,
 ѡ(т) ѡно(г)ло Миха(и)ла Во(и)нича Боговитиновича мнѣ стало(г)ло, пору-
 чаю чого и(х) мл(с)т попира(ти) маю(т) до ѡ(с)та(т)него стопна права. Зле-
 цаю те(ж) и (их) мл(с)тя(м) ув опеку и (в) в оборону жону жону (!) мою Раину
 Федоровну Стахо(р)ского и дети мо(и), сына Але(к)сандра а до(ч)ки Федору
 и Бо(г)дану и тоѣ детя(т)ко мое, которы(м) жона моя Раина бремѣ(н)на хо-
 ди(т), е(ст)ли па(н) бо(г) з ла(с)ки свтоѣ своеѣ здоровое зроди(ти) е(и) дати
 рачи(т). И ѡ(д)ну ча(ст) имене(и) мои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) в Ружи(н)ю, в Рого-
 вича(х), и (в) Творинича(х), кро(м) ты(х) дво(х) ча(с)те(и), што-м кгда(ж) по-
 ня(л) за себе в ма(л)жо(н)ство звы(ш) помененую Раину, до(ч)ку пна Хве-

дора Стахо(р)ского, ѡпра(в)у веновную проти(в)ко внесе(н)я ее, што ѡна в до(м) мо(и) внесе(л)а, суму пнзе(и) чотыри(с)та ко(п) гроше(и) ли(ч)бы ли-то(в)ское, вчини(л) и ли(с)то(м) мои(м) визна(н)ны(м) веновны(м) записа(л) и на (в)ряде кгро(д)ско(м) воло(ди)ме(р)ско(м) до кни(г) кгро(д)ски(х) до-брово(л)не то вы(з)на(л). И яко доброво(л)ное а устное вы(з)на(н)е мое, та(к) те(ж) и ли(ст) мо(и) вы(з)наны(и), ма(л)жо(н)це мое(и) ѡ(т) мене на то даны(и), в кнги кгро(д)ские записа(ти) да(л), на што выпи(с) с кнги(г) в себе ма(л)жо(н)ка моя маеть. А што есми двѣ части в ты(х) име(н)я(х) мои(х) собе бы(л) во(л)ны(х) зостави(л) ино с ты(х) дво(х) ча(с)те(и) на половицы, // то е(ст) на друго(и) ча(с)ти ма(л)жо(н)це мое(и) доживо(т)ного ме(ш)ка(н)я 180 аз. и вжива(н)я з ла(с)ки и мл(с)ти моее ма(л)жо(н)ское з дворо(м) всѣмъ, з люд)ми, зъ землями, платы, доходы, пожи(т)ки и зо вси(м) и на все, яко ся тые име(н)я мо(и) в собѣ маю(т), кро(м) тое третее ча(с)ти, которую есми и(х) мл(с)тя(м) про(м) ѡпекуно(м) до лѣ(т) дорослы(х) дете(и) мои(х), сына моего пе(р)воро(д)ного Алекса(н)дра, дочо(к) Федоры и Богданы, которы(и) е(ст)ли бы уперѣ(д), ни(ж)ли лѣ(т) зупо(л)ны(х) дошо(л), уме(р). Ты (ж) ко-торые бы дѣти мои по не(м) зоста(ли) и которы(м) або которы(и) к рука(м) свои(м) то мѣти належало, и(х) мл(ст) пнове ѡпекунове проти(в)ко и(м) та(к) ѡному сынову моему пе(р)воро(д)ному, яко и ты(м) вси(м), што ся звы(ш) поменило, ласкаве а мл(с)тиве заховатися, а тую ча(ст) имени(и) мои(х), которую и(х) мл(с)тя(м) пно(м) ув опеку даю, ѡ(т)да(т) и по(с)ту-пи(ти) буду(т) рачи(ли), а по (в)сѣ тые часы, поко(л)ко и(х) мл(ст) пнове ѡпекунове, и(х) мл(с)тя(м) ѡ(т) мене злеценую, ув опеце и (в) в обороне свое(и) мѣти рача(т), ма(л)жо(н)це мое(и) ув оны(х) дво(х) часте(х), ѡ(т) мене е(и) записаны(х), вступова(ти) ся и переказы некоторое чини(ти) не маю(т). С которое ча(с)ти пожи(т)ко(в) ты(х) имени(и) мои(х) и(х) мл(ст) пнове ѡпекунове, што буду(т) рачи(т) брат имѣ(т), ли(ч)бы некоторое чи-ни(ти) не мають'и не буду(т) пови(н)ни, то(л)ко маю(т) и(х) мл(ст) се(ст)ре мое(и) рожоно(и) кна(ж)не Га(н)не с ты(х) доходо(в) деся(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) дати и те(ж) того не заба(ча)ючи, абы ма(л)жо(н)ка моя с де(т)ми мойми не голодовала и не нага ани боса до лѣ(т) зупо(л)ны(х) до-рослы(х) дете(и) мои(х), з нею спложоны(х), яко ся звы(ш) поменило, та(к) в гумне, яко и на полю засеяное, кони е(з)дные, стадо сваре(п)е и ко(н)ское, бы(д)ло всякое и и(н)шие речи вси рухомые ѡ(т) мала и до ве(ли)ка и яки(м)-ко(л)ве(к) обычае(м) на(з)ваны бы(ти) маю(т), е(и), ма(л)жо(н)це мое(и) ми-ло(и) Райне Федоровне Стахо(р)ского, да(л), дарова(л) и си(м) те(с)таме(н)-то(м) мои(м) записа(л). И на то(м) да(л) ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) Райне Федоровне Стахо(р)ского и и(х) мл(с)тя(м) пно(м) ѡпекуно(м) звы(ш) поме-нены(м) се(с) мо(и) те(с)таме(нт) з моею печат(т)ю. При которо(м) чинен(н)ю того теста(м)е(н)ту мое(г)ло(л) бы(ли), и то(г)ло(л) добре сведомы, и за очеви(с)-тою а устною про(з)бою моею печати сво(и) к сему теста(м)е(н)ту моему при-ложи(ти) и руки сво(и) по(д)писа(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Ма(т)фе(и) и па(н) Богда(н) Ключ(с)кие а па(н) Ма(т)фе(и) Стахо(р)ск(и) и благоче(ст)-ные свеще(н)ники, то е(ст) ѡте(ц) Ма(т)фе(и), свеще(н)ни(к) це(р)кви све-то(г)ло(л) Николы с Тури(н)ска, а ѡте(ц) Миха(и)ло, свеще(н)ни(к) це(р)кви свто(г)ло(л) Пок)ровы с Ключ(с)ка // Писа(н) у Ружиню лѣта по нароже(н)ю Ису(с) 181 Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) пято(г)ло(л), м(с)ца ѡ(к)тебра, трете(г)ло(л) дня. Ма(т)фе(и) Ключ(с)ки(и), рука вла(ст)ная, Бог-

да(н) Клю(с)ки(и), рука вла(ст)ная, Ма(т)фе(и) Стахо(р)ски(и) рукою вла(ст)ною, по(л)скою литерією, Ма(т)фе(и) Николи(н)ски(и) Тури(с)жи(и) [!], рука вла(ст)ная, Миха(и)ло Покро(в)ски(и) Клю(с)ки(и), рука вла(с)тная.

108. Продажний запис Григорія Олександровича Волчка Жасковського на половину сіл Хмелева і Підгаєць, продану Андрієві Залонському.

Акт від 7 січня 1577, № 166, 3.

161 Я, Григорє(и) Але(к)са(н)дрови(ч) Во(л)чко Жаско(в)ски(и), чиню я(в)-
но и вы(з)наваю са(м) на себе си(м) мои(м) ли(с)то(м) ко(ж)дому, кому бу-
де(т) по(т)реба то(г)ло веда(ти) або, чтучи его, слыша(ти), нинє(ш)ни(м)
и на пото(м) будучи(м), и(ж) есми прода(л) име(н)я мои вла(ст)ные ѿ(т)-
чи(з)ные, ѿ(т) брата мое(г)ло пна Прокопа Во(л)чка Жаско(в)ского ѿ(т)де-
ленные, лежащие в повѣтѣ Воло(ди)ме(р)ско(м)ъ, на (и)мя половину села
Хмелева и половину села По(д)гає(ц), зо (в)сею вла(ст)но(ст)ю и право(м)
мои(м) дедичны(м) то все, што на мене з розде(л)ку в ты(х) име(н)я(х) ѿ(т)
брата моего приходи(т) и(х) мл(с)ти па(н) у Стани(с)ла(в)у Хмеле(в)скому
и бра(т)у его мл(сти) па(н)у А(н)дрею Зало(н)скому, жона(м), дѣте(м), по-
то(м)ко(м), крєвны(м) и близки(м) и(х) мл(с)ти за пе(в)ную суму пнз(и), за
161 зв. три // тисечи ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское, ли(че)чи в ко(ж)ды(и)
гро(ш) по десе(ти) бѣлы(х) пнзе(и), а в копу по ше(сти)деся(т) гроше(и) ли-
то(в)ски(х), на ве(ч)ные часы, вечне и ничимъ навеки непорушє, то е(ст)
з дворо(м) мои(м) Хмеле(в)ски(м) и с па(ш)нями дво(р)ными в ты(х) выше(и)
менєны(х) име(н)я(х), с по(л)ми, з сеножа(т)ми, з реками, з ставы спу(ст)-
ными и не(с)пустными, з млыны и зъ и(х) выме(л)ками, з млынищами, з
сажа(в)ками, з лєсы, з гаи, з дубровами, з боры, з сады, з ловы звери(и)-
ными, пташими и ри(б)ными, з бояры пу(т)ными, з лю(д)ми тяглыми и (з)
и(х) слу(ж)бами, подачками и роботами, з да(н)ми грошовыми, медовыми;
зъ жи(т)ными и ѿ(в)сяными и зо (в)сякими пожи(т)ки и доходы якими-ко(л)-
вєкъ, имени могу(т) названы и поменєны бы(ти), и зо вси(м) с ты(м), я(к)
ся тыє име(н)я сами в собе, в граница(х), кгру(н)те(х), в широкостя(х),
ѿбыходе(х) и пожи(т)ко(х) свои(х) маю(т) и яко с про(д)ко(в) мои(х) и за
де(р)жа(н)я моего были и с чи(м) ся мне в о(т)деле ѿ(т) брата мое(г)ло пна
Прокопа Во(л)чка зоста(ли), и зо вси(м) на все ничого собѣ самому и, е(ст)ли
ме(ти) буду жону, жонѣ, дєтє(м), пото(м)комъ и никому с крє(в)ны(х), бли(з)-
ки(х) и далеки(х) мои(х) не зоста(в)уючи. Которая сума пнзе(и) три тисечи
ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское ѿ(т) пна Станислава Хмелевско(г)ло
а пна А(н)дрея Зале(н)ского за тыє име(н)я мои выше(и) менєные спо(л)на
мене дошла и до ру(к) мои(х) есми єє взя(л) и тыє име(н)я, половину Хме-
лева и половину По(д)гає(ц), в мо(ц), в де(р)жа(н)є, спра(в)у и ужива(н)є
и(х) м(л) пну Станиславу Хмеле(в)скому а пну А(н)дрею Зало(н)скому по-
да(л) и поступи(л). Которые име(н)я выше(и) поменєные па(н) Станисла(в)
Хмеле(в)ски(и) а па(н) Андре(и) Зале(н)ски(и) сами, жоны, дѣти, пото(м)-
ки и крє(в)ные, бли(з)кие и далекие и(х), а(л)бо кому бы ко(л)вєкъ и(х)
мл(ст) яки(м) право(м) завєли вжо не ѿбычає(м) статуту старого, ає во(д)лє
уфалы и постановє(н)я со(и)му берєсте(н)ского, не менуючи третєє части и
дво(х) частє(и), ає все здо(и)мо(м) маю(т) де(р)жати и и(х) уживати на веч-

ные часы, буду(чи) во(л)ни тые име(н)я ѿ(т)да(ти), прода(ти), даровати, записа(ти), заменить, на пе(р)ковъ ѿ(т)каза(ти) и ку лепшому а пожиточному своему ѿборочати, я(к) сами налепе(и) розуме(ти) будуть. А я са(м) и, е(ст)ли ми да(ст) бо(г) мети жону, жона, дѣти, пото(м)ки и ни(х)то с кривны(х), бли(з)ки(х) и далеки(х) мои(х) в тые име(н)я на вечные часы вступоватися не маю(т), // але па(н) Стани(с)ла(в) Хмеле(в)ски(и) а па(н) А(н)дре(и) 162 Зале(н)ски(и) сами, жоны, дѣти, пото(м)ки, кре(в)ные, бли(з)кие и далекие и(х) тые име(н)я, половину Хмелева и По(д)гае(ц), де(р)жати и (в)жива(ти), яко вла(ст)ную ѿ(т)чи(з)ну свою, мають. А е(ст)ли бы(х) я са(м) чере(з) себе або чере(з) кого с кре(в)ны(х) мои(х), бли(з)ки(х) и далеки(х), якую переказу и тру(д)но(ст) пну Стани(с)лаву Хмеле(в)скому а пану А(н)дрею Зало(н)скому в споко(и)но(м) де(р)жа(н)ю и ужива(н)ю свое(м) ты(х) имене(и), половину Хмелева и половины По(д)гае(ц), та(к) пра(в)ны(м), яко и неправны(м) ѿбывае(м) чини(л) и задава(л), повине(н) буду за(р)уки заплати(ти) г(с)дрю королю его мл(сти) три тисечи ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское и па(н)у Стани(с)лаву Хмеле(в)скому и пну А(н)дрею Зало(н)скому, яко стороне укри(в)жоно(и), другую три тисечи ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское. ѿ которыхъ за(р)уки во(л)но буде(т) па(н)у Стани(с)лаву Хмеле(в)скому и па(н)у А(н)дрею Зало(н)скому та(к) до вря(д)у зе(м)ско(г)ло, яко и до к(г)ро(д)ско(г)ло, до которого-ко(л)ве(к) повѣту похочу(т) мене по(з)вати, на которы(и) таки(и) ко(ж)ды(и) позо(в) яко на року завито(м) повине(н) буду стати и ѿ(т)казыва(ти) и в(сп)раве(д)ливится в незаплаче(н)ю ты(х) за(р)укъ по(д) другими такими (ж) за(р)уками, яко выше(и) в се(м) ли(с)те мое(м) су(т) положонные, не вымо(в)ляючися форобою, по(с)лугую Речи По(с)по(ли)тое вое(н)ною и ниякими причинами пра(в)ными и непра(в)ными, на(д)то е(ст)ли бы те(ж) па(н) Стани(с)ла(в) Хмеле(в)ски(и) и па(н) А(н)дре(и) Зале(н)ски(и), пра(в)уючися ѿ якую тру(д)но(ст) и перека(з)у споко(и)ного де(р)жанья своего в ты(х) име(н)я(х) свои(х) выше(и) поменены(х) зо(м)ною што шкодова(ти) ме(ли), то я все на голое вырече(н)е слова пна Стани(с)лава Хмеле(в)ского и пна А(н)дрея Зале(н)ско(г)ло повине(н) буде(т) заплати(ти) па(н)у Стани(с)ла(в)у Хмеле(в)скому и па(н)у А(н)дрею Зале(н)скому. А заплативши тые за(р)уки и шкоды, пре(д)ся се(с) мо(и) ли(ст) во вси(х) слове(х), а(р)тикуле(х) и ѿбвязко(х) увезде, в ко(ж)дого права при mocy зупо(л)но(и) захова(н) быти маеть. И на то я, Григоре(и) Во(л)чко Жаско(в)ски(и), да(л) есми па(н)у Стани(с)лаву Хмеле(в)скому а па(н)у А(н)дрею Зало(н)скому ве(ч)ное продажи мое(и) се(с) мо(и) ли(ст) з печатю моею и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ное руки моее по-руски(и), а на тве(р)до(ст) сего ли(с)ту моего проси(л) е(с)ми и(х) мл(сти) пано(в) его мл(сти) пна Лаврина Ивани(ц)ко(г)ло, пна Петра Ко(с)тюшковича Хобо(л)товского, пна А(н)дрея Романо(в)ско(г)ло, // пна Семена 162 зв. Дро(з)де(н)ского, пна Па(в)ла ѿра(н)ского, пна А(м)брожо(г)ло ѿ(в)луче(м)ского ѿ приложе(н)е печате(и) к тому ли(с)ту моему. И будучи и(х) мл(ст) то(г)ло добре сведоми, на ѿчеви(с)тую про(з)бу мою печат(и) сво(и) приложи(ти) рачили к тому моему ли(с)ту. Писа(н) у Володимери лѣта ѿ(т) нароже(н)я Ису(с) Хр(с)та, сына божо(г)ло, тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) пятого, м(с)ца декабря, пе(р)вого дня. Григоре(и) Во(л)чко Жаско(в)ски(и) рукою вла(ст)ною.

109. Підтвердний запис Михайла Васильовича Дубницького
на віддачу сіножати до церкви святих апостолів
панові Браславському.

Акт від 9 січня 1577, № 171, 3.

- 171 зв. Я, Миха(и)ло, Васи(л)єви(ч) Ду(б)ни(ц)ки(и), вои(т) ме(с)та єго кро-
ле(в)ское мл(сти) Володиме(р)ского, сознава(м) ты(м) мои(м) ли(с)то(м)
вси(м) вобє(ц) и ко(ж)дому зособна, кому бы ѿ то(м) нинє и на пото(м)ныє
часы ведати належало, и(ж) што єго мл(ст) па(н) Василе(и) Пе(т)рови(ч)
Загоро(в)ски(и), кашталя(н) бря(с)ла(в)ски(и), ма(р)шало(к) єго к(р)
мл(сти), горо(д)ничи(и) воло(ди)ме(р)ски(и), за певны(м) и слушны(м) пра-
во(м) ку це(р)кви свѣты(х) апосто(л) у Воло(ди)мери(ч) з кгру(н)то(м)
по(д) месте(м) єго к(р) мл(сти) Володиме(р)ски(м) ѿзли пере(д)ме(ст)я Зава(л)-
ского и Запя(т)ни(ц)кого, а(з) другое стороны, на(д) рекою, луго(м) лежа-
чи(м)⟨,⟩ яко ся то(т) кгру(нт) са(м) в себе и (в) граница(х) свои(х) має(т)⟨,⟩
ѿ(т) часу немало(г)⟨о⟩ де(р)жачи єго мл(ст) сєножа(т), межи сєножа(т)ми
моими во(р)чи(н)скими лежачую, ѿную сєножа(т), пе(р)во сє(г)⟨о⟩ будучи
при єго мл(сти) г(с)дри пну нишо(м) свтѡе памє(ти) зєшло(м) Жикгимо(н)тє
Авгу(с)тє у Ва(р)шавє в року прошло(м) тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) вто-
ро(м), мнѣ до рукъ мои(х) пу(с)ти(ти) рачи(л), а я ѿ(т)мєну за тую сєно-
жа(т) звы(ш) менєную єго мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому та(к) же много
сєножате(и) або поле(м), ро(л)єю по(д) ме(с)ко(м) (л) г(с)дрьски(м) Володи-
ме(р)ски(м) дати ѿбвєза(л)ся, яко(ж) пото(м) в року про(ш)ло(м) тисєча
пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пято(м), м(с)ца сє(н)тєбра, чє(т)вє(р)то(г)⟨о⟩ на(д)-
ца(т) дня, буду(чи) в Шу(м)ску на послужє вое(н)но(и) то(г)⟨о⟩ постаноє(н)я
ва(р)ша(в)ского я, утвє(р)жаючи ѿсобливы(м) ли(с)то(м) мои(м) по(д) печа-
т(ю) моєю и (с) по(д)писо(м) моєє руки и тє(ж) за ѿчєви(с)тою про(з)бою
моєю печат(и)ми и(х) мл(сти) пновь за(ц)ны(х) людє(и) запечатованы(и) и
руками и(х) мл(сти) по(д)писаны(и), которы(и) я таковы(и) єго м(л) пну
Бря(с)ла(в)скому ѿ(т) мєнє Шу(м)ску даны(и) ли(ст) во вси(х) а(р)тикула(х)
и слова(х), в нє(м) ѿписаны(х), и си(м) тепєрєшни(м) листомъ мои(м) ут-
вє(р)жаючи во(д)лугъ ты(х), та(м) в то(м) ли(с)тє вси(х) ѿписаны(х) сло(в)
а нє иначе(и) ку є(г)⟨о⟩ мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому заховатися, и по(л)-
нити то все по(д)ле ты(х) ѿбвє(з)ко(в), яко є(ст) в нє(м) подоста(т)ку напи-
сано, буду повинє(н). А яко(м) ся та(м) в Шу(м)ску ты(м) ли(с)то(м) мои(м)
ѿписа(л) єго мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому ѿную ѿ(т)мєну в року прошломъ
тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пято(м), в понєдѣло(к), м(с)ца ѿ(к)тєбра, дє-
сятого дня ѿ(т)да(ти), тєды тому по(с)тановє(н)ю и ѿпису моєму я досы(т)
чинячи за ѿную сєножа(т), ѿ(т) єго мл(с)ти мнѣ вжє ѿ(т) часу немалого
пущєную, а межи сєножа(т)и моими во(р)чи(н)скими лежачую сєножа(т)
172 мою во(и)товъскую всю ѿ(т) мала до велика ничо(г)⟨о⟩ єє // на сєбє, на жо-
ну, дѣти, и пото(м)ство моє нє ѿ(с)тавую(чи), за ме(с)то(м) Воло(ди)ме(р)-
ски(м) лежачую боками и ко(н)цами, то є(ст) ѿ(д)ны(м) боко(м) зъ стороны
полу(ч)ное (!) ѿзли сєножате(и) пна Ивана Сєнюты и попо(в) володиме(р)-
ски(х) Пя(т)ни(ц)кого и Васи(л)євско(г)⟨о⟩, а ко(н)цє(м) ѿ(д)ны(м) ѿ(д)
всходу со(н)ца ѿ(б) мєжу з сєножа(т)ю попа Миха(и)ло(в)ского воло(ди)-

мѣ(р)ского Гораина, а ѿ(т) стороны полудѣ(н)ное боко(м) ѿ(з)ли сѣножа(ти) г(с)дрѣское за(м)ку Воло(ди)мѣ(р)ско(г)ло и по(д)ле сѣножате(и) плѣбана воло(ди)мѣ(р)ского и мѣ(л)ни(ц)кое его мл(сти) пна Стани(с)лава Кграѣ(в)-ского, сто(л)ника зѣ(м)ли По(д)ля(ш)ское, по(д)старостего тутѡ(ш)нѣ(г)ло воло(ди)мѣ(р)ско(г)ло, а ѿ(с)та(т)ни(м) ко(н)цѣ(м) ѿ(т) заходу слнца ѿ(з)ли дороги, которою е(з)да(т) з Миха(и)ловца мимо цѣ(р)кви свято(г)ло Иѡана, яко-(м) в небы(т)но(сти) его м(л) пна Бря(с)ла(в)ского за ли(с)товны(м) поруче(н)емъ его мл(сти) врядо(в)нѣ пере(д) вознымъ повѣту Володимѣ(р)-ского пно(м) Яско(м) Сѡра(н)ски(м) при стороне шля(х)те люде(и) добры(х) пну Ю(х)ну и пну Миха(и)лу Сѡра(н)ски(х) у вра(д)но(ст) вря(д)ника его мл(сти) сухо(д)ло(с)кого пна Сѡбе(сти)яна Мако(в)ско(г)ло в то(т) выше(и) менены(и) понедѣло(к) м(с)ца ѿ(к)тебра десято(г)ло дня подаль и то на (в)рядѣ г(с)дрѣско(м) в за(м)ку Володимѣ(р)ско(м) ста(в)ши ѡчеви(с)те пере(д) пно(м) Васи(л)емъ Якови(ц)ки(м) на то(т)ча(с) на мѣ(ст)цу его мл(сти) пна Стани(с)лава Кграѣ(в)ского, сто(л)ника по(д)ля(ш)ского, по(д)старо(с)-тего воло(ди)мѣ(р)ско(г)ло, будучи(м) до кни(г) кгро(д)ски(х) со(з)на(л), та(к) и тепе(р) си(м) ли(с)то(м) мой(м) до рукъ его мл(сти) пна Бря(с)ла(в)-ског(о) само(г)ло ку цркви свты(х) апо(с)то(л) ѡную сѣножа(т) пускаю и пу(с)тил-е(м) вѣчне и навеки непору(ш)нѣ. Мае(т) его мл(ст) па(н) Бря(с)-ла(в)ски(и) за ѡную сѣножа(т) межѣ сѣножа(т)ми моими во(р)чи(н)скими(,) мнѣ ѿ(т) его мл(сти) даную(,) ку цркви свты(х) апо(с)то(л) ве(д)ле права и ли(с)то(в) свои(х) тую сѣножа(т) во(и)товъскую, ѿ(т) мене его мл(сти) пу-щеную, а при во(з)но(м) повѣту Володимѣ(р)ско(г)ло пну Я(с)ку Сѡра(н)-ско(м) и при шля(х)те звышъ менено(и) до владзы вря(д)нику его м(л) пну Мако(в)скому, в небы(т)но(сти) его мл(сти) ѿ(т) мене поданую, за си(м) ли(с)то(м) мой(м) де(р)жа(ти) и еѣ, яко самъ налѣпе(и) розумеючи, в ты(х), яко е(ст) выше(и) ѡписано, граница(х) вжива(ти). А я са(м), жона, дѣти пото(м)ки, ща(д)ки и бли(з)кие мои в тую сѣножа(т) вечными часы вступова- (ти)ся и пото(м) в де(р)жа(н)ю его м(л) и пото(м)комъ его мл(сти) тоѣ сѣно- жа(ти) за си(м) ли(с)то(м) де(р)жачи(м) некоторое переказы и тру(д)ности чини(ти) не мае(м) и не буде(м) мочи(,) а е(ст)ли бы(х) то меную(чи)ся бы(т) бли(з)ки(м) тоѣ сѣножати по(д) его мл(ст)ю пномъ бря(с)ла(в)скимъ або на пото(м)ныѣ часы по(д) пото(м)ки его м(л) ѡное сѣножа(ти) де(р)жачи(ми) право(м) по(и)скива(л) або ку пра(в)у ѿ то до суду яко(г)ло-ко(л)векъ позы- ва(л), // тогды я а по животе мое(м) жона, дѣти и пото(м)ки мои и ко(ж)ды(и) 172 зв. таковы(и), мае(т)но(ст) мою де(р)жачи(и), будемъ пови(н)ни в ко(ж)до(г)ло такового права свои(м) вла(ст)ны(м) коштомъ и накладо(м) ѡчища(ти) и и(х) мл(ст) за(с)тупова(ти) и во все(м) то(м), яко е(ст) в то(м) ли(с)те мое(м) в слова(х) и а(р)тыкула(х) его достато(и)нѣ ѡписано, буду повинѣ(н) и ѡбвезуюся досы(т) учинѣно(м) тому запису моему статѣчнѣ до чо(г)ло жону, дѣти и пото(м)ство мое и ко(ж)дого такового, хто бы мае(т)но(ст) мою лежа- чую и рухомую по животе мое(м) на себѣ де(р)жа(л), та(к), яко и себѣ само- (г)ло, по(д)даю ку его мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому, дѣтемъ и пото(м)комъ его м(л) и ко(ж)дому таковому ѡную сѣножа(т) ты(м) способо(м), яко е(ст) ѿ то(м) в се(м) ли(с)те выше(и) ѡписано, де(р)жачи(м), а не иначе(и), на вечные часы захо(вы)вати. А где бы(х) я, а по животе мое(м) дѣти мои и те(ж) ко(ж)ды(и) таковы(и) пото(м)ко(м) мо(и), мае(т)но(ст) мою по животе мое(м) де(р)жачи(и), то(т) тепе(р)ш(и)ни(и) ли(ст) запи(с) мо(и) чи(м)-ко(л)векъ

и (в) яко(м)-ко(л)векъ по(н)кте наруши(л), таковы(и) ко(ж)ды(и) его мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому, а по животе его мл(сти) дѣте(м) и пото(м)комъ его мл(сти) тую сеножа(т) за си(м) листо(м) мон(м), его мл(сти) пну Бра(с)ля(в)-скому даны(м), де(р)жачи(м), закла(д)у яко пе(в)но(г)ло до(л)гу тысячу ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы заплати(ти) буде(т) повине(н). ѿ кото-ры(и) закла(д), если бы(х) са(м) за живота мое(г)ло або по животе мое(м) пото(м)ство мое, мае(т)но(ст) мою на себе де(р)жачие, ѿ(т) его мл(сти) пна Бря(с)ла(в)ского або ѿ(т) ты(х), хто бы оную сеножа(т), ѿ(т) мене его м(л) пну Бря(с)ла(в)скому пушоную, де(р)жа(л), до которого-ко(л)векъ права и суду зе(м)ско(г)ло и кгр(о)дского и яко(г) (ж) ко(л)векъ бы(л) по(з)ва(н), ино за пе(р)вши(м) по(з)во(м) и на пе(р)вшо(м) року, яко на завитомъ, бы те(ж) таковы(и) ѿ то позо(в) на два або на три дни складаю(чи) мнѣ або пото(м)ству моему, мае(т)но(ст) мою по животе мое(м) де(р)жачи(м), ку усправе(д)ливѣ(н)ю пере(д) судомъ ѿчеви(с)то чере(з) возно(г)ло яко(г)ло-ко(л)векъ або па(к) и заѿ(ч)не мнѣ в дому мое(м), а на ѿ(с)танок, хотя и в госпoде, где бы(х) стоя(н)е свое мѣлѣ, ѿ то позо(в) бы(л) положи(н), та(к) же те(ж) в дорозе кгде-ко(л)векъ мнѣ або пото(м)ству моему таковы(и) позо(в) бы(л) бы нада(н). То(г)ды не закладаючися мы жа(д)ными причинами пра(в)ными и неправными, ли(с)ты короле(в)скими, привиле(и)ми и во(л)ностями ани те(ж) хоробою зложною и ни(г)де ся не ѿ(т)зываючи у ѿно(г)ло суду за таковы(и) ѿчевисте на(м) даны(м) або заѿ(ч)не, яко-м(ъ) выше(и) помени(л), положины(м) право(м) ста(ти) и ѿны(и) закла(д) поменены(и) тысячу ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) яко пе(в)ны(и) до(л)гъ его м(л) пну Бря(с)ла(в) // скому я са(м), а по животе мое(м) пото(м)ство мое его м(л) або пото(м)ству е(г)ло м(л), тую сеножа(т) де(р)жачи(м), кро(м) всяки(х) вымово(к) и на(и)дова(н)я причинъ, згола ничи(м) ся не заслоняю(чи), платити и выроку судовому во все(м)ъ досы(т) чини(ти) пови(н)ни буде(м) и стане(м) ли або не (с)тане(м) за таковы(и) по(з)во(м) пере(д) судом, то(г)ды ко(ж)ды(и) таковы(и) суд, до которого ѿто бы(ли) бы есмо ты(м) спосо-бом(ъ), яко е(ст) ѿ то(м) выше(и) описано, позвани, не даю(чи) на(м) всту-пова(ти) в право, буде(т) моце(н) ѿны(и) закла(д) тисечу ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) на ко(ж)до(м) з на(с) то(т) выпи(с) и ли(ст) мо(и) наружачо(м) вырокомъ <, > свои(м) всказа(ти) и зара(з), а не по роко(м), не (д)баю(чи) на ли(с)ты г(с)дрѣские ани на жа(д)ные и(н)шие ли(с)ты, которые е(ст)ли бы-(м), гамуючи тую ѿ(т)пра(в)у, звы(ш) менены(и) суд, на (м)не сделаную, або па(к) по животе мое(м) пото(м)ство мое на мае(т)но(ст) мою де(р)жачие, та(к)-же е(ст)ли бы ли(с)ты, с ка(н)цляри(и) его к(р) мл(сти) або ѿ(т)ку(л) ину(л) ѿде(р)жа(в)ши, до таково(г)ло суду приноси(ли) <, > то(г)ды то суд на (с)то-рону ѿ(т)ложи(в)ши, заразо(м), кромъ всякое фо(л)кги и ѿмешка(н)я, на мае(т)но(сти) мое(и) лежащо(и) и рухомо(и) <, > а (в) недоста(т)ку мае(т)но(сти) на ѿсобе мое(и), а по животе мое(м) на ко(ж)до(м) таково(м) пото(м)ку мое(м), мае(т)но(ст) мою де(р)жачо(м), а тому ли(с)ту, запису моему досы(т) не чинячо(м), то ѿ(т)правова(ти) моце(н) и воле(н) буде(т). А за(п)лативши ѿны(и) закла(д), пре(д)ся се(с) ли(ст), запи(с) мо(и) за(в)жды на ко(ж)до(м) ме(ст)цу и (в) ка(ж)до(г)ло права при моцы де(р)жанъ и захова(н) бы(ти) мае(т). И на то даю его м(л) пну Бря(с)ла(в)скому се(с) мо(и) ли(ст) з моею печат(ю) и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ное руки мое. А при то(м) бы(ли) и того добре сведоми а за ѿчеви(с)тою про(з)бою моею печат(и) сво(и) к сему моему

ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) пнове а приатели мои его м(л) па(н) Лаври(н) Ивани(ц)ки(и), па(н) Тимо(ш) Пузо(в)ски(и), па(н) Ща(ст)ны(и) Мухаве(ц)-ки(и), па(н) Тимофе(и) Ъбу(х) Воцати(н)ски(и) а па(н) Миха(и)ло Павло-ви(ч) Ъра(н)ски(и).

110. Уступний запис Марини Гризнянки Ждановой Колонтаевої на маєток Низкиничі, який вона дарує синові Гнівошеві Киселю.

Акт від 18 січня 1577, № 201, 3.
Випис з книг гродських від 9 лютого 1576.

Я, Марина Три(з)на(н)ка Ждановая Коло(н)таевая, зема(н)ка г(с)дрьс- 226
кая повѣту Во(л)ковы(и)ско(г)ло, чиню я(в)но и вы(з)наваю сама на себе
доброво(л)не ты(м) мои(м) ли(с)то(м), кому бы то(г)ло по(т)реба была ве-
да(ти) або, чтучи, слыша(ти), нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) што
небо(ж)чи(к) пе(р)ши(и) ма(л)жоно(к) мо(и) земени(н) г(с)дрьски(и) зе(м)ли
Во(л)ы(н)ское повѣту Волод(и)ме(р)ско(г)ло па(н) Гнево(ш) Ти(х)нови(ч)
Кисе(л), взя(в)ши мене за себе в ста(д)ло свтое ма(л)же(н)ское а до(з)нав-
ши те(ж) по (м)не, ма(л)жо(н)це свое(и), ве(р)ное а цно(т)ливое захова(н)е
ку собе в ма(л)же(н)стве свто(м), и те(ж) напротивку внесе(н)я моего в до(м)
свои(и) да(л), дарова(л) и ли(с)то(м) свои(мъ) бы(л) записа(л) мнѣ, ма(л)жо(н)-
це свое(и), на трете(и) ча(сти) име(н)я свое(г)ло ѿ(т)чи(з)но(г)ло, у повѣте
Волод(и)ме(р)ско(м) лежащо(г)ло, Ни(з)киничо(х) пе(в)ную суму пнзе(и), чо-
тыри(с)та ко(п) гроше(и) ли(ч)бы литовское. А и(ж) по сме(р)ти то(г)ло
ма(л)жо(н)ка моего пна Гневоша Киселя сы(н) мо(и), земени(н) зе(м)ли
Во(л)ы(н)ское повѣту Воло(ди)ме(р)ско(г)ло па(н) Григоре(и) Гневошеви(ч)
Кисе(л), дорос(ши) лѣ(т) свои(х) а будучи ѿ(т)чичо(м) то(г)ло име(н)я свое-
(г)ло Ни(з)кини(ц)кого, мене ѿ то про(з)ба(ми) своими жеда(л) и проси(л),
абы-(м) а тоє име(н)е его Ни(з)кини(ц)кое, ѿ(т)чи(з)ну его вла(ст)ную, ему
по(с)тупила, где (ж) а за жеда(н)е(м) его тоє име(н)е его Ни(з)кини(ц)кое,
ѿ(т)чи(з)ну его вла(ст)ную, та(к) те(ж) и тую третью ча(ст), мне ѿ(т) небо(ж)-
чика ма(л)жо(н)ка мое(г)ло у вене записаную, з опеки и вла(д)ности свое(и)
// тому сыну своему пну Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю доброво(л)не по- 226 зв.
ступила, ни(ж)ли-(м) у не(г)ло того вѣна ѿписано(г)ло чотыро(х)со(т)
ко(п) гроше(и) на то(т) ча(с) была не взяла. А так ѿ(н), тоє име(н)е свое
Ни(з)кини(ц)кое ѿ(т) мене вз(а)в(ши), а чинечи во все(м) досы(т) ли(с)ту и
ѿпису небо(ж)чика ма(л)жо(н)ка мое(г)ло а ѿ(т)ца свое(г)ло и пови(н)ности
своеє сыно(в)ское, не чинечи мне в то(м) жа(д)ное кривды, мене за то про(з)-
бами своими ужива(л) и проси(л). Прото я, видечи по то(м) сыну свое(м),
по па(н)у Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю, и дозна(в)ши по не(м) великую
скло(н)но(ст) и мило(ст) и те(ж) ве(р)ное а дно(т)ливое захова(н)е ку собе
за про(з)бами его тоє усе у вено свое, чотыри(с)та ко(п) гроше(и) ли(ч)бы
лито(в)ское, ѿ(т) небо(ж)чика ма(л)жо(н)ка моего пна Гневоша Киселя а
ѿ(т)ца его на (и)ме(н)ю Ни(з)кини(ц)ко(м) вла(ст)но(м), на трете(и) ча(сти)
мне ѿписаное, тому сыну своему па(н)у Григо(р)ю Киселю опу(с)тила и его
ты(м) вено(м) свои(м) даровала и си(м) теперешни(м) ли(с)то(м) мои(м) ты(м)
вено(м) свои(м) да(р)ую и ѿписую тоє все вѣно свое вы(ш)ше(и) мененое,
чотыри(с)та ко(п) гроше(и), ему ѿ(т)пускаю. И вже ся его ве(ч)ны(ми) часы

вырекаю, яко я сама за живота своего, та(к) те(ж) по животе мое(м), дочки мои и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) на сыну мое(м) па(н)у Григо(р)ю Киселю по(и)скива(ти) ани его ѿ то до жа(д)но(г)ло права позыва(ти) и вшеляки(м) ѿбычае(м) то(г)ло вена мое(г)ло на сыну мое(м) по(и)скива(ти) не маю(т) ве(ч)ными часы. Яко (ж) я на то(т) ча(с) ли(с)то(в) ты(х) веновны(х) сыну своему па(н)у Григо(р)ю не ѿ(т)дала с ты(х) причи(н), ж-е(м) и(х) на то(и) теперешне(и) угороде свое(и) при себе не мела, тогда то сынови моему па(н)у Григо(р)ю Киселю си(м) мои(м) ли(с)то(м) ѿписую, и(ж) тые ли(с)ты и ѿписы мои веновны, ѿ(т) ма(л)жо(н)ка моего небо(ж)чика пна Гневоша Киселя даные, си(м) мои(м) ли(с)то(м) уморяю. И все право свое, мнѣ ѿ(т) него на то даное и записаное, си(м) мои(м) ли(с)то(м) уморяю и вниве(ч) ѿборочаю. чаю. И(ж) вже в ка(ж)до(г)ло права я(к) тепе(р) при животе мое(м), та(к) и по животе мое(м) нигде у каждо(г)ло права моцы ани вла(д)ности жа(д)ное мѣти не маю(т). Але яко а сама живота свое(г)ло, та(к) те(ж) дочки мои и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) якъ при животе и по животе мое(м) то(г)ло вѣна мое(г)ло, чотыро(х)со(т) ко(п) гроше(и), которыми е(с)ми сына своего пна Григо(р)я Киселя даровала, по(и)скива(ти), яко на не(м) само(м), та(к) на жоне и дѣте(х) его по(и)скива(ти), не маю(т) //.

227. А е(ст)ли бы(х) а, проба-чи(в)ши сего доброво(л)но(г)ло ѿпису мое(г)ло за живота свое(г)ло, та(к) по животе мое(м) бли(з)кие, повиноватые мои за ты(ми) ли(с)ты веновными чере(з) се(с) запи(с) мо(и) сыну моему па(н)у Григо(р)ю Киселю або ма(л)жо(н)це и дѣте(м) его хоте(л) бы якую тру(д)но(ст) чини(ти) або тые ли(с)ты и ѿписы вына(и)дова(ти) и ѿ то его до якого (ж) ко(л)ве(к) права позыва(ти), то(г)ды ко(ж)ды(и) уря(д), углену(в)ши в се(с) доброво(л)ны(и) ли(ст) и ѿпи(с) мо(и) ты(х) ли(с)то(в) и ѿписо(в), ѿ(т) кого бы са ко(л)ве(к) показав(ти) ме(ли), у права за слушныє при(и)мова(ти) не мае(т). И (х)то бы за тыми ли(с)ты то(г)ло вѣна доходи(ти) хоте(л), повине(н) буде(т) заплати(ти) за(р)уки на (в)ря(д) тамошни(и), до которого по(з)ва(н) бы(л), двесте ко(п) гроше(и) ли(ч)бы ли(тв)ское, а стороне жалобливо(и), сыну моему па(н)у Григо(р)ю Киселю, другую двѣстє ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское. И вси шкоды и наклады его, которы(и) бы на то наложи(л), совито ѿпра-ви(ти) буде(т) повине(н). А поплати(в)ши тые за(р)уки, пре(д)ся то(т) ли(ст) мо(и) при моцы свое(и) у ко(ж)до(г)ло права захова(н) быти мае(т). И на то я, Марина Тры(з)на(н)ка Коло(н)таеваа, дала е(с)ми сыну своему па(н)у Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю се(с) мо(и) вызнаны(и) даровны(и) ли(ст) по(д) моею печа(т)ю. А при то(м) бы(ли) и того добре сведоми люди за(п)ные земляне г(с)дрьские повѣту Во(л)ковы(и)ско(г)ло, то е(ст) его м(л) па(н) Я(н) Лвови(ч), земени(н) г(с)дрьски(и) повѣту Виле(н)ского, а па(н) Ива(н) Иванови(ч) Жине(в), а па(н) Ива(н) Васи(л)еви(ч) Три(з)на, а па(н) Каспо(р) А(н)дрееви(ч) Во(л)ы(н)цеви(ч) < . > И просила есми и(х) мл(сти) ѿ приложе(н)е печате(и). И(х) мл(ст) за вла(ст)ною а ѿчеви(с)тою про(з)бою моею пе-ча(ти) свои к сему моему вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли). Пи-са(н) на Ро(с)и у дво(р)цы Во(л)чко(в)ско(м), лета бо(ж)его нароже(н)я ти-сеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) шо(с)того, м(с)ца февраля, ѿ(с)мо(г)ло дня.

*111. Продажний запис Івана Михайловича Ляховського
на частину маєтку Колпитов, продану Семену Козинському.*

Акт від 8 січня 1577, № 167, 3.

Випис з книг гродських від 4 червня 1576.

Я, Ива(н) Миха(и)лови(ч) Дчжуса Ляхо(в)ски(и), а я, Ивановая Дчжу- 163
синная Ляхо(в)ская Пела(г)на А(н)дрѣевна Ко(л)пыто(в)ского, вы(з)на-
вае(м) сами на себе и явно чини(м) си(м) ншимъ тепере(ш)ни(м) листо(м)
нынешни(м) и на пото(м) будучи(м), кому того по(т)реба буде(т) вѣда(ти)
а(л)бо, чтучи его, слыша(ти), и(ж) есмо ча(ст) свою во (и)ме(н)ю Ко(л)пы-
тове, котораа //ся мнѣ, Иваново(и) Дчжусино(и), ѿ(т) сестрѣ мои(х) рожо- 163 зв.
ны(х) пнее Якимовое Лине(в)ское пнее Сѣрины, та(к) те(ж)ѣ и ѿ(т) пнее
Гавриловоє Кози(н)ское пнее(и) Марины по небо(ж)чику ѿ(т)цу ншо(м) пну
А(н)дрею Ко(л)пыто(в)ско(м) в Ко(л)пытове з делу ровного на вечно(ст)
зостала, тую ча(ст) прода(ли) есмо на ве(ч)но(ст) и зара(з) по(с)тупили в
мо(ц) и (в) де(р)жа(н)е, пода(ли) его мл(с)ти пну Семену Кози(н)скому за
пе(в)ную суму пнее(и), то е(ст) за чотыриста ко(п) гроше(и) ли(ч)бы и моне-
ты лито(в)ское, з ча(с)тю двора Ко(л)пыто(в)ско(г)о[о] и з пашнею дво(р)-
ною, по(л)ми, сеножа(т)ми дво(р)ными, та(к)же з лю(д)ми тяглыми и нетяг-
лыми, с по(л)ми, сеножа(т)ми, дубровами, з лесами, заро(с)льми, з ставы,
ставищами, ѿзеры, болоты и реками, платы и роботами зо (в)сими и(х)
пожи(т)ки и доходы, малыми и ве(л)икими, ничо(г)о[о] на себе, на пото(м)ки,
кровные и бли(з)кие нши не заставуючи. Которую ча(ст) ншу в Ко(л)пы-
тове, ѿ(т) на(с) купленную, его мл(с)т па(н) Семе(н) Кози(н)ски(и) са(м),
жона, дѣти и пото(м)ки его мл(сти) зо всимъ на все, яко ся тая ча(ст) сама
в собѣ мае(т), споко(и)не, бе(з) жа(д)ное тру(д)но(сти) и переказы часы ве(ч)-
ными де(р)жа(ти) и вжива(ти) и (в)сякие доходы и пови(н)ности на себе бра-
(ти) маєть. А мы сами, де(ти) и пото(м)кове, бли(з)ки(и) кре(в)ные и повино-
ватые нши в тую ча(ст) ко(в)пытовскую вступова(ти)⟨,⟩ и ниякое переказы
и тру(д)ности его мл(сти) самому, жоне, дѣте(м) и пото(м)ко(м) его мл(сти)
чини(ти) не мае(м) и mocy ме(ти) не буде(м) вечными часы. А где бы(х)мо
мы сами, де(ти), пото(м)ки, кровные, бли(з)кие и повиноватые нши его
мл(сти) пну Семену Кози(н)скому, жоне, дѣте(м) и потомъко(м) его мл(сти)
такъ в де(р)жа(н)ю, яко и во вси(х) пожи(т)ка(х), к то(и) ча(сти) належачи(х),
якую переказу и тру(д)но(ст) чини(ти) мели, то(г)ды мы сами, де(ти), по-
то(м)ки, кро(в)ны(и) и бли(з)кие нши и ка(ж)ды(и) таковы(и), которы(и)
бы ся. во(д)лу(г) сего ли(с)ту ншо(г)о[о] споко(и)не заховати не хоте(л)
и чи(м)-ко(л)векъ яки(и) а(р)тику(л) в не(м) ѿписаны(и) наруши(л)⟨,⟩
его мл(сти) пну Кози(н)скому самому, жоне, дѣте(м) и пото(м)ко(м) его мл(с)-
ти пови(н)ни буде(м) наперед за(р)уки запла(ти) чотыри(с)та ко(п)
гроше(и), а заплативши заруку, пре(д)ся се(с) ли(ст) на(ш) при mocy захо-
ва(н) у каждо(г)о[о] права зупо(л)но(г)о[о] и де(р)жа(н) бы(ти) маєть. И на то
есмо да(ли) его мл(с)ти пну Семену Кози(н)скому се(с) на(ш) ли(ст) з наши-
ми печат(и)ми и (с) по(д)писо(м) руки моеє вла(ст)ное Івана Дчжусы. А при
то(м) бы(ли) и то(г)о[о] добре сведоми и(х) мл(ст) пнове а приятели нши па(н)
Григоре(и) Бо(л)ба(н) Ро(с)то(ц)ки(и), писа(р) зе(м)ски(и) кремьяне(ц)ки(и),
па(н) Миха(и)ло Дчжуса. Ляхо(в)ски(и), // ѿте(ц) мо(и), па(н) Бо(г)да(н) 164

Миха(и)лови(ч) Дчжуса Ляхо(в)ски(и), бра(т) мо(и), а па(н) Паве(л) Ко-
зи(н)ски(и), а па(н) Я(н) ворона Бороти(н)ски(и). Которые пнове выше(и)
менены за очеви(с)тою а устною про(з)бою ншою и печа(ти) свои до се(г)ло
ли(с)ту ншо(г)ло приложи(ти) рачи(ли). Писа(н)у Ляхове лета нароже(н)я
бо(ж)ьго тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) шо(с)того, м(с)ца мая, второгона(д)-
ца(т) дня. Ива(н) Миха(и)лови(ч) Дчжуса Ляховски(и) рукою вло(с)ною.

*112. Продажний запис Єгора і Поланії Грончевських
на всю частину маєтку, яку вони продають братам Поланії
Федору і Богушу Дривинським.*

Акт від 17 січня 1577, № 196, 3.

Випис з книг гродських від 8 липня 1576.

- 218 зв. Я, Езофъ Кгро(н)че(в)ски(и), а я, Пола(н)я Васи(л)євна Дриви(н)ско-
(г)ло Езофова Кгро(н)че(в)ская, чини(м) я(в)но и вы(з)наває(м) са(ми) на
себе си(м) ли(с)то(м) ншимъ ко(ж)дому, кому то вѣда(ти) належи, се(с) ча(с)
и на пото(м) завжды, и(ж) которая ча(ст) име(н)я Дривиня, в повѣте Воло-
219 (ди)//ме(р)ско(м) лежако(г)ло, на мене, Пола(н)ю, матери(с)тая з делу
ровно(г)ло ѿ(т) бра(т)и моеє пна Федора и пна Богуша Васи(л)євичо(в)
Дриви(н)ски(х) по сме(р)ти ѿ(т)ца ншо(г)ло пна Васи(л)я Дриви(н)ско(г)ло
приходила або при(и)ти бы мела. А та(к) мы тую ча(ст) име(н)я звышь по-
менено(г)ло продамо єсмо во(д)ле ѿбычаю права ста(т)уту тепере(ш)него
зе(м)ьского уфалы со(и)му бересте(и)ско(г)ло не ѿ(д)но третью ча(ст) тое
ча(с)ти своеє, але все ѿголу(м) за певную суму пнзе(и), за сто золоты(х)
монеты и ли(ч)бы по(л)ское, и(х) мл(с)ти па(н)у Федору а пану Богушу Ва-
си(л)євичо(м) Дриви(н)ско(м), бра(т)и моеє, Пелагино(и), а швакгро(м)
моимъ, Езофовы(м), самы(м) и(м), жона(м) и дѣте(м) и(х), то є(ст) з дворо(м)
и (з) будова(н)є(м) дво(р)ны(м), та(к) же з кгру(н)то(м) землины(м), з лю(д)-
ми тяглыми, подворищны(ми) и ѿгоро(д)ники, и(х) платы, роботами и (в)ше-
лякими пови(н)ностями, з кгру(н)ты зе(м)лены(ми), с по(л)ми, сеножа(т)ми,
дубровами и запусты, як з новинами, че(р)тежами, проробками, ставы, ста-
вищи и зо(в)си(м) на (в)се та(к), яко таа ча(ст) во (и)ме(н)ю Дривиню на
на(с)лежа(ти) мела и при(и)ти, ничо(г)ло сами на себе, на дети, и крєв-
ны(х), бли(з)ки(х), пото(м)ко(в), повинованы(х) свои(х), не зо(с)та(в)уючи
ани вы(и)муючи, ѿ(д)но привлащаю(чи) тую ча(ст) свою зо (в)си(м) на все
па(н)у Федору а па(н)у Богушу Дриви(н)ски(м), и(м) самы(м), жона(м),
дѣте(м), кре(в)ны(м), потомько(м), повиноваты(м), и(ж) вечне и на ве(к)
веко(м) непорушно, яко (ж) заразо(м) за тую ча(ст) име(н)я всю зупо(л)ную
запла(т)у спо(л)на, сто золоты(х) по(л)ски(х), ѿ(т) ни(х) єсмо взя(ли), а
и(м) то вечне по(с)тупи(ли) и пу(с)кає(м), та(к) же и ли(ст) запи(с)ны(и),
которые(м) Езофъ Кгро(н)че(в)ски(и) ѿ(т) жоны своеє пнеє Пола(н)є на
(т)ую ча(ст) име(н)я дарованы(и), и выпи(с) с кни(г) кгро(д)ски(х) кремь-
не(ц)ки(х) со(з)на(н)я па(н)у Федору и па(н)у Богушу ѿ(т)да(ли) и ве(ч)не се
с тое ча(сти) вырекає(м). И є(ст)ли бы еще яки(и)-ко(л)ве(к) ли(ст) в на(с)
або в кого и(н)шо(г)ло ку переказы и(м) показа(ти) ме(л), то вже тые ли(с)-
ты ко(ж)ды(и) си(м) ли(с)то(м) нши(м) уморає(м) и (в)ниве(ч) ѿборочає(м) и
в ко(ж)дого права при(и)мова(н) бы(ти) и моцы ме(ти) не маю(т), то(л)ко

па(н) Федо(р) а па(н) Богу(ш) Дриви(н)ские тую ча(ст) Дривиня, которую
 е(с)мо и(м) ве(ч)не прода(ли), маю(т) во(л)не вже на себе де(р)жа(ти), вжи-
 ва(ти) и всякие пожи(т)ки себе с того при(в)лаща(ти), ѿ(т)да(ти), прода(т),
 дарова(т), замени(ти) на це(р)ков а(л)бо на шпита(л)е ѿ(т)да(ти) и записа(ти),
 куды хотечи во(д)ле подоба(н)я и мы(с)ли своеѣ ѿбе(р)ну(ти) и шафова(ти)
 вечными и непору(ш)ны(ми) часы. А мы вжо сами и пото(м)ки, крєвные,
 близкие, повиноватые нши в то са вступова(ти), переказы // и тру(д)но(сти) 219 зв.
 имъ чини(ти) не маѣ(мъ). А где бы(х)мо се пото(м) ме(ли) в то чи(м)-ко(л)вє
 вступова(ти) и якую тру(д)но(ст), перека(з)у и прєнагаба(н)є и(м) самы(м)
 и пото(м)комъ и(х) чини(ти), то(г)ды пови(н)ни будє(м) за(р)уки на вря(д),
 пере(д) которы(и) бы са то приточи(т) мєло, соро(к) копъ гроше(и) ли(тв)-
 ски(х), а сторонє на(р)ушноно(и) другую соро(к) копъ гроше(и) ли(тв)ски(х)
 заплати(ти) и всъ наклады и шкody на (с)ловоречє(н)є и(х) ѿ(т)ложи(ти),
 впєре(д) в жа(д)ное право з ни(ми) не (в)ступуючи(,) а то заплати(в)ши а
 ѿ(т)ложивши, прє(д)ся за си(м) ли(с)то(м) нши(м) ве(ч)ное мо(л)ча(н)є
 маѣ(м) мѣти, нє вына(и)дую(чи) в томъ собє ку помочи свое(и) жа(д)ны(х)
 причи(н) ани ѿборо(н) пра(в)ны(х) и непра(в)ны(х), та(к)жо дѣти, кро(в)-
 ныє и пото(м)ки нши, яко (ж) утвє(р)жаю(чи) ты(м) лепє(и) мы и(х) мл(с)ти
 тую прода(ж)у ншу и сє(с) ли(ст) запи(с)ны(и), ставши на (в)рядє кгро(д)-
 ско(м) воло(ди)мє(р)ско(м), єсмо вы(з)на(ли) и записа(ти) да(ли). Которы(и)
 запи(с) во(л)но и(х) мл(сти) будє(т) пно(м) Дриви(н)ски(м) и до кни(г) зє(м)-
 ски(х) при бы(т)ности ншо(и) перєнє(с)ти. И на то єсмо па(н)у Федору
 а па(н)у Богушу Васи(л)євичо(м) Дриви(н)ски(м) да(ли) сє(с) нашъ вы(з)-
 наны(и) листь з ншими печа(т)ми и (с) по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моеѣ,
 Езофовы Кгро(н)чє(в)ского, по-по(л)ски(и). А при то(м) бы(ли) и за ѿче-
 ви(с)тою про(з)бою ншою печа(ти) свои к сєму ли(с)ту ншому, будучи того
 до(бр)є свєдо(ми), приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) пновє а приатели нши
 па(н) Семє(н) Ла(с)ко Че(р)нѣчи(ц)ки(и) а па(н) Григоре(и) Семєнови(ч)
 Ѡра(н)ски(и), па(н) Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), во(и)тъ воло(ди)мє(р)ски(и).
 Писа(н) у Дривини лєта по нарожє(н)ю Исуса Хр(с)та, сына божо(г)[o],
 тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) шо(с)того, м(с)ца июня, шостого дня. Езофъ
 Кгро(н)чє(в)ски(и) руку свою вла(ст)ную по(д)писа(л).

*113. Лист, за яким Станіслав Граєвський віддає
 Григорію Жасковському суму грошей в обмін на став,
 відданий в заставу.*

Акт від 20 січня, 1577, № 203, 3.
 Випис з книг гродських від 16 серпня 1576.

Я, Григоре(и) Во(л)чко жа(с)ко(в)ски(и), ѿ(з)на(и)мую си(м) мой(м) 234
 ли(с)то(м) нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) я, будучи по(т)ребє(н)
 пнзє(и), допу(с)тил-є(м) єго м(л) па(н)у Стани(с)ла(в)у Кгриєвському, сто(л)-
 нику зє(м)ли По(д)ля(ш)ское, по(д)старо(с)тєму воло(ди)мє(р)скому, ста-
 во(м) єго м(л) Радови(ц)ки(м), которы(и) єго м(л) за де(р)жа(н)я свое(г)[o],
 купи(в)ши тоє имє(н)є Радовичи в року про(ш)ло(м) па(н)ско(м) тисєча
 пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пато(м)ъ, застави(л) и посыпа(ти) рачи(л) кгру(н)ту
 свое(г)[o], сєножате(и) зали(ти) имє(н)я моего Жаско(в)ско(г)[o], бєрего(м)

гаю Липо(в)ца до ко(н)ца заля(т) ставо(м) вродишо(м) (?), зна(ч)не усыпа-
 во(г)ло при на(с) и (з) ведомо(ст)ю а (з) го(д)ны(м) постанове(н)емъ и(х)
 мл(сти) пно(в) приятеле(и) ниши(х), то е(ст) пна Ивана Ляхо(в)ского, пна Фе-
 дора Ка(л)усо(в)ско(г)ло, пна Да(х)на Федоровича, пна Томаша Ви(т)ви(н)-
 ско(г)ло. За которы(и) замено(к) взял-е(м) у его м(л) двѣсте ко(п) гроше(и)
 ли(тв)ски(х), по десе(ти) пнзе(и) бѣлы(х) у гро(ш) лича(чи). Мае(т) его м(л)
 па(н) Стани(с)ла(в) Кграе(в)ски(и), жона и пото(м)кове его м(л) або в ко(г)ло
 се(с) ли(ст) мо(и) буде(т) того зали(в)ку во(л)не яко свое(г)ло вла(ст)но(г)ло
 кгру(н)ту ужива(ти), во(д)ле нале(п)шо(г)ло уподоба(н)я свое(г)ло ты(м)
 обороча(ти) ве(ч)ными часы, а и(ж) бы за копе(ц) усыпаны(и) дале(и) то(г)ло
 зали(в)ку ѿ(т) его м(л) не было и мене шкоды зато(п)ле(н)емъ сеножате(и).
 То(г)ды во(л)но буде(т) его укгру(н)това(ти) на ров(н)е то(г)ло ко(п)ца
 ку кгру(н)ту моему, яко его м(л) налепе(и) похоче(т), яко бы(х) я в затопле-
 (н)ю сеножате(и) мой(х) на(д) тое по(с)танове(н)е ставо(м) Радови(ц)ки(м)
 шкоды не ме(л). А е(ст)ли бы за копе(ц) и тое по(с)танове(н)е и по(з)волне(н)е
 ише ставо(м) Радови(ц)ки(м) его м(л) па(н) Кграе(в)ски(и) с пото(м)ками
 своими сеножа(т) кгру(н)ту жаско(в)ско(г)ло мне самому або пото(м)ка(м)
 мой(м) зали(ти) ме(л), то(г)ды то(т), хто бы то вчини(л) де(р)жечи тое име-
 (н)е Радови(чи), // мае(т) и повине(н) буде(т) за(р)уки, ниже(и) в се(м) ли(с)те
 ншо(м) написаные, за(п)лати(ти) а, заплати(в)ши прѣ(д)ся за(р)уки, прѣ(д)ся
 того да(л)шо(г)ло зали(в)ку уступи(ти), а воду в таково(и) мѣре де(р)жа(ти),
 яко бы вода дале(и) не за(ли)вала ку кри(в)де и шкоде мое(и) и пото(м)-
 ко(м) мой(м). А я и пото(м)ки мои в то(т) ста(в) его м(л) Радови(ц)ки(и)
 ниши(м) са вступова(ти) и я(к) его м(л) самому, та(к) и потомко(м) его м(л)
 в де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю в то(м) ста(в)у никоторое переказы чини(ти)
 не мае(м) и споко(и)не са в то(м) ве(д)ле то(г)ло тепере(ш)не(г)ло постано-
 ве(н)я, ниши(м) се(г)ло ли(с)ту мое(г)ло не на(р)ушаю(чи), захова(ти)
 мае(м) ве(ч)ными часы. А е(ст)ли бы которая сторона з на(с) самы(х) або по-
 то(м)ко(в) ниши(х) то(г)ло постанове(н)я проме(ж)ку себе де(р)жа(ти) не
 хотела и чи(м)-ко(л)ве тое по(с)танове(н)е наруши(т) мела и до права ѿ то
 по(з)вана была, тогды для пруд(ш)ое справе(д)ливо(сти) не до зе(м)ско(г)ло,
 але до кгро(д)ско(г)ло суду воло(ди)ме(р)ско(г)ло роко(м) завити(м) за
 две неде(ли) мае(т) бы(ти) по(з)вана. А по(з)ванная сторона мае(т) и буде(т)
 пови(н)на за пе(р)шими по(з)вы, яко на року завито(м), не вымо(в)ляючися
 форобою, служ(ж)бою г(с)дрѣскою зе(м)скою, вое(н)ною и никоторы(ми)
 и(н)шими причина(ми) пра(в)ны(ми) и непра(в)ны(ми), ѿ(т) люде(и) вы-
 мы(ш)лены(ми), ку пра(в)у ста(ти) и на (в)ря(д) кгро(д)ски(и) воло(ди)-
 ме(р)ски(и) пя(т)деся(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) за(р)уки, а стороне
 нарушоно(и) другую пя(т)деся(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), же на(к)ла-
 ды и шкоды, кро(м) всако(г)ло доводу и присяги, ѿ(д)но на рече(н)е слова
 за ко(ж)ды(м) разо(м) то(л)кро(т), ко(л)ко бы которы(и)-ко(л)ве з на(с)
 с то(г)ло по(с)танове(н)я чи(м)-ко(л)ве вы(с)тупи(л), заплати(ти) мае(т).
 А вря(д) кгро(д)ски(и) воло(ди)ме(р)ски(и) то все, я(к) за(р)уки, та(к) на-
 клады и шкоды стороне на(р)ушоно(и) на (с)тороне вы(с)тупно(и) мае(т)
 и буде(т) ме(ти) мо(ц) склада(н)я роко(в) заплате пра(в)ны(х) зара(з) ѿ(т)-
 прави(ти). А по заплаче(н)ю зару(к), накладо(в) и шко(д), прѣ(д)ся тое
 тепере(ш)нее по(с)танове(н)е ве(ч)не а не ѿ(т) ме(н)не з обу(д)ву сторо(н)
 де(р)жано быти мае(т). И на то(м) да(н) его мл(сти) па(н)у Стани(с)ла(в)у

Кграє(в)скому, сто(л)нику зе(м)ли По(д)ля(ш)ское, по(д)старо(с)тому во-
ло(ди)ме(р)скому, се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моею печа(т)ю и (с) по(д)-
писо(м) вла(ст)ное руки моеѧ. А при то(м) бы(ли) и того добре сведоми и за
ѡчеви(с)тою а устною прозбою моею к сему моему вы(з)наному ли(с)ту
приложи(ти) рачи(ли) и(х) м(л) пнове є(д)начи нши зобопо(л)ныѧ: па(н)
Ива(н) Ляхо(в)ски(и), па(н) Федо(р) Калусо(в)ски(и), па(н) Да(х)но Федо-
рови(ч), па(н) Тома(ш) Ви(т)ви(н)ски(и). А при печате(х) и(х) м(л) пно(в)
є(д)начо(в) єго м(л) па(н) Пе(т)рь Ко(с)тюшкови(ч) Хобо(л)товски(и) та(к)же
за (п)ро(з)бою моею печа(т) свою к сему мое(му) // вы(з)наному ли(с)ту 235
приложи(ти) рачи(л). Писа(н) у Ляхове лѣта по нароже(н)ю Ису(с) Хр(с)та,
сына божо(г)ло, тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) шо(с)того, м(с)ца иуна, де-
сато(г)ло дня. Григоре(и) Во(л)чко Жа(с)ко(в)ски(и), рука вла(ст)ная.

*114. Межовий запис Григорія Волчка Жасковського
на розмежування угідь сусідніх поміщиків.*

Акт від 20 січня 1577, № 204, 3.
Випис з книг гродських від 16 серпня 1576.

Я, Григоре(и) Во(л)чко Жа(с)ко(в)ски(и), ѡ(з)на(и)мую си(м) мои(м) 237
ли(с)то(м) нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы то(г)ло
была по(т)реба веда(ти) або, чтучи, слыша(ти), и(ж) што которая ро(з)ница
была мне ѡ(т) име(н)я и кгру(н)ту мое(г)ло жа(с)ко(в)ско(г)ло у пє(в)но-
(г)ло врочища на (и)мя Ли(с)и(х) Я(м) ѡ(т) име(н)я и кгру(н)ту радови(ц)-
ко(г)ло єго м(л) пна Стани(с)лава Кграє(в)ского, сто(л)ника зе(м)ли По(д)-
ля(ш)ское, по(д)старо(с)того воло(ди)ме(р)ско(г)ло, же по(д)даныє нши
приро(б)ками свои(ми) нема(л)ую ро(з)ницу чини(ли) межи нами, не маю-
(чи) певны(х) гранє(и) межи тыми выше(и) поменєны(ми) име(н)ями ншими,
ино приводєчи поко(и) ве(ч)ны(и) и помє(ш)ка(н)є сусє(д)ское // межи собою 237 вв.
а не хотєчи до да(л)ши(х) накладо(в) и заводу пра(в)но(г)ло ся вытега(ти),
зволи(в)шися ѡбычає(м) приятє(л)ски(м) межи собою, взя(ли) є(с)мо до
того розє(з)на(н)а и помє(р)кова(н)я и утвє(р)жє(н)я гранє(и) именє(и) на-
ши(х), абы за ты(м) споко(и)нє ка(ж)ны(и) своє(г)ло ужива(л), и(х) мл(сти)
пно(в) а приатєлє(и) нши(х) зобопо(л)ны(х) то є(ст) пна Ивана Семєновича
Ляхо(в)ско(г)ло, пна Федора Калусо(в)ско(г)ло, пна Да(х)на Федоровича,
пна Томаша Ви(т)ви(н)ского, абы и(х) мл(ст) выслуха(в)ши доводо(в) по(д)-
даны(х) нши(х) наста(р)ши(х), которые бы во(д)лє пна бога и справє(д)ли-
во(сти) свтоє ведомо(ст) яконапє(в)нє(и)шую да(ли) и(х) мл(сти) выше(и)
поменєны(м) пно(м) приятєлє(м) ншимъ. А што бы са и(х) мл(ст) наслушне(и)-
шо(г)ло здало, абы межи нами по(с)танови(ли) кграни посыпа(ли), на то(м)
з obu сторонъ рекли є(с)мо добры(м) рыце(р)ски(м) а цно(т)ливы(м) слово(м)
де(р)жати, яко(ж) и(х) мл(ст), выеха(в)ши, ме(р)кова(ти) рачи(ли), абы зго-
да такая дошла ку ве(ч)но(и) згоде не з ублїжє(н)ємъ, але с приятє(л)ски(м)
умилова(н)є(м) и покое(м) з обє(ю)х сторо(н), яко (ж) грани посыпа(ли),
поча(в)ши ѡ(т) ста(в) у Радови(ц)ко(г)ло, на(д) которы(м) копє(ц) значны(и)
всыпа(н), выше(и) врочища Сл(л)ша(н)ки, которые в кгру(н)те радови(ц)ко(м)
здавна лежи(т), де(р)жєчи кгру(нт) жаско(в)ски(и) ку гаю моему Липо(в)цу
по лєво(и) сторонє, а кгру(нт) радови(ц)ки(и) єго м(л) пна Кграє(в)ского

ю право(и) стороне. Которы(х) копто(в) и пе(в)ны(х) грае(и) всыпано досы(т), зна(ч)не пе(т)на(д)ца(т), оде(н) за (д)руги(м) по кгру(н)те знале(з)-ку (!) и(х) м(л) о(д)ною стороною, а(ж) до ско(н)че(н)я границы князя Але(к)-са(н)дра Поры(ц)кого кгру(н)ту име(н)я его м(л) Клопочи(н)ско(г)ло. На которо(м) ско(н)че(н)ю кгрунто(в), яко на о(с)та(т)не(и) пете, гра(н) тако(ж) зна(ч)ная всипана у болота Тристе(н)ца, где князя Поры(ц)кого граница пришла за кгру(н)то(м) его м(л) пна Кграе(в)ско(г)ло ради(ц)ки(м), што межи собою де(р)жа(ти) и трима(ти) маемо ве(ч)ными часы. Мы сами и пото(м)ки ниши, ниши(м) то(г)ло тепере(ш)него постанове(н)я не на(р)ушаю(чи), а е(ст)ли бы которая сторона з на(с) самы(х) або пото(м)ко(в) ниши(х) то(г)ло постанове(н)я проме(ж)ку себе де(р)жати не хотела и чи(м)-ко(л)ве тое по(с)танове(н)е наруши(т)х, в скаже(н)ю яко(г)ло конца або перебра(н)ю границы и чере(з) грани(ц)у чи(м) ся ко(л)ве в кгру(нт) вступова(ти) мела и до права о то позвана была, тогды для прудшее справе(д)ливости не до зе(м)ско(г)ло, але до кгро(д)ско(г)ло суду воло(ди)ме(р)ского роко(м) завиты(м) за (д)ве недели мае(т) бы(ти) по(з)вана. А по(з)ванная сторона мае(т) и буде(т) пови(н)на за пе(р)шими по(з)вы, яко на року завито(м), не вымовляючися форобою, служ(ж)бою г(с)дрьскою, // зе(м)скою, вое(н)ною и никоторы(ми) инши(ми) причина(ми), пра(в)ными и непра(в)ны(ми), о(т) люде(и) вымышленными, ку праву ста(ти) и на вря(д) кгро(д)ски(и) воло(ди)ме(р)ски(и) за(р)уки двесте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), а стороне на(р)ушоно(и) другую двесте ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), же кгвалт, наклады и шкоды, кро(м) всако(г)ло доводу и присаги, о(д)но на рече(н)е слова за ко(ж)ды(м) разо(м) то(л)кокро(т), ко(л)ко бы которы(и)-ко(л)ве з на(с) с того постанове(н)я чи(м)-ко(л)ве вы(с)тупи(л), заплати(ти). А вря(д) кгро(д)ски(и) воло(ди)ме(р)ски(и) то все, я(к) заруки, та(к) кгвалт, наклады и шкоды стороне нарушоно(и) на стороне вы(с)тупно(и) мае(т) и буде(т) ме(ти) мо(ц), кро(м) склада(н)я роко(в) заплате правны(х), зара(з) о(т)прави(ти) и грани(ц)у, где бы была запсована, зася каза(ти) направити, которая ве(д)ле то(г)ло тепере(ш)него постанове(н)я и по заплаче(н)ю зарукъ, кгвалту, накладо(в) и шко(д) ве(ч)не а не о(т)ме(н)не з обудву сторонъ де(р)жана бы(ти) мае(т). И на то(м) да(л) его мл(сти) па(н)у Стани(с)ла(в)у Кграевскому, сто(л)нику зе(м)ли По(д)ля(ш)ское, по(д)старостему воло(ди)ме(р)скому, се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моею печат(т)ю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моее. А при то(м) бы(ли) и то(г)ло до(б)ре сведоми и за о(че)ви(с)тою а устною про(з)бою моею печат(ти) свои к сему моему вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) м(л) пнове е(д)начи ниши зобепо(л)ные, па(н) Ива(н) Семенови(ч) Ляхо(в)ски(и), па(н) Федо(р) Ка(л)усов(ски)и, па(н) Да(х)но Федорови(ч), па(н) Тома(ш) Ви(т)ви(н)ски(и). А при печате(х) и(х) мл(сти) пно(в) едначо(в) его м(л) па(н) Пе(т)ръ Ко(с)тюшко-ви(ч) Хобо(л)то(в)ски(и) та(к)же за про(з)бою моею печат(т) свою к сему моему вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(л). Писанъ у Ляхове лѣта по нароже(н)ю Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) шосто(г)ло, м(с)ца июня, десято(г)ло дня. Григоре(и) Во(л)чко Жаско(в)ски(и), рука вла(ст)ная.

115. Тестамент Григорія Івановича Ружинського.

Акт від 14 січня 1577, № 186, 3.

Богъ са(м) навы(ш)ши(и) и ѿте(ц) вси(х) неха(и) буде(т) радителе(м) 198
су(м)нення моего в ко(ж)до(и) справе мое(и), кгда(ж) всякие справы лю(д)-
ские, што ся ко(л)векъ на свете з ними дее(т), которые не бываю(т) на пи(с)ме
зоставованы, теды по сме(р)ти в пото(м)ны(х) часе(х) с паме(ти) в люде(и)
позосталы(х) сплываю(т) и (в) забы(т)е приходя(т). И (д)ля то(г)ло пи(с)мо
е(ст) вына(и)дено, на которо(м) люди звы(к)ли ѿста(т)нюю волю свою зо(с)-
тавля(ти) и по (с)ме(р)ти свое(и) люде(м) по собе позо(с)талы(м) ку ведо-
мо(сти) носи(ти). Прото и я, Кгригоре(и) Иванови(ч) Ружи(н)ски(и), не бу-
дучи на се(с) ча(с) ѿ(т) бга створителя ве(ли)кою хоробою с пригоды наве-
жоны(и), // в которо(и) бли(з)ша ми естъ сме(р)ть, ни(ж)ли живо(т), умы(с)- 198 зв.
ли(л) есми еще за доброе паме(ти) до(м) сво(и) расправити и на се(м) те(с)-
таме(н)те всю волю свою ѿзна(и)ми(ти). А то по(д) ты(м) способо(м) ѿ(з)на(и)-
мую, и(ж) што е(с)ми поня(л) за себе в ма(л)же(н)ство де(в)ку въ его мл(сти)
пна Ивана Ше(л)вовъско(г)ло па(н)ну Богда(н)у, по которо(и) взя(л) есми
в о(т)ца ея и в до(м) мо(и) вне(с)ъ вѣна готовых пя(т)деся(т) ко(п) гроше(и),
а у выправе в золоте, в сере(бре), в пе(р)ла(х), в шата(х), в коне(х), в бы(д)ле
и (в) в ы(н)ши(х) многи(х) реча(х) сто ко(п) гроше(и) лито(в)ское (ж) ли(ч)бы.
А то ѿсобливе иж-е(м) до(з)на(л) по не(и) при (з)луче(н)ю ншо(м) в ста(д)ло
свое ма(л)же(н)ское, учтиное в стане пане(н)ско(м) захова(н)е, та(к)
те(ж) и по (в)си часы жи(т)я мое(г)ло з нею вѣру, цноту и пово(л)ные слу(ж)-
бы проти(в) мене, ма(л)жо(н)ка свое(г)ло, ни(ж)ли бы(л) есми еще и до
си(х) часо(в) е(и) яко за тую суму, которую она в до(м) мо(и) уне(с)ла, ѿпра-
вы не (в)чини(л), та(к) те(ж) и цно(т)ливо(г)ло проти(в)ко мене захова(н)е
ее мл(ст)ю моею не нагороди(л). А та(к) тепе(р), хотя е(с)ми хо(р), але зу-
по(л)ную паме(т) маю(чи), не будучи ники(м) намо(в)лены(и), ѿ(д)но са(м)
по свое(и) добро(и) воли записую жоне мое(и) мило(и) Бо(г)дане Ивано(в)не
Ше(л)во(в)ского тую по(л)тораста ко(п) гроше(и), которую е(с)ми по не(и)
взя(л), з совито(ст)ю, то е(ст) триста ко(п) гроше(и) ли(ч)бы, ли(тв)ское, на
(и)ме(н)я(х) мои(х) ѿ(т)чи(з)ны(х), на Ружи(н)и, на Твориничо(х) и на ча(сти)
мое(и) рогови(ц)ко(и), которую е(с)ми купи(л). И е(ст)ли на мене бо(г)
со(т)ворите(л) допу(с)ти(т) ча(с) сме(р)те(л)ны(и), теды жона моя милая
Богдана мае(т) тые выше(и) помененые име(н)я мои в то(и) суме, ѿ(т) мене
е(и) на се(м) ли(с)те мое(м) записано(и), де(р)жа(ти) и вжива(ти) до лѣ(т)
дете(и) мои(х). А де(ти) мо(и), доро(с)ши лѣ(т), буду(т) ли хоте(ти) тые
име(н)я мо(и) яко ѿ(т)чи(з)ну свою до ру(к) свои(х) взати, теды перве(и)
ма(т)це свое(и) маю(т) тую всю суму спо(л)на три(с)та ко(п) гроше(и) запла-
ти(ти), то(г)ды на то(т) ча(с) тые выше(и) помененые име(н)я в ма(т)ки своее
побра(ти). А бра(т)я мои и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) некоторыми причи-
нами ани право(м) ѿпеку(н)ски(м) с то(г)ло запи(с)у мое(г)ло ея рушати
не маю(т). Ссобливе те(ж) паметаю(чи) я учтиное, ве(р)ное захова(н)е и
пово(л)ные службы ея проти(в)ко мене, ма(л)жо(н)ка моего, // умысли(л) 199
есми е(и) то мл(ст)ю моею на(го)роди(ти), прото всиречи мои рухомые, золото,
серебро, пе(р)ла, шаты, цы(н), мѣдь, гроши готовые и на до(л)зе(х) и к тому,
што нерухомыми реч(ч)ми бывае(т) называно, то естъ кони, бы(д)ло, и што-

ко(л)векъ е(ст) в дому мое(м) ѿ(т) мала до велика, то все запи(с)ую, даю и да(р)ую жоне мое(и) мило(и) Бо(г)дане Ивано(в)не Ше(л)во(в)ского, ѿ(т)даляючи то ѿ(т) дете(и) и ѿ(т) бли(з)ки(х) мои(х) на ве(ч)ные часы. И на то е(и) зо(с)тавую се(с) мо(и) тѣстаме(нт) по(д) моею печа(т)ю. А при то(м) бы(ли), и то(г)ло добре сведо(ми), и за про(з)бою моею устною печа(ти) свои до се(г)ло тѣ(с)таме(н)ту мое(г)ло приложи(ти) рачили бра(т)я мои кна(з) Стефа(н) Федорови(ч), кня(з) Дми(т)ре(и) Иванови(ч) Ружи(н)ские, па(н) Стани(с)ла(в) Рокгу(л)ски(и), па(н) Миха(и)ло Лине(в)ски(и). Писа(н) у Твориничо(х) лѣта ѿ(т) нароже(н)я Иисуса Хр(с)та тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) пятого, м(с)ца се(н)тебра, два(д)ца(т) ѿ(с)мого дня.

*116. Продажний запис Яцька Фалеліювича Марковського
на продаж поля Станіслава Рогульському.*

Акт від 13 січня 1577, № 179, 3.
Випис з книг гродських від 15 червня 1576.

- 186 Я, Я(ц)ко Фалелиєви(ч) Ма(р)ко(в)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю на се(м) ли(с)тѣ мое(м), кому буде(т) потреба то(г)ло вѣдати, нинѣ и на по(т)о(м) завжды, и(ж) я ни (з) яко(г)ло принуше(н)я ани тѣ(ж) будучи ѿ(т) ко(г)ло намо(в)лены(и), ѿ(д)но по свое(и) добро(и) во(ли) и за по(з)воле(н)ємъ пнеє ма(т)ки свое(и) Фалелиєвое Ма(р)ко(в)ское пнеє Га(н)ны Киселе(в)ны и са(м) тѣ(ж), маю(чи) лѣта зупо(л)ные и на(д) стату(т) писаные, прода(л) єсми на ѿгоро(д) поля ншо(г)ло по(с)по(ли)то(г)ло, которое тѣ(п)е(р) держа(л) Хлу(с), еще мнѣ з брато(м) мои(м) неро(з)де(л)ного, лежа(ч)ого проти(в) двора пна Рокгу(л)ского Ма(р)ко(в)ского, с части своеє вла(ст)ное, поча(в)ши ѿ(т) дороги, которая иде(т) ѿ(т) Пя(с)кова в село а(ж) до Ста(в)раза(н), ѿ(т) ѿгорода по(д)дано(г)ло моего того (ж) Хлуса до ко(п)цовъ, которы(х) усыпа(л) єсми ѿ(т) поля, минувши дво(р) пна Рокгу(л)ско(г)ло, за пе(в)ную суму пнзе(и) три(д)ца(т) ко(п) гроше(и) на ли(ч)бу 186 зв. лито(в)скую пну Стани(с)ла(в)у Року(л)скому,) // и ма(л)жо(н)це єго мл(с)ти пне(и) Катерине Ве(н)кгли(н)ского и пото(м)ко(м) и(х) на вѣ(ч)ные часы и вже-(м) я ѿную суму всю спо(л)на до ру(к) свои(х) взя(л). Во(л)но и(х) м(л) буде на то(м) поли, ѿ(т) мене продано(м), будова(н)я и пожи(т)ки, якие воля и(х) буде ро(з)множа(ти) и тѣ(ж) даровати, прода(ти) и кому хотєчи записати. А я са(м) чере(з) себе и чере(з) приятели(и), слу(г) и по(д)даны(х) свои(х) в то(м) переказы 'никторое' чинити не маю вечными часы. И е(ст)ли бы при ро(з)де(л)ку ншо(м), кгда се буду з брато(м) мои(м) пно(м) Миха(и)ло(м) ты(м) име(н)ємъ нши(м) Ма(р)ковичами делити, ѿное поле, которое я па(н)у Рокгу(л)скому прода(л), в ча(ст) брата моего по(и)ти мелю, тєды я пна Рокгу(л)ского або пото(м)ковъ и(х) мл(сти) в то(м) заступова(ти), а бра(т)у своему за тоє поле свои(м) вла(ст)ны(м) полє(м) нагороди(ти) повинє(н). А гдє бы за яки(м) упоро(м) я ѿно(г)ло поля, ѿ(т) мене продано(г)ло пну Рокгу(л)скому, ѿ(т) брата свое(г)ло пна Миха(и)ла ѿборони(ти) и во(д)лє се(г)ло ѿпису досы(т) вчини(ти) не мо(г)ъ,) тєды на ѿ(н) же ча(с) зара(з) и(н)ши(и) ѿгоро(д) сво(и) вла(ст)ны(и), которы(и) ми ся ѿ(с)танє(т) проти(в) двора пна Рокгу(л)ского та(к) до(л)ги(и) и широки(и), по(с)тупи(ти) повинє(н) буду, и што бы єго мл(ст) на томъ ѿгороде на якое будова(н)є

наложити ме(л), теды я за оные шкоды и на(к)лады, кромъ доводу, о(д)но на сло(в)ное рече(н)е совито заплатити повине(н) буде(т)у (т). А если бы(х) якъ огорода поступити, где се его мл(с)ти подобати буде(т), та(к) те(ж) оны(х) шко(д) и на(к)ладо(в) нагородити не хоте(л), теды маю и повине(н) буду его мл(с)ти оные пнзи три(д)ца(т) ко(п) гроше(и) и (в)сѣ шкоды и наклады за и(х) мл(с)ть, што бы наложи(ти) ме(ли), все совито заплати(ти) пере(д) ты(м) урядо(м), пере(д) которы(и) буду по(з)ва(н), заруки три(д)ца(т) ко(п) гроше(и) заплатити повине(н) буду, яко (ж) я вже, маю(чи) заразо(м) на то(т) ча(с) при себе пнюю ма(т)ку свою, пнюю Фалеевскую Ма(р)ко(в)скую, и и(х) мл(с)т князя Стефана Ружи(н)ского, а пна Романа Ма(р)ко(в)ско(г)о, а во(з)но(г)о повѣту Володимер(р)ского пна Де(м)яна Мокре(н)ского, оное поле заве(д)ши и закопа(в)ши, в мо(ц)и и в де(р)жа(н)е пну Рокгу(л)скому пода(л). Яко (ж) я сую продажу и се(с) ли(с)т мо(и) на (в)ряде к(р)о(д)ско(м) володимер(р)ско(м) маю са(м), ста(в)ши очеве(с)то, до кни(г) вы(з)нати и за(с)ть (?) // на пе(р)ши(х) роко(х) судовы(х) зе(м)- 187 ски(х) володимер(р)ски(х), которые ся напе(р)ве(и) судити почну(т). Та(к)-же се(с) ли(с)т мо(и) и выпи(с) к(р)о(д)ски(и) пере(д) судо(м) зе(м)скимъ вы(з)нати и до кни(г) зе(м)ски(х) вписа(ти) да(ти) маю. А где бы(х) за якими потребами на перши(х) роко(х) судовы(х) зе(м)ски(х) ста(ти) и се(г)о ли(с)ту и выпи(с)у к(р)о(д)ского о(б)ъявити пере(д) судо(м) зе(м)ски(м) не мо(г), теды пну Рокгу(л)скому або тому, кому его (мл) то поручи(т), во(л)но буде(т) се(с) ли(с)т мо(и) и выпи(с) к(р)о(д)ски(и) со(з)на(н)я мое(г)о и, кро(м) бы(т)я моего о(п)оведа(в)ши, пере(д) судо(м) земьски(м) в кнги зе(м)ские записати дати и выпи(с) с кни(г) себе взяти. И та(к)-то его мл(с)ти мо(ц)но буде и ве(ч)не по(и)ти мае(т), яко бы и очеве(с)тое со(з)на(н)е мое было пере(д) судо(м) зе(м)скимъ. И на то(м) да(л) и(х) мл(с)ти се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(с)т по(д) моею печат(т)ю и (с) по(д)писо(м) вла(с)тное руки моее и за очеве(с)тою про(з)бою моею пни ма(т)ка моя, и(х) мл(с)т ве(р)хомене-ные о(с)обы его мл(с)т кня(з) Стефа(н) Ружи(н)ски(и), па(н) Рома(н) Ма(р)-ко(в)ски(и) а во(з)ны(и) повѣту Володимер(р)ского па(н) Де(м)я(н) Мокре(н)-ски(и) до се(г)о ли(с)ту мое(г)о печат(ти) сво(и) приложи(ти) рачи(ли). Писа(н) у Ма(р)ковича(х), року о(т) нароже(н)я сына бо(ж)его тисеча пя(т)-со(т) се(м)деся(т) шю(с)того, м(с)ца июня, пато(г)о на(д)ца(т) дня. Яцко Ма(р)ковски(и) рукою своею вла(с)тною по(д)писа(л).

117. Свідчення Яна Львовича і його жінки Федори Гнівошевичи в тому, що ними одержано від брата Федори Григорія Гнівошевича Киселя посаг за Федорою, і вони більше ні на що не претендують.

Акт від 15 січня 1577, № 188, 3.

Я, Я(н) Лвови(ч), земени(н) г(с)дръ ски(и) повѣту Виле(н)ско(г)о, а я, 202 зв. Федора Гневошо(в)на Киселе(в)на, ма(л)жо(н)ка є(г)о мл(с)ти пна Яна Лвовича, сознаваемо и я(в)но чинимо доброво(л)не си(м) ншимъ вы(з)наны(м) ли(с)то(м) ко(ж)дому, кому бы то(г)о по(т)реба была вѣда(ти) або, чтучи его, слыша(ти), ныне(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) з во(ли) божее а пре(з)ре(н)я его свтое мл(с)ти вступи(в)ши и о(т)давшиса и о(т)-

да(в)ши се (!) на(м) з собою в ста(н) свты(и) ма(л)же(н)ски(и). При кото-
ро(м) ѿ(т)дава(н)ю его м(л) па(н) Григоре(и) Гневошеви(ч) Кисе(л) по (м)не,
Федоре Гневоше(в)не Киселе(в)не, яко по се(ст)ри свое(и) рожоно(и), вено
до ру(к) нши(х) да(ти) рачи(л) зы (и)мене(и) свои(х) ѿ(т)чи(з)ны(х) Ни(з)-
кини(ц)кого, в повѣте Воло(ди)ме(р)ско(м) лежа(ч)о(г)о[о], и зы (и)ме(н)а
свое(г)о[о] киевско(г)о[о], сча(сти) моея належа(ч)о(и), Федоре, межи се(ст)ра-
ми мо(и)ми пнею Га(н)ною а пнею Мариною, во(д)ле права по(с)полито(г)о[о]
и (с)та(т)уту зе(м)ского, на(с) вси(х) тре(х) с тоє че(т)ве(р)тое ча(с)ти вы-
венова(л) // и выправи(л). И мне, выше(и) мененому Яну Лвовичу, и мне,
Федоре Гневошовне Киселе(в)не, ма(л)жо(н)це его мл(сти), до ру(к) нши(х)
поса(г)у дати рачи(л) сто ко(п) готовы(х) гроше(и). А у выправе яко в зо-
лоте, в сере(бре), в пе(р)ла(х), в шата(х) и (в)в ы(н)ши(х) многи(х) рухо-
мы(х) реча(х) другую сто копѣ гроше(и) ли(ч)бы и монеты ли(тв)ское, то
е(ст) все(г)о[о] двѣсте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х). Прото я, выше(и) мене-
ны(и) Я(н) Лвови(ч), и я, Федора Киселе(в)на, взя(в)ши ѿ(т) пна Григо-
(р)я Киселя то(т) поса(г) и слу(ш)ную а достаточную выпра(в)у зы (и)мене(и)
ѿ(т)чи(з)ны(х), то е(ст) двѣсте ко(п) гроше(и), и маючи мы во все(м) ѿ(т)
не(г)о[о] досы(т), си(м) тепере(ш)ни(м) ли(сто)м нши(м) пна Григо(р)я Кисе-
ля в то(м) упе(в)няе(м) и ѿписуе(м), и(ж) вже его мл(ст) мене, Федору Кисе-
ле(в)ну, яко се(ст)ру свою рожоную, зы (и)мене(и) свои(х) ѿ(т)чи(з)ны(х)
с ча(с)ти, мне належа(ч)ое, достаточне выправи(л) и вывенова(л) и во(д)ле
пови(н)ности своеє брата(р)ское на(м) досы(т) за все вчини(л), и(ж) вжо,
Яко а са(м), Я(н) Лвови(ч), та(к) те(ж) я, Федора Киселевна, ма(л)жо(н)ка
его мл(сти), а де(ти) и пото(м)ки нши, которые е(ст)ли на(м) да(ст) бо(г)
ме(ти) рачи(т), жа(д)ного и(н)шого вѣна ани ча(сти) належа(ч)ое на (и)ме-
(н)я(х) его ѿ(т)чи(з)ны(х), на (и)ме(н)ю его Ни(з)кини(ц)ко(м) у повѣте Воло-
(ди)ме(р)ско(м) лежа(ч)о(м), и на (и)ме(н)ю Киевско(м), по(и)скива(ти) и
доходи(ти) не мае(м), яко на само(м) пну Григо(р)ю, та(к) и на ма(л)жо(н)-
це и пото(м)ко(х) его ве(ч)ными часы, яко на само(м) пну Григо(р)ю чого
и(н)шого яко(г)о[о] бо(л)шо(г)о[о] пасагу (!) и вѣна доходи(ти), та(к) и жа(д)-
ное тру(д)ности ему в то(м) чини(ти) не мае(м). А е(ст)ли бы(х) я, Я(н) Лво-
ви(ч), або я, Федора Гневоше(в)на Киселе(в)на, де(ти) и пото(м)ки нши,
пробачи(в)ши се(г)о[о] доброво(л)ного ли(с)ту и ѿпи(с)у ншо(г)о[о], ме(ли)
бы ся яко(г)о[о] и(н)шого поса(г)у и бо(л)шого вѣна або ча(сти) ѿ(т)чи(з)ныє
вы (и)ме(н)я(х) его упомина(ти) и по(и)скива(ти) и якую-ко(л)ве(к) пере-
ка(з)у и тру(д)но(ст) пну Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю чини(ти), и
ѿ то его до права позыва(ти), и якую (ж) ко(л)ве шкоду задавати мели,
тогда, ко(л)ко бы(х)мо кро(т) якую перека(з)у вчини(ли), то(л)ко кро(т)
заруки на г(с)дря короля е(г)о[о] мл(сти) пови(н)ни буде(м) двѣсте ко(п)
гроше(и) литовски(х) а стороне нарушоно(и) па(н)у Григо(р)ю Киселю
другую двѣсте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х). А поплативши и ко(л)кокро(т)-
тыє за(р)уки, пре(д)ся и пото(м) вечны(ми) часы то(т) ли(ст) на(ш) у кож-
до(г)о[о] права при моцы зупо(л)но(и) захова(н) бы(ти) мае(т). И на то я,
Я(н) Лвови(ч), и я, Федора Гневоше(в)на Киселе(в)на, да(ли) есмо е(г)о[о]
мл(сти) // его мл(сти) !) // па(н)у Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю се(с)
на(ш) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) печа(т)ми своими и (с) по(д)пи(с)ю руки
моеє вло(ст)ное, Яна Лвовича, пи(с)мо(м) руски(м). А при то(м) бы(ли)
и того су(т) добре сведоми лю(ди) за(ц)ные, земяне его к(р) м(л) пнове а

приятелі мої кня(з) Жикгимо(нт) и Гедрой(т), по(д)старо(с)ти(и) мо(с)тов-ски(и), а па(н) Микола(н) Брезі(н)ски(и), по(д)старости(и) минко(в)ски(и), а па(н) Степа(н) Сасы(н) Скрыба(ч), которы(є) за оцєви(с)тою и устною про(з)-бою нишою, буду(чи) того добре сведо(ми), печа(ти) свои к сєму нашому вы(з)наному ли(с)ту приложити рачи(ли). Писа(н) на Росѣи в дво(р)це Во(л)чко(в)ско(м) лѣта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пя(т)со(т) сємдєся(т) шо(с)того, м(с)ца июля, дєсятого(г) [о] дня. Руки по(д)пи(с) в того ли(с)та пна Яна Лвовича пи(с)мо(м) руски(м) ты(ми) словы по(д)писаны є(ст). Я(н) Лвови(ч), рукою вло(ст)ною по(д)писа(л).

*118. Лист опікунів дітей Василя Яковицького Шолухи,
що ввіряє чоловікові Полонії Шолушівни пану Холмовському
управління спадщинним маєтком до повноліття її брата
Івана Шолушича.*

Акт від 16 січня 1577, № 192, 3.

Я, Федо(р) Петрови(ч) Загоро(в)ски(и), я, Давы(д) Миха(и)лови(ч), 211
а я, Ти(х)но Ша(ст)нови(ч) Якови(ц)киє, опєкуны дете(и) небо(ж)чика пна
Васи(л)я Якови(ц)кого Шолухи, со(з)наває(м) и я(в)но чинимъ ты(м) ли(с)-
то(м) ниши(м), и(ж), з воли а прє(з)ре(н)я бжо(г) [о] змови(в)шися, сами є(с)мо
з собою всѣ за ѡ(д)но прятє(л)ми и пови(н)ны(ми), и(х) де(в)ку небо(ж)-
чика пна Шолушину па(н)ну Полонєю выда(ли) є(с)мо у ста(н) малжо(н)ства
свето(г) [о] за пна Бо(г)дана Ждановича Хо(л)мовского, зємени(на) повєту
Бєрєстє(и)ского, а ижъ посагу готового яко ѡсиротѣло(и) па(н)нє на то(т)
ча(с) нѣ(т) ничого, ѡ(д)но ѡ(т)чи(з)на и(х) у Яковича(х), дво(р) з лю(д)ми,
кгру(н)ты и зо (в)шєлякими пожитки, к тому двору належачими, таки(м)
ѡбычаємъ и способо(м) заховываючися во (в)сємъ ѡбычає(м) права посполи-
того и ста(т)уту зє(м)ского до лє(т) зупо(л)ны(х) ѡ(т)чича вла(ст)ного, сына
пна Шалушина Івана, // брата рожного ѡны(х) дево(к) пна Шалушини(х), 211 зв.
та(к) па(н)ны Га(н)ны, яко и ма(л)жо(н)ки пна Хо(л)мо(в)ского па(н)ны
Полонєи, ни(м) ѡны(и) ѡ(т)чи(ч) вышє(и) поменєны(и) па(н) Ива(н) Шолу-
ши(ч) лє(т) свои(х) зупо(л)ны(х) до(и)дє, па(н) Хо(л)мо(в)ски(и) звы(ш) прє-
рєчоны(и) з ма(л)жо(н)кою своєю прєрєчною па(н)ною Полонєєю має(т)
у дворе самъ мє(ш)кати на то(т) ча(с), яко вла(ст)ны(и) ѡ(т)чи(ч), люди и и(х)
службы, цы(н)ши, роботы и (в)шєлякиє пови(н)ности, па(ш)ню дво(р)ную,
а звлаща тепєрєшнего ча(с)у у гумно увєзеную, ро(з)дєли(в)ши на трє двє
ча(с)ти вшєлякого збо(ж)я, ѡкро(м) третєє ча(с)ти, єму и жонє єго належа-
чєє и выдєлєнєє, и тє(ж) зо вшєлякими пожитки, того имєнѣя никому не
ѡста(в)уючи ани вы(и)муючи, дє(р)жати и (в)живати и на вшєляки(и) по-
жито(к) ѡборочати, яко сами налєпє(и) розумєючи, має(т). То тє(ж) варує-
мо, абы на при(ш)лы(и) ча(с) тоє имє(н)є звы(ш) поменєнєє ѡ(д) пна Хо(л)-
мо(в)ского ни (в) чомъ шкоды жа(д)ное нє понєсло. Кгды (ж) посагу або
выправы на то(т) ча(с), яко в сирот(т)ствє ѡста(в)шися, и(м) по смє(р)ти ѡ(т)-
ца и(х) не было, яко сє пє(р)вє(и) поменило, ници(м) статуту не ѡ(т)сту-
пуючи, має(т) па(н) Хо(л)мо(в)ски(и) чєтвє(р)тую ча(ст) на нєго имєня прє-
рєченого Якови(ч) на чєтвє(р)то(и) части то имє(н)я посагу або выправы
жоны своєє и тє(ж) тоє па(н)ны Га(н)ны, сєстры, жоны єго во(д)лє ва(ж)нос-

ти и шацу(н)ку, кгда бра(т) и(х) а шури(н) пна Хо(л)мо(в)ского похоче(т) ли, доше(д)ши ле(т) свои(х), ѿ(т)ложивши суму пнзе(и), яко буде(т) тая четве(р)тая ча(ст) ве(ч)ностью ѿщачованая, пану Хо(л)мо(в)скому, зятю своему, и те(ж) свести (?) его, а сестре свое(и) па(н)не Га(н)не тую четве(р)-тую ча(ст) ѿ(т)да(в)ши, имъ суму пнзе(и) к рука(м) своимъ за се, яко ѿ(т)-чи(ч), мети має(т). А где бы не хоте(л) сумою пнзе(и), яко буде(т) во(д)ле статуту ѿбраховано и ѿщачовано, та(к) па(н)у Хо(л)мо(в)скому, яко и панъ-не Га(н)не, ѿ(т)ложи(т) и ѿ(т)да(т) не хотель, то(г)ды во(л)но буде(т) и(м) тую четве(р)тую ча(ст), та(к) жоне его, яко и па(н)не Га(н)не право(м) нале-жачую, на себе де(р)жати и (в)живати. Похочу(т) ли те(ж) тую че(т)ве(р)тую част продати, тогды во(л)но имъ буде(т) ты(м) шафовати, яко право(м) при-рожены(м) на ни(х) спало. А што се дотычетъ тепере(ш)него року се(м)де-ся(т) шосто(г)ло, пашня ѿзимая, ако и ве(ш)няа и те(ж) да(в)ного збо(ж)я старого, яко се выше(и) поменило, две ча(с)ти того всего збо(ж)я маєт бы(ти) выделено на потребу шурина его пна Ивана Шалушича и на сестру его па(н)ну Га(н)ну, ма бы(т) на пожито(к) и(х) ѿбе(р)нено, та(к) те(ж) и бы(д)ла две части на тые дети, а третья ча(ст) па(н)у Хо(л)мо(в)скому и жоне его. А при то(м) бы(ли) и то(г)ло добра (!) сведомы и(х) мл(ст) пнове а приятели нши его мл(ст) па(н) Федо(р) Со(л)та(н), писаръ зе(м)ски(и) володиме(р)ски(и), па(н) Миха(и)ло Янови(ч) Загоро(в)ски(и) а па(н) Ва-
212 силе(и) Пе(т)рови(ч) // Сема(ш)ко, па(н) Ю(х)но Яковови(ч) Якови(ц)ки(и), па(н) Миха(и)ло Кусти(ц)ки(и), па(н) Семень, па(н) Авра(м) Пузо(в)ские. До которого листу мы, ѿпекуны, спо(л)не всъ печати свои приложили и, руки свои по(д)писа(в)ши, то(т) ли(ст) на(ш) пну Хо(л)мо(в)скому и мал-жо(н)це его дали. Писа(н) у Загорове лета бо(ж)его наро(же)нъя тисеча пя(т)сотъ семдеся(т) шостого, м(с)ца се(н)тебра, два(д)ца(т) трете(г)о дня. Федо(р) Загоровски(и), рука вла(ст)ная. Давы(д) Якови(ц)ки(и), рука вла(ст)на. Тихно Щастънович Якови(ц)ки(и), рука вла(ст)на.

119. Дільчий запис про поділ спадщинних маєтків
між братами Солтанами.

Акт від 15 січня 1577, № 191, 3.

208 Мы, бра(т)а рожонаа, и мы, ниже(и) помененые Бо(г)да(н), су(д)я
зе(мъ)ски(и) речи(ц)ски(и), Федо(р), писа(р) зе(м)ски(и) воло(ди)ме(р)ски(и),
Пе(т)ръ, Ива(н), Паве(л) Со(л)танове, вы(з)навае(м) и я(в)но чини(мъ)
ты(м) нши(м) ли(с)то(мъ) ныне(ш)ни(мъ) и на пото(мъ) будучи(мъ), хто бы
208 зв. то(г)ло по(т)ребова(л) и вѣда(ти) ѿ то(мъ) хоте(л) // и, читаю(чи) его, слы-
ша(л) и(ж) што по сме(р)ти ѿ(т)ца ншо(г)ло небо(ж)чика зе(ш)лого живота
его пна Федора Сте(ц)ковича Со(л)тана зо(с)талися по не(м) име(н)я его
мл(сти), у повѣте Кие(в)ско(м) ѿколо ѿ(в)ручо(г)ло лежащие, то е(ст) име-
(н)е Белокоровичи по половине с пно(мъ) Романо(м), име(н)е Я(т)ковичи,
име(н)е Давы(д)ковичи на рече Уши и Че(р)ниговцы на рече Норине по поло-
вине с пно(мъ) Ивано(мъ) Гри(ц)ковичо(мъ) Ши(ш)кою, с ты(м) же пно(мъ)
Ивано(мъ), звы(ш) рече(н)ны(мъ), и с пано(мъ) Романо(м), ча(ст) име(н)я у
Вела(в)ску, к тому те(ж) у повѣте Воло(ди)ме(р)ско(мъ) лежачое, ча(ст)
име(н)я те(ж) с пно(мъ) Ивано(мъ) Гри(ц)ковичо(мъ) Ши(ш)кою и с пно(мъ)

Романо(мъ) на (и)мя Бутятичи, тыми часы за (з)воле(н)емъ вси(х) на(с), во-
 лею ѿ(д)носта(и)ною звы(ш) имени рече(н)ые яко бра(т)я рожонаа, зъеха-
 (в)ши(са) ту(т) на ѿ(д)но мѣ(ст)це до ѿ(в)ручо(г)лѡ по добро(и) во(ли) ншо(и),
 ни ѿ(т) кого ничи(м) не принуожные ани намовеные, взѣ(мъ)ши то пере(д)
 себе и баче(чи) по ины(х) люде(х), паметаю(чи) те(ж) при(ш)лы(и) ча(с),
 хотечи поср(о)дку себе яко бра(т)я рожонаа мл(ст) ме(ти) и впоко(и) веч-
 ны(и) захова(ти) а на (с)вое(м) вла(ст)но(м) мае(т) ко(ж)ды(и) пере(с)тава(ти),
 не даю(чи) то(г)лѡ ни на ко(г)лѡ, ѿ(д)но на(п)ро(д) на бга а пото(м) сами на
 свое поровна(н)е брата(р)ское кому бы са што налѣпе(и) виде(ло), намо-
 ви(в)ши(а) и нареди(в)ши(а) з собою, з добры(м) ро(з)мы(с)ло(м) и (з) баче(н)-
 не(мъ), што бы са с поро(в)на(н)я спо(л)но(г)лѡ ншо(г)лѡ брата(р)ского,
 што ниже(и) описано е(ст), кому са што ѿ(с)тало де(р)жа(ти), то ка(ж)ды(и)
 з на(с) ве(ч)ными часы мае(т)⟨,⟩ Мнѣ, Бо(г)да(н)у, ѿ(т) бра(т)и моее зо(с)тало-
 са село Я(т)ковичи з лю(д)ми и(з) и(х) службами, а мнѣ, Фѣдору, ѿ(т) бра(т)и
 моеи зосталоса ча(ст) име(н)я Бутятич з лю(д)ми и (з) и(х) слу(ж)бами,
 лежащее в повѣте Воло(ди)ме(р)ско(мъ), ѿ(т) пна Ивана Григо(р)евича
 Ши(ш)ки а ѿ(т) пна Романа, к тому те(ж) еще ровную(чи), до того(ж) име-
 (н)ечка прида(ли) мнѣ и(х) мл(ст) пнове бра(т)я у ча(с)ти вѣла (в)ско(и) дву(х)
 члвко(в) на (и)мя Ивана Мы(н)ку а Ивана При(с)трала, которые дани по-
 ви(н)ни дава(ти) в ко(ж)ды(и) г(о)д по(л)торы ка(ди) меду, на(мъ), тре(м)
 бра(т)и — Пе(т)ру, Ивану, Павлу — зо(с)талоса село Белокоровичи з лю(д)-
 ми и (з) и(х) службами, которые ѿте(ц) на(ш) небо(ж)чи(к) па(н) Фѣдо(р)
 Стѣ/цкови(ч) Со(л)та(н) ме(л) ув о(т)дѣле по половине ѿ(т) брата свое(г)лѡ 209
 ро(д)но(г)лѡ небо(ж)чика пна Богдана Стѣ(ц)ковича, и у то(м) име(н)ю Бе-
 локоровича(х), в половине ншо(и), ѿ(с)тровы ѿ(б)рубные — к на(м), ѿсоб-
 ные ѿ(т) пна Романа Бо(г)дановича, брата ншо(г)лѡ, то е(ст) ѿстро(в)
 Забо(р)е и (в) дуброве а(ж) до ре(ч)ки, которая иде(т) посере(д) сѣ(ли)ща
 старого Белокоро(в)ско(г)лѡ, и та(м) за(с) за ре(ч)кою у Судерѣви с ты(м)
 жо брато(м) наши(м) пномъ Романо(м) Богдановичо(мъ) в острове Бере(з)-
 но(м) и в Закру(ж)и по половине, к тому те(ж) и(х) мл(ст) пнове бра(т)я
 прида(ли) еще на(м) же тре(мъ) к тому име(н)ю Белокоровичо(м), ровную-
 (чи) платы и доходы, село Давы(д)ковичи на реце Уши, Кгру(з)ли и Че(р)-
 ниго(в)цы, на реце Норинѣ. Которые име(н)я ѿте(ц) на(ш) небо(ж)чи(к)
 па(н) Фѣдо(р) Со(л)та(н) ме(л) ув о(т)дѣле ѿ(т) братанича свое(г)лѡ пна Ива-
 на Григо(р)евича Ши(ш)ки по половине, к тому еще у ча(сти) Вѣла(в)ско(и),
 члвка ѿ(д)но(г)лѡ Ивана Ме(л)никовича, которы(и) дае(т) ка(д) меду пре(с)-
 но(г)лѡ, к тому еще у ме(с)те ѿ(в)ру(ц)комъ дворища ѿ(т)цо(в)ские и дво(р)
 брата нашо(г)лѡ небо(ж)чика пна Стрѣта Со(л)тана, Ко(т)ло(в)щина про-
 зываемое⟨,⟩ с по(л)ми и сѣножа(т)ми коло мѣста ѿ(в)ру(ц)кого. А та(к)
 у ты(х) во вси(х) звы(ш) поменены(х) сѣле(х) свои(х), которые право(мъ)
 приржоны(мъ) на на(с) по ѿ(т)цы ншо(м) пну Фѣдору Стѣ(ц)кови(ч)у
 Со(л)тану спа(ли) и до ру(к) нши(х) при(ш)ли, ро(з)ровнавши есмо межи
 собою, яко са выше(и) поменило, и уважи(в)ши в ни(х) платы и доходы на
 пя(т) ча(с)те(и) по(д) ты(мъ) обычае(мъ), и(ж) на(мъ) тре(м) бра(т)и —
 Пе(т)ру, Ива(н)у, Па(в)лу Со(л)таномъ — по(с)тупи(ли) ве(ч)ны(мъ) роз-
 де(л)комъ и(х) мл(ст) пнове бра(т)я — па(н) Болга(н), па(н) Фѣдо(р) —
 село Белокоровичи и Давы(д)ковичи, Че(р)ниго(в)цы и ѿ(д)ного члвка у
 ча(сти) вѣла(в)ско(и), у дворище, у ме(с)те ѿ(в)ру(ц)ко(мъ) и дво(р) брата

ншо(г)ло пна Стрета с по(л)ми, з сеножа(т)ми, Ко(т)ловщина, яко са выше(и) поменило межи на(с), бра(т)и своеѣ, у ровны(и) де(л) на троѣ. А мы и(х) мл(сти) пано(м) бра(т)и своеѣ — Богда(н)у, Федору — по(с)тупи(ли) и вечны(мъ) розде(л)ко(мъ) село Я(т)ковичи и ча(ст) бутяти(ц)кую у ча(сти) велавско(и) дво(х) члвко(в) ко(ж)дому зособна, яко са выше(и) поменило. Которыѣ звы(ш) мененыѣ име(н)я нши уже си(мъ) вечны(мъ) ро(з)де(л)ко(мъ) до ру(к) свои(х) бере(мъ) ве(ч)не и ро(з)деляѣ(мъ), кожды(и) ѿди(н) ѿ(д)ному вечне по(с)тупи(л) звы(ш) поменены(и) сѣ(ла), // яко ся выше(и) в сѣ(м) ли(с)те ншо(мъ) помени(ло) зо(в)сими пови(н)ны(ми) и(х) платы и пожити(к)и, и(з) лю(д)ми, з сѣлы и присѣ(л)ками зо(в)сими кгру(н)ты, з сѣлищами, с по(л)ми и сеножа(т)ми, з дерево(м) бо(р)тны(мъ), з боры и ду(б)ровами, пашны(ми) и непашны(ми), з лѣсы и (з) заросльми, з рѣками, з ставы и (з) ставищами, з рѣ(ч)ками и(з) болотами, з ловы пташими и (з) вери(н)ны(ми), з бо(б)ровыми гоны и зо(в)сими и(х) пожити(к)а(ми), кому е(ст) што у которо(мъ) има(н)ю нале(ж)но и яки(сѣ) бы ко(л)ве имене(мъ) и про(з)ви(с)ко(м) прозывано бы(ти) мело, во вси(х) ѿбыходе(х) и граница(х) ка(ж)до(г)ло[и] име(н)я ничо(г)ло[и] на себе, на жоны, на дѣ(ти), пото(мъ)ки и ща(д)ки нши не ѿ(с)та(в)уючи. Ко(ж)ды(и) з на(сѣ) то, што ся пе(р)ве(и) в сѣ(м) ли(с)те ншо(мъ) поменило и по(с)танови(ло), вечне и, кому ся што з ро(з)де(л)ку ншо(г)ло[и] доброво(л)ного брата(р)ского зо(с)тало, де(р)жа(ти) маѣ(т) вечно и непору(ш)но ншимъ жона(мъ) и дѣ(т)е(мъ) и пото(мъ) будучи(мъ) нши(мъ) ща(д)ко(мъ). И во(л)но буде(т) ко(ж)дому свою ча(ст) име(н)я прибави(ти), розшири(ти), ѿ(т)да(ти), прода(ти) и дарова(ти), записа(ти), кому хотя и ку своему лепшому и пожиточному ѿбе(р)нути, яко са(мъ), налепѣ(и) розумею(чи). А тому те(ж), што которы(и) дворе(ц) Пя(т)ковичи ѿте(ц) нашъ небо(ж)чи(к) па(н) Федо(р) Сте(ц)кови(ч) Со(л)та(н) записа(л) и дарова(л) ма(л)жо(н)це своеѣ а ма(т)це нашоѣ пне(и) Богданѣ Сурино(в)не. А она те(ж) записа(ла) та(к) же и даровала дву(м) сыно(мъ) свои(мъ), бра(т)и ншо(и) — Ива(н)у, Павлу Со(л)тановѣ. До того дво(р)ца Пя(т)кови(ч) мы сами и пото(мъ)ковѣ нши уступовати ся и переказы жа(д)ное пре(д)речоны(мъ) бра(т)и своеѣ чини(ти) не маѣ(мъ). Але тая бра(т)я нши, Ива(н), Паве(л) Со(л)тановѣ, то(т) звы(ш) поменены(и) дворе(ц) Пя(т)ковичи споко(и)не и ве(ч)не де(р)жа(ти) и вжива(ти) маю(т) во(д)ле те(с)тамѣ(н)ту и запи(со)в) ѿ(т)ца ншо(г)ло[и] и во(д)ле те(с)тамѣ(н)ту ма(т)ки ншое, и(м) на то дано(г)ло[и]. Которое за(с)тановѣ(н)е мы, ве(р)ху помененыѣ Со(л)тановѣ, ве(ч)не по(с)танови(ли) и си(мъ) листо(мъ) нши(мъ) утве(р)ди(ти) и утве(р)жаѣ(мъ) на ве(ч)ныѣ часы. А (х)то бы з на(с) сѣѣ постановѣ(н)е нше и сѣ(с) ве(ч)ны(и) ро(з)дѣло(к) на(ш) хоте(л) яки(ми) вымы(с)лы и способы розо(р)вати або зрушати, та(к) пра(в)ными и причинами, яко и неправными, таковы(и) упо(р)ны(и) и зрушите(л) сего ро(з)де(л)ку и постановѣ(н)я ншо(г)ло[и] повинѣ(н) буде(т) за(р)уки заплати(ти) на г(с)дря короля // е(г)ло[и] мл(сти) три(с)та ко(п) гроше(и) ли(ч)бы ли(тв)ское, а стороне нарушоно(и), бра(т)и своеѣ, та(к) вси(м), яко и ѿ(д)ному, кого бы з на(с) было на(р)ушоно, повинѣ(н) будетъ другую три(с)та ко(п) гроше(и) заплати(ти) ли(ч)бы ли(тв)ское, шкоды и на(к)лады на рече(н)ѣ слова ѿбражоно(и) стороне повинѣ(н) буде(т) за(п)лати(ти). И, заплати(в)ши тыѣ звы(ш)помененыѣ за(р)уки и (в)сю шкоду добре ѿправи(в)ши, пре(д)ся сѣ(с) доброво(л)ны(и) ѿпи(с) на(ш) во все(м) вцѣлѣ захова(н)и де(р)жа(н) бы(ти) маѣ(т) ве(ч)не у ко(ж)-

до(г)[о] права и на ко(ж)до(мъ) ме(ст)цу, яко (ж) то(г)[о] застанове(н)я и ро(з)де(л)ку ншо(г)[о] вѣчи(с)того, прише(д)ши сами ѡбли(ч)не и добро-во(л)не, на(с), пя(т) брато(в), имени выше(и) рече(н)ые, пере(д) вря(д) г(с)дрьски(и) ѡвру(ц)ки(и), до кни(г) за(мъ)ковы(х) со(з)нали ѡ(в)ру(ц)-ки(х), и се(с) ро(з)дѣло(к) сво(и) вѣ(ч)ны(и) ѡповедали, и до кни(г) записа(ти) да(ли). То тѣ(ж) варуемо, заховываю(чи)ся во все(м) во(д)ле права по(с)-политого и (с)та(т)уту зе(мъ)ско(г)[о], и(ж) то(т) запи(с) на(ш) с кни(г) кгро(д)ски(х) С(в)ру(ц)ки(х) ча(с)у роко(в) судо(в) зе(мъ)ски(х), которые напро(д) в зе(мъ)ли Кие(в)ско(и) буду(т) сужоны и (с)правованы, мае(мъ) то з кгроду до кни(г) зе(мъ)ски(х) перене(с)ти и то(т) ро(з)дело(к) на(ш) вѣ(ч)ны(и) пере(д) судо(мъ) зе(м)ски(мъ) кие(в)ски(мъ) ѡповедати, е(ст)ли може(м) на ѡ(н) ча(с) вси, а не можи(мъ) бы(т) на ѡ(н) ча(с) вси, но и ѡди(н) бра(т) ѡповеда(ти) в суду може(т). То(г)ды буде(т) та(к) мо(ц)но и вѣ(ч)но, яко мы вси ѡ(б)личне стоя(чи) пере(д) судо(мъ) зе(мъ)скимъ Кие(в)ски(мъ), сознали и ѡповеда(ли). Што ся тѣ(ж) дотыче(т) ѡ брата ншо(г)[о] пна Фе-дора, и(ж) ѡ(н) мае(т) ѡ(т) на(с) бра(т) и з ро(з)де(л)ку вѣчи(с)то(г)[о] имѣ(н)е, в повѣте Володимер(р)ско(мъ) лежащее, выше(и) менѣное имѣне(м) Бутятчи, то тѣ(ж) ему во(л)но буде(т) самому, яко бы(х)мо и (в)си со(з)на(ли), ста(в)-ши ѡ(б)ли(ч)не, до кни(г) зе(мъ)ски(х) воло(ди)ме(р)ски(х) ча(с)у роко(в) судо(в) зе(мъ)ски(х) пришлы(х) то(т) ро(з)дело(к) сво(и) перене(сти) и до кни(г) то себе да(ти) записа(ти) во(д)ле ста(т)уту. И на то е(с)мо яко брата рожонаа, имени звы(ш) рече(н)ые, то(т) ли(ст)на(ш) де(л)чи(и) вѣчно(г)[о] розде(л)ку ншо(г)[о] да(ли) межи себе по(д) печа(т)ми ншими и с по(д)пи(с)-ми вла(ст)ны(х) ру(к) ниши(х). А при то(мъ) бы(ли) и того ро(з)де(л)ку ншого вѣчного добре сведоми и(х) мл(ст) пнове а приятели нши па(н) Богуфа(л) Па(в)ша, по(д)судо(к) зе(м)ски(и) кие(в)ски(и), па(н) Ива(н) Григо(р)еви(ч) Ши(ш)ка, // а па(н) Гапо(н) Васи(л)еви(ч) дѣ(д)ко, которые за ѡчеви(с)тою 210 зв. про(з)бою ншою печа(ти) сво(и) споле(ч)не з ншими печа(т)ми к сему ншому де(л)чому ли(с)ту и доброво(л)ному ѡпису приложи(ти) рачи(ли). Писа(н) ув Овручо(мъ) лѣта бо(ж)е(г)о нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) се(м)деса(т) шо(с)того, м(с)ца ѡ(кте)бра, два(д)ца(т) трете(г)о дня. То е(ст) по(д)пи(с) ру(к): Богда(н) Со(л)та(н), рука вла(ст)ная, Фѣдо(р) Солта(н), рука вла(ст)-ная, Пе(т)ръ Со(л)та(н), рука вла(ст)ная, Ива(н) Со(л)та(н), вла(ст)ная рука, Павѣ(л) Со(л)та(н) рукою вло(с)тною.

*120. Дарчий запис Марії Гаврилової Козинської
на маєток Колпитов, який вона дарує своєму чоловікові
Гаврилові Козинському.*

Акт від 9 січня 1577, № 168, 3.
Випис з книг гродських від 16 грудня 1576.

Я, Ма(р)я, девка пна А(н)дрея Ко(л)пыто(в)ско(г)[о], ма(л)жо(н)ка 165
его м(л) пна Га(в)рила Кози(н)ского, чиню я(в)но и вы(з)наваю си(м) мой(м)
листо(м), вси(м) вобѣ(ц)и и ко(ж)дому зособна, нинѣ(ш)ни(м) и на пото(м)
будучи(м), кому то(г)[о] бы по(т)реба была ведати, кгда (ж) ведомо(ст) вси(х)
вобѣ(ц)и стано(в) то зноси(т), и(ж) учтивые станы ма(л)же(н)ские поспо(ли)-
те з да(р)у и пре(з)ре(н)я бо(ж)е(г)о походя(т). Я тогды за таковы(м) ѡбва-

рова(н)емъ и волею бо(ж)ею и (з) волею, учтивы(м) стара(н)е(м) пна дя(д)ка мое(г)ло[о] мило(г)ло[о], пна Григо(р)я Бо(л)баса Росто(ц)кого, писаря зе(м)ско-го кремене(ц)кого, и до то(г)ло[о] належачи(х) ста(р)ши(х) мои(х) приятели(и), яко-(м) есть дана и пришла у ста(н) светы(и) ма(л)жо(н)ски(и) за мое(г)ло[о] ма(л)жо(н)ка пна Гаврила Кози(н)ско(г)ло[о]. И ме(ш)каю(чи) з ни(м) в то(м) стане свто(м) ма(л)же(н)ско(м), по(з)нала-(м) проти(в)ку себе великое добро-де(и)ство, ве(р)ное а по(ц)твое и ла(с)кавое захова(н)е а на(д)то всеста-те(ч)ную и пра(в)дивую мл(ст) ма(л)же(н)скую то(г)ло[о] пререченого ма(л)-жо(н)ка мое(г)ло[о] пна Га(в)рила Кози(н)ско(г)ло[о]. И хотячи то ему пово(л)-но(ст)ю и слу(ж)бами моими, яко тое в стане ма(л)же(н)скомъ зо вшеля-кою учтиво(ст)ю пристои(т) нагорожа(ти), а ты(м) еще бо(л)шую // ла(с)ку и мило(ст) ма(л)же(н)скую его ку себе на (в)си пото(м)ные чсы поэ(и)ска-ти) и при(с)пособити, не будучи ѿ(т) не(г)ло[о], ма(л)жо(н)ка мое(г)ло[о] ми-лого, на то намовена ани примушона, ѿ(д) но сама ро(з)мысли(в)шися на то добре, по свое(и) добро(и) воли а (з) мл(сти) упри(и)ме ве(р)ное ма(л)же(н)-сков, звлаща ведаючи то, и(ж) ве(д)ле права по(с)полито(г)ло[о] и уфалы со(и)-му бересте(и)ского ко(ж)ды(и) ста(н) шляхе(т)ски(и) во(л)но(ст)ю своею во(д)ле воли и подоба(н)я своего шафовати е(ст) воле(н), даю, да(р)ую и си(м) нинешни(м) ли(с)то(м) моимъ запи(с)ны(м) ма(л)жо(н)ку моему мило-му пну Га(в)рилу Кози(н)скому записую име(н)е мое ѿ(т)чи(з)ное и у Ко(л)-пытове, всю третью ча(ст) свою, которая ся мнѣ зостала, Гаврилово(и) Ко-зи(н)ско(и) Ма(р)и, ѿ(т) сестрѣ мои(х) рожоны(х), пне Якимовое Лине(в)-ское а ѿ(т) пне Ивановое Дчжусиное Ляхо(в)ское Пола(г)ны А(н)дрее(в)ны Ко(л)пыто(в)ского по небо(ж)чику ѿ(т)цу ншо(м) пну А(н)дрею Ко(л)пыто(в)-скомъ в Ко(л)пытове з делу ро(в)ного на ве(ч)ность зостала. Тою всею ча(ст)ю мужа мое(г)ло[о] мило(г)ло[о] Гаврила даю, дарую з дворо(м) и с па(ш)-нею дво(р)ною, с по(л)ми и сеножа(т)ми дво(р)ными, з лю(д)ми тяглыми и ѿгоро(д)ники и (з) и(х) роботами, с платы и (з) доходы, з лесами и (з) дубровами, ставы и ставищами, з га(и)ми и (з) запустами, форощами ѿзе(р)-ми, ѿзе(р)цами, ничо(г)ло[о] на себе не зоставую(чи), и зо всякими пожит-ками, яки(м)-ко(л)ве(к) имене(м) на(з)ваны бы(ти) могу(т), ѿ(т) мала и до ве(л)ика, яко ся тое име(н)е в себе мае(т), ему само(му) и его дѣте(м) и вси(м) пото(м)комъ его на ве(ч)но(ст), хотя бы(х) з ни(м) пото(м)ство мела або, чого бже вхова(и), и не мела. Мае(т) ѿ(н) тую всю ча(ст) име(н)я мое(г)ло[о] Ко(л)пыто(в)ско(г)ло[о] на себе де(р)жати и (в)жива(ти), буду(чи) во все(м) воле(н) ѿ(т)да(ти), прода(ти), даровати, прибави(ти) и ро(з)шири(ти) и кому хотечи яки(м)-ко(л)ве(к) право(м) записа(ти) и ку ле(п)шому а пожит-то(ч)не(и)шому своему ѿбороча(ти) и ты(м) шафова(ти), яко вло(ст)но(ст)ю своею, во(д)лу(г) во(ли) и умы(с)лу своего такъ тепе(р), при мое(м) животѣ, яко и по животѣ мое(м), я(к) ж-е(м) все право и вла(д)но(ст), которое мнѣ на то право(м) прирожоны(м) и ве(ч)но(ст)ю служило, на пна Га(в)рила Кози(н)ского, ма(л)жо(н)ка мое(г)ло[о], вливаю и сама ся з него вырекаю и на то никоторое моцы не зо(с)тавую, ѿ(т)даляю(чи), тую всю ча(ст) мою всего име(н)я Ко(л)пытова со вси(м) с ты(м), якъ ся выше(и) поменило, ѿ(т) сестрѣ мои(х) рожоны(х), пнеѣ Ѡрины А(н)дрее(в)ны Ко(л)пыто(в)ского Якимовое Лине(в)ское а се(ст)ры моеѣ пнеѣ Пола(г)ны А(н)дрее(в)ны Ко(л)-пыто(в)ско(г)ло[о] Ивановое Дчжусиное, и ѿ(т) пото(м)ства и(х), и вси(х) бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) ѿбеего рожаю, му(з)ского

и же(н)ско(г)[о] стану, кому бы то ѿ(д)но спа(д)ко(м), право(м) прирочены(м) по мое(м) животѣ належало. Не мае(т) ся ни(х)то ины(и) в тую всю ча(ст) ко(л)пыто(в)скую, што ѿ(т) мене ма(л)жо(н)ку мое(му) // милому, па(н)у 166 Гаврилу Кози(н)скому, чере(з) се(с) нинѣ(ш)ни(и) ли(ст) мо(и) е(ст) даровано и записано, ни(и) уступовати и того право(м) и нѣкоторы(м) ины(м) спосо(б)о(м) и ѿбычае(м) по мое(м) животѣ по(и)скива(ти) и доходи(ти), але то все по животѣ мое(м) вѣчне при не(м) и пото(м)комъ его зоста(ти) мае(т), што чере(з) се(с) нинѣшні(и) запи(с) и ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и), на то ѿ(т) мене ма(л)жо(н)ку моему милому, па(н)у Га(в)рилу Кози(н)скому, добро(в)олѣ даны(и), за(в)жды, уве(з)де и на ко(ж)до(м) ме(ст)цу в ко(ж)дого права, яко до(с)тато(ч)ны(и) во все(м) цело и ненарушоно, при(и)мова(н), де(р)жа(н) и хова(н) бы(ти) мае(т) вѣчными а непору(ш)ными часы. А при томъ бы(ли) и то(г)[о] добре сведоми пнове а приятели нши кня(з) Дми(т)-ре(и) Ружи(н)ски(и), па(н) Семе(н) Дро(з)де(н)ски(и), а па(н) Ива(н) Сѣщо(в)-ски(и), а па(н) Паве(л) Кози(н)ски(и). И за устною про(з)бою моею печа(ти) свое приложи(ти) рачили к сему моему вы(з)наному ли(с)ту. И на то(м) дала пну ма(л)жо(н)ку моему мило(му), па(н)у Гаврилу Кози(н)скому, се(с) мо(и) ли(ст) з моею печа(т)ю и с печа(т)ми ты(х) ѿсобъ за(ц)ны(х) выше(и) помене-ны(х). Писа(н) у Ко(л)пытовѣ року по нароже(н)ю Ису(с) Хр(с)товы(м) ти-сѣча пя(т)со(т) се(м) деся(т) шо(с)того, м(с)ца ноя(б)ра, третего дня.

*121. Дарчий запис Маріі Гаврилової Козинської на рухоме майно,
дароване їй чоловікові Гаврилові Козинському.*

Акт від 9 січня 1577, № 169, 3.
Випис з книг гродських від 16 грудня 1576.

Я, Ма(р)я, де(в)ка пна А(н)дрея Ко(л)пыто(в)ско(г)[о], ма(л)жо(н)ка 167 его мл(сти) пна Га(в)рила Кози(н)ского, чиню явно и вы(з)наваю си(м) мои(м) ли(с)то(м) вси(м) вобѣ(ц) и ко(ж)дому зособна, нинѣшнимъ и на по-то(м) будучи(м), кому бы то(г)[о] по(т)реба была веда(ти), кгда(ж) ведомо(ст) вси(х) вобѣ(ц) стано(в) то зноси(т), и(ж) учтивыѣ станы ма(л)жо(н)ские по(с)-полите з да(р)у и пре(з)рѣнья бо(ж)его походят(т). Я то(г)ды за таковы(м) ѿбварова(н)емъ и волею бо(ж)ею и (з) волею, учтивы(м) стара(н)е(м) // пна 167 зв. дя(д)ка мое(г)[о] мило(г)[о] пна Григо(р)я Бо(л)баса Ро(с)то(ц)кого, писаря зѣ(м)ского кремяне(ц)кого, и до того належачи(х) ста(р)ши(х) мои(х) прияте-ле(и), яко и е(ст) дана и при(ш)ла у ста(н) свты(и) ма(л)жо(н)ски(и), за мое(г)[о] мило(г)[о] ма(л)жо(н)ка пна Га(в)рила Кози(н)ского, мешкаю(чи) з ни(м) в то(м)-то станѣ свто(м) ма(л)же(н)ско(м), по(з)нала(м) противку себе великое добродѣ(и)ство, ве(р)ное, по(ч)тивое а ла(с)кавое захова(н)е, а на(д)то всестатѣчную и пра(в)дивую мл(ст) ма(л)же(н)скую преречено(г)[о] ма(л)жо(н)ка мое(г)[о] пна Гаврила Кози(н)ского, хотѣчи то ему во(л)но(ст)ю и слу(ж)бами моими, яко е(ст) в станѣ ма(л)же(н)ско(м), зо вше(л)кою учти-во(ст)ю при(с)тои(т) нагорожа(ти), абы(м) еще бо(л)шую ла(с)ку и мл(ст) ма(л)жо(н)скую его ку себе на (в)си пото(м)ныѣ часы позы(с)ка(ти) и при-способи(ти), не будучи ѿ(т) не(г)[о], ма(л)жо(н)ка мое(г)[о] мило(г)[о], на то намовена ани примушоно, ѿ(д)но сама ро(з)мы(с)ливши(и) на то добре по(с)вое(и) добро(и) во(ли) а (з) мл(с)ти упри(и)ме ве(р)ное ма(л)жо(н)ское

и ведаючи то, и(ж) ве(д)ле права по(с)политого и уфалы со(и)му бересте(и)-ско(г)ло ко(ж)ды(и) ста(н) шляхе(т)ски(и) во(л)но(ст)ю своею во(д)ле во(ли) и подоба(н)я свое(г)ло шафова(ти) есть воле(н), даю, да(р)ую и си(м) нине(ш)-ни(м) ли(с)томъ мой(м) запи(с)ны(м) записую ма(л)жо(н)ку моему милому па(н)у Гаврилу Кози(н)скому уве(с) поса(г) и (в)несе(н)е мое, та(к) пни (I) готовые, я(к) золото, серебро, пе(р)ла, шаты, цену, мѣ(д), кони е(з)дные и стадные, бы(д)ло великое и малое и (в)сякие иные речи ѿ(т) мала и до ве(ли)ка, ничо(г)ло не вы(и)мую(чи), ему самому, его дѣте(м) и вси(м) пото(м)-комъ будучи(м), и(х) сча(д)ко(м) на вечно(ст) и навеки непору(ш)но, хотя бы(м) з ни(м) пото(м)ство мела, а(л)бо, чо(г)ло бже вхова(и), и не мела, ѿ(т)даляючи тое все внесе(н)е мое ѿ(т) сестрь мои(х) рожоны(х), панее Ърины Якимовое Лине(в)ское а пнее Пола(г)ны Ивановое Дчусиное, и вси(х) бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х), ѿбое(г)ло рожаю, му(з)ско-го и же(н)ско(г)ло стану, кому бы то ѿ(д)носпа(д)ковы(м) право(м) приро-жоны(м) по мое(м) животе належало. Не мае(т) ся ни(х)то ины(и) в то(т) поса(г) и выпра(в)у мою, што ѿ(т) мене пну ма(л)жо(н)ку моему милому чере(з)-се(с) нине(ш)ни(и) ли(ст) мо(и) е(ст) даровано и записано, ничи(м) уступова(ти) и того право(м), никоторы(м) ины(м) способо(м) и ѿбычае(м) по мое(м) животе по(и)скива(ти) и доходи(ти), хотя (ж) мене тое все не до(ш)ло, але е(ст) у захова(н)и вря(д)ника мое(г)ло милого пна Григо(р)я Бо(л)баса Росто(ц)кого, писаря зе(м)ского кремьяне(ц)ко(г)ло, за ведомо(ст)ю и по(з)воле(н)емъ и(н)ши(х) ѿпекуно(в) чере(з) его мл(ст) пна Але(к)са(н)дра 168 Жоравни(ц)ко(г)ло, // клю(ч)ника лу(ц)кого, а пна Васи(л)я Гулевица, во(и)ско(г)ло воло(ди)ме(р)ско(г)ло, у захова(н)е его мл(с)ти есть дано, в чо(м), де(и), те(ж) не мне(и) знаю(чи) я проти(в)ку себе ла(с)ку и упре(и)-мую мл(ст) ма(л)жо(н)ка моего мило(г)ло пна Гаврила Кози(н)ско(г)ло, але и вшеляки(м) ѿбычае(м) на(д) то еще добродѣ(и)ства и мило(ст) его ма(л)же(н)ская мене уперезае(т). У которо(и) мл(с)ти и ла(с)це его я бо(л)-ше(и), ни(ж) в чо(м) ино(м) коры(с)тячи и постерегаючи то(г)ло, абы на пото(м)ные часы, е(ст)ли бы па(н) богъ, которы(и) всѣмъ ла(ц)но вла(д)не(т), коро(т)кости часу сме(р)ти на мене допу(с)ти(ти) рачи(л) а где бы(м), чого бже ухова(и), и не ѿ(с)тави(в)ши з ни(м) пото(м)ства своего, змерети мела, тогды тую всю мае(т)но(ст) мою, которая е(ст) у захова(н)и, яко се выше(и) поменило, ее усю у дя(д)ка мое(г)ло пна Григо(р)я Бо(л)баса Росто(ц)кого(г)ло, писаря зе(м)ско(г)ло кремьяне(ц)кого, до ру(к) свои(х) па(н) ма(л)жоно(к) мо(и) па(н) Гаврило Кози(н)ски(и) взя(ти) мае(т). А где бы што с ты(х) мае(т)носте(и) мои(х) его мл(сти) пна Га(в)рила Кози(н)ского, ма(л)жо(н)ка мое(г)ло мило(г)ло, не дошло, то(г)ды во(л)но его мл(сти) буде(т) пну ма(л)-жо(н)ку моему то(г)ло все(г)ло право(м) доходи(ти), та(к) тепе(р), при живо-те мое(м), яко и по мое(м) животе, якож-ем все право и вла(д)но(ст), кото-рое мене на то право(м) прирожоны(м) служило, на пна Га(в)рила Кози(н)-ско(г)ло, ма(л)жо(н)ка моего милого, вливаю и сама ся з не(г)ло вырекаю и на то никоторое моцы не зо(с)тавую, ѿ(т)даляючи то все, я(к)ся выше(и) поменило, ѿ(т) сестрь мои(х) рожоны(х), пнее Ърины А(н)дрее(в)ны Ко(л)-пыто(в)ского Якимовое Лине(в)ское а се(ст)ры моее пнее Пола(г)ны А(н)-дрее(в)ны Ко(л)пытовско(г)ло жъ Ивановое Джусиное, ѿ(т) пото(м)ства и(х) и вси(х) бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) ѿбое(г)ло рожаю, му(з)ского и же(н)ско(г)ло стану, кому бы то ѿ(д)но спа(д)ковы(м)

право(м) приржоны(м) по мое(м) животе належало, не має(т) ся ни(х)то ины(и) в то вступова(ти), што ѿ(т) мене ма(л)жо(н)ку моему милому пну Га(в)рилу Кози(н)скому чере(з) се(с) нине(ш)ни(и) ли(ст) мо(и) є(ст) дано и записано, ни(и) уступовати и того право(м) и никоторы(м) ины(м) способо(м) по мое(м) животе по(и)скива(ти) и доходи(ти), але то все вечно при не(м) и пото(м)ко(х) его зостати має(т), што чере(з) се(с) нине(ш)ни(и) запи(с) и ли(ст) мо(и) вызнаны(и), на то ѿ(т) мене па(н)у ма(л)жо(н)ку моему па(н)у Гаврилу Кози(н)скому даны(и), уве(з)де у ко(ж)дого права яко до(с)тата(ч)ны(и) во (в)се(м) цело и ненару(ш)не, де(р)жа(н) и хова(н) бы(ти) має(т) вечными и непорушными часы(,). А при то(м) бы(ли) и того добре сведоми пнове а приятели ниши кня(з) Дмитръ Ружи(н)ски(и), па(н) Семє(н) Дро(з)де(н)ски(и), па(н) Ива(н) Ѡщо(в)ски(и) а па(н) Кози(н)ски(и). И за у(ст)ною про(з)бою моею печат(и) сво(и) приложи(ти) рачили // к сему моему вы(з)наному ли(с)ту. И на то(м) дала пну ма(л)жо(н)ку моему милому пну Гаврилу Кози(н)скому се(с) мо(и) ли(ст) з моею печат(и)ю и с печат(и)ми ты(х) ѿсо(б) за(ц)ны(х) выше(и) поменєны(х). Писа(н) у Ко(л)пытове року по нароже(н)ю Ису(с) Хр(с)тово(м), тисєча пя(т)со(т) се(м)дєся(т) шо(с)-того, м(с)ца ноя(б)ра, третєго дня.

168 зв.

122. Заставний запис Гаврилової Яковицької Марини Василівни Янчинського, Івана та Петра Гавриловичів Яковицьких, за яким названі особи, позичивши у Данила Карповича Попеля суму грошей, віддали йому в заставу Яковицький маєток до сплати грошового боргу.

Акт від 14 січня 1577, № 182, 3.
Випис з книг городських від 9 листопада 1576.

Я, Гаврилова Якови(ц)каа, по(д)судковая зе(м)ская повѣту Воло(ди-) ме(р)ского Марина Васи(л)євна Я(н)чи(н)ского, а я, Ива(н), а я, Петръ Гавриловичи Якови(ц)киє, вы(з)наває(м) сами на себе си(м) ли(с)то(м) ниши(м), и(ж) ку ве(ли)ко(и) а пи(л)но(и) по(т)ребє ншо(и) сполє(ч)но(и) // позычи(ли) и, своими руками ѿ(т)личи(в)ши, взя(ли) єсмо у его мл(сти) пна Дани(л)я Ка(р)повича Попєла, намє(ст)ника купечо(в)ско(г)ло, и в ма(л)жо(н)ки его мл(сти) пнєє На(с)та(с)и пє(в)ную суму пнзє(и) — сто ко(п) грошє(и) монєты и ли(ч)бы ли(тв)ское, личєчи в ко(ж)ды(и) гро(ш) по дєсє(ти) пнзє(и) бѣлы(х), а в то(и) сумє пнзє(и), в сту копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х), застави(ли) єсмо и зара(з) в мо(ц), вла(д)но(ст), де(р)жа(н)є и (в)жива(н)є и(х) мл(сти), пода(ли) и поступи(ли) всю ча(ст) имє(н)я ншого Якови(ц)кого, котораа на на(с) прислухає(т), з лю(д)ми по(д)ворищными, ѿгоро(д)никами, с платы, роботами, слу(ж)бами, доходы, пожи(т)ки и (в)сякими и(х) пови(н)ностями, с по(л)ми, з сєножа(т)ми, с па(ш)нами, на на(с) засєаными, з ставо(м) тоє ча(сти) ншое, што на на(с) приходи(т), и (з) лове(н)нє(м) в нє(м) ры(б), з гай, дубровами и зо (в)сякими пожи(т)ками, к то(и) ча(сти) ншо(и) приналежащими, яки(м)-ко(л)вє ѿбычає(м) и имєнє(м) на(з)ваны є(ст) и могу(т) бы(ти). И я(к) мы сами тую ча(ст) де(р)жа(ли), вжива(ли), ничо(г)ло на себе не зоставуючи ани вы(и)муючи, маю(т) и(х) мл(ст) тую всю ча(ст) имє(н)я ншо(г)ло Якови(ц)кого в то(и) сумє пнзє(и),

191 зв.

192

в сту копа(х) гроше(и) ли(тв)ски(х), роко(м) певны(м) поча(в)ши, ѿ(т) сего дня и ча(с)у м(с)ца ноя(б)ра девято(г) [о] дна, а(ж) до (д)ня свта паме(т)ки нароже(н)я Ису(с)а Хр(с)та, сына божо(г) [о], в ро(ку) божо(м) тисачно(м) пя(т)со(т)но(м) се(м)деся(т) се(м)о(м) на себе де(р)жати и вжива(ти) и всякие пожи(т)ки, к то(и) части нашо(и) прислухающие, себе при(в)лаща(ти) и яко хотечи ты(м) вси(м), яко свои(м) вла(ст)ны(м), шафовати, та(к) те(ж) и кому то хотя в то(и) суме пнзе(и) таки(м) же право(м) и таковою мо(ц)ю, яко сами ѿ(т) на(с) маю(т), застави(ти) до часу и року пє(в)но(г) [о], то є(ст) до (д)ня свта паме(т)ки нарожения Ису(с)а Хр(с)та, сына божего, яко са звы(ш) поменило. На которы(и) рокъ на де(н) свта паме(т)ки нароже(н)я Ису(с)а Хр(с)та, сына божо(г) [о], пови(н)ни будє(м) его мл(с)ти пну Дани(л)ю Ка(р)повичу и ма(л)жо(н)це его мл(с)ти пнє(и) Наста(с)и або тому, кому бы и(х) мл(ст) тую ча(ст) име(н)я ншо(г) [о] якови(ц)ко(г) [о], ѿ(т) на(с) и(х) мл(с)ти заставленую и поступленую, в то(и) суме застави(ли) и в ко(г) [о] бы то(т) ли(ст) на(ш) бы(л), тую суму пнзе(и), сто ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), готовыми гро(ш)ми до ру(к) и(х) мл(с)ти ѿ(т)да(ти), а тую ча(ст) име(н)я ншо(г) [о] Якови(ц)кого въ и(х) мл(с)ти ѿкупи(ти). А пакли бы(х)мо и(х) мл(с)ти на то(т) рокъ и де(н) ѿписаны(и) тоє сумы пнзе(и) ста ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) не ѿ(т)да(ли), а тоє ча(с)ти име(н)я ншо(г) [о] Якови(ц)кого въ и(х) мл(сти) не ѿкупи(ли), то(г)ды и(х) мл(ст) и то(т), кому

// бы и(х) мл(ст) з ру(к) свои(х) застави(ли) и в ко(г) [о] бы се(с) ли(ст) на(ш) бы(л), маю(т) тую ча(ст) име(н)я ншого якови(ц)кого до (д)руго(!) року, та(к)же до (д)ня свта паме(т)ки нароже(н)я Ису(с)а Хр(с)та, сына бсж(г) [о], яко ся звышъ поменило, и пото(м) з року в рокъ таковы(м) жо роко(м) пє(в)ны(м) на себе де(р)жа(ти) и вжива(ти), ажъ до ѿ(т)да(н)я тоє всеє сумы пнзе(и) ста ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х). А мы промє(ж)ку роковъ, то є(ст) бє(з) року ѿписаного свта паме(т)ки нароже(н)я Ису(с)а Хр(с)та сына божо(г) [о] тоє ча(сти) име(н)я ншо(г) [о] Якови(ц)кого у его мл(сти) пна Дани(л)я а ма(л)жо(н)ки его мл(сти) ани в то(г) [о], кому бы и(х) мл(ст) з рукъ свои(х) тую ча(ст) име(н)я ншо(г) [о] Якови(ц)кого в то(и) суме пнзе(и) застави(ли), в де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю и(х) тоє ча(сти) име(н)я ншо(г) [о] Якови(ц)кого сами чере(з) себе, бли(з)ки(х) кре(в)ны(х) и повиноваты(х), приятели(и), слу(г) и по(д)даны(х) нши(х) ничи(м) са вступова(ти), жа(д)ное тру(д)ности, переказы, пренагаба(н)я задавати и чини(ти) не має(м), але еще є(ст)ли бы са и(х) мл(с)ти ѿ(т)ко(л)-ко(л)вє за де(р)жа(н)я и(х) мл(сти) тоє ча(сти) име(н)я ншо(г) [о] Якови(ц)кого якие кри(в)ды и шкоды у кгру(н)те(х) землены(х) и яки(х)-ко(л)вє пожи(т)ка(х), к то(и) части ншо(и) приналежащи(х), дея(т) ме(ли), то(г)ды мы вси(м) накладо(м) и кошто(м) свои(м) за ѿбосла(н)є(м) и(х) буд(д) врядовне або нєврядо(в) не в то(м) заступовати и борони(т) в кодого(!) права и на ко(ж)до(м) ме(ст)цу то все и(х) мл(с)ти ѿчища(ти) має(м) и пови(н)ни будє(м). И где бы(х)мо в которо(м) року тую ча(ст) ншу якови(ц)кую хоте(ли) въ и(х) мл(сти) або и в то(г) [о], кому бы и(х) мл(ст) ѿ(т) себе єє за(с)тави(ли), выкупи(т), то(г)ды пере(д) ты(м) роко(м) на выкупе(н)є, в се(м) ли(с)тє нашо(м) ѿписаны(м), пере(д) свято(м) паме(т)ки нароже(н)я Ису(с)а Хр(с)та, сына бо(ж)его, має(м) его мл(сти) пну Дани(л)ю Ка(р)повичу и ма(л)жо(н)це є(г) [о] мл(сти) пнє(и) На(с)та(с)и к тому, кому бы и(х) мл(ст) тую ча(ст) ншу Якови(ц)кую за(с)тави(ли), за д̄ неде(ли) врядовне да(т) зна(т). Та(к) те(ж) слу(ж)бу г(с)дрьскую,

зе(м)скую, вое(н)ную с тоє ча(с)ти име(н)я ншо(г)ло Якови(ц)кого, не беручи с ты(х) по(д)даны(х), и(х) мл(с)ти ѿ(т) на(с) за(с)тавлены(х), выря(д)у которого накладо(м) и ко(ш)то(м) своя(м), за и(х) мл(ст) служи(т) має(м) и буде(м) пови(н)ни. И те(ж) за все будова(н)є, што бы ко(л)вє его мл(ст) // 193 па(н) Даниле(и) и ма(л)жо(н)ка его мл(сти) або и то(т), кому и(х) мл(ст) тую ча(ст) име(н)я ншо(г)ло Якови(ц)кого ѿ(т) себе застави(ли), на то(и) ча(с)ти для мешка(н)я або приє(з)ду свое(г)ло, спрата(н)я збо(ж)я и ро(з)множе(н)я вше(л)яко(г)ло г(с)дрѣства, та(к) з гає(в), запу(с)то(в), дубровъ, име(н)я Якови(ц)кого ча(сти) ншое, яко и з ы(н)ши(х) посторо(н)ни(х) име(н)и и кгру(н)то(в), дерево(м) хворо(с)то(м) и якими-ко(л)вє ре(ч)ми, ку будова(н)ю належачими, прибудова(ти) ме(ли), при выкупе(н)ю и по выкупеню тоє ча(сти) име(н)я ншо(г)ло Якови(ц)кого во(д)ле зна(и)де(н)я приятеле(и) нши(х) з обапо(л)ны(х) и(х) мл(с)ти заплати(ти) має(м) и буде(м) пови(н)ни. А є(ст)ли бы(х)мо заплати(ти) не хоте(ли), то(г)ды и(х) мл(сти) то все, яко свое вла(ст)ное, побрати волно. А што ся дотыче(т) то(г)ло теперешне(г)ло засєя(н)я нашо(г)ло на пола(х) тоє ча(сти) ншое якови(ц)кое, яко те(ж) што бы и пото(м) и(х) мл(ст), за де(р)жа(н)я свое(г)ло, заѿра(в)ши, засєя(ли), то(г)ды маю(т) и(х) мл(ст) яко тепере(ш)нее засєя(н)є нше, та(к) те(ж) и то, што бы и(х) мл(ст) засєя(ли) на поля(х) тоє ча(с)ти ншое яко(г)ло -ко(л)вє збо(ж)я, та(к) при выкупе(н)ю, яко и по выкупе(н)ю все на себе, яко вла(ст)но(ст) свою, пожа(в)ши, побра(ти) и ку пожи(т)ку свое(му) привлаща(т). А мы яко того всего, што ся в се(м) ли(с)те ншо(м) звы(ш) помєни(ло), та(к) и ты(х) люде(и) его м(л) на пну Дани(л)ю Ка(р)пови(ч)у и ма(л)жо(н)це его м(л) и тому, кому бы и(х) мл(ст) тую ча(ст) име(н)я ншо(г)ло Якови(ц)кого ѿ(т) себе за(с)тави(ли), єсли бы про(ч)ся розошли, та(к) при выкупе(н)ю, яко и по выкупе(н)ю тоє ча(сти) ншое якови(ц)кое ничи(м) по(и)скива(ти), сумы за то вы(т)руча(т) и се(г)ло запи(с)у ншо(г)ло ници(м) на(р)уша(т) и (з) него вы(с)тупова(т) не має(м) и не буде(м) мочи. А є(ст)ли бы(х)мо чи(м)-ко(л)вє хо(ч) ув о(д)но(м) наме(н)шо(м) по(н)кте се(с) запи(с) на(ш) наруши(ли) и (з) него вы(с)тупи(ли), тогды во(л)но буде и(х) мл(сти) к тому, кому бы и(х) мл(ст) з ру(к) свои(х) тую ча(ст) име(н)я ншо(г)ло Якови(ц)кого застави(ли), до вря(д)у кгро(д)ского володime(р)ского на (д)вє неде(ли) на(с) по(з)ва(ти). А мы, будучи по(з)ваны, бу(д) вси три ѿсоби, або двє, або которая-ко(л)вє з на(с) ѿ(д)на, має(м) и буде(м) пови(н)ни за пе(р)шими по(з)вы, бу(д) слу(ш)не або неслушнє, на то(т) ро(к), яко на завиты(и), пере(д) врядо(м) кгро(д)ски(м) володime(р)ски(м), бу(д) зупо(л)ны(м) або и незупо(л)ны(м), ста(т), року и по(з)вучи(м) не (з)биваю(чи), // 193 зв. закла(д)у на вря(д) кгро(д)ски(и) володime(р)ски(и) сто ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), а є(г)ло мл(сти) пну Дани(л)ю и ма(л)жо(н)це его мл(сти) Наста(с)и або кому бы и(х) мл(ст) з рукъ свои(х) тую ча(ст) име(н)я ншо(г)ло Якови(ц)кого застави(ли), другую сто ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х). И вси наклады и шкоды на рече(н)є слова и(х) мл(сти), кро(м) всако(г)ло доводу и присаги, заплати(ти) и ѿ(т)ложи(т) має(м) и буде(м) пови(н)ни, што все вря(д) кгро(д)ски(и) володime(р)ски(и) має(т) мо(ц)нє ѿ(т)прави(ти) на и(н)шо(м) име(н)ю нашо(м), зостави(в)ши и(х) мл(ст) при то(и) заставє ншо(и) вцалє, а(ж) до ѿ(т)да(н)я и заплаче(н)я и(х) мл(с)ти тоє сумы пнзе(и), позыченое и (д)ля лєпшого мо(ц)ности то(г)ло нашо(г)ло запи(с)у. Має(м) мы тую за(с)таву ншу и се(с) ли(ст) на(ш), ста(в)ши

на (в)ряде за(м)ку г(с)дрьського володиме(р)ського, сего (ж) дня заразо(м) вы(з)на(т) и до кни(г) кгро(д)ски(х) да(т) записа(т). И на то е(с)мо его мл(сти) пну Дани(л)ю Ка(р)повичу Попелю и ма(л)жо(н)це его мл(сти) пне(и) На(ста)сья дали се(с) на(ш) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) печат(и)ми ншими и с по(д)пи(с)ми вла(ст)ных ру(к) нши(х) Ивана а Пе(т)ра Гавриловичо(в) Якови(ц)ки(х). При то(м) были, и того добре сведоми, и за очеви(с)тою а устною про(з)бою ншою печати сво(и) к сему ншому вы(з)наному ли(ст)у приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Ива(н) Ка(л)усо(в)ски(и) а па(н) Миха(и)ло Ора(н)ски(и). Писа(н) у Володиме(ри) лѣта по нароже(н)ю Исуca Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисача пя(т)со(т) се(м)деса(т) шо(с)того, м(с)ца нообра, девятого дня. Ива(н) Гаврилови(ч) Якови(ц)ви(и) рукою вла(ст)ною, Пе(т)ръ Га(в)рилови(ч) Якови(ц)ки(и) рукою вла(ст)ною.

*123. Уступний запис Федора і Богуша Дривинських,
які передають записаний на них маєток у володіння свого батька,
поки той житиме, а після його смерті успадкують,
залишаючи мачусі тільки рухомі речі.*

Акт від 17 січня 1577, № 197, 3.

- 220 Я, Федо(р), а я, Богу(ш) Васи(л)евичи Дриви(н)ские, вы(з)навае(м) сами на себе ты(м) нши(м), ли(с)то(мъ) ко(ж)дому, кому бы то належало въда(ти), тепе(р) и на пото(м) за(в)жды, и(ж) што его мл(ст) па(н) оте(ц) на(ш) па(н) Василе(и) Федорови(ч) Дриви(н)ски(и) выда(л) и выпосажи(л) дочо(к) свои(х) а се(ст)ръ нши(х) у ма(л)же(н)ство за и(х) мужо(в), то е(ст) се(ст)ру нашу Соломонию на пна Пе(т)ра Я(ц)ковича А(н)дру(з)ско(г)ло, а О(в)до(т)ю за пна Прокопа Степановича Гуля(л)ни(ц)кого, а Стефа(н)ю за пна Миха(и)ла Семеновича, обывателя ме(с)та Воло(ди)ме(р)ско(г)ло, Залу(з)ко(мъ) (?), а На(с)та(с)ю за пна Тимоша Васи(л)евич(а) Дубни(ц)кого. Ты(х) чотыро(х) дочо(к) свои(х) а се(ст)ръ нши(х) выда(в)ши и выпра(в)у всю достато(ч)не о(т)давши, оде(р)жа(л) его мл(ст)о(т) ты(х) чотыро(х) дочо(к) // 220 зв. свои(х) а се(ст)ръ нши(х) ли(с)ты урядовые на вырече(н)е то(г)ло име(н)я ншо(г)ло спо(л)но(г)ло на(м), сыно(м) его мл(сти), на ве(ч)но(ст), а его м(л) на ты(х) ча(ст)ках, о(т) се(ст)ръ нши(х) выречены(х), до живота его мл(сти) ме(ш)ка(н)е ве(ч)ное. А и(ж) тые вырече(н)я и записы о(т) ты(х) чотыро(х) се(ст)ръ нши(х) звы(ш) поменены(х) на(м) яко о(т)чи(ч)о(м) то(г)ло име(н)я тые записы належа(ли), его мл(ст) па(н) оте(ц) на(ш), будучи чоловѣко(м) в лете(х) зо(ш)лы(и) и не хотячи ты(х) ли(с)то(в) у себе хова(т), рачи(л) его мл(ст) на(м) тые вси ли(с)ты, нале(ж)ные тому име(н)ю ншому, до ру(к) нши(х) о(т)да(ти). А кгда (ж) его мл(ст) тую всю спра(в)у дочо(к) свои(х) а се(ст)ръ нши(х) на(м) на ве(ч)но(ст) належа(ч)ую о(т)да(л), мы те(ж), в то(м) бачечи ла(с)ку его мл(сти) пна о(т)ца ншо(г)ло, о(б)ва(р)уемъ его мл(сти) ты(м) ли(с)то(мъ) нши(м) тое доброво(л)ное мешка(н)е до живота его мл(сти) з ма(л)жо(н)ко (!) его м(л) а мачехою ншою пнею Ми(л)кою Бо(г)да(н)о(в)ною Лидухо(в)ско(г)ло. Воле(н) его мл(ст) на то(и) ча(сти) свое(и), на которо(и) дво(р) стары(и) с по(л)ми и сеножа(т)ми, з лю(д)ми, на (и)мя Давыда, на цѣло(м) дворищи Пе(т)раша, на цѣло(м) дворищи и зо всеми и(х) пови(н)ностями, та(к)же до живота свое(г)ло споко(и)не седе(ти) и

ужива(ти) маєт. А по животе его мл(ст) має(т) тоє имє(н)є, кгру(нт) в целости, до ру(к) нши(х) и пото(м)ко(в) нши(х) пре(и)ти и спа(с)ти. А што ся дотыче(т) пне(и) ма(л)жо(н)ки є(г)ло мл(сти) а пнеє мачохи ншое пнеє Ми(л)-ки, которая, є(ст)ли бы по животе его мл(сти) зостала, то(г)ды не має(м) є(и) мл(с)ти жа(д)но(г)ло ути(с)ку в рєча(х) є(и) рухомы(х), которые на то(т) ча(с) при па(н)у ѿ(т)цу ншо(м) єсть, чини(ти) не має(мъ). Але має(т) пни мачоха нша, пни Ми(л)ка, тые вси рухомые рєчи, бы(д)ло вшелякое, што на то(т) ча(с) при па(н)у ѿ(т)цу нше(м) є(ст), та(к)же и па(ш)нї вшелякое, в гу(м)не спратаное, и на по(ли) ѿзимое, и на ве(с)ну, которая бы по ѿ(т)цу нше(м) засиана зостала, полови(цу) має(т) пни Ми(л)ка с ты(ми) де(т)ка(ми) своими на себе доброво(л)не побрати, яко (ж) и то єсмо ѿбачи(ли), абы є(и) мл(ст) не та(к) ры(х)ло скор(б) (?) по сме(р)ти пна ѿ(т)ца ншо(г)ло с то(г)ло дому ншо(г)ло ѿ(т)цо(в)ского зо (в)сими тыми рухомыми рєчами своими, во(н) вы(и)ти мєла. Але поволи(ли) єсмо є(и) мл(сти) ча(с)у змєшка(ти), за чи(м) бы са зо всими тыми рєчами своими вырумова(т) мєла с того дому ншо(г)ло ѿ(т)цо(в)ского за ше(ст) неде(л) ѿ(т) то(г)ло ча(с)у зы(и)штья ѿ(т)ца ншо(г)ло з сєго свѣта. А є(ст)ли бы бы(х)мо его мл(с)ти пну ѿ(т)цу ншому або и по сме(р)ти его мл(сти) пне(и) мачосє ншо(и) якую перека(зу) и тру(д)ность чинити мєли // и чи(м)-ко(л)вє в то ся вступова(т) мє(ли), та(к)же и по животе его м(л) пне(и) мачосє ншо(и) до ты(х) ше(сти) неде(л) споко(и)но(г)ло вырумова(н)я не допусти(ли) и чи(м)-ко(л)вє(к) то(г)ло заборони(ли), то(г)ды пови(н)ни будє(м) за(р)уки заплати(ти) на замо(к) Володимє(р)ски(и) пя(т)дєся(т) золоты(х) по(л)ски(х), а стороне на(р)ушоно(и), пану ѿ(т)цєви и пне(и) ма(л)жо(н)цє его мл(сти) и ты(м) сыно(м) его м(л), другую пє(т)дєса(т) золоты(х) по(л)ски(х) и вси шкоды и наклады на прирєчє(н)є слова которо(г)ло з ни(х), ѿ(к)ро(м) присаги и доводу, и(х) мл(с)ти заплати(ти) має(м) и будє(м) пови(н)ни. И на то єсмо да(ли) его мл(сти) па(н)у ѿ(т)цєви ншєму, пну Васи(л)ю Федорови(ч)у Дриви(н)скому, то(г) на(ш) вы(з)наны(и) ли(ст) с печат(м)и ншими и с по(д)писо(м) мене, Федора Дриви(н)ско(г)ло, руки моеє по-ру(с)ки(и). При чо(м) бы(ли), и то(г)ло добре сведомы, и за устною про(з)бою ншою печат(и) свои приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Лаза(р) Лавренови(ч) Ивани(ц)ки(и), су(д)а кгро(д)ски(и) володимє(р)ски(и), па(н) Сєме(н) Ласкови(ч) Че(р)нѣчи(ц)ки(и) а па(н) Василє(и) Ва(н)кови(ч) Ве(р)бьски(и). Писа(н) у Дривини лета по нарожє(н)ю Ису(с) Хр(с)това, сына божого, тисєча пя(т)со(т) сє(м)-дєса(т) сємо(г)ло, м(с)ца гє(н)варя че(т)вє(р)то(г)ло дня. Федо(р) Васи(л)єви(ч) Дриви(н)ски(и), вла(ст)наа рука.

221

*124. Заставний запис Миколая Лисаковського,
який віддав у заставу свій Устилузький маєток
Стефанові Андрійовичу Збаразькому
до виплати йому грошового боргу 11 червня 1577.*

Акт від 17 червня 1571, № 124, 1.

Я, Микола(и) Лисако(в)ски(и), каштала(н) любачо(в)ски(и), созна- 249 зв.
ваю ты(м) мой(м) листо(м) нинєшнї(м) и на пото(м) будучи(м), кож(ж)дому,
кому того по(т)рєба будє(т) вєдати або, чтучи его, слыша(ти), што (ж) ку

пи(л)но(и) а ве(ли)ко(и) потребе мое(и) позычи(л) и взя(л) есми у велемо(ж)-ного пна его мл(сти) кнзя Стефана А(н)дреевича Збара(ж)ского, воеводы тро(ц)кого, пе(в)ную суму пнзе(и), то е(ст) тисечу золоты(х) по(л)ски(х), личачи ко(ж)ды(и) золоты(и) по три(д)цати гроше(и) по(л)ски(х), а в кож-ды(и) грошъ по(л)ски(и) по ѿ(с)ми пнзе(и) белы(х), в которѡ(и) же то суме пнзе(и) поменено(и) застави(л) есми его мл(ст) име(н)а моего Устилу(з)ского люде(и) мои(х) вла(ст)ны(х) служебъ десе(т), то е(ст) ко(ж)дую меновите в семь листе ѿписа(в)ши на (и)мя. Кас[...] де(р)жить полула(н)о(к) и ѿгоро(д), с того дае(т) ци(н)шу гроше(и) двана(д)ца(т), Ра[...] де(р)жить полула(н)о(к), с того дае(т) ци(н)шу гроше(и) двана(д)ца(т), Лавринъ де(р)жить по(л)тора полула(н)ка, дае(т) ци(н)шу гроше(и) два(д)ца(т) и два, Фе(д)ко Дашкови(ч) держить по(л)тора полула(н)ка, дае(т) гроше(и) ѿсмына(д)ца(т), Федко Рибо-лов(в) держить полула(н)о(к), дае(т) гроше(и) двана(д)ца(т), Левко Дашко-ви(ч) держить по(л)тора полула(н)ка, дае(т) гроше(и) два(д)цать[...]. Ми-ци(к) де(р)жить по(л)тора полула(н)ка дае(т) гроше(и) ѿ(с)мына(д)ца(т). Тишко Кушне(р) ци(н)шу дае(т) копу гроше(и) и чоты(ри) гроши и не пови-не(н) ничого робити, то(л)ко кушне(р)ство, [...]. Ыпи(н) де(р)жить полула-но(к), дае(т) гроше(и) двана(д)ца(т). Шелестови(ч) держить полула(н)о(к), дае(т) гроше(и) двана(д)ца(т). Тыє вси помененыє пови(н)ни в ты(и)де(н) по три дни роби(ти), ѿкро(м) Ти(ш)ка Кушнера. Которие (ж) то лю(д)и мои име(н)я Устилу(з)ского мае(т) его мл(ст) кна(з) воевода тро(ц)ки(и) почати де(р)жать и во владность свою взяты з року и дня пе(в)но(г)ло ѿ(т) светое тро(и)цы свата ри(м)ско(г)ло, которое тепе(р) бли(з)ко приходи(т) в нине(ш)не(м) року тисеча па(т)со(т) семьдеся(т) пе(р)вомъ, м(с)ца июня, двана(д)цатого дня, то е(ст) на два роки до такового жъ свята ры(м)ско(г)ло светое тро(и)цы, которое вжо свато будетъ в року тисеча па(т)сотъ семьде-
250 сать третемъ и, де(р)жачи // его мл(с)ти в моцы свое(и) тыє люди, ѿ(т) мене заставленыє, мае(т) его мл(ст) и(х) судити, радити и ко(ж)дого ви(н)-ного водлу(г) выступу и(х) кара(ти) и на ни(х) вины брати никоторо(х) стари(х) звычаев и пошлины не упушаючи, а нови(н) не уставляючи. А в ты(х) дву(х) роко(х) я самъ, де(т)и, бли(з)кие, кро(в)ные и повиноватые мои в тыє люди е(г)ло мл(сти), ѿ(т) мене за(с)та(в)леныє и выше(и) имени пописаныє, ничи(м) са уступова(ти) и никоторое переказы чини(ти) не маю(т) и тоє сумы пнзе(и) тисечи золоты(х) по(л)ски(х) межи роко(в) и по року на(з)начоно(м) не мае(м) его мл(сти) ѿ(т)дава(ти) ани того име(н)а моего Устилу(з)ского люде(и) е(г)ло мл(с)ти, ѿ(т) мене заставлены(х), з моцы его мл(с)ти брати не маю, то(л)ко на то(т) де(н) и рокъ, в семь листе ѿписа-ны(и), то е(ст) на де(н) светое тро(и)цы, кгда два роки вжо спо(л)на до(и)-дутъ. А тыє пнзи тисечу золоты(х) по(л)ски(х) не маю никому иному ѿ(т)-да(т), ѿ(д)но до ру(к) самому е(г)ло мл(с)ти кнзю Стефану А(н)дреевичу Збара(ж)скому, воеводе тро(ц)кому, а естли (ж) на его мл(ст) в то(м) часе па(н) бо(г) сме(р)ть допустити рачи(л), тогда пне(и) ма(л)жо(н)це его мл(с)ти пне(и) Настазе(и) Миха(и)ловне, кнжне Мьстисла(в)ско(и), або сыну его мл(с)ти кнзю Пе(т)ру Збара(ж)скому, воеводицу Тро(ц)кому, або те(ж) кому бы то ѿ(т) его мл(с)ти на тастаме(н)те записано было, тую суму пнзе(и) тисечу золоты(х) по(л)ски(х) пе(р)ве(и) ѿ(т)дати. То(ж) тыє люди мои в мо(ц) свою взати маю на то(т) ро(к) поменены(и) и, (в) се(м) листе мое(м) выше(и) ѿписаны(и), а не ина(к)шо(ю) монетою его мл(с)ти ты(х) пнзе(и)

ѡ(т)давати маю, ѡ(д)но монетою по(л)скою. А пере(д) ты(м) роко(м) и дне(м),
 выше(и) на(з)начоны(м), маю его мл(с)ти па(н)у воеводе тро(ц)кому ѡ(з)на(и)-
 мити за ше(ст) неде(л) и тую суму позычоную до ру(к) его мл(сти) дати маю.
 А где бы(х) а самъ або дѣти мо(и) и хто (ж) ко(л)векъ з близки(х), кре(в)-
 ны(х) и повиноваты(х) мои(х) межи ты(х) дву(х) роко(в) в тые лю(ди), ѡ(т)
 ме(н)е его мл(с)ти заставленые, чи(м) са ко(л)векъ вступовати и в де(р)-
 жа(н)ю его мл(сти) переказу якую чини(ти) ме(л), не ѡ(т)да(в)ши тисечи
 золоты(х) по(л)ски(х), та(к) те(ж) естли бы з моцы и де(р)жа(н)а его мл(с)ть
 выби(л) або е(ст)ли бы те(ж) по выде(р)жа(н)ю ты(х) дву(х) роко(в) тое сумы
 пнзе(и) выше(и) мененое на то(т) ро(к) и де(н) на свтую Тро(и)цу // в року 250 вв.
 тисеча па(т)со(т) семьдеса(т) третемъ его мл(с)ти пну воеводе самому, ма(л)-
 жо(н)це або сыну его мл(сти) не ѡ(т)да(л) и не заплати(л), то(г)ды его мл(ст)
 са(м), ма(л)жо(н)ка або сы(н) его мл(с)ти тые люди, ѡ(т) мене заста(в)ленные,
 име(н)а моего Устилу(з)ского, выше(и) имени ѡписанные, зъ землами и(х)
 и со вси(м) на все, та(к) те(ж) со всакими пожит(к)ами де(р)жати и (в)жи-
 вати мае(т) а(ж) до други(х) дву(х) таковы(х) же роко(в) на таки(и) же
 рокъ и де(н). А хто бы-ко(л)векъ якую кри(в)ду в забира(н)ю кгру(н)то(в)
 ты(х) по(д)даны(х) име(н)я мое(г)ло Устилу(з)ского за де(р)жа(н)а его мл(с)-
 ти [чинил], то(г)ды его мл(ст) мае(т) того борони(ти), яко вла(ст)ности своее,
 а я завжды, и ко(л)ко кро(т) буде(т) того по(т)реба, за ѡбосла(н)е(м) его
 мл(с)ти або вра(д)ника его мл(сти) ѡчищати и в ко(ж)до(г)ло права засту-
 повати маю и буду повине(н). А е(ст)ли бы(х) не очисти(л) або е(ст)ли бы у
 его мл(сти) хто право(м) по(и)скива(л), то(г)ды буду повине(н) его мл(сти)
 и(н)шое име(н)е свое в то(и) же суме пнзе(и) заставити, где е(г)ло мл(ст)
 са(м) похоче(т). Та(к)же и слу(ж)бу вое(н)ную с того име(н)а служи(ти)
 повине(н) буду. А е(ст)ли бы те(ж) за де(р)жа(н)а его мл(сти) тые люди з
 допуще(н)а бо(ж)его ѡгне(м), поветрие(м), во(и)ною або яко (ж) ко(л)векъ
 зубожоны и знищоны бы(ли) або пре(ч) пошли, тогды его мл(ст) в то(м)
 ничо(г)ло шкодовати не мае(т) ани и(х) буде(т) по(и)скивати, але спо(л)на
 тую суму пнзе(и) тисечу золоты(х) по(л)ски(х) ѡ(т)дати и заплати(ти) по-
 вине(н) буду водлу(г) того запису моего. А где бы(х) те(ж) я самъ, де(ти)
 мо(и) або хто з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х) въ яко(м)-ко(л)век(к)
 а(р)тыкуле чи(м)-ко(л)векъ са спротива(л) або его бури(ти) и касовати
 хоте(л) и тому ѡпису досы(т) не вчини(л), то(г)ды повинен буду заруки
 заплати(ти) на г(с)дра короля его мл(ст) тисечу золоты(х) по(л)ски(х) а
 стороне, то е(ст) его мл(с)ти кнзю Стефану А(н)дреевичу Збара(ж)скому, вое-
 воде тро(ц)кому, другую тисечу золоты(х) по(л)ски(х), а на су(д) зе(м)ски(и)
 воло(д)и ме(р)ски(и) па(т)со(т) золоты(х) та(к)же по(л)ски(х), а, заплативши
 тые вси заруки, пре(д)са при супо(л)но(и) моцы се(с) запи(с) мо(и) у ко(ж)-
 дого права де(р)жа(н) бы(ти) мае(т). А е(ст)ли бы те(ж) в то(м) часе па(н)
 бо(г) на мене сме(р)ть допусти(ти) рачи(л), то(г)ды де(ти), бли(з)кие и по-
 то(м)ки мои во(в)се(м) са мають // и буду(т) пови(н)ни заховати проти(в) 251
 его мл(сти) во(д)лугъ сего запису моего, ни(ч)и(м) его не ѡ(т)ступуючи,
 ве(д)же е(ст)ли бы в то(м) часе его мл(сти) то(г)ло якаа по(т)реба была
 тые люди кому иному застави(ти), то его мл(с)ти во(л)но будетъ кому хо-
 те(ч)и заставити по(д) ты(м) же спосо(б)ом и в то(и) же суме пнзе(и), яко ѡ(т)
 мене его мл(сти) заставлено е(ст). И на то(м) его мл(сти) да(л) се(с) мо(и)
 запи(с) по(д) моею печат(т)ю и с по(д)писа(н)емъ вла(ст)ное руки моее. А ку

тве(р)дості того моего листу проси(л) есми ѿ приложе(н)е печате(и) люде(и) добры(х) зема(н)ъ повету Володими(р)ского и(х) мл(с)ти пана Лена(р)та Кгу(р)ского, пна Семена Богушевича Пузо(в)ско(г)о[о] а пна Ти(х)на А(н)д-реевича Ѡра(н)ского, возного повету Володими(р)ского, и и(х) мл(с)ть на ѿчевистую прозбу мою то вчинити и печати свои приложити рачили к сему моему листу. Писа(н) у Устилузе(.) лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча пять-сотъ семьдесятъ пе(р)вого, м(с)ца июня, одинадцато(г)о[о] дня. Микола(и) Лысаковъски(и), кашталянь любачовъски(и), рукою своею.

*125. Заставний запис родини Курцевичів,
що дала Михайлові Дубницькому в заставу
маєток до часу сплати грошового боргу.*

Акт № 113, 1 (дата залита чорнилом).

- 234 Я, кня(з) Миха(и)ло Ку(р)цєви(ч), и я, Полонєя, кнє(ж)на Че(т)вє(р)-
те(н)ская, ма(л)жо(н)ка єго, и мы, сыны, и(х) мл(с)ти, кня(з) Алекса(н)дро,
кня(з) Фєдо(р) а кня(з) Ко(с)те(н)ти(н) Ку(р)цєвичы, визнаваемъ сами на
себє си(м) наши(м) ли(с)то(м), кому буде(т) по(т)рєба то(г)о[о] ведати, и(ж)
ку велико(и) а пи(л)но(и) потребе ншо(и) спо(л)но(и) позычили и взяли
234 зв єсмо руками нашими у пна Миха(и)ла // Дубницко(г)о[о], во(и)та воло(д)и-
ме(р)ского, и (в) жоны є(г)о[о] пнєє Томилы Данило(в)ное сто ко(п) гроше(и)
ли(ч)бы лито(в)ское, личачи в кожды кгро(ш) по десети пнзе(и) белы(х), и
(в) то(и) сумє пнзе(и) заве(ли) [...] є(с)мо [...] си(м) листо(м) нши(м) и завод-
ди(м) и зара(з) въ мо(ци) и во вла(д)но(ст) подає(м) и по(с)тупує(м) пну
Дубни(ц)кому и жонє [...] половицу села Ягодна з людми а по(д)даными
ншими та ѿсєлыми тя(г)лыми и з огоро(д)никами, з дворищами пусто(в)-
скими, с по(л)ми, з сєножа(т)ми и ко(р)чмою, з [...] и зо вси(м) на (в)сє, яко
сє тоє имє(н)є нше, половица села Ягодна, сама в собе, в широ(с)ти, кгру(н)-
те(х) и во (в)си(х) пожитка(х) и доходе(х) свои(х) маєть, ничого та(м) в поло-
вицы то(г)о[о] села Яго(д)на и во вси(х) пожи(т)ка(х) то(г)о[о] имє(н)є ншо(г)о[о]
на на(с) нє зо(с)тавуючи) ани вы(и)муючи. А то все єсмо пну Миха(и)лу Дуб-
ницко(му) до рукъ подали и по(с)тупили роко(м) пе(в)ны(м), то є(ст) ѿ(т)
боже(г)о[о] нароже(н)я близко пришлоє свято в року тепєрєшнє(м) тисеча
пя(т)со(т) ѿ(с)мьдєсято(м) до року зупо(л)ного до [...] свята божо(г)о[о] на-
роже(н)я, которое будетъ в року [...] тисеча пя(т)со(т) ѿ(с)мьдєсять пе(р)-
вомъ [...] ѿ(т) року до друго(г)о[о] року, та(к) и(ж) па(н) Дубницки(и), жо-
на и пото(м)ки єго або то(т), кому бы то ѿ(н) ѿ(т) себє заве(л) и застави(л)
ѿное имє(н)є ншоє Яго(д)но половицу [...] зо вси(м) на (в)сє, ничо(г)о[о] ти(мъ)
на на(с) нє вы(и)муючи ани зоставуючи), роко(м) пе(в)ны(м) ѿ(т) божо(г)о[о]
нароже(н)я свята мєнованого до року и та(к) ѿ(т) року до року а(ж) до
ѿ(т)да(н)я зупо(л)ного [...] на ро(к) тоє сумы пнзе(и) ста ко(п) грше(и) [...]
споко(и)нє дє(р)жати и яко свое(и) вла(ст)но(ст) ужива(ти) [...] и во(л)ни
буду(т) а(л)бо то(т), кому бы то ѿ(и) же сумє за(с)тави(ти) мо(п)ни и
во(л)ни буду(т). А мы вси и никоторє з нас сами и нхто з дєтє(и), бли(з)-
ки(х), кро(в)ны(х), пови(н)ны(х) и слуг(г) наши(х), та(к)жє и ѿ(б)чи(х)
ѿсобъ пну Дубницкому, жонє, дєтє(м) и потомъкомъ єго або тому, кому бы
235 то ѿ(н) в то(и) сумє за(с)тави(л), в оно(мъ) // имє(н)ю ншо(м), половицы

Яго(д)на, в люде(х), поля(х), сеножатє(х), ко(р)чмы, в мыте ниякое кры(в)-
ды, шкоды, переказы и трудности чинити и задавати не маємъ, але и овше(м)
ѡ(т) всяко(г)ло права позыва(н)я, кгва(л)ту, кри(в)дѣ и шко(д), та(к) вси,
яко никоторіе-ко(л)вє з на(с) вла(ст)ны(м) гршмъ ко(ш)то(м) и накладо(м)
нши(м) пна Дубни(ц)кого, жону и пото(м)ко(в) его и того, кому бы то ѡнѣ в
оно(и) сумѣ ѡ(т) себе застави(л), и ко(ж)дого де(р)жачо(г)ло боронити, ѡчи-
щити, ѡсвобожати в ону с то(г)ло имє(н)я мы сами съвои(м) ко(ш)то(м) слу-
жити и заступовати и то (в)сє и ко(ж)дую рє(ч) засобна зы(с)тити и по(л)нити
по(д) закладо(м) на пна Дубни(ц)кого, жону, дете(и) и пото(м)ковъ его, и
то(г)ло, кому бы то ѡ(н) застави(л) двєма сты копами грше(и), тому досы(т)
чинити будє(м) и маємъ, дети и пото(м)ки нши пови(н)ни буду(т). Маєтъ
па(н) Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), жона, дети и пото(м)ки его и то(т), кому
бы то ѡ(н) ѡ(т) себе застави(л) тоє имє(н)є ншо, половицу села Яго(д)на,
зо (в)сими лю(д)ми та(м) ѡсєлыми зѣ и(х) зє(м)лями, с платы, с по(л)ми,
з сєножа(т)ми, з дубровами, с пусто(в)щинами, съ ко(р)чмою, з мытомъ,
с пущами и зо (в)сими, яко сє тоє имє(н)є ншо, половина села Яго(д)на,
само в себе и (в) пожи(т)ка(х) свои(х) має(т) де(р)жати и (в)живати, лю(д)ми
робити, я(к) сами похочу(т), и (в) повозы и(х) посылати в пуща(х) и (в) ду-
брова(х) нши(х) тамошни(х) всякое дерево на будова(н)є и на (д)рова на
свою потребу рубати и брати и до имє(н)я своего доброво(л)нє вывозити и
кому хочєчи то все во(л)ны буду(т) в то(и) же сумѣ пнзе(и) завєсти и заста-
вити таковымъ же роко(м) и по(д) таковыми (ж) ѡбвѣз(и)ки, выше(и) в
сє(м) листє ншмъ ѡписаными, до то(г)ло часу, а(ж) бы(х)мо тую суму пнзе(и)
сто копѣ грше(и) лито(в)ски(х) на рокъ, в сє(м) листє ншимъ ѡписаны(и),
пану Дубни(ц)кому, жонє и пото(м)ко(м) его або тому, кому бы то ѡ(н)
ѡ(т) себе застави(л), ѡ(т)дали и спо(л)на заплатили. А безъ року мєнова-
но(г)ло, то є(ст) межи // роками, яко сє выше(и) помєнило, оно(г)ло имєнѣя 235 зв.
ншо(г)ло Яго(д)на и всего, што ку нему належит(т) в нихъ ѡкупати тру(д)-
ности, переказы и шкоды никоторє в деръжанью и(м) чинити не маємъ
по(д) ты(м) же закладо(м) на пна Дубни(ц)кого и пото(м)ко(в) его двємасты
копами грше(и) лито(в)скихъ. А єсли бы за де(р)жа(н)я и(х) люди нши с
то(г)ло села розыщлисе про(ч), то(г)ды мы того на ни(х) вєчнє по(и)ски-
вати не маємъ и не будє(м) мочи и вє(ч)ное мо(л)ча(н)є ѡ то мети має(м)
по(д) таки(м) же закладо(м) двємасты копами гроше(и) А кгда на ро(к) в
сє(м) листє ншо(м) мєнованы(и) похочє(т) в ни(х) тоє имє(н)є ншо ѡкупити,
тогда мы тую суму сто ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) монєтою доброю по(л)-
скою або лито(в)скою, на которо(и) бы они перєстати хотєли, ни(г)дє и(н)дє,
то(л)ко на пє(в)но(м) мєстѣцу в дому и(х) у Володимери або в Дубнико(х)
имѣ до рукъ ѡ(т)дати и заплатити має(м), кому всєму досы(т) чинити и то
и(м) зыстити во(д)лє сєго ли(с)ту запису нашо(г)ло пови(н)ни будє(м) по(д)
ты(м) же закладомъ и ѡбвѣз(и)ки выше(и) ѡписаными. Кгда бы(х)мо тому
всєму досытъ не вчинили и чимъ-ко(л)вєкъ сє(с) ли(ст), запи(с) нашъ нару-
шили або тоє имє(н)є ншое ѡ(д)но або што ѡ(т) нєго пожи(т)ко(в), не ѡ(т)-
давши сумы та(к) на рокъ, яко и межи роками, ѡ(т)няли, шкоду и переказу
в чомъ-кольвєкъ имѣ та(м) чинили, то(г)ды будє(м) пови(н)ни пну Дубни(ц)-
кому, жонє и пото(м)комъ его и тому, кому бы то они ѡ(т) себе заставили
тую суму совито, то є(ст) двєстє копѣ гроше(и) лито(в)скихъ, и заклад по-
мєнены(и) за(п)латити и вси шкоды и наклады и(х), которые бы они для

то(г)ло, ѿправуючи ся ѿ то з нами, наложили, бе(з) жа(д)ное присеги доводу и(х), ѿ(д)но на голое слово и(х), заплатити и нагородити и ѿ (ш)тѣ ѿ (в)се во(л)но буде(т) пну Дубни(ц)кому, жоне и пото(м)ко(м) его и тому, кому бы то ѿни заставили, на(с) позывати ку праву та(к) до его королевское милости, альбо суду на(д)во(р)ного, альбо тежъ до суду земьского, альбо кгро(д)ского володимер(р)ского, и до которого (ж) кольвекъ владу иного повету, бу(д) зупольного або и незупо(л)но(г)ло, рокомъ завиты(м) позвати. А мы, ѿ(т)ступуючи в томъ во (в)семъ права посполитого и повету своего за перьвши(м) позвомъ и ни пе(р)вшимъ року, яко на завитомъ, такъ пер(е)д) его короле(в)скою милостю, яко пере(д) судо(м) земьски(м) або кгро(д)ски(м) володимер(р)ски(м) и пере(д) всяки(м) владомъ ино(г)ло повету стати и, ничи(м) року и позву не збиваючи, и(м) во (в)се(м) во(д)ле сего запису и ѿбвязко(в) ншихъ усправе(д)ливитисе мае(м) и буде(м) пови(н)ни. А его короле(в)ская мило(ст) и вра(д) кожды(и) таковы(и), хотя стане(м) або и не станемъ, те все во(д)ле сего ли(с)ту запису ншо(г)ло ѿ то совито(ст), закла(д) и шкodu и(х) на на(с) и добра(х) наши(х) всказывати и ѿ(т)праву мо(ц)но во (в)се(и) суме вказано(и), зара(з) не покладаючи жа(д)ны(х) роко(в) на (и)ме(н)яхъ нши(х), и(м) вчинити мае(т) и моце(н) будетъ. И на то есмо пну Дубни(ц)кому дали се(с) нашъ листь по(д) нашими печатми и с по(д)писа(н)емъ рукъ наши(х), хто писати вмее(т). А при то(м) были, и то(г)ло добре сведоми, и за прозбами ншими печати свои к сему ншому листу приложити рачили и(х) милость ѿте(ц) Феодосе(и), з воли боже(и) епископъ володимер(р)ски(и) и бересте(и)ски(и), па(н) Бо(г)да(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)я зе(м)ски(и) володимерьски(и), па(н) Павель Григо(р)єви(ч) Сѡра(н)ски(и) Писа(н) у Володимери лета божего нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) ѿ(с)мьдесято(г)ло¹, м(с)ца декабра, двадцать второго дня.

126. Дарчий запис Олени Тимофѣевны Киселевны на суму грошей на маетку, який вона відписує своєму чоловікові.

Акт № 21, 1, дата відсутня.

- 28 Я, Бо(г)дановая Ко(с)тюшковица Хобо(л)то(в)ско(г)ло, су(д)иная повету Володимер(р)ско(г)ло Сѡлена Тимофее(в)на Киселе(в)на, вы(з)наваю симъ мой(м) листомъ ко(ж)дому, кому буде(т) по(т)реба то(г)ло ведати або чтучи, слышати, нинешне(м) и на пото(м) будучимъ, и(ж) што пе(р)ве(и) сего даровала и записала есми его мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моему пну Бо(г)дану Костюшковицу Хобо(л)то(в)скому, су(д)и зе(м)скому повету Володимер(р)ско(г)ло, суму пнзе(и) сто и ѿсмьдеса(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы,
- 28 зв. ѿправы свое(и) вено(в)но(и), которую есми мѣла ѿ(т) перьво(г)ло мужа // моего пна Миха(и)ла Якови(ц)кого, и(ж) ѿ(н) мнѣ на третє(и) части име(н)я свое(г)ло въ Яковича(х) тую суму пнзе(и) напроти(в)ку внесе(н)я мое(г)ло, што е(с)ми вла(ст)не в до(м) его ѿ(т) ѿ(т)ца мое(г)ло внесла, записа(л), на што ли(ст) сво(и) вы(з)наны(и) вено(в)ны(и) по(д) печатю своею и по(д) сведо(м)емъ и печатми люде(и) до(б)ры(х) мнѣ да(л). Которы(и) я ли(ст)

¹ Мабуть помилка, лист писаний у 1570 р.

его, та(к) те(ж) и сво(и) ли(ст) вы(з)наны(и) его мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моему пну Бо(г)дану дала, ни(ж)ли тые ли(с)ты у его мл(с)ти ма(л)же(н)ка мое(г)ло[о] зо (в)сею мае(т)ностью ншою, с привилями и(н)шими многими ли(с)ты по(т)ребными тое осени прошлое в дому ншомъ в Хобо(л)тове, а(к) (!) домъ ншъ згорел, погорели. Которое погоре(н)е листо(в), привилие(в) его мл(ст) ма(л)жено(к) мо(и) на враде за(м)ку г(с)дрьского володимер)ского оповеда(л) и (в) книги за(м)ковые записа(ти) да(л), на што выпи(с) с кни(г) в себе мае(т). А и(ж) тые ли(с)ты, якъ то(т), которы(и) я на опра(в)у вена свое(г)ло[о] о(т) мужа мое(г)ло[о] пе(р)шого пана Миха(и)ла Якови(ц)кого мѣла, та(к) те(ж) и мо(и) вла(с)ны(и) ли(ст), ма(л)жо(н)ку моему пну Бо(г)дану о(т) мене на то(м) даны(и), погорели, я, утве(р)жаячи то во(д)лу(г) пе(р)шого записа(н)а мое(г)ло[о], и тепе(р) тую суму пнзе(и), сто и осмьдеса(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы, вена моего, мнѣ џ(т) пе(р)шого мужа мое(г)ло[о] пна Миха(и)ла Якови(ц)кого на третє(и) части име(н)я его въ Яковича(х) записа(н)о(г)ло[о], ма(л)жо(н)ку моему пну Бо(г)дану даю, дарую и симъ ли(с)то(м) мои(м) записую ве(ч)ными часы. Мае(т) его мл(с)ть ма(л)жоно(к) мо(и) па(н) Богда(н) в то(и) суме пнзе(и) въ сту и о(с)мьдеса(т) копа(х) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы третью ча(ст) всего име(н)я мужа мое(г)ло[о] пе(р)вшо(г)ло[о] пна Миха(и)ла Якови(ц)кого в Яковичохъ з дворо(м), з лю(д)ми, зе(м)лами, по(л)ми, сеножа(т)ми, гаи, запусты, з дубровами, з млыномъ, зъ ставом) и зо всеми платы, доходы, пожи(т)ки то(г)ло[о] име(н)я ма(л)жо(н)ка моего пе(р)шого пна Ми//ха(и)ла Якови(ц)кого, и зо (в)симъ на (в)се, я(к) са тое име(н)е его само(г)ло[о] в себе, въ граница(х) и пожи(т)ка(х) свои(х) мае(т), чо(г)о му(ж) мо(и) перъши(и) пнѣ Миха(и)ло Якови(ц)ки(и) в де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю бы(л) и што я по животе его де(р)жала, на себе де(р)жати и (в)живати и кому хотечи о(т) себе тую суму пнзе(и) на то(и) третє(и) части то(г)ло[о] име(н)я мужа моего пе(р)шого имєне(м) пе(р)вопомєне(н)ого о(т)да(ти), даровати и записати и во(д)ле воли свое(и) тымъ, яко вла(ст)ны(м) своимъ, шафовати и ку своему ле(п)шому а пожито(ч)нє(и)шому о(б)є(р)нути, якъ самъ налєпе(и) розумеючи. И на то є(с)ми его мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моему пну Бо(г)дану Костю(ш)ковичу Хобо(л)то(в)скому, су(д)и зе(м)скому повету Володимер)ско(г)ло[о], дала се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моею печат)ю. При то(м) были, то(г)ло[о] добре сведомы и печати сво(и) за про(з)бою моею к сему моему ли(с)ту приложили па(н) Ива(н) Пе(т)рови(ч) Калусовъски(и), су(д)я к(г)ро(д)ски(и) володимер)ски(и), а панъ Якимъ Васи(л)єви(ч), писа(р) к(г)ро(д)ски(и) володимер)ски(и), а бра(т) мо(и) па(н) А(н)дрѣ(и) Ти(х)нови(ч) Кисель, а па(н) Семє(н) Ласко Че(р)ничи(ц)ки(и), Писа(н)⟨.⟩ у Воло(ди)мери.

127. Свідчення Андрія Олександровича Сангушковица,
старости Володимирського, про встановлення межі між володіннями
панів Радовицьких і Ляховських.

Акт від січня 1571, № 93, 1.
Випис з книг городських від 26 жовтня 1576.

Я, А(н)дре(и) Алекса(н)дрови(ч) Са(н)кгушовича, староста воло(ди)- 195 зв.
ме(р)ски(и), смотрели єсмо того дела, просили мене з obu сторо(н) пнове
Ляхо(в)ские, А(н)дре(и) а Семє(н), а пнове Радови(ц)кие, Дани(л) а Пе(т)рѣ,

иже бы(х) промежи ими справе(д)ливости досмо(т)ре(л) ѿ зе(м)лю, и я-мъ на тую зе(м)лю выеха(л), и пнове Радови(ц)кие повели на(с) // бере(г) леса и привели к ставу Щенюти(н)скому, а ѿ(т)тола повели пнове Ляхови(ц)кие по(д)руго(и) стороне того (ж) леса и приве(ли) к дороге жасковско(и). И тамъ есмо пытали: «Которое сведо(м)е маєте, и(ж) бы то была зе(м)ля ваша, поку(л) есте на(с) ѿ(б)водили?» ѿни с obu сторо(н) сведо(м)я не мели, ни(ж)ли Радови(ц)кие да [...] приса(г)у Ляхо(в)ски(м), иже [...] приса(г)ли на то(м), я(ко) справне завели и Ляхо(в)ские за присагу са инали, а на пото(м) з obu сторон при(ш)ли на (з)году, и мы промежи ими знашли пано(м) Ляхо(в)ски(м) я(к)бы третья ча(ст) того леса, ѿ которы(и) же ѿни проме(ж) себе спо(р) мели, а пно(м) Радови(ц)ки(м) якъ бы две доли, и казали е(с)мо грани положити и закопы и закопати, почо(н)ши ѿ(т) Щенюти(н)ского ставу, пе(р)вы(и) зако(п) на березе ѿколо бере(з)ки, а други(и) закопъ ѿ(з)ле дороги. А ѿ(т) ты(х) закопо(в) грани вси [...] ѿ(т) ты(х) грани(ц) просто чере(з) лесъ и могили, которая (ж) могила по(д) лесо(м), а ѿ(т) тоє могили промежи леса и поля чере(з) дуброву просто к дорозе радови(ц)ко(и) <.> а чере(з) дорогу к межи старо(и) которую (ж) мели между пре(д)ки и(х) здавна промежи себе, а тою межею а(ж) до дороги жаско(в)ско(и) <.> А таа дорога жаско(в)скаа дели(т) и(х) по леву Радови(ц)ки(м), а по праву Ляхо(в)скимъ а(ж) до границы кнза Фе(д)ка Поры(ц)кого. А в ставу Щенюти(н)ско(м) пномъ Радови(ц)кимъ уступу не(т) пото(л), поко(л) вода за(л) [...] А што буде(т) сухо(г)ло болота <,> то и(м) по половине, и которы(и) грани есмо положили и закопы закопали. А (х)то бы з ни(х) хоте(л) тые грани або закопы руши(ти), то(т) має(т) за(п)лати(ти) // бра(т) брату десе(т) ко(п) гроше(и), а тые грани заса має(т) поправи(ти). А при то(м) бы(л) кня(з) Алекса(н)дро Фе(д)кови(ч) Поры(ц)ки(и), а па(н) Яки(м) Жаско(в)ски(и), а па(н) Боке(и) <.> а па(н) Сенюта, горо(д)ничи(и) воло(д)име(р)ски(и), а па(н) Ивашко Якови(ц)ки(и), а па(н) Фе(д)ко, а па(н) Ми(х)но Ласковицы, а па(н) Куди(н) Дриви(н)ски(и), а па(н) Кня(з)ки(и). А про ле(п)шую справедливость я, кна(з) А(н)дре(и) Алекса(н)дрови(ч), староста воло(д)име(р)ски(и), а кна(з) Алекса(н)дро Фе(д)кови(ч), а па(н) Яки(м) Жаско(в)ски(и), а па(н) Боке(и) печати есмо свои приложили к сему ншому листу. Писа(н) у Володи(!) маа пе(р)вы(и) де(н), и(н)диктъ трети(и).

128. Заставний запис Миколая Лисаковського на маєток,
відданий до сплати грошового боргу Серафену Гостирадівському.

Акт від 4 жовтня 1569, № 19, 3.

16 Я, Микола(и) Лысако(в)ски(и), каштала(н) любаче(в)ски(и), ѿзна(и)-мую и чиню явно всимъ посполите самъ на себе симъ мои(м) листо(м), кому то(г)ло по(т)реба буде(т) ведати або, чтучи его, слышати, што (ж) вза(л) и позычилъ есми ку велико(и) а пи(л)но(и) по(т)ребе свое(и) у служебника ве(л)мо(ж)ного кнажати его мл(с)ти кнза Романа Са(н)кгушковица, вое-ды(!) бра(с)ла(в)ского и вени(ц)кого, старосты житоме(р)ского, де(р)жавцы речи(ц)кого, у пна Серафѣна Кгостирадо(в)ского ѿ(с)мъсо(т) золоты(х) по(л)-ски(х) <.> ли(ч)бы и монеты польское <.> И (в) то(и) суме пнзе(и) застави(л) есми ему люди мои семья(н)дца(т) човеко(в) вы (и)ме(н)ю мое(м) Гно(и)не,

никому ни в чемъ не заведенные, на (и)ма Ка(р)па, Во(и)та, Се(р)геа Ра(д)ка, Слешка, Малышку, Гарасима, За(н)ка, Ле(в)ка, Го(р)ка, А(н)дре(и)ца, Микола(и)чую, Ма(р)ти(н)ца Хорочена, Ла(в)рена Череченя, Троана а Ивана Подоленина с по(л)ми, зъ сеножа(т)ми, з дворищи пусто(в)скими, ставомъ, и з млыно(м), и(з) его выме(л)ками, з боры, лѣсы, с платы грошовыми и дохо/(д)ы ѿ(в)саными, з да(н)ю медовою и зо (в)сими пожн(т)ками, яко 16 зв. ко(л)ве названными, з роботами и зо (в)сими и(х) пови(н)ностями, ничего на себе не заставляючи. И ку тому те(ж) в то(и) же суме выше(и) поменено(и) ве(с)полокъ с тыми (ж) лю(д)ми моими гное(н)скими застави(л) есми пану Серафѣну Кгостирадо(в)скому десе(т) човеко(в) люде(и) мои(х) таглы(х) вы (и)ме(н)ю мое(м) Моги(л)не на (и)мя Сре(х)ва Барана, Наумовича, Богдановича, Гричинича, Мороза, Сме(л)ка Барана, Та(ц)ка, Воловаа, Ку(р)яна, такъже с по(л)ми, зъ сеножа(т)ми, з боры, лѣсы, платы грошовыми и ѿ(в)саными и з да(н)ю медовою, и (з) и(х) роботами и повиноватостями, зо всимъ с ты(м), я(к) я самъ на себе де(р)жа(л) и вжива(л), ничего с того на себе не заставляючи до року пе(в)ного бли(з)ко при(ш)лого свата бо(ж)его нароже(н)а, которое мае(т) бы(ти) в року тепере(ш)немъ тисача па(т)(л) ше(ст)десать девато(м). Яко (ж) есми вжо тые лю(д)и мо(и), в семь ли(с)те выше(и) поменены, въ Гно(и)не и (в) Моги(л)не, ѿ(т) сего дна во(в)то(р)ка м(с)ца, а(в)густа два(д)ца(т) трете(г)о дна пну Серафѣну поступилъ в моцъ и в де(р)жа(н)е пода(л). А поступилъ те(ж) есми ему властного пола моего, которое на (д)во(р) мо(и) пашутъ для сеа(н)я пашни сто и два(д)ца(т) день поля а сеножати на (д)вадѣца(т) косаро(в) в томъ именью мое(м) Моги(л)не. А што которые сеножати мо(и) вы (и)ме(н)ю мое(м) Гно(и)не, што на дво(р) мо(и) кошовали ты(и) вси, па(н) Серафи(н) мае(т) на себе косити и уживати, на которы(и) рокъ(.). И повинне(н) буду тую суму пнзе(и) ѿсмысо(т) золоты(х) по(л)ски(х) на враде г(с)дрско(м) в замъку Володимер(р)ско(м) пну Серафѣну або тому, ко(г)о ѿ(н) с ты(м) ли(с)то(м) моимъ запи(с)ны(м) ту(т) до Володимера на то(т) ро(к) божее нароже(н)е прише(т), ѿ(т)дати и заплати(ти) маю гро(ш)ми готовыми монетою по(л)скою, грошъми и полугро(ш)ками // 17 по(л)скими, а не лито(в)скими. То(ж) тые люде мои у Гно(и)не и (в) Моги(л)не к рука(м) свои(м) взати(.). а не заплати(в)ши ему тое сумы пнзе(и), я самъ, вра(д)ники, слуги и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) ни(ч)и(м) вступовати не мае(м), з моцы и де(р)жа(н)я его ты(х) люде(и) вы(и)мовати(.). але во все(м) са ку нему споко(и)не захова(ти). А е(ст)ли бы(х) на то(т) рокъ бо(ж)его нароже(н)а ты(х) пнзе(и) ѿсмысо(т) золоты(х) по(л)ски(х) ему не ѿ(т)да(л) и ты(х) люде(и) свои(х) в него не выкупи(л), ѿ(н) мае(т) ты(и) люди мои ве(д)ле то(г)о ѿпису моего а(ж) до року бо(ж)его нароже(н)а, которое свато мае(т) бы(ти) тисача па(т)со(т) семьдесато(м), ни(ч)и(м) с того листу мое(г)о ѿ не выступуючи, де(р)жати и (в)жива(ти). А я бе(з) року и межи роко(в) ты(х) люде(и) мои(х) у Гно(и)не и (в) Моги(л)не не маю в него окуповати(ти), то(л)ко на ро(к) и де(н) бо(ж)его нароже(н)а. А е(ст)ли бы(х) або двема то(г)о року похиби(л). ты(х) пнзе(и) ему не ѿ(т)да(л). а люде(и) свои(х) в него не выкупи(л). то(г)ды ѿ(н) мае(т) ты(и) люди мо(и) ро(к) ѿ(т) року до зупо(л)ное заплаты на ро(к) певны(и) ѿписано е(ст) споко(и)не де(р)жати и (в)живати, роботы роби(ти), пашни сеяти, сеножати коси(ти), платы и (в)сакне доходы ве(д)ле пови(н)носте(и) и(х) на себе бра(ти), суди(ти) и радити, пересуды брати и винами кара(ти), а та(к) и(х) самы(х)

и кгру(н)ту мое(г)ло[вживати, я(к) я са(м) де(р)жа(л) и (в)жива(л)⟨.⟩ А е(ст)ли бы(х) а, не заховываючиса в то(м) во(д)лугъ опису моего а не о(т)-давши ему тоє сумы пнзе(и) + о(с)мисо(т) золоты(х) по(л)ски(х) + в тыє люди, поля и сеножати, в лесы, боры и (в) млы(н) на Тур(и) чи(м)-ко(л)ве(к) уступовати або врадни(к) слуги або хто-ко(л)ве(к) з бли(з)ки(х) и кре(в)ны(х) мои(х) якую переказу, приправуючи его ку шкоде и накладу, чини(ти) ме(л)⟨.⟩ а о(н) бы, што позываю(чи) мене до (п)рава, в то(м) собе шкоду и (в)трату неви(н)не прина(л)⟨.⟩ то(г)ды а маю и повинне(н) буду г(с)дру королю его мл(сти) на замо(к) Володиме(р)ски(и) заруки заплатити — па(т)-со(т) ко(п) гроше(и), а пану Серафѣну, яко стороне // о(б)ражено(и), заруки — другую па(т)со(т) ко(п) гроше(и) — заплати(ти), и вси шкоды и наклады его бе(з) жодного права и доводу, то(л)ко на рече(н)а слова его ему запла-ти(ти) и за то досы(т) учинити(⟨.⟩) А заплати(в)ши ты(и) заруки, и вси шкоды, и наклады его, пре(д)са па(н) Серафѣн у кожного права и на ко(ж)домъ ме(ст)цу ве(д)ла того ли(с)ту моего захова(н) быти мае(т)⟨.⟩ А, чого бже ухова(и), часу сме(р)те(л)ного, тогды дети або бли(з)кие, кре(в)ные и повиноваты(и) мо(и) або то(т), кому бы тыє име(н)а о(т) мене злецены бы(ли), маю(т) пе(р)ве(и) тую суму пнзе(и) о(с)мьсо(т) золоты(х) по(л)ски(х) пну Серафѣну заплати(ти) и во всемъ заховати и во(д)ле того листу, моего запи-сного по(д) ты(м) же о(б)ова(з)ко(м) и заруками, ничи(м) с того листу моего не выступуючи, то(ж) тым лю(д)и к рукамъ свои(м) взати. А, чого те(ж) бже ухова(и) до того року, на пна Серафѣна часу сме(р)те(л)ного, тогды а або дети и бли(з)кие мои або то(т), кому ты(и) име(н)а о(т) мене злецены буду(т), маю(т) на то(т) ро(к) в семъ листе выше(и) поменены(и) ма(л)же(н)-ци его пне(и) Га(н)не и дете(м) его ту(т), в за(м)ку г(с)дрьскомъ Володи-ме(р)скомъ тую суму пнзе(и) о(с)мьсо(т) золоты(х) по(л)ски(х) о(т)дати и заплати(ти) монетою по(л)скою, грошъми и полугрошъками по(л)скими, а не лито(в)скими. А е(ст)ли бы о(т) сусе(д)о(в) о(б)апо(л)ны(х) або о(т) кого-ж)-ко(л)векъ ты(м) име(н)амъ Гну(и)ну и Моги(л)ну деалиса якие кри(в)-ды, то(г)ды а або вра(д)ни(к) мо(и) ве(р)бъски(и) борони(ти) и в ко(ж)дого права пна Серафѣна заступовати мае(м)⟨.⟩ та(к) те(ж) слу(ж)бу г(с)дрьскую, вое(н)ную с ты(х) имени(и) мои(х), ему о(т) мене заведены(х)⟨.⟩ Гно(и)на и Моги(л)на я самъ служити и заступовати маю. А е(ст)ли бы которы(и) чоло-ве(к) мо(и) заста(в)ны(и) за де(р)жа(н)а его с ты(х) имени(и) мои(х) Гно(и)-на и Моги(л)на вте(к) про(ч), то(г)ды а, дети и бли(з)кие его, выноваты(и) мои то(г)ло[по(и)скивати не мае(м) и при о(т)дава(н)ю тоє сумы вы(т)руча-ти пнзе(и) за то не мае(м). То(л)ко повинне(н) буду // ве(д)ле того листу моего запи(с)ного тую суму о(с)мьсо(т) золоты(х) по(л)ски(х) о(т)дати и заплати(ти). А што бы те(ж) о(н) де(р)жечи ты(и) име(н)а мо(и) пашни собе засея(в) або жатую в гу(м)не постави(л), ста(т)ку, коне(и), бы(д)ла, прибави(л), тогды и по по о(л)да(н)ю ему тоє сумы пнзе(и) во(л)но ему буде(т) пашню свою пожати и жатую пашню з гумна и вси ста(т)ки сво(и) яко вло(ст)но(ст) свою к ру-ка(м) свои(м) взати и с ты(х) имени(и) мои(х) до име(н)а своего або где похо-че(т) тыми лю(д)ми моими доброво(л)не выве(з)ти. А я самъ, ани вра(д)ни(к), ани (х)то з бли(з)ки(х) мои(х) того ему борони(ти) не мае(м) по(д) тыми(ж) заруками выше(и) менеными, яко (ж) е(с)ми то(т) ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и) на враде земьско(м) повету Володиме(р)ского о(п)оведа(л) и до кни(г) земь-ски(х) записа(ти) да(л)⟨.⟩ И на то даль е(с)ми пану Серафѣну Кгостирадо(в)-

скому то(т) мо(и) ли(ст) з моею печа(т)ю и с по(д)писомъ вла(ст)ное руки моеѧ по по(л)ску написаное. А при том были и то(г) [о] добре сведоми его мл(ст) па(и) Бо(г)да(и) Костюшкови(ч) Хобо(л)товъски(и), су(д)а земъски(и) повету Володимѣ(р)ского, а па(и) Федо(р) Ставе(ц)ки(и), писа(р) земъски(и) повету Воло(ди)мѣ(р)ского ж. И для ле(п)шое тве(р)дости до того моего листу проси(л) есми и(х) мя(с)ти ѿ приложѣ(и)е печате(и), которые за пр(з)бою моею печа(т)и сво(и) приложи(ти) рачили к тому моему вызнаному ли(с)ту. Писа(и) у Ве(р)бо(и) лета бо(ж)его нароже(и)а тисача па(т)со(т) ше(ст)деса(т) деватого, м(с)ца а(в)густа, два(д)ца(т) третѣ(г) [о] дна.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Андрузский (Андруский) Петр Яцкович, 2, 123.
 Андруского Соломонья Дрвинская, 123.
 Белостоцкого Овдотья Ивановна, *див.* Ключская.
 Берестского Александра, *див.* Осекровская.
 [Битенская] Σфросиня Федоровна, жінка Радка Б., 22, 23.
 [Битенского] Вовдотья дочка Радка Б. 22, 23.
 [Битенского] Матрена дочка Радка Б. 22, 23.
 Битенский Радко Гневошевич, землянин землі Волинської пов. Володимирського, 22, 23.
 Бобицкий Яцко, 87, 89.
 Боговитинович Михайло Войнич, 107.
 [Боговитиновича] Марфа (Василевна) княжна Ружинская, 85.
 Богуш, підкоморій любельський, 62.
 Бокий (Бокей) Печихар Гаврило, суддя земський пов. Луцького, 39, 47, 62, 127.
 Бокий Печихвостский Ян, 72, 127.
 Болбас Ростоцкий Григорей, писар земський крем'янецький, урядник Марії Колпитовського 111, 120, 121.
 Болобан Осекровский Васнлей, 24.
 Болобан Осекровский Иван Василевич, 87, 99, 104.
 Болобан Осекровский Мануйло Василевич, землянин пов. Володимирського, 87, 100, 104.
 Борзобогатие Кралецкие (Иван, Степан, Иляш) Олехиовичи — брати Марії Олехнівни Борзобогатої, 19.
 Борзобогатого Мария Олехиовна *див.* Лесотинная.
 Боротинский, *див.* Ворона.
 Борятинский Михайло, 89.
 Брезинский Миколай, підстароста минковський, 117.
 Бряславский, 109.
 [Бутетицкая] Ганна, жінка Оникія Б., 9, 34.
 Бутетицкий Грядкович, 2.
 Бутетицкий Оникей Богданович, 9, 34.
 [Бутетицкий] Роман [Богданович], 9, 34, 85.
 Бутетицкий Солтан, *див.* Солтан.
 [Бутетицкого] Макгдалена } дочки Оникія та
 [Бутетицкого] Олена } Ганни, 9, 34.
- Вакгленская Катерина Якубовна, 43.
 Ванель Ивашко, підданий Івана Ключського, 92.
 Ванкович Иван, 10, 11.
 Василевич Яким — писар гродський замку Володимирського, 20, 22, 23, 30, 45, 97, 126.
 Васнлей, піп полголовбський, 84.
 Васнлей, *див.* Гулевич В.
 Василевский, піп володимрський, 109.
 Венкглинского Катерина, 116.
 Вербовская (Вербская) Евдокия Юревна, *див.* Мировицкая.
 Вербский Василей Ванкович, 3, 20, 93, 123.
 Вилковский Григорей, перший чоловік Дороти Немценовича, 95, 96.
 Витвинский Бартош, 13, 14, 17, 82, 90.
 Витвинская (Витвицкая) Катерина Мухавецкая, жінка Бартоша, 82, 90.
 Витвинский Томаш, 113, 114.
 [Витвинского] Ганна, 80.
 Вишневецкий Андрей Иванович, князь, воевода браславський, 107.
 Владислав Иосиф, священник володимирський і берестейський, 106.
 Внучко (Внучек) Ян, 83, 94.
 Войнич Михайло, *див.* Боговитинович.
 Войтехович Станислав, *див.* Голко.
 Воловай, 128.
 Волович Григорей, староста мстибогівський і мельницький, 17.
 Волович Остафей пан Троцкий, підканцлер Великого Князівства Литовського, 38, 94.
 Волицевич Каспор Андреевич, 110.
 Волчко, Олексей, 79.
 Волчко Жасковский Грингорей Александрович, 79, 108, 113, 114.
 Волчко Прохор, *див.* Жасковский.
 Волчко Жасковский, Прокоп, 108.
 Вористеткий (Ворисцкий) Иван, 9, 24, 34, 35, 71, 78, 79, 85, 98, 101, 102.
 Ворисцкого Любка, *див.* Шпаковская.
 Ворона Боротинский Ян, 111.
 Воютинський Гаврило Зброхович, 10, 11.

- Ганибел, італієць, 91.
 Гарасим, дворовий чоловік, 128.
 Гарабурда Михайло, писар литовського короля, староста свіслоцький, 62.
 Гаплич Шпановський Іван, війський луцький, 33, 40.
 Гдранская Огренка Василея, 32.
 Гедройт, підстароста мостовський, 117.
 Гладская Маря Федорова, 32.
 Голко Станіслав Войтехович, небіж Щастного Волковича Луковського, 25, 26, 27, 28.
 Голко Войтех, 27.
 Голковая Войтеховая Ганна Ванковна, мати Станіслава Г., 27, 28.
 Горанин, піп володимирський, 18, 109.
 Гостский Ярофей, 20.
 Горностай Остафей, воеводич новгородський, 55.
 Гринчук, дворовий чоловік, 79.
 Грицина, піддана, 100.
 Гричинич Тирин, 76, 128.
 Гулевич[а] Затурецькіє Василей Федорович, війський і підстароста володимирський, 15, 16, 20, 31, 38, 84, 86, 121.
 Гулевич Григорей, хорунжий землі Волинської, 33.
 Гулевич Іван Михайлович, збирач податків 9, 31, 34, 41, 67.
 Гулевич Роман, 47.
 Гулевичовна Настася Романовна, 47.
 Гулевичова Романова Полагія Матясовна Суropyятовна, 47.
 Гулялицький Прокоп Степанович, землянин пов. Володимирського, 3, 123.
 Гулялицькая Овдотя, *див.* Дривинського.
 Давид, 123.
 Даменский (Доменский) Станіслав, служебник Лева Сангушка, 36, 50, 65, 68, 97.
 Даменская Огафья Станіславовая, сестра Мих. Ружинського, 65.
 Данило, підданий Івана Ключьського, 92.
 Дашкович Левко, 124.
 Дашкович Федко, підлеглий чоловік, 124.
 Дембицкий Валентин, канцлер коронний, 91.
 Держановский Станіслав, 83, 94.
 Дьдко Гапон Василевич, 119.
 Дмитрович Стахей, 8, 12.
 Довойно Станіслав Станіславович, воевода, полоцький, 49, 51.
 Долматович Дмитр, 6.
 Дорогиницкий Александр Андреевич, двоюрідний брат Григорія Киселя, 96.
 Дривинский Базиліус Знкович, писар і секретар королівський, 30.
 Дривинский Богуш Василевич, 112, 123.
 Дривинский Василей Федорович, батько Полані, Єпістимі, Богуша, Федора, Євгенія, 2, 3, 7, 15, 16, 123.
 Дривинский Знко Федорович, 69.
 [Дривинский] Євгеній [Василевич], 7.
 Дривинский Кирик Знкович, служебник Єнька Федоровича Дривинського, 44, 69, 101, 102.
 Дривинский Кудин, 127.
 [Дривинский] Михайло Семенович, чоловік Єпістимі Дривинської, 6.
 [Дривинский] Федор [Василевич], 7, 112, 123.
 [Дривинская] Анастася, 123.
 Дривинская Єпістимія Василевна, 7.
 [Дривинского] Овдотя, 3, 123.
 [Дривинская] Соломонія, 2.
 [Дривинская] Стефанія, жінка Михайла Семеновича, 123.
 Дривинского (Древинского) Ганна, 39.
 Дрозд[ь], Грицко, боярин, 79.
 Дрозденский Богдан, 47, 73.
 Дрозденский Михайло Іванович, 10, 11.
 Дрозденский (Дроздовский) Семен, 38, 83, 92, 94, 108, 120, 121.
 Дубницкая Анастася *див.* Дривинская.
 Дубницкий Михайло Василевич, війт володимирський, дяк державної канцелярії 12, 22, 23, 29, 45, 46, 53, 54, 78, 104, 109, 112, 123, 125.
 Дубницкая Томила Даниловна, *див.* Топелевича.
 Дубницкий Тимош Василевич, 123.
 Дубровский Миколай, опікун Мануїла Осєкровського, 24, 47, 75, 87.
 Дчжуса Ляховский Богдан Михайлович, 111.
 Дчжуса Ляховский Іван Михайлович, брат Богдана, 111.
 Дчжуча Ляховский Михайло, батько Івана та Богдана, 111.
 [Дчжуса] Марина, дочка Дчжуси Михайла *див.* Козинская Гаврилова.
 [Дчжуса] Орина, дочка Дчжуси Михайла, 111.
 Дчжусина Івановая Ляховская Полагія Андреевна Колпитовского, 111, 120, 121.
 Еловна Федора, жінка Дмитра Долматовича, па-сербиця Андрія Киселя, 6.
 Єскова, городельський єврей, 94.
 Єсковая, жінка Єсковн, 94.
 Жасковский Волчко Якимович, 106.
 Жасковский Прохор Волчкович, суддя володимирський, 19, 79.
 Жасковский Федор Якимович, 1, 18.
 Жасковский Яким, 127.
 Жикгимонт, князь, 117.
 Жикгимонт Август (1548—1572), король польський і великий князь литовський. Останній з династії Ягеллонів у Польщі, 8, 91, 97, 109.
 Жинев Іван Іванович, 110.
 Жоравницький Александр, ключник луцький, 121.
 Жоравницкая Ганна Марковая, сестра Любки Федорівни Ворисцького, 32.
 Заболоцкий Володимир, 94.
 Загоровская Василея Петровича Катерина Івановна Чорториского, 93, 95.
 Загоровская Олехновa Островецкого, 29.
 Загоровская Александра Богдановича Зофья Івановна Жєславского, 77, 80, 81.

- Загоровский Александр, 77, 80, 81.
 Загоровский Василий Петрович, королівський маршалок, каштелян землі Браславської, володимирський городничий, 33, 41, 55, 75, 77, 80, 93, 95, 96, 109.
 Загоровский Михайло Янович, 118.
 Загоровский Петр Богданович, королівський маршалок, 4, 5, 17, 32, 40.
 Загоровский Федор Петрович, 81, 117, 118.
 Залонский (Заленский) Андрей, 108.
 Занко, тяглий чоловік, 79, 128.
 Збаражская Настася Михайловна, княжна Мстиславская, 124.
 Збаражская Янушова Поричкая, княгиня Маруна (Марина) з Ваганова, 86.
 Збаражская Федорова Барбара, княгиня, 86.
 Збара(з)ский Александр Александрович, князь, 17, 114.
 Збаражский (Збаразский) Поричкий Александр[о] Федорович, князь, 1, 86.
 Збаражский Николай Андреевич, староста крем'янецький, 39.
 Збаражский Петро, син воеводи троцького, 86, 124.
 Збаразский Станислав Война, 71, 72.
 Збаражский Стефан Андреевич, воевода троцький, 124.
 Збаражский Обинезский Януш Александрович, князь Поричкий, 17, 69, 86.
 зе Зборова Петро, воевода сандомирський, 62.
 Золотолииский Илья, 36, 37.
 Иваницкий Гаврило Богушевич, 27.
 Иваницкий Лаврин Богушевич, чоловік Мотрони Семенівни, 3, 7, 13, 14, 25, 26, 30, 108, 109.
 Иваницкий Семен Грицкович, батько Мотрони 1, 30.
 Иваницкий Олехно Грицкович, дядько Мотрони Семенівни, брат Семена, 30.
 Иваницкий Лазар Лавренович, судья гродський володимирський, 107, 123.
 [Иваницкий] Грицко, дід Лавріна І., 30.
 Иваницкого Лавриновыя Богушевича Матрена Семеновна Иваницкая, 30.
 Иванчук, тяглий чоловік, 79.
 Ивилецкий Зроним, писар королівський, скарбник ясмонський, 49, 51.
 Иляш, брат Прокопа Гуляницкого, 3.
 Иосиф *див.* Владислав.
 Калусовский Андрей Василевич, 41, 42, 88.
 Калусовский Василей Романович, 32.
 Калусовский Гневош Петрович, 41, 42, 47, 56, 57, 58, 73, 76, 88, 95, 96, 103, 107.
 Калусовский Иван Петрович (молодший) 88.
 Калусовский Иван Петрович, судья володимирський гродський 9, 15, 16, 25, 26, 27, 28, 30, 34, 41, 47, 70, 82, 88, 90, 95, 96, 103, 122, 126.
 Калусовский Лаврин Богушевич
 Калусовский Федор Василевич, возний пов. Володимирського, 9, 24, 34, 41, 42, 65, 68, 71, 100, 113, 114.
 Каркас Зигмунт, доктор, 91.
 Карп[о], дворовий чоловік, 128.
 Кгостирадовский Серафен, 128.
 Кграевская Галена Станиславовна, *див.* Ляховская.
 Кграевский Станислав, дворянин, стольник землі Підляської, підстароста володимирський, 35, 38, 61, 63, 64, 70, 71, 72, 109, 113, 114.
 Кгрончевская Езофовая Полая Василевна Дривинского, 112.
 Кгрончевский Езоф, 112.
 Кгрушевский Ян, орендар негевницький, 13, 14.
 Кгурский Леиарт, 124.
 Киверецкий Андрей, 37, 38.
 Кисел Андрей Тихнович (Тимофеевич), землянин пов. Володимирського, перший чоловік Марини Тризнянки, 110.
 Кисел Александр, 96.
 Кисел Григорей Гневошевич, землянин пов. Володимирського, 44, 47, 89, 95, 96, 99, 110, 117.
 Кисел Епимах, брат Григорія, 44.
 Кисел Петр[о] Тихнович (Тимофеевич), городничий вітебський, 39, 40, 44, 96.
 Киселевна Ганна, 117.
 Кисел Тимофей Долгиницкий, 6.
 Кисел Ян Гневошевич, брат Григорія, 95, 96.
 Киселевна Олена Тимофеевна, *див.* Хоболтовская.
 Киселевна Федора Гневошевна, жінка Яна Львовича, 117.
 Киверецкий Андрей, 37.
 Кипи(еви), *дав. в.*, Станислав, 78.
 Кирдей Олизар, маршалок королівський, 79.
 Клюский Иван Иванович, 92, 105, 68, 103.
 Клюский Иван Федорович, 10, 11, 68, 103.
 Клюский (Клюйский) Богдан Иванович, 92, 105, 107.
 [Клюский] Матфей, 38, 92, 105, 107.
 [Клюского] Ганна (Ивановна), 10, 11.
 [Клюского] Овдота Ванковна Белостоцкого, 92, 105.
 Князкий, 128.
 Ковелский, *див.* Санкгушко Андрей.
 Козека (Козика, Козька) Дмитрей Андреевич, 13, 14, 19, 61, 63, 67, 76, 79, 80, 86.
 Козинский Гаврило, 120, 121.
 Козинский Михайло Тихнович, маршалок королівський, каштелян луцький, городничий володимирський, 8, 12, 17, 29, 48, 97.
 Козинский Павел, 111.
 Козинский Семен, 35, 43, 111.
 Козинская Гаврилова Марина, сестра Івана Дчжуси Ляховського, 111.
 Козинского Барбара, *див.* Ярославовича.
 Козинская Михайлова Мария Юревна Голшанского, каштелянка луцька, 49, 50, 51.
 Колмовский Петр, 87.
 Колонтаева Ждаюва Марина Тризнянка, землянка пов. Волковийського, 110.

- Колпитовская Орина *див.* Линеvская.
 Колпитовский Андрей, 111, 120.
 Колпитовский Яков Иванович, 40, 73.
 Колпитовская Мария (Андреевна), жінка Гаврила Козинського, 31, 120, 121.
 Колпитовская Полагна Андреевна Иванова Дажусина Ляховская, 31.
 [Колпитовского] Федора, *див.* Летинская.
 Кондрат, підлеглий чоловік, 105.
 Колпенский Ждан Томкович, 29, 32, 44, 78, 93, 101, 102.
 Користенский Павел Федорович, 6.
 Костюшко Петр, 37.
 Кошерский Лев, *див.* Сангушко.
 Кошерский Александр, *див.* Сангушко.
 Курпский Андрей Михайлович, князь, 62.
 Круш[ь, ь] Фрону (Фрончек), 61, 75, 77, 80.
 Курцевич[а] Дмитр[ей] Василевич, 67, 74, 75.
 Курцевич Васил[ей], князь 67.
 Курцевича Наталя Василевна, *див.* Семенова.
 Курцевич Костентин, 125.
 Курцевич[а] Михайло Иванович, князь, 20, 75, 106, 125.
 Курцевича Федор Михайлович, 64, 125.
 Курцевичова Василева Марина Шимковна, 67.
 [Кустицкая] Ганна, *див.* Солтановая Федоровая.
 [Кустицкая] Елена, 57.
 Кустицкий Макар, 54, 57.
 Кустицкий Михайло, 118.
 Кушнер Тишко, 124.
 Лаврин (Лаврен), підлеглий чоловік, 124.
 Лвович Ян, землянин пов. Володимирського, 110, 117.
 Левко, дворовий чоловік, 128.
 Лесота Александрo, чоловік Марії Олехновни Борзобогатого, 19.
 Лесотина Александрова Мария Олехновна Борзобогатого Красенского, 19.
 Летинский Иван Ванкович, землянин пов. Володимирського, 24, 73, 76.
 Летинский (Литинский) Иван Яцкович (Яцькович), 10, 11, 47, 73, 76.
 [Летинская] Федора, дочка Якова Колпитовського, 73.
 Летинская Шкнежка Яновна з Тернова (Тарновская), 76.
 Лисаковский Николай, каштелян любачівський, 124, 128.
 Лидуховского Милка Богдаиовна, 123.
 Линеvская Якимовая Орина Андреевна Колпитовского, 31, 111, 120, 121.
 Линеvский Война Василевич, дiвер Орины 31, 43, 61.
 Линеvский Матуш, зять Василя Болобана Осекровського, 24.
 Линеvский Михайло, 115.
 Линеvский Яким, чоловік Орины Колпитовської, 31, 40.
 Луковский Богущ Заяц, 100.
 [Луковский] Ванко, 27.
 [Луковского] Гаина Ванковна, сестра Щастного, 25, 26.
 Луковский Щастий Волкович (Ванкович), землянин пов. Холмського, 25, 26, 27, 28.
 Луцкий, 29.
 Ляскович Михно, 127.
 Ляскович Федко, 127.
 Ляховская Галена Кграевская з Кгрибова (з Кграева), жінка Івана Ляховського, 13, 14, 17.
 Ляховская Семенова Зофя з Збаража Поричская, 86.
 Ляховский Андрей, 127.
 Ляховский Иван Семенович, землянин пов. Володимирського, 13, 14, 17, 63, 86, 113, 114.
 Ляховский, Семен, 1, 127.
 Любецкого (Любецкая) Ганна Романовна, княжна, *див.* Остикова.
 Львович Ян, землянин пов. Володимирського, 117.
 Маковский Собестян, суходольський урядовець (урядник), 109.
 Максим, боярин, 79.
 Малинский Михайло Сло, маршалок королівський, 36.
 Маленкович Пацюта, підлеглий, 100.
 Марковская Василева Мария Федоровна Олизаровская, 35.
 Марковская Фалелиева Ганна Киселевна, жінка Яцька Фалелійовича Марковського, 116.
 Марковский Михайло, 116.
 Марковский Василей, батько Романа, 35.
 Марковский Роман Василевич, 35, 43, 98, 116.
 Марковский Фалелій Львович, 6, 18, 35.
 Марковский Яцко Фалелиевич, 116.
 Мартин, боярин колоновський, 79.
 Матеевский Каспор, князь, 62.
 Матеевский Станислав, князь, 62.
 Матеевский, Микола, син старости спішського, староста оделановський, 62.
 Матфей Никулинский Туринский, священник, церкви св. Миколи з Туринська, 104, 107.
 Межинський Мартин, слуга князя Острозького, 91.
 Мелникович Ива, підлеглий, 119.
 Николаича, дворова, 128.
 Микулицкий Василей Олехнович Мелешко[вич], 18, 19, 21, 67, 89.
 Милянович Юрий Щастнович, *див.* Остривинский.
 Минеvич Кондрат, 50.
 Минеvич Иван, 50.
 Минеvич Матфей, 50.
 Минка Иван, 119.
 Миско, підлеглий, 100.
 Минчик Грицко, тяглий чоловік, 79.
 Мировицкая Василева Евдокия Юревна Вербская Вохновская, 74, 106.
 Мировицкий Вербский — Вохновский Василей Ванкович, 9, 25, 26, 27, 34, 59, 60, 81, 93, 97, 106.

- Михайло (Михайло Покровский Ключский), священник церкви св. Покрови, 107.
 Михайловский, *див.* Горани.
 Мокренская Демяновская Василиса Васильевна княжна Ружинская, 85.
 Мокренский Демян, возний пов. Володимирського, 93, 98, 116.
 Мухавецкая Катерина, *див.* Витвинская.
 Мухавецкий Шастний, 109.
 Некрашевич Михайло, 87.
 [Некрашевич] Марина [Михайловна], 87.
 Немценовича Дорота Петровна, жінка Григорія Киселя, 95, 96.
 Несвєцкога Богдана Иляшовна, 88.
 Несвєцкий Иляш Богушевич, 88.
 Нестерова, підлегла, 60.
 Николинский Туринский, *див.* Матфей.
 Обух Воштинский Тимофей, 109.
 Обинезкий Энко Федорович, 2.
 Овлучемский Амброжий, 108.
 Овдовского Ганна, дочка Бартоша Вітвінського, 82.
 Окорский Иван Семенович, 31.
 Окорский Юрий Семенович, 31.
 Олеская Богушева Олена Веремовского, опікунка Тимофія Черневського, 78.
 Олеский Василей Богушевич, землянин землі Холмської, син Олени Веремовського, 78.
 Олеский Семен Богушевич, землянин землі холмської, син Олени Веремовського, 78.
 Олехно, порядник захиитовський, 33, 97.
 Олшанского Мария Юревна, *див.* Козинская.
 Оранский Григорий Семенович, 81, 93, 112.
 Оранский Лаврии Семенович, 15, 16.
 Оранский Михайло Павлович, 109, 122.
 Оранский Павло (Павел) Григорович, дворянин підстароста володимирський, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 33, 45, 64, 70, 77, 79, 80, 81, 88, 108.
 Оранский Семен Григорович, дворянин, 15, 16, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 30.
 Оранский Тихно Андреевич, возний пов. Володимирського, 43, 59, 77, 80, 124.
 Оранский Яско, 109.
 Оранский Юхно Андреевич, 93, 109.
 Осекровский Иван Болобанович, небіж Василя, 24.
 [Осекровская] Анна Овдотя Александра Берестецкого, жінка Івана Болобановича, 24.
 Остафей, князь, *див.* Ружинский О.
 Остик Григорей, брат Юрія Остика, воеводи мстиславського, 94.
 Остик Юрей, воевода мстиславський, староста браславський, 94.
 Остик Миколай, 38.
 Остикова Миколаєва княжна Ганна Романовна Любецкого, 38, 94.
 Остиковна Ганна Миколаєвна, *див.* Санкгушкова.
 Остривинский Юрей Милинович, урядник княж-
 ни Миколаєвої Раполовської в Головах, 52, 84, 94.
 Острозский Костентин Костентинович, князь, воевода київський, маршалок, староста володимирський, 48, 91, 93.
 Ощовский Иван, 120, 121.
 Ощовский Микита, 40.
 Павша Богуфал, підсудок земський Київський, 119.
 Павлович Василей, 47.
 Павлович Михайло, підстароста володимирський, 9, 30, 34, 48.
 Павлюкова вдова, 59.
 Панко Перфирей, 84.
 Панкова Перфиревна Федора Павловна Яковичка, 84.
 Пановская Яновская Катерина Васильевна Ружинская, 85.
 Пановский, Ян, 85.
 Патрикий, *див.* Радогощкий.
 Петраш, 123.
 Печихар Гаврил, *див.* Бокий.
 П'чка Максим, підлеглий, 105.
 Подолянин Иван, дворовий, чоловік, 128.
 Подгороденская Марья, жінка Романа Марковського, 35.
 Подсенковский Мартин, конюший троцький, підсудок земський пов. Ковельського, 49, 51.
 Поковская Яновская Катерина Васильевна Ружинская, 98.
 Покровский Ключский Михайло, 107.
 Попель Данило Карпович (пан Данилей), староста купецівський, 78, 122.
 Попелева Настася, жінка Данила П., 78.
 Попелевича Томила Даниловна, жінка Михайла Дубницького, 45, 46, 125.
 Порицкий Александр Александрович, князь, *див.* Збаразский.
 Порицкий Александр[o] Федкович, *див.* Збаразский.
 Порицкий Федко, 127.
 Порицкий Януш, *див.* Збаразский.
 Поряднич Олехно, слуга Лева Олександровича Сангушка, 94.
 Потапей, обинезький священник, 97.
 Привередовский Михайло Григорович, підстароста володимирський, 6.
 Привередовский Василей Григорович, 6, 89.
 Пристрал Иван, підлеглий, 119.
 Пузовский Аврам, 118.
 Пузовский Василей, 35.
 Пузовский Семен Богушевич, 35, 118, 124.
 Пузовский Тимош, 74, 109.
 Путошинский Иван, возний Луцького повіту, 40.
 Пятницький, піп володимирський, 109.
 Радко, дворовий чоловік, 100, 129.
 Радовичка Ганна Васильевна, 70, 71, 72.
 Радовичка Марина Васильевна Порвачецкого, 70, 71, 72

- Радовицкая Тихновая Катерина Славская — жінка Тихна Радовицького, 63, 71.
 Радовицкий Данил, 127.
 Радовицкий Денис, 1.
 Радовицкий Василей Василевич, землянин пов. Володимирського, 61, 63, 64, 70, 71, 72.
 Радовицкий Иван, 64, 71.
 Радовицкий Иля Грицкович, 73.
 Радовицкий Петр, 127.
 Радовицкий Ромаи, 64, 71.
 Радовицкий Тихно Василевич, 61, 63, 64, 70, 71, 72, 78.
 Радовицкий Василь, батько Василя, Івана, Романа, Тихна, 70, 72.
 Радогощий (Радогощий) Богдан Патрикей, 36, 37.
 Раполовская Миколаєвая Голо(в)бская, княгиня, 84.
 Раполовский Миколай Ярославович, 52.
 Резан[ович] Луковский Гневош Семенович, 92, 104.
 Риболович Никон, 50.
 Рикалская Олена Василевна Радовицкого, 64, 70.
 Рикальский Павел, 64.
 Рогачевский Яцко Федорович, 4, 5.
 Рогозинский Думитр Иванович, 6.
 Рожк[о] Давид, боярин, 7, 9.
 Рокгульский (Рокульский) Станислав, 115, 116.
 Роман, 119.
 Романовский Андрей, 77, 80, 108.
 Росалский (Вербский — Вохиовский) Михайло Иванович, 9, 34, 60, 74, 81, 93.
 Рудкгер, 61.
 Ружинская Василиса Василевна, *див.* Мокренская.
 Ружинский Аврам, брат Стефана і Михайла Федоровичів Ружинських 103.
 Ружинская Ганна
 Ружинский Александр, син Михайла Федоровича Ружинського, 107.
 Ружинская Богдана, дочка Михайла Федоровича, 107.
 Ружинская Марфа Василевна, *див.* Боговитиновича.
 Ружинская Марии Федоровая, княгиня, 66, 68.
 Ружинский Григорей Иванович, князь, 65, 92, 98, 100, 115.
 Ружинский Василь Михайлович, 85.
 Ружинский Дмитрей Иванович, князь, 65, 115, 120, 121.
 Ружинский Михайло Михайлович, 66, 85.
 Ружинский Михайло Федорович, князь, 33, 65, 68, 103, 105, 107.
 Ружинский Остафей, князь, 65, 76.
 [Ружинского] Раина Федоровна Стахорского, жінка Михайла Федоровича, 103, 107.
 Ружинский Стефан Федорович, 65, 71, 72, 85, 103, 115, 116.
 Русалский, *див.* Росалский.
 Рушинова Марина, жінка Андрія Киселя, 6, 117.
 Самарович Селивон, підданий Івана Ключьского, 92.
 Сангушко[вич] Александр Андреевич князь Кошарский, батько Лева С., 83, ⁹⁴.
 Сангушко[вич] Андрей Александрович, брат Лева, староста володимирський, 127.
 Сангушкович Андрей Григоревич Ковельский, 64, 94.
 Саикушко[вич] Григорий, князь, син Лева С., 83, 94.
 Сангушко Кошарский Лев Александрович 33, 36, 37, 38, 40, 50, 83, 93.
 [Сангушко] Федор (Лвович), син Лева, С., 94.
 Сангушко[вич], князь, воєвода браславський, гетьман дворний Литовського князівства, староста житомирський, орендар річицький, 4, 5, 69, 83, 94, 97—128.
 Сангушковича Львовая Александровича Кошарская Ганна Миколаєвна Остиковича, 38, 94.
 [Свинуская] Федора Федоровна, жінка Михайла Свинюського, 4, 5.
 Свинуский Михайло Михайлович, 4, 5, 43.
 Сасын Скрыбач Степан, 117.
 Селивович Ярмола, підданий Івана Ключьского, 92.
 Семашко Александро Богданович, підкоморій володимирський, 38.
 Семашко Василь Петрович, 118.
 Семен, священник при Горохівському замку, 94.
 Семеновича (Семеновая) Ивановая Наталя Василевна Курцевича, 67.
 Семенович Михайло, міщанин м. Володимира, 123.
 Сеньюта Иван Романович, городничий володимирський, перший чоловік Марії Олехнівни Борзобогатого, 19, 89, 109, 127.
 Сербин Хорохоринский Михайло Федорович, підкоморій луцький, 37, 39.
 Скоблєй Андрей Омелянович, 59.
 Славская Катерина, *див.* Радовицкая.
 Сметаичина Миколаєвая Зофея Семеновна з Ляхова, 86.
 Соколинский Павел, князь, підкоморій вітебський, 94.
 Соколинская Павлова, *див.* Остикова.
 Сокульник Богдан, 40.
 Солтан Богдан Стецкович, суддя річинський, брат Федора С., 53, 54, 119.
 Солтан Иван, 53, 54, 119.
 Солтан Богдан, 112.
 Солтан Павел, 53, 54, 119.
 Солтан Петро, 54, 119.
 [Солтан] Роман Богданович, 119.
 Солтан Федор Стецкович Бутятницький, писар земський володимирський, батько Богдана, 15, 16, 24, 53, 54, 56, 57, 58, 64, 70, 71, 72, 82, 85, 90, 95, 96, 118, 119, 128.
 Солтан[овая] Федоровая (Ганна Макаровна Кустицкого), 9, 34, 53, 54, 56, 57, 58.
 Сопега Миколай, син воєводи новгородського, 94.

- Сопежина Миколаєва Ганна Андреевна, княжна Коширская, тітка Лева Сангушка, 94.
 Ставецкий Оникей (Оникий) Богданович, 10, 11.
 Ставецкий Роман Богданович, 56, 57, 58.
 Ставецкий Солтан, *див.* Солтан Федор.
 Ставецкий Федор, *див.* Солтан Федор.
 [Ставецкого] Ганна, *див.* [Клюского].
 Стахей, 12.
 Стась, 60.
 Стахорский Гневош Федорович, 77, 80, 81, 107.
 Стахорский Матфей, 107.
 Стахорский Хведор, 107.
 Стахорского (Стакорского) Раина Федоровна, *див.* (Ружинского).
 Стривязский (Василевич) Стахей Дмитрович, землянин, пов. Володимирського, 97.
 [Стривязский] Василевич Яким, писар гродський володимирський, брат Стахея, 97.
 Стривязский Юрей, 97.
 Суриновна Богдана, мати братів Солтанів, 119.
 Татариновичі — Нестерова, Тишко, Харко, челядь, 60.
 Тарло, 62.
 Тарновский Ян, землянин землі Холмської, 76.
 Тимошевич Иван, 105.
 Тишкевич (Тишкович) Юрей, ротмістр короля, 83, 94.
 Тишко, дворовий чоловік, 60.
 Тишко, боярин, 79.
 Тихно, *див.* Радовицкий.
 Тризна Иван Василевич, дворовий чоловік, 110.
 Туличовский, *див.* Чуватович.
 Федкович Александр, 127.
 Федор, *див.* Загоровский.
 Федорович Дахно, 113, 114.
 Феодосей (Феодосий), священник, владики володимирський і берестейський, 22, 23, 33, 41, 42, 45, 53, 54, 64, 74, 77, 78, 80, 81, 87, 88, 99, 125.
 Харко, дворовий чоловік, 60.
 Хлус, підданий Марковського, 116.
 Хмелевский Григорий, 79.
 Хмелевский Станислав, 108.
 Хоболтовский Богдан Костюшкович, суддя земський пов. Володимирського, 17, 18, 21, 24, 55, 82, 85, 89, 90, 95, 96, 98, 99, 104, 126, 128.
 Хоболтовская Богдана Костюшковича Олена Тимофеевна Киселевна, жінка Богдана Хоболтовського, 21, 122.
 Хоболтовского Ганна Богдановна, 89.
 Хоболтовский Павел Григоревич, суддя володимирський, дворянин, 106.
 Хоболтовский Петр[о] Костюшкович, 33, 37, 38, 59, 83, 92, 101, 102, 108, 113.
 Хоболтовский Семен Григоревич, суддя володимирський, дворянин, 106.
 Хоболтовский Семен Костюшкович, 105.
 Холмовский Богдан Ждан, землянин пов. Берестейського, 118.
 Хомек Смородовский Петр, 89.
 Хорохоринский, *див.* Сербин.
 Хорочен[ь] Мартин[ец], дворовий чоловік, 129.
 Цатковский, іноземець, 24.
 Черечен[ь] Лаврен, дворовий чоловік, 129.
 [Черневская] Макгдалена (Павловна), 43.
 [Черневская] Катерина Якубовна, жінка Павла 35, 43.
 [Черневская] Раинка (Павловна), 43.
 Черневский Павло Ядкович, служебник Михайла Свинуського, 4, 5, 35, 43.
 Черневский Тимофей Григоревич, землянин пов. Володимирського, 78.
 Черничцкий (Черницкий) Семен Ласко[вич], 3, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 88, 112, 123, 126.
 Черничцкого Маря, жінка Лавріна Семеновича Оранського, 15, 16.
 Четвертенский Януш Матфеевич, князь, 33.
 Чорториска Иванова Федоровича Аниа Кузминича Жеславского, княжна, невістка Александра Чорторийского, 55, 93.
 Чорторийский Александр Федорович, князь, воевода волинський, 32, 35.
 Чорторийский Иван Иванович, син княгині Иванової Федорової Чорторийської, 55.
 Чорторийский Юрей Иванович, син княгині Иванової Федорової Чорторийської, 55.
 Чорторийский Иван, брат Олександра Ч.
 Чуватович Хацко Туличовский, возний пов. Володимирського, 9, 34, 73.
 Шелвовский Иван, 43, 115.
 Шелвовского Богдана (Ивановна), дочка Івана Шелвовського, 87, 15.
 Шимкович Ян, маршалок і писар, 8, 23.
 Шишка Иван Григоревич (Грицкович), 119.
 Шишка Семен Иванович, 53, 54, 56, 57, 58.
 Шмойло, єврей володимирський, 9, 34.
 Шолуха, 118.
 [Шолушина] Ганна, 118.
 Шолушина Полонья, жінка Холмовського, 118.
 Шолушич Иван, 118.
 Шпаковская Павлова Любка Федоровна Ворисцкого, жінка підсудка володимирського, 32.
 Шпаковский Павло (Павел) Олехнович, підсудок земський пов. Володимирського, 4, 5, 17, 21, 24, 32.
 Шпаковский Павел Семенович, 2.
 Шпановский *див.* Гаплич.
 Шуйский, мається на увазі Петро — Гурій Скопін — Шуйський, боярин (пом. 1564) або його син Иван Петрович (пом. 1587) боярин і воевода, радник царя Федора Івановича, 8.
 Яков, *див.* Колпитовский.
 Яковицкий Василь Яско Яковович, 98, 101, 102, 109, 118.
 Яковицкий Гаврило Иванович, підсудок земський, пов. Володимирського, 39, 55, 60, 70, 71, 72, 82, 84, 90.
 Яковицкая Гаврилова Маринна Василевна Янчинского, 39, 122.

Яковицкий Давид Михайлович, 99, 118.
Яковицкая Василевая Ясковая Якововича Катери-
рина Василевна Ружинского, 101, 102.
Яковицкий Ивашко (Иван) Гаврилович, 122,
127.
Яковицкий Михайло, перший чоловік Олени Ки-
сілівни, 21, 126.
Яковицкий Панко, 84.
Яковицкий Петр Гаврилович, 122.
Яковицкий Тихо Щастнович, землянин пов.
Володимирського, 59, 60, 74, 118.
Яковицкий Щастний, 59, 60.

Яковицкий Яско (Ляско) Яковович, 84, 105.
Яковицкий Юрей Яковович, 59.
Яковицкий Юхно Яковович, 118.
Яковицкий Юхно Иванович, 35, 59, 60, 84.
Яловицкий Сава, крем'янецький підсудок, 89.
Янчинского Марина Василевна, *див.* Яковицкая
Гаврилова, 60.
Ярославович Миколай, чоловік Барбари Михай-
ловни Козийського, 48, 49, 51, 52.
Ясмонский, скарбник, 49, 51.
Яцко, підлеглий, 100.
Юхвицкий Тихон Щастнович, 74.

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

- Андруз, 2.
 Белое Поле, село замку Горохівського пов.
 Луцького, 34, 83.
 Белева (Белова) гора, 32.
 Белокоровичи, селнще Белокоровское, село, мае-
 ток, 119.
 Берестейский повет, 118.
 Березн[ий]: в острові Березном, 119.
 Биличи, 32.
 Бискупичи, 87.
 Бобищи, имене Бобицкое, 39, 71.
 Борздова, Борзова, село Коширського замку,
 83, 94.
 Бринев, село Земенського монастиря, 55.
 Буг, річка, 20, 55.
 Бутетици, Бутятичи, маєток, пов. Володимир-
 ського, 9, 10, 11, 34, 53, 54, 56, 57, 58, 119.
 Варшава, 62, 91, 109.
 Ведерть, село, 83, 94.
 Велавско, пов. Овруцького, 9, 10, 11, 34, 119.
 Великое Князство Литовское, 30, 32, 35, 38,
 41, 42, 53, 69, 70, 73, 85, 88, 93, 94, 97.
 Вербично, имене Вербичанское (Вербиченское),
 41, 42, 47, 48.
 Вербое-Вохновское, Вербне-Вохновское, Верб-
 ное, Вербая, 47, 74, 94, 106.
 Вилко, місто, 94.
 Виленский повет, 110, 117.
 Вицковский пляц, 79.
 Вицковский ставок, 79.
 Войковичи, 39.
 Воинин маєток, 4, 5, 43.
 Волинь, Волинская земля, 53, 54, 92, 94, 96,
 97, 105, 110.
 Волка, село замку Перемильського, 94.
 Волковицкий повет, 110.
 Володимер, место Володимерское, замок Воло-
 димерский 1—3, 9—13, 17—38, 41, 42, 44—
 46, 48, 52—56, 59, 64—69, 71—81, 85, 86,
 88, 91—93, 97, 100—102, 104—106, 108—109,
 122, 123, 125, 127, 128.
 Володимерский замок, 9, 13, 17, 20—26, 32—34,
 37, 38, 41, 42, 45, 46, 68, 71—73, 91, 92, 100*
 108, 111, 112, 116, 117, 119, 124, 126, 128.
 Волоское имене, 89.
 Воля Завидовская, село Горохівського замку
 Луцького пов. 83, 84.
 Ворокомль, село, 83, 94.
 Воробьинецъ, 86.
 Ворчин, маєток, 46.
 Ворани, *див.* Орани.
 Гида, ставок в том селѣ великом, што его Гидою
 прозывают, 79.
 Глушка, село, 83, 94.
 Гнойно, 128.
 Головби, 52, 84.
 Городелец, Городелецъ, село замку Кошир-
 ського, 65, 83, 94.
 Горохов, Горуховский замок, пов. Луцького,
 83, 94.
 Горечов, село Земенського монастиря, 55.
 Гриковичи, 86.
 Грунская гать, 29.
 Грушова, 86.
 Гулевичи, 31.
 Гуляники, 3.
 Гумница замку Перемиского, 94.
 Давидковичи, маєток, на р. Уши, 119.
 Дегтев, 77, 80, 93.
 Двор, село замку Горохівського, 94.
 Дворща, 61.
 Дорогиничи, 6.
 Дривин, маєток в пов. Володимирському, 7, 112,
 123.
 Дубники, 46, 125.
 Дюгтев, *див.* Дегтев.
 Єрна, 49, 51.
 Жасковичи (Жашковичи), маєток, 1, 61, 72.
 Жасковский став, 79.
 Жуковское дворище, 100.
 Заборе, острів, 119.
 Завалское предместье (м. Володимира), 109.
 Завидов, село Горохівського замку Луцького
 пов., 83, 94.

Загоров, 118.
 Закруже, 119.
 Залесца, село замку Горохівського, пов. Луцького, 83, 94.
 Запятицьке передмістя (м. Володимира), 109.
 Засмолок, передмістя м. Володимира, 18.
 Затурци, 31.
 Защитов, село замку Горохівського, пов. Луцького, 33, 83.
 Земно, село Земенського монастиря, 55.
 Иванковское дворище, 36.
 Иванчи, Иванковское дворище, 30, 100.
 Илинский двор, 93.
 Исаики, масток, 6.
 Калусов, Калусовское имение, 47, 75, 88, 99.
 Камен[ь], масток, Каменское место, 38, 50, 83, 94.
 Кгругле, село замку Коширського, 83.
 Кгрузли на р. Норині, 119.
 Киевский повет, 96, 119.
 Клопочинское имение, 114.
 Клюйск, имение Ключское, 37, 92, 105.
 Колнитов, Колпитевский двор, 31, 40, 111, 120, 121.
 Ковельский повет, 49.
 Козятин, 94.
 Колоная, масток, 79.
 Конюхи, Конюское село, двір замку Горохівського, пов. Луцького, 33, 40, 83, 94.
 Коневичи, Коневницкое селище, 96.
 Кортани, 29.
 Косово, Косовское место, масток, місто 38, 67, 94.
 Корсов, масток, 67.
 Котловщина, двір, 119.
 Кошер, Кошар, грунт Кошерский, земля Кошарская, Кошерский замок, 50, 83, 94, 97.
 Кошар Старин, село, 83, 94.
 Красностав, село замку Коширського, 83.
 Кремнянецкий повет, 2, 67.
 Кутн, село, масток замку Горохівського Луцького пов., 33, 40, 83, 94.
 Лазков[о], масток, пов. Володимирського, 15, 16, 23, 25, 26, 27, 28.
 Летин, Лесин, масток, 73, 76.
 Лемешов, село, 94.
 Линевец, 15, 16.
 Липовец, гай, 113, 114.
 Лиси Ями, урочище, 114.
 Лозка, 37.
 Локачи, 92.
 Лукьяновское дворище, 36.
 Луцкий замок, 38, 71.
 Луцкий повет, 3, 39, 40, 83, 94.
 Луччина сеножать, 37.
 Луцк, 61, 63.
 Лушнев, масток, 94.
 Люблин, 97.
 Людки, 27.
 Любче, Любеч, 38, 83, 94.
 Ляхов, масток, 1, 13, 17, 61, 63, 111, 113, 114.
 Малая Вербная, масток, 12.
 Марков, село Земенського монастиря, имение Марковское, 35, 55.
 Марковичи, село замку Горохівського, 35, 43, 83, 94, 116.
 Матеево, 62.
 Мезов, село, двір Коширського замку, 83, 94.
 Медвежье вочище, 50.
 Мелецкий монастырь, 94.
 Менчичи, Земенського монастиря, 55.
 Милуви, двір, 33.
 Мисуличи, 79.
 Михайловец, 36, 69, 109.
 Михайлов Кут, 81.
 Млинов, село замку Горохівського, пов. Луцького, 33, 83.
 Могилно, масток, 129.
 Низкинич, имение Низкиницкое, кгрунт Низкиницкий, 44, 95, 96, 99, 110, 117.
 Новгородок, 52.
 Норин, річка, 119.
 Новоселки, село Новоселское, масток, 20, 75.
 Обенеж, масток, 69.
 Обчо, село замку Перемильського, 94.
 Овруцкий повет, 9, 10, 11, 34.
 Овруцкий замок, 53.
 Овруцкое место, Овруч: ув Овручом, 119.
 Озерца, село Горохівського замку, 83, 94.
 Олшаница, масток, 89.
 Олшанка, урочище, 114.
 Околоновский ставок, 79.
 Орочин, 86.
 Орани, Ворани масток пов. Володимирського, 15, 16, 22, 25, 26, 27, 28.
 Осекрово: ув Осекрове, у Секрове; имение Осекровское, 24, 87, 99, 100.
 Островец, имение Островецкое, 77, 80, 81.
 Охновское (Вохновское) имение, 59.
 Парцов, 8, 23, 97.
 Перевалки, 77, 80, 93.
 Перевеселе, село замку Коширського, 83, 94.
 Перемил, замок Перемилский, 38, 94.
 Переславици, 86.
 Пинский мост, 29.
 Плисков, 35.
 Плужинское поле
 Подгаец, село, масток, 79, 108.
 Повалов[о] дворище, 18.
 Подлянская земля, 113, 114.
 Полское королевство, 97.
 Полици, село, 83, 94.
 Порицк Середний, 86.
 Порицк, масток, замок Порицкий, 1, 61, 63, 86.
 Поярци, 79.
 Прибиполе, 37.
 Простони, борок, 37.
 Пустовское дворище, 79, 105.
 Пясков, масток, 116.
 Пятковичи, двір, 119.

Радовици, имене Радовицкое, кгрунт Радовицкии, 1, 37, 61, 63, 70, 71, 72, 73, 79, 113, 114.
 Радовицкии став, 113.
 Радошино, 47, 64.
 Ратчин, село замку Горохівського Луцького пов., 83, 94.
 Ребреница, річка, 37.
 Роговичи, село, имене Роговицкое, 85, 98, 103, 107.
 Рось[е] 110, 117.
 Ружин, имене Ружинское, 66, 68, 101, 103, 107, 115.
 Русовичи, 99.
 Самоволя, 86.
 Светчин став, 37.
 Свиноухи, Свиноухи, маєток, 4, 5.
 Селище, село замку Кошерського, 83.
 Сельцо, 32.
 Сеньютин, 79.
 Серебрєнка, річка, 37.
 Сестрятин, маєток, 67.
 Слонимський повіт, 94.
 Смолево, село Перемильського замку, 94.
 Ставразани, 116.
 Старин Городелец[ь], село, 94.
 Старии Горохов, село замку Горохівського Луцького пов., 83, 94.
 Старии Кошар, село, 50.
 Старии Став, село замку Горохівського Луцького пов. 83, 94.
 Стецовское дворище, 100.
 Стилуг, на березі Буга, 20.
 Стривяж, 12, 97.
 Судерев[о], 119.
 Суходоли, 75, 77, 80, 93.
 Сух[ая] Воля, 50.
 Сушично, 69.
 Твориничи, 103, 107, 115.
 Тивунов огород, 18.
 Тишковицкого двірець, 93.
 Тишковици, село Земенского монастыря, имене Тишковицкое, 55, 99.
 Тристенец, болото, урочище, 1, 114.
 Топилищи, 86.
 Трубки, 86.
 Тупали, село замку Кошерського, 83, 94.
 Турейск, Туринск, 37, 107.
 Турия, річка, 129.
 Упит, Шадовской волости, 38.
 Устилуг, имене Устилузское, 124.
 Уха? на реце Уши, 119.
 Фалимичи, 13, 17.
 Фривин, *див.* Дривин.
 Хмелев, маєток, 79, 89, 108.
 Хмелевский став, 79.
 Хмелевский двор, 108.
 Хоболтов, имене Хоболтовское, 21, 89, 126.
 Холмская земля, 76, 78.
 Холмский повіт (Хелмский), 25, 26, 27, 28, 78.
 Хренов, 82, 90.
 Чернев[о], маєток, 78.
 Черемшанка, село замку Кошерського, 83, 94.
 Черниговци на р. Норині, 119.
 Чернчици, 15, 16.
 Чигири, 6.
 Чорториск, маєток, 55.
 Шадовская волость, 38.
 Шумск, 109.
 Шюршнівка, 37.
 Щєнютин, Щєнятин, маєток, 13, 17, 61, 63.
 Щєнютинский став, 128.
 Ягодно, село, 125.
 Яковичи, имене Яковицкое, 21, 59, 60, 84, 102, 118, 122, 126.
 Ятковичи, Ясковичи, 119.
 Яцковское дворище, 36, 79.
 Яцковская сажавка, 79.

СЛОВАНИК МАЛОЗРОЗУМІЛИХ СЛІВ

бачене — міркування, погляд;
беглость — здібність, мистецтво;
бремона — тягар, податок, повинність;
вальний (сойм) — головний;
варовати — зміцнювати, *юр.* забезпечити, *заст.* остерігатися;
вбозевелебний — *заст.* в бозі преподобний;
вдови столец: *на вдовьей столцы седечи*; час (півроку), протягом якого вдова не має права одружитися вдруге; *пол.* na wdowim stolcu, *нім.* Witwenstuhl, Witwensitz;
вибите (*грунту*) — витиснення, захоплення;
вимелки — помол, плата за помол;
вина (врядова) — штраф;
виналазок — вимисел, домовлення;
виправа — витлумачення, пояснення;
вирумовати — виганяти, усувати;
виступная (сторона) — *юр.* винна;
витручати — витискувати, викидати;
везене — зарубок, засік; дотримання; в'язниця;
вѣно, вѣно — придане; подарунок жінці від чоловіка після весілля, запис маєтка на жінку; дар від батька або родичів нареченій на користь її майбутнього чоловіка;
вескии — маєтковий, поміщицький;
вливати (*право*) — передавати комусь;
влох — італієць;
вморити дия. уморати;
вшак — адже, хіба, вірно, звичайно, проте;
городники — той, що будує міські стіни й мости;
готовизна — запас, готівка;
громници — день стрітення господнього, за християнськими віруваннями;
дельчий (*лист*) — дільчий, що стосується поділу; держала: держали своєє светое, влада, держава, володіння;
долекглий — прикрий;
долекглось — прикрість, кривда;
дотичет — стосується;
дякло: *дякли житними и овсяними*, податок, повинність;
еднач — спілник, однодумець;

жирувати (*зичливість*) — користуватися, послуговуватися;
житочний: *не житочна била дочкам*: вигідний, корисний;
забавлений (*на вине*) — затриманий, зволіканий;
заведений — обманутий;
завитий (*рок*) — сповнений, завершений;
завод: *до заводу правного ся втегати* — вдаватися до судового заходу;
загоднене — узгодженість;
зражене — образа;
зайштьє, заштьє — сутичка, подія;
закопи — рови під фортецею;
заливок — залите водою місце;
запис — акт, що містить у собі зобов'язання або надання прав;
запусти — нерубані ліси;
зарука — грошова сума, яку в результаті судового процесу одержувала сторона, що виграє, від противної, коли та виявила *опір* при вступі власника у присуджене йому володіння;
застанок — зупинка;
зацний — шановний, гідний;
звелон — обізнаний, спокушений;
звечисте — вічно;
звляща — особливо, головним чином;
згола — цілком, зовсім, одним словом;
здоймом, vzdоймом — повністю, разом;
зистити — придбати;
злецений — доручений;
злецене — доручення;
зуближене — образа, правопорушення;
индикт — літочислення за 15-літтями, заведене в 313 р. за Костянтина Великого, візантійського імператора;
интерцега — передшлюбний запис про умови приданого; деякі винятки або обмеження в дарчих і дільчих записах;
инстикгацие — настоювання, переслідування судом;

исти́зна — готівка, наявність чого-небудь;
 камені́ца — кам'яний будинок;
 кац'я́р — єретик, розкольник;
 квит — розписка;
 ко́мьяга — дерев'яний човен;
 копе́ц — наспі з землі чи пагорбок для позначення меж земельної власності;
 лави́нки — уповноважені особи в селах, які повинні були оглядати ті збитки і шкоди, що селяни завдавали один одному, і свідчити про це на суді, за що одержували гроші;
 лик — число, велика кількість;
 лито́сть — співчуття;
 личби́ чинити — зводити рахунки;
 мерзятка: *у мерзятце бити* — бути у ворожих стосунках, *пол. mierzątka*, *огнда*, *прикрість*;
 мєновитє — власне;
 месопусти — м'ясниці, *пол. mięsopust*;
 мишаки — коні сірої масті;
 мо́ц — 1) повноваження, плєніпотєнція; 2) сила, значення;
 на́вгол — огулом;
 налазо́к, зналазо́к — домовленість, згода, ухвала;
 накла́ди — утримання;
 наро́жний — наріжний, що на розі;
 на сиром корєни — на необжитому місці;
 новина — земля, вперше поорана;
 обварованє — огляд, обміркування;
 обваровати — оглянути, обміркувати;
 обєл — повністю, цілком;
 обєлєвчєнє — навіки віків;
 обиход — межа якої-небудь ділянки землі або маєтку, показана на всьому протязі;
 обосланє — повідомлення;
 овде — там;
 ознаймити — оголосити;
 окрутє, окрутком — жорстоко;
 опатруючи — забезпечуючи;
 оправа вєиовная — запис чоловіка жінці третини нерухомої маєтності взамін внесеного жінокою приданого;
 отдаляти — відчужати, позбавляти права когось на щось;
 отка́ска: *у в отка́сє бити*, погроза, залякування;
 отно́га — відгалуження, річковий рукав;
 отпра́ва — виконання судового вироку; *отправу учинити на имени* — утримати що-небудь з маєтку;
 очевистє — очевидно;
 очи́щати — звільняти;
 оша́цованє, ща́цунок — оцінка;
 оша́цовати — оцінити;
 още́л — спис;
 пенноє — обтяжне боргами;
 перєливати — передавати;
 перєнагабанє *див. прєнагабанє* — переслідування, турбування, спонукання до чогось;
 перєказа — перешкода, утруднення;
 пля́ц — ґрунт, пустир, поле;

по́борца — збирач податків;
 пово́лность — покірність, поблагливість, уступність;
 подвєзатися — зобов'язуватися;
 подвори́щине (люди) — двірні, дворові;
 позискати — домагатися;
 поискивати — домагатися;
 поняти в малженство — одружитися;
 попра́ва (*статуту*) — виправлення;
 поряднич — розпорядник;
 посполитє — звичайно, взагалі;
 потрібны — листи потрібними — звичний;
 право — закон, право, тяжба, судовий процес;
 презиски, презисканіє — все, що придбано внаслідок виграного; в суді процесу;
 прєтити — стримувати, погрожувати, журитися;
 прив'янок *див. в'яно*;
 призвилє — згода;
 припитовати — в достатку наситити;
 прислухати — належати, залежати, слухатися;
 прислухуючий — належний, залежний;
 причина — привід, почин, клопотання;
 причинца — привідця;
 прокуратор — опікун;
 прости́ком — навростєць;
 ку́тний — той, що завідує князівськими прибутками;
 радца, рядца — радник при міському суді;
 рез: *резєв дванадцят один подлє другою, яку одно тєє волюки зайти и досєгнути могли* — ділянка землі невизначеного обширу;
 ресикгнация — вид продажного запису, коли один спадкоємець, обтяжений боргами, яких не в змозі виплатити, продає іншому спадкоємцеві свій маєток;
 рєншук воєнний — військове спорядження;
 розєзнанє — розгляд, дізнання;
 рознє(ти) — розділити;
 розказати — наказати;
 роки
 р. статутів — термін грошової сплати від часу виграного процесу;
 р. судові — термін судочинства земського суду;
 р. завитиє — визначений термін; термін явки в суд на позив (3 дні);
 рукоданий — вручений;
 сажавка — ставок;
 свєрєпа — кобила;
 сєкґнєт;
 служба — певна ділянка землі, яку обробляє селянин, виконуючи за неї селянські повинності або сплачуючи гроші;
 служба єзная — кінна служба;
 служебник — слуга;
 снадєншин — найзручніший, найспритніший;
 совито — вдвоє більше;
 спрат домовий — хатні речі;
 справовати — справляти, виконувати повинність, управляти;

спуст: з спустами ставовими; з ставковими сто-
ками;
спустний став — став із плюзами;
скирта — скирта;
тивун — адміністративна особа в Великому Кня-
зівстві Литовському, що управляла князів-
ськими маєтками, судила, збирала податки,
а в селах наглядала за порядком;
тяглий — оброчний, податковий;
тягиное (срібло) — волочєне;
трафунок — випадок, пригода, невдача;
увезати — увести в володіння;
увяжчий лист — лист, що дає право на володіння
маєтком;
узити — наділити, ссудити, позичити;
уморати, уморити — погашати (борги), випла-
чувати, касувати;
умоцований — уповноважений;

учинност — прислужність, готовність до послуг,
доброчинство;
упоминальний лист — напутливий, настановчий
лист;
упреммовати, уприимовати — бути прихильним;
урядовие — офіційно, за службовим обов'язком;
усказ — наказ, вирок, документ для одержання
грошей;
уставичне — безперервно;
установка — встановлювати;
уступовати — втручатися, віднімати (*про не-
рухоме майно*);
уфаючи — надіючись, покладаючись;
фолкта — послаблення, полегшення;
чинш, чинш — оброк, податок, що платиться
з землі чи маєтності, відданої у володіння;
чертеж — підсічний ліс;
шафовати — постачати, розпоряджатися, заві-
дувати, роздавати.

SUMMARY

«Volynian Charters of the 16-th Century» is the latest volume of the series «Monuments of the Ukrainian Language», published in Kyiv since 1961. It contains selected documents from manuscript record books of the 16-th century land courts of the town of Volodymyr (now Volodymyr Volyns'kyj) which was an important political and cultural center of the medieval Ukrainian land of Volyn'.

The published texts include different types of documents and charters: wills (testamenta), gifts (donatio), sales agreements (venditio), promissory notes (obligatio), dower records (dotalitium), inheritance settlements (divisio), conveyance (cessio), and assignments and releases (commutatio). These materials comprise a significant source for studies of both written and spoken Ukrainian of that time. They also are a resource for assessment of the contemporary social, legal and cultural milieu in Ukraine and early modern Eastern Europe.

The language of the documents is rich in colloquial words and expressions and also includes legal terms and formulas, various elements of social terminology in general.

The present edition features an introductory article, transcriptions of documents, annotations and commentary, indices of place and personal names and a glossary of infrequently used words. The introduction offers a historic-linguistic interpretation of the texts and commentaries on the legal character of the documents. The book is intended for philologists and linguists, historians of Eastern Europe, including Ukraine and the Polish-Lithuanian Commonwealth, legal historians, ethnologists and university instructors and students.

**«Monuments of the Ukrainian Language»
A Series published by the National Academy
of Sciences of Ukraine
The Potebnja Institute of Philology
The Ukrainian Language Institute
The Institute of Ukrainian Archeography**

* Pamva Berynda's Slavonic-Ruthenian Lexicon. (17-th century),
V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1961, XXXVIII + 272 pp.

Lexicon of Lavrentij Zyzanij, Synonymy Slavenorosskaja. (16-th
and 17-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1964, 202 pp.

* Ukrainian Charters of the 15-th Century. V. Rusanivskyj (ed.),
Kyiv, 1965, 163 pp.

* The Register Book of Documents From Zhytomyr From the Late
16-th Century (1582—1588), M. Bojchuk (ed.), Kyiv, 1965, 191 pp.

P. Bilec'kyj-Nosenko, Dictionary of Ukrainian. (19-th century),
V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1966, 421 pp.

* I. Uzhevyh's Slavonic Grammar. (17-th century), I. Biloded
et Je. Kudryts'kyj (eds.), Kyiv, 1970, XXVI + 312 + 114 pp.

Klementij Zinovijiv, Poems. Parables. (16-th and 17-th century),
I. Cheniha et al. (eds.), Kyiv, 1971, 391 pp.

Latin Lexicon of Je. Slavynec'kyj and Slavic-Latin Lexicon of Je.
Slavynec'kyj and A. Korec'kyj-Satanovs'kyj. (17-th century), V. Nimchuk
(ed.), Kyiv, 1973, 541 pp.

Charters of the 14-th Century. M. Peshchak (ed.), Kyiv, 1974, 255 pp.

Official and Vernacular Language of the 18-th Century, V. Pered-
rijenko (ed.), Kyiv, 1976, 415 pp.

* Meletij Smotryc'kyj's Grammar. (17-th century), V. Nimchuk (ed.),
Kyiv, 1979, 502 + 111 pp.

* Lavrentij Zyzanij's Slavonic Grammar. (16-th century), V. Nimchuk
(ed.), Kyiv, 1980, 180 + 55 pp.

Official Language of Volyn' and Central Ukraine (Naddnipro-
shchyna) of the 17-th Century. V. Nimchuk et al. (eds.), Kyiv, 1981,
315 pp.

Medical and Home Advisor of the 18-th Century. V. Peredrijenko (ed.), Kyiv, 1984, 127 pp.

* Kljuch Rozuminija (The Key of Understanding) of Ioanikij Galjats'kyj. (17-th century), I. Chepiha (ed.), Kyiv, 1985, 445 pp.

* A Book of Municipal Acts of Loxvycja From the Second Half of the 17-th Century. O. Mashtabey et al. (eds), Kyiv, 1986, 222 pp.

* Personal Letters From the 18-th Century. V. Peredrijenko (ed.), Kyiv, 1987, 173 pp.

* Myxajlo Luchkaj's Slavo-Ruthenian Grammar. P. Lyzanets' (ed.) Kyiv, 1989, XV + 178 + 191 pp.

The Register Book of the Chamberlain Court of Kyiv (1584—1644) H. Borjak et al. (eds.), Kyiv, 1991, 359 pp.

ЗМІСТ

1. Угода між Олександром Федоровичем Збаразьким і Денисом Радовицьким про розмежування їх володінь. 25 травня 1540	17
2. Запис Петра Яцьковича Андрузького на суму грошей на третині маєтку його жінці Соломонії. 10 березня 1557	17
3. Віновий запис Прокопа Степановича Гуляницького на сорок коп грошей і рухомі речі, дані його жінці Овдотії. 7 березня 1560	18
4. Дарчий запис Михайла Михайловича Свинюського на маєток Войнин, що відписується служебникові Павлові Яцьковичу Черневському. 30 жовтня 1560 р.	19
5. Дарчий лист Михайла Свинюського, даний Павлові Черневському на маєток Войнин. 30 жовтня 1560.	20
6. Привілковий запис Дмитра Долматовича, даний його дружині Федорі Єлівні. 1 червня 1561.	21
7. Уступний запис Єлестимії Василівни Дривицької на частину спадщинного маєтку, від якого вона відмовилась на користь батька і братів. 26 липня 1562.	22
8. Повноважний лист Жигмонта Августа володимирському городничому Михайлові Козинському щодо дарування чотирьох волок землі Стахею Дмитровичу в нагороду за боротьбу з московським військом. 19 серпня 1564.	23
9. Тестамент Оникія Бутетицького 7 грудня 1564.	23
10. Привілковий запис Оникія Богдановича Ставецького його жінці Ганні. 7 грудня 1564.	24
11. Привілковий запис Оникія Богдановича Ставецького його жінці Ганні. 7 грудня 1564.	26
12. Уважний лист Михайла Тихновича Козинського, щодо видачі Стахею Дмитровичу за його військові заслуги чотирьох волок землі. 10 березня 1565 р.	27
13. Запис Івана Семеновича Ляховського його дружині Гелені Граєвській на суму грошей на третині маєтків Ляхова і Щенятини. 17 квітня 1565.	28
14. Дарчий запис Івана Семеновича Ляховського його жінці Гелені. 17 квітня 1565.	29
15. Привілковий запис Лавріна Семеновича Оранського на суму грошей на третій частині маєтку, яку він дарує своїй жінці Марії Чернчицькій. 2 травня 1566.	30
16. Підтвердження Семена Григоровича Оранського, що його син Лаврін записав своїй жінці Марії Чернчицькій суму грошей на третині маєтків, одержаних від батька. 2 травня 1566.	31
17. Дарчий запис Івана Семеновича Ляховського, даний його дружині Гелені на суму грошей на третині маєтків у Ляхові і Щенютині. 10 червня 1566.	33
18. Продажний лист Фалелія Львовича Марковського на ділянку землі, яку він продає Богданові Костюшковичу Хоболтовському. 13 вересня 1566.	35
19. Віновий запис Марії Олехновни Борзобогатого. 18 грудня 1566.	35
20. Борговий запис Михайла Івановича Курцевича, даний Ярофею Гостському. 9 січня 1567.	36
21. Привілковий запис Богдана Костюшковича Хоболтовського його жінці Олені Тимофіївні Кисілівні на суму грошей на третині маєтку. 18 січня 1567.	37
22. Продажний запис Радка Гнівошевича Битенського на частину маєтку в Оранях, продану братам Оранським. 20 січня 1567.	38

23. Уступний запис Радка Гнівошевича Битевського на маєток Лазково, який він уступає братам Оранським. 20 січня 1567.	39
24. Заставний лист Василя Болобана Осекровського, який віддав у заставу за 80 коп грошей панові Дубровському маєток дочок Івана Осекровського, ввірений йому в опіку. 30 січня 1567.	40
25. Запис Шасного Волковича Луковського на продаж і заставу частини свого маєтку Лазкова братам Оранським. 8 квітня 1567.	42
26. Продажний запис Шасного Ванковича Луковського на дві частини маєтку Лазкова, віддані колись у заставу братам Оранським. 8 квітня 1567.	44
27. Уступний запис Станіслава Войтеховича Голка, який зрікається частини лазковського маєтку на користь панам Оранським. 18 квітня 1567.	46
28. Уступний запис Станіслава Голка, даний панам Оранським. 18 квітня 1567.	47
29. Підтвердження дяка королівської канцелярії Михайла Васильовича Дубницького, що король дав пану Михайлові Тихновичу Козинському 15 волок ґрунту під м. Володимиром. 17 травня 1567.	48
30. Дарчий запис Мотрони Семенівни Іваницької її чоловікові Богушевичу Іваницькому на маєток. 18 червня 1567.	49
31. Дарчий запис Орини Андріївни Колпитовської її чоловікові Якимові Линецькому на повне і нероздільне володіння маєтком Колпитовим. 16 лютого 1568.	51
32. Продажний запис Павлової Шпаковської, яка продала свою спадкову частину маєтку у Білечах князю Олександру Чорторизькому. 23. травня 1568.	52
33. Заставний запис Лева Сангушковича Кошерського на маєток, даний в заставу Іванові Гапличу Шпановському до часу сплати його грошового боргу 5 серпня 1568.	53
34. Тестамент Оникія Богдановича Бутетицького. 3 вересня 1568.	57
35. Продажний, заставний і уступний запис Романа Васильовича Марковського, даний Павлові Яцьковичу Черневському на половину маєтку Марковичів. 30 жовтня 1568.	59
36. Дарчий запис Лева Олександровича Сангушка Кошерського на три дворища, даровані Станіславу Доменському 15 грудня 1568.	61
37. Межова угода між панами Ключьськими і Михайлом Єлом Малінським щодо розмежування володінь. 16 грудня 1568.	62
38. Віновий запис Ганни Миколаївни Остиковичівни на суму грошей на маєтках, яку вона дає чоловікові Левкові Сангушковичу. 11 травня 1569.	64
39. Продажний запис Миколи Андрійовича Збаразького на частину маєтку в Бобичах, що продається Гаврилові Яковицькому та його жінці. 20 травня 1569.	69
40. Заставний запис Івана Гаплича Шпановського, який дав у заставу Якову Івановичу Колпитовському свій маєток до повної сплати свого боргу. 5 липня 1569.	71
41. Продажний запис Андрія Васильовича Калусовського, даний стрічним братам Гнівошу та Іванові на Вербиченську частину маєтку. 25 серпня 1569.	73
42. Продажний запис Андрія Васильовича Калусовського на землю, продану братам Гнівошу та Іванові Калусовським. 25 серпня 1569.	76
43. Тестамент Павла Черневського. 19 вересня 1569.	78
44. Продажний запис Григорія Гнівошевича Киселя на маєток, проданий Петрові Тимофійовичу Киселю. 9 жовтня 1569.	80
45. Угода, за якою Михайло Дубницький, замість того, щоб вернути своїй жінці Томилі Данилівні грошовий борг, заповідає їй своє Володимирське войтовство. 13 жовтня 1569.	81
46. Дарчий запис Михайла Дубницького його жінці Томилі Данилівні на маєтки Дубники і Ворчин. 13 жовтня 1569.	82
47. Віновий запис Івана Петровича Калусовського дружині Настасії на суму грошей з третини маєтків. 6 листопада 1569.	83
48. Підтвердний запис Михайла Павловича на ґрунт під м. Володимиром, належний дочці небіжчика Козинського, який купив його у Михайла Павловича. 24 листопада 1569.	84
49. Дарчий запис Барбари Михайлової Козинської на речі, даровані її чоловікові Миколаю Ярославовичу. 30 грудня 1569.	85
50. Уступний запис Лева Олександровича Сангушка на чотирнадцять волок ґрунту, які він дає своєму службовникові Станіславу Доменському, за що той має пожиттєво служити військову службу. 14 грудня 1569.	86

51. Дарчий запис на рухоме майно, дане Барбарою Михайлівною Козинською її чоловікові Миколаєві Ярославовичу. 20 грудня 1569.	87
52. Дарчий запис Михайла Ярославовича Раполовського на фольварок, який він дарує своєму службеникові Юрію Щастновичу Милянському за вірну службу. 10 січня 1570.	89
53. Дарчий запис Федора Солтана на дві третини маєтку Бутятичів, відданих дружині Ганні замість грошового боргу. 12 січня 1570.	90
54. Віновий запис на третину маєтку Бутятичі Володимирського повіту, даний Федором Солтаном його дружині Ганні. 12 січня 1570.	92
55. «Лист упоминальний межі князів Чарторижскими», писаний суддею Богданом Костюшковичем Хоболтовським до князя Чорторизького, щоб вернув княгині Івановій Федорівні Чорторизькій незаконно присвоєні ним маєтки. 30 січня 1570.	94
56. Дарчий і віновий запис Федора Солтана його дружині на третину рухомого майна. 12 квітня 1570.	95
57. Дарчий і віновий запис Федора Солтана його дружині Ганні на третину свого маєтку. 12 квітня 1570.	96
58. Заставний запис Федора Солтана його жінці Ганні на дві частини маєтку в Бутятичах, даних їй в заставу до сплати грошей. 12 квітня 1570.	98
59. Продажний запис Тихна Щастновича Яковицького на половину Охновської частини Яковицького маєтку, продану двоюрідним братам Юрію і Яцькові Яковицьким. 5 червня 1570.	100
60. Продажний запис Тихна Щастновича Яковицького на маєток, проданий його дядькові Гаврилові Івановичу Яковицькому. 8 червня 1570.	102
61. Уступний лист на маєток, даний Василем Радовицьким панові Станіславу Граєвському в нагороду за вірну службу. 18 червня 1570.	103
62. Приятельська угода між Курпським і Матієвськими щодо мирного володіння землями і маєтками, без чвар і кривд. 20 червня 1570.	105
63. Продажний запис Тихна Васильовича Радовицького на частину маєтку, проданого панові Граєвському. 1 липня 1570.	106
64. Угода між Павлом Рикальським та Оленою Рикальською з одного боку, і двоюрінном Граєвським з другого боку, за якою подружжя Рикальські поступаються Граєвському ґрунтом, що мав входити до віна Олени Рикальської. одержавши від нього в заставу коштовні речі. 6 серпня 1570.	108
65. Уступний запис Михайла Федоровича Ружинського його сестрі й зятю на частину спадщинного маєтку. 4 жовтня 1570.	111
66. Дарчий запис Марії Федорової Ружинської синові Михайлові на частину маєтку в Ружині. 4 жовтня 1570.	111
67. Розписка Михайла Федоровича Ружинського в тому, що він отримав від своєї матері у володіння частину маєтку в Ружині. 4 жовтня 1570.	112
68. Присяжний запис Івана Семеновича Войського і Наталії Василівни Курцевич про те, що вони зобов'язуються братові Наталії Василівни князю Дмитрові, коли він дійде літ, виділити четверту частину рухомого й нерухомого майна з її спадщини. 4 жовтня 1570.	113
69. Дарчий запис Романа Федоровича Сангушка на суму грошей з маєтку, дану службенику його Єнькові Федоровичу Дривинському та його синові Кирикові. 7 жовтня 1570.	114
70. Продажний запис Марини Василівни Радовицької на третину свого віна, продажу панам Граєвським. 20 жовтня 1570.	116
71. Продажний запис Тихна Васильовича Радовицького і Катерини Славської на Радовицький маєток, проданий пану Граєвському. 21 жовтня 1570.	117
72. Продажний запис Ганни Василівни Радовицької на частину маєтку, продану Граєвському. 21 жовтня 1570.	119
73. Тестамент Івана Яцьковича Летинського його дружині та дітям. 16 грудня 1570.	121
74. Дарчий запис Євдокії Юр'ївни Вербської Вохнович на частину маєтку, дану її чоловікові Василю Ванковичу Мировицькому. 6 січня 1571.	123
75. Межова угода Михайла Івановича і Дмитра Васильовича Курцевичів, дана Василю Петровичу Загоревському. 8 січня 1571.	124
76. Мінова угода, за якою Іван Ванкович Летинський відписує своїй дружині півмаєтку замість того, щоб сплатити їй грошовий борг. 12 січня 1571.	125

77. Дарчий запис Олександрової Богдановичевої Загоровської на маєток, записаний їй у віні чоловіком Олександром Загоровським. 15 січня 1571.	127
78. Угода Тимofія Черневського і його опікунів, за якою його маєток передається новому опікунові — майбутньому тестеві Данилові Попелю, з дочкою якого він заручився. 15 січня 1571.	128
79. Дільчий запис Прохора Волчка щодо поділу спадщинними маєтками з братом Григорієм. 15 січня 1571.	131
80. Дарчий запис Олександрової Богдановича Загоровської на третину грошей і маєтків, яку вона дарує Олександрові Загоровському. 15 січня 1571.	136
81. Дарчий запис на суму грошей, дану Софією Загоровською Федору Петровичу Загоровському. 19 січня 1571.	138
82. Дарчий запис Бартоша Вітвінського на маєток Хрінов, дарований його жінці Катерині Муховецькій. 20 січня 1571.	139
83. Дарчий запис Лева Олександровича Сангушка на спадщинні маєтки, даровані братові Романові Федоровичу Сангушку. 22 січня 1571.	140
84. Тестамент Федори Павлівни Яковицької, даний чоловікові її Панькові. 22 березня 1671.	142
85. Продажний запис на Роговицький маєток, проданий Катериною Василівною Ружинською Іванові Вористському. 9 квітня 1571.	143
86. Лист Софії Ляховської, що дає повноваження її братові Іванові Семеновичу Ляховському позиватися за половину спадщинного маєтку Порицька, відданого в заставу її матір'ю дядькові. 12 червня 1571.	145
87. Дарчий запис Мануйла Болобана Осекровського на третину маєтку Осекрова, даровану його жінці Марині. 1 жовтня 1571.	147
88. Дарчий запис Гнівоша Петровича Калусовського на маєтки, даровані його жінці Богдані. 30 грудня 1571.	148
89. Дарчий запис Івана Романовича Сенюти на третину маєтків, даровану його жінці Ганні Хоболтовській. 30 грудня 1571.	150
90. Дарчий запис Бартоша Вітвінського на маєток Хріново, даний його дружині Муховицькій. 1571.	151
91. Декрет польського короля Жигимонта Августа про права Володимирських міщан. 1571.	152
92. Заставний запис Івана Івановича Ключьського, який дав у заставу Гнівошеві Семеновичу Рязанові Луковському половину свого маєтку в Ключові до сплати боргу. 4 березня 1572.	156
93. Дарчий запис Катерини Іванівни Чорторизької її чоловікові Петрові Загоровському на подвійну грошову суму на третині маєтків. 19 серпня 1572.	158
94. Тестамент Лева Олександровича Сангушка. 23 січня 1573.	160
95. Дарчий лист Григорія Гнівошевича Киселя, який дарує рухомі речі своїй жінці Дороті Петрівні. 12 лютого 1573.	165
96. Дарчий запис Григорія Гнівошевича Киселя на спадщинний маєток, дарований його жінці Дороті Петрівні. 12 лютого 1573.	167
97. Тестамент Стахей Дмитровича Стрив'язького. 16 березня 1573.	169
98. Продажний запис на Роговицький маєток, проданий Іваном Вористським Григорію Івановичу Ружинському. 1 травня 1574.	171
99. Межовий лист Феодосія, владики Володимирського і Берестейського, про відновлення старих меж і знаків на Тишковицькому ґрунті. 15 липня 1574.	172
100. Дільчий лист, даний Іваном Васильовичем Болобаном Осекровським братові Манойлові з приводу поділу маєтків. 20 липня 1574.	173
101. Дарчий лист Катерини Василівни Ружинської на всю частину свого спадщинного маєтку в Ружині, даровану її чоловікові Василеві Яковицькому. 12 жовтня 1574.	175
102. Дарчий запис Катерини Василівни Ружинської на суму грошей, даровану її чоловікові Василю Яковицькому. 12 жовтня 1574.	176
103. Дарчий запис на суму грошей на третину маєтку, яку Михайло Федорович Ружинський дарує своїй жінці. 22 березня 1575.	176
104. Дарчий запис на дворище, яке Іван Васильович Болобан Осекровський дарує своєму братові Манойлу. 16 лютого 1575.	178
105. Заставний запис Івана Івановича Ключьського і його дружини, що віддали у заставу Гнівошеві Семеновичу Резановському п'ять служб людей до повної сплати йому грошового боргу. 29 травня 1575.	179

106.	Дарчий запис Євдокії Юр'ївни Вербської на третину маєтку Вербно-Вохновського, даний чоловікові її Василю Мировицькому. 14 серпня 1575.	181
107.	Тестамент Михайла Федоровича Ружинського. 3 жовтня 1575.	181
108.	Продажний запис Григорія Олександровича Волчка Жасковського на половину сіл Хмелева і Підгаєць, продану Андрієві Залонському. 1 грудня 1575.	184
109.	Підтвердний запис Михайла Васильовича Дубницького на віддачу сіножаті до церкви святих апостолів панові Браславському. 9 січня 1576.	186
110.	Уступний запис Марини Гризнянки Жданової Колонтаєвої на маєток Низкиничі, який вона дарує синові Гнівошеві Киселю. 8 лютого 1576.	189
111.	Продажний запис Івана Михайловича Ляховського на частину маєтку Колпитов, продану Семену Козинському. 12 травня 1576.	191
112.	Продажний запис Єгора і Поланії Грончевських на всю частину маєтку, яку вони продають братам Поланії Федору і Богушу Дривинським. 6 червня 1576.	192
113.	Лист, за яким Станіслав Граєвський віддає Григорію Жасковському суму грошей в обмін на став, відданий в заставу. 10 червня 1576.	193
114.	Межовий запис Григорія Ролчка Жасковського, про розмежування угідь сусідніх поміщиків. 10 червня 1576.	195
115.	Тестамент Григорія Івановича Ружинського. 28 вересня 1576.	197
116.	Продажний запис Яцька Фалелійовича Марковського на продаж поля Станіславу Рогульському. 15 червня 1576.	198
117.	Свідчення Яна Львовича і його жінки Федори Гнівошевної в тому, що ними одержано від брата Федори Григорія Гнівошевича Киселя посаг за Федорою, і вони більше ні на що не претендують. 10 липня 1576.	199
118.	Лист опікунів дітей Василя Яковицького Шолухи, що ввіряє чоловікові Полонії Шолушівни пану Холмовському управління спадщинним маєтком до повноліття її брата Івана Шолушича. 23 вересня 1576.	201
119.	Дільчий запис про поділ спадщинних маєтків між братами Солтанами. 23 жовтня 1576.	202
120.	Дарчий лист Марії Гаврилової Козинської на маєток Колпитов, який вона дарує своєму чоловікові Гаврилові Козинському. 3 листопада 1576 р.	205
121.	Дарчий запис Марії Гаврилової Козинської на рухоме майно, дароване її чоловікові Гаврилові Козинському. 3 листопада 1576.	207
122.	Заставний лист Гаврилової Яковицької Марини Василівни Янчинського, Івана та Петра Гавриловичів Яковицьких, за яким названі особи, позичивши у Данила Карповича Попеля суму грошей, віддали йому в заставу Яковицький маєток до сплати грошового боргу. 9 листопада 1576.	209
123.	Уступний запис Федора і Богуша Дривинських, які передають записаний на них маєток у володіння свого батька, поки той житиме, а після його смерті успадкують, залишаючи мачусі тільки рухомі речі. 4 січня 1577.	212
124.	Заставний запис Миколая Лисаковського, що віддав у заставу свій Устилузький маєток Стефанові Андрійовичу Збаразькому до виплати йому грошового боргу. 11 червня 1577.	213
125.	Заставний запис родини Курцевичів, що дала Михайлові Дубницькому в заставу маєток до часу сплати грошового боргу. 22 грудня 1580.	216
126.	Дарчий запис Олени Тимсфіївни Кисілівни на суму грошей на маєтку, що вона відписує своєму чоловікові.	218
127.	Свідчення Андрія Олександровича Сангушковица, старости володимирського, про встановлення межі між володіннями панів Радовицьких і Ляховських. 1 травня 3 індикту.	219
128.	Заставний запис Миколая Лисаковського на маєток, відданий до сплати грошового боргу Серафену Гостирадовському.	220
	Іменний показчик	224
	Географічний показчик	232
	Словник малозрозумілих слів	235
	Summary	238

**«ІЗБОРНИК» <http://litopys.kiev.ua/>
4.V.2008**

Наукове видання

ВОЛИНСЬКІ
ГРАМОТИ
XVI ст.

Упорядники

Задорожний Василь Богданович
Матвієнко Антоніна Михайлівна

Художній редактор *Г. О. Сергеев*
Оформлення художника *Ж. Г. Присяжної*
Технічний редактор *Т. С. Березяк*
Коректор *І. В. Точаненко*

Подано до складання 15.09.93. Підп. до друку 05.10.94.
Формат 70×90/16. Літ. гарн. Вис. друк. Ум.-друк. арк.
18,14. Ум. фарбо-відб. 18,14. Обл.-вид. арк. 19,82.
Зам. В—2228.

Видавництво «Наукова думка». 252601, Київ 4, вул. Терещенківська, 3.

Віддруковано з матриць Головного підприємства республіканського виробничого об'єднання «Поліграфвига», в Жовківській книжковій друкарні. Видавництво Отрія Василя «Місіонер». 290019 Львів, вул. Б. Хмельницького, 36. Зам. № 149.

ВОЛИНСЬКІ
ГРАМОТИ
XVI ст.

**«ІЗБОРНИК» <http://litopys.kiev.ua/>
4.V.2008**